

Danske Magazin,

indeholdende

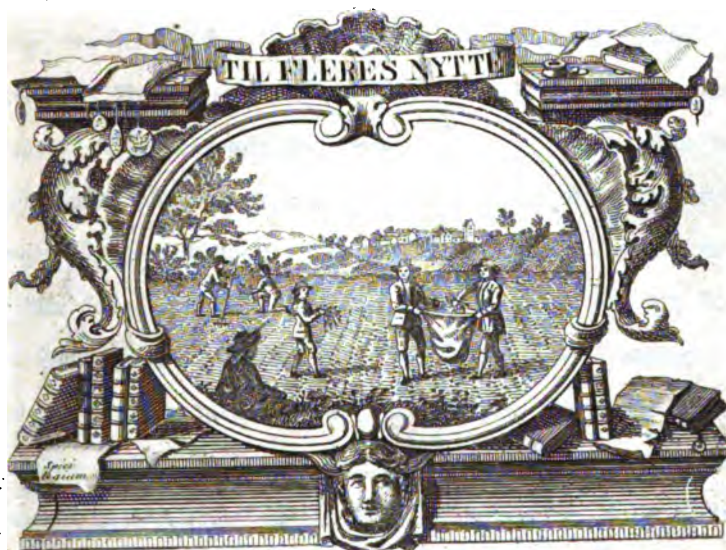
Bidrag til den danske Histories og det danske Sprogs Oplysning.

Tredie Række.

Femte Bind.

Udgivet af

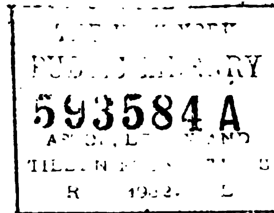
Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog.





Kjøbenhavn 1857.

Trykt hos J. H. Schultz.



Fortale.

Det fjerde Bind af Danske Magazins tredie Række sluttedes 1854. I de tre Aar, som ere forløbne siden, har Selskabet foruden det nu udkomne femte Bind udgivet trende Hefter af andet Bind af de ældste danske Archivregistraturer, indeholdende Silkeborgs, Aakjærs og Allingklosters Registratur, samt Registraturen over Viborg Stifts Breve; det fjerde Hefte, som vil slutte Bindet og foruden Registeret indeholde Registraturen over Brevene i St. Hans Kloster i Viborg, haaber Selskabet snart at kunne faae udgivet; det vanskelige Arbeide ved Forfærdigelsen af et saa udførligt Register, som ansees for nødvendigt til et Værk af denne Natur, har opholdt Trykningen længere end man havde troet vilde blive Tilfældet. Desuden har Selskabet i disse tre Aar ladet afskrive et stort Haandskrift i Folio, som den kongelige Bibliothekar i Stokholm Arvidson har havt den Godhed, med daværende Statsraad Reuterdahls Tilladelse, at laane Selskabet, indeholdende Fru Elline Gøye til Clausholms Jordebog af 1552 over alt hendes og hendes sal. Husbondes, Hr. Mourids Olsen (Krogenos's) Jordegods tilligemed Adkomstdocumenter til de fleste af Herregaardene, et meget værdifuldt Stykke, som giver en tydelig Forestilling om en rig dansk Herremands Gods og Godsbestyrelse for 300 Aar siden; Lieutenant Plesner Cancellist i Geheimearchivet, der godhedsfuldt besørger saavel Afskrivning og Correctur-

læsning af de ældste danske Archivregistraturer som Afskrivningen af denne Jordebog. har fuldendt den paa nogle faa Blade nær, og man har da Haab om at Selskabet ved Leilighed vil lade den trykke særskilt.

I disse tre Aar har Selskabet havt den Sorg at miste følgende Medlemmer: Etatsraad Molbech, Geheimeconferentsraad Reedtz til Palsgaard og Conferentsraad Larsen; til denne Sidstes Plads som Selskabets Kasserer blev i det næste Møde Commandeur Garde valgt eenstemmigt.

Kjøbenhavn, den 31te Juli 1857.

Selskabets Medlemmer.

Embedsmænd.

Forstander. Hr. Caspar Frederik Wegener, Dr. phil., Conferentsraad, Geheime-Archivarius, Kongelig Historiograph, Ordens-Historiograph, Professor, Commandeur af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Commandeur af Nordstjernen og St. Olafs Ordenen.

Secretair. Hr. Tyge Alexander Becker, Professor, extraordinair Medhjælper ved det Kongelige Geheime-Archiv.

Archivarius. Hr. Hans Matthias Belschow, Dr. phil., Professor i Historien ved Kjøbenhavns Universitet, Ridder af Dannebrogen.

Kasserer. Hr. Hans Georg Garde, Commandeur, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Ridder af Sværdordenen.

Overordentligt Medlem.

Hs. Excellence Hr. Adam Vilhelm Greve af Moltke til Grevskabet Bregentved, Geheime Conferentsraad, Over-Kammerherre, Ridder af Elephanten, Storkors af Dannebrogen, Dannebrogsmand, Ridder af Seraphimerordenen m. m.

Ordentlige Medlemmer.

(Efter deres Alder i Selskabet).

Hr. Erik Christian Werlauff, Dr. phil., Conferentsraad, Overbibliothekar ved det store Kongelige Bibliothek, Professor i Historien ved Kjøbenhavns Universitet, Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Commandeur af Nordstjernen og af den nederlandske Egekrone-Orden, Ridder af den røde Ørn og Æreslegionen.

Hr. Laurits Schebye Vedel Simonsen til Elvedgaard, Dr. med. & phil., Conferentsraad, Professor, Commandeur af Dannebrogen og Dannebrogsmand.

Hr. Christian Jürgensen Thomsen, Conferentsraad, Directeur ved det Kongelige Mynt- og Medaille-Cabinet, Inspecteur ved det Kongelige Museum for de nordiske Oldsager, det Kongelige Kunstmuseum, det ethnographiske Museum og den Kongelige Malerisamling, Commandeur af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Ridder af Nordstjernen og den røde Ørn.

Hr. Andreas Ludvig Jacob Michelsen, Dr. juris, Professor ved Universitetet i Jena.

Hr. Hans Matthias Belschow, Professor, **Selskabets Archivar.**

Hr. Peter Wieselgren, Dr. theol., Provst, Sognepræst til Götheborg.

Hr. Abraham Cronholm, Mag. philos., Professor.

Hr. Ferdinand Wolff, Dr. phil., Custos ved det Keiserlige Bibliothek i Wien, Ridder af Dannebrogen.

Hr. Niels Matthias Petersen, Etatsraad, Professor i de nordiske Sprog ved Kjøbenhavns Universitet, Ridder af Dannebrogen.

Hr. Carl Christian Rafn, Dr. phil., Etatsraad, Professor, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Commandeur af St. Anne-Ordenen, Stanislaus-Ordenen, Vasa-Ordenen og den østerrigske Frants Josephs Orden, Ridder af Nordstjernen, den græske Frelsers-Orden, den røde Ørn og den nederlandske Løveorden.

Hr. Anders Fryxell, Dr. theol., Professor, Provst, Sognepræst til Sunne i Værmeland, Commandeur af Nordstjernen.

Hr. Johan Martin Lappenberg, Dr. juris, Archivar ved det hamborgske Stads-Archiv.

Hr. Peter Willemoes Becker, Dr. phil., Provst, Sognepræst til Kjøng, Ridder af Dannebrogen.

Hr. Caspar Frederik Wegener, Conferentsraad. **Selskabets Forstander.**

Hr. Caspar Peter Paludan-Müller, Dr. phil., Professor, Rector for Nykjøbing Cathedralskole.

Hr. Hans Georg Garde, Commandeur. **Selskabets Kasserer.**

Hr. Carl Georg Brunius, Mag. philos., Professor i det græske Sprog ved Lunds Universitet, Commandeur af Vasa-Ordenen, Ridder af Dannebrogen og Medlem af Nordstjerne-Ordenen.

Hr. Johan Ernst Rietz, Mag., Sognepræst til Tygelsjø og Klagstorp i Skaane, Ridder af Dannebrogen.

Hr. Tyge Alexander Becker, Professor. **Selskabets Secretair.**

Hr. Christian Thorning Engelstoft, Dr. theol., Biskop over Fyens Stift, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand.

Hr. Carl Ferdinand Allen, Dr. phil., Professor, Docent i Historien ved Kjøbenhavns Universitet.

Hr. Michael Nicolai Christopher Kall Rasmussen, Professor, Registrator ved det Kongelige Geheime-Archiv, Ridder af Vasa-Ordenen.

Hr. Peder Goth Thorsen, Professor, Bibliothekar ved Universitets-Bibliotheket, Ridder af St. Olafs Ordenen.

Indhold.

Første Hefte.

Andet Hefte.

Tredie Hefte.

Fjerde Hefte.



Danske Magazin,

Tredie Række.

Femte Binds første Hefte.

I.

Kong Frederik IIs Retfærdiggjørelse for Krigen med Sverrig

samt

Rigsraadets Svar;

tre Actstykker fra 1—18 Januar 1570.

Efterstaaende Actstykker, som ikke omtales i den saakaldte Resens Frederik den Andens Krønike, have vi troet at burde meddele, da de indeholde saa mærkelige Oplysninger om den fortvivlede Stilling, hvori Danmark var kommet ved den fordærvelige, syvaarige Krig. Kongens Retfærdiggjørelse for Krigen er øiensynligen meget svag, men Sagerne stode nu engang ikke anderledes, og det var klart at der maatte sluttes Fred, af Mangel paa Midler til at føre Krig, saa at Vilkaarene ved den snart paafølgende Fred efter Omstændighederne endda maatte kaldes fordeelagtige, skjøndt de rigtignok vare ganske anderledes end Kongen havde haabet ved Krigens Begyndelse.

1.

Frederich thennd Anden mett Gudz naade Danmarcks Norges Wendes oc Gottes Koning etc.

Wor synnerlig gunst tilforn. Wiider att effthertbij Wij haffue nogen Erinde oc werffue att giffue etther tilkiende, som oss machtt paa ligginbes er, Huilcke wij oc for ingen deell kunde gange forbij, att lade etther wiide, Haffue wij thennom her indeluchtt schrifftlig ladett forfatte. Bedindes ether och Begere Atj som wore tro Raad thennom samptlig wille offuerleße, oc ether ther paa effther

effther wor naadigst begeringe mod oss schrifftlig forklare. Ther mett giøre i oss synderligen till wilge Oc wij forlade oss ther wisseligen till. Schreffuitt paa wortt Slott Frederichsborg Nyaars dag Aar etc. Mdlxx. Vnder wortt Signett.

Friderich.

Udskrift:

Oss Elskelige Erlige oc welbyrdige Peder Oxe wor hoffmester, Johan Friis wor Cantzler, her Peder Skram ridder, Byrge Trolle, her Jørgen Lycke ridder, Holger Rosenkrantz Stadtholder vdj wortt land NørreJutland, Peder Biilde, Erich Rosenkrantz, Otte Brade, Jørgen Rosenkrantz, Erich Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen Oc Axell Vrne Riigens Cantzler Wore mend oc Raad, Samptligenn.

Original paa Papir i Geheimearchivet, Rigsraads Breve Nr. 24—1.

2.

Frederich thend Anden mett Gudz naade Danmarcks Norgis Wendis oc Gottis koning etc.

Wij wille Etther Wore Elsk. Danmarkes Riiges Raad Naadigst icke forholde, Att effther som Etther witterligt er Om thenne nerwerindes kriig, som paa nogen aar haffuer weritt emellom thisse Riiger Danmarck, Norge oc Swerige, Oc oss er tillagd skylden, att wij same kriig haffuer begyntt vden ethers raad oc samtycke, Effther som wij aff nogre aff etther selff hørd oc forstanndett haffuer.

Tha mue wij well bekiende, att ther same kriig begyntes, Raadde wij icke mett mange aff ether, dog war thet ether alle icke wuitterligt, Men wij haffde paa thenn thid slagit wor Liid till nogen, paa huilcke wij oss oc forlode, Oc bleff ther offuer aff thennem bedragitt, Huilckitt wij nu lade fare, Oc wille ther aff inthet ydermere siige.

Att wij skulle haffue weritt Orsage till thenne kriig, Thett schall icke findes, Forsee oss oc, atj ther vdj wiide oss vndskyldett. Saa er icke heller same kriig begyntt aff nogen hoffmod Løst eller Lettferdighett, Ey heller i thend mening, att thett skulde were wore Riiger till nogen skade, Men i Wiide, att, ther thend Swensche vnderstod sig vden all Christelig oc billig rett oc skiell oc vptog oc førde thet danske oc Norske waben, Riigerne till Spott oc forachtelße, Lode wij hanom (paa thett wij motte bliffue wed fred oc Rolighett) Wenligen besøge, Oc

Oc begeritt att hand same waben wilde egien aff legge, huilckitt icke skede, Men hand brugte thenom siiden som førre.

Ther wij thet formerckte, Oc ther hoß betenckte, att wij aldrig haffde hørdt, att wore forfedre the Danske nogitt haffde ladett tage thennom fra aff the Swenske, Kunde wij icke befinde hoff oss eller wiste andett, End att oss tha for ingen deell burde lenger ther till att thiie stille, Men att trachte ther effther, att wij motte egien bekomme friitt til Riigerne (Mett macht, effthersthij thet mett gode icke kunde skee), huad thend Suensche sig saa haffde tiltagitt Oc wore Riiger mett rette tilhørde.

Wij lode oss oc tycke, Att, endog wij war en vng herre oc Nylig komitt till Regimentett, wilde wij Jo saa wgierne, som wore forfedre, lade oss nogen Riigernis rettighet frantage, Men mere tenckte ther paa, helder att wilde Riigerne forbedre, Eller oc i thett mindste lade thennom mett theris friiheder oc hues Riigerne tilhører saa frij effther oss som wij thennom haffde annammett, Oc ther paa haffue wij vdj Gudz Naffnn anfangitt thenne Kriig. Nu giffue wij etther selff att betencke, Om wij mindre her till kunde giøre, Oc om oss er giffuitt Orsage att griibe till Suerdett, Eller oc wij skulde haffue siddett stille, Oc ladett Suenschen mett fred nyde oc bruge thett Danske oc Norsche waben, Bode oss, Etther selffue oc alle Riigernis indbyggere till en Euig spott oc honhett.

Wii haffue oc ther hoß icke Sparitt oss selff eller begeritt att sidde hiemme, Men gierne oc frijwillig for wore Riigers friiheder att forsuare wogitt huden, Oc vdj egen person er mett dragit oc weritt hoß bode for Elffuesborg oc Halmstad, Oc ther giortt huad oss war mueligt, Oc saa møggitt oss sømmede att giøre.

Thet haffuer oc icke weritt wor skyld, Att wij icke haffue weritt mett wortt kriigsfolck paa the andre thog, som the haffue giortt mod fienderne, thj, som i selffue wiide, wij thet nok aff ether haffue begeritt, men i haffue thet icke wild tilstede oss, Ehure gierne wij thet haffde giortt.

Huorledes wij oss vdj alle Fredz handellinger vdj koning Eriches Regeringe haffue skickitt, Oc huad wort tilbud om fred altid haffuer weritt, thet er etther witterligt, Oc giøris icke behoff møggit ther om att schriue.

Saa forhobes oss att skylden icke findes saa stor hoß oss oc paa wor siide, som Somme oss then wille til mede, Men Gud, som er Rettferdig oc wed oc kiender alle menischers hiertter, haffue wij befalitt wor sag Oc hannom hiemstellitt, att straffe then wrett haffuer, Enthen oss eller wor wederpartt. Hand haffuer oc i thenne handell seett oc kiendt, huem mest skyld haffuer haffd, Oc till thenne kriig Orsag haffuer giffuitt, Oc mett sin Guddoms hand oc macht Størttett wor hoffmodige oc wfredferdige Fiende, Thend ther saa høigtt war Woxen, bode for Dansche

Dansche oc Tydske, oc saa stortt anseende haffde (effther som tilforn er bleffuit off forekast), Aff sædett, Oc off naadeligen beholdett wed wore Riger oc lande, Saa wij endnu aff Gudz naade Ere then, wij ware. Effther att koning Erich er kommitt aff Regimentet, Oc koning Johan tiltog sig Regeringen vdj Suerig, oc tilbød sig mett off att wilde giøre fred, wiide i att wij ther mett vdj alle maade haffue off forholdett effther ethers raad, Oc inthett beuilgitt eller indgangitt vden ethers wilge oc samtycke.

Endog maa wel skee haffde wij paa thend tiid følgt wortt egitt hoffuitt, tha haffde wij haffd fred thenne dag.

Huad wij siiden bode mett wenlig Mode att holde, Mett schriuelser oc vdj andre maade haffue giortt, att wij motte komme till fred oc Rolighett, thet er etther oc en deell witterligt, Saa Gud wed thet er icke wor skyld, thet kriigen bliffuer saa langwarig.

Oc paa thet mand icke skulde siige off effther, att wij inthet lode os worde, om hues som fienderne haffde forøffueritt fran Riigerne, Oc att wore vndersotte skulde see oc forfare, att thet war wor aluorlige oc Endelig mening, att wij fran Riigerne inthet mett wilige wilde miste eller ombere aff thet, som hører till Riigerne, Oc huad ther fra war kommitt, saa møggitt off stod till att giøre, Egien til Riigerne att indbekreffte off besliite, Oc end ther paa att sette wortt liiff vdj schantzen: Haffue wij off vdj egen person mett wortt kriigsfolck begiffuitt for Wardberg, Thet beleyget Oc giortt ther till saa møggitt menischlig mueligt haffuer weritt, thet att forøffuere, Oc Gud almechtiske haffuer thet saa naadeligen skickitt, att wij Slottett haffuer bekommitt.

Thet kunde well haffue begiffuitt sig, att, ther som wij vdj egen personn icke haffde weritt ther tilstede Oc giort ther till saa møggitt som giortt bleff, Som the wiide att giffue off wintnisbyrd, ther hoff ware, Skulde husett paa thend tiid swarlig bleffuitt forøffueritt, Effther som leyligheden sig tha begaff oc alting sig lod ansee.

Saa wiide wij, Gud skee ere, ingen befestning, som fienderne nu haffuer inde enthen i Danmarck eller Norge.

Oc ther som wij saa haffde weritt stafferitt til Marcken, som en koning haffde burdt att were, Mett wogne oc anden Nottorfft, haffde wij endeligen tagitt off fore, att wilde haffue dragitt mett wortt kriiges folck fran Wardberg Ind vdj fiendelandett, Oc off frann thenom icke haffue begiffuitt, førre Gud haffde giortt thett saa, Att wij haffde fangitt en ende paa kriigen. Men effthertbij off Manglett inthett, vden fast altt thet, wij skulde paaholde, Ware wij foraarsagitt, Emod wor wilge att begiiffue off tilbage Oc Lade wortt kriigsfolck drage fram. Att

Att formelde Om hues pendinge Vdj thisse Aaringe ere vpgangitt paa thenne kriig, Achte wij wnødigtt, Thij atj selffue en partt wiidhe ther nogenn besteed om.

Och offuer altt thett, som i oc andre wore vndersotte, Riigens indbyggere, oss haffuer forstrackt, Haffue wij icke lagd vdj skiuffuell, huad wij selff haffue haffd vnder hendernne for handpendinge till wor egen nottorfft att bruge, men thet ocsaa antastett oc vdgiffuitt. Thett er ocsaa wore Raad, som hoss oss ware for Wardberg, witterligtt, huorledes att ther thet fordrog sig nogitt, Att the penndinge, som wij schulde haffue aff skatten oc giffue kriiges folckitt, icke saa snartt kom tilstede, Tha motte wij, Om wij ellers wiilde haffue folckitt willig Oc paa vptogitt, Griibe till Resten aff wore egnne ligginde pendinge, Som war vij^{m} Rosennobel oc x^{m} daler, Oc thenom i liige maade vdgiffue till kriigs-folckitt. Haffde wij tha icke mere anseett Riigernis gaffnn Oc wore vndersottes beste, End wor Egen nøtte oc fordeell, Haffde folckitt paa thend tiid swarlig standett till att faa paa togitt. (Enddog wij well haffde hobtes Oc oss wisseligen forseet, Att the icke skulde haffue Wendt om eller dragitt tilbage, førre the nogitt Staedtligt, effther som oss war loffuitt oc tilsagt, haffde vdrett. Oc ther som wij, effther som førre er Rørdt, haffde weritt saa stafferitt, wij selff kunde kommitt mett paa togit fra Wardberg, Forsee wij oss wist, Wij wilde tagitt Gud till hielp oc giortt ther saa møggitt till, Att the saa Ilig oc wforseendis icke skulde dragitt hiid neder egienn.) Ther mett Oc vdj saa maade haffue wij saa lenge vdlagd, Att thett er nu komitt saa wiitt, Att wij wed wor Eed oc saa santt hielpe oss Gud Icke haffuer liggindes pendinge, vden wed ij^{m} daler oc nogitt ringe guld, huilckett wij haffue ladett wor hoffmester Peder Oxe Oc wor Secreter Hans Skougard see: Ther som nogen aff etther bere ther tuil paa, wille wij i liige maade ether thett wiise, Atj oc thet saa schulle befinde.

Wortt Sølff, fade oc drickekar, saa møggitt thet er Oc saa wiitt thett kand forsla, Ere wij oc offuerbødig att legge vd, Oc saa er siiden hoß oss inthett mere till offuer.

Wor Faderlige arffue vdj wore Førstendomme haffue wij icke heller anseett, Men thet ocsaa Riigerne till beste forsatt oc forpantett, saa wij icke wiide, huad wij ydermere oc wiidere kunde giøre.

Huad wore Slotte oc leen ere, som wij endnu her vdj Riigitt haffue frij oc wforpanttett, wiide i besteed om, Oc effther som nogre aff etther tilforn haffuer Raadt oss, att wij skulle affhende til pantt eller kiøb, Ther en gard eller bye, itt andett sted en anden, fra leenen, Oc ther mett samle pendinge, Tha, Enddog leenen ere saa, ther findes frij, Oc Jo mere goß ther fra kommer,

Jo

Jo mindre will renten bliffue, som off wil komme till beste, Wille wij, om etther saa gott finnis, Thett oc lade skee, Oc ther som i wille Raade off thett, wille wij ther till forsette alle the leen som endnu frij ere, Saa att wij inthett wille off forbeholde, Menn alting giernne forstrecke Riigerne til beste.

Effther som i nu haffue forstandett thenne Leylighett, Oc huad wor forraad oc ligginde pendinge er, Forsee wij off thet icke er fornøden, Att wij wende nogen stor vndskyldinge fore, huar thett altt er bleffuitt, Thij i well wiide, att wij saadanne pendinge, eller huad wij selff haffue haffd vdj forraad, Icke haffue forslømmitt eller forpancketeritt, Saa haffue wij thet oc paa wore kleder oc smøcke icke forwendt, Men vdj the sager oc vdj thend bestillinge, som Riigerne haffuer weritt anligginbes, er thet vdgiffuitt: War oc mere forhender, skulle thett i liige maade were wsparbt.

Till Beslutning Er thet wor endelig oc vdtrøcklig mening, som wij her mett wille haffue etther tilkiende giffuitt, Att, Effthertbij wor sag seg saa begiffuer, Att wij ere saa aldelis forblotett, Oc ingen forraad haffue, Icke saa møggitt att wij kunde giffue en wor daglige tiennere, ther fattig oc webtørfftig er, itt halfft eller heellt hundrett daler, Om wij ther om bleff besøgt, Møggitt mindre till att vpholde wor egen koninglige Staedt mett, Wij siige icke aff thend Summa, Som hogbornne første, wor kiere Swoger Churførsten aff Saxen etc., skall betalis, Saa oc thet, som kriiges folckitt schulle haffue paa the Terminer, thennom er forschreffuit theris betalinge, Effther som Registerne vduiser, huilcke wij etther her hoß wille offuer antuorde, End ther till huad nu ydermere paa for^{ne} wortt kriigsfolck will vpgaa; Till Skibene att vdrede paa foraaritt will oc en Stor Summ Oc som wor hoffmester off haffuer berett vdj the xx^{m} daler, Till thette alsamen wiide wij ingen Raad eller vndsettning: Tha for saadanne Orsage oc leylighedz skyld will thet falde off mere end beswerligtt, wor Regimente oc kongelig Regeringe lenger att forestaa, Mett mindre End i som wore Raad, Metthielpere Ledemod oc Lemmer, Som mett off bør oc pligtig ere att løffte oc legge Oc tilhielpe, beswerингen att drage, Sambt andre Riigens indbyggere Wiide nogen god raad Oc wille komme off till hielp oc vndsettning. Saa framtt thett icke skeer, kunde wij icke andett End same wor kongelige Regeringe her mett afftrede, Etther thet vpdrage oc egien antuorde, Saa atj mue welie ether en herre, huem etther gott finnis, ther riiger er, Oc etther bedre end wij Regere kunde.

Oc tha begere wij paa thett naadigst atj wille vpgiffue oc effitherlade off thenn kongelige eed oc tilsagnn, wij etther sworitt oc loffuett haffuer, saa att wij her effther mue were then beswering frij.

Oc

Oc mue i wist tro oc etther ther till forlade, Att ingen glede eller welløst driffuer eller beueger oss her till, Icke heller haffue wij etther eller nogen Riigens indbyggere att beskylde, att schulde haffue giffuitt oss ther Orsag till, Men, effther som thet well førre er hørdt, att Store Herrer, bode Keyser, Konger oc andre Potentater, for Armod haffue weritt fororsagitt, att affstaa theres Regimente oc thenom andre offuergiffue, Saa nøder oc tuinger oss wor store Armod oc anligginde nottorfft thette att giøre, Effther som i aff forberørde Article hørd oc forstandett haffue. I wille ther for Ether betencke oc strax her paa giffue oss itt endeligt schrifftlig swar, huar effther wij oss mue wiide att rette. Ther till wille wij oss wisseligen forlade. Schreffuitt paa wortt Slott Frederichsborg Nyaars dag Aar etc. Mdlxx.

Friderich.

Original paa Papir i Geheimearchivet, Rigsraads Breve Nr. 24—2.

3.

E. kon.-mtt. wor gantzs willig plichtig tro wnderdanig thiennistc Altiid tilforn. Stormechtige Hogborne første, aldernaadigste herre och konning. E. kon. mtts. schriuelße, paa E. mtts. Slott Frederichsborg ny aars dag sist forleden Daterítt, haffue wij mett tilbørlig reuerentzs wndfangitt, grandgiffueligen lest oc offuerseett, Leiligheden ther aff sorgligen forfaritt, oc besynderligen huad till beslutningen formeldes, haffue wij mett aldsomstørste besuerlig bekumrelße formercht och forstanditt. Huor paa wij E. kon. mtt. alderwnderdanigst icke kunde forholde, att, effter som wij icke tuiler, att E. kon. mtt. io wdj sandhed haffuer forfaritt, att wij alle oc huer serdelis wdj thenne languarendes kriig huer effter sin effne och formuffue altiid haffue laditt oß findes willige wdj altt, hueß E. kon. mtt. och riigitt kunde were thientt mett, Saa skall E. kon. mtt. mett gudz hielp her effter icke heller anditt befinde, end att wij io mett raad oc daad wdj altt, hueß E. kon. mtt. kand komme till frambregt, gaffn, beste och welfard, wille wdj lige maade lade oß findes hørsomme, liudige, willige och wspardt, och hoß E. kon. mtt. opsette liff och gotzs, som erlige tro wndersotte bør att giøre emod theris herre och konning. Bedendes E. kon. mtt. ther fore paa thett wnderdanigst, att E. kon. mtt. naadigst will werdes att lade oß wiide, paa huad sted E. mtt. will lade seg behage, att wij kunde komme E. mtt. till ordzs, Saa wille wij wdj E. kon. mtts. egen nerurelße beraadslae oc offuerueye alle the beste och muligste middel oc raad, oß menniskeligt oc

mueligt

mueligt er att paafinde, huor mett thenne kriig frambelis kand føris oc fuldbriffuis, till saalenge att gud Aldmechtigste will affuende sin straff fran oß, oc giffue Lycke och welsignelße, att thend maa tage en behagelig ende. Wij wille E. kon. mtt. oc paa thett wnderdanigst haffue ombeditt, att E. mtt. icke wille stille thend misloffue till oß, att E. kon. mtt. skulle haffue behoff wdj schriffter mett oss att lade forhandle, Thij wij altiid paa thett yderste wille bestiite oß thett att giøre oc raade, som E. mtt. for altingist kand komme till gaffn oc beste, och thette wortt federne land till nytte oc bistand, och mett wor wilge icke giffue E. mtt. orsag till nogen missforstand vdj nogre maade. Och efftertbij E. mtt. er wortt hoffuitt och øffrigbed, och wij E. mtts. ledemod och wndersotte, och hoffuebitt wden ledemodene och ledemodene wden hoffuebitt icke kunde bliffue bistandige, Att E. mtt. ther fore icke wilde affsondre seg fran oß. Oß forhobis mett thend aldmechtige gudz hielp, att nar wij tilsammen mett E. kon. mtt. offuer ueyer oc beraadslaer altingist, skall hans guddomelig mtt. indgiffue oß the beste raad, saa altingist kand bliffue gott. Wij haffue tilbeditt Holger Rosenkrantzs oc Peder Bilde och att skulle tale mett E. kon. mtt. herom. E. mtt. will icke tage off thenne wor schriuelße anderledes end wdj thend beste meninge. E. kon. mtt. skall mett gudz hielp altiid her effter slig wor sliid oc tro thieniste befinde, effter som E. kon. mtt. her till fornummitt haffuer, oc wdj alle the maade, wij kunde beuise E. kon. mtt. hørsomme thienniste, ther till wille wij wdj ald wnderdanighed altiid findes willige, som wij kiendes oß theß plichtige att were. Och wille haffue E. mtt. her mett till Sundhed oc welfard lyckeligt och languarende regimente thend Aldmechtigste gud befalendes. Schreuitt paa E. mtts. Slott Kiøpnehaffn thend 18 Januarij Aar etc. 1570.

Per Oxfße
Johan Friis
Per Skram rijder
Birj Trolle
Jøren Lycke
Holger Roßenkrantz
Peder Bjllde
Erick Rosennkranntz
Otte Brade
Jørgen Roßenkrantz
Erick Ruudth
Axell Wrnne.

Orig. paa Papir med egenhændige Underskrifter, Geheimearch. R. R. Br. Nr. 25.

II.

II.

Om Arbeidspenge i Skaane 1624.

Hører til Commissariernes Erklæring angaaende Skaane, D. Magazin 3die Række IV, 257.

Vi have i forrige Bind af Danske Magazin meddeelt endeel Actstykker til Christian den Fjerdes Plan, at afskaffe Hoveriet paa Krongodserne; de følgende trende Stykker høre ligeledes dertil og give yderligere Bidrag til en Bedømmelse af Landets Tilstand paa en Tid, da Kongen begyndte en farlig og vidtudseende Krig med Europas største Landmagt.

J. H. M.

Woris Ganndsche Wennlig helßenn Nu och Altid forsennd med Gud wor Herre. Kierre Her Canntzeler, Wj betacker her Canntzeler ganndsche Wennligen och Giernne for Alt beuist æhre och goede, Her Canntzeler oß Stedße giort haffuer, Huilchet Igen Att forschylle wi Altid findis willigh J Alle och huis maade, wi her Canntzeler thill æhre thienneste och goede welhre Kanndt.

Kierre Her Canntzeler Eptersom Ko. May. woris Allernaadigste Herris Befallingh Ehr oß wnnderdannigst thil hennde kommet, Inndehollendis wi her Wdj Schaanne Arbetzpennge paa hans May. och Cronens Bønnder och Thiennere schulle taxerre, Saa haffuer wi oß epter hanns May. Naadigste befallingh thill Lehnenne her vdj Schaanne begiffuet, der Bønderne hafft for oß, som thill Ladegaardenne ehr Lagt saa Wel som de Arbetz pennge schall Wdgiffue. Da Beklager de sig, i Sønnderligheд de, som thill Malmøehußis Ladegaarde Ehre Lagt, de Alt for ßuage At Wehre thil dennd Auffll Att driffue, som thil deß wnnderligendiß Ladegaarde Bruges, Sønnderlige thil Børringe Ladegaard, thj der Aahr epter Anden bliffuer Joe mehre och Mehre thillaugt Att driffuis. Ennd och saa Kiere her Canntzeler formeldeß sidst wdj hanns May. Naadigste Missine thil oß, At dersom Bønnderne Nogenstedz Ehrbiuder sigh weluillige At wille Wehre Lige goede med huer Anndre Omb Arbeidet At giøre, och Arbetzpenge At Wdgiffue, Wi det Vnnderdannigste schulle thilkiennde giffue, Saa haffuer hanns May. och Cronenns Bønnder Wdj Ferßherrid, som Arbeitz penge schulle Wdgiffue, Alle med huer Anndre Ehrbødet sigh, At Arbeide med dennom, som thil Arbeidet Ehre forordnet, saa och Arbetz penge At Wdgiffue, paa det deß Lideligere med dennom paa begge sider kunde thilgaae. Deßligeste Giffuer wi her Canntzeler Wenligen

Venligen Att wide, det wj ochsaa haffuer Werridt Vdj Chrestianstadtz lehn wdj Otte Marßuins frauerrelße. Da haffuer schriffuerren for oß berret, huorledis hanns May. Bønnder der paa Lehnet Naadigst ehr beuilget frj for Arbetz penge och bliffue som thilforne, Saa Lennge de haffuer bøgningen derpaa Steden och Kircken At Arbeide thill, Huilchet wj epter hanns May. Naadigste Mißiue giffuer her Canntzeler wennligen thil Kiennde, Derhoeß woris Vnderdanigste Begierring, wj maatte bekomme At wide ombh saa ehr, hanns May. Naadigst wille beuilge det der Ved Att bliffue Eller Icke. Wy giør Altid giernne huis her Canntzeler thill æhre Thienneste och behaug Vehre Kand, Och Vil hermed haffue her Canntzeler Gud Allermegtigste Euindelige befalled. Actum Lanntzkronne Slott den 2 December A° 1624.

Laxmandt Gyldenstiern
Egen handt.

Gabriell Krutze
Egenn hanndt.

Udskrift:

Erlig och Welbiurdig Mand Her Chrestiann Friis thill Kragerup Ridder Danmarckis Riges Raad och Ko. Ma. Canntzeler Woris Kiere Broder och Sønnderlige goede Venn gandsche Venligen thilschreffuet.

Original paa Papir med Levninger af to paatrykte Segl, i Geheimearchivet, Rigsraads Breve Nr. 49, XV.

III.

Om Arbeidspenge af Viborg og Aalborg Stifter 1625.

1.

Woris Gandsche wennligh helsenn Altiid forsend med gud wor herre. Kierre Her Canndtzeler, wii Betacker dig paa det wennligste for megit beuist ere och goede, Huilcket igien at forschylde wii altiid aff formuen wil finndis goedwilligh wdi huiis maader wii digh til tienneste och wilge werre Kannd.

Kierre her Canndtzeler, Eptthersom wii nogen tiid siden forleden haffuer bekommit Konngh. Mayts. woris Allernaadigste herris strenge Befalinngh, Hanns Mayts.

Mayts. och Cronens Bønnder och thienere her wdi Wiborrigh och Aalborgh stiffter at schulle thaxere for Arbeds pennge, Och sligt at schulle forrette epther dennd Eed och pligt, wii hanns Mayt. schyldige ere, dogh saa at hanns Mayt. Ринngeste eller ingen Affganngh Kunde Lide paa dennd summa Arbedspennge, hanns Mayts. foerige forslagh om formelder, Och at Bønnderne doch Ligeuel Kunde bliffue wed magt, Saafrembt wii eller woris Arffuinger iche derforre wille stannde til Rette, Med wiidere Høyebemelte Hanns Mayts. befalinngh wittløfftigen derom formelder och indholder. Haffuer fordi dennd Hanns Mayts. befalinngh paa det Wnnderdanigst at willet eptherkommit Begiffuet os till alle hanns Mayts. Lehne wdi forne thuinde stiffter, Och sampt med hanns Mayts. Lennßmend epther woris Commissions Inndhold, Bønnderniß Leilighed om deris formue Auffil och annden deris gaardis tilstannd med stoerste flid forfarit. Och eptherdi wii daa befunnden, dennd høyeste och største partt aff forne Bønnder och thienere epther dieris Sæd och Auffil Allerede at werre saa høyet satt paa Lanndgilde, som de mest Kunde thaale, Huorwdoffuer en part och tilforne paa en diel dieris foerige Lanndgilde haffuer bekommit Afflagh, formedelst de dennd at wdgiffue iche Kunde affsted Komme, Nogle och aff gammel tiid, der goedtzit bedre end nu haffuer werit wed magt, Ere Malt smør haffre och pennge for dieris Arbed paasaat, som dogh siden haffuer maat giøre fuld Arbed, och dennd forne paa Legh Alligeuel siden wdgiffuit, Emn stoer partt ochsaa aff sielffeiger haffuer epther oplobbet dieris goedtz igien Kiøfft, Och aff fremfarne Konninger derpaa Erlanngit frijhedsbreff, det at Niude for dennd samme thønnge och Arbed, der aff, før feigden begynntis, giordis och wdgaffuis, Nogle, som Herridtzfogder Sanndmend och Anndre slige bestilling betiene, ere pro officio frij for Arbed. Wdaff Bemelte Aarsager beuegit haffuer wii epther dennd Eed och pligt, wii Hanns Mayts. schyldige ere, Oß iche thord wnnder staa, Nogen wiidere paaleegh bønnderne at paa sette, end Jordbogen formelder. Thj der sligt schiede, war at formode, Bønderne at schulle bliffue øde, Och wi der offuer schulle sette oß, woris eptherkommere och Arffuinger wdi forwhoer, Och ennd Kanndschee, der gud forbiude, Nogen feigde Komb paa Lanndit, der offuer giffue Aarsagh till større wleilighet, Thj Bunden schulle mueligt daa bliffue Let at giøre med, Och des snarere, at hannd bleff saa forarmidt och wdmattet, at hannd haffde indtet wed at sette. De haffuer Allerede mod nogle Hanns Mayts. Lennßmendt beuist dennom saa giennstridige, siden om dißße Arbedspennge er omrørtt (Enndogh ingen pennge endnu aff dennom er annammit eller opborrit), At de gandsche ingen Arbed wille giøre, Huor om wel wden Thuiffuel dieris besuerinngh med det første till hoffue bliffuer indlagt. Och war wel at ønnsche, at derom med det første maatte Komme

Komme nogen bescheed til Bønnderne, At det maatte bliffue med dennd foerige manier med Arbedit, paa det Bønnderne emod Lenßmendene iche schulle bliffue alt formegit opstudtzigh. Wii haffuer om alt slígt med mere oß sampt med Hanns Mayts. Lennßmend wdi Begge for$^{ne}_{2}$ stiffter os paa det wnnderdanigst herom emod Hanns Mayts. Erklerit, Och der hoes en Rigtig Jordbogh Ladet forfatte paa Bønnderniß Landgild Och huad de deremod Kunde saa och Affle, Huoraff forrørtte Leilighet om Bønnderniß thilstand wdførligen Kannd forfaris. Huilcken sampt med woris Erklerinngh nu her hoes wdi Hanns Mayts. Canndtzelie wnnderdanigst fremschickis. Begierer Bønligst der hoes at her Canndtzeler Altingest paa woris wegne wdi beste Mieningh wilde fororde, Saa dend woris Erklerinngh och wnndschyldinngh hoes Høyebemelte hans Mayt. Naadigst maatte bliffue optagit. Thj epther dennd forrørte woris Strenge Commission och de forbeholb, dend om formelder, haffuer wii os iche thord eller Kundt wnderstaa, wiidere derwed at Giøre paa denne tiid. Wdj huiis maader wii for wore personer igien Kunde beuiße Her Canndzeler Nogenn Behaglige tienneste, dertil finndis wii samptligen och en huer wdi sønnderlighet ganndsche willigh och Bereed. Wille och hermed haffue digh med hustru Børn och ganndsche huus Gud Allermegtigste till siel och Liff befallitt. Aff Wiborgh dennd 19 Martij Anno 1625.

Knudt Gyldenstiern M. Eg. H. Niels Kragh mpp.

Udskrift:

Erligh och welbiurdigh Mand Christen Friiß till Kragerup Ridder Och Konngh. Mayts. woris Allernaadigste herris Canndzeler Woris Kierre Broder och sønnderlige goede wenn Canndtz wenligen.

2.

Stormegtigste Hiøgbaarne Furste Allernaadigste herre och Konningh. Epthersom wii nogen thid sidenn forleden haffuer bekommit Eders Mayts. Naadigst Misßiue wdi sin Jnndhold, At epthersom Eders Mayt. for kortt tid siden haffuer for gaat Annseett, Enn deel Eders Mayts. och Cronens bønder her wdi Riget Mod en wiiße wdgifft Arbedtzpennge, Nhemligh en Ortsdaller aff huer thønnde Kornn Lanndgilde epther seduannligh thart Annslagen, at forschaane, Och Eders Mayts. nu Naadigst forfarer en part Bønnderne Allerede saa hiøgt at werre forschyllede, at de deris Aarlige Lanndgilde at wdgiffue ilde Kunde affsted Komme, Deremod Anndre wel høyre Arbedspennge skulde Kunde formaa at wdgiffue, end dend Eders Mayts. foerige Anordningh om formelder. Forfarer ochsaa

ochsaa Naadigst der hoes, At en part huußmend iche schulle Kunde formaa en Rixdaller for dieris Arbed at wdgiffue som dennom er paalagt. Thj Binder och Befaller Eders Mayt. oß, At wii till alle Eders Mayts. Lehne wdi Wendelboe Och Wiborgh stigter oß skulle begiffue och sampt med Eders Mayts. Lennßmend wdi et huert Lehn dennd forne Leilighet flittigh skulde offuer weye och forfare, Och siidenn Affsette de gaarde Allerede ere forsaate paa Ringere Arbedtzpenghe, Och igien Anndre som wiidere wdgifft Kunde thaale Høyre Arbed paa sette, saa at Eders Mayt. derwdinnden skier ingen eller och dennd Ringeste Affganngh paa forne Arbedtzpennge mueligt ehr, Dogh saa at de paa Alle siider Kunde bliffue wed magt, och Aarligen Kunde wdgiffue huiis dennom bliffuer paa Lagt. Och derforuden at Anordne huußmendene at wdgiffue, huiis de Kunde thaale, Rammendis derwdinden Eders Mayts. Gauffnn och beste epther dennd Eed och Throeschab wii Eders Mayts. pligtigh ere, Och wii och woris Arffuinger det wille Anndtsuarre och werre Bekienndt. Och formelder samme Eders Mayts. Missiue om huiis Arbed, de paa Begge sider schulle giøre och forschaanis fore, Baade de Bønnder, wnnder ladegaardene bliffuer Lagt, des høstgierningh och Auffl at driffue, Och de Anndre, som for Arbedtzpennge bliffuer thaxerede och wdschreffne. Befalis os ochsaa der hoes, At dersom Aufflen och dennd daglige thiunge nogenstedtz war saa stoer, at Bønnderne, som Allerede dertil ere forordinerit, wden dieris forderffuelße dennd iche Kunde wdstaa, och alle andre Nesthoes Liggenndis bønnder goedwilligen wilde beuilge Saadann Thiunge sig med at paa thage, Mod endeel deris Arbedtzpenngis forlinndringh, Som dennom, Huilcke tilforne ware frij for Arbed och aldenne Ladgaards Arbed schulle dreffuit, Kunde igien paa Liggis, dieris Andeel med at affbetale, Daa schulle wii derom grandgiffueligen och wdi egen perßon forfare, Och emod Eders Mayt. oß wnnderdanigst derom at Erklere, Med wiidere Eders Mayts. Mesſiue, Daterit Kiøbennhauffnn dend 30 Augustj Anno 1624, derom formelder och Indholder. Daa haffuer wii epther dennd Eders Mayts. Befalinngh Begiffuet os til alle Eders Mayts. Lehne wdi Wenndelboe och Wiborgh stiffter Liggenndis, Och sampt med Eders Mayts. befalinngsmend Paa Aalborghuuß, Segelstrup, Drum, Westeruigh, Lund vdi Morß, Dueholmbs Closter, Skiuffuehuuß och Haldtz lehne en huer paa sit sted och wdi sit Lehnn, Beschiedit alle des wnnderliggenndis bønder och thiener ind for os Och til des bedre och Rigtigere wnnderuißningh om bemelte Bønnder dieris Leilighet och thilstanndt Ladet forfatte en Rigtigh Jordebogh paa ald deris wiße Lanndgilde och wdgifft, Och derhoes hoes en huer gaard och wærsted wdi sehr Ladit Anntegne, huor megit de aff huer slags Kornn Kunde saa, Saa och mange Leß Engh en huer til sin gaard Aarligen Kand Auffle,

eptherſom

eptthersom de tilforne med stoer flid vdaff os er bleffuen examinerede och tilspurde, Och de med Høyeste æed och opracte finngre for os haffuer thilstaaet och werit bekienndt. Och eptherdj wii wdaff des omstendighet formercker, Eders Mayts. Bønnder och thiener dennd høyeste och største part wdi forne thuinde stiffter, Och besønnderlige wdi Eders Mayts. Lannde Thye, Morsß och Sallinngh, Allerede epther derisß sæd och Auffll for saa høy Lanndgilde och wdgifft At werre saat, som de Allermest Kunde thaale. Huorwdoffuer paa mange steder Allereede paa dieris foerige Lanndgilde er scheed Afflagh, Som wdaff dennd Affkortningh, wdi dennd forne Jordbogh hoes och med deris Lanndgilde findis at werre Anntegnit, wdførligen er At forfare. Enn stoer part wdaff sielffeiger Bønnderne ochsaa for os haffuer frembuist Eders Mayts. forfædris, fremfarne Konninger wdi Danmarck Hiøloffligh ihuekommelßer, dieris obne breffue, At de epther oploffuit dieris frij goedtz haffuer igienkiøfft med sligh Condition, At de det epther dennd dagh skulle Niude och beholde for sligh thønngj och affgifft, som der wdaff wdgaffuis forrinnd feigden bleff begynnt, Huilcke och Enndeell med Lanndtztinngsdomme, paa forne frijhedsbreffue funderede, finndis at werre for wiidere thiunnge frikienndt. Wdj forne Stiffter ochsaa finndis megit goedtz som Allerede Nestenn wdaff sanndknogh er forderffuit, formodeligt ochsaa wdi epther følgenndis Aaringer paa saadanne steder Større wleilighet hoes dieris Nestomkrinngh Liggendis Naaboer vdaff Sannd kunde foraarsagis, Dennd største part ochsaa wdaff de huußmend, paa Eders Mayts. och Cronens goedtz wdi Beneffnde thuinnde stiffter Boenndis, som formenis en Rixdaller enhuer for dieris Arbed aff samme huuße at schulle kunde wdgiffue, Boer wdj Nogle Jordhytter, Och iche haffuer at bruge wden et Lidet Kaallgaardsted, giffuer iche heller wden 1 ℔ 12 ß, Lidet mere eller mindre, til Lanndgilde, Som en stoer part deraff ochsaa fordj foraarsagis at thage staffuen i haanden och opbetle det, de baade skulle wdgiffue til huuße pennge, och føde och Klede dennom, deris fattige hustruer och børn med. Wdaff Bemelte Aarßager, som nu for er rørtt, beuegit, Haffuer wii epther dennd Eed och pligt, Wii Eders Mayt. skyldigh ere, oß iche kunde eller thorde wnderstaa, wiidere wdgifft Bemelte Eders Mayts. bønder och thiener at paalegge, Ennd Jordbogenn om formelder, Saa frembt iche wil werre at formode, der sligt schee schülle, At Bønnderne wdi Lenngden, Baade de, som till Ladegaardene at Arbeede ere Deputerede, och til Arbedtzpenge at wdgiffue er forordnede (der de det endschiønt, om nogen saadan paaleegh joe Enndeligenn schulle skie, paa en Aars tiid eller thoe Kunde wdstaa), skulde bliffue dennd største part ganndsche øde och ghaa fra huuß och gaard

gaard, Huortil baa ennten os eller woris Arffuinger epther dennd for^{ne} woris Commisßions indhold at schulde Kunde suare, wilde falde wmueligt. Der hoes ochsaa er formodeligt, At, der Eders Ma. Bønnder och thiener wdi saa maade schulde bliffue betungede, Och nogen feigde i frembtiiden (dend gud dog naadeligen Affuende) Komb paa Riget, Saa Rigenns Nødturfft daa Enndeligen wdkreffuede till des behauff Atschiellige och waanlige skatter wnndersaaterne at paalegge, De daa skulde worde aff sligh paaleegh saa forarmede och wdmattede, At hoes dennom wdi sligh Nødstiid Lidet eller indtet skulle werre At foruennte. For=seenndis os paa det Allerwnnderdanigst till, At Eders Mayt. Bemelte motiuer Naadigst betracter och offuerweier som en mild och forstandigh herre, der altiid epther thracter sine fattige wnndersaaters gauffn och beste at wiide och Ramme, Och fordj denne woris Erkleringh och wnndschyldinngh, dennd wii epther dennd Eed och pligt, wii Eders Mayt. och Riiget pligtigh ere, paa det wnnderdanigst at giøre iche haffuer Kund forbighaa, Naadigst wdi dennd beste meningh optager, Saa wii iche Skulde sette os och woris fattige Arffuinger wdi epther=kommendis tiider Wdj Nogen fahre wittløfftighed och Besueringh. Dogh der=som Eders Mayt. io Enndeligenn forgaat Annsehr, sligh Anordningh at skulle schie, Och der hoes kunde eracte, sligh paaleegh wdi fremtiden iche at schulle worde Riget till største skade, Och Eders Mayt. Naadigst derhos thøgte gaat at werre, At samptligh Eders Mayts. Bønnder her epther som tilforne till Eders Mayts. huuße och gaarde Motte giøre sedwannligh Arbed, Huortill en stoer part iche ere wgeneigett, Och de der hoes skulde paa Leggis dennd summa, wdaff dennom foerdris, samptligh at wdgiffue (dersom io derwdinnden ingen affslagh Naadigst maate skie), Och wii derom bekommer Eders Mayts. Naadigst wiidere befalinngh och Commiff, dennd wdgifft dennom imellom at liquidere, epther deris Lanndgilde och Auffll, Och epther som di for beleilighedz schyld skulle giøre fuld eller halff Arbed till Ladegaardene, Ere wii Billigen som Eders Ms. thro wnndersaater pligtige, dennd Eders Mayts. Naadigst befalinngh paa det wnnderdanigst at eptherkomme, dogh med dennd Protestation, At wii eller woris Arffuinger nu eller wdi frembtiiden dertill at suare (Om sligt wdi frembtiden iche wel Kunde geraade) iche skulle were for Obligerede. Wii fremskicke ochsaa herhoes dennd for^{ne} Jordbogh, som wii wdi dennd Meeningh for er rørt haffuer Ladit forsatte, Huorwdaff Eders Mayt. ald den Berørte Leilighed wdførligenn Naadigst Kunde Lade forfare. Och wille wii hermed paa det wnnderdanigst haffue Eders Konngh. Mayt. Med itt fredsommeligt Lannghuarigt och Lyckaligt Regiment wnnder dennd Allerhiøestis protection och beschermelße

beschermelße throligenn offueraanndtwordit och befallitt. Actum Wiborgh denn 19 Martzij Anno 1625.

Hans Dyre
Egenn hannd.
Otthe Skeel mpp.

Knudtt Gyldenstiern.
Jørgen Grubbe Eyl.
eigen hand.

Niels Kragh.
Anderß Frißß
Egenn haandt.

Tønne Friiß
Egen haand.

Thyge Brahe
Egen hand.

Reinhardtt Heiderß-
dorff.

Udenpaa:

J. H. M. Jutske thuende Stiffter erklering om arbeidzpenge och de besuerligheder der aff vden all tuiffll er att formode; vill vell haffuis y act; bleff h. k. M. vdførlig refererit aff mig med alle omstende och motiver her paa Fredricksborg den 8 Maji for Predichen. Gud hielp.

Originaler i Geheimearchivet, Danske Samlinger Nr. 106—7.

IV.

Ansøgning fra Bønderne i Roeskilde Len om Arbeidspenge at svare. 1626.

Gunstige welbiurdige Strenge her Cantzeller, werdis for Gudz schyld at høre denne woris ydmygge begiering och tilkienbegiffuelße, som wy fattige Mendt stoerligen for Aarsagis E. W. St. med at bemøde. Saa er det strenge her Cantzeller, wy fattige bønder her aff Roeschylde lehn besueris flurs med Kong. May. Reyser och tønge fast offuer woris effne och formue, eptersom E. St. well witterligt er, at wy fattige bønder boer her mit paa Landstrogit, och schall tage emod Alle Reyserne paa fire sider, huor fra dj her Ankommer, och wy fattige Mend er icke Vden thereduffue eller fyrgetiuffue Kong. M. bønder, der nu Kand Agge hans M. Reyser, Huor udoffuer wij fattige Mend ehr geraden i stoer Armod, och er befrøgtendis at wy bliffuer slet øde med dj Andre, Huor-
fore

fore wy fattige Mend er ganbsche ydmyggelligen och gierne begierindis, at E. St. wille Werdis til for gudz schyld at were oß behielpelligen, at wy motte bekomme nogen flere bønder til hielp at Agge K. M. Reyser, Eller och wy fattige Mend motte tilladis at Wdgiffue en Lidellige pentz och Affgifft epter wor fattige formue for Alle Reyserne, eptersom hans May. breff, for nogen tid siden Wdgangen, oß til holtt, dog hans May. och hans f. N. fadburs Reyser, naar dieris goedz och fadbur her igiennom kommer, och ladgaardz Arbeide Wndertagendis. Epter slig forberørt Lelighet haffuer wy oß for E. St. høyelligen det at tilkiende giffue, Bedendis E. St. paa det Allerydmygste, at E. St. wille werdis till Slig woris Anligende begiering Nød och trang for woris Allernaadigste herre och Prindz [1]) at Andrage, forsiendis oß Wnderdannigste til, hans f. N. lader sig denne woris Anligende begiering, Nød och trang behertzige, och oß fattige Mend, som hans f. N. Wndersotte och fattige bønder, Naadigste til Rette wille forhielpe. Slig will Gud hans f. N. og E. St. belønne, Huilcket wy hannom wdj wor daglige bønner wyll ynsche bede och begiere, det Gud Aldermegtigste Kiende, hannom wy E. St. her med throelligen will haffue befallet, och will E. St. Gunstige och Milde suar her paa Wnderdannigste begiere och ydmyggelligen ehrwarte etc. E. St. thieneſtwilligen och pligtschyldige thienner Altid.

Original i Geheimearchivet, Danske Samlinger Nr. 106. 11.

V.

Om Vægter og Arbeidspenge 1637.

Jhs.

Paa ebers Kong. Maytts. Naadigste proposition som formelder Att Rigens Wdgifft fast offuergaar dens indkomme, huoroffuer ebers Kong. Maytt. och Cronen dagligen settis Wdj des størerre gield tynge och besuerring, Och derfor Naadigst begierrer, Att Rigens Raad ebers Kong. Maytt. dierris Wnderdaanigst betenckende schulle meddielle, huorledis Rigens indkomme best och Wden Undersaatternis

[1]) Altsaa er Ansøgningen fra 1626.

saatternis Schade Saaledis kunde forbedris, Att den kunde strecke sig till Vdgifften och dertill befindis Att kunde forslaa. Och efftersom eders Kong. Maytt. formiener Att nogen større indkomme Aff eders Maytts. och Cronens leene kunde verre den beste middell Rigens Indkomme med Att forhøye, och derfor till deliberation nogle forslag proponirer, som wi schulle offuerweye och os erklerre; huilke deraff saaledis kunde settis i werck och haffue gienge, Att Adelen dog Aligeuell Aff lehnene Kunde giørre dierris Rostiennistе och haffue nogen fordiell, billigiste Att did kunde werre bunden och den gemiene Mand lideligt och uden besuering.

1. Enten att bønderne schulle wehre fri for Ecker, och driffue Aufflen.

2. Eller och Lehnsmendene paa huert lehn schulle tilliggis en wisse Andiell bønder Aufflen Att driffue och de andre, giffue penge, som for nogle Aar forleden paabuden vaar.

3. Eller och Raadeliger er, bønderne Att giffue penge for Ald Arbeid Auffuel och Egter, och Lehnsmendene derimod Aff Kong. Maytt. Att tilliggis huer end summa penge huormed dj postwogne kunde Vnderholde, som dierris fogder och folck schulle føerre Cronens Werff och Andit med Att forrette, Saa och penge derforuden Att driffue Aufflen eller den buortpacte och sielff Kiøebe sig till Cronens Rostiennistе høe och strøe. Eller huad Anden middell dertill kunde betenckis Cronens Indkomme Aff lehnene med Att forhøye.

4. Och om Adelens Bønder for Alle faddebuors reiser bliffue forschaanede, om lehnsmendene daa derimod paa dierris egen bekostning dierris Renschaber och des tilbehøer kunde fremschicke.

Saa er herpaa Rigens Raads, som nu her erre forsamlede, Vnderdaanigste betenckende, Att Endog wi well befrycter Att bøndernis wilkaare icke saadanne erre, Att om de end nogit Vdloffue, Saa schulle de did dog icke i lengden Vdstaa Att Vdgiffue, Medens Att eders Kong. Maytt. med tiden vell schall forfaare, Att deroffuer ville følge større Restansis effterglffuelse, Sedekorns och Anden forstreckelse, saa Cronen och eders Maytt. føye gauffn Aff samme Arbeidspenge kunde haffue sig Att foruente.

Dog saa fremt till Eders Kong. Maytts. och Cronens Vdgiffter Att Vdstaa Cronens bønder nogit schulle paaliggis, siunis oß Vnderdaanigst raadeligt att Werre, Att Saaban Arbeidspengis paaliggelse schier med god betenckende och Wid lehnsmendene forrettis, som best wide bondens formue och derfor dis bedre kunde ramme huorledis saadan Arbeids penge kunde paaliggis effter end huer hans

hans formue, Saa did kunde schie med bønderniß egen gode wilge, paa did saadant diß bedre kunde continuere och di deroffuer icke saa letteligen schulle haffue Aarsag sig att gravire. Och daa schulle di derimod forschaanis for Alt andit intid Vndertagit Vden lehnernens Auffuell Att driffue, med mindre eders Kong. Maytt. ded Raadsommer erachter att ligge till Aufflen att driffue nogle Visse gaarder, som nogle Aar forleden schied war, och de andre som dertill icke schulle bruggis att giffue Arbeidspenge och forschaanis derimod for Alt Vndertagit ildebrands førsel, dierris Landgilb paa behøerrige steder Att agge och schibbe, och Jagten att bestille.

Belangende Att lensmendene dierris Renschaber och penge, som Aff lehnene till eders Kong. Maytt. schall Vdgiffuis, sielffuer paa dierris egen bekostning schulle fremschicke, proviant och Andit saadant merre hermed icke meent, och Adelens bønder samptligen derimod, saa well som Cronens schulle Verre fri for Alle Kongelige och fadburs Egter, Daa effterdj ded er den gemeine Adelsstand till beste, meene Vi billigt att saadant schier, dog Att di derimod med eders Kong. Mayttß. breff foruaaris, med mindre Krig och Aarlog, ded Gud Naadeligen affuende, paakom, att Adelen daa effter handfestningen bruggis schulle. Kiøbenhaufſn den 14 Januarij Anno 1637.

Eders Kong. Mayttß. Vnderdaanigste Raad

Claußz Daa egen handt.	Hanß Lindenou Eg. handt.
Joest Høeg mppa.	Corfitz Wlffeldt.

Udenpaa:

Om Eght oc Arbedtz penge bønderne at vdgiffue. 1637. 14 Januarij. Rigens Raads suar.

Original paa Papir i Geheimearchivet. Rigsraads Breve Nr. 49, XV.

VI.

VI.

To Bønders Udviisning af deres Fæstegaarde 1487—88.

1.

Allæ men thette breff see æller høre læsses helsse vi Powel Lassen, herritz fowghet j Hornsherrit, Oleff Perssen sognepresth i Skiby, Johan Gerickessen i Skulleløff ok Niels Perssen i Beylæby, ewinnelighe met guth, ok gøre vitherlicth met thette vorth opne breff, ath anno dominj mcdlxxx septimo vigilia appostolorum Petri et Pauli var skicket for oss ok fore mangæ flere gwode men, som tha neruerindis vare vppa Hornsherritz thingh, velborn man Per Byllæ i Swaneholm ok openbare atspurdæ Jep Hiørdrengh ok Oleff Willekynd i Ferssløff, hwi the haffdæ været hannom vlydigæ fore, ok siddhet hannom owerhørigæ tha i thry aar samfællæ, ok aff hwem the haffdæ haffth then størckilssæ ok frambrecth jn til thenne dagh. Tha framgingæ for$_{\text{^{be}}}$ Jep Hiørdrengh ok Oleff Willekindh ok i liwdæ swaret jnen firæ stockæ ok saffdæ, ath renliffligh man her Oleff abeth i Swor haffdæ forbwthet thennom at sware noghen annen man en hannom selff vppa closthers vegne, ok ther fore haffdæ the siddet hannom owerhørigæ ok for enghen annen sagh i nogræ maadæ. Tha vppa thet ath the ordh ey jgen draffuis skullæ ok ey ney for syes, tha beddis for^{be} Per Byllæ eth stockevitnæ ther vppa aff xij dannemen som ther tha til stædæ vare. Tha meltis ther til Jenss Jeepssen i Othinsswet ok Nis Jonssen ibidem Anderss Olssen i Liwngervp Jenss Jeepssen ibidem Jep Mattessen i Landherssløff Oleff Jenssen ok Niels Perssen ibidem Per Smeth i Oroby Jenss Marthenssen Per Clæmetssen Lass Perssen ok Per Clæmetssen ibidem ok Ingwar Bossen i Skulleløff, thessæ for^{be} xij danemen vtgingæ ok velberaddæ jgen kommæ ok swo endrecteleghen vitnet paa theres gwoth tro ok sanninghen sammæ dagh jnnen fire stockæ paa for^{be} thingh, ath the hørdæ ok saawæ ther thet swo til gik met tiltaal ok genswar i allæ maadæ som forskreffuit stander. Item vitnet ok for^{be} xij dannemen, ath for^{be} Per Byllæ stodh ther sammadagh jnnen fire stockæ ok bøth sik i rettæ met for^{be} Jep Hiørdrengh ok Oleff Willekindh for allæ the skylningher ok sagher, som the Emodh hannom haffdæ æller skyllæ kwnnæ, met swo skyel om hannom kwnnæ skee theff liges aff thennom igen. Tha swaret for^{be} Jep Hiørdrengh ok Oleff Willekindh, ath the enthet villæ yttermere sware ther til før en the haffdæ været j taal ther om met for^{be} her abbet i Swor. Ath thet swo til gik i allæ maadæ

som

som forskreffuit stander, thet vitnæ vi met vore jntsyglæ thryckindes jnnen til thette neruerendes breff, som giffuet ær anno die et loco vt supra etc.

Original paa Papir med Levninger af tre Segl. Geheimearchivet, Topographisk Samling, Fersløf Nr. 1.

2.

Alæ men thette breff see æller høre læsses helsse vi Niels Perssen i Veylæby, herritzfoghet i Hornsherrit., Anderss Lassen sognepreſt i Kindby ok Johan Gerickessen i Skulleløff ewinneligh met gut, ok gøre vitherlicth met thette vort opne breff, ath anno domini mcdlxxx octauo ipso die sanctorum Dyonisii etc. var skicket for oss ok for mangæ flere gwodæ men, som tha neruerendis vare paa Hornssherritz thingh, velborn man Per Byllæ i Swaneholm ok swlleligheh tilstodh ther jnnen fire stocke, thet han haffdæ været ther noghen tid tilforn til thingæ ok vpsafft Jep Hiørdrengh ok Oleff Vilkynd i Ferssløff theris gaardæ ok forbuthet thennom noghet at bevare sik met gaardæ hwss æller iord i nogræ maadæ efther then dagh, som han thennom loglighen vpsaffdæ til thingæ for theris vlydelssæ skyl. Ok vppa thet ath the ordh ey anderledis i nogræ maadæ skullæ forvendis, beeddis han eth stockevitnæ ther vppa aff xij dannemen i forde herrit, som ther tha neruerendis tilstædæ vare. Tha meltis ther til Jep Anderssen i Ferssløff Jenss Perssen i Kindby Byørn Jyepssen Per Jngwarssen ibidem Per Jenssen i Dalby Per Olssen Anders Brwn ok Magnes Jepssen ibidem Ascer i Dræbjerg Anders Olssen i Liwngervp Jep Mattissen i Landherssløff ok Oleff Styssen i Otthensswet, hwilkæ forde xij dannemen, som velberaddæ sik ok swo endrectelighen vitnet paa theris gwoth tro ok sanninghen samme dagh vppa forde thingh, ath thennom vel myntes ok fulviterlict var, thet forde Per Byllæ vpsaffdæ forde Jep Hiørdrengh ok Oleff Vilkindh theris gaardæ ther til thingæ fore vlydelssæ skyl, ok forbødh thennom noghet at bevare sik met the gaardæ hwss æller iord effther then dagh, som han thet forbøth, ok thet stodh forde Per Byllæ fulkomelighen til strax ther jnnen allæ fire thinghstockæ. Thet vitnæ vi met vore jntsyglæ, at swo ær ganghet ok faret ther til thingæ j allæ maadæ som forskreffuit stander, tryckindes jnen til thette neruerendis breff. Datum vt supra.

Original paa Papir med 3 paatrykte Segl. Geheimearchivet, Topographisk Samling, Fersløf Nr. 2.

VII.

VII.

Bidrag til Astronomen Tyge Brahes Historie.

Thill Niels Parßberg.

Vor gunst thilforn. Wiid att wij kome wdj forfaringe, Att thend Mand, som Oß Elsk. Thyge Brahe thill Knudstrup, wor mand och thienner, haffuer stedt och fest Gunßøe magle gaardt, som Jens Fux iboede, skall sig wnderstaa att bruge friitt fiskerij och drage med wod wdj Søen, Och som thu hannum therfore haffuer thilthallitt och forfuld effther Lougen, Skall hand haffue fremlagdt forne Thygge Brahes Festebreff wdj Rette, som hand hannum giffuitt haffuer paa forne gaardt, huorudinden schall formeldis at hand hannum saadan fiskerij till gaarden vndt och forschreffuit haffuer. Tha, Effther dj wij oß wiide att ehrindre, att oß tillforn er berett om forne Søe, Att Thingswinde findes eblandt wore breffue, Att vdj Bispernis tiid ingen haffuer Fiskitt vdj forne Siøe, Vden the thet haffue hafft mett Bispernis beuilling och tilladelße, och samme Rett och høghedt oß och kronen saa uell som bisperne vdj theris tiid maa were frj, wij och wor och Kronens Rettighet saa uell som the wille handthaffue, Och Icke haffue beuilgitt forne Thyge Brade vdj thet forleningsbreff, som hand haffuer paa samme godtz, Att hand eller hans thiennere schulle mue haffue nogen Fiskerij, lidit eller megit, vdj nogen wore och Kronens Søer. Bede wij thig och Alffuorlig befalle, Attu Aldelis Ingen tillsteder vdj forne Søe att fiske vden wor tilladellße, Och thersom enthen forne Thyge Bradis thiener eller hand selff Willde thennom theremod (i) nogle maade vnderstaa, Attu tha wor Rett till herritzting och Landzting och huor thend falde kand emod huilchen aff thennom, som sig der til lader forlyste, vdfører, Och wor och Kronens Rettighedt handhaffuer, som thet sig bør. Thermet schee wor wilge och befalling. Befalendes etc. Actum Anduorskouff thend xxx Junij Aar etc. 1587.

Originalt Udkast paa Papir. Geheimearchivet, Topographisk Samling, Gundsømaglegaard Nr. 1.

VIII.

VIII.

Tegnelser over alle Lande fra 20 Marts 1535 af.

Selskabet har i flere Aar tænkt paa Udgivelsen af den store ved sit rige historiske Stof høist vigtige Samling af de ældste Cancelliregistranter, der under Navn af Register over alle Lande og Tegnelser over alle Lande bevares i Geheimearchivet og hvoraf allerede endeel er aftrykt i de Suhmske Samlinger*). Vi have i forrige Bind udgivet det ældste Hefte af Tegnelserne for Aaret 1535, med hvilket den sammenhængende Række af disse begynder, og fortsætte dette Arbeide herved. I dette Hefte er alt taget med, da vi intet have fundet, som vi troede at burde udelade; senere vil der blive gjort Udtog af Samlingen, hvis fuldstændige Udgivelse paa Grund af dens Størrelse næsten vilde være en Umulighed. Originalens Foliering er tilføiet i Marginen.

T. A. Becker.

1. Thenn dom ßom gick emellom prier y helligestes y Randherss och en borsker aff Randerss Anne Jacobs.

Wii Crestian mett gudts nadhe wduoldt koningh tiill Danmark rett arffuinge tiill Norghe hertug vdi Sleßuigh Holstenn Stormarnn och Düttmersken greffue vdi Olldenborgh och Dellmenhorst giøre alle wütterligth, att aar effther gudts burdt mdxxxv løffuerdagen nest effther Judica paa wortt retthertingh vdi wor kiøbstadt Randers, nærnerendes off elsk. werduge herre her Stygge Krompen tiill Burglom her Jørgen Friiß tiill Wiiborigh biscopper, her Knud Gyldenstiernn electus tiill Otthenße her Magnus Gøye riider Danmarks riiges hoffmesther, her Prebiørnn Podbusk her Joachum Lycke her Pedher Lycke her Offwe Lunge riidher och Magnus Munck, wore troo mend och raadt, war skyckett thenne breffuiserske Anne Jacobs borriiker i Randers paa then æne, och haffdhe vdi retthe steffnetth off elsk. her Jens Nielßen prior och forstander wdi then heliands huss y for. wor kiøbstadt Randerß paa then anden siide, och beretthe hun och gaff syn sag fore wdi saa maade, att hendes fadher Mats Reerßen och hendes modher fadher Jens Tiigessen mett flære hyndes foreldernæ hagde giffuett tiill same helliganðts huss nogett jordt och eyendom fore meßer och guds tiæneste ther att skulle holdes, thennom och theres forelderne tiill sielff hiælp och biistandh, och att same tiæneste icke holded ær effther thenne fundatz liidelße, ther paa giordt wor, och lod læße etth obne besiglett pergamends breff

*) Jvf. Fortalen til Danske Magazins tredie Rækkes første Bind.

breff wdgiffuett aar mdxciij, ludendes, att priior och menige conuenth hagde endregteligheu och mett berodt hugh, ßamtycke och wiilliæ loffuett och jætt, beplycthett och tiillbwnden thennom och theres efftherkommere tiill euig tiidt, huertt aar then mandag nest effther gudts leggomis dagh att holde begengelße mett wiigiiliis meßer och andhen gudts tiænestæ for theres och theres forelderneß siælæ, for en jordt kalldes Reffs daalls jordt, mett en appellgaardt, kallgardt, engh, omsløtt hollm och en fyskægaardt, som for: Mattis Reersßen och Jens Tiigesßen hagde skiøtt thennom theres efftherkommere y for: heligeands huff vdi Randherff. Dog mett saadan wiillkuor, att huar saa skæde att same begengellße meßer och gudts tiænestæ ycke hollbes, men bleff vdi noghen maade forsømmett, thaa forplycther for: priior och menige conuenth seg same jordt och æyendom att haffue forbrøtth, och the, ßom nest wdi slectheb ære, fuldmagth att haffue same jordt och eyendom igien att kalle tiill seg och theres mett=arffuinge fraa for: heligeands huff, prior, brødher och theres efftherkommere. Ther tiill suarett her Per Jensßen, priior vdi then heligands closter vdi Aalborgh, paa her Jens Nielsßens wegne, att same jordt och eyendom ere skiøtt och giffuett tiill closterett, och framlagde etth skøde breff ther paa mett sadan wiillkuor ßom for:ett standher. Tisslligeste lodt læße ett tinges windne wdgiffuett paa Randhers bytyngh, lydendes att her Jens Kragh hagde kundgiordh, att same begiengelße och gudts tiænestæ icke kunde holdes fore sancth Hansßes høiigtiidtz skylldt effther fundatsßens ludelße. Och ther tiill lode læße ett panthe breff, ludendes att Niels Palliisßen som kaldes Reffsdall hagde panthett tiill for: heligeands huff then øster diell aff Reffs dals ængh for en løde mark gode pendinge. Tiill huilckett for: Anne Jacobs suarett, att same begiengelße och gudts tiænestee icke er holdett, och beuist thedt mett ett wintne, wdgiffuett paa Randherff Raadhuff, att borgemesther och en aff borgerne wore vdi then heligands closther søndag effther gudts legomis dag aar etc. mdxxviij, mandagen ad morghen och om affthen oc om tisßdag att miidag, ther samme mesßer begiengelße och gudts tiænestæ effther fundatzens ludellsße skullæ hollbes, och att the ey bleff holdett vdi nogle maadhe. Och satthe Anne Jabes ther for vdi retthe, om same jordt och eyendom wor effther sadan leylyghedt forbrøtth fraa closther eller ey etc. Thaa effther tiill taall och giænsuar, breffue, beuisningh och saggens leylyghed sagde wii saa ther paa for retthe, att effther thy priior och conuenth brødhere hagde sielff forplictheb thennom for seg och theres efftherkommere, att, huar samme begiengelsße och guds tiæneste forsømptes och ycke holdes effther fundatzens liibelße, att same jordt och æyendom skulle komme igien tiill neste slegthe och arffuinge, som thedt wor fraa kommæn, att for: Anne Jakobs och hendes arffuinge

arffuinge bør igien att haffue nyde och beholde for. Reffsdals jordt, appellgaardt kalgaardt engh holm och fyskegaardt, oc for. heliands huff ey effther thenne dag att haffue ther noghen rett tiill vdi nogle maade. Dog saa att for. Anne Jacobs och hyndes mett arffuinge skulle igien giffue tiill for. heliands huff then løde mark gode pendinge, som then øster dieell aff Reffdals engh war satt tiill pantt for. Giffuett aar dag och stædh som forscreffuett staar. Vnder wortth Signet.

2. Frue Sophie her Mogens Bildes

fick quittantz paa ij^c mark dansche pendinge, som hun for Tuifflum closter wptegnett war till riigens nytte oc behoff. Cum clausulis consuetis. Datum Aarhus tysdag post palmarum aar etc. mdxxxv.

Dominus rex per se.

Bisskop Offue Bilde

fick quittantz paa lx gyllen i guld, som hand schulle giffue om pasche aff Hasherritt, Endelaffue oc Fardo, oc anttuorde han hans naade sielff samme guld. Datum Aarhus tysdag post palmarum mdxxxv.

Dominus rex per se.

3. Breffue som skulle vdscriffues till landsting.

Item om manddrab huor ther skall holdes mett.
Item om verge.
Item om rusteninge.
Item att bøsser, piige och anden vloglig att skulle afflegges.
Item att jngen skall holde nogen dyreskytte.
Item att jngen sager skulle steffnes for myn herre vden the haffue weeret tilforn vdj retthe till herritzting och landsting*).

5. Peder Ebbeßen och Axell Jull

finge breff att wor naad. herre haffuer befald thennom att handle mett alle geistlige oc wertzlige, som haffuer werett wdi then wprørske handell, att the schulle wptinge bøde emod thennom paa wore wegnne, oc straffe offuer thennom, som icke bøde will. Datum Schanderborg torsdag post palmarum mdxxxv.

Dominus rex per se.

Gør

*) Herpaa indføres (Folio 3—4) Dommen ang. de 4 Klostre i Vendsyssel af Mandag efter Judica 1535, der allerede er trykt i Danske Magazin 3die Række fjerde Bind S. 219—20; jvf. S. 178.

Gör alle wyttherlych att wy nu haffue schickett, tylltroth och beffaleth, 6.
och meth thette wort opne breff stycke, tylltroe och beffale thenne brefuyser, oss elsk! Peder Ebbesenn, ath hand paa wore weggne schall wp bere jndkreue och annamme alth hues sageffald, som oss tyllstoer och kand tylffalle paa kronens wegene her wdy Nørre Juttlanth. Szammeledes schall hand wpbere och paa wore wegne annamme alth wrag, i huor thed hender att komme wnder alle strandinger och kronens forst(r)andt wnder aldt Nørrejuutlands syde, och schal hand thed fforschicke och fforsende tyd, som wy hannom beffallendes worder. Thy betthe wy och biudhe alle wore ffogetther, embytzmendt och lensmenndt, som hand mett thette wortt apne breff besøgenndes och tyll sygendes worder, atty paa ware wegene were hannom bystandigh oc byhie(l)pelygenn, sadann sageffalde paa kronens wegne*), samelledes och saa fflette och ffore hues wrag, som hand paa wor och kronens strandynger och fforstrand hendner att ffange och annamme, thii hand oss ther ffor schall giøre oss gode rede och regennschab. Forbiudenndes ther ffor all, ehuo the helst ere eller were kunde, serdeles wore ffogetter, embitzmendt och alle andre, ffor^{ne} oss elsk! Peder Ebbessen her emmod paa fforsc^{ne} wortt oc kronnenns sageffa(l)dt oc wrag etc. Datum Schanddelborch thistdaghenn nest effter pallmesondach, ar effther guds burdt 1535.

Breff till sognne prester, sognne deigne och kyrckeuerger om siølff skatt wdi huertt leenn.

Wij Christian etc. Wiider att fore thennd store tynge, som oss nu paa henger wdi thenne feigde mett pendinges wdgifft att solde thette møgle kriigsfolck mett, som wi nu haffue wdi wor och riigens tieneste, bode till hest och foed, tha haffuer wortt elsk. Danmarcks riigis raadt samtyckt, oss att mue fange paa thenne tid halffdelenn aff alle sogne kyrckers, sogne presters och sognne deigners rentte, wpbørsell och indkompst, oc thed alsamen att wdgiffuis wdi siølff och icke wdi nogenn anbenn møntt. Thii betthe wi etther alle, och huer serdelis strengeligenn biude, atti strax lade saadantt siølff strax wfortøffuitt wdenn alt forhaling, paaskud oc wndskyldinge wed etthers helgenns eedt framkomme oc anttuorde thend oss elsk. N., wor leensmandt, hand schall frambelis føre thed tilstede, som wi hannom thed befalett haffue. Thii wiider etc. Szaa frampt atti icke wille stande oss till rette ther fore, om etthers brøst och forsømmelse her wdj findes. Datum Randers otthensdag nest epther judica søndag etc.

Følge breff till alle leensmenndt.

Wiider att wi nu sende etther wortt opnne breff till alle sognne prester, Sognne deigne och kyrckeuerger wdi etthers leenn, om theres och kyrckers halffue rentte

*) Her maa underforstaaes „fflette och fføre", som kommer strax efter.

rentte och wpbørßell paa thenne tid strax att schulle wdgiffuis wdi rentt ßølff och ingenn anden mantt. Thii betthe wi etther k^e, attj strax wfortøffuit schriffue ßamme kyrckers, presters oc sogne deigners halffue rentte och wpbørßell, oc kreffuer thenud wfortøffuit oc wden ald forßømelße wp wdi etthers leenn, oc alt wdi ßiølff; oc nar i thed ßaa forßamblett haffue, atti tha strax føre thed mett clare register till Horßenns, oc anttuorder thed off elsk^e werduge herre her Knud Gyldennstiernn electus till Otthens och her Offue Lunge ridder, wore tro menndt och raadt, och annammer theres quittantzs ther paa igenn, och i icke her wille tage nogenn forßømelße fore, att thed jo strax skeer mett thed aller første, ßom i wiide att magt paa ligger att wortth kriigsfolch maa bliffue bethalett etc. Datum Randers otthensdag nest epther judica søndag mdxxxv.

7. Kiøpstedsmenndt bønnder oc menige almoe wdi Wisby och paa Gottland finge saadant itt breff.

Wii Christiann etc. helße etther alle kiøpstedsmenndt, bønder oc menige almoe, ßom bygge och boenndes ere wdi Wisby oc paa alt Gottland k^e, mett gud och wor naade. Kiere wenner, som i alle wdenn tuiffuell nu well haffue spurdt hørdt oc forfarett, huorledes att Danmarcks riiges raadt wdi Skone, Fyen och Juttland haffue nu eendrett kallett wduold kaarett huldigett oc sworett off till Wiborg landzting for theres rette herre och konning att were och bliffue wdi alt Danmarcks riige, ßaa att wi mett thend aldmegtugste guds och wore kiere herrers førsters och foruanttes hielp, trøst och bistanndt agthe ther fore att frii oc frelße thette gode gamble christnne koninge riige aff fiendernes woldt, magt oc trengßell, och wille ther paa huerckenn spare siølff guld pendinge førstenndomme lande folch och icke wor eygenn persoenn, effther thii att wi ßaa christeligenn, redeligenn och loffligenn ere kallede till rigens regementte, først aff gud, ßa aff thennom, ßom thed wdi magt haffue att wduelge konning, nar thend icke wdi riigett er. Oc effther thii atti ere itt ledemod mett menige Gullandt till Danmarcks krone, tha betthe wi etther atti ocßa ßamtycke beuilge och fuldburde ßamme kaar oc wduelgelse, ßom om off till Danmarcks riige giortt ere, oc i strax ville hulde loffue swerge och holde off elsk^e her Hennrich Roßenkrantzs, ridder, høffuitzmandt paa Wisborg, paa wore wegnne huldskab, mandskab oc tro tieneste, till ßaa lenge atti kunde schicke hiid nogre etthers fuldmegtug mett etthers opnne beseiglde fuldemagts breffue offuer till off paa alles etthers wegnne, oc loffue hulde oc swerge off perßonnligenn, huilkett wi begere att strax mett thett aller første skee maa. Wi ville igen holle etther alle och huer ßerdelis wed log schell rett friheder oc preuilegier, oc wille mett thennd

thennd aldmegtugste guds hielp saa schicke oss emod etther alle, fattige och riige, som en christen herre och konning bør att giøre emod synn kiere tro wndersotte. Thii wider her effther att rette etther effther, saa framt i wille wiide etthers eygett, etthers hostruers oc børns beste, gaffnn och bestanndt. Datum Haderslefs torsdag nest epther quasi modo geniti.

Dominus rex per se.

Bønnder och almoe paa Gottland finge saadantt itth breff.

Wii Christiann etc. Helse etther alle bønnder oc menige almoe, som bygge och boo paa Gottlanndt. Wiider att wi nu haffue forschickett nogle wore orloges skibe att løbe ther indt wnnder Gottlandth landt, ther att forbiide nogle flere orloges skiibe, huilke wi oss formodendes ere att schulle tilschickes aff anndre herrer konninger oc førster, wore kiere foruanttther, och ther wnnder landitt att komme mett thet aller første, och formode wi ath samme wore orloges skiibe oc kriigsfolck, som ther paa ere, schulle haffue brøst paa fittalie. Thii betther wi etther oc biude, atti rette etther effther att wdgiøre oss enn giengierdt ther offuer alt landitt, till att fittalie oc bespiise samme wore orloges skibe mett, effther som oss elsk: her Henrich Rosenkrantzs etther forgiffuendes worder paa wore wegnne. Datum Hadersleue torsdag nest epther quasi modo geniti sønndag Aar etc. mdxxxv.

Dominus rex per se.

Borgere wdi Randers finge saadantt itt breff.

Wii Christiann etc. Giør alle wittherligt, att effther thii att oss elsk: werduge herre mett gud her Offue Bilde, biscop till Aarhus, haffuer nu for wor bønn och begeres skyld och oss besønnderligen till wilge forladt the two hans oc stigtenns kyrcker och prestegrund metth abeldgordt, som er liggenndes for Randers wden byen och wore sancti Peders kyrckes oc sancti Laurentzs kyrcke. Tha haffue wi aff sønnderlige gunst och naade wndt oc tilladt, att for:ne wore borgere wdi Randers mue haffue nyde bruge och beholle for:ne two kyrcker, kyrckegordt och prestegordt for enn frii eyendom till theres by Randers till euig tid eye skullenndes. Cum jnhibitione. Datum Aarhus tysdag nest epther palme søndag aar etc. mdxxxv. Dog schulle the were wbeuarede mett thennd enng, som til for:ne kyrcker liett haffuer, huilken for:ne werduge herre her Offue Bilde och hans efftherkomere bisper wdi Aarhus schulle sielffue nyde bruge och beholle, till sa lenge nogenn kannd honnom eller thennom thennd affuinde mett gamble breffue beuisning och retthergranndt. Datum vt supra.

Dominus rex per se.

Borgere

8. Borgere wdi Weylle finge ßaadanntt itth breff.

Att the for theres willige och tro tieneste haffuer wor naad^{te} herre wndt och giffuit thennom och theris effther kommere till theres by the two humble gorde och kaalgorde, ßom ligge westenn wedt Wedelle closter for inden theres byfriidt, mett thend tegellabenn liggenndes ßønnden Weylle, ßom tilforn hørde till for^{ne} swortte brødre closter, att the oc theres effther kommere mue thed haffue nyde bruge och beholle for enn frii byßens eyendom till euig tidt. Cum inhibitione. Datum Wedle mandagen nest epther oculi søndag Aar etc. mdxxxv.

Dominus Mangnus Gøye miles et magister curie.

Jacop Jennßenn i Alborg fick ßaadantt itt breff.

Att effther thii att hand haffuer wdi thenne tid beuist sig troligenn oc erligenn, thennd tid att skipper Clemett och hans parttij kom ind wdi Wendsyßell, oc gaff siig till kon^{e} Mts. folck och offuer gaff aldt thed hand haffde: ßaa for thennd troskab oc willige tieneste, tha haffuer kon^{e} Mt. wndt oc giffuit hannom enn iordt och grundt, ßom ligger paa westre grabrødre kyrckegordt wdi Aalborg, ßom er wdi ßynn brede wester fran wabennhuses mur wd med gaden xxviij alne, och nør fran gadenn oc ßønnder till aaen ßaa langt ßom forfundit er, och bredelße wd mett aaenn wiidt ßøndre endne xxviij alne. Desligest ßaa møgett aff thet hus, ßom stor wd mett aaenn, ßom paa ßamme iordzenns bredelße findes, att haffue nyde bruge och beholle frii oc quidt, hand oc hans arffuinge effther hannom for en frii eyenndom till euig tid eye schullendes. Dog ßaa att hand och hans arffuinge ther aff giøre oss oc vore eptherkomere koninger wdi Danmarck ßaa koninglige och byßens tynge ßom andre borgere giøre ther wdi byenn. Cum jnhibitione. Datum Aalborgh søndagenn judica Aar etc. mdxxxv.

Relator Erick Banner.

Peder Riibemandt wdi Wolstrup fick ßaadantt itth breff.

Att effther thii att hand gaff siig indt wdi Randers till kriigsfolckett, ther laa, och bleff stedze hoss thennom, thend tid att skipper Clementt och hans parttj kom hiid indt wdi landitt, haffuer kon^{e} mat. wndt och tillatt, att hand maa och schall haffue nyde bruge och beholle hans bonnde gotzs ßaa friiett wdi alle maade, ßom hand thed tilfornn friiest haffdt och brugt haffuer. Cum jnhibitione. Datum Randers palme løgerdag Aar etc. mdxxxv. *)

Relator Erich Banner.

*) Dette Brev er overstreget.

Borgere

Borgere wdi Rannders, ßom bode wden byen, finge ßaadantt itt breff ßom her eptherscr[vit] staar.

Att effther thii the haffde fangett store skade nu wdi thenne feide, atth theres huße och gorde bleff affbrenndt, att the nu schulle flytte oc bygge indenn byenn. Tha haffuer ko[e] mat. wndt och tillatt, att for[ne] wore borgere oc wnndersotte, som indenn byenn nu bygge schulle, att were aldelis quitt och frii for byskatt wdi the two ßamfelde aar, regnenndes fran thette wortt breffs datum. Oc schulle the wdi thenne siølff skatt giffue off paa thenne tid hues thennom kand tilfalde. Cum inhibitione. Datum Randers palme ßønndag aar etc. mdxxxv.

Dominus rex per se.

Her Jochim Rønnow electus till Roskilde fick ßaadannt itth breff. 9.

Att koninglige mat. haffuer wntth och tillatth, att hand maa och schall indløße till sig kronens closter Aling closter for thennd swm pendinge, ßom Hans Rostrvp thed fore wdi pantt haffde, och maa hand och hans arffwinge thed sidenn haffue nyde bruge och beholle mett alt thed gotßs eyenndom och tienere, ther tilligger, fore itt friitt brugeligt panntt, till ßaa lenge att thed worder hannom eller hans arffuinge igenn affløst for the ii[m] march dansche, thed nu fore i pantt staar och hand nu thed mett indløßer till ßig aff kon[e] mt. eller hans naades effther komere koninger i Danmarck. Dog mett ßaa skell att handh schall holde closterett och kyrckenn welbygt, wiid heffdt och magth, ßammeledes gotßett, ther tilligger, och tienerne, ther paa boo, wed logh skell och rett, oc icke tilstede att nogenn aff thennom wforrettes wdi noger maade. Och schall hand icke lade hugge the skoffue, ther tilligger, till wpligt wdi noger maade. Datum Wiborg torsdagen nest epther midfaste ßønndag aar etc. mdxxxv. *)

Register paa leenn och lenßmenndt wdi Juttlanndt. 10.

Først Riiberstigth.

Riiber leenn her Prebiørnn.

Hans { Østerherritt och Nørherritt i Wardsyßell her Mogenns Bilde.
Westerherritt Erick Krumbige.
Skodborg leenn och Hundtzbeck Claus Daa.
Kolding leenn her Mogens Bilde.
Endle Erich Krumbige haffuer till Hønborg.
Nøruongs herritt fru Elße Krumbiges. }

Lundenes

*) Dette Brev er overstreget; i Marg. tilføies: non accepit literas.

Jens
Lundenes Peder Ebbesenn.
Wulborgherritt och Hingeherritt Peder Ebbissen.
Wandfoldherritt Mogenns Munck.
Skodborgherritt bisp Jffuer.
Drum leenn fru Kyrstine her Holgers eptherleuerske.
Skiffue leenn Jep Friis.

Torbern
Maars bispenn aff Wiborg.
Hanherritt her Prebiornn.
Børglomherritt bispenn aff Wendsyssell.
Østrup her Offue Lunge.
Aalborg leenn Erich Banner.
Gyslom herritt her Peder Lycke.

Symon
Henstedherritt Erich Banner.
Rindtzherritt her Prebiornn.
Nørlyngherritt her Mogens Løffuenbalck.
Sønnderliongherritt och Melsomherritt Christopher Rosenkrantzs.
Fientzherritt bispenn aff Wiborg.
Støffringherritt Otthensyldherritt Gersløffherritt bispen aff Aars.

. . . .
Rogsøø herritt Anders Biørnussen.
Torup leenn her Mogenns Gøye.
Kalløø Erick Banner.
Biscop stibelße Lysbergherritt bispenn aff Aarhus.
Hatz herritt bispenn aff Aarhus.
Linsgord herritt oc Hittherritt her Prebiørnn.
Schannderborg her Mogenns Gøye.
Bygholms leenn Otthe Gyldenstiernn.

11. Jtem Thomes Koeppen borger vdj Hamburrig breff till bisp lagemand bønder och menige jnbbiggere paa Feerøø, att vor k.e naadige herre haffuer tiltroett och beffalett hannom landet, ther at weere hans naades fogtid, och ther mett thennom alle vdj weere och forswar at haffwe. Thij beder och binder myn herres naade thennom, at the weere forsc. Thomes Koeppen eller hans fylmyndige bud hørige lydige følgeachtiige och biistandige, giørendes och giffwendes hannom heller hans visse bud, som han tiid till thennom arligen stickendes vorder, theres arlige landgilde sagerøre ledinge toldt och ald anden kon.lig renthe och rettiighedt, saa the hans naade och Norges krone aff rette plictuge ere arligen at giffwe och jngen anden. Hand skall jgien holde etther alle

alle viid skeell, rett och sanctj Oloffs konings lowg, och ey tilskrede nogle aff thennwm at vforrettes ther emodt i nogle maade. Och om nogle andre ville komme och trenge seg ther jnd met greffwe Christoffers eller the Lubeskes eller nogre andre theres scriiffwelse, at the then samme ville forhyndre lige som then, theres argiste viide vill. Ochsaa som thennom drages till mynde at besluttet er, att huert aar skall seigle ett skijb fran Hamborig oc tiid till landet, oc giøre thennwm tilføring met hues dell, the behoff haffue, och jgien kiøpe ther hues waare, saa som the haffue paa landet at selie; thij haffuer myn herre beffallett for$^{\text{e}}$ Thomes Koeppen, att giøre ett skiib reede och arligen løbe tiid met till landet: att the ther fore håndle mett hannwm och jngen anden, were seg ehuo hand er, och om ther komer nogen anden, att the tha forbywder then ther entthen at kiøpe eller selie paa landett.

Item Thommes Køeppen eth siøbreff till hans skiib som løber till Feerøø.

Item Mathias Wetkenn borger vdj Hamburrig vor naad$^{\text{le}}$ herres beskermelse breff for siig, hans goeds, thienere och kiøpmands stwffue, som hand haffuer liggendes vdj Bergen vdj Reffuels garden.

Item Hermend Ellerbecke, borger vdj Hamburrig, och saa protectorium for seg och hans stalbroder Retke Tyee for thennwm oc theres goeds oc stuffue i Bergen, som liggendes ere vdj Breers garden.

Item och scriiffwelse till mester Christiern Huidt, att hand strax lader vpsette vor k$^{\text{le}}$ naadige herre en jacht paa thet aller statteelig$^{\text{te}}$ paa xxxvj eller xxxviij alne kiøll, och lader then bliffue rede mett thet aller første vdj Arhus, och huad hand lader bigge ther paa, att thet bliffwer fast och statlige.

Item eth breff till Peder Ebbessen, att vor k$^{\text{le}}$ naadige herre haffuer beffalet mester Christiern Hwiid at lade vpbigge en statlige Jagt vdj Arhus, att hand therfor skicker till hannwm till Arhus hues vogne skoedt, hand haffuer och myn herre tilhør, oc om han haffuer och nogle anckere och towg, som m. herre tillhøerer, att hand thennom och skicker till Arhus till mester Christiern.

Item breff till her Mogens Bylde, at han forskicker Niels Pallissøn, skybbøgger vdj Kolding, met flere skiibbøggere, som ther till fangs ere, strax till Arhus, naar hand fanger scriffwelse fraa mester Christiern.

Item

Item et breff till abbeden vdj Emkloster, Vorkloster oc fogden vdj Twifflum closter, at vor nad[te] herre haffuer beffalet mester Christiern at bøgge h. n. en jagtt vdj Arhus, att the vndsetter hannwm xx tølter skiibs borde huer thennwm, och the sielff lade hugge flere thennwm och lade thennwm vdførœ till Arhus.

Item till abbedenn aff Emkloster, at myn herres naade haffuer beffalitt mester Christiernn Hwiidt, at hand skall lade bigge en statlige jagt, att hand ville slye en rett gotth tre xxxviij alne lang till en kiøll.

12. Item eth obne breff till alle godemendt vdj Kolding leenn, att myn h. n. er till viddendes vorden, att theres gaards sidere fortrycke thennwm och jcke ville vdgiffwe then sølff skatth som D. R. R. hans naade samtycket haffuer. Saa beder och biwder myn herres naade thennwm, at the holde samme theres gards sedere till at vgiffue samme sølff skatth effther then obne breffs lydelse, ther om vtgangen er etc.

Item eth obne breff till alle kannicker, vicarier och prester, som haffue kircker vdj Koldinge leenn och jcke selff besidde samme kirker, meen haffue ther theres cappellaner, att the strax giffwe thennwm till her Mogens Bylde och giøre hannom rede paa theres halff rentte aff samme kircker, och thet redeligen vdgiffwe effther thet obne breffs lydelse, ther om vtganget er.

Item etth breff till alle kirkewergere vdj Kolding leen, att the strax tage hues siølff, jgien er vdj alle sogne kircker, saa neer som en kalck disk och pixis, och føre thet strax till Horsens och antworde thet her Knudt Gyldenstiern och her Offue Lunge, tagendes ther paa theres qwiitanns jgien.

Item ett breff till borgemestere raadt och menig borgere vdj Rindkiøping, att the strax vfortøffuet skicke thet monstrands kalck och disk met andet sølff, som the toge aff Egwadt kirke vdj Nøre herrett, till Horsens och tage qwitanns jgien.

Anders Guttormssen lagmand paa Ferøø, Nis Jonssen fogett ther paa landett.

Item itt obett breff till Ferøø, att hues landskatt told syße gield oc anden dell, som ther er tilhobe sammelt och kommer kronen till, att the thed strax anttworder thed Thomes Køping eller hans fuldmegtug.

Item

Item Willom Hanssen selff fierde, hogborne førstyndes brotning vdj Sweriiges cappellan, etth forellse breff.

Thesse effther:ne høffsinder finge følge breff tiill thesse efftherschreffnne closthers tienere, at the schulle suare thennom ind tiill wor nad:te (herre) kommer ind vdj riiget, och skulle giffue thennom theres skyld sagefald gesterie etc.

Dffuitz closther	Christoffer Huidtfeldt.
Beckeskow closther	Jens Brade.
Helne kircke	Jep Tordssen.
Herriidswad closter	Arwiidt Bulsstandt.
Thommerop closter	Byrge Bullstandt.
Deff closter vdj Hallyndt	Thage Otthssen.

Thette effther:ne fittallia søll och brødtt bleff forsc:t till thesse effther:ne 13.
læen och kiøpsteder, att the strax bagge och brøgge vfortøffuett och føre thett till Medelfar och seliger thett vor nad:te herres kriigissfolck for penninge etc.

Item Riper læenn	Riperbye
xxx lester søll	xv lester søll
ij lester meell bagget i brødtt.	ij lester meell baget vdj brødt.
Kolbinglæenn	
xx lester søll	
xx pund mell bagett i brødt.	
Skodburrig leenn	Bedle
xvj lester søll	viij lester søll
xx pund meell bagett i brødt.	ij lester meell baget vdj brødt.
Nørwongsherrett	
x lester søll	
j lest meell bagett i brødt.	
Biigholm leenn	Horsenns
xxx lester søll	xij lester søll
iiij lester meell bagett vdj brødt.	ij lester mell bagget.
Summa paa søll j^{c}xlj lester.	Summa paa meell xv lester iiij pundt.

Frwe Kierstyne Knud Otthsenns vdj Fyenn protectorium jn generalj forma.

Item æn forscrifftt till her Jehann Randtzow, att hand skicker hender æn ærlig wonnyng och werellse ther vdj Faborig closter till seg och sytt folck, till

till saa lenge att hendes hosbunde och hwn kunde bekomme att bigge theres gardtt igienn, som er affbrendtt. Thersom thet er ther betagett vdj closteret, att hand tha ville slij hender saadan verellse vdj en aff the andre clostere ther vdj landett æntthen vdj Otthennse eller andersteds etc.

Item Metthe Dyderick Henninges protectorium.

Item frwe Agnethe Anders Emickssens protectorium.

Item ett breff till Offue Vincents, att myn herre tacker for thet breff hand skicker myn herres naade till hende, som thet Norske radt haffuer screffwet hannwm till. Och som han ham giffwer tilkiende om the x twsindt och eth lod sølff, hand haffuer førdt jnd paa mønttk, och the v^{m} oc two hundrett march, som hand haffuer antwordet renthemesteren etc., tha viid hand vell selff att myn herre haffuer beffalet hannwm att vpbeere sølff och jcke pendinge, att hand therfore viidt att retthe seg heer effther att vpbeere sølff oc jcke andet, och her electus och hand ville besliittige edher att vpkreffue samme skatt, att then matthe vdkomme mett æn hast, effther som hand vell viidt att behoff er att knegtene kunde mett thet første fange theres betalinge.

Item eth breff till Christiern Hwiidt, effther som hand giffwer tilkiende att hand haffuer jndløst Aling closter, tha beder myn herre hannwm att hand mett abbeden annammer samme closter jnd jgien, till saa lenge myn herre kommer ther selff vdj landet, och hand tha fanger viider beskeedt att wiide. Item om the ærende som han scriiffwer att skulle bestilles hoes her Tiige Krabbe, tha vill myn herre veere ther fortenckt vdj thet første h. n. stedbes bud heer emellom etc.

14. Item eth breff till Jeppe Friis, att alle the vogne skotth, som frwe Kierstine her Holgerds och hendes metarffwinge haffue vdj Tye, att hand strax skicker thennom till Arhus och antworde thennwm mester Christiern Huid etc. Myn herre ville lade gøre hender och samme hendes metarffwinge fulbest ther fore effther skellig verdt. Oc hues ancker och towg ther er att hand och skicker thet till Arhus.

Item eth breff till biscopen aff Arhus, her Mogens Gøye och Erich Banner samptlige och huer besønderligen, att the endeliigen flyer thet saa, att

att bønderne vdj theris leen, ehuem the helst thiene eller thilhøre, hwer thennwm fører æn goedt øell t: vdt till Arhus, och selier then myn herres renttemester for skelliig verdt, och two mend aff hwert sogenn skulle giøre rede paa samme t:, oc mester Christiern skulle betale thennwm.

Item et breff till Otthe Gyldenstiern, att hand strax vfortøffuett slyer thett saa, att thennd fitalle och madskatt som skall giffues aff Bugholmes leenn, att thett strax vdkommer till Arhus, oc att almoen giffwe maltt for then fisk, the giffwe skulle vdj samme madskatt, att hand jngen forsømelse tager her fore, ther ligger m. h. magtt paa.

Item et breff till borgemestere och raad vdj Arhus, att myn herre haffuer forscreffuet till m. Ch.*), att hand skall lade ther vpsette en stadtlig jagtt etc., att the er hannwm ther till behielpelige at then matte bliffue rede mett thet aller første, och nar myn herres orloges skiibe komme ther jgien jnd for byen oc skulle vdfitalies, att the ere ther till oc behielpelige att the fange thend dieell jnd mett thet første, saa att the jcke lenge bliffue ther beliggendes oc thøffue ther effther.

Item eth breff till mester Christiern Huiid, att myn herres naade sender nw till hannom æn kiøpmandt, som er lange Hermends swend vdj Hwswm och kalldes Jehann Høyer, huilken ther vill kiøpe alle the hwder och thællæ, som myn herres naade haffuer etc. Thij beder m. h. n. hannwm, att hand lader hannwm see godtzet, saa møgett som saltet er, och giffwer hannom till kiende, huor møgett hwder och thalle hand kand fange bode aff the øxne, nw slagtet ere, och her effther endnw slagtes skall. Thij myn herres naade haffuer tilsagd hannwm thet altsammen. Och beder myn herre hannwm, att hand giør kiøp mett hannwm paa thet aller dyreste, hand kand trøste seg till at selie hannom thet, paa two eller iij degger neer oc ½ syntteneer tallig, som myn herre vill haffue heer till slottet till støffle och till lywse, oc nar hand haffuer giørd kiøbet mett hannwm, att hand strax scriffwer m. h. till, huor høigtt swmmen løber seg paa vaarene och paa penninge, tha vill myn herre selff fordrage seg mett hannom och bestille hoes hannom hues deell myn herre behoff haffuer etc.

Item

*) Mester Christiern (Huid).

Item mester Pouell Anderssen cantor och cannick vdj Riipe feck qwiitans paa xxix g., iij mr. danske hwer g^{en}, som han antwordet myn herres naade for fem aff hans thienere aff theres plogeskat. Dat. Hadersleff feria 6ta proxima post misericordia domini aar etc. mdxxxv.

Dominus rex per se.

Ennewold Erichsens qwiitans.

Item Ennewold Erichssen vdj Hwiidberrig gaardt fick qwiitans paa iij^{c} g^{en} vdj guld och jacobdalere oc j^{c} march vdj danske hwiider, viij mr. myndre, som hand gaff myn herre selff paa regenskaff aff the twsendt march, hand haffde vptinget for mett Peder Ebbessen oc Axell Juell, for hand vaar mett then vprøriske almoe och hob. Datum feria 6ta proxima post misericordia domini aar etc. mdxxxv. Commissio regie maiestatis propria.

15. Item ett breff till mester Christiern Hwiidt, att hues guld, han vpbeer paa myn herres vegne æntthen rinsk guldt eller andeth wegtt guldt, att hand thett jcke vdgiffwer, meen hand retther seg att skicke myn herres naade thett selff tilhende etc.

Item ett breff till Peder Ebbessen och Axell Juell vdj samme meninge etc.

Item Wollo Hanskone i Andervp en forschrifft till Søren Skoffgordt, att hun haffuer weret her oc berett for myn herres naade, att han haffuer indsatt en anden mand i gorde till hinde, oc wille trenge hinde aff hindes gordt, oc aldrig hun er logligen wduist, som hinde burde epther logen, oc hun ey haffuer forbrott seg emod hannom wdi nogre maade, men haffuer altid giffuet hannom syn arlig skyld till gode rede oc hollett gorden wed heffdt oc magt welbygt, oc ey hun haffuer forkomen nogen forsc^{ne} gortzs eyendom wdi nogen maade, oc haffuer altid werett hannom hørig oc lydig fore, som hinde burde att vere sitt rette herreskab. Thij betther myn herres n. for^{ne} N., att han for thenne myn herres bøn oc schriffuelße skyld will lade ßamme Wollo Hanskone haffue, nyde, bruge oc beholle samme gord som hun her till hafft haffuer for sadan skyld oc affgifft, som hun ther aff arligen plege ther aff att giffue, ald then stund hun skicker sig tilbørligen emod hannom som hun bør att giøre sitt rette herreskab, oc han ther offuer icke indsette nogen anden wdi gorden hinde till trengßell wdi nogre maad. Ther mett giør han myn herre sønderligen etc.

Item

Item itt schriffuelße till Lodvig Munck och Niels Lange, att thenne breffuiser Christen Perssen haffuer werett for myn herres n. oc beclagett, att siden han haffde fangett her Johan Rantzows leibe, tha ere the reden ind wdi hans gord oc bortt tagett øxen vc kiør, boo och boskab. Tha epther thii att han tha haffde for^{ne} her Jahans leyde, tha beder m. h. n. och endeligen ville att the giffue hannom samme gotzs igen, so att han icke wider behoff haffuer att beclage sig for oss therom, oc lader thet ingelunde.

Item itt breff till Peder Ebbessen, att Eske Nielssen i Gielbbeck haffuer sitt bud hoss myn h. n. och ladit berette oc klage, att Peder haffuer giffuit skøling effter hans hals oc hans sønners, oc the ther fore ey kunde were hieme wid theres hus och bieringe, oc siger sig oc syne sønner icke mere att haffue brott end menige herritzmendt, oc er dog offuerbødig att wille wdgiffue for hans hals løsning, som the andere giøre. Thij betther m. h. n., om sa findes vdi sandhet, som han beretthett haffuer, att han tha anname bøder aff hannom for theres brødes forsømelße, som aff andre ther wdi herrittett, oc lader hannom oc hans sønner were oc bliffue wid hus, hiem oc theres biering wfeigdett. Ther mett giør han myn etc. oc lader etc.

Item at forscriffue till biscoper, prelater, abbeder, prior, prouester, ribder och godemendt, att the skicke theres swenne mett heste och harniske till Arhus och Horsnes, ther at bliffwe liggendes indtill the viidere fange ordt fran oss igien.

Item till biscopen aff Arhus, at hand strax forscriiffwer till alle hoffsinderne, att the strax giffwe thennwm offuer till Fyen vdj leigerett.

Item till mester Christiern Hwiid, att hand mett thett første retter seg effther at lade the øxne komme tilhobe, som han forwiid seg att myn herre ther tilkomer, paa thet at kiøpmendene oc att hand antworder Albert Gøye ij^{c} march paa hoffsynderness veygnæ.

Item till Peder Ebbessen och Axell Juell om øxne.

Item till Albrechtt Gøye, att hand strax lader tilsige alle hoffsinderne 16. att the retthe thennwm at forsambles vdj Wedell mett theres heste och harniske och giffwe thennwm offwer till Fyen vdj legrett.

Item

Item till alle kiøpstederne om then sølff, thee sidde jgien mett aff thend skatth, att the jnden søndagen vocem jocunditatis lade thenne fram komme.

Item till alle lænsmendt om sølff skatt aff almoen, at the lade thenne fram komme jnden viij eller x dage.

Item. eth scriiffuelse till her Mogens Bylde, att thene breffuisere Iuer Sewerinssen vdj Østedt haffuer berett for myn herres naade, huorledes hans søn kom vdj æn bordag och slog æn karll vdj Kolding och bleff strax mett ferske gerninge paagrebenn och fenckelige holden, saa att nogle mendt borget hannom vdt for iiij øxne och eth hundert march danske, och thet er vdkommen altsamen etc. Och beklager hand seg, att her Mogens fogiid Styge Pordtz dieler nw paa iiij aff the forløfftthes mend for eth paar øxne at ville haffue, for forscne øxne och pendinge icke vdgaffues then samme æncket tiid, som thett vartte vdloffuett etc. Thij beder myn herres naade hannom kn, att hand lader samme sag vpstaa jndtill saa lenger, att then kommer vdj rette for myn herres naade, och the iiij mend bliffue qwiit oc frij saa lenge for thend dielsmall, thennwm therfor bleff offwer swornæ. Effthertbij att the haffue giordt theres skudzmall jnd for myn herres naade selff etc.

Relator Magnus Gøye.

Item saadanne breffue bleffue vdscreffne till alle prelater, abbeder, prier, prouester, ridder och godemendt vdj Nøriutlandt, saa mange som forleninge haffue.

Vor synderlige gunsth tilfornn. Kiere N. effther som off elskl verdughe herrer mett gud, her Offue Billde biscop till Arhus, her Knudt Gyldenstierne electus till Otthennse och her Offue Lunge ridder, vore tro mend och raadt, effther vor beffalinge eder nw vdj thesse dage tilscreffuet haffue, att vdgiøre off och riiget till thieneste x gerustet heste, saa bede vij eder kn attj ville retthe etther ther effther, sadanne eders swenne och heste at vdgiøre nw strax mett thet aller første, ey sparendes ther offuer natt eller dag, och skicke thennom till vor kiøpstad Vedell och siden frambeles offuer till Fyen till vortt kriigisfolck ther liggendes, naar the ther om tilsiges. Ther met giøre i off sønnerligen till villige och forskyldet met edher gerne. Beffalendes etc.

Item kam breffue till alle kiøpstederne wti Juttlandt, att the schulle tage klippinge for theres ware, som the haffue att selge eller kiøbe, effther som the ere

ere slagitt och myntit, styckett paa iiij ß, en halff mr., en march oc till two mr., och hues the thed icke giøre wille, tha schulle lensmend och fogetther straffe ther offuer ßom offuer thennom, wor n. h. breffue foragte oc icke holle wille. Datum tysdag post exaudi.

Item finge bispenn aff Aarhus, her Mogens Gøye, Erich Banner oc her Peder Lycke schriffuelße, att the schulle affsted komme ald thend meste rustningh, the kunde bekomme wti Jutland, oc strax offuer till Fyenn.

Item ginge ther breffue wdt till lennßmenndt, att wor n. h. haffuer schreffuit 17.
Peder Ebbeßen till, att hand schulle ßende thennom huer itt register, oc nar the thed fangett haffde, tha schulle the strax lade mercke the øxne, ßom thend wprøriske almoe schulle wdgiffue wti theris leenn, och haffue god agt paa, att myn h. n. finge fuldkommen øxne, och bønderne schulle haffue tilsiwn till thennom och driffue thennom paa gres, att the kunde nogett forbedris, till ßa lenge myn h. n. ther om anderledes lade tilsige. Datum Gottorpp fredagen nest epther exaudi aar etc. mdxxxv.

Item fick mester Christiernn Huid myn herres schriffuelße, atth hand schulle kiøbe nogett kober, ßom schulle stickes paa myntten wdi Aarhus. Datum ipso die vt supra.

Item breffue tiill her Tyge Krabbe och tiill riigens raad vdj Skaane, at giffue thennom till kiende, huorledes at leigligheden begiffuer siig vdj Fyen, saa at myn herris nadis kriigisfolck ligge endnu fore Assens, och fienderne, som ther inde ligge, haffue jngen profande mere end som the faa aff skiibene, ther ligge fore byen, och ligger ther iiij store skiib, huer met iij mers, och stundum sex jagkter och stundom otthe Och ther fore haffuer myn herres nade schreffuit syne vdliggere tiill, at the skulle met thennd gandske flaade strax giffue thennom ind vdj Aaresundh och giøre theres fliidt tiill, at the kunde nederlegge the skiibe. Thij beder myn herres nade thennom, at om the wiide, huor flaaden er, at the strax giffue thennom bud, at the løbe ind vdj Aaresund fore Assens, och giøre theres fliidt tiill, at the kunde nederlegge the skiib ther ligge fore. Item at her Axell Brade, her Holgerdt Wulffstand och her Mogens Guldensternne bliffue stadtholder. Item om breffue at sende ind vdj Malmø. Datum Flensborg torsdagen effther pinxe dag aar etc. mdxxxv vnder vort signet.

Bispenn

Bispenn i Aars skickede thette effth^{ne} till myn herres nade.

Item thesse tidinger haffuer thend Lubeske Secretarius siig berømet, ßom kom fran mestherenn aff Liifflandh och the Liiffslandts steder, met thend hielp, ßom the haffde giordt the Lubeske, huad ydermere fynants och forredelse, the haffue emod wor nad^{te} herre, ßom her effther følger.

Item nar wor nad^{te} herris kriigisfolck bliffuer offuer skicket tiill Sielannd och Skaane, thaa haffue the vdj sindne at wille giøre greffuen aff Skogenborg hielp och indføre hannom i Lanteholstenn, liige ßom the greffuen aff Oldenborg indførde for it aar siiden, fore thend tiltale hand haffuer tiill Lantholsten.

Item saa haffue the och vduoldt hertugenn aff Meckellenborg tiill koning vdj Suerige, och hand skulde giøre greffuen hielp i ßamme indfald met the hingste, som hand haffuer forsamblet, och hand siig formoder aff thennd vnge margreffue.

Item saa gaff och samme secretarius fore, at hand haffde firemaal hundret thusinde guldene harnisk met siig, som mestherenn aff Liifflandt och the ordens herrer met Riige och Reffuell haffue vndsettet the Lubeske met tiill samme feigde.

Item ßaa wor hand och begerendis aff the Dandsker hielp, at the skulde giøre skiibe vdt och pendinge. Thaa swarede the, at the wilde ingtet haffue at giøre met thenne feigde, som føres emod vduoldt konning tiill Danmarck och riiget, vdhen saa at the nødes ther tiill fore thend skade, the haffue fanget aff koningenn vdj Suerige, om the fange icke fylleste ther fore, ßom the nu haffue theres eyget bud hoes hans nade, och inghen maa seigle her forindhen førre end samme bud kommer tilbage ighen, huercken theris indwonere eller noger fremmede.

18. Breff tiill alle bisper, prelater, abbether etc. alt riigens raad och adell vdj alt Nørreiutland, at the strax giffue thennom personligen met theres rustning, som the endnu haffue, tiill Horssens och bliffue ther liggendis till stede, indtill saa lenge at the faa anden besteedt at wiide aff wor nadigiste herre. Och scnlle the were ther søndag post trinitatis.

Item it breff tiill Horssens tiill borgemesthere raad och meniige borgere, at the rette thennom effther at jndkiøbe høø, haffure och fetallie, och selge folcket fore theres penninge, saa the fange theres biering.

Item

Item it aabet breff tiill menige prelater och adell vdj Wendsyssell, at the bliffue ther vdj landit till stede met theres rustning, och tage well ware, om ther komme noget anfaldt aff fienderne, at the thet affuerge. Excepto episcopo Burglanensi.

Bispen Yffuer vdj Riibe.
Bispen vdj Aarhus.
Bispen i Wendsyssell.
Bispen vdj Wiiborgh.
Electus vdj Riibe.
Electus vdj Fyen.
Her Mognus Gøye.
Her Pretbørnn Podebusk.
Her Peder Lycke.
Her Offue Lunge.
Her Jachim Lycke.
Erick Banner.
Her Mognus Bilde.
Erick Krummedige.

Tiill riigens raad vdj Jutlandt.

Vor sønnerlige gunst tilfornn. Kere N. wiider, at wij haffue fanget sandne kundskap, at en greffue Christoffers høffuitzmand Duellacker ligger vdj Tyskland och forsambler ther it thall kriigis folck, och agter ther met at giffue sig ind vdj wore førsthendomme eller vdj Nørreiutland, huor hand kand først finde beste tilfelde. Thij bede wij eder kerligenn, atj strax wille giøre eder rede met hues rustning, som i haffue endnu, och j icke haffue sendt ind vdj Fyen, och sielff personligen giffue eder ther met tiill wor køpstedt Horssens, saa i ere ther vdj allerseneste søndagen nest effther hellig trefoldighedts søndag først komendes, och i ther wille bliffue fortøffuendes tilstede, till saalenge i anderledes therom wor schriffuelsse fangendis worde. Wij haffue och forschreffuet wore landzsatte her vdj førstendomene, at the met theris rustning skulle ligge tiill rede vdj Flensborg. J wille her vdinnen lade eder findes welluillig, som i wiide at magt paa ligger. Ther met giøre i oss synnerligenn till wilge, och forskylbet met eder gierne. Befalendes eder gud. Schreffuet paa wort slot Gottorpp pinxedag aar etc. mdxxxv. Vnder wort signet.

Thenne

Thenne clausula schall settes vdj alle bispernnes breffue, som her effther staar, vden i Wendsyssell:

Och effther thij at wij paa thenne tiid icke haffue register paa alle riddermendts mend vdj ethers stigt, saa wij icke nu kunde ther fore schriffue huer besønnerligen till, thaa sende wij eder it wort opne breff tiill thennom alle, huilcket wij bede gierne, atj strax wille thet lade thennom faa at wiide, och schriffue huer besønnerligen till, at the mwe wiide vfortøffuit ther effther at rette thennom.

19. Obne breff tiill adelen vdj Nørreiutlandt tiill huert stigt.

Wij Christiann met gudts nade etc. helsse eder alle wore kere tro vndersatte, abbether, priere, proffuesther, riddere och riddermendts mend, som bygge och boo vdj alt Aarhus stigt kierligenn met gud och wor nade. Kere wenner, wiider at wij haffue fanget wisse kundskap, at een aff greffue Christoffers høffuitzmend, som kallis Euerdt Ouelacker, ligger vdj Tyskland och forsambler ther it tall kriigisfolck, och agter ther met at giffue siig ind vdj wore førstendomme eller och till skiibs ind vdj Nørreiutland, huor hand seer siig best at haffue tilfelde. Therfore wij haffue forskreffuit alt wor adell her vdj wore førstendomme, at the strax vfortøffuit schulle met theres swenne, heste och rustninge giffue thennom tiill wor stad Flensborg, och bliffue ther beliggendes till saalenge wij kunde formercke och forfare, huor fienderne agte at wille giøre noget indfaldt och angriff. Thij bede wij eder och biude, atj alle och huer ferdelis strax rette eder effther, met eders swenne, heste, harniske och rustninge, som i endnu hoes eder haffue och i icke haffue sendt offuer tiill Fyen, sielff perßonligenn giffue eder tiill Horssens tiill wort elsk. riigens raadt, som wij tiid och saa forschreffuit haffue, saa i ther ære wisseligen thend søndag nest effther hellig trefoldighedts søndag først kommendes vdj aller ßeneste, och at i met samme eders rustning bliffue ther aldelis tilstede beliggendes, till saa lenge at i anderledes ther om wor schriffuelsse fangendes worde. Thagendis her fore inghen forsømmelsse, saa frampt i icke wille stande oss ther fore till rette. Giffuit ut supra.

Saadant breff, som for{n}ᵢᵗ staar, skall gaa vdt tiill Aarhus stigt, Wiiborg stigt och Riiber stigt, och ingtet tiill Wendsyssell anderledes end som vptegnet staar in precedentj folio in talj signo*).

Swar

*) Det vedføiede Tegn henviser til Brevet til Vendsyssel, som findes ovenfor Side 42.

Swar paa the breffue, som Frandts Trebow førde fran koningen aff Suerige och aff Skaane.

Tiill her Truedt, at effther som hand nu schriffuer, huorledes thenne handell met hannum forløben er, och at konningenn vdj Sueriige haffuer taget hannum hans hustrues godts fran vdi Suerige beliggendis etc. Huilcket hans widdermoed och vfaldt wor nadige herre troligenn ledt er, och will hans nade gierne, nar leigligheden siig anderledis her vdj riiget begiffue will, ramme och wiide hans beste. Och giffuer hannum tilkende, at ther hand schreff hans nade tiill, och gaff siig vnder hans nade, at were hans nadis tro mand, thaa schreff hans nade koningen vdj Suerige tiill fore hannum, at hand fore hans nades bønn och schriffuelsse skyld wilde vndne hannum hans hustrues goedts ighen, och skickede wor nad[te] herre hannum samme breff tiill hendner, och haffuer wor nad[te] herre endnu inghen swar eller schriffuelsse fangit therpaa ighen, och wed forthij icke om samme breff er kommet her Truedt eller koningenn tiill Suerige tiill hendner. At hand ther fore strax will schriffue wor nad[te] herre swar ther paa, huor ther om er, thaa will hans nade giernne wiide at rette sig ther vdj etc.

Item følge breff tiill bønderne, som tienne tiill Wordberg hus, at the sware her Truedt och Ingenn anden. Thesse breffue skulle were iij eller iiij.

Item een missiue tiill her Holgerdt Wulffstand, at, som hand schriffuer om the tuo gaarde vdj Oxie herridt etc., thaa will wor nad[te] herre giernne, nar leigligheden sig saa begiffuendes worder, wiide och ramme hans gagnn och beste, baade vdj the och andre maade, saa hand hans nade tacke skall. 20.

Item en missiue tiill her Axell Bragde, her Holgerdt Wulffstandt, her Axell Vgerup och her Magnus Guldenstierne, at som the schriffue och ere begerendis følge breff tiill tienerne till the closther, som the gode mend haffue annammet, thaa haffuer wor nad[te] herre lenge siiden skicket thennom samme følgebreff met Arffuidt Wulffstandts bud, som the haffde skicket hiid effther samme breffue, och formoder hans nade at samme bud met saadanne breffue er alle rede komen tilstede paa thenne dagh etc.

Item it breff tiill her Axell Brade, her Holgerdt Wulffstand och her Magnus Guldenstierne, at effthertheij at her Tyge Krabbe er nu saa besuaret met alderdom, saa hand icke nu saa gider reigset, som nu well mest behoff giøres,

giøres, thaa befaler myn herres nade thennom, at the skulle were myn herres stadtholdere och feldtherrer vdj Skaane, och ramme och wiide hans nadis gagnn och beste etc. Datum Flensborg feria quinta post pentecoste.

Item breff tiill Erick Ericksen, at hand sender thesse breffue offuer tiill riigets raad vdj Skaane met it wist bud.

Obnne breffue tiill Wendsyssell.

Wij Christiann met gudts nade vdualdt konning tiill Danmarck etc. helsse eder wore kere vndersatte, prelater, abbeter, priorer, proffuester, riddere, riddermendts mend, kiøpstedts mend, bønder och menige almoe, som bygge och boo vdj alt Wendsyssell, Thy och Maars kerligenn met gud och wor nade. Kere wenner, wiider at wij vdj sanningen haffue forfaret, at wore och riigens fiender haffue nogle skiib och jagkter vdj siøenn, och agkte ther met at giøre jndfaldt ther vdj landit eller ander stedts vnder Jutlandts siide, huor the best see thennom at haffue till felde. Thij bede wij eder alle och biude, atj were tiill rede met eders rustning, harniske, waben och werge, at affuerge eders eigenn och eders fæderne riiges skade och forderff, om fienderne wille ther noger stedts giffue thennom vdj landh, och formener thennom landgang, och lader eder icke saa aff thennom forføres met løs thale emod oss, som tilforn skeedt er, agtendis och besindendes eders eigenn och eders hustrues och børnns gagnn beste och euige bestand. Her wiider at rette eder effther, som eder magt paa ligger, och lader thet jngelunde. Befalendes eder alle gud. Schreffuit paa wort slott Flensborg otthensdagen nest effther pinxe dag aar etc. mdxxxv vnder wort signet.

Item tiill her Axell Brade om mesther Clawes Vrnes goedts etc.

21. Peder Jude forde thesse breff bordt.

Item breff tiill Erick Ericksen, at hand lader Aalborgs byes befestning strax nederbryde och giøre thet slett trindt om kring byen etc.

Item at hand vnderuisser almoen vdj Wendsyssell, at thet er koninglige m^tt emodt, om thennom skeer vrett eller offuerlast, engten aff bispen i Wendsyssell eller noger anden, och at, om nogen skeer noget vrett emod lagen, thaa will wor nad^ts herre hielpe thennom rett ighen, nar hans nade kommer vdj landit ighen etc.

Item

Item at Magnus Munck kommer strax tiill koninglige maiestadt, och retter sig effther at drage met tiill Hamborg tiill thennd dag ther nu Erasmj martiris stande schall.

Item breff tiill raadit vdj Jutland, at som nogre aff Norgis rigis raad haffue schrefft her Offue Vincents och mesther Iffuer Jwll tiill om myn herres kaar etc., och at the strax met thet første wilde komme tilsamen vdj it herre møde, och at thennom thaa siunes gott were, at wij skulde schriffue thennom tiill met wort eiget merckelige sendingebud om samme ærende, huilcket oss icke staar till at giøre, och bede ther fore at Danmarcks riiges raad schriffue thennom ther om till. Hans nade will giernne holde Norges riiges prelater adell och meniige jndbyggere wiid lag skell och ret, friigheder och priuilegier etc. som en christhen koning.

Dominica trinitatis.

Item en schriffuelße till burgemester oc raad i Randers, att som the schriffue myn herres n. till, huorledes att Chresten Sommer, wor mand oc tiener, haffuer handlett mett prier wdi Randers om thet steenhus, att hand thet schall selge hannom arfflig, huilckett the beclege thennom, att thet schall were thennom oc theres by till stor brøst och skade etc. Tha brages thennom well till mynde, att siste gand vi var wdi Randers, tha war samme Chresten Sommer hoss oss oc beclaget seg, att hans huße oc gorde var affbrentt oc ey haffde nogenstedz werelße, ther hand kunde boo wdi, war ther for aff oss begerendes, att han motte fange samme stenhus, ther vdi att haffue syn werelße till saa lenge att hand fick andere weye. Huilkett wi tha wdi etthers neruerelße tilstedede, att han motte handle mett for^{ne} prier, att han forsc^{ne} steenhus kunde beholle paa itt aars tiid till sa lenge att han kunde fange andre raad. Oc haffue vi ther om tilschreffuet bode hannom oc prier, och kunde wi ey forbinde hannom samme hus paa thette aars tid, epther thend tilsagt, som wi hannom ther paa giortt haffue. Som i oc schriffue om etthers byes befestning, tha bette vi etther, atti lade aldeles ther mett besta och icke ytthermere befeste byen, end som en nu befested er. Thii att vi sielff mett thet allerførste agte att giffue oss tid till byen oc tha wille føre mett oss en god bygnings mester, som skall giffue etther god wnderuisning, sa atti schulle icke giøre etthers kost oc thering till forgeffues. Thij vider her epther att rette (eder) oc lader thet ingenlunde.

Breff her om till prieren i Randers. 22.

Till Christenn Sommer.

Engelske

Engelke Lanttwer ett forbelße breff, att han er ferdendes her aff oc till Aarhus, oc sa strax ther aff och ind wdi leygrett.

Item breff till bespen aff Aarhus, att myn herres naade haffuer forßend Engelcke Lanttwerdt epther nogen pendinge att annamme paa mynten, att han lader syn swenn følge hannom ind wdi leyrett.

Item breff tiill Peder Ebbonis och Axell Julio, at the were fortenckte at holde tilstede j^{m} aff the allerbeste ørne, the fange tiill faldzmaall paa wor nad^{te} herres wegne vdj Nørreiutland, thij at hans ko. mtt. will haffue thennom tiill hans nadis eget fadebur, och her offuer icke agte vdj the maade huad anden schriffuelße the fange om ørne for nogen anden.

Register paa the affaldnne læen och herridter, aff huilcke Peder Ebbessen och Axell Jull paa ko. mai^{tt} wegnne och foruisßede øxen vdj theres halsløsning at vdkomme och vdgiffes skulle, och paa the lænsmend, som thennom skall vptage och lade mercke, saa at wor nad^{te} herre fanger gode fulbuoxne ørne och icke halffuoxet fææ. Och nar the ære tagne och tegnede, schulle the bliffue hoes bønderne och almoen vdj gresgang, till saa lenge wor nad^{te} herre tilsiiger.

Wendsyssell	Hornsherridt Huedtboherridt Kierherridt	Erick Banner.
Wendsyssell	Børlomherridt Skougboherridt	bispen vdj Wendsyssell.
Wendsyssell	Wenebiergherridt Jersløffherridt	her Offue Lunge.
	Hanherridt	her Prebiørnn.
Hemmersyssell	Huornumherridt Fleskomherridt Hiellumherridt Aarsherridt Sletherridt Hynstedherridt	Erick Banner.

Fiendzherridt

	Fiendzherridt Rindzherridt Nørreliungherridt Søndreliungherridt Melsomherridt	Peder Jude, tagendis met siig lensmandens bud och herritz-fogethen i huert læen.	
Hardsyssell	Bøllingherridt Hambrumherridt Gyndingherridt Hierumherridt Hyngherridt Wolburgherridt	Peder Ebbessen.	
	Wandfolckherridt	Mogens Munck.	23.
	Schodtborgherridt	bispen i Riibe.	
Wardsyssel	Skadtzherridt Giøringeherridt Westherherridt	Hans Munck bær vp vdj thesse iij herridt.	
	Østherherridt Nørreherridt	her Mogens Bilde, och scall schickes en anden tiill hans foget, som thet vdreder.	
Sallingherridt	Rødingherridt Nørreherridt Hareherridt Henborherridt	Jep Friis, met hannom schall en anden tilschickes, som schall haffue tilsiunn.	
Thye	Hwndborreherridt Hasingherridt Hyllersløffherridt Reffuisherridt	Ørum læen. Proffuest Swend schall thet vpbære.	
Moers	Sønderherridt Nørreherridt	Seuerin Griis borgemesther i Nykøping met bispen fogeder.	
	Gislumherridt	her Peder Lycke.	
	Gerløffherridt Støffringherridt Odensildherridt Nørrehaldherridt	her Mats Offuesen proffuest vdj Randers.	

Szuar

Szuar paa her Niels Lyckes ærennde.

Kiere her Niels, ßom i nu schriffue off tiill, huorledes att leiligheden siig begiffuer emellom etther och etthers død høstrues ßøster etc., tha giffue wi etther ther paa kierligenn for swar, att enndbog att thennd bibelsche log well tilsteder och tillader, att ßaadannt egthesschab motte skee, och wore well skelligth, att følge thennd mere ennd meneskl. low, tha er dog ald keyßer och landzlow, ßom och er aff gud, ther twertt emodh, oc therßom i tilfornn haffde beradh etther wdi thennd ßag metth off førre ennd gierningenn word giord, tha schulde i icke ßaa haffue framfaret ßom nu skeed er. Och epther thii att gierningenn er giortt, tha maa mand hielpe och rade ther wdi tiill thed beste, huilkett wi och gierne giøre wille, ßaa møgit offß mugligt er och staer till giørenndes. Men ßom i begerenndes ere, att wi wille schriffue for etther till werdug[te] herre her Erchebiscop i Trundhiem och andere slegt och wenner wti thennd ßag etc., tha haffue i well ßielffue att formercke och beßindne, att thed icke stoer off tiill att schriffue thennom nogett till epther thend leylighed, siig ennd nu begiffuer. Thii atti well ßielffue wiide, att the ere off wdi ingenn maade foruantte eller forplictthed. Menn wor leyde, ßom i schriffue om, thend ßennde wi etther mett thette ßamme etthers eigett bud, och nar i komme tiill off, hues wi tha wdi ßamme ßag kunde raade och wiide etthers beste, wille wi thed gunsteligenn gierne giøre. Datum Gottorpp, corporis Christi.

Item fick hand och wor n. h. leyde for sig oc metth haffuendes kaaste, frii och felige, att komme till h. n. och were her hoß hannom, oc sidenn komme wdi hans behold igenn, wbehindritt frii seker oc felig for h. n. n. och alle andere, ßom for hans n. wille och schule giøre och lade.

Datum ipso die vt supra.

24. Szaadanne befaling finge her Mogens Gøye och Erich Baner.

Kiere her Mogenns och Erich Baner. Wiider att off elsk[e] werduge herre, her Jochim Rønnow, haffuer nu schrifftligenn giffuit off tilkennde, huorledes att nu wdi theße dage kam en bonde aff Sampsøø offuer till hannom till Aarhus, oc gaff hannom tilkende, att nu xiiij dage sidenn tha war hand wdi Kiøpnehaffnn, oc att hand ßaa ther iiij agte bønder aff Wendsyßell, ßom thalede och handlede mett greue Christoffer om nogen hielp, hand wilde forßende ind till thennom, tha wille the lade reyße thennom igenn, off och wortt elsk[e] Danmarcks riiges raad emod och wnder øyene etc. Tha for ßaadan merckelige leylighed schyld, oc ßaadan wlust att forekomme oc betage wdi tiide, bede wi ether

ether k:, atti bode tilsammen strax wfortøffuit wille giffue ether personligen tid ind wdi Wendsyßell, oc hører hues theres brøst er, oc i wille flitige etther mett aller beste raad och lempe, i kunde paa finde, atti kunde stille thennom tilfrids igenn, och hielper huer mand paa wore weigne low och rett wti theres sager, oc forfarer wdi sandingen, ehuo the ere, ßom ßa wpuecke almoen igen emod off. Oc ther ßom i kunde thet wdi sandingen wdspøre oc w(i)ßeligen befinde, tha forhindrer thennom, ehuo the helst ere, till ßa lenge atti giffue off thet mett ethers schriffuelße tilkende. Wi betthe etther och gerne, atti thenne wor befaling wille endne paa xiiij dages tide i thed lengste, oc ßo strax giffue etther till Horsens igenn. Datum Seberg tysdag nest epther sancti Erasmij martiris dag aar etc. mdxxxv.

Item Johann Wickradt itt breff, att eptherthii att hand haffuer indførd win, momme, klede, lerett och andenn ßaadanne ware wdi Juttland, oc siden er kommett wdi leyrett for Aßens, wor na. h. folch till nytte och behoff, oc icke haffuer fanget andere møntte ther fore igenn end klipte møntte, huilke som hand icke kand bruge eller wdgiffue nogerstedꝫ wdi Tyßkland, tha haffuer myn herres naade wndt och tilladit, atth hand maa kiøbe øxne och heste for ßamme møntte igen, huor hand thennom ther i landitt kand fange, och driffue thennom wd aff landenn paa siduonlige toldsteder till sanctj Jacobi dag første kommenndes, dog kronens told wforkrengket wdi alle maade. Oc schall hand frambdelis her epther inføre ßaadanne gotzs och ware wdi Nørreiuttland, som kand komme wore kriigsfolch till hielp och trøst, then stund the ther wdi leyrett liggenndes ere. Datum Seberg otthensdagen nest epther sancti Erasmi dag aar etc. mdxxxv.

Obne breffue till Wendsyßell.

Wii Christiann mett guds naade wduold koningh tiill Danmarck etc. helße etther alle wore wndersotte, bønder och meninge almoe, ßom bygge och boo wdi ald Wendsyßell k:. Wiider att off er till widendes wordett, huorledes atti wdi wor frauerelße besuaris och wskelligen mettfares aff nogle ther wdi landenn emod retthe, huilket wor wilge icke er att ßaa schee schall. Och haffue wi ther fore befalet off elsk: her Mogenns Giøy ridder och Erich Baner etc. 25.
strax att drage ind wdi landitt till etther oc grandsche och forfare, hues brøst i haffue och huorledes i wdi alle maade mett fares, och schulle schicke etther log och rett paa wore weigne. Thii betthe wi etther och biude, att i giffue thennom paa wore weigne tilkende, hues brøst i haffue och huad schillinger i haffue till nogenn, ehuo the helst ere were kunde. Tha schulle the paa wore weigne føre

føre ther raad tiill, och the schulle frambelis mett theris schriffuelße giffue off thed tilkennde, och wille wi tha mett thet aller første giffue off tiid wdi eygnen till etther, och rade ther gode bode paa, ßa etther mett nøiges schall, ßaa att etther icke schall anderledes medfares mett nogen wsiduonlig tongßell eller last emod logen, end ßom andere wore wnndersotte wdi wore lande riige och førstendomme skeer och wederfares. Oc wille wi tha, nar wi tid till etther kommendes worde, schicke etther log, rett och schell, thend fattig ßaa well som thend rige, ßaa att etther alle och huer ßerdelis ther mett wdi alle maade well nøiges schall. Och betthe wi etther alle och huer serdelis strengeligenn biude, atti bliffue stille besiddendes hoff etthers huße, gorde, gotts, høstruer och børnn, och tage etthers neringh och biering till ware ßom dannemend, agtenndes och besindendes thend eedh, huldschab, mandskab och troskab, ßom i off till Wiborg landzting giortt och sworett haffue, och icke wdi noger maade mett breffue bud eller schriffuelße hemeligenn eller abenbare lade etther trenge fran off etthers rette herre och konningh, att wpuecke eller wpreyße etther emod off och etthers federne riige igenn, ßom tilfornn sched er. Men ther som wore och riigens fiender wille giøre nogenn anfald ther ind wdi landit, thaa affuerge thed mett liff och magt, ßom wore riigens tro wnderßotte bør att giøre, och om nogenn engtenn mett breffue bud eller schriffuelße fordriste siig till wdi noger maade att wpreyße etther emod off, tha griber och fanger thend, ßom ther etthers, etthers hustruers, børns och alle etthers affkommes till euig tid schade och forderff wiide vill, och ßender thennom ßaa grebenn och fanngenn tiill for^ne^ her Mogens Gøye etc. Ther ßom i thette icke giørendes worde, och i mett whørsomlighed och wtroschab lade etther befinde emod off och emod thend eed, hulskab, mandschab och troschab, i off loffuit, ßagdt och sworeth haffue, tha haffue i well sielffue att formercke och besinde, att wi nødiges och trenges till, att lade gaa straff offuer etther bode paa liff och gotts, huilkett gud kende wi nødigth wilde att ßaa schee schulde. Menn ald thend stund i giøre och beuiße off troschab och hørsom, ßom tro wndersotte bør att giøre, tha wille wi were etther enn nadig och gunstig herre och konning, oc holle etther alle och huer serdelis wid log, schell, rett och gode gamble christelige siduanner, och icke tilstede, atti schulle wforrettes emod logen aff nogre wdi noger maade. Datum Seyberg otthensdagenn nest epther sanctj Erasmi martiris dag aar etc. mdxxxv.

Dominus rex per se.

26. Item itt obett breff till bønder och menige almoe wdi Østerherritt, Nørherritt, Lønborgbyrck, lydendes, att myn herres n. er till widendes wordet, att

att the ere hans naades befalings mend Peder Ebbesen och Axell Jull offuerhørige for, oc icke till gode rede wille lade framkomme och wdgiffue thend deell, som the haffuer wdloffuit for theres halsløsning for theres forsømmelse, att the metware wdi thette neste forgangnæ vprør etc., oc ther wdi lader thennom aldelis findis wuillige och fortrøden. Endog the haffue ther om tilforn wdgiffuit theres breffue och indzegle, oc icke nu biude meer wdh att wille giffue, end huer mand iij lod sølffuer, lige sa som andere wore vndersotte wdi the herritther wdgiffue, som icke wprøriske haffue weretth, huilkett oss forundre, atti fordriste etther sligt for att tage. Thii bethe wi etther alle och huer serdelis strengeligen biude, atti retther etther aldelis, epther att thette vortt breff er etther lest oc forkyndett fore, att giffue etther strax till forne vor befalingsmend Peder Ebbesen och Axell Jull paa wore weigne, oc wptinger mett thennom for samme etthers halsløsningh, epther som andere wprøriske herritther ther wdi Nørreiuttland giortth haffuer, oc lader thet ingennlunde, sa frampt att vi icke schulle nødiges till att lade straffe offuer etthers liff oc gotts, som bør att straffes offuer vore whørsomme wndersotte. Datum Seberg torsdag post sanctorum Viti et Modesti dag.

Item end sligt itt obett breff till Westerherrit, Giøringherritt och Skadzherritt wdi ligge forme.

Item en misiue till Peder Ebbesen och Axell Jull, att k. mt. er till widendes wordit, att nogle schulle were, som tillraade almoen wdi nogle herritther ther wdi Nørreiuttland, att the icke schulle wdgiffue thend halsløsning som the ere vor n. faldne for, men att the schulle giffue iij lod siølff huer mand, oc were ther mett quitt ligge som andere, ther icke haffue weritt wprøriske. Thii beder myn h. n. thennom och befaler, att the strax grandske, wdspøre och forfare, huo the samme høffuitzmennd ere, som sa wpuecker almoen emod hans naade, och strax schrifftligen giffue hans n. thed tilkende, oc the andere breffue, som the schriffue om, sender myn herres nade thennom till hendne.

Item itt breff till bispen aff Vendsyssell, att k. mt. haffuer tilschreffuit Peder Ebbesen och Axell Jull, att the schulle wdtage ij^{m} (sic) øxene aff the aller beste, som wdi Vendsyssell fallendes vorder wdi hans nades sagfald, huilket hans n. vill haffue till syn egen behoff. Thii bether myn h. n. hannom, att han ville lade vdtage till hielp wdi samme ij^{m} øxne the allerbeste, som er tilfangs wdi

Borglum

Borglum herritt oc Skovboherritt, oc lade thennom altid vere till rede nar wi tilsiige.

Item lige sligt it breff till her Offue Lunge att han lader vdtage saadanne the aller beste øxne, tilfangs ere i Wenebiereherritt oc Jersløffherritt, oc holle thennom tilstede till myn herre hannom tilsiiger.

Item lige sligt ith breff till her Prebiørn om øxen wdi Hanherritt.

Item itt breff till Erich Erichssen, att k. mt. haffuer sold iij hans borgere vdi Flensborg, som er Jochim Holst, Ludolphus vp der Heyne oc Jacop Schult, iij^{m} Be(n)delbo øxene. Thii beder k. mt., att han vill giøre sin flyd till, att the samme øxne kunde vdfaa aff Hemersøßell oc aff Hornsherritt, Kierherritt oc Huetboherritt, oc haffuer myn h. n. till schreffuit Peder Ebbesen oc Axell Jull, att the schulle fly hans n. ij^{m} aff the aller beste Bendelbo øxne till k. m. behoff.
27. Betther k. mt. hannom, att han vill giøre syn flyd, att lade wdtage i for^{ne} herretther iij eller iiij^{c} aff the beste oc største øxne, ßom hans n. kand haffue tilhielp wdi the ij^{m} øxne, oc att the holdes tilstede till ßa lenge hans n. lader tilsige.

Item itth breff till Skone, huorledes att gud aldmegtug^{te} haffuer vndt och giffuit k. mt. lycke till att offuerwinde och nedderlegghe hans nades fiender wdi Fyen. Teslig^{te} haffuer k. mts., koning aff Sueriges oc the Pryßer theres skiibe werett epther the skiibe, ßom the Libsker haffde liggendes for Assens, och trende thennom ther fran och indfor Suinborg, och ther strax toge ix orloges skiibe fran the Lubsker, ßom ware well wdstafferett med krud, lod och anden tilbehøring epther orloges wiß, och bleffue ther till en iagt brend, ßom the sielffue satt ild paa, och the folcke, ßom ther paa vare, gaffue thennom abt landen for Swinborg och bleffue ther slagen. Och eptherthii att k. mt. haffuer giortt saadan en merckelig nedderlag pa h. n. wuenner, bode till land och vand, tha betther myn herres n. thennom, att the giøre iij stercke blockehuße for Malmøø, saa atth ther kommer itth for huer portt att stande, och ßaa stor, att ther fanger hundere heste rum wdi huertt blochus.

Item itt breff till alle burgemestere och raadmendh, att the tilholder kremmere att the føre clede, lerrett oc andit vare till ko. mts. kriigsfolck, att

sele

sele for pendinge, ehuor som helst the slage theres leire, thesligest skomagere skuffue, remsnidre en tall salgiorde, huer epther syn effne, at selge for pendinge.

Koldinge. Weylle. Horsens. Aars. Randers. Riibe. Warde.

Item protectorium till frwe Sophiæ Globs, jumffrwe Annæ Byldsdatther, jumfrwe Thale Brochenhuses datter, jumffrwe Kierstinæ Nielßdatter, in generalj forma. 28.

Item borgere vdj Kierthemynde ett protectorium, dog berammett ther vdj, att the stande myn herre till retthe.

Item her Mogens Bylde ett beffalingsbreff till godemend, at riide rett markeskeell emellom Rogberrig march och Vandell march.

Item eth breff till Hans Norby, att hand forskicker nogle breffue jndt vdj Sielandt till Dragsholm.

Item Anders Hommelmester vdj Otthenße ett breff, att myn herre haffuer vntt hannom att maa besidde syn gaardt.

Item her Hans vdj Swannyng breff paa Hornæ kirke.

Item møntthemesteren Reijnold Jung vdj Arhus breff till borgemestere, att hand agkter at drage ther fraa, och vill lade syt redskaff ther jgien, att borgemester haffuer tilsiwn till hans hws, att jngen beffatter seg met thend.

Item breff till alle kiøpsteder vdj Jutlandt, at myn herres naade haffuer forfaret, att ther kommer mange vdlendiske och straffer h. n. møntt, bode klipping och rundtmøntt, att borgemestere haffue ther paa tilsiwn, att huor nogen findes, entthen vdlendiske eller jndlendiske, som thennwm straffer, atth the straffe offuer hans hals. Huor the thet jcke giøre, vill myn herre lade straffe offuer theres hals.

Item Reynold Jung møntthemester æth pasport paa thet strengeste.

Item her Lauris Jenssen vdj Øster Verling protectorium jn generalj forma.

Item frwe Gertrud her Jehan Biørnßßens etth protectorium in generalj forma.

Item

Item frwe Elenæ Jørgen Henningssens et følgebreff till bønder oc kronæ thienere vdj Klintthe och Grindeløff, att hwn maa igien annamme samme thienere mett Ebbeløø.

29. Item etth breff till Mariagger om eth twsindt march, att the lade thennwm framkomme mett thet første.

Item et breff till borgemester och raad vdj Vedell om ij^c och x lod sølff, the stande jgien mett.

Item till bispen aff Wiborrig om sølff aff Grindersleff closter oc j^c march, sammeledes sølff, som jgien stander vdj hans stiigt oc aff hans forlening.

Item breff till Kalløø læn, Skandelborrig leen, Riper leen, Biigholm, att the jndkreffue hues sølff endnw jgien stander vdj theres leen, och pantte thennwm, som icke ville giffue thet vdt.

Item Per Finbo et breff til abbethen i Holmeklo(ster) om Christern Andersens gordt.

Frv Citzile Anders Jacopssens eth følgebreff til bispen aff Ventzysell, at hand kommer til herredag vtj Holstenn, dag Jacobj till Oldensloff. Item Mogens Mwnck och att møde ther.

Karine Vnckers stadfestelsse.

Item Erich Daa vdj Sielind eth protectorium paa Lundsgard oc Lundsgarde fang met gardzens rette tilleggelse.

Relator Erick Krwmdiige.

Item Claues Bryske eth beffalings breff till Erick Krwmdiige, Niels Byldt och Henning Walkendroff, att the forsambles vdj Hans closter vdj Otthense oc offuersee nogle breffue.

Item eth breff till Hederstorp eller Claues Scriiffwer, att the holde ij heste vdj Otthinsse aff the v the Asens borgere.

Item Claues Daa lige saadan eth breff ij.

Item eth protectorium Asens borgere.

Item

Item her Niels Hanssen feck breff att weere sognepreſt paa Dræyøø.

Item Christoffer Huidfeld feck følgebreff paa Nyborrigs læenn.

Item Niels Steenn feck følgebreff till bønderne och thienere, som thiene till sanctj Jørgens gaardt vden for Otthennse.

Item Oluff Nielſſen paa Bordingholm et qwiitt breff, att myn herre haffuer giffuet hannom hans fengsill qwiitt.

Item et obne breff till landsdommeren och menige jndbiggere paa Bordingholm, att the mett thet første giffue thennom hiid till myn herres naade och hylde hannwm, och skulle the haffue leigde till och fraa.

Item her Hans Gaaff ett breff paa hans jordegoids.

Item itt breff till burgemeſter oc radt till Foborg att .... haffuer taget ther en skude, att the lader hannom følge samme skude.

Item itt breff, att myn herres n. er till widendes wordetth, att nogle befatte thennom mett kiøpsteds gorde. Tha forbiuder myn herre, att ingen schulle befatte eller benore thennom mett sadant gotzs, men, huor thed findes, tha schulle thet komme till off oc kronen till ßaa att etc.

Item itt breff till bispen aff Wendsiell om Jacop Heinemand. 30.

Item Peder Ebbeſſen ett beffalings breff till Mogens Juell till Vsterop, Jenwold Juell till Aaberig, Per Grøn till Riiberrig, Jens Juell till Heselmyd, Niels Lange, Niels Lauretſſen till Tanderop, Morthen Grøn, Marquard Erichſſen, at kende rett markeskell fyre vegne till alle markmode emellom Hellæ marck och the andre marcke the paa skiwde etc.

Item et breff till borgemeſter och raad vdj Riipe, att the skicke Peder Ebbesen saa møget, som log och rett er, offuer Lauge Staffenſſen for nogle øxne och nogen tilsaffn, hand och hans broder Oluff haffuer giordt hannwm etc.

Item Elyzabet Meyers eth breff till Erick Krwmdiige och Claues Daa, att the selie Hans Terkelers hus vdj Otthenße.

Item Erich Krumbige itt breff paa thend gord, Mattis Ebeßen wdi bode i Nyborg, liggenndes i nørgade emellom Hermen Snitter och Peder Orms gard, ßom

som er wdi lengels halffziuffuende sinde tiuge alne fra gaden, och till søen wdi bredels xxvj alne, j kortther minus, att haffue nyde bruge till euig tid och hans arffuinge epther hannom. Datum Nyborg otthensdag post Kanuti aar etc. mdxxxv.

Item itt protectorium till frue Gertrvd her Johan Biørnsens effther leuerske.

Item frue Kyrstine Karl Bryskes effther leuerske.

Item till Christoffer Otthssen, att myn herres naade haffuer nw afferdiget Jost Tegensß huse effther nogle pendinge at hente vdj Arhus, att nar hand kommer tiid tilbage jgien, att hand lader forfaare mett bode vdj belte, om ther ligger jngen lub. jagter eller skiibe, oc att hand drager selff offuer met Jost. Item att hand lader briigge och bage och tilskicker fitalle till skiibes behoff, och lener och borger vdj Othensse ehuor hand best kand, saa att skibene jcke bliffuer ther beliggendes.

Item breff till Skelskøør, Kierthemynde och Nyborig, att strax vfortøgret slij the rytter och landsknegte offer.

Item till her Peder Lycke och her Offuer, att the haffue god tilsiwn att the heste, som endnw jgien er, att vell skibes, saa myn herre tage ther jngen skade aff.

Item Erich Krwmbige, att hand strax giffuer seg offuer till Tøsing och Langeland och the andre smaa øer, och vfortøget vpbeer then sølff skatt, oc saa skicke thend strax paa myntten.

Item breff till Otthense by, att the komme myn herre till help mett two twsend lodt sølff, och the legge borgerne vdj leg sammen, then riige hielpe then fattuge; och thet kommer vd met thet første.

Item Bogensße vj^c lodt sølff.

Item Kierthemynde sex hundret.

Item Jacob Beck eth leyde breff*).

Tiil mynthemesteren, at hand fornoger Hermen Vale paa k. mts. vegne j^m g., som the lonte Detleff Brockdorp.

Fro

*) Er overstreget i Originalen.

Fru Anne her Johan Brues hindes swenne, at ther icke nw mer plusires i Fyn.

Suineborgs borgere protectorium cum clausula, at staa huer mand tiil rette huer ved sit naffn. 31.

Nyborgs borgere protectorium ligge saa. Assens.

Per Hanssen protectorium i Restued in communi forma, gord, goß, kone, børn, rørendes oc vrørendes, indenbyes och vdhen.

Hans Wüllomsen nobilis protectorium paa persone, gorde oc goß.

Christiern Nielsen tiil Hielmßø nobilis protectorium in communj forma.

Her Mogens Gøye protectorium saa lydendes, at myn herre tager alle hans gorde oc goß her i Sieland i beskermelße etc.

Fru Eline Maurits Skaffues effterleuerske protectorium in communj forma.

Breff tiil Koling leen och Høneborg len, at the hielpe at bygge then skanße ighen, som er nederffallen ved Medelfar, swm hoff Høneborgh ligger, Erick Krwmbige tilsiger.

Korsøørs borgere protectorium cum clausula dog saa

Erick Otsen nobilis protectorium in commonj forma cum vxore.

Fru Dorothea Christoffer Hackes protectorium paa gord oc goß.

Henric van Wesel, borger vtj Slagelße, protectorium cum vxore, in communj forma.

Basi i Søruppe nobilis cum vxore protectorium in communj forma.

Fru Margrette her Jacop Andersens eptherleuerske protectorium paa gord oc goß in communj forma.

Item k. mt. haffwer taget Jacop Becks gord och goß vtj beskermelße in communj forma.

Fru Karine Jens Grubbes relicta protectorium in communj forma.

Item

32. Item her Niels Anderssen sognepreſt vdj Gymmeling eth protectorium in generalj forma.

Item borgemeſtere och menighet vdi Wordingborg itt protectorium.

Siwortt Grube till Lyſtrvp 1 protectorium in communi forma.

Item frue Perneel Anders Ebbeſens protectorium til ſine gorde, gotz och leen.

Item abbett i Skoff cloſter 1 protectorium for cloſter oc gotz.

Løwherrett, Arſherrett, Skippingherret, Otzherrett.

Jep Biørnßen fogett paa Neſbygordt ett protectorium paa gotzs eyendom.

Item menige capittell vdi Roſkilde itt protectorium paa gorde oc gotzs.

Item menige borgere i Roſkilde ith protectorium commune.

Item ſanct Auenes cloſter it protectorium frue Pernill Anders Ebbeßens eptherleuerſke.

Item it protectorium till Nygard Anders Nielßen.

Item frue Abbell Anders Henrichſens relicta hindes børn oc alt theres gootz.

Item Anders Perſſen, off elſk: h. Eſke Byldes fogiid, protectorium paa allt hans goeds, hand haffuer heer vdj Sielandt.

Item abbed Jens aff Knardrup eth leigde breff.

Item abbed Jens aff Eſerom eth protectorium.

Item Anders Symenſſen her Prebiørns fogiidt paa Brendtwed gaardt eth protectorium paa gaarde och goeds.

Item Tyberrigs herret protectorium jn generalj forma cum clauſula dog ſaa

Item frwæ Annæ|relicta Hans Griiſis eth protectorium paa gorde och goeds.

Item

Item till mester Niels vdj Antwordskowff, att hand holder the swenna tilstede, som thienthe prieren, jndtill hand (fik) yttheremere scriffuelse fraa myn herre.

Item eth oben breff, att myn herres naade haffuer vntt, att Peder Hanssen maa jndtage her Lauris Olmands gardhe vdj Roskild och altt hans goeds rørendes och vrørendes.

Item her Knud Rudt fick følgebreff paa alt Seweren Stamps goeds heer vdj Sieland.

Item Borgemester och raadt vti Holbeck protectorium.

Item Boild mester Martyn liiffartz hustru met Slangeruppe och allt for$^{ne}_{e}$ mester Marthins gotz protectorium.

Item Hans Rudt nobilis cum vxore et liberis protectorium.

Item Willom Persen lansdomer vtj Sieland protectorium.

Item frue Yde her Oluff Rosenkrantz it protectorium pa Walløø.

Item Symen scriffwer eth leigde breff.

Item Faxe herrez mend eth protectorium.

Item frwe Jytte Niels Brockes effthetleuerske eth protectorium paa hyndes Bemtofftte och altt hendes gods, hwn haffuer heer vdj landet.

Item hwstrwe Citzell och hustrwe Boildt till Junstrwp eth protectorium paa theres gaarde och goeds.

Item Clemett Persen borger vti Roskildt leigde breff.

Karin Clemetz i Roskilde.

Item her Peder y Magleby cum vxore et liberis protectorium. 33.

Item Anders Stijssen eth følgebreff till bønder och thienere, som thiene till Trøgeweyle.

Item

Item eth breff till bønder och almoæ, som thiene till Dalby closter vdj Skonæ, att the holde theres landgille tilstede hoes thennwm, jntill the fange videre scriffuelse fran myn herres naade ther om.

Item Anders Ebbesen borger i Nyborg protectorium in communj forma.

Per Jeipsen borger i Kerthemynde protectorium in communj forma.

Hans Markordsen borger i Ottense protectorium in communj forma.

Item her Jacob Mattssen prediker vti Nestedt protectorium.

Item Hans Nielsen och Jesper Marqwordsen borgere vti Assens protectorium in communi forma.

Item Niels Sommer Michel Persen (sic) suend leigde breff.

Item Symon Erichsen borger y Assens protectorium.

Item Sønderherred och Nørherrid vdj Laalandt finge leygde breff.

Item Ringsteherritt protectorium.

Item Burßeherritt protectorium.

Item Hammersherrit protectorium.

Item enn befaling till bispen aff Wiborg, Chresten Stygge till Randrup, Christen Sommer till Ginderup, Pouell Styßen till Tanderop, Niels Kieldsen till Astrup, Moris Jostsen till Lundgordt nobilis, Jes Jensen i Ryberg, Per Selindsen i Lemdrop, Christen Persen i Brøndumgordh, Per Bunde i Hem, Pouell Bunde och Erich Bunde ibidem, Søffren Nielsen i Dalgord berette for myn herre, att ther er trette emellom hannom oc Cresten Sole och Henrich Sole for en gord.

Item Borgemester och menighedt vti Storehedding protectorium.

Item her Mattis sognepreſt vdj Lydhemarch protectorium in generalj forma.

Item frue Elne her Henrich Gøyes itt protectorium.

Item

Item en forschrifft till Jep Friis, att Jens Mortensen i Østerlyby haffuer berett, att Nis Brun giør hannom hinder pa nogett iord som etc.

Item fru Alhed till Farum itt protectorium in communi forma.

Item her Symen Bugge schriffuer paa Holbech itt leide breff.

Item Lauris Knudsen itt protectorium in communi forma.

Item breff till borgemester och rad vdj Roskyld, att the holde vagtt om kring theres bye, och om the fornemmæ, at fiendernæ ville giøre ther nogen anfald, att the tha strax giffue budt hid till myn herres naade, tha skulle the fange god vndsettninge.

Item Niels Persen itt protectorium.

Item menige bønder vdj Thywnæ herridt eth protectorium.

Item menige borgere i Nykiøping i Otzherritt itt protectorium.

Item Mas Kammerswend itt protectorium.

Item Per Grersen it protectorium.

Item Anders Løcke i Svinborg.

Item Per Atzersen i Wibygordt beschermelße breffue cum clausula.

Item abbett Mogens i Ebbelholt en leyde.

Bønder oc menige almoe wdi Lille herritt itt protectorium. 34.

Item Stubkiøpings borgere eth protectorium.

Item Nykiøping vdj Falster eth protectorium.

Item Arffwedt Jenssen, myn herres naades hoffsinders, fogiid Mattis Jude paa Bonnett.

Item Fijcke Lauritzssen nobilis till Halsskowff gardt eth protectorium.

Item bønder och almoæ vdj Falster och paa Gessøør eth protectorium.

Item

Item bønder paa Bogøøe och Faarøø eth protectorium.

Item Niels Perssen fogiid paa Sørup vdj Falster eth protectorium paa alt bispens garde och goeds.

Item Mogens Falster nobilis et leigde till Belding.

Item Per Falster nobilis till Kosilisse et leigde.

Item Erich Mogens nobilis till Bramsløcke vdj Laland æn leigde breff.

Item Per Augessen till Brening en leigde.

Item her Mattis Poelssen sognepreſt vdj Storeheddіng eth protectorium.

Item Per Laussen borger vdj Kiøge eth forbelse breff till Falsterboe.

Item Laures Wendelboe, Christian Hardboe och Jørgen Lauertzssen en pasportt, att the maa drage offuer at Fyen.

Item frwe Ingerd till Oelstrup eth protectorium.

Item frwe Barbara till Berridt, Otthe Clauesens relicta vdj Laaland protectorium.

Item frwe Elzabe vdj Mariboe 1 protectorium.

Item frwe Annæ Oluff Falsters ibidem protectorium.

Item Jørgen Morthenssen vdj Wordingborriig eth leigde breff.

Item Jørgenn Wenstermandt till Staagger vdj Falster eth protectorium offuer hans gardt oc goeds och offuer Arßmarkegard vdj Laland, som hand vdj forsuar haffuer aff Knudt Vrnæ.

Item Hans Vrnæ eth følge breff till bønder oc almoæ vdj Wordingborgs leen, att the sware hannwm och jngenn anden.

Fru Sybell Knud Persens itt protectorium paa hinde och alt himndes gotts rørendes etc.

Item her Niels Troelßen sogenpreſt i Dalby sogen ett protectorium.

Item

Item Knud Ebbeßen i Kouffbøll itt protectorium.

Item Søffrin Kolby oc Grib Jenßen 1 protectorium.

Item Jep Stoldsuend itt følgebreff till bønder i Hornsherritt.

Item Dorritte Michils i Nyelstrup protectorium.

Item Jep Møller Twilligelstrop mølle protectorium.

Item ffrw Elßebe Lagzmand dotter tiill Asserboo protectorium.

Item Otthe Tegenhuses foghet Hans Olsen fylgebreff paa Ottes vegne tiill Hagested, Vdleyere oc Leyere och hues ther tilhør, som Otte Tegenhuff pleyer vdj vere att haffue. Relator Johan Stacke.

Fro Kristentze Tønne Jønsen fylgebreff tiil Clare closter i Roskiild.

Tiil Malmøø oc Lantzkrone met thenne skipper.

Item Drotning Sophia haffde forlentth Per Jenssen, swm vaar hendes 35.
skriiffwer paa Nykiøping, two kirker vdj Falster, som er Kirkebye och Alsløff etc.

Fro Gertrud her Johan Biørnsens eth protectorium in communj formaa.

Item the breffwe om fetalie.

Tames Bundesen, Oluf Sur borgere vdj Suineborgh skulle haffwe forscrifftth ..... Prytz ath the eghengiiffwe tiiße breffuisere theres skudher eghenn.

Rasmus Massen, Hans Nielsen forscrifft til Thames Jude paa Solth, ath hand flier thennom theres bode egenn, som tagne ere siden the finge myn herres nades leigde.

Item frwe Mette her Johann Oxes.

Item eth breff till Jørgen Wenstermandt, att myn herres naade sender nw till hannwm Johann met j^c landsknechte, och the fange profande och vnderholdinge for theres pendinge.

Item Johan Stacke eth følge breff till alle Joest Anderssen thienere vdj Jutlandt, att the heer effther sware Johann Stacke.

Fro

Frv Mette her Jahann Oxes fylgebreff tiil Raffnsborg leen.

Item et breff tiil adel køpstedmend byndher och almwe, at the (skulle) vere Lauris Knob hørige och lydige at giøre fiendherne affbreck.

Item tiil Mosse herrit, at the føre en gengerd till leyerett for Aalholm, epther Lauris Knobs vnderuisning, paa thet ath fienderne icke skulle vdfalle och plustre oc affbrendhe thet.

Et protectorium till Claus Olsen vdj Hillerisholm.

Et protectorium til Hans Andersen vdj Em.

Rasmus Scriffuer leigde at komme hid.

36. Item hwer x mend landboæ heer vdj Sielandt skulle giffwe thenne effthne fittallæ och yde thend vdj leigrett, vndertagene vgebages mend och gaardzsedere, the skulle weere ther fore frij.

Item en oxæ
Item x lamb
Item xx høns
Item x geeff
Item v ter øell
Item tre tr brødt
Item j fe smør
Item x tr haffre
Item iij leeff hiøø.

Krogenns læenn.

	Holboherridt Liwngherridt	Laures Jenssen paa Ramløse och Oluff Skenckell paa Slaslunde skulle thend lade legge och bescriffwe vdj the herride.
Mowritz i Kallø	Strøherridt Jørlundherrit	

Kiøpnehaffns læenn.

Sockelundherridt Smørumsherridt	Per Godske.

Siuordt

Siuordt Grubbe	Steffnesherrit Faxeherredt	Knud Ebbessen.

Harridzborrig lænn.

Lille herridt Twnæ herridt Sømeherridt Valburrigsherrit	Mester Mortthen Henrichssen och mester Jens Rosengardt.

Kallindburge læen.

Arßherridt
Løweherridt
Skippingherret
Dedzherridt

Hoelbeck læenn.

Twtzeherridt. Mierløsherridt	Her Hans Olssen cantor Niels Marquardssen.

Skioldenes læenn.

Ringsted herridt Bierskowff herrid Ramsøherridt	Lensmandt och Basse Christofferssen.

Vordingborrig læenn. 37.

Borseherrid Hamersherridt Alstede herridt Tybergs herridt	Lensmand Hans Brnæ och Syuerd Grubbe.

Korsøør læenn.

Flackebergs herrit Slauellse herridt	Her Knud Rud och Erich Daa.

Abromsterop.

Hornsherritt.

Item æn oxæ for	x march
Item æn lamb	x ß
Item æn gaaff	iiij ß

Item

Item eth par høns . . . ij ß
Item æn t: øll . . . . two march
Item en t: brødt . . . . xx ß
Item æn f: smør . . . . viij mr.
Item eth gott leeff hiøø . . æn mr.
Item æn t: haffre . . . . æn mr.
Item æn t: meell . . . . two mr.

Et breff til Albregt Gøye, at hand bliffwer hoff the rytther oc flier them vnderhollingh.

Item et breff til landztingh om madskath.

Item til Ringsted herrit om gengerd.

Item Slangerupes borgere eth protectorium.

Matis Sielantzffar Knud Sparres suend eth pasbord.

Nielf Rosßøø Anders Biørnßens suend pasbord.

Semme herret protectorium.

Sasxkiøping protectorium.

Jacop Henrichsen i Willentzherritt falckeleygre i Halmstedherrit, som han pleyer att haffue.

Item her Jpp Esbernsen sognepresṭ y Herløffue protectorium.

Item Maribo bye eth protectorium.

Item Hermen Wale itt breff att føre øxen.

38. Item Vesterherrit och Østerherrid paa Møen eth protectorium.

Item sognepreſt till sanctj Peders kerke vdj Nestwed eth protectorium cum vxore.

Item Claues Eggerdſſen eth leigde vdj sex dag æffther breffuens datum, at hand vdj myddeller tiid kommer och handle (meth) myn herre.

Item

Item her Lauris i Spelroppe sognepreſt eth protectorium in communj forma.

Item Rasmus aff Hylleolth protectorium in communj forma.

Her Knud i Hasell.

Her Christiern Friiſſ ritther eth breff, ath hand maa annamme Høgstrope gordt met alt thet goʒ, ther tilligher, saa møghet som fro Anne Holgers, och ther til haffue bynder i forsuar, lige som eth andhet fylgebreff.

Dominus rex per se.

Siuer Grobbe fylgebreff til Søholm gord oc goʒ.

Item Siuer Grobbe fylgebreff till Eghedhe gord oc goʒ.

Item Christoffer Rodhe paßepurtt tiill Skone.

Item Steffneherredt eth protectorium.

Item breff tiill bispen (i) Aarhws, att myn herre haffuer tiilscriffuit mynthemesteren, att hand vfortogredtt schall komme tiill myn herre med all mynther sølff och mynthe redskab. Thij beder myn herre hannum, att handt mett hans budt wille schicke hannum offuer tiill myn herre, och lade hanſſ egen swene følge hannum, ßo hand vfortøgredt well offuerkommer tiill myn herre.

Item Lasse Tymremandt paßepurtt tiill Skone.

Item her Magnus abbedt vtj Ebelholt protectorium.

Item Siuerth Grubbe fylgebreff tiil Tryggeueldh.

Item en misiue til Anders Stigsen, som nw er foghet paa Tryggeuelde, ath myn herres naade haffwer beffallith Siuerd Grubbe gordhen, ath hand ther for antwordher hannum inuentarium, och gør hannum reckenskab och vnderuise hannum all leilighet.

Item Albregt Søye fylgebreff tiill Stege leen.

Item Claues Dywr vdi Høggerop cum vxore eth protectorium.

Item

Item Hans van Getzke en pasbord tiill Riibe och tiilbaghe yghen mett en ridhe klipper etc.

39. Item ith breff tiill borgemester och raad vtj Medelfar, att the yghen indskicke the karlle, ßom the vdborgeredhe, nar mester Wlff van Vthenhoff canceller paa esker.

Item tiill Erick Krwmedicke, at hues sølff, som hand haffwer vppeboreth, at hand thet skicker hiidth.

Item Per Ebbesen oc Axel Juell tisligeste.

Tiill Faxe herret, at the føre øll och andhen fetalie tiil Køcke, oc besynderlige øll, at selie for rede pendinge.

Tiisligste tiill Boerße herret, och breff (til) herretzffogdherne therom.

Item Tønnes Ebeßen, Hans Ebbeßen oc itt paßebortt.

Item Jens Remsnider i Assens 1 protectorium.

Item menige borgere i Stege 1 protectorium.

Item Sybert Grube schall tilskriffues, att han kommer hiid till myn herre strax.

Anders Schriffuer itt protectorium, dog mett sa skell, att han skall mett aller første giøre syn regnskab pa hues han haffuer vpboren.

Item frwæ Gundell Oluff Daas relicta protectorium paa gorde och goeds.

Item Lauris Iffuersen po Kongsgord i Halsnes.

Item Hans Jespersen borger y Suineborg protectorium cum clausula doch

Item Niels Persen y Swineborg protectorium cum clausula doch

Item Hans Hylding ibidem protectorium cum clausula doch so

Item Marqwart Bang ibidem protectorium.

Item

Item her Hans Persen sognepræst tiill Gedtzøør protectorium.

Item Anders Jenßen borger vti Swinborg protectorium.

Item her Anders Ingwordssen vdj Swenborig eth protectorium.

Item her Jørgenn Rasmessen sognepræst till sanctj Nicolaj kirke vdj Swenborig protectorium cum matre Karine Rasmus theres garde goeds rørendes.

Item Peder Falster till Koselißße eth protectorium cum vxore garde och goeds.

Item Hans Gertßen i Norrop. Galthebeck i Haland.

Item Byermand, Olmenes, Smørkoll hoff Lauholm len, Skomersløff, Seretth.

Item ett breff till Nested om sex lester øll, ij lester brød, xxx sider flesk, iiij f^{n} smør, att selige for rede pendinge.

Henrick Lyfflender protectorium.

Item Anders Ottsen breff tiill skiber Thøger, att hand lader ham fange syn skude igen, ßom han togh fra ham siiden hand haffde sworet myn herre.

Henning Strangesen i Borup. Hemming Hanssen 40.

Item Per Hanssen et breff, att hand skall haffue forwaring aff tollen paa hues pendinge hand kand læne myn herres naade till gode.

Item Per Hanssen eth breff, att han skall weere tolder vdj Helsingøør.

Item tre breffue, att nogle maa segle frij.

Tiil bispenn aff Sieland, at hand vender seg och strags giuer sig til Roskilde och bestiller .... oc fetalie, k. mt. agter met gutz hielp paa torsdag om middags tid at uere ffor Kopnehagen oc slo sith leyer.

Item bestille ij^{c} vogne at the ere vdj morgen afftenn vdj Bieuersko aff bodhe herret.

Tiil Bieuerskous herret, Hans Spurre skicke vogne. Ramse herrit Magnus Stolle skicke alle vogne. Tune er Hans Siersen herretzfoghet, at hand bestiller hiid

hiid tiill byen iiij^c gode karle met spader, saa the ere her i morgen afftenn, och haffwe met thennom madsecke, saa the kundhe holle thennom vdj iij eller iiij dage, och tisße iij breff skulle vere møghet strenge.

Item abbet Knud Fro vdj Halsted closter protectorinm in communj forma etc.

Her Jørgenn Laurisen sognepreſt vdj Stege protegtorium in communj forma paa hans kirker oc gotz.

Item Hans Lestemager eth forscriifft till borgemester och raadt vdj Nykiøping i Falster, att the lade hannwm følge hans tysteøll, the haffue ther behyndrett.

Item Hans Knudzſſen vdj Stoere Hedding eth pasportt till Falster och Laalandt.

Item her Jens Henningſſen Kiøng sogen i Hamerrherrit, som her Jeb Jenſſen døde fraa.

Item Bodell Jørens i Biersgard en forschrifft till fru Mergrette Hartuig Anderßens relicta.

Jep Matzen i Tued en forschrifft till Jørgen Skoffgordt.

Item breff till huer kiøpstad heer vdj Sieland, att the strax met thet første lade brøge och bagge, och førœ thet vdj leigre for Kiøpnehaffn oc seliœ thet for rede penninge, saa frampt myn herres naade jcke skall sende kriigsfolcket heden till thennwm.

Item two breffue till Sockellundzherret och Smørwmsherretz fogiider om vender themmer, huer mandt at førœ till leigret eth got leeff nw paa torsdag œn tyme offuer myddag.

Item eth breff till her Peder sognepreſt vdj Maggelby, att hand haffuer goedt tilsiwn till Siøholm, her Anders Byldes gardt, oc att han lader korn ath hiœm jndhøste.

Item obne breff till bøndernœ att arrbede ther, naar her Peder thennwm tilsiger.

41. Item følgebreff till her Lauris Ølmands thienere, som ligge och thiene till erchedegen dom och hellige tre koningers kappell vdj Roſkilde, att swaare Peder Hanſſen. Item

Item her Lauris Blacke eth breff, at m. h. haffuer vntt hannwm att weere sognepresť till Stockemarck kirke vdj Laaland, effther thj her Jens Friid, som then vdj forlening haffuer, er nw vdj Kiøpnehaffn hoes h. n. och riigens fyender, at nywde och beholde jndtill m. h. n. ther anderledes om till sinds vorder.

Item till raadet vdj Skonæ swar paa the erende.

Item breff till Lauris Knob.

Item eth obett breff till menige almoæ vdj Lalandt, kiøpstedsmendt och bønder. Item et breff till Nagskowff.

Item søster Anne Hardenbergs datter, abbedisse i Mariiboclosťer vdj Laalandt, eth protectorium.

Item breff till huer kiøpsted vdj Jutland, som ligge viid then øster strandt, ath the føræ fitalliæ och profende hiid vdj leigret for Kiøpnehaffn.

Item skall ther eth breff till Wardberrigs bye, ligge saadann eth som ther kom till Malmøø och Landskrone.

Item breff till alle herridzfogder heer vdj Sielandt, att the er hoff myn herres naade nw paa tisdag først kommendes.

Item vdj liige maade breff till alle kiøpsteder her vdj Sielandt, att the sende æn borgemester och æn radmandt till myn herres naade nw paa tisdag.

Item her Mogens Bylde eth breff, att hand jgien annamme hues goeds, som hannwm er fraa tagne heer vdj Sielandt, ehuar hand thet finde kandt.

Item Stig Porss lige saadan eth breff paa hues hannwm bleff frataget vdj Laalandt.

Item for! her Mogens Bylde wpstandelse breff, att jngen fører diele paa hans goeds her vdj Sielandt, thend stund han er forhyndret vdj Jutland vdj myn herres forfald och ser vgger ther effther.

Item frwe Birgitte Porß, Peder Laxmands relicta till Steenholt protectorium.

Gilleide i Siøborg leen itt protectorium.

Menige

Menige almoe paa Gilleleid i Siøborg leen 1 protectorium.

Menige borgere i Siøborg it protectorium.

Item Huolboherritt itt protectorium i Krogens leen.

Item Huen 1 protectorium.

Item menige almoe paa Lauin ett siøbreff, att the mue segle frii wdi wore lande oc førstendom, att selge theres ware, paa thed the kunde bekomme so møgett siølff som theres siølffskatt.

Item itt breff till Niels Jude ved Nested, att han kommer till myn herres naade mett en hest oc følger hans n.

Item breff tiill Roskyld tiill alle tymmermend, att the kommer paa ffriidag tiill leigrett, thagendes theres redtskab mett thennom.

Item breff tiill Soor och Anderskow, att the flier myn herre hwer en sterck wogn mett stercke hesthe.

Item breff tiill bønderne vtj Søholm leen, att the arbeydhe tiill gaardhen, høsthe korn och affuel jnd, som the pleye aff arildtz tiid att gøre, och epter thi att ther icke er kost paa gaa(r)den, att the bør føghe thennom selff met kost paa thenne tiid.

42. Teße eptherscne kiøpsteder schulle føre øøll tiill skiibs, att ßelge i leyrett for pendinge mett thed aller jleste.

Item Nestwed	ijc lester øøll
Wordingborg	jc lester øll
Prestøø	jc lester øøll
Slagelße	jc lester øøll
Skielskiør	lxxx lester øøll
Stege	iijc lester øøll
Nagskoo	ijc lester øll
Stubbekiøbing	jc lester øll
Saskiøbing	jc lester øøll
Szummarum	xc xxx lester øøll.

Item

Item Pouell Mortensen i Kertemyn 1 protectorium paa seg och hans gotz till land och vand.

Item paa Huormbeck fiskeleye 1 protectorium.

Item till Erich Krwmbige eller Claues Daa vdj hans frauerelse, att the tilsiige myn herres hoffsinder, att the giffue thennwm strax hiidt offuer vdj leigrett for Kiøpnehaffnn, oc att the tilsiige bispernes och godemends swenne vdj Jutland, som ther ligge, att huer drager jgen (til) syn hosbunde.

Item eth breff till Kierthemynde borgere, att myn herre er till freds met thennom met then sølff skat jndtill sanctj Bartholomej dag først kommendes.

Item menige borgere vdj Kierthemynde eth siøbreff.

Item breff till Semeherret, att the strax vforthøgret huer mandt (udgøre) eth ferdugt bud met ydell spader och kost och sitallye paa iiij eller v dage.

Item till thet danske och swenske omirall, att the bestille att jngen faarer vdj landt aff skybene och plwsterer myn herres vndersotter.

Item Jørgen Twsenn paa Orderupbyes vegne eth protectorium.

Item Elenæ Nielsdatter vdj Hywidøer kroog eth protectorium.

Item att bestille postheste heer aff oc till Xarsß.

Item Bønder vti Merckiow by protectorium.

Item Peder Laurissen i Laalandt protectorium.

Item Jens Mattsen protectorium.

Item her Boo Laurensen sogen prest Hestewestre.

Item till Erich Krombiige att hand vpholder the knegte ther liigge vdj Fyen, thj myn herres naade jcke kand

Item Peder Jensen i Raarup protectorium.

Item breff till her Tiige Krabbe, att hand strax giffuer sig hiid offuer 43.
till myn herres naade, myn herre agkter at brwge hannwm nogen tiid radzwiß.

Item vdj lige maade till her Offue Lungge.

Item

Item eth obne breff till almoen her vdj landet, att myn herres naade ville tage thennwm alle vtinden h. n. beskytteninge och beskermelße, och att the skulle jgen fange theres heste, vogen, meye jern och leer och hues andet thennwm er fratagne, och atth the bliffue hiemæ tilstede viid theres boæ och bering, myn herres naade ville thet saa bestille, att the skulle ey heer effther offuerfaldes eller tages fraa aff h. n. kriigsfolck, atth the ther for giøre heer tilføring vdj leigret, thet skall thennwm mett rede penninge betales. Item om then anden fitallæ.

Item eth vdj liige maade till Sockelunds herret, Smørwmsherret eth breff.

Item abbeden aff Soer, abbeden aff Eserom, prior vdj Andworskoff, abbeden aff Ebbeloltt, fogden paa Abromstrop, abbeden i Ringsted breff thill, at the huer lade strax brende xx myle koell, icke brendt aff ægh, och at the skicke thennwm till Roskyld till montthemesteren met thet førsi.

Item till Oluff Skyndel till Slaeslundt, att hand lader then fitalle scriiffwes och skicke thend hiid vdj leiigrett.

Item till borgemester vdj Kiøge, att the skicke hiid iiij gode stoere segell ther aff byen hiid till wor cancellerie vdj leigret.

Item till Roeskyld, Ringstedt, abbeden aff Soer, prior i Andwordskoff.

Balzer Buckenhagen.

Item eth breff till Helsingøer, att myn herres naade sender tid æn fencke landsknechte, atth the slij thennwm vnderholding øll oc maadt for theres pendinge.

44. Item Stockerup bye eth protectorium.

Item frue Syssell Knud Persens ett siøbreff.

Item Erich Schriffuer ett protectorium.

Item itt breff till Helsingøer, att myn herres naade haffuer slagett syn leyre for Kiøpenhaffn, oc almoen her om kring er ßa forbloettett oc forarmet, att the icke haffue megett tilfore, oc besønderligen gammell kost oc provant, ther for beder myn h. n. thennom, att the schicker hid j^c sider flesk oc selge for rede pendinge. Item

Item itt breff till byfogett i Roskilde, att hand schicker myn h. n. vj store koper grider oc iiij madelig keell till lons, oc ther till xxx røde fade, the schulle fange thennom igen nar leyrett vpgiffues, oc iiij spanne att kiøpe oc schriffue i vor regenschab.

Item Stack Randzow och Jehann Drampstrwp eth følgebreff till bønderne och thienere till Nykiøping vdj Falster.

Dominus rex.

Item till almocen at jngen skywde dywr.

Item thennwm eth pasportt met heste och vogne ath fergen.

Item eth breff till borgemester och raadt vdj Nykiøping, att the flij thennwm œn skude, som ligge ther paa slottet, offuer till lanthe Mekkellenborj.

Item Gabriell Gyldenstiern følgebreff till Kiøpnehaffns leenn.

Item bønder vti Bwdinge by i Gladsaxe sogn protectorium.

Item bønder och almvœ vdj Byrckeridsogen protectorium.

Item Blosterredt sogenn protectorium.

Item bønder vtj Wyrom by protectorium.

Item Henrick, Johan Staken dreng gennom Laaland och ind i Landtholsten paßepurt.

Item Henrick Høyer sielff nyende passpurt gennom Laaland ind i Holsten.

Item Chresten Porß tiill Jonstrup protectorium.

Item bønder vti Holthe i Søllereß sogn protectorium.

Item bønder vti Nœrom i Søllereß sogn protectorium.

Item He(r)stedvestred sogen.

Item her Lauris Nielsen sogen prest i Kongens Liøngby.

Item Ogby itt protectorium in commvni forma. Item Per Nielsen.

Item

Item bønder i Weebeck byy protectorium.

Item bønder vtj Rødby protectorium.

Item thee fisker aff Helsingøør mue søge theres biæring paa Hucænn, som thee tillfornn giort haffue etc.

Item bønder i Runstij byy beschermels.

Item følge breff till bønder i Twe agger sogenn vtj Nørre Hallandt, att thee suare her abbet Niels i Herritzvadt paa her abbet Henriickz vegne i Sore.

45. Item eth breff till her Tiige om Skels(k)øør borgere.

Item breff till tolderen vdj Helsingøør, om ther kommer noger reynfald, at hand kiøber thet till myn herres behoff. Item j otting senwp vell maalen mett vyndøcke, saa thet waare kandt. Item nogle venediske glas.

Item Sander Leyle vdj Helsingøør tagsiigelße for thet vyn, hand sende myn herres naade. Item myn h. n. giffwer tilkiende om thet korn till Gwrre att høste, att her Jehan Randtzou haffuer thet met Krogen i forlening aff h. n. h. fader etc. och beffalet Ditleff Brochterop nw thet (ath) annamme paa hans vegne, att Sander vill stande till freds, myn h. n. vill dog betencke hannwm i framtyden. Item om nogle venediske glaas.

Item Anders Otssen i Stubkiøping protectorium.

Item Lauris Smedt eth protectorium.

Item till Sier Laurtzen i Kiøge, att han schicker hid till myn herres n. ij[c] latther, ij[c] søm oc schriffue thennom wdi h. n. regenskab oc schicke thennom hid mett thet (første).

Item Bastian van Husen.

Fitalie øll oc brødth til leyreth, och skulle begyndhe nw paa mandag effther sancti Steffanj.

Paa mandag.

Roskiild	. . . .	xx tr. øll x tr. brø.
Holbeck	. . . .	xvj tr. øll oc viij tr. brød.

Tiisdagenn.

Tiisdagenn.

Heddinge . . .	ij lester øll j lest brød.
Vordingborg . .	ij lester øll j lest brød.
Prestøø	ij lester øll j lest brød.

Onsdagenn.

Nestuedth . . .	viij lest øll oc xlv tr. brødth.

Tisdagen Slagelße.

Slagelße . . .	xl tr. øll oc xx tr. brødth.
Skelskør . . .	xxx tr. øll xv tr. brød.

Fredagh.

Ringsted . . .	xij tr. øll vj tr. brø.
Slangerope . . .	xvj tr. øll viij br.
Søborgh . . .	j lest øll ½ lest brø.

Løgerdagen.

Køcke	iij lester øll en lest brød.

Søndagenn.

Stege	x lester øll v lester brø.

Thenne breffuisser Anders Anderssen, Sander Leyes suendt, søøbreff heer 46.
aff till Hollandt fram oc tilbage.

Jens Trudssen beschermels paa noget rørendes gotz, handt haffuer vedt Nestwedt i Fenßmarcke sogenn.

Item frue Chrestends Tønne Tønnesens Krøginge birck i Loland.

Item Pestrop birck frue Karine Mickel Brockenhus, att the suare hinde eller hindes fogett, som hun ther till schickendes vorder.

Item Rasmes Kieldermandt eth breff till borgemester och radt vdj Nestuidt, att the hielpe hannwm gesterett offuer Henrick Nielssen biiffogid, saa hand fanger syn betalinge, att hand icke viidere haffuer seg at beklage.

Item skipper Floris van Herlom it siøbreff her aff oc till Kønigsberg.

Skipper Albert Mortthensenn it siøbreff her aff oc till Ydste oc wedderomme.

Item Theus Daa itt protectorium.

Item

Item Ribertt van Horn itt siøbreff till Kønigsberg,

Oc hannom itt forschriff thill then swenske omerall, att han fanger sit bod igenn.

Item skipper Floris en forskrifft till then swenske omerall, att han fanger hans skøtt igen.

Item her Rassmus Olssen i Vebby itt protectorium.

Her Mattis Hansen it protectorium i Tingstrup.

Tesliige Jøren Olßen en forschrifft till bespen, att hans suenne haffuer tagett hannom syn hest fran oc lader hannom predicke goods o .....

Item skipper Lytke Vanttthersen itt siøbreff till Dansken, Kønigsberg eller Rye oc tilbage igen.

Item itt breff till burgemester i Kiøge, ther ligger sex tr. øll, att the schicke thennom hid.

Item Bertell Knudsen i Vestertorp cum vxore protectorium.

Item itt breff till Mogens Munck, att ther er thrette emellom Las Laursen i Wesløff, att han steffner then sag till landzting oc skyller thennom adt mett rette.

Item mester Oluff archelymester breff till Kiøge om sex eller siw vogne hiid vdj legret.

Item Greer Francke myn herres hoffgesindt eth pasportt thill Haderslefff till saa mange vogne hand behoff haffuer.

Item Dyrich Jahansen ett siøbreff till Kønigsberg.

Cornelius Jacopsen oc till Kønigsberg.

Anders Hanssen breff, att maa weere mølner till Holuad mølnæ ad gratiam.

Item menige bønder paa Halsnes protectorium.

Item breff tiill herridtzfogderne vti Szemmeherridt och Lylle, att the lader søge the øxen vp igen, ßom komme løff vtaff Gentoffthe, och lader komme tiill stede igen.

Item

Item itt breff till Niels Stemp, att han skicker hid till m. h. n. ij tr. huede mell for pendinge. Item till Otzherritt itt protectorium.

Item her Mattis sogen prest paa Huen itt protectorium. 47.

Item Per Justsen Per Jensen 1 passbord.

Item Jacob Flemming till Bagelse eth breff till alle thienere som hannwm tilfalden er aff reth arff bode effther fader, moder och hans broder Erich Flemmingh.

Item itt breff till Emick Otzen (i) Rollerup, att Hans Rud till Wnserop haffuer berett, att hand feider hans tiener, beder myn herre hannom, att hand haffuer thed forbrag, ßa frampt att han icke ville lide straffe ther fore som ved bør.

Item Tykiøping sogenn 1 protectorium.

Item forbudt att jngen maa vskiibe saltt.

Item Hans Bysterfeld haffuer berett, att han haffuer en baiertt ßom (er) lack, ath ville then lade ligge vp wid Krogen, att han flyer hannom temmermendt.

Item forbudz breff att ingenn maa føre kornn aff landet.

Item frue Anne Niels Braeis relicta cum liberis.

Item Rasmus Schriffuer 1 protectorium.

Item følgebreff. Item itt Hans Schinckell, Pouel Skinckell.

Item Anders Rølich N. følgebreff till the bønder och almoe paa Langeland, som hand tilforn haffde wdi were, att the suare hannom oc ingen anden.

Christoffer Hackes dreng itt pasbortt att føre nogle breffue ind vdj Malmøø.

Item abbeten aff Kna(r)derup it protectorium.

Item her Per Tußen i Becksskoffs closter fick protectorium for sig och menige conuentzs brødre, och maa hand och ßamme hans brødre drage ind och vdth igen, nar thennom tøckes, oc ey schulle were forplictede att giøre nogen handell eller contracth mett nogen om samme closter eller thes gotts oc rente, wden vor willie, fuldebyrd oc samtycke. Datum i vor leyr for Kiøpnehaffn sancti Laurentii affthen.

Item

Item feck her Berthell Henrickßen presentatz paa Saxkiøbings kiircke och sogenn, som her Benich haffuer forbruth for vprør oc auindzskioldt, handt førde emodt ossz oc sitt federne riige. Ther till følgebreff paa samme kiircke och till sognefolckenne etc.

Item breff till borgemester i Kiøge om x jernn hacker, att schiicke hiidt, huilcke myn herre vill selff bethale.

Item tiisligᵉ eth breff till Roschyldt och om x jern hacker etc.

48. Item her Per i Leffue protectorium.

Jehan Dyrichßen en forscrifft till then swenske armyrall om æn bodt.

Item Lauris Bødicker vdj Slesuiig eth forscriifft till borgemester radt och biifogiid vdj Kiøge, att the skicker hannwm saa møget som log och rett er etc.

Item Hermen van Mønster Hans van Tundern en pasport, att the mwe drage till Roskyldt och Kiøge ther at bage brødt och føre thet her vdj legret och selier for pendinge.

Item bønder och almoæ vdj Drotningholms læn protectorium.

Item Albricht Sterling forschrifft tiill Mattis Laurisßøn høffuitzmandt paa her Claws Billis iacht, att hand ladher hannom fange sitt ancker igen.

Item Hans Skott siøbreff tiill Dansken.

Item breff tiill Mons Thraale vtj Hølsemagle, att hand beschicker x wogne tiill rede, naar hand fanger mit herres breff, ßom skulle føre tiill legrett fra Kiøge nogre byße hiwll och loedt och andnet.

Item breffue till the herrede vdj the leenn, som heer fran langt ligge, att huer ij mendt brigge ½ lest øell och føræ thennom hiidt vdj leyret och selie thet for pendinge.

Her Rasmus Søiffrinsen i Helsingør it protectorium.

Item itt breff till Hans Brne, ath han lader brygge och bage the meste han kand affstedkomme, oc meest øll, oc bruge the homble till holmen, om vi hannom tilßiige, att the ere till rede nar vi hannom tilßiige.

Item frwe Gertrud her Jehan Biørnßßens relicta følge (breff) till krone thienere, som ligge och thiene till Anneeff. Item

Item Oluff Skonning Knud Sparres fogiid følge breff till alle krone thienere, som ligge och thiene till Siøborrigs slott, att the her effther sware hannom.

Henning Martensen i Møletorp protectorium.

Ludolff Krames aff Hildensheim it pasport och fordelsse breff, at hand strax nat och dag vspart kommer fram.

Item Thønnies Baade och saadant it breff.

Item eth breff till her Peder Lycke, Erick Krwmbiige och Claues Daa, att the dele then fenicke knegte, som ligger nw (i) Otthense, vdj trende partter, en part till Bogenssz, en anden til Kierthemynde oc then trediæ at bliffue liggendes vdj Ottenssze.

Item eth breff till Kierthemynde, att the annamme samme knegte. Item eth andet till Bogenssze, at the lige saa annamme thennom.

Item Mattis Anderssen i konningens Liwngbye protectorium. Item Jes Vesthe jbidem protectorium.

Item Nys Jude fogiid paa Eling, frwe her Albrecht Jbsszens relicta, paa gorde och goeds.

Item Per Finbo eth protectorium for siig och siit goeds.

Item breffue till Kiøpnehaffns leen, att the mwe weere hiemmæ vid theres boæ och biering och høste theres auell och korn jndt.

Item itt breff till Per Willomsen byfoget i Helsingøer, att hand ey giører Erich Schriffuer nogen ytthermere hinder fore then borgen han haffuer satt hannom. 49.

Item ætt breff till frue Anne her Jahan Vrnes, att som hun giffuer m. h. n. tilkende om Rud gord oc er then begerendes paa nogen tid, tha giffuer kong^e^ mt. hinde att wide, att hans n. vill legge then till kronens slott oc ey kand wmbere then wdi nogre maade, bedendes hinde, att hun ey lader befinde seg besuerett thermett, men wdi hues andere maade k. mt. kand vide oc ramme hendes gaffn oc beste, vill han giøre etc.

Item ett breff till Christoffer Quitzo, att hand annammer till seg paa k. mts. vegne Rud gord och leen, oc setther ther en god fogde, som kand were dueligj ther till. Atthu vedst att giøre rede for hues etc.

Item ett følge breff till bønder wdi Rudgord leen, att the suare Christoffer Quitzo paa k. mts vegne.

(Fortsættes).

IX.

IX.

Blandinger.

Bidrag til den dansk-norske Søkrigshistorie.

(Meddeelt af Commandeur H. G. Garde).

Orig. afgivne til Geheimearchivet.

Efter den Fægtning, som Capitain Peter Krabbe med Fregatten Freia den 25 Juli 1800 havde havt med en engelsk Eskadre ved Indgangen til den engelske Canal, tilskrev Kronprinds Frederik ham egenhændigt saaledes:

1.

„Af Deres Rapport seer jeg den ubehagelige Affaire De haver haft, men vær rolig. De haver handlet som Dansk Mand og jeg er tilfreds med Deres Conduite. Vi Eqvipere af al Kraft her, for det første kan vi endnu kuns skrive og Arbeide, og jeg vil haabe at Billighed vil besiæle den engelske Regiering. Nu for Tiden haver De intet andet at giøre end først at vaage over Deres Mandskabs Conservation og over Skiibet. Paa ingen Maade maae De lade sig skille fra Convoyen da De var dens Beskytter, saa maae De ogsaa vaage over den, thi Sagen maae afgiøres imellem Hofferne.

Iøvrigt haver De i alt at comferere med Ministeren og ei foretage sig noget uden hans Raad.

Frederichsberg den 9 August 1800. Deres hengivne

Frederik C. P.“

2.

„Da De nu allerede vil være underrettet at Vores Uenighed med Engelland, i Andledning af Deres underhavende Fregatte og Convoj Opbringelse, er bilagt; saa anseer jeg det nødvendigt, at underrette Dem om hvad De nu haver at giøre.

1.) De haver saasnart Deres Fregat er istandsat at afseile uden Convoy til Middelhavet for at underlægge Dem Commandeur-Capitain Koefods Commando.

2.) Deres Fregattes Reparation maae være forsvarlig dog maae De vare Dem for at man ei pakker for meget Tømmer i den, da man ei troer at det vilde nytte den.

3.)

3.) Skulde De imod Formodning blive før færdig til Affeiling end de Skiibe der vare, under Deres Convoy, da oppebier De dem, og affeiler 24 Timer sildigere for at forebygge, at det ei seer ud som om De Convojerede.

Af Admiralitetet vil De erholde Ordre til at kiøbe Caronader istæden for Deres nu havende Skanse og Bags Canoner.

Skulde der være endnu flere Ting hvori De skulde troe ei tilfulde at være instrueret; da kan De raadføre Dem med Gesandten Grev Wedel Jarlsberg paa vis Raad De kan bygge.

Snart vil De erholde et Beviis paa Hans Mayestæt Kongen min Faders Tilfredshed med Deres Forhold.

Frederichsberg den 6 September 1800. Deres hengivne
Frederik C. P.

Til
Capitain Krabbe Chef for Fregatten Freya."

Fra Grossierersocietetet i Kjøbenhavn modtog Capitain Krabbe efterfølgende ordret aftrykte Skrivelser:

1.

„Pro Memoria!

Giennemtrængte af Taknemlighed for den Hæder, hvormed Deres Velbaarenhed, med Officeerer og Mandskab under Deres Commando paa Fregatten Freya, den 25 Juli 1800 forsvarede danske og norske Undersaatters under Deres Convoy betroede Eyendomme og lovlig Handel, ventede Grosserer Societetet og de private Assurandeurer her i Staden alleene paa Forandring af Tidsomstændighederne, for at bevidne Dem det Biefald, som Deres, ligesom fleere værdige danske og norske Søe-Krigeres Bedrifter have tilvundet sig over heele Europa, i de Begivenheder hvor Deres Kiekhed har været sadt paa Prøve.

Ved altsaa nu at føle Glæden over Fredens almindelig velgiørende Virkninger, er det os, som Eldste og Formænd for Grosserer Societetet her i Staden, en dobbelt Tilfredsstillelse, ved det hosfølgende Erkiendtligheds og Erindrings Tegn til Deres Velbaarenhed, i Anledning af bemeldte Hædersdag, og indlagde 500 Rdlr., som Deres Velbaarenhed ombedes at uddele, efter eget Forgodtbefindende, til de Personer, som i dette Søeslag enten ere blevne qvæstede, eller have mistet deres Forsørgere, iblandt Fregattens Mandskab, at kunde fremhære

bære Forsikkringen om Societetets og de private Assurandeurers uindskrænkede Høiagtelse og Hengivenhed.

Kiøbenhavn den 24 Februar 1802.

Saabye. C. G. Duntzfelt. J. Prætorius.

Til S. T. Herr Capitaine Peter Krabbe ved den Kongelige Søe Etat."

Med denne Skrivelse fulgte en:

„Nota over et Sølv Thee Service til S. T. Herr Capitaine Peter Krabbe fra Grosserer Societetet i Kiøbenhavn.

En Sølv Kaffe Kande	vog	108 Lod	2 Qvt.	= Qrt.
En Thee Potte med Fad	—	66 —	= —	= —
Tvende Thee Daaser	—	53 —	3 —	= —
Tvende Sukker Skaaler med Laage	—	83 —	1 —	2 —
Tvende Fløde Skaaler	—	53 —	1 —	2 —
Tvende Spølkommer	—	67 —	= —	= —
24 Theeskeer, 2 Fløde Skeer, 2 Sukker Tænger	—	52 —	2 —	2 —
Tvende Theesier	—	6 —	= —	= —
		490 Lod	2 Qvt.	2 Qrt."

2.

„Pro Memoria!

Vi have modtaget Deres Velbaarenheds ærede Skrivelse af 26 Febr. d. A., hvilket fuldkommen beviiser den gamle Sandhed, at den fortiente Mand tillige er den beskeedne Mand, og vi føle der hos dybt, at det Beviis vi have været faa frie at afgive Deres Velbaarenhed paa vores Agtelse, kuns lidet svare til den Fortieneste De har af heele Nationen, og til den Hæder De ved Deres Klogskab og Mod har biedraget at tilvinde dens Flag.

Da De har behaget at forelægge os den Plan De har taget med Anvendelsen af de Dem til de Qvæstede oversendte 500 Rdl., og overladt til os at tiltræde den, eller foreslaae en anden, saa bede vi at De vil tilgive at vi herved betiene os af denne Frihed.

Og da de tvende eneste Qvæstede Niels Corneliussens og Jørgen Christiansens Skiebne, ved den Fond der ere indkomne for Qvæstede og efterladte fra 2 April f. A., er blevet forbedret, i sær for den første, saa synes det os passende, at disse 500 Rdl. ligeledes kom bemelte Fond tilgode; saaledes, at de strax deri bleve indsatte, og at Niels Corneliussen efter Deres Velbaarenheds Plan nød Aarlig, foruden den Understøttelse af 36 Rdl., som han er tillagt af

bemelte

bemelte Fond, tillige Renten af de 350 Rdl., og at Jørgen Christiansen, der skal opholde sig i Tronhiem, ligeledes nød Renten af de øvrige 150 Rdl., samt deres Enker efter dem for Levetiid, men at Capitalen, hvis bemelte 2de Mænd icke efterlader dem Kone og Børn, thi i sidste Fald mene vi Renterne frembeles bør tilflyde disse, indtil deres Opdragelse er tilendebragt, efter alle deres Død skal tilfalde den almindelige Fond, hvilket vi saaledes indstiller, og overlader Deres Velbaarenhed behageligen at iværksætte, dersom det møder Deres Biefald. I øvrigt bede vi om Tilgivelse for at Deres ærede Brev først nu bliver besvaret, hvilket er en Følge af Grosserer Societetets Indretning, og at sammes Forsamlinger kun holdes omtrent hver anden Maaned.

Vi har den Ære at tegne os med den dybe Følelse af Agtelse som skyldes fortiente Mænd. Kiøbenhavn den 27 April 1802.

Formænd og ældste for Grosserer Societetet.

Saabye. C. G. Duntzfelt. J. Prætorius.

S. T. Hr. Capitain Krabbe!

Bidrag til Niels Ebbesens Historie.

Efterfølgende Stykker have vi meddeelt, fordi den deri forekommende Niels Ebbesen meget vel kan være den berømte Mand af dette Navn, hvis Historie er saa mørk, at ethvert Bidrag dertil maa ansees for vigtigt; videre tør vi imidlertid ikke gaae i vor Paastand, end at det — med Hensyn til Navn og Tid — kan være ham, thi et saa almindeligt Navn kan paa samme Tid være ført af Flere. Ifald det er den berømte Niels Ebbesen, har han altsaa ogsaa havt Eiendomme i Vendsyssel foruden i Randers Egnen, hvor man jo i Almindelighed mener at han skal have boet.

1.

Omnibus presens scriptum cernentibus Olauus prepositus ecclesie Burglanensis, Nicholaus Jngwarson prepositus Wændlie, Nicholaus sacerdos de Byærby, domini Burglanensis officialis in Wænnæsysæl, Henricus Niclesson, Offo Niclesson, milites, Saxo Pæterson. Godekinnus Jacobson, N. Pæterson de Hanæherret, Andreas Andræsson, Palno Ascerson, Johannes Hughælstath, Thorbernus Thruælsson, Cristiarnus Stauænson, Ebbo Niclesson, Wlauus Jenæsson, Thomas Thruælsson, Thorstanus Niclesson, Matheus Bruun, Tuuo Thordson, Tolli Jngwarson, Johannes Niclesson, Petrus Soop, N. Thærsson et Johannes

Johannes Koll, salutem in domino sempiternam. Nouerint vniuersi, nos anno domini millesimo trescentesimo quadragesimo tercio feria quarta ante purificationem beate Marie virginis proxima, in communi placito Wendlie audiuisse et vidisse, quod ibidem constitutus lator presencium Therkillus Hwall sufficiens et euidens testimonium placiti, nullo contradicente, ad hoc habuit, quod bona sua in Arnstorp et Smithstorp sita, tali conditione cuidam Lammiin ex parte Nicholai Ebbyson scotauit, quod idem Nicholaus Ebbyson dicto Therkillo pro ipsis bonis plenam et sufficientem recompensationem secundum arbitrium virorum discretorum dominorum Henrici Niclesson et Offonis Niclesson militum, prout sibi personaliter promisit, facere et refundere deberet, omni contradictione procul posita et remota. Quod si non fecisset, extunc dicta scotatio seu alienatio ipsorum bonorum nullum habere deberet valorem nec vigorem. Hoc audiuimus et tenore presencium veraciter protestamur. Jn cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus literis diximus apponenda. Actum et datum anno, die et loco supradictis.

Original paa Pergament, tildeels med Seglene, i Geh.-Arch., Nørrejylland Nr. 155—c.

2.

Omnibus presens scriptum cernentibus Olauus prepositus Burglanensis, Wffo Niclæsson miles, Ericus Niclæsson marscalcus domini regis Danorum, Malty Niclæsson dictus Duus, Nicholaus Wynd, Nicholaus Palnyson de Alum, Andreas Andærsson, N. Mathyson, Ebbo Niclæsson, Thomas Thruælsson, Tuuo Thordson et Johannes Kool salutem in domino sempiternam. Nouerint vniuersi nos anno domini millesimo ccc° x(l) septimo quarta feria proxima post epyphaniam domini in communi placito Wenlie presentes fuisse, vidisse et audiuisse, quod Esgerus Ebbyson dictus Krogh eodem placito constitutus viro discreto exhibitori presencium Thorkillo Hwal bona infrascripta mobilia et immobilia, videlicet in Tholstorp, Hæsylbek, Söndærbinzlæf, Skysby et Nörræharyslæf, cum omnibus et singulis eisdem bonis ab antiquo adiacentibus, pro viginti tribus marchis argenti datiui ex parte heredum Nicholai Ebbyson inpignerauit, in proximo communi placito Wenlie post instans festum beati Michaelis pro predicta summa argenti redimenda, tali prehabita condicione, quod si idem Esgerus in solucione dicti argenti defecerit termino supra dicto non soliturus, extunc idem Thorkillus vel sui heredes omnes fructus et redditus

redditus de eisdem subleuabit in sortem principalis debiti minime computandos, et sic deinceps annuatim donec dictum argentum integraliter fuerit persolutum, et idem Thorkillus familiam in prefatis bonis tanquam in suis propriis instituendi et destituendi plenam habeat facultatem. Jnsuper obligauit se idem Esgerus in bonis suis propriis dicto Thorkillo plenam refundere recompensam, si bona sibi impignerata aut scotata aliquo jure euincantur. Quandocunque vero bona ab ipso redimantur, eque bona, vt recepit, resignabit, nisi per rapinam vel incendia deuastantur. Jnsuper prefatus Thorkillus Hwal Esgero Ebbyson ex parte liberorum Nicholai Ebbyson omnia bona sua in Arnzstorp et Smystorp situata, cuidam Lamyn Jacobson ad instanciam Nicholai Ebbyson prius scotata, libere resignauit et scotauit, et idem Thorkillus bona in Thalnstorp et Bakætorp sita, que a Nicholao Ebbyson prius habuit, pacifice et quiete jure perpetuo possidebit. Jnsuper prenominatus Thorkillus Ericum Niclæsson marschallum domini regis Danorum, Paulum Glob, Esgerum Ebbyson et Petrum dictum Monk iuniorem pro securitate, quam Nicholao Hwal filio suo promiserunt, in qua captus fuit, dimisit excusatos, quod presentes fuimus et audiuimus tenore presencium protestamur. Actum et datum anno die et loco supradictis.

Orig. paa Perg. med Levninger af Seglremmer, i Geh.-Arch., Nørrejylland Nr. 106—b.

3.

Alle mend som thettæ breff seer helder hør, helze wj Eluf Elussen ok Jahan Skarpinberg, riddere ær, met gudh ewindelik. Thettæ skal alle mend wettælith wær, komme skal som nu ær, ath thettæ ær then dething, hwilk wj haw dethinge y mellum bysketbin mend Peter Nielsen ok Taak Nielsen, brøther ær, po en sydh, ymellum Per Kyth, Swen Jensen ok Jess Hwal aa en anden sydh, om the breff, hwilk Therkil Hwal fæk aff Niss Ebsen, ther dething wj thet swo, ath Peter Nielsen ok Tak Nielsen skal haw the breff y geen [aff Therkil Hwal]*) for en mark sils ok tiwæ, ther wether kynnæ jek mek Jahan Skarpinberg, rithær ær, ath jek haff giuen Per Kyth ok Jess Hwal xiiij lødi mark aff the for sawth penning. Tel windisbørd haw wj wort yndseyl forhend meth andre gode mendz, som ær Nicless Pedersen af Frøslef, prest ær, ok Per Nielsen af Fortoft, wapner ær.

Orig. paa Perg. med Levninger af Seglremmer, i Geh.-Arch., Nørrejylland Nr. 155—a.

*) Det Indklamrede synes at være udslettet i Originalen.

Danske Magazin,

Tredie Række.

Femte Binds andet Hefte.

I.

Tegnelser over alle Lande fra 20 Marts 1535.

(Fortsættelse.)

Item Erich Jensen fick breff, att hand schall frambelis were bifogett wdi Ysted i Skone. Datum Lund otthensdag post Marie assumptionis.

Item Jens Snider borger till Lund en pasbort till Gottorpp.

Item borgemester raad och menige borgere vdj Halmenstedt eth protectorium, oc att the skulle weere vnder k. mts. fadebur.

Item Hans Olssen och Per Christenssen borgemester i Falsteboe, Ingner Mogenssen, Pauell Lauritzsen och Jens Degen borgere ther sammestedts en leyde, att the mwe drage vtaff Malmøø, och hiem till Falsterboe till boe och bering, och forantworde thennwm for alle, som thennom haffuer til at thale.

Item borgemester raad och biiffogiidt vdj Trelborig, att Clawes Notthe borger vdj Kyell haffue beret, at hannwm bleff noget salt frataget, att the flijj hannwm thet jgien eller pendinge, som thet vaar for sold, saa att hand jcke haffuer behoff viidere at beklage seg.

Item Jørgen Christiernssen vdj Danster eth breff till borgemester rad och biiffogiidt, att myn herre haffuer handlet met her Mogens Gyldenstern, att hand skall haffue syt gods jgien, attj therfor lade hannwm fange pendinge for thet etc.

Item Peder Willomssen breff paa Lille Hammer falckeleye vdj Falsterboe leen vdj vj aar, for sadan affgifft som ther pleiger etc.

Skone.

Item itt breff till Niels Stemp, att han skicker hid till m. h. n. ij tr. huede mell for pendinge. Item till Otzherritt itt protectorium.

Item her Mattis sogen prest paa Huen itt protectorium. 47.

Item Per Justsen Per Jensen 1 passbord.

Item Jacob Flemming till Bagelse eth breff till alle thienere som hannwm tilfalden er aff reth arff bode effther fader, moder och hans broder Erich Flemmingh.

Item itt breff till Emick Otzen (i) Rollerup, att Hans Rud till Wnserop haffuer berett, att hand feider hans tiener, beder myn herre hannom, att hand haffuer thed fordrag, ßa frampt att han icke ville lide straffe ther fore som ved bør.

Item Tykiøping sogenn 1 protectorium.

Item forbudt att jngen maa vskiibe saltt.

Item Hans Bysterfeld haffuer berett, att han haffuer en baiertt ßom (er) lack, ath ville then lade ligge vp wid Krogen, att han flyer hannom temmermendt.

Item forbudz breff att ingenn maa føre kornn aff landet.

Item frue Anne Niels Braeis relicta cum liberis.

Item Rasmus Schriffuer 1 protectorium.

Item følgebreff. Item itt Hans Schinckell, Pouel Skinckell.

Item Anders Rølich N. følgebreff till the bønder och almoe paa Langeland, som hand tilforn haffde wdi were, att the suare hannom oc ingen anden.

Christoffer Hackes dreng itt pasbortt att føre nogle breffue ind vdj Malmøø.

Item abbeten aff Kna(r)derup it protectorium.

Item her Per Tußen i Becksskoffs closter fick protectorium for sig och menige conuentzs brødre, och maa hand och ßamme hans brødre drage ind och vdth igen, nar thennom tøckes, oc ey schulle were forplictede att giøre nogen handell eller contracth mett nogen om samme closter eller thes gotts oc rente, wden vor willie, fuldebyrd oc samtycke. Datum i vor leyr for Kiøpnehaffn sancti Laurentii affthen.

Item

Item feck her Berthell Henrickssen presentatz paa Sarkiøbings kiircke och sogenn, som her Benich haffuer forbruth for vprør oc auindzskioldt, handt førde emodt osß oc sitt federne riige. Ther till følgebreff paa samme kiircke och till sognefolckenne etc.

Item breff till borgemester i Kiøge om x jernn hacker, att schiicke hiidt, huilcke myn herre vill selff bethale.

Item tiisligis eth breff till Roschyldt och om x jern hacker etc.

48. Item her Per i Leffue protectorium.

Jehan Dyrichssen en forscrifft till then swenske armyrall om æn bodt.

Item Lauris Bødicker vdj Slesuiig eth forscriifft till borgemester radt och biifogiid vdj Kiøge, att the skicker hannwm saa møget som log och rett er etc.

Item Hermen van Mønster Hans van Tundern en pasport, att the mwe drage till Roskyldt och Kiøge ther at bage brødt och føre thet her vdj legret och selier for pendinge.

Item bønder och almoæ vdj Drotningholms læn protectorium.

Item Albricht Sterling forschrifft tiill Mattis Laurissøn høffuitzmandt paa her Claws Billis iacht, att hand ladher hannom fange sitt ancker igen.

Item Hans Skott siøbreff tiill Dansken.

Item breff tiill Mons Thraale vtj Hølsemagle, att hand beschicker x wogne tiill rede, naar hand fanger mit herres breff, ßom skulle føre tiill legrett fra Kiøge nogre byße hiwll och loedt och andnet.

Item breffue till the herrede vdj the leenn, som heer fran langt ligge, att huer ij mendt brigge ½ lest øell och føræ thennom hiidt vdj leyret och selie thet for pendinge.

Her Rasmus Søiffrinsen i Helsingør it protectorium.

Item itt breff till Hans Vrne, ath han lader brygge och bage the meste han kand affstedkomme, oc meest øll, oc bruge the homble till holmen, om vi hannom tilßiige, att the ere till rede nar vi hannom tilßiige.

Item frwe Gertrud her Jehan Biørnsßens relicta følge (breff) till krone thienere, som ligge och thiene till Anneeff. Item

Jacob Sparre . . . vj heste
Per Hansen . . . . iiij hesthe
Rølicke . . . . . . iiij hesthe
Lage Bragde . . . . hesthe

Anno domini mdxxxv ffredagen nest epter vor ffrue dagh assumptionis vtj Lundh tha sambtyckt Danmarcks riges raad och menighe addel vtj Skaane, att bønder vtj tesße epterne leenn och herredhe schulle giffue skatt som her epterscreffuit staar.

Først schulle huerghe xx mend giffue lxxx lodt sølff, thend righe hielpe then fattig.

Och schulle vgedags mendh alle legges vtj leg samen, huerj xx mendh xl lod sølff, then righe hielpe then fattig, och schulle ingen regnes eblantt vggedags mend, vthen the som prelatther och godemend tilhøre, ßom ligge vtj the samme sogen theris gaardhe vtj ligghe och icke anderstedtz.

Och schulle gaardemend och pebersuenne huer giffue j lodt sølff.

Item møllere schulle settes huer epter sin formue, dog vndertagen Lauholm len, ther schulle huerge xx mend giffue xl lod sølff och vgedags mend huerge xx mend xx lod siølff, then righe hielpe then fattigh.

Item Lyckaa leen och Westerherret i Blechinghe aff huert sogn schulle skicke iiij mend aff huert herret til kongs mtt. huor the h. n. først findhe kunde, och schal ther jnghen breff til thennom om hielp paa thenne tiid.

Helsingborg lenn	her Tyghe Krabbe 52
Wiillantz herret	Gierdt Vlfftandt
Gerff herrett	her Jacob Trolle
Lindholm len och Høyby	her Magnus Gyllenstiern
Gladsaxe len	her Knud Bille
Nesbyholms leen	her electus
Falsterboo len	her Magnus Gyllenstiern
Froste herret och Onße herret	her Axel Bragdhe
Torne herrit	her Holgerd Vlffstand
Ferßherret	Jacop Sparre
Sølliiffsborg len	her Axel Vgerup
Lauholm len met Osteherret och Halmested herrit giffue halt	her Holgerd Vlffstand
Lyckaa len	her Mauritz Olssen.

Item Jes Oxe i Ørum ett protectorium.

Item Las Friis 1 passbortt till Juttland.

Item Mogens Uff ith breff, att hand schal were lantzdommer paa Bordingholm och skicke ther huer mandh logh och retth.

Item Mogens Uff ith breff paa hans goidhts paa Bordingholm, att hand maa thet haffue quit och friit vthen aldh affgifft liggeruiff ßom andre godhe mendh haffuer theris vtj Skaane.

Item breffue tiill Bordingholm tiill bønder och almue ther paa landet, att kong. mtt. vil komme thennom tilhelp och vndsettningh och fry thennom fran the Liibsker theris magt, ßom the noghen tiid vnder werett haffue, och tesligste til att jndkreffthe slottet yghen fran the Lipsker och til Danmarks krone, som thet til forn veret haffuer.

Item breffue til landtzting, att jnghen maa købe eller pantthe noghet closters gordhe och iordegoidts vtj Skaane liggendes.

Item breffue til alle abbether her vtj Skaane, att the schulle skicke register hiid vtj cancelliet paa hues jordhegoidts thil theris clostere liggendes er, och hues the nu vti thenne tiid haffue sold och pant satt aff samme closters eyndom.

53. Item breff til Middelsted herrit, att kong. mtt. haffuer ladet vdgaa h. n. breff tiill thennom om madskatt, och ther ßom the ladhe thennom findes besuaredhe ther met, att the then icke affsted komme kundhe, tha vil k. m. att the schulle skicke til h. n. iiij mend met thet allerførste.

Item her Jens Riis vicarius vdj Lundt protectorium.

Item her Per Hallandsfar canonicus protectorium.

Item Dalby closter	x	lesther øøll, prauest
Herritzwad kloster	x	lesther øøll, abbedt
Beckeskow kloster	vj	lesther øøll, abbedt
Øuißs klosther	vj	lester øøll
Helne kircke kloster	viij	lesther øøll
Thomerup kloster	iiij	lesther øøll
Aas klosther	ij	lesth øøll
Lunde capittell	xxx	lester.

Item

Item it breff aff Detleff Brochtorps mundh tiill thend swenske ammerall, at hand will offuerlade wor nad^te herre iij fad osmund, och will lade føre thennom vdj land, huad hand schall haffue ther fore, thet will Detleff bethale hannom.

Her Magnus Gøye en credentie tiill Christoffer Otsen. Her Magnus Gøye en credentie tiill Hans Vrne paa Wordingborgh. Her Magnus Gøye en credentie tiill her Knud Rud.

Item it breff tiill Sckacke Randzow och Johan Dumstorp, at the sende hiid tiill Erick Guldenstierne vdj slaaden the ij store skiips baade, som ther ligge for Nykiøpings slott.

Hans van Collen en dansk pasportt offuer at Jutland.

Item thend samme it breff, at thend stund hand haffuer thennd befalinng, at hand skall reigse ther vdj Jutland vdj alle leger, som fangerne ligge, och lade straffe offuer thennom, som siig vtilbørligen holde, thaa skall hans solbt gaa for siig, oc nar som munstris och the andre knegte her vdj leyeret bethales, thaa schall hand och worde betalet.

Item Baltzer vper Heyne paaspört paa iij klepper.

Item her Folmer Lauretssen vdj Nestwedt eth protectorium.

Item Hans Lange et pasport jndh vdj furstendomen.

Item Casper Hesß et pasportt till Tyskland.

Item Dirick Kemmener patzportt tiill Holstenn.

Item eth breff till Sander Leille om two ammar rinsk vin att kiøbe till 54.
myn herres behoff, och att hand biuder till Jehan Friis, hand skall skicke hannwm syn betaling bode therfor och for thet rede støcke ængelst.

Jomffru Karine Ericksdatter abbadiße wdi Mariagger closter fick quittants att hun haffuer fornøgett oc anttuordett k. mt. itt tusinde marck dänsche penndinge aff henne closter oc closters gotts, som thed war aff k. mt. och oc Danmarcks riiges raad taxerett for wdi Wiborg till k. mts. hylding, att haffue tilhielp att løne kriigsfolch mett. Thii lader k. mt. hinde oc hendes eptherkommere abbadißer

oc

oc menige conuentt søstre wdi Mariagger closter frii quit etc. cum clausulis consuetis. Datum wti koninglige mts. legre for Kiøpnehaffn løffuerdagen nest epther sancti Bartholomei apostoli dag aar etc. mdxxxv.

Ad relationem domini Magni Gøye militis et magistri curie.

Thesse efftersreffne fanger bleffue sendt tiill Nestwedt.

Hans van Threyer, Georgius van Belgaa, Claws van Ewtyn, Lyder Hoyer, Herman van Grøninge, Peter van Welbe, Frederich van Leydth, Jheronimus van Henaaffuer, Marcus van Hamborg, Hans Preyß, Andreas Preuß, Hans Vthermarck, Christoffer Kreeß, Henrick van der Lippen, Hans van Starger, Hans van Skowenborg, Robert van Geyßbøß.

Item bleff nu forschreffuit tiill alt almoen offuer alt Sielandh, om een madskat at lade vdkome som her effther følger, huer i xx mend strax met thet første at vdgiffue:

j oxe, x siider flesk, xx lamb, xx t:er søll, x t:er brød, xx t:er haffure, xx høns.

och schall ingen were her frij fore vdhen vgedags mend, som aff ærildts tiid pleige at were frij.

55. Thesse effther:ne schulle anamme och vppebære samme madskatt vdj thesse læen och skicke thend fram.

Skioldenes læen ther vppeber mesther Jørgen Karlsen, cannick vdj Roskilde, och herritzfogeden och tingfogeden vdj huert herridt.

Haritzborg læen ther vppebær mesther Mortthen Henricksen och mesther Laurents Andersen cannicker vdj Roskilde met herritzfogeten och tingfoderne.

Holbecks læenn ther thager her Hans Olssen cantor.

Kalundeborgs læen ther tager her Jeip Theye och mesther Mangnus Goske.

Wordingborgs læen ther tager Hans Vrne och her Gotskalk Wedsell.

Krogens læen ther tager Laurents Jensen och Oluff Skinckell.

Køpnehaffnns læen Per Godske och prouesten paa Hiortholm.

Møen ther tager Albrect Gøye och Hans Schriffuer.

Korssør læen ther tager Knud Rud.

Thesse

Thesse effther^ne^ kiøpmend aff Dandskenn schulle haffue breff at the mwe saltte siildh paa Falsterbode, dog wor nad^te^ herres thold vforsømmet i alle maade.

Peder Dørinck pasport vdj Engelandh.

Item it breff till borgerne vdj Nykiøping och it till Stubbekiøpinge, at ther ligger ij espinger for Nykiøping, som hører tiill wor nadigiste herres skiip, at the strax skicke ther folck tiill och lade løbe thennom hiid vdj slaaden.

Hans Franck, Christopher van Owbechs suend, et pasport till Haderslene och hid ighen met en klipper.

Jochim Theen et pasport met en dreng och ij klepper.

Peder Wolder schall haffue pasport tiill siøes at løbe her aff tiill Femerun met hans skude, och maa vdføre iij haars, och maa pule thennom sielff och giøre heste, och en eblant thennom haffuer 1 hwiid knutthe och thend skall hand først paa*).

Ewert Springer, Henning Ybbing pasport aff landit huer met en klipper.

Skipper Helrich Serick et breff att mue føre fitallie och anden dell hidt jnd i landet, huor hannom lyster vbehindert.

Christ .... et pasport till Skone, et redibit.

Borchertt en pasport tiill Tyskland mett en klipper, redibit.

Hans Petersen et pasport tiill Landteholsten mett en klipper, redibit tiill Haderslene**).

Jacup Latendorp och Jyrgen van der Herberge huer met en klipper till fyrstendomet.

Mester Jes Rosengord en quitantze paa j^c^ m♯, som hand haffuer offuerantuordett Gabriel Gyllenstiern till att haffue att kiøbe for tiill myn herres behoff.

Thesse breffue skulle vdgaa tiill almoen vdj Laaland och Falster om mad- 56.
skatt, saa at huer i x mend schulle giffue:

j oxe, x siider flesk, j f. smør, x lamb, xx høns, x goes, xx tr. haffuer, ij lesther øll, j lest brødh, ij t^er^ ærter.

Item

*) Meningen forstaae vi ikke, men saaledes staaer der. **) Er overstreget.

Item alle presther ther samme stedts schulle huer giffue
x lod siølff, ½ lest søll, iij t^{er} brød, j f. smør.

Item huer degnn schall giffue
iij lod siølff, ij t^{er} søll, j t. brød.

Item huer sognekircke schall giffue
x lod siølff och halffdelen aff kirckens rentte vdj thette aar.

Gabriel Gyllennstiernn en steffning offuer Søffrin Kaldsen herritzfoget vdj Vedboherrit mett hans metloffuer, som haffue loffuitt hannom for Peder Trwelsen i Syndersaltum, som hand sielffuer ythermere berette kand, att møde for k. mt. sancti Michels dag, huor hans nade tha er etc.

Idem en steffning offer menige almoe vdj Halffby for noget godz, som the haffue kiøfft hannom aff och icke ville betalle hannom, och sompt the veldeligen haffue taget hannom fran, att hid skicke theres fuldmegtige paa samme dag och suare hannom her tiill.

Nota. Item two landzknechte, Hansen jm Hoffe och Andreas van Schoffhausen, pasportt vtaff landet, och Hansen kommer jcke jgien och log vnder Koch von Ausborrig. Datum feria quarta post decollationis.

Nota. Item Willom Koch vnder høiptman Mulertt fick pasport till Skotlandt, och kommer jcke jgien.

Item Hans Pederssen mett two heste eth pasportt heer aff till Flensborig och ! saa strax tilbage jgien.

Jørgenn Kremmerer vdj Haderslеue en pasporbt met en klipper.

Item gammell Hanns Anderssen vdj Koningens Liwngby eth protectorium.

Hans Glauman borger i Køge it siøbreff tiill Kiill eller Flensborg, och it pasport !offuer land.

Jacob Bonnes borger vdj Kiill it pasport met it klipper, och it siøbreff tiill hans' skiib och goedts fran Kiill och hiid.

Item Detleff Rotloff eth pasportt offuer till Lantheholsten.

Vrbann

Vrbann van der Tzwintzyn met j klipper till Haderssleue, hand komer ighen, dat. fredagen post Egidij abbatis.

Nota. Item Wardberrigs borgere och the landsknechte, ther jnde ligge, 57.
finge koninglig mats. leigde, att the matthe frij och sellige skicke theris ambasiater och fuldmegtuge hiid till hans naade, och alt thet stwnd, thee heer ere, att handle paa theres och Wardberrig byes vegne, dog saa att the skulle weere heer vdj leigrett xviij dage nest effther thett breffs datum och frij och sellige vdj theres behold igen. Dat. feria 3ª proxima decollacionis Joannis baptiste anno etc. mdxxxv.

Fiskerj paa Falster(bo). Item Hermen Goldberig fogiid aff Dandsken selff elleffthe eth pasportt her aff och offwer till Skonæ till fiskend paa Falsterboe.

Item Peder Skowe aff Haderslefff eth pasport met en klipper.

Nota. Item Hans Christoffer vnder Mwlerth høptman pasport mett æn konæ æn dreng two klipper et non reuertitur. Abiit die lune post Egidij anno etc. mdxxxv.

Item thesse breffuißer Gerdt och Henrrick met ij klipper, Geuerdt Schencken och Budtz van Weltens suenne 1 pasport till Tysland epther klede. Item om vogne for theres pendinge.

Item Hinrick Willom van Schacken et pasport tiill Tysland met en klipper.

Item itt breff till Wordingholm att k. mt. sender tid skibfolch, heste, att the schicker thennom vnderholdning mett prouantte till thennem, theres heste etc.

Item Tønes van Apenrad, Willom Kremer, Hans Skott, Albrett Kremer mett ij drenge, till Apenrad mett iij klipper.

Lambertt Buchorst met x klipper.

Item Claus Egertsen, att ingen schall for huge hans skoffue som besøge fyske leye.

Item Niels Heßße passbortt 1 vogen oc ferger sielff tredie .....

Jahan Powisk. Claus Willantt mett heste oc vogen till førstendomen.

Item

Item Trangyld itt protectorium. Item Jahan Brynſ. Jahan Kylinck.

Item Folckerd Jenſſen till Hwſom paſportt met enn klipper heden och igen.

Item Helmer Rottherop, Jehan van Segerds ſwendt, met en klipper till Hamborig och kiøbe klede.

58. Hinrich Bøßføtt itt breff till Knud Rud att (han) lader hannom offuerſette.

Nota. Item Dirick van Eßenn vnder Jacob von Augburrig høiptman paſport vtaff landet, et non reuertitur.

Item Albregt Gøye følgebreff till thienernæ, ſom ligge och thienæ till hoſpitalet vden for Stege.

Item Albregt eth andet følgebreff till Torſtenes och Kielbylille paa Møen.

Item Jørgen Prippe, meſter Juer Juels dreng vdj Riibe, æn paſportt till Riibe.

Item Frederich Francke æn paſport met en klipper till Hamborg och tilbage igen.

Item meſter Hinrich Panßermacker mett en ſwend ſchall haffue paſbortt, att han maa wdføre x heſte egennem landen, dog icke ſtørre en paa xx marc.

Tiiße eptherne ere the fanger, ſom vij icke hagde regenet till vor frue afften natiuitatis 1535: Jørgen Henningſen
Chriſtoffuer Gyllenſtern
Oluff Glob
Jens Perſen
Chriſtopher Stygge
Styggi Styge
Henningh Jørgenſen
Axel Nielſen
Jørgen Rwdth
Tønes Axelſen
Hans Skinckell
Pouell Skinckell
Hermend Pomernn
Jacop Pryße.

Item

Item skall ther twende obne breffue vdgange, eth till the herridhe omkring Korsøør och eth andett till the omkring Ordingborrig ligge, om thend madschatt, the sidde igien mett, att the strax vforthøffuit lade thend framkommæ. 59.

Item eth breff till her Knudt Rudt, att hand beflittige seg att samme madschatt motthe wdkommæ aff Korsøør lenn.

Item eth andet till Hans Brnæ vdj samme meninge etc.

Thesse fanger bleffue grebne aff Kiøpnehaffun och forskiickedt tiill Kiøge och ther indelagde.

Hans van Threyer
Georgius van Belgaa
Claws van Ewthyn
Lyder Høyer
Herman van Grøningen
Peter van Welbe
Frederich van Leyer
Hening Pomerenyng

} Thesse ligger vnder Hans Stengell høffuitzmand

Iheronimus van Henoffwer
Marcus van Hamborg
Hans Preytz
Andreas Preytz
Hans Vthermarck
Christoffer Kreetze
Henrick van der Lippen
Hans van Starger
Hans van Skowenborg

} Thesse ligge vnder Jørgen Snatell høffuitzmand.

Roberth von Geytzbøß ligger vnder Marthen van Leyptz høpman. Jacob Priitzs vnder Theus van Tramynde. Thomas van Kaßelynæ hertug Albregts drauantthe.

Fanger som kom till Kiøge ipso die exaltationis.

Thomes van Kaßelyne hertug Albregth drauantthe vnder Theus van Tramynde. Jacop Prydzs, Henning Pomerening vnder høffzmand Hans Stendell.

Item

Item breff tiill her Tyge Krabbe att hand sender en lest aff thett søll, ßom abbeden aff Herritzwad vdskickedt, vd paa thett skiib som ligger for Helsinghøør.

Item Søffren Hollender patzportt tiill Kyell mett xiiij heste.

Item breffue tiill alle abether, att the holde theres thienere tiill att føre kwll tiill Roskiildt tiill mynthemesteren for hans pendinge.

Item breff tiill borgmester aff Roskiildt, att thend Hans Smedt haffuer nu her vdi legreth vdi fem wger, att the nu sender en anden hiidt ßom och ßo kand bliffue her nogen stund vdi thendnes stedt.

Item her Offwe Lunge fick myn herres breff, att ingen skall dele paa hanss gotz thend stund hand er vdi legreth och k. mt. behindreth.

Item her Offue Wincencius en befaling till Manderop Holch, Claus Albretzen, Hinrich Wynd, Per Christiernsen, Jep Tulisen, Nis Jørgensen, Iuer Jørgenßen i Nachebøll, Hinrich Nielsen i Seelballi, att eyermend wdi Wyff welder thennom ind wdi Frøstet mark och schow, offuer wonlig brugelße oc schell, att the grandsche oc forfare leyligheden ther om, huad eyendom skoff eller mark bør att ligge till forne Frøstett aff rette alle fyre wegne till marcke-stell, dog atti tilforne giffue alle lodzeyere loglig aduardzell. Dat. i legre for Kiøpinh. hellig korsdag exaltationis.

60 Item breff tiill Erick Krummedig, att hand wille bestille att the knechte, ßom ligge vdi blockehwsett wiidt Snobhøw, kunde fange theres vpholding, att bønderne giøre thennom tilføring, att the icke skulle forløbe blockhwsett att etc. Dat. vdi legreth for Kiøpnehaffnn postride exaltationis crucis 1535. Item ligesodant eth breff tiill fogden paa Hinsgaffwell om the knechte, som ligge vdi blockehwseth wiidt Melfar etc. Dat. vdi legreth for Kiøpnehaffnn otthensdagen nest epther hellige kaarss dag exaltationis 1535.

Item breff tiill borgmester vdi Roskiildt, att the icke tiillsteder the kremere vdstaa mett theres kram eller selge theres klæde eller andnen dell, thij knechtene drager aff legrett och diitt och beswarer almoen ther offuer. Dat. vt supra die et loco.

Kortt van Helbrundt maa tenckes att schall quittes for en riddermandsmand, huilken som off er nu fran fangett.

Fanther

Fanther Wngermand, Hans Beyer, Bastian Marcke, Albrett Poell itt breff, att the mwe drage her om wdi landett oc selge theres ware, att selge høør, homble oc solt.

Item thenne fange Søueren van Gellern bleff forskicked tiill Nestwedt och ther indlagt, mett en andnen heder Johan van Hessenn.

Item breff tiill almoen vdi Kallingeborgs læn, att the lather thend madskatt komme fram, ßom the sidder igen mett, vnder theres liffs och gotzs fortabelse. Dat. sti. Lamberti dag 1535. Wnder k. mts. signett.

Item Herman Waale fick breff att hand maa kiøbe ther vdi Fyen ij[c] øxne och thennem vdtdriffue aff landeth. Dat. aff k. mts. raadtz mund her vdi legrett tiilstede werendes, sti. Lamberti dag aar etc. mdxxxv. Wnder k. mts. signet.

Item thesse epther[ne] iiij kiøpsuene finge paßportt aff landett mett xij heste, mett naffnn Hans Krøyer, Jachum Berg, Jørgen Haweß, Peter Becker.

Item breff tiill k. mts. orloge skiibe, ßom løbe tiill Wardberg, att the strax skulle giffue thennem hiidt tiill floden igen for Kiøpnehaffnn. Dat. vti legrett søndagen nest epther Lamberti etc. 1535.

Item breff tiill Fa(l)ster om myn herres myntt, att the thend skulle tage, vpbere och vtgiffue for fulde, som thend er slagen fore, och ingen straffue hende eller forack(t)e, vnder gotz fortabelse, sub dat. vdi Lund sti. Bartholomei 1535.

Tesse sex efftersc[ne] fanger bleffue forschickede och indlagde vdi Kiøghe:

Anders Jwde	Hans van Reeg
Oluff Pedersen	Hans Hogenberg
Søueren Judhe	Hans van Skomer.

Item breff om the lanßknecte, ßom ligge fangen vdi Jutlandt, att the bliffue indneholden vdi kiøbstederne och icke løber vdt paa lansbyerne.

Item Henrick van Mønsther schall ligge vdi Hawerdrop och schall forsuare bønderne ther sammestedtz, att the schulle føre tiill Johan Mønickhwsen her i legreth høø och haffre.

Jurgen Skram till Hammergordt et riibe breff tiill theßße epth. riiddermends mend och bynder, att the riibe paa beleiglig tiid nar hand thennem tiilsigendes vorder, 61.

vorder, at grandske och forfare om sandmendene haffue giort ret sandsmendt tog emellom Myllerup och Vonge marcke och jorde etc. Fyrst tiill Erick Skram, Christoffer Bang tiill Tøffthiff, Niels Clausen till Hollem, Peder Jwll tiill Søbegordt, Terchel Persen tiill Føling, Jwer Rask, nobiles, Per Ibsen i Tøring, Per Bang i Dading, Giodi Jeresen i Biers, Søffren Eskisen i Søhal, Per Eskisen, Bertel bwnder etc.*).

Frue Karyne Niels Lunges tiill Selsøø och Attestrop et protectorium.

Item borgere wdi Helsingøer fich breff, att the mwe drage offuer till Helsingborg och ther att kiøbe fittallie och profande, ald then stund k. mts. kriigsfolch ligger wdi theres bye. Dat. legre løffuerdagen post mauritii dag.

Item it breff tiill Erick Krummedige, at hand will andtuorde wor nad.[le] herres renttemesther mesther Christiernn Hwiid hues hand haffuer hoes siig aff landehielpen, som hand vppebar nu siistes vdi konning Frederichs thiid vdj Westreherridt och i Warsyssell, och at hand giør hannum rede ther fore paa ko. mts. wegnne och annamer quittants aff hannum ighen.

Item breff till Peder Ebbesen, at hand strax will lade forfare huor bønderne stande ighen met høø och halm, som the skulde vdgiffue i thend giengerdt, at hand faar huer aff thennom een goed oxe at stalde i winter offuer paa ko. mtts. wegne paa samme foder.

Item schriffuelsse tiill Erick Ericksen, at hand lader strax annamme thend jagkt tiill siig, som ligger for Aarhus, och konninglige maiestadt haffuer ladet vpbygge ther, och lader komme then for Kalløø ind vnder slottet vdj wintter leye, saa hand lader haffue goed tillsiwn till hende at hende worder jngtet at skade.

Item end it breff tiill Erick Krummedige, at ko. maitt. er tiill wiidendes wordit, at ther staar iij ancker strax vnder landit vdj Westherherrit, beder hans nade hannom, at hand strax lader thennom vptage och forskicker thennom tiill Aarhus tiill thend ny jagkt, hans nade haffuer ladit vpbyget ther. Sameledes at ther er och en mast ther i Westerrherridt, som ther och er komen vdj land, at hand och thennd strax forskicker tiill Aarhus.

Jens Jwll borger vdj Medelfardh skal haffue breff att mue vdtføre xv øxen her aff landet.

Item

*) Er igjen overstreget i Originalen.

[illegible] Postmand Hamborger budh et pasport.

[illegible] [illegible]rick Willumsen Ampsterdams bud pasport.

[illegible] Syluester Andersen protectorium, att hand maa ferdes aff land [illegible] mett hanss kiøpmanskaff, doch att hand icke skall drage tiill k. mts. [illegible] [illegible] giøre thennem nogen tiilføring eller affføring vdi noger maade.

Tiill nogle godemend vdj Skonne att framskicke theres heste och rustninger [illegible] [illegible] ere framkommen tiill leyerett.

Jacop Geedh	iiij
Jep Falck selff	iij
Hans Skougord sielff	vj
Pouel Kørningk	j
Abbeden aff Beckeskow	ij
Abbeden aff Tommerup	j
Prouesten aff Dalby	viij
Døwiß closter abbet	ij
Fru Johan paa Hageløse	iij
Frwe Ingeborg paa Hageløse . . .	ij
Frwe Birgitte Jes Torbernssen . . .	ij
Frwe Sophie paa Løgstedt	j

Her Knudt Biille fattes iij heste i sit tall.

Cannickerne i Lund aff kyrckens rentte xij, och somme bør att vdtgiøre heste aff theres egen rentte.

Tiill Peder Ebbesen och Axell Iwll, att ko. mt. befaller thennem, att the faa och offuer antuorde thenne breffuiser Hermen Krøger paa Hertug Ernsts vegne aff Luneborg j^c xlj øxene.

Item samme mand et opne breff, att hand nu paa thenne tid maa vdtdriffue samme øxene aff riiget.

Item alle bønder och thienere som ligge och thiene till Siøborig eth protectorium.

Item Kortt Deeling en pasportt mett ij kliper.

Jep Wrang mett ij klipper pasportt.

Hermend

Hermend Krøger att mester Christiern anttuorder hannom sex gode øxene. Item ett pasbortt mett wogen.

Item Mouris herretsfogett i Treyherritt, att huer bonde fører ett les vid hiid oc en mille kooll. Item ett breff till Christen Pors.

Item et breff tiill mester Chrestiern, att som hand schriffuer ko. mt. tiill, att hans nades hoffzinder icke end nu haffue fot theres klede etc., tha beder k. m. hannom, att hand giører sin yderste flidt tiill, att hand kand offuerkomme saa møget klede, at strags met thet fyrste stille thennom tiill fredz ther for. Sameledes att hand lader slagtte och salte hues øxen, faar och lamb, som hand haffuer, hans nade tiilhøre, som due att slagte, tiill hans nades behoff tiil att bespise h. n. orloges skiibe met. Och schal samme klede, som hoffzinderne schulle haffue tiill kiortele, myrckgraet och lywst guldt tiill hoßerne, och huad farffue, som the schulle haffue i ermene, vill hans nade sende hannom en munster paa. Och kommer ther et skib tiill Aars met salt, ther kunde i faa salt vdtaff tiill samme fitalle.

63. Item Frans Fornewolde, Christoffer Beckemand, Hans Hekett, Jørgen Eggers paßpurtt mett fem klipper tiill Lantholsten.

Item Henning Jørensen mett en klipper till Fyen paßportt.

Item Thønys Rosenkrantz, Pawell Skinckell och Hans Skinckell paßportt tiill Jutlandt.

Item Per Skinder sielff siffuende ett pasbortt offuer till Skone.

Item etth breff till Helsingøer, att the strar schicke theße forne siw karll offuer till Helsingborg.

Item Mats Kock ett pasbortt till Juttlandt.

Item Jahan Høken en pasbortt till Lantteholsten, ij klipper.

Item Hans van Colen paßpurtt tiill Tyskland.

Item Herman Smedt mett en klipper paßpurtt till Holsten.

Item

Item breff tiill nogre leen i Jutlandt*), vdi Byholm leen, Skandelborg leen, Oleborg leen, Kaløø leen, att hwer bonde skall giffue en t: haffre och ydhe thend i Aars. The i Oleborgs leen yde i Oleborg.

Item en forschrifftt tiill abbeden aff Skowkloster, att thend renthe, hand haffuer vdi Falster och Laaland, att hand wille vndne Jørgen Wensthermand thend samme, ßom heer Anders Bille tiilforne haffde, och riddermensmend pleger att haffue, for ßodan affgiff, ßom ther pleger att afgaa.

Item breff tiill Lauris Knob, at koninglige maiestadt haffuer nogen dage forleden schreffuit till menige almoe ther wdi Laaland om en madskat, ßa haffuer k. m. nu schreffuit lensmand till ther i Laaland, att the fly thet saa, att samme madskatt wdkommer, oc beder hannom besønderligen, att han drager offuer ald Laaland wfortøffuit oc flyer thet saa wdi alle leen, att ßamme skatt tilhobe kommer, oc flyer ther till skiib oc skuder for Rødby, Stubkiøping oc andersteds ther vdi kiøpstederne, oc lader ßamme fittallie komme ther wdi, och føre then hid till wor flode att bespise thenne ther mett. Oc nar the ere aldelis rede mett samme skuder oc fittallie, att han tha giffuer k. mt. thet tilkiende mett ett wis bud, tha wille k. m. forschicke tid nogle orloges skiibe, som schulle leyde thennom ther fran och hid, oc han ey lader thennom drage wd førre**).

Item saadant itt breff till Jørgen Wenstermand, att hand wdi ligge maade flittiger seg mett ßamme skatt i Falster.

Item schulle the haffue huer ett breff, att kon. mt. haffuer giffuit thennom ßadann befaling, oc borger och bønder ere thennem behielpeligen mett skuder oc anden deell, vdi hues maade the thennem paa k. mts. vegne tilsigendes worder, liggeruis som h. n. sielff personligen tilstede ware.

Item Boye van Hwsum patzpurtt tiill Lantholsten mett en klipper.

Item en forscrift till burgemester oc raadmend wdi Nestued, att Jøren Granbo haffuer berett, att ther stander ett øde hus wti theres by, som ingen wdi ere, ett ny hus i suortte brødre closter.

Item Dinus Jude ett paßbortt till Fyen. 64.

Item

*) Udstreget er: vdi Hardsyssell Thy Morss.

**) I Marg. er skrevet: huder, skind, tellig.

Item breffue tiill thesse epth[ne] lendzmend och kiøpstederne, att k. mt. er tiill videnndes vordit, att ther driffuis och føris heste, øxene, søg, fee, quig aff landet emod thet forbudt, som h. n. ther paa giordt haffuer, h. n. och riigett tiill stor skade, att fitalien saa føres aff landet etc. Huilcket h. n. storligen forwndrer aff thennom, att the sligt tiilstede och ingen tiilsiwn paa haffue. Thij beder h. n. thennom och vill, att the her epther haffue godt tiilsiwn ther paa fergestederne, saa ther aldeles ingthet føres aff landet, vden hans nades eigen breff och pasport findes ther hoss.

Hans Urne Worinborg		Stege
Schacke Rantzow	Nykiøping	Skelskøør
Jahan Domstrvp	Nykiøping	Nyborg
Lauris Knoep		Swineborg
Nagskow		Faborg
Stubkiøping		Assens
Rødby		Medelfard.
Saxkiøping		

Hans Madsen itt pasbortt till Jutt(land) mett en klipper.

Item ett breff till borgemester och raad wdi Helsingøer, att the sende till Huidøer sex tylther bagge raffther, the bredest oc lengest the kunde bekomme, ij tylther sex alne stolper, en tylthe xij alne, oc en temmermand att følge me(d), for vore pendinge.

Item Hans Koch till Fyen ett pasbortt

Item Hans Pomereningk met en klipper tiill Landteholsten.

Item Theus Smedt patzpurtt tiill Lantholsten met en klipper.

Item Anders Skoning et pasport tiill Fyen och strags tilbage vdighen.

Item Jochum van Hillesom.

Item Greger Erhartt fick pasbortt her aff och ind wdi Tyskland.

Item befaling till bispen aff Wiborg, Erich Erichsen, Mogens Munck, att thenne breffuißer Anders Morthensen haffuer berett for k. mt., att ther er trette emellom hannom oc Peder Ebbeßen om en gord, han wdi boer*).

Tiill

*) I Marg. er tilføiet: Poel Stisen [i] Trenderup.

Tiill alle lendzmend vdj Skaane, att the strags vfortøffuit hidt skicke 65.
hues sølff som the vppebortt haffue vdj theres leen, dag och nat vspard, och offuerantworde thet hans naade sielffuer eller h. n. rentmester eller andere, huo som hand tha befallendes vorder, och att the vpkreffue hues sølff, som eptherstander ther vdj theres leen, och thaa och forskicker thet hiid mett visse bud och clare register, thij att her er ingen sølff paa h. nades myntergorden tiill att myntte pendinge aff till h. n. kriigsfolck. Tagendes ther ingen forsømmelße for, eptherthij att hans nade ligger ther alsomstørste magt paa.

Her Poel Jensen i Bryndom et protectorium.

Her Ib i Skibstedt et protectorium.

Item et breff tiill byfogeden i Skelsøør, att hand strags forskicker j lest lønneborger salt hidtt och skriffuer thet i k. mts. egen skrifft.

Her Niels Christensen et fylgebreff tiill bynder och tienere som ligge tiill hilligesthuß i Randers.

Item et breff tiill borgemester och raadt ibidem.

Laurits Bødecker en forscrifft tiill Køge.

Item Dyrick Hansen van Ilpedam et breff tiill toldneren i Helsingøør, att ko. mt. giffuer hannom tilkende, att hand haffuer førd hiid noget staall tiill leyeret, som oss tiilhørde, thij haffue vij vndt och tiilladet, att hand maa løbe toldfriie egennom sundet, att thu ther for ingen hinder giør hannom paa samme told. [Och Lauris Flores van Harlem ligesligth breff]*).

Item Maryne Jeppes och hindes børnn et protectorium.

Item Ercke Leuß en pasport tiill Kallingborg. Relator Detleff Brocktorp.

Item Mons Jespersen och Henrick van Hyllensom, Ast van Werdts swene, paßpurtt mett iiij heste tiill Tyskland.

Item Hans Buck 1 pass mett 1 klip till Tyskland.

Item et breff tiill Oluff Hebbo.

Item

*) Det Indklamrede er overstreget i Originalen.

Item ett breff till electus, att som hand schriffuer kon. mt. till, att hans n. schulle lade schicke nogle seigle skiib oc espinger epther thed fiølff, som han haffuer vpborett wdi Skone, sa will kon. mt. icke att thed schall føres offuer wand, sa beder kon. m. hannom, att han forschicker samme fiølff till her Tygge Krabbe, hand schall siden frambelis lade framføre thed. Datum

Item breff tiill alle kiøpstederne her i Sieland, att the framskicke øøll, brød och anden dell, som the fore taxeret och tiilskreffuit ere, att the aff theris kiøpstedere huer sin dag vdj vghen hidt føre skulle, och tage huert gang quitantzer vdj cancelleriet ighen, for hues dell i framføre, och forwnder k. mt., att the saa sidde offuerhørige och icke framskicke samme øøll.

Item et breff tiill bispen aff Siellland, att hand vill lade forskriffue tiill alle herrit her omkring, som icke ære reigseneren tiilgiffuen, att the lade brygge øøll och thet føre hidtt vdj landsknegkte leyerett, ther att sielge thennom for rede penninge och anamme aff thennom ij mꝶ for j tne øøll, och tiilskicker och forordinerer nogle tiill, som skulle føre och vndervise bynderne her i leyerett, och forordinerer en tiill huert regemente, lige som hand giordt haffuer for reygseneerer.

66. Item breff tiill Hans Vrnne, att hand lader vpkreffue thend eptherstanden profiand och sende hidt, och hand sender hidt register paa samme profiand aff alle herrit.

Item lige saadant tiill her Knudt Rudh.

Item breff tiill Lauris Knob, att myn herres naade haffuer giffuit menige bønder vdj Moeseherridt tiill vdi thend madskatt høns och gees, doch att the skulle vdtgiffue thend andnen madskatt mett allerførste.

Item breff tiill Niels Steen i Fyen, att hand giffuer seg strax hiidt tiill myn herres naade.

Item Hans Sterneberg pasport mit eynem jungen vnde iij klipper.

Item Cordt Eggeling ock mit iij.

Tiill Nykiøping, Aleholm, Woringborg, Stege, Tranekier, Ragskow warning och kundskaff.

Item

Item tiill Nykiøping och tiill frue Mette paa Raffnsborg och Aleholm, att the giøre alle theres yderste flit nat och dag vspard, att offuerskicke tiill Woringborg alt thend profiand och madtskat, som the offuerkomme kunde, och hues the icke kunde saa snart offuerskicke, att the liguell vpkreffue thend och haffue thend tiill rede, och hues the offuer skicke, att the sender clare register mett, epther som Jacop Brochenhus thennom befalendes vorder. Tesslig:te tiill Lauris Knop och Lauris Venstermand*). Tiill Hans Vrne att hand frambeles forskicker thend hidt tiill lande, och lader thend offuerantworde her Offue Lunge ridder her i leyer(en), och hues hands vogene icke kunde tiill recke i Woringborg len, tha vill ko. mt. forscriffue tiill andre leen om vogne. Fran Gulborgssundh och fran Kragewiid och fran Stubbekiøping eller huilcke landsende beleigligst ligger, att the feligest och snarist met samme fit(alie) offuerkomme tiill Woringborg, saa hand icke kommer i fiender hender.

Item en missiue tiill Siuordt Grubbe, att hand flier Thomas Fox en klipper tiill Winboholt.

Item abbeden aff Skowcloster haffuer vertt hoes ko. mt. och berett, huorledes att Nestued borgere nogen tid siiden forleden haffue nødt och trengdt thennom noget closters gorde och godz fra, och besynderligen en mølle, end dog the en ring tingest haffue giffuit ther for, och beclager att the forhugge closteres skoffue och ther till met vdtfiske fiskewandene, thij haffuer ko. mt. vndt och tilladet, att for:ne gorde och godz mett all theres rette tilbehøring skulle stannde vdj querstaade, forbiudendes ther fore for:ne her abbet eller nogle aff Nestuidt borgere noget att hugge eller hugge lade vdj noger closter skoffue, eller fiske lade vdj samme closters wande, till saa lenge att samme sag kommer ind for ko. mt. och D. r. r. och the tha skyllies att mett rette.

Item tiill Nagskow borgere, att the strags hidt skicke xx lester søll hidt tiill flodene, och haffue got tilsiwn met theres iagt, att samme søll thennom icke bliffuer fran taget, och nar the vdj flodene ere kommet ther mett, att the tha giffue thet her Offue Lunge tiilkende, hand skall tha frambeles foruise thennom huor the thet lade skulle. Och om saa vore att the fornumme, att siøen icke vore reen, saa the ther met hidt komme kunde till siøes, att the tha forskicke thet till Woringborg till Hans Vrne, hand schal thet frambeles forskicke hidt tiill leyerett, tagendes ther ingen vndtskylling fore.

Tiill

*) Formodentlig feilskrevet for Jørgen.

Tiill Stege borgere lige sligth.

Item Jacop Brochenhuff en obne credens till alle lendzmend, kiøpstedmend, bønder och menige almuge, ehuo som helst the tiene eller som bygge och boo vdj Laland och Falster, att ko. mt. haffuer befallit hannom nogen ærende och werffue att giffue thennom paa hans nades vegne vdj befalling och tiilkende, thij beder ko. mt. thennom och biuder, att the ther vdinden betro hannom ligeruiße som the sielffuer h. n. ther om tiill ords vore.

67. Item et breff till frw Mette her Jahan Oxes, att Erick Gyllenstiern haffuer berett, att hun giør hannom nogen vrett paa nogen fiskerie och tholb, att hun retter seg epther att hidt skicke hues beuisninger hun haffuer paa samme fiskerie, inden xiiij dage *).

Breff tiill mester Chrestiern Huidt, att ko. mt. giffuer hannom tiillkende, att her er stor bryst for fitallie paa hans nades orloges skiibe, thij beder k. mt. hannom, att hand giører syn største slidtt tiill om skuderne tiill att hidtt skicke thend meste fitallie hand offuerkomme kand, sammelebes att hand forførderett hoff kiøpstedmend, att the och føre fitallie hidt tiill leyeret att sielge for pendinge, om the orloges skiibene er ther vdj siøen, saa the kunde feligt ther met affstedt komme, eller hand och kand forfare att siøen er reen, saa the vden all fare thermet løbe mwe, och at werit er thennom saa strack met, att the hastigen affstedt hidt løbe kunde, och hand vill tencke her tiill som hand veed att ko. mt. och riiget alsomstørst magt paa ligger.

En missiue tiill bispen aff Lundh, att hand vill lade her Erick Fleminge fylge thet skytt paa ko. mts. vegne aff Sweriig, epther som raadet ther vdj Skone tiilforne ther om forladt haffue, och ingen ydermere hinder giøre hannom ther paa.

Jacop Brochenhuff et breff, att ko. mt. haffuer vndt och tiilladet, att epther thij hans sedegord er affbrend och nederbrodt for k. mts. skyld, att hand maa beholle thend gord liggendes vdj Wirtrup i Gudomherrit, som han nu er indflyt vdj, och hørde Hans Schriffuer tiill, och er nu forfallen tiill kronen for forbrot godz, och then met all syn rette tilliggelße nyde bruge och beholle ad gratiam. Cum inhibitione etc.

Item

*) Igjen overstreget i Originalen.

Item Magdalene Michel Persens vdj Odenße et protectorium tiill seg hindes børn hiøn tiener och alt hindes rørendes och vrørendes godz, bode inden byes och vden byes, thet vere seg pante godz och eyendoms godzs.

En missiue till borgemester och raad vdj Helsingøør, att ko. mt. er tiill vidندes vordet, att ther skall vere nogen tember tiill tønnebonde ther vdj ettherس by, som oss skall tilhøre, thij beder k. mt. thennom, att ther som samme tember er h. nades, att the forskicke ijᶜ stycker ther aff tiill hans nades tolder paa Falsterbode.

Tiill Nykiøping om x lester øøll.
Tiill Stupkiøping x lester.
Tiill Sax kiøping vj lester.

Johan van Ommen vnd Marthen mestemacker et pasport tiill Landteholsten.

Item Tønes Erichis van Husum mett klipper.

Item Skønekamp en p(asbort) mett 1 klip(per).

Item Junghans van Flensborj en klipper. Petther Gerdzen mett syn hostrv.

Duckerj. Item Hinrich Nyboer haffuer berett for kon. m., att hans skib forgick wnder Møen mett hues gotts ther paa ware, tha haffuer k. m. vntt oc tillatt, att hand maa vptage hues gotts som paa grunden, och ther som findes att nogre paa landen, som haffuer fatt aff samme gotts, tha maa han thale thennom till mett rette.

Item Hinrykh Randzov en pasbortt till forstendomme mett en klipper, en vogen, oc ther som han trenger, att han fanger en vogen for pendinge.

Tiill theßße epther^{ne} kiøpsteder er screffuit om bodzmendene att hidtt skicke.

Stege	xx
Køge	xx
Prestøø	vj
Woringborg . . .	vj
Nestuedt	xij
Skelskøør . . .	x
Roskilde	x
Helsingøør . . .	xij
Helsingborg . . .	x

Søffren

Søffrin van Gelren et pasport tiill Tyskland. Relator Detleff Brocktorp.

68. Item ett breff till Frans Trebow, att hand strax hiid skicker xxx lester sild, meste parthen tønne sild, och besønderligen betegnett huer slag wdi seer, oc nar hun hiid wdi legrett kommendes worder, tha schall skipper, som them wdi befalning haffuer att føre thennom hid, giffue her Offue Lunge thet att wide, han schall framdelis wnderuiße hannom huor the samme sild yde schall, och hues sield hand ther wdoffuer haffuer, som k. mt. tilkommer, schall hand forschicke till Helsingborg, oc ther bliffue indlagth hoss her Tygge Krabbe.

Item ett breff till her Tygge Krabbe, att k. m. haffuer tilschreffuet tolner paa Falsterbo, att hand schall forschicke nogle hundre lester sild till hannom wdi foruaring, som han haffuer saltet till kon. mts. behoff, tii betther kon. mt. hannom, att (han) annammer ßamme sild till seg, foruarendes thennom ther paa slottett indtill k. m. (haffuer) thennom behoff.

Item Per Nielsen mett en k(lipper) till Fyen.

Per Fønbo met en hest till Fyen.

Item Hermend hernskknegt att Lantteholsten mett en k(lipper), oc nar han kommer till bage igen, att han tha bliffuer forfordrett mett wogen.

Item Lauris Hansen ett pasbortt vden hest till Fyen.

Item Jacop Skram cum vxore protectorium.

Item et breff tiill borgemester och raad i Roskilde, att ko. mt. skicker tiill thennom en smedt, som skall arbeide paa mynten, thij beder ko. mt. thennom, att the legge hannom ind vdj et herberg, skickendes hannom vnderholling tiill maad och søll for pendinge, saa hand fanger sin notørfftighet.

Item et breff tiill Nestuedt, att myntemesteren haffuer ladet berette for ko. mt., att hand haffuer stor brøst for nogen groff smede ther till mynten, thij beder ko. mt. thennom, att the strags slij hans nade ther i byen iiij gode mester swenne, som kunde vell arbeide, och thennom forskicke till myntemesteren ther paa myntergorden i Roskilde, och ther tilhielpe hannom att arbeide paa nogen tiid for pendinge, hues hand thennom befallendes vorder.

Item

Item et breff tiill Schacke Rantzow och Jahan Domstrup, att ko. mt. er tiill videndes vordet, att the skulle haffue ij mynter swenne siddendes ther i fengßel, thij beder ko. mt. thennom, att the tage borgen aff thennom for samme fengßell eller en eed, om the icke kunde faa borgen, och sende thennom tiill mynter mesteren vdj Roskilde, och ther tiilhielpe hannom att arbeide etc.

Item et opne breff tiill landsting i Skone, att the tage ko. mts. myntte bode klippinger paa ij ℔, j ℔, viij ß, iiii ß stycker, och rund myntte paa viiij ß och iiij ß stycket, saa frampt the skulle icke straffis ther for som ved bør.

Tiill her Axell Bragde, att hand tager the andre rodt till seg, som ther tiillstede, att lade forkynde samme ko. mts. breff ther paa landstinget, att the anamme samme mynte for gyld och geffue.

Hertig Albregtz fanger ij Anders Raffn, Jacop Swant. 69.

Kort van Rinthen en pasportt tiill Gøtland.

Petther Tromslager mett en klipper till Haderslefſ.

Item ett breff till theße epther^{ne} herritther, att the komme till blochuße oc giøre thennom ferdige.

Item Bruskherritt
Jerloffherritt
Holmyndsherritt
Tøriildherritt
Antzherritt aldßammen.

Item itt breff till her Mogens Gyldenstiern, att hand framschicke(r) hues øll igen er aff the fyresinds tiuge lester.

Item Hans Bogbynder en pasportt till Flensborg.

Item Karen Toffellmacker en pasbortt till Flen(sborg).

Item ett breff till bønder om Trøgeueld, att the igen tilstede hues deell the haffue ther bortt tagett, saa frampt att the icke wille lyde straffe ther fore.

Item enn forschriffth till her Hinrich Rosenkrantz, att hand lader Jens Kammersuends hostrve igen fange hues gotts som war paa her Johan Urnes skib, som Jens Kammersuend tilhørde.

Item

Item Niels Jude en pasbortt till Lanteholsten met en vogen.

Item et breff tiill Frantz Trebow, att hand fornøger thenne breffuißer skipper Sem enlig mett siild eller anden vare paa ko. mts. vegne, for xxxiiij lester salt, som hand hannom aff kiøfft haffuer, och ix gyllen i guld for huer leist. Tesslig[e] for v lester salt, som vij haffue sielff køfft hannom aff viij gylden i guldh.

Item itt breff till menige almoe wdi Falster om then madskatt.

Item ett breff till Skack Randzow och Jahan Domstrop, att myn h. n. haffuer befalett Jørgen Wenstermand att vpbere ßamme madskatt pa k. m. vegne offuer ald Falster, att the ther fore were wbeuarett mett samme madskatt, oc dog were hannom behielpeligen hoss almoen, att han fanger then vd redeligenn, oc haffuer k. m. afferdigett Peder Brockenhuße, att hand schall och wdi ligge maade forfordere samme madskatt.

Item Peder Jensen ett obett breff till tienerne, som tiene till Sønderby kyrcke, att ther er trette mellom Jørgen Andersen och hannom om ßamme kyrcke, ßa betther k. m. thennom, att the holle theres landgille oc hues anden rentte oc rettighet i plege oc pligtuge ere att giøre oc g(ive), førend the fange k. schriffuelße therom.

Item ett obett breff till alle kronens bønder oc tiener, som bo paa Geßøer, att k. m. biuder oc befaler thennom, att behole theres landgille oc gesterii hoss thennom oc icke yde thet nogen, førre end the fange k. m. schriffuelße therom.

70. Item ett breff till Hertuig Krabbe, att hand wille tiltencke att ther kunde bliffue giiordt en skick mett kiøpstedme(n)d ther vdi Skone, att the fly nogle lester søll affsted, oc thennom sende hid til flode(n) oc giffue her Offue thet tilkende.

Item ett obett breff lydendes, att Per Schram haffuer giffuet k. m. oc h. n. raad, tesslig[e] her Erich Flemming oc Mogens Jonsen tilkende oc bekierd seg, att ther giøres etth vpløb paa hannom paa then swensche amerall, ßa att the wille ther haffue slagett hannom ihell, som han laa paa hans seng, oc mett stor nød att hand fick leyde oc kam fran thennom, oc bød for[ne] Per Skram seg vdi alle rette mett the, huilke aff the Swenske hannom i nogre maade forschylle kunde, eller huilke vpartische dommer the ther till sielffue haffue ville, oc ther for befalde k. mt. for[ne] hoffuitzmend, att forfare for hues sag the

the hannom offuer falle wille, oc ther paa tha gaff forne her Erich Flemming oc Frederich Kyßell off i dag saa for suar, att the haffue samme leylighet forfarett, bode paa then swenske amerall oc anderstes wdi floden, ßa att Per Skram haffuer schicke(t) seg emod thennom alsammen som en erlig mand, oc kunde indthet andett schylle hannom end han wille icke tilstede thennom att pluster Laaland, Møøen.

Item Willem van Dør och Ewerd van Dør falkefanger paßpurtt.

Item Marten Hertugs paßportt mett iij heste, som Mauris van der Wisk tilhører, tiill Lantholsten.

Item Jahan Stacket it breff paa xiiij øxen.

Kerstyn Brandes och Margrete Jacops et pasport.

Item Wilhelm Westfeling paßpurt tiill Holsten met en klipper.

Item breff tiill borgmester aff Kiøge, att hand strax vfortøffuit skicker hiidt tiill legret alle the fanger, som hand haffuer ther i byen, som ere kompne aff Kiøpnehaffnn thesse dage.

Item Mary Ane Lysabet.

Item Tile Hillemsen paßpurt met en klippert tiill Lantholsten och tiilbag(e) ighen.

Item Jørgen Fynbo tiill Jutland paßpurtt.

Item breff tiill Claws Wolde fogedt paa Femern, att hand lader thenne breffuiser Hans Bentsen fange synn skude igen, ßom bleff thagen ther paa landenn mett heste, ßom hannom och hans stalbrødre tiilhørde.

Item breff tiill Mauris Herrißfode i Thryherridt, att hand vfortøffuit skicker hiidt tymber swler aaser och letther, tiill att bygge sex hwser mett her for leyer, ßom knechtene kunde waage vdj om nettherne.

Oloff Krabbe tiill Østhergordtt en befalling tiill Mogens Munck, Jep 71.
Friis, Iffuer Skeell, Mogens Jostsen, Niels Jensen tiill Brodskow, att ther er trette emellom hannom och Torbern i Siøgord och hans moder for then

then gord, som hand boer vdj, och er fridløff giortt, som hand sielffuer ydermere berette kunde.

Item et breff tiill Hans Diricksen i Søby, herritzfoget i Walbursherret, att hand strags vfortøffuit forskicker xx laß rijff och tørne och vj leff staffuer tiill Drotningorden i Roskilde, och lader thennem offuerantuorde Hans Barchber byfoget i Roskilde.

Item Claus Eggersen ett opne breff tiill bønder och tienere, som tiene och høre tiill Ermelunde gordt, att the vere hans foget hørig och lydig i hans frauerelse. Ermelunde och andet godz som hand haffuer paa Møen.

Item Vgh et breff tiill bønder och menige almuge paa Boringholm, att ko. mt. er tiill videndes wordet, huorledes att the haffue sett thennem vp emodh riigens fiender, att tiilhielpe att affuerge theres fæderne riiges och theres eiget skade och forderff, for huilcket m. h. n. thennem kn. betacker, och vill h. n. vere thennem en nadige och gunstige herre och koning ighen, och beskydde och beskerme thennem for all vold och vrett, och h. n. ther for haffuer vdtredt och vdtskicket iiij orloges skiibe, som skulle haffue kommet thennem alle tiill trøst hielp och vndtsettning, saa haffuer hans nade nu forfarit, att samme skiib fore storm och wweder skyld, som thennem fran hueranderе i siøen atskild haffuer, saa the icke ere kommen tiilstede, thij beder ko. mt. thennom, att the her epther ville vere vilge som tilforne och tiilhielpe att affuerge riigens fiender och theres eiget federne riiges skade och forderff, och tiilhielpe att giøre riigens fiender modstandt och affbrec, efthersom Vg thennem paa hans nades vegne vnderuisendes och befalendes vorder. Thet vill h. n. mett all naade och gunst met thennem alle och huer serdeles bekiende. Datum

Item Vg en forschrifft till bispen och menige capittel i Lund om thj godz paa Boringholm, som hand tiilfornn haffuer haffdt i forlening aff bispen och capittell etc., att the ville for k. mts. bønn och schriffuelse skyldt vnde hannem samme godz, epther som hand them tiilforn hafft haffuer etc.

Jens Snidbecker i Dalum mølle et protectorium.

Item Henrick Holst patzpurtt mett en klipper tiill Fyen.

Item et breff tiill Lauris Siuerdsen.

Item

Item Tønis Pederstorp haffuer berett for ko. mt., att ther boer en bonde i Warløße vdj thit leen liggendes, som mett vor vdj flock och fylge och slaa hans broder Jyrgen Pederstorp ihiel, att hand paa griber samme bonde som kalles Niels Mønbo, och forskicker hannom hidt met syn hustrue.

Idem it breff till byfogeden i Slangerup, att ther skall vere ij bønder jndslogen i Slangerup, som kalles Jyrgen Kieldsen aff Bredinge och Lauris Hansen aff Warløße, som met vore at slaa Jyrgen Pederstorp ihiel, att hand paa griber thennem, och forskicker thennem hidt.

Item Hans Bentsen borger vdj Wardbierg protectorium.

Item breff tiill Møen, att the thage myn (herres) myntt for fulde.

Item breff tiill Stege borgere, att the icke offuer segler tiill Tyskland, wedt theres halß, som myn herre haffuer spurdt att the giøre.

Item Magnus i Maagle protectorium.

Item breff tiill Claus Ericksen, Erick Daa, Knudt Ebbesen 72.

Att som the viide, att nar ther kommer feigde ind i riiget, tha ere alle riddermends mend plygtig att vere tiill rede mett theres swenne, heste och harnisk, och tiil hielpe att affwerghe riigens och theres egen skade och forderff, och besynderligen her ind i riiget, och the icke end nu haffue verit her hoes ko. mt. mett theres rustninge, thij beder ko. mt. thennem, att the rette thennem epther, att strags vfortøffuet epther the h. n. breff fangendes vorde, giffue thennem hidt tiill leyerett mett theres suenne, heste, harniske och rustninge, eptthersom the for taxeret ere att holle skulle riiget tiill tieniste.

Tiill Nested, att som thennom vel vittherligt er, att Lange Hermen paa Kallingborg vdtdrager eblant almugen och giør thennem stor forfang och offuerlast, saa agter h. k. (mt.) att tengke ther et rodt och vill jndlucke hannem och beteppe hannem ind, bedendes thennem ther for, att the ville lee hannem alt theres grofſkytt met krudt och lodt ther tiill.

Item Oluff Andersen om Kneffuerheed gordt vdj Skowbyherret.

Item schriffuelße tiill Marquord Tydmand, att theſſe bønder, som vore vdsendt aff Langland, haffue tiilsagd ko. mt. att theres madskat skall vere tiill

rede

rede inden xiiij dage, thij beder ko. hannem, att hand forhandler thet saa hoss bynderne, att samme madskatt motte same tiid bliffue rede, och hand finder rodt tiill skuder och lader thennem ligge tiill rede, tiill at ko. kand forskicke tiid et hans nades orloges skib, som kand leyde samme fitalie, och att hand lader salte samme fitalie vdj tønner och bruger huder aff øxne och tillig och skynd tiill at kiøbe salt for, och giør clare register ther paa.

Item et opne breff, att ko. mt. haffuer vndt och tiilladet, att kiøpstedmend, bynder och menige almuge paa Langeland muge siegle tiill førstendommet, till Kyll, Flensborg, Slesuig och anderstedz, att hente salt, hommel, stael och anden vare, och ingen anderstedz vden i Landteholsten och førstendomet.

Item kom breffue till Faxeherritt oc Støffuensherritt att huerie xx mend schulle giffue thenne epther^{ne} fittalie først

en oxe, item x sider flesk, item xx lamb, item xx tr. søll, item x tr. brød, item xx tr. haffre, item xx par høns.

73. Item Jørgen Rytther van Kraels och Bastian Mescher van Heyerloch ett breff, att the mue drage her om eblantt almoen oc kiøbe fee oc øxen for theres pendinge.

Item Johan Riißer och Jacob Banningk.

Item breff tiill Naskô borgere, att the strax vfortøffuit natt och dag vsparendes lade theres jacktt well bemannet mett skytt och fethalie komme ind i Guldbierg sund, och ther som the haffue brøst paa skytt, prowande eller kriigsfolck, tha skulle k. mats. embitzmend paa Nykøping och Aleborg*) besørge thennom ther mett, och attj mett samme iagktt och skuder, som i ther mest vdt affstedt komme kunde, forde, fremme och leyde thend fetalie, ther aff landeth vdtgiffuis, hiidt tiill k. m. orloges skiibs flode, att fienderne thend ey aff forraske kand. Ther ligger oss ßønnerligtt magtt paa, och ther som samme fetalie kand bedhre vdtskiibis ther aff Nasko end aff Guldbergsund, tha er k. m. ther mett well tiill fridtz.

Item ith breff tiill Lauris Knob, att hand lader thend fetalie mett aller første vdtkomme och forskicke thend tiill Nasko, thii min herre haffuer tillscriffuit Naskows borgere, att the skul(le) vdrede theres jacktt, att lade leyde samme fetalie hiid mett. Item

*) Maa være feilskrevet for Aleholm.

Item breff tiill Grindow, att the for fulde thager myn herres myntt.

Nota. Item Hans van Perleberg och hans hustru mett en klipper tiill Landtzholsten patzpurtt. Datum vdi leyger pridie Calixti.

Item Niels Andersen i Wordingborg ett breff, att k. mt. haffuer befald hannom, att vpbere hues told oc rettighed som ther falder pa kronens wegne, epther som thet var vdi koning Hansis tid.

Item breff tiill Nykiøpinge slott om the thuo mynther swenne, som myn herre screff thennom om tiilforne, att the skicker thennom hiidt strax och tager borghen aff thennem.

Item breff tiill Roskild, att the holder the guldsmedt swene ther ere, fremmede och andre, att the bliffuer ther nogen tiidt endnu.

Item Henrick van Dyren patzpurtt tiill Landtholsten mett en klipper.

Item Jochum van Kroge mett en dreng och en klip. patzpurt.

Item Skram van Brwnswig met en drabante och ij drenge och ij store hinxte och en v(o)gen mett ij heste.

Item ett breff till Siword Grubbe, att hand ladher slagte the hundre øxene, oc komme thennem wdi salthe, oc foruare kalunn, mulere ßa well ßom thet andett, oc gieme huder oc thalie, oc ther som hand haffuer icke salt, tha schal hand fange ßa møgett wdi Helsingøer att salte thennem mett.

Item Thønnus Blom mett ith klipp.

Item Hans Wolff mett en klipper patzpurtt.

Item bispen aff Wendsyßell en quittantz paa en guldkrone och guldkalck, som hand haffuer andtuordet myn herre aff Børgloms domkircke.

Item bispen aff Wendsyßell ith breff, att hans breff ere indsatte vdi Aleborg, att myn herre forbiuder ther fore alle att dele paa hans gotz indtiill hand fanger hans breffue ighen. 74.

Item breff tiill Aaleholm, att ffrw Drwde haffuer laedt beretthe for myn

myn herre, att ther skulle were en kiiste paa slotthett mett klæder som hende tiilhører, att ther som thett saa findes, att the tha lader samme kiiste følge hende.

Item breff tiill Mauris i Karleby, att hand strax sender hiidt 100 lees wedt.

Item breff tiill Swineborgs borgere, att thenne breffuiser Hans van Flensborg haffuer beretth for myn herre, att the haffue thagett en skude fran hannom, som the ydermere kunde forstaa aff thenne indeluckte supp(l)icatz, att the retther thennom effther, att lade hannem wederfares so megett som rett er, att hand icke haffuer behoff widere att beclage seg for oss.

Item Nichels Dyrskov van Kreessenow patzpurtt mett en klipper, ipso die sancti Gallj anno mdxxxv. Nota.

Item Tylemand Raating och Hans Klyuer patzpurtt, hwer eth patzpurtt. Item Søuren Laurissen.

Item breff tiill abbethen aff Eshroen, att hand strax vfortøffuit sender hiidt xx lees høø tiill myn herres heste.

Item tiill abbethen aff Ebbelholt, att hand sender xv lees høø.

Item abbeden aff Knarderupp x lees.

Item Hans Rantzow et pasport met iiij klipper, en breng. Item Claws van Kolling.

Item Hans Stilemand, Pether Flug, Wundersskon, Hans Byr, Asmus Byr, Arne Byr, Hans Byr, Lucas Byrmss, Kalff van Blassfelt, Hans Køsters, Andres Køsters, Pether Brand, Jost Sale, Peter Nese, Walther Brochmans, Henrick Brochmans, Arian Byrms, Johan Tylekens, Peter Henrickssen, Henrick tho Rosen, Jacob tho Bister, Gosk Fiitz, Ewerd van Døren, Giistbert Meus, Johan van Ackt, Hans Mester syger, mett xij kl(ipper).

Item Jørgen Bilde och Berentt van Kofard met huer en klipper patzpurtt ind i Tysklandt.

Item breff tiill tholdneren i Rodtby, att hand fliier thennom ferger offuer tiill Tysklandt.

Item

Item breff tiill borgmester vdj Helsingøør, att hand forskicker tiill Huidhøør alle the baadhe hand kand affsted komme, som mand (kand) roe, och iij store baade, och sex masther, xxx eller xl foed lang, thiucke som ith mandz laar kand were, och xxx raffther. Theslig^{te} skall archeley mester skicke etter nogen hamp, bedendes teg attj strax vfortøffuit lader thend slaa i thug, epther for^{ne} archely mester hannom tiilfornn vnderuist haffuer.

Item breff tiill Skack Rantzow och Johan Domstrup, att the strax vfortøffuit giffue thennom hiidt tiill myn herre.

Item breff tiill Jørgen Wenstermand, att hand strax vfortøffuit, anseendes thette min herres breff, giffuer seg hiidt tiill myn herre, och (at) hand tiilsiiger och befaller slotzscriffueren, strax (at) vpkreffue thend madskatt.

Item breff tiill Peder Jensen scriffuer paa Nykiøping, att myn herre haffuer tiilscriffuit Jørgen Wenstermand, att hand strax skall giffue seg hiidt, att hand ther fore scriffuer bønderne och vpkreffuer thend madskatt, att thend mett allerførste framkommer, epther som Jørgen Wenstermand hannom vnderuisendes worder.

Jahan Ryßer, Jahan de Boye, Gert Luther, Poel Syuensen, Gerridt vam Dam met iiij vogne och ferge offuer fergestederne. 75.

Item her Offue schall haffue en credents tiill Roskilde och Kiøge at handle met thennom om noget øøll och fitallie, och hues han thennom paa myn herres wegnne tilsiigendes worder, will myn herre holde thennem.

Item en schriffuelsse tiill Tryggeuelde, at the hundrede øxne, som tiid ere sende, at the strax forskickes tiill thet prouande hus ighen, som thee komme fran, sparendes ther offuer huercken natt eller dag.

Item her Tyge Krabbe skall haffue it aabet breff tiill alle kiøpstedts mænd, bønder och menige almoe vdj Skaane, at myn herres nade haffuer befalet hannem, at handle met thennom om nogen øøll, brødt och anden fitallie tiill hans nades kriigsfolcks og orlogs skiibs behoff, at skicke hans nade for penninge, at the wille lade thennom findis weluillige etc.

Item en missiue tiill her Tyge Krabbe, at hand gør syn yderste fliidt strax, at saadan fitallie maa vdkomme, hues hand ther fore vdloffuer, will myn herres nade holle hannem vdhen skade vdj alle maade. Item

Item it breff tiill tholderenn paa Falsterbode, at hand strax andtuorder thenne breffuiser Johan de Rade xl lesther siild tiill myn herres orlogs skiibs behoff.

Item Peder Clemetsen borger i Swinborg protectorium in communi forma cum clausula doch so

Item breff tiill her Knud Rudt, att hand lader thage ware om ther løber nogen skiibs flode egennom beltt, att hand strax giffuer budt hiidtt.

Item breff tiill bispen aff Lund, att hand giør syn yderste fliitt tiill, att thett søll, som presterne och degne skall vdgiffue, motte mett allerførste framkomme.

Item breff tiill canickerne i Lund, att som the scriffue myn herre tiill, att the ere besuarede, att the icke vdtgiffue thett søll, so beder myn herre thennem, att the wille ansee thenne nødt och brøst nu paa fardom er, och lade samme søll framkomme.

Item Jacob Maurissen borgeleye breff tiill Bieckeskow closter tiill fire heste.

Item et breff tiill herritzfogeden i Holboherrit Arildt vdj Bandbierg, att hand retther seg epther att forskicke nogen vidh vdt tiill Helsingøor tiill Landsknegktene, saa ther huer dag visseligen kommer ij eller iij leff vdt.

Item Jon Arnidsen borger i Jønnekøping patzpurtt, att hand nu haffuer werett her och sold hans ware, och icke kand the pendinge vdtgiffue i Suerge igen, thii haffue k. m. vnd hannem, att hand maa reigse hen i Jutlandt och kiøbe ther hues ware hand behoff haffuer.

Item en schriffuelse tiill Siuordt Grubbe, att hand tiilsiiger her Hans Biildes foget paa hans gord Egede, att hand vpbærer saa mange pendinge ther aff hans gord, och forskicker thennem hiidt tiill leyeret tiill hans søn Torbern Biilde, som hand kand lønne hans faders swenne met, som ere her vdj leyeret.

Item et breff till borgemester och menighet i Landskrone, att the strags vfortøffuit hidtskicke en borgemester met ij raadmend, met fuldmagt paa alle etthers vegne, hidt tiill ko. mt., thii hans nade haffuer noget att handle met thennem, som hans nade magt paa ligger.

76. Claus Tyst et quitebreff emod Mattis Roloff. Item

Item en skriffuelße till then swenske omerall, att hand vill lee hans nade syn store baad paa en dag eller ij, som hands nade kand lade sit skyt føre i land mett, och at hand vil sende then till thet danske omeral skiib, ko. mt. vil sielffuer forskicke ther bodzmend paa.

Item en schriffuelse till Knudt Ebbesen, att myn herre giffuer hannem tiill kende, att h. na. haffuer forskicket tidt ij h. nades høffzmend, som skulle tage ware ther vedh Steffnsklint, om noget paa kommer paa en dag, iij eller iiiij, thij beder ko. mt. hannem, att hand skyer thennem vnderholding saa lenge etc.

Item et breff tiill alle kiøpsteder och menige bønder vdj Skone, att ko. mt. haffuer tiillschreffuit alle presterne och degne ther vdj landet, att skulle vdtgiøre och vdtgiffue noget øøll och anden fitallie tiill hans nades krigsfolcks och orlogs skiibs behoff, och tiilscreffuit her electus aff Lund, att hand skal vdtkreffue och vpbære samme øøl och frambeles hidt sende, thij beder k. mt. thennem, att the rette thennem epther och flytte och føre samme øøl och fitalie, epther som bispen thennem tiilsigendes och befallendes vorder, ladendes thet jngenlunde, saa frampt the icke ville stande h. n. tiilstede ther for, om h. n. nogen skade ther aff fanger.

Item her Claus Biilde et breff, att ko. mat. haffuer vndt och tiillabet, att ther som hans hodt komme noget att, thaa skall hans børn beholde Wigen for then dell, som thet staar nu i pant for, tiill saa lenge thet vorder thennem igen affløset aff hans naade eller hans nades arffuinge eptherkommere koninger i Danmark.

Item mester Mychell ko. mts. barbyrer en skriffuelße tiill Kiøge, att the skye hannem iiij vogne tiill syn suend, att føre nogen kol hidt tiill leyrett.

Item en skriffuelße till Roskiild, att the skye hannem et herberge, ßom hand kand legge syn(e) siwge vdj, som hand haffuer.

Item breff tiill borgmester vdi Skelskøør, att hand steffne(r) thend karll for seg, ßom skiødt thend bysse aff och affbrende nogre gaarde ther, att hand skiill thennem adt mett rette.

Item breff tiill Hans Vrne, att hand strax forskicker ther vdi leenett mett bønderne, att the brygge øøll och brød och føre thett hiidt i legrett att selge for pendinge, och att hand legger sognerne, ßom kunde vdføre huer syn dag vm wggen.

Item

Item lige sligtt breff tiill Oluff Skinckell och Lauris Jensen, att the ochso bestiller vdi Holbo herridt och Try herridt.

Item Jens Albertsen mett en klipper paßpurtt tiill Denss.

Item Henrick Mwlert et pasport met ij klipper.

Item Vincentzs Mollenhoffuer et pasport till seg, syn hustrue, met ij klipper och vogen till Flensborg.

Eyler Hardenbiergs och hans metarffuinge ett fylgebreff tiill Riisby gods, att the skulle sware hannem och hans metarffuinge. Datum i leyeret jpso die Luce euangeliste. Dominus rex per se.

Item om mester Morthen Krabbes breffue.

Item Önsalkyrcke som mester Mats haffde.

Item ett breff till borgemester aff Roskilde, att archilimester schall arbeide ther paa sløttet, oc ther som ther er nogett themmer, som (kan) tiene till lade till ßamme sløtt, att hand flyer hannem for pendinge.

77. Leen tiill Aggerhuß.

Rommeriige offure
Rommeriige nedre
Paa Heymarcken
Gulbbrandsdall
Ringe riige
Egger och Lyre
Skoffgen och Inggedål skibrede
Twne och Skioberg skibrede
Moßedall skibrede
Follæ.

Bahus leen.

Wiigen

Tønnesbierg leen . . . . Erick Wgerup
Brwnlagh leen . . . . Eske Bylde
Skisyssell . . . . Peder Skram

Rødeness

Rødeneſſ leen . . . . Peder Hanſſen
Meſyſſel . . . . Eſke Bilde
Erick Gyldenſtierne . . . . Rabylaw.

Och her for oden ſkal ſkriffuis iiij breffue, ſom men icke wid naffn paa leenen etc.

Item et opne breff tiill landstinget om ko. mts. hyldinge, ſom ſkal ſtaa nu paa odenſdagen ottedage, ſom er ſanctorum Simonis et Jude afften.

Item et breff tiill Willom Schriffuer, landstings hører, att hand tilſiiger alle landstings riider, ſom pleyge at beſøge landstinget, att the ſtrags giffue thennem hiem huer tiill ſit herrit, och giffue menige herritzmend och almoe tiilkende och vdj befalling, att the paa ſamme dag vdtſkicke iiij mend met fuldmagt paa alle theres vegne ſom hieme ſidde, aff huert herrit att hyldige och ſwerige myn herres naade.

Item breff till alle kiøpſteder ne, att the och vdtſkicke en borgemeſter och ij borgere aff huer kiøbſtadt met fuldtmagt paa alle hieme ſiddendes vegne, att møde tiilſtede ſamme dage och hyldige myn herres naade.
Jens Stolſuend.

Item et breff tiill ko. mts. hoffzinder ſom ligge vdj Yſtedh, att the ſtrags giffue thennem tiill h. nades befallingsmend, entigen i Lund eller anderſtets, huor the ere, och ere thennem hørige, lydige och fylgagtigen.

Item Søueren Lauriſſen mett iiij klippert patzpurtt tiill Haderſløff.

Onſtrup gord. Item et credentz tiill borgemeſter, raadmend och menige borgere i Stege, att myn herres nade haffuer befallet Albregt Gøye nogen ende att forhandle hoes thennem och giffue thennem tiilkiende.

Item et breff att ko. mt. forſkicker v rod knegkter tiill Stege, ſom ſkulle tiilhielpe att affuerge theres eigen och theres byes ſkade och forderff, om fienderne ville giøre ther nogen angriff paa. Thij beder ko. mt. thennem, att the legge thennem ther vdj herberge, och ſkicke thennem øøl och mad och vnderholding for theres pendinge.

Nota. Item Marcus Holſt patzpurtt met en klipper tiill Lantholſten, och hans huſtrue ij klipper met en vogen. Datum altero die Luce euangeliſte anno etc. mdxxxv. Relator Detleff Brocktorp. Item

78. Item Hemmyng Trwsen en skriffuelße tiill byfogeden, att hand haffuer beret for myn herre, att hannem er et øgh fran taget, och att byfogeden haffuer behindret samme øg i Køge, thij beder ko. mt. hannem, att hand holder samme karll, som samme øg haffuer, tiillstede, saa lenge hand faar sit øgh igen, eller hand och visser hannem syn mand, som hand thet aff køfft haffuer.

Item Anders Fodsuend ett pass.

Item breff tiill prior aff sancti Knudt vdi Otthens, som bysseskytteren haffuer satt ther att

Item breff tiill her Truedt, att hand lader tilføre giendgierd, the(t) the haffue loffuedt myn herre, att the wille annamme tiill thennem i byen ith hundret landzk.

Item breff tiill borgmester raad och menighed, att Clawes Nielßen haffuer beretthett for myn herre, att Jens Olufffen nu giørs en gammell mand, och wille gierne vere aff mett borgmesterdømet, beder myn herre thennem, att the forsambler thennem och vduelge thennem en andnen vdi hans stedt, ßom the kunde wiidhe duelig er tiil thett embede, och som myn herre bliffue thro och theres bye nøttig och ganglig. Och huilcken the saa vdtuelger, will myn herre samptycke hannom.

Item her Swend Byrresen protectorium.

Item her Lauris Muss i Grymetofft protectorium.

Item breff tiill her Truedt om the iiij fange.

Item tiill borgmester vdj Landzkrone, att myn herres naade skicker thiidt en holck, beder myn herre, att the wille annamme tiill (sig) hwes gotz ther paa er och lade thett forware, och sønnerligen thet kabeli ther paa er, och lader thett indlegge vdi ith (sted), ther thett bliffuer well och icke forraadner eller forrydes eller forkommæ wdj nogre maade.

Item breff tiill Møen, Falster och Laalandt om landzhielp, hwer mand iiij loedt, gaardsedere ij, pepersmene och gaardzmend j loet sølff, thend riige hielp then fattige etc.

Item

Item schriffuelße tiill her electus i Lund, att hand lader alt kyrckekorn, som ko. mt. sambtygt er, giøre vdj malt och mele vdj meell etc. tiill hans nades skiibs behoff, och lade brygge øøl ther aff.

. Item lige slig et tiill her Tygge, att hand lige saa giører i sit leen.

Item breff tiill (Tryherridt) *), att the vdføre tiill Kiøge aff Faxeherridt, Steffnsherrid och Bierско herridt hwer bonde ith halff pd. byg, en t. haffre, 1 t. rugh och selge ther for skelligtt werdt, thii the beklager, att thennem giørs ingen tiilføring, ßo the icke kunde føre hiidt i leyeret tiill ko. mts. kriigsfolckes behoff.

Item breff tiill Jørgen Wenstermand, att som hand scriffuer myn herre, att thend fetalie er rede, ßo beder myn herre hannom, att hand strax offuerskicker samme fetalie offuer.

Item Hermend Guldsmed ett pasbortt till Juttland mett iij klipper.

Item Gertt Guldsmett mett en klipper.

Item Pollitzs Brunbocks suend met en dreng, iij klipper och en vogen.

Item Per Riidefogett en pasbort.

Item schriffuelse tiill Erick Krumdige, att hand strags giffuer siig hiidt til ko. mt. tiill leyeret for Kiøpnehaffn.

Item en schriffuelße tiill abbeden aff Esserom, att myntemester haffuer 78.
schreffuit ko. mt. tiill, att hand haffuer stor brøst (paa) kobber tiill myntens behoff, och ko. mt. er tiill videndes vordit, huorledes att hand skal haffue noget kobber ther i closteret, som er offuerlobben ther tiill closterens behoff, thij beder etc.

Item et breff till Erick Eri(k)ssen jndholdendes, att ko. mt. haffuer befallit her Offue Lunge Brunderup gord i Astrup læen liggendes, och then ko. mts. stodh ther hoeff gaar, dog hues foler aff samme stodh kommer, skall her Offue tiilsiige Erick Ericssen, att hand thennem tiill siig annamme schal och lade thennem vpføde och vpdrige hans nade tiill thet beste.

Item

*) Det Indklamrede „Tryherridt" er igjen overstreget.

Item Jahan Knappertt ett passbortt mett en klipper till Lantteholsten.

Item Peder Hanssen, Anders Laurissen, Christiern Møllner och Jørgen Hanssen patzpurtt tiill Fyen.

Item Gosk Fust. Item Jahan Wincellrade ett pas mett 1 k. vthen landz.

Item Baltzer vpper Heyden ett pasbortt till Tysklland mett en klip.

Marthen Schulte mett 1 klipper.

Item breff tiill Nykøping, att the och Jørgen Wenstermand wille skicke ald thend fetalye, the ther haffue vpbaarett, tiill Stubkiøping, myn herres naade will sende diit iiij orloge skiibe, som skulle hente samme fetalie, och hues the icke bere kunde, att the sliier ther skuder tiill, som kunde føre samme fetalie hiidt, och skulle wore orloges skiibe leyde thennem egennom siøen.

Item lige sligtt breff tiill Aalholm, att hand lader samme fetaly vdføre mett skuder tiill Stubbekiøping tiill myn herres orlogs skiibe, the skulle framdelis leyde thennem hiidt egennom siøen.

Item ith breff tiill ffrw Mette, att hwn tiilsiiger bønderne, att the skulle føre thend fetalie huort som Lauris Knob thennem tiilsiiger, och hwn tiilskicker the meste skuder hwn kand affsted tiill samme fetalye.

Item graamunckene vdi Helsingøør protectorium.

Item Peder Nielsen oc Thønius borger i Kalmeren mwe nu kiøpslage her vdi landet, doch icke vdføre nogen fetalie emod myn herres forbudt eller emod kiøpstedernes priuilegier.

Item Henrick Frees siøbreff tiill Dansken.

Item Jacop Tamsen, som var fangen, ett pasbortt att hand maa drage huor han vill.

Item schriffuelse till abbeden i Ringstedh, att hand retther siig epther, att holle ko. mt. ij netter i Querckeby, som er paa tisdagen och onsdagen natter.

Tønnus

(Folcken van Bersen met ij vogne pasport)*).

Tønnus van Quitzow sielff fierde met en dreng och iiij klipper et pasport.

Item ett breff till toldner wdi Helsingøer, att hans n. haffuer forfarett, att ther kommer ett skib løbendes mett vin, clede oc anden deell, att hand kiøber myn herres n. ßamme vin oc klede tilbeste oc strax giffuer k. m. tilkende ald leyligheden ther om.

Item Claus vam Busk oc Wedzell Guldsmed ett breff, att the mue driffue ij^{c} øxne aff Juttland.

Item Paell van Aneueld ett passbortt sielff tridie.

Jurgen van Berser et pasport hidt i landet ighen tiill en vogen tiill thet klede som hand skal indføre i leyeret igen.

Her Claues Lauritsen et breff till bispen aff Lundh, att hand haffuer beret for myn herre

Item ett breff till Nis Busk i Slangervp, att han skyer vogne till thet kyrckekorn vdi Tryherritt oc till Kna(r)dervp, ath ther bliffue tilstede att lade terske oc giøre vdi malt og mell, och giff hues rogfoder ther kommer vdaff, thed schall han giffue øxene ther ere.

Siluester van Molsberch sielff iiij met iiij klipper. 80.

Item Mouris i Karlbo, att hand skyer iiij leff suler och sex les sperrer hidt och ij karl met huer vogen, saa the kunde hielpe the wachthuße at ferdige, før end the drage hiem ighen, epther som wagmester thennem vnderuisendes vorder .....

Item tiill Arildt i Banberg, att hand forskicker j^{c} leff vedh hidt tiill leyerett, teslig^{te} j^{c} och vj lester kol tiill huidøør.

Item breff tiill Mauris i Karlebo, att hand vdskicker tiill Huideøør vdi thesse tre dage x wogne och ij karle mett hwer wogen.

Item breff tiill Christoffer Huidzfeldt, att hand bethaler thend skipper aff Kiertmynde xl marck, ßom hand hannem loffuede for the groffue skytt, som hand førde hiid fran Nyborg.

Item

*) Det Indklamrede er overstreget.

Item Dirick van Gron, Erick van Hagen sielff otthende mett viij klipper patzpurtt.

Jochim Withstruck selff iij mett iij redtzer till Tyskland och tiilbage ighen et pasport.

Hans van Plate met en dreng och ij madele redtzer et pasport til Tyskland.

Item Berentt Vthermarck mett en dreng, junge Hans van Sell, ij klipper.

Item Dirick van der Newestadt met .... 1 klip .

Hans van Bremen met en klipper tiill Tyskland.

Item Egidius Suencke, Morthen Smitth mett ij heste (till) Lantteholsth(en) ett pas.

Item Anders Wynheyer met iij klipper patzp. till Lanth.

Item Thonius Rowedell, att hand maa kiøbe sex øxen vdj Fyen och vdføre them aff landet. Relator Ditleff Brockdorp.

Thesse iij eptherskr^ne karlle, Hans Nyhwtze, Jens Mattsen aff Treleborg och Hans Mattis aff Fyen widtnede emodt skipper Hans aff Kertemynde, som forradde Hans Hoffmandz gotz.

Item Hans van Colen mett en dreng patzpurtt tiill Hamborg. Lubbertt.

Item Hans Mester mett ha(n)s hustrv en pasbortt oc Hans Suising mett iij klipper til Lanteholsten.

Item Henrick Bocholtt sielff fierde met en wogn och sex klippere patzpurtt tiill Tyskland.

Item Iwll Michelsen, Staffen i Hørby, Jens Gro i Hoby och Peder Hemingsen i Stockemarsogn patzpurtt tiill Laalandt mett otte klipper.

Item then affgifft, som her Morits Olsen igen mett stor aff hans leen, schall han anttuorde her Axel Brade, her Holgerd Vlffstand og her Moghens Gyllenstiernn i run mønt. Item schall Axell Vgervp ligetzaa. Item her Knud Bille ligetza. Frøstherritt.

Item

Item ett breff till her Morits Olsen, att hand anttuorder her Axell Bragde, 81.
her Holgerd Vlffstand och her Moghens Gyllenstiern then affgifft som hand mett igen stander aff Lycka leen.

Item ett breff till her Axell Vgerup, att hand och i lige maade anttuorder thennom hues affgiff(t), hand igen mett stander.

Item lige sadant itt breff till her Knud Bille.

Item ett breff till her Axell Vgerup vti lige maade aff Frostherritt.

Item Bernt van Meppen, Peter Hansen mett iiij bodzmend

Item en befaling till Erich Banner, att thenne breffuiißer Milter Persen haffuer berett for koninglige mt., att Cristen Sommer taller hannom till for nogett gotz, hand tog fran hannom, endog hand haffuer anttuordett hannom thet igen, och haffuer stillett Peder Ebbesen till freds paa vore vegne for hans halsløsning, oc ther offuer deller oc platzer hannom, thij betther k. mt. hannom, at han tager flere godemend til seg, och kaller begge parthe vdi retthe for etther.

Item ett breff till borgemester och raadmend wdi Riibe, att prouest Swend haffuer berett oc tilkende giffuit, att en theres mettborgere i Riibe

Item Christoffer van Halffue 1 (pasport) till Holsten. Item Vgeloff sogen.

Bertelt Byssenskytter et pasport mett en vogen et frij ferge offuer fergestederne. Relator Detleff Brock(torp).

Item breff tiill alle læen vdj Siellund, huerige xx mend skulle strags vdtføre hidtt tiill leyeritt att sielge fore rede pendinge:

x tner søll, v ter brødt, v sider flesk, vj lamb, xx høns, x geesß, x tner haffre.

Samelebes om skatt tiill huertt læen, att huerie xx mend skulle giffue lxxx lod siølff, then riige hielpe then fattuge, vgdags mend huerie xx mend xl lod, gaardsedere huerie xx xl lod, peber swenne huerie xx xx lod.

Tiill Møen, Falster och Laaland vdj lige maade.

Tiill Jutlandt tiill alle leen huerie xx mend xl lod, vgedagsmend huerie xx mend xx lod siølff, garseder huerie xx mend xx lod, peberswenne huerie xx x lod.

Item

Item Maren Pederssdotter protectorium.

Item breff tiill fogedt i Ramsøherridt, att hand sliier hiidtt xx vogne och ij karle mett huer wogn, thagendes torffue, iern, øxe och naffuer, att the rette thennem epther, att giffue seg hiidt och bliffue her vdj iiij dage, att arbeide paa wagkter hus.

Item breff tiill prierissen vdi Ringsscloster, att myn herre forunder, hui hun icke haffuer framskicket the viij^{c} marck, att hwn thennem strax vfortøffuit skicker hiidt till leygrett.

Item Ingeborg Heynsen patzpurtt.

83*). Inwentarium van Nykøpinge slott vdj Falster 1535.

Item molth gemoleth	6 lasth ij t^{e}
Item vngemoleth molth	vij lasth ij t^{e}
Item garsten	iij lasth iij t^{e}
Item haffuer	x pundth v t^{e}
Item wethenn	xvj pundth iij sk^{e}
Item wethenn mell	iiij pundth
Item senneppe	j t^{e}
Item hoppenn	xxvj skepell
Item roggenn	ij lasth ij pundth
Item erffthenn	iiij pundth
Item bonenn	viij pundt ij t^{e}
Item garsten gritthe	ij t^{e}
Item roggenn mell	xij pundth
Item oldt vnnd junck speck	xiiij^{c} syde
Item gesolthett koesleisskis	xxix koie
Item skappe gesolthet	viij^{c} xx skape
Item swynn rughe	lxxx
Item gøesse	iiij^{c} xx
Item swynns vlumme	½ t^{e}
Item talcke	½ t^{e}
Item hering	v½ t^{e}
Item welbret	v thonne

Item

*) Paa Blad 82 er skrevet men atter udstreget: Her Bertell Hinrichssen fick saadant itt breff paa Saxkiøping sogen. Giører alle witterligt att epther thii her Henrick.

Item luneborg solt . . . . vj t^e
Item brodth . . . . j lasth
Item brockenn kopper kettelen . . . . vij
Item olde gropenn . . . . vj
Item en isserenn bolthe mitt vj bøghelle
Item en block mit eynn kedde
Item jn der køckenn . . . . ix gropen
Item ketthellenn kleynn . . . . vj
Item møeßer . . . . ij
Item en hantthpanne . . . . ij
Item kopther decke . . . . xiij
Item kethell rynnge . . . . ij
Item wather panne . . . . j
Item branth isserenn . . . . j mitt thunge
Item bradtspidth . . . . ij
Item ryff isserenn . . . . ij
Item isseren skiffell . . . . j
Item røesthe . . . . ij
Item jm keller . . . . xviij fathe biers
Item mede . . . . j t^e
Item vpem slotte handtmøllen . . . . ij
Item sigher wercke . . . . j
Item krudt vnd van bwssen vpem slotte
Isseren haken vnd koperen haken lxv
Item skerpenthyner kleyn vnd grott mitt erem kamer viij
Item stenbwssen . . . . iij
Item jsserenn valckenett . . . . j
Item breqwarthERslangen j mitt eyn koper vorm
Item groff krwdt . . . . ij t^e 84.
Item kørnne krudt . . . . j f.
Item blye alße wecht . . . . xij t^e botthers swagher*)
Item thynne vatthe . . . . viij
Item tynne thalløre . . . . vj
Item thynne salßerike . . . . iij
Item rode vatthe . . . . xxiij
Item kleynne vatthe . . . . xxj
Item holthe talløre kleyn vnd grott lv

*) ɔ: Wage.

Item

Item eyn sennepp mølle
Item eyn vernbels ketthell
Item eyn lang borgestawe taffellakenn

Inn der smede hwsse

Eyn issernn ambolth	j
Item eyn sperhakenn	j
Item bellghenn	ij
Item grote hammer	iij
Item vnsche hamer	j
Item ij langhe tysserenn	
Item steke isserenn	j
Item thangenn	v
Item kliffue isserenn	j
Item neghel krampe	j

Item en schriffuelße tiill Ebbeholt, att ko. mt. haffuer befallit Claus Eggertsen ther vdj closterett, ther att haffue och besørge hans nades queg och anden tiil- behøring, saa thet faar foder och gode rugtte, thij beder ko. mt. hannem, att hand flyer hannem husrom ther tiill, och lader hans folck och tienere were hannem behielpelig, fylgagtig och bistandig, vdj hues made som hand thennem ther tiill behoff haffuer och tiilsiiger.

Abbet Mogens i Ebbelholt et protectorium paa siig och closteret met all sin rette tilliggelße.

Et breff tiill Niels Busk vdj Slangerup, att hand er Claues Eggersen bistandig och fylgagtig vdj hues maade han hannem paa ko. mts. vegne behoff haffuer, och att hand tiilbetror hannem hues hand hannem befalendes worder.

Et breff tiill Holboherrit, Lungherrit och Sømherrit, att the vdtføre thet kyrcke korn tiill Ebbeholt epther som Nels Busk thennem vnderuisendes worder.

Item Barthell Brorsen, Hinrick Michelsen met ij klipper paßpurtt tiill Lantholsten.

Item Warnicke Warmicks, Michell Reymers, Dirich Bochstehude, att samme ett pasborj.

Item Morthen Jensen i Thandervp itt protectorium.

Item

Item Hans Mesther mett syn hustrv iij klip. Hans Amsing.

Item Gertt van Faliberis mett v heste. 85.

Item Frederich Hane sielff tridie. Relator Christoffer van Duborg.

Item Thomas Skreder en klipper. Claws Hane v suene, ij drenge, j wogn, viij heste, patzpurt.

Frans Beckmandt, Siluester Beckmandt, en pasportt huer mett klipper tiill Kiill.

Thesse efftersk:ne kiøpsteder haffuer førdt hiidt i lengret søll och brødt hwer syn dag. 86.

Item ffredagen nest epther sancti Francisci dag førde the aff Slangerup xiiij ter søll, vj ter brødt.

Item tiisdagen nest epther Dionisij førde the aff Ordingeborg vdt thuo lester søll och en lesth (brød).

Item fredagen nest epther sancti Calixti førde the aff Ringsted hiidt en lest søll, j lest brødt.

Wii Christiann mett gudts naadhe vdualdh koningh tiill Danmarck, rett arffuingh tiill Norghe, hertugh vtj Slesuick, Holstenn, Stormarenn och Ditmerskenn, greffue vtj Oldenborg och Delmenhorst, helße etther borgemestere, raadmend och menighe borger och almoe, ßom bygge, boendes o(ch) besiddendes ere vtj Malmøes stadh, euindelig mett gud. Szom etther alle weluitterligt er, huorledes att the Lubsker mett the Wendiske steder, greffue Christoffer och flere theris anhengere och tilhielpere haffue nu vtj nesthe forgangne tiidh vforuaret, vden allt skellig och redel(ig) orßaghe, och thend stund att Danmarcks riiges indbyggere saadhe mett thennem vtj wenskap och fredeligt forbund, icke forßeendes eller formodendes seg andit tiill thennem end wilghe, wenskap och gott kierligt naboskap, jndfaldet mett then magt, the haffde aff kriigsfolck tiill hest och foedt, førſt vtj Siellandt och giordt ther landtgangh, och ther taget och røffuit hues the kundhe offuerkomme, och siiden forskicket een løff skalcke hob ind for Aalborgh, och ther haffue vpuegt och vpreisdt thend fattighe enfoldighe och simpelle almoe metth theris løße och falske tale, och alt vnder saadant ith skin, att the gaffue thennem for, att the giordhe thet alt vtindenn thend meningh, att the vildhe haffue koningh Christiernn vdaff fengsel och setthe hannem 88*).

*) Blad 87 er ubeskrevet.

hannem ind vtj rigens regementthe ighen for herre och koning, huilcket dog er saa langt anderledes fran theris retthe grund och meningh, som dagen er for natthenn. Thii att jnghenn er, som ey wedh, att the Lubeske haffue aff gammell tiid aff en rett naturlig indbunden had och affuendt, som the altiid haffue hafft och endnu haffue tiill thette gode erlighe høigberømdhe christelighe koninghe righe, vdj huilket the mere end offuerflødigen haffue verett begaffuede mett attskelllighe och merckelighe friigheder och priuilegier, och hard att mere och større, end riigens eigne vndersatthe och indbyggere, och aff huilcket the mett the Wendiske steder haffue stedtze hafft en stoor part aff theris welfardt. Szaa haffue the och sielffue weret me(d) och vti raadt och gierningher, att forne koningh Christiern schulde indsettes vtj foruaring och starck lyckelse, och thet haffue mett bedet, fuldburdet, sambtycket och befallet, att saa skee schulde, effther thi att hand altiid haffuer werett och end nu er theris dødfiendhe, och alt thend stund, hand regerendes wor, stoed effther theris skadhe, welfardt och forderff, och aldrigh the Lubeske noger tiidh haffue entig beclaget thennem for nogher herre eller fyrsthe eller screffuit eth ord for konning Christiernn, eller tengt paa hannem, før endh the begyntthe thenne feigde, och tha the begyntthe thenne feigde, toghe the thennem konning Christierns sag til help tiill att vpuecke then menige mandh mett. Szaa haffuer huer letteligenn att betencke hooff segh, att thette haffuer werett theres retthe grundelige meninghe, att thend stundh the formergthe, att thette righe stoed vthen herre och konningh, att the tha tørstede effther rigens regementhe, och ville mett saadan offuersuinde listige och vformodendes indfaldh vtj riiget haffue vndertunget thennem thet, och nødt och trengdt alle rigens jndbyggere att were vnder thennem for theris euighe trelle, och nar the waare kommen tiill fuldkomen regementthe, wille the haffue lypske och andre tydiske och vdlendiske raadendes vti alle kiøpsteder, och mett tidenn slettet och aldelis fordelget danske mendh, huilcket gud almegtigte forbiudhe, att the noghen tiid thes schulde bliffue megtighe. Szaa giffue wy eder tilkendhe, att wy ere effther wor faders dødt effther gammel siduane, effther thii att Danmarckis riighe er ith friidt kaar riighe, eskeт, kallett, keisdt, kaaret och vdualdt for herre och konningh att were offuer Danmarcks riighe, och wy ere ther fore aff menighe rigens indbyggere her vtj Nøriutlandt hyldiget och sworett, først vden for Horsens, anseendes att wy then tiid icke kundhe komme tiill Wiiborgh landtzting fore manghe merckelighe orsagher och ærendhe skyld, som wy paa then tiid haffde att bestille hooff wortt kriigs folck, som wy tha haffde liggendes vtj leigeret for Lubeck. Och strags wy wore dragne ther aff landit, tha kom skipper Clement met nogle andre løse
89. parthie ind for Aalborg, och ther opreisdhe almoen och førdhe saa ittermere mord,
roff

roff och brandt ind vtj riget, ßaa att hand vpuegthe rigens inbyggere then ene emod then anden, ßaa hardt, at wy tha nødiges och trengdes tiill att forskicke noghen mag(t) aff wortt krigs folck tiill hest och foedh, att ladhe straffe och betaghe ßaadant vproer, ßom i och wel vth(en) tuiffuel spurdt haffue, huor ther om tilganget er. Sid(en) ere wy anden gang aff menighe landßens indbygge(re) geistelige och verßlighe, eddel och veddel, borger och by(n)der, inghen vndertagne, paa thet ny hyldiget och suor(et) fore koningh paa Wiborg landßting, ßom wore forfedre framfarne koningher i Danmarck pleye att hylles efft(er) gammel loffuelig seduane, och wy haffue och ighenn loffuit och tilsagt thennem, att wille holle thennem och alle Danmarcks riiges indbyggere och vndersatthe, ßom off haffue hyldiget, wiid log skell ret friiheder priuilegier och godhe gamble christelighe seduane, ßom en christen herre och førsthe bør att gøre. Ther effther screffue wy menighe landßens indbyggere tiill vtj Fyen boendes och besiddendes, att the schulle betencke theris eighen welfardt och euighe bestandt och giffue thennem tiill off, theris retthe herre och koningh, och tilhelpe att affuerghe theris eighen och theris federne riigis euighe skadhe och forderff. Thii att off icke stodhe tiill att liidhe och fordraghe, att thette godhe gamble christne konningh riighe ßaa skulde were aff fienderne atsplidt och forskødret, och att wy agthedhe strax att forskicke tiid ind vtj landet wort krigs folck tiill hest och foedt, och nar the thet fornumme, att the tha strax skulde giffue thennem tiill samme wort krigs folck, och were thennem følgagtighe och bystandighe, ßaa frampt the wilde wiidhe theris eiget och theris hustruers och børns euighe gaffn och bestand, och gaffue wy wore høffuißmendh och befallings mend for wort krigs folck vtj alffuerlig befalningh, ßom the och endnu paa thenne dag aff off vtj befalningh haffue, atth huilcke ßom wille giffue seg til thennem paa wore wegne, och were thennem paa wore wegne hørige, lydighe, følgagtighe och bistandighe, att the schulle vthj jnghen maadhe skadhe thennem paa perßoner, hustruer, børn, penninghe, godts, boo, boskap, huſße, gaardhe eller noghet andet, meden schulle beskydde och beskerme thennem for aldt wold och offuerlast. Men ther wort folck kom offuer vtj Fyen, tha haffde landßsens indbyggere icke agthet eller lagdt saadan wor gode meninghe, scriffuelße och formaninghe paa hiartthe, men mere (thes wer) effther fuldhe wore och rigens fienders løffagtiighe och forførisske thale, och lode thennem ßaa forføre och vpuecke emodh wortt folck, ther offuer the bleffue slagne och komme om halßen, huilcket gud kende off leedt er aff wort hiartthe, och giffue wy then och mere christne menniskes blodß vdgydelße och gudß stoore fortørnelße, ßom nu vtj thenne feigde skeed er eller her effther skee schall, thennem att forsware for thendh almegtig[te] gudh,

ßom

som ther haffue weret orsaghe till, och haffue forførdt eder och flere simpelle almoe, och wille saa komme eder alle och etthers godhe stad Malmøø om liiff, welfardt, ere, redelighet, lempe, vtj en euighe forderff, och forwnderer oss icke liidetth, att y icke kundhe besyndne, huor grossuelig i ere forførde, att y setthe loffue tiill the Lybske. The haffue besøgt manghe herrer vtj Tydskelandt tiill theris help, at forderffue danske mendh, och kundhe dog inghen bekomme, førre the fundhe then greffue Christoffer, som er vdskifft och vddelt fran sine brødre aff lantthe Oldenborgh, och haffuer huercken landh eller folck. Thet er och huer mand weluitterligt, huad tilsagen greffue Christoffer haffuer giordt the Lubeske, att the schulle haffue Gutland, Helsingborg, Helsingøør slotte och leen tiill euigh tiidh tiill Lypke, och ther tiill then told vtj Ørsundh, som the opne beseglede breffue, thennem emellom giordt er, klarligen vduise och formelde, och kand huer mand ther aff wel formercke, huad heller the mene koning Christiern mett tro eller icke. Huilcket alt vy giffue ether alle och huer besønderligenn att draghe tilsindhe och legghe paa hiartthe, om etther kand lideligt were, saadant att fordraghe vtj framtidenn, och tuiffler oss ingthet paa, att bodhe i och flere mett, som the och theris parthii haffue saa jammerligenn och øncKeligenn forførdt mett theris arge och falske thale, wel nu alle redhe kundhe formercke och forstandhe, huad bestand saadanne theris offuersuindhe listige anslaghe haffue kundhe vtj tilkommend(e) tiidh, om the kundhe bliffue viid magt eller ey. Teslig^{te} kand och huer mandh wel besindhe, som forstandh haffue, att the Lypske icke haffue danske mend saa kiere, att the ere kommen thennem tiill help, men mere for theris eghen skyld, och partthe och bytthe riiget vnder thennem, och vpuecke then ene vtj riiget emod then anden, paa thet att the thez bedre kundhe bekomme, att tuinghe riget vnder thennem, och tro wy wisseligenn, att ther er io manghe eblant etther, som thet io nu paa thenne dag grandgiffueligenn kundhe forstaa theris bedragery, och mue i ther fore met ere giffue etther ffraa for^{ne} greffue Christoffer och the Lypske, besønnderligen thii the saa haffue partet och byttet riiget emellom thennem, etther och riigens indbyggere vuidendes, och teslig^{te} forthy att the louedhe att sly etther konning Christiernn indenn iij maanedhe, och haffue sa vppehollet etther mett bedragery vtj eth helt aar, och er thet icke heller nu vtj theris magt, meden staar hoes gud' almegt^{te}, som i selff vel besindne kundhe. Thii att y friidt mwe ether ther tiill forladhe, att effther thii att wy ere saa christeligen, skelligenn, loffueligenn effther gudts och alt skellig rett kallet, esket, kaarett, och keisdt tiill konning vtj Danmarcks righe, och wy icke mett wold, weldhe eller magt haffue trengdth oss ther ind, icke heller mett noghen gifft, gunst eller gaffue købt oss regementtet tiill, att wy for

for thii vtj inghenn maadhe, thend stundh wy leffue, tencke tiill att wille forladhe thette godhe riighe och danske mendh, men wille mere fore theris skyld, for thend ære och troskap, the tiilfornn haffue giordt och beuiist vore kiere herrer och forfedre, ßom wy ere kompne aff, ßom er først wor oldefader gamble konningh Christiernn, wor kiere fader broder, konningh Hans, och ßaa wor kiere herre fader konningh Frederick, altßammen mild och høigloffuelig ihugkomelße, hues siele gudh haffue, paa thet att wy kundhe fry och frelße bodhe riget, eder och alle thes tro indbyggere fran fiendernes offuerwoldh och komme thet vtj sin retthe friihedt och bestand ighen, tha wille wy icke spare ther offuer landhe, førstendomme och alt wort yttersthe formue, icke sparendes heller ther offuer wort eghet liiff och blod, och ville ther tiill oss och riigett eder och alle thes tro vndersatthe och indbyggere tiill help, trøst och bestand beßøghe och besuare alle wore kiere herrer førster och wenner, huilcket oss ingthet paa tuiffler (nest gud almegtug[is] hielp), the vordhe oss styrckendes och trøstendes aff ittersthe magt och formue vtj thenne wor retferdige sag, och icke bliffue oss vtj nogher maadhe forladendes, førre end vy komme ther mett til enn goed och fuldkomen endelig endhe, nar gud almegtug[e] thet ßaa føigendes worder. Therfor bedhe wy etther alle och huer serdeles fuldkomeligenn, vtj en goedh gunstig agt oc mening paa 91.
etthers welfardt, gaffn, besthe, och euigh bestan(d), høigligenn och troligenn formane, atj wille sielffue agthe och besindne, huor swinde och euentyrligenn mett etther handlet er paa eder skadhe och forderff, och att y wille endnu rame och widhe eders eiget, etthers hustrues och børns gaffn, beste och bestand, och wille selffue tilhelpe, att straffe thennem, ßom ßaa mett argelisthe wille føre eder om eders welfardt, och y met etthers by wille giffue etther tiill oss, eders retthe naturlighe vdualdhe herre och konningh, och were och bliffue wore kiere tro vnderßatthe, och icke giffue noghen orsaghe tiill, att thette eders federne righe schal saa attsplides och vti grundenn forderffuis och tiill ingthet gøris. Sameledes bethe och formane vy eder, att y beholdhe hoes etther hues fangher aff Danmarcks riges raad och adel, ßom ere vti etthers by, ßaa the aldelis bliffue ther tilstedhe vforrugthe och i alle maadhe paa liiff och lemmer vbeskedegede, och icke forføres ther aff noghenn andenstedtz, thij at vy wille widhe thennem hoes eder och inghen anden. Ther ßom i thette giørendes vor(der) strax mett thet allerførsthe, och wille ßaa willelige giffue eder vnder oss och were oss høriighe och liidig(e) fore mett etthers gantzske stad och indbyggere, so(m) eder bør att were etthers retthe herre och konningh, tha wille wy anname ether vtj wor gunst, nade och beskermelße fore wore kiere vnderßatthe, och wille tha mildeligenn och gunsteligenn tilgiffue eder alt, hues ßom giordt och handlet er emod riiget, oss, Danmarcks

Danmarcks riges raad och adel, och aldrig noghen skal tale eder ther fore tiill vtj nogher maadhe, men schal were en dødt och affthalenn sag tiill ewig tiid. Y tørffue och ingthet befrycthe eder, att riigens raadh och adel eller noghen anden schall drages eder offuer hoffuittet vtj nogher maadhe, men wy selff, effther atth wy ther tiill ere kalledhe och eskedhe aff gudh och menniskenn tiill konninglige embitthe, wille were then, ther eder will och schal forsuare och forbedhe for alt offuerwoldh och offuerlast fore alle, ehuo the helst were kundhe, och wille holle eder alle och huer ferdelis och etthers stad wiidh logh, skel, ret, ffriiheder, priuilegier och godhe gamble christelighe siduaner, effther som wore forfedre, framfarne herrer och konninger for off, eder thennem naadeligenn och gunsteligen vndt och giffuet haffue, och wille wy thennem forbedre och icke forarghe, saa i off alle ther om schulle haffue att betacke. Och ther ßom i anderledes her om tilsindts vordhe, (thet gud allmegtigte forbiude), och i wille bliffue forherdede hoes wore och rigens fiender, off och eders federne righe emod och vnder øgne, och icke wille agthe och besindhe thenne wor wenlighe och kierlige formaninghe och godhe gunsttighe och nadighe tilbud, tha kendhe gud allmegtigte, att wy nødiges och trenges tiill, att findhe the weye och raadh mett thet allerfyrste, ther met eders gienstridighet maa bliffue nederlagt och forkomett. Och ther ßom ther er nogher eblant etther, entig etther eignne mettborgere eller andre, ßom wille forherde thennem och fraa raadhe, att y icke schulle giffue etther til off, och forføre etther och etther by, ßom the her
92. tiill giordh haffue, tha gryber, fangher thennem, eller och ihielslaar thennem, och deler och parter vnder etther alt theris godts, wy ville were etther fulkomeligee hemel ther tiill. Och ther som y grybe nogre aff the Lypskers eller greffue Christoffers anhengere, och i thennem loffue eller tilsighe paa wore wegne ffry for theris liff och goß, wille wy thet och fuldkomeligen holle. Bedendes ther for, atj mett thette wort eiget bud wille scriffue off eders enckede och tilforladne swar paa theßße erendhe ighen, skickendes off thette samme wort bud met samme eders scriffuelße strax mett thet aller førsthe tiill hendner ighen, saa wy ther effther mue widhe att retthe off. Her betencker alles eders eighen och eders stadts lempe, beste, bestand och euighe welfardt vtinden, ßom ether allerstørst magt paa ligge(r). Befallendes etther her met alle gud almegtigste. Giffuit paa wort slott Flensborgh tiisdagenn nest epter xinxe dag aar etc. mdxxxv vnder wort signet.

93. Item Axell Jull fick quittants paa ij[c] gyldenn i guld, och ther wdi regnett iij deffuentther gyldenn, oc ther till mett l jochimdoller oc otthe rosenn nobell,

nobell, som han och Peder Ebbeßenn haffde vpborett for hals løsning aff almoe wdi Nørreiuttlandh. Cum clausulis consuetis. Datum i leyrett for Kiøpnehaffnn sancti Lawrentii martiris dag aar mdxxxv. Dominus rex per se.

Wii Christian mett guds naade wduold koning till Danmarck etc. giøre 94. alle wittherligt, att wi aff wor ßønderlige gunst och naade haffue loffuet oc tilsagd, och nu mett thette wortt opne breff loffue oc tilsige oss elsk[e] her Tygge Krabbe Danmarck riiges marsk, her Axell Brade, her Mogens Gyldenstiern, wore mend och raad, her Mourits Olßen riddere, Aruid Wulfftand och Jep Sparre, wore mend och tienere paa menige Danmarcks riiges raads, adels och indbyggers wegne wdi Skone, oc nar gud aldmegt[e] thed saa forseett haffuer, att wi wdi framtiden annamme wor konig[e] kroning, tha wille och schulle wi fuldbyrde och stadfeste theres preuilegier oc friiheder wdi alle maade, epther the wore breffues lydelße oc indhold, ßom wi haffue giffuit wore elsk[e] Danmarcks riiges raad, adell oc indbyggere wdi Nørrejuttland, thend tid the oss sagde hulskab mandskab oc tro tieneste. Till windesbyrd oc stadfestelße henge wi wortt indzegle neden for thette wortt opne breff. Giffuit vti vortt feltleyer for Kiøpnehaffnn løgerdagenn nest epther sancti Petri dag vincula aar etc. mdxxx paa thed fempte. Dominus rex per se.

Wij Christian mett gudtz naade vdtuald koning tiill Danmarck etc. giøre alle witterligt, att oss elsk[e] Erick Krummedige, wor mand och raadt oc Claws Daa, wor mand, tiener och embitzmand paa [wortt slott]*) Skodborg haffue nu skickedt oss tiill hendner mett oss elsk[e] Otthe Gyllenstierne, wor hoffßinder, fem quittantier, thend ene lydendes, att en wor høffuitzmand oss e(l)sk[e] Ernst Rickenberg kendis att haffue annammett aff thennem paa wore wegnne femthusinde loed sølff. Datum vdj Otthens mondagen nest epther wor frue dag visitationis anno etc. mdxxxv. Thend anden lydendes, att oss elsk[e] Hans Rotman, wor musterschriffuer, kendes seg att haffue anammet och vpbaaret aff for[ne] oss elsk[e] Claws Daa paa wore weigne, att besolde wore knecte met, som ligge vnder Cordt Pendings regimentte, fire thusinde loedt sølffuer. Datum vdj Otthens fredagen nest epther visitationis Marie anno etc. mdxxxv. Thend tredie lydendes, att wor munthemester oss elsk[e] Reynold Junge kiender seg, att haffue anammet och vpbaaret aff for[ne] oss elsk[e] Otthe Gyllenstierne paa wore weigne otte thusinde loedt sølffuer. Otthensdagen som war wor frwe dag natiuitatis aar etc. mdxxxv. Thend fierde lydendes, att for[ne] wor munthemesther bekiender seg, at haffue anammet aff for[ne] Otte Gyllenstierne paa wore weigne fire och tiuge thusinde tuo hundrete halffemptesindz tiuge och try lod søluer. Datum vdi Aarhws sancte

*) Det Indklamrede er overstreget.

sancte Marie Magdalene dag anno mdxxxv. Och thend fempte quittancie, som oss elsk^{e} Detleff Brochtorpp, wor tro mand och raad och embitzmand paa wortt slott Synderborg, haffuer vdgiffuit, vdi huilcken hand bekiender siig, paa wore weigne att haffue anammet och vppebaareth aff siølffskatthen tuohundret jochim daler paa wore weignne. Datum Odense ottende dagen effther sanctorum Petri et Pauli dag aar mdxxxv. Huilkett for^{ne} siølff siig beløber vdj en summa ith och firetiuge thusinde halfftredie hundrede føretiuge och try loed søluer, och for^{ne} tuohundrede jochim daler. Huilckenn for^{ne} swm for^{ne} oss elsk^{e} Erick Krummedige och Claws Daa haffue anthuordet fran thennem aff wor befalning paa regenskab, aff hwes sølff som the paa wore weigne haffue anammet
95 och vppebaaret aff sølskatten vdj Fyen och Laffwend. Thij lade wij for^{ne} oss elsk^{e} Erick Krummedige och Claws Daa och theres arffuinge frij, quidt, ledig och løes fore alt ydermere kraff, tiiltall och maning fore for^{ne} xlj^{m} iij^{c} xliij loed sølffuer och ij^{c} jochim daler, aff oss och alle andre paa wore weignne effther thenne dag vdi noger maade. Giffuit vdj wort konninglige feldtleger for Kiøpnehaffnn torsdagenn nest effther sancti Francisci confessoris dag aar etc. mdxxxv. Vnder wortt signetth.

Wij Christian etc. giøre alle witterligt, att oss elsk^{e} her Tyge Krabbe, ridder, wor tro mand, raad och Danmarks riiges marsk, haffuer nu tiill gode rede ladeth fornøge och offuer anthworde oss elsk^{e} Reynold Junge, wor møntheмester vdi Roskilde, paa wore wegne two hundrede lødige marck sølff, och ther tiill otthe lødige marck sølff vdj jochimbaler, otthe jochimbaler regnendes fore hwer lødige marck, som hand och nu haffuer ladet andtuorde oss her vdi wort leyre fore Kiøpnnehaffnn mett oss elsk^{e} Jørgen Steensen, som er paa regenskab, aff thet sølff, som hand paa wore weigne haffuer anammet och vppebaaret aff almoen vdj hans læen, aff thend sølffskatt, the oss nu offuer alt Skaane giffue skulle, ther hwer mand giffuer fem lodt sølff tiill skatt. Thij lade wij for^{ne} oss elsk^{e} her Tyge Krabbe ridder etc. och hanss arffuinge frij, quitt, ledig, och løes fore alt ydermere kraff, tiltall och maning om for^{ne} ij^{c} lødige marck sølff, och otte lødige mr. siølff vdj jochimbale, aff oss och alle andre paa wore weigne, effther thenne dag, vdj noger maade. Giffuit vdi wortt konninglige felttleger for Kiøpnehaffnn søndagen nest epther sancti Dionisij martiris dag aar mdxxxv. Vnder wortt signetth.

Wij Christian etc. giøre alle witterligt, att oss elsk^{e} her Tyge Krabbe, ridder, wor thro mand och raadt, och Danmarks riiges marsk, haffuer tiill gode rede fornøiget och anthuordet oss sielff, siist gang wij vdi Lund ware, ith

ith hundret jochimdaler. Sameledes haffuer hand nu met oss elsk^{e} Jørgen Steensen ladett fornøge och anthuorde oss ith hundret firetiuge klippinge, hwer klipping regnendes for tuo marck danske. Huilcke for^{ne} jochimdaler och pendinge hand haffuer fornøget oss paa regenskab aff thend affgiff, hand oss skall giffue aff hans leen vdj thette aar. Thii lade wij for^{ne} etc. Datum vdi leyeret for Kiøpnehaffnn søndagen nest epther sancti Dionisij martiris dag aar mdxxxv.

Item biscop Stygge tiill Wendsysell fick quittantze paa en guldkrone och en guldkalck, som hand andthuorde k. m^{at} sielff, huilcken krone och guldkalck tiilhørde Børglom domkircke. Datum vdi k. mts. feltleger for Kiøpnehaffnn sancti Calixti dag aar 1535.

Item haffuer Reynold Jwnge, k. mts. mønthemester vdi Roskiild, vdtgiffuit en handscrifftt paa lxxx lød. marck sølff, som hand haffuer vppebaarett sancte Michels dag paa thett xxxv.

Item her Lauris Rasmussen fick breff paa Herritz kyrcke wdi Laaland 97*). syn liffstid. Datum i feltleyrit for Kiøbinhaffnn fredagenn nest effter Laurentij.

Item Jørgen Perssen feck præsentacionem och følgebreff paa Sloslundt och 98. Grøsshaffue sogne vdj Sønderherret vdj Laalandt. Dominus rex per se.

Item Gabriell Gyldenstiern feck følgebreff till Kiøpnehaffns læen. Datum vdj legre for Kiøpnehaffn feria 2^{a} post ad vincula Petri anno mdxxxv. Dominus rex per se.

Item Skack Randtzow och Johann Dumpstrwp finge følgebreff till Nykiøpings leen vdj Falster eodem die vt supra. Dominus rex per se.

Item her Jehan Randtzow ridder etc. feck følge breff till bønder vdj Krogens leen. Datum loco vt supra feria 5ta post Laurentij anno xxxv. Relator Melkior Randtzow.

Item Erick Gyldenstiern feck følgebreff till thenere, som thiener till degendommet vdj Roskyldt, att the skulle swaare mester Niels Roßengordt ad gratiam. Datum eodem die vt supra.

Item Henrick Holck fick presentatz post obitum domini Joannis Olauj vltimi possessoris paa Othersleff kyrcke i Synderherrit. Datum vdj k. mts. feltleger for Kiøpnehaffnn vor frue dag assumptionis aar etc. mdxxxv. Dominus rex per se.

Item

*) Blad 96 er i Originalen ubeskrevet.

Her Per Hansen fick breff, at hand maa oc skall nyde Gelsthet kirke vtj Fyen, som Jost Andersen tilfforn vtj forlening hagde. Cum clausulis consuetis. Datum Kocke die Marie Magdalene 1535. Relator Melchior Rantzow marskalck.

Albregt Gøye fic fylgebreff tiill Stege lenn. Datum Køcke st. Marie Magdalene dagh anno 1535. Dominus rex per se.

Hans Gertsøn fick breff paa kronens falckeleyer vtj Hallaņd, ßom ere Morlop och Galthebeck, ßom han her tiill hafftth haffuer. Och schall hand aarligen giffue ther aff ßodan affgifftt, ßom hand pleger ther aff att giffue. Datum Kiøghe løffuerdagen nest epther sancte Marie Magdalene dag anno 1535.

Hans Byermand fick breff paa kronens falckeleyer vti Laaland*), ßom ere Olmenes, Smørkell, Skomersløff och Sereth, ßom han tiilforne hafftt haffuer, och skall aarligen giffue ther aff ßodan affgifft, ßom hand pleger ther aff att giffue. Datum Kiøghe løffuerdagen nest epther sanct Marie Magdalene dag anno 1535.

Item her Lauris Block feck breff paa Stockemarck kircke vdj Laalandt ad gratiam, cum clausula jndtill myn herres naade bleff ther om anderledes till sinds. Datum Kiøge feria 3ª post Jacobj apostoli anno mdxxxv. Dominus rex per se.

Item her Jens Hemingssen feck breff paa Kiøng kirke vdj Sielandt ad gratiam, cum clausula jndtill myn herres naade etc. Datum eodem die et loco vt supra. Relator Laurentius Seyerssen proconsul Kiøge.

99. Item Albregt Gøye feck twende følgebreffue, eth till sancti Jørgens hospitalls thienere, och æth andett till Torstenes och Kielbylle paa Møen. Datum Lundt ipso die Bartholomej apostoli anno mdxxxv.

Tryggeuell. Anders Stygsen fic fylgebreff tiil Tryggeuelle. Datum Køke fredagen post Canutj 1535**). Relator dominus Magnus Gøye.

Christoffer Huitffeld fylgebreff till Nyborg slot Datum Nyborg st. Chanutj regis dag anno vt supra. Dominus rex per se.

Claus Bryske fick fylgebreff till Veßingbergh berck, oc ath bynder oc krone tienere skulle søge berckettinghet. Relator d. Joachimus Ronno(v) episcopus Roskildensis.

Item Peder Willomsen fick breff paa kronens falckeleye, som er Lillehammer oc Halsnes i Sieland, oc twende falckeleye wdi Laaland, som han her till hafft haffuer,

*) Feilskrevet for Halland. **) Atter overstreget.

haffuer, oc schall hand aarligen giffue ther aff sadaan affgifft, som hand pleger ther aff att giffue. Datum Kiøge søndagen nest epther diuisionis apostolorum aar etc. mdxxxv.

Johan Stacke fylgebreff till Jost Anderßens gotz vtj Jutlandh. Datum Køcke 3ª feria post diuisionis apostolorum 1535. Relator Melchior Rantzo.

Item Me(l)chior Rantzow fick fylgebreff tiill Skioldeneß. Datum Kiøghe profesto Marie Magdalene 1535.

Item her Christiern Friis fick fylgebreff tiill Høgstrup gaardth och gotz. Datum Kiøke profesto Marie Magdalene 1535.

Item Syurd Grubbe fick fylgebreff tiill Siøholm. Datum profesto Marie Magdalene 1535.

Tryggeuelle. Siidhen vij forffore, at Anders Stigsen hagdhe haffth 100.
Tryggeuelle aff greffuen aff Oldenborg, tha fic Siuertt Grvbbe beffalling paa Tryggeuelle gord och len och fyck fylgebreff. Datum Køcke sancte Marie Magdalene afften anno 1535. Dominus rex per se.

Siuerd Grvbbe fick fylgebreff tiil Egede, her Hans Billes gord och alth thet gotz ther tilligghyer. Datum Køcke 3ª feria ante Magdalene anno 1535. Dominus rex per se.

Melchior Rantzo(v) marskalc fylgebreff til Skiolleneſſ. Datum Køcke sancte Marie Magdalene afften 1535. Dominus rex per se.

Her Christiern Friiſſ fylgebreff tiill Høgstrope leen. Datum Køke in vigilia Marie Magdalene 1535. Dominus rex per se.

Item her Henrich Jenſſen feck følgebreff till Dalby closters thenere vdj Skonæ. Datum Køge ipso die Jacobj apostoli anno mdxxxv. Dominus rex per se.

Item (Ha)ns Gertßen fick breff paa kronens falckeleye.

Aruid Wulfftand fick følgebreff till Karlby oc Grymstrop birck. Datum i legre for Kiøpnehaffn løffuerdagen nest epther Petri vincula. Dominus rex per se.

Item frue Ingerd i Laland fick følgebreff paa Østertiersted byrck ther sammesteds. Datum i leyre for Kiøpnehaffn fredagen post vincula Petri. Dominus rex per se.

Item Tames Jude, her Cresthern Friis suend, Morthen Tußen, Iuer Friis suend.

(Fortsættes).

XI.

XI.

Et Bidrag til den danske Handels Historie fra det 15de Aarhundrede.

Norske Skibe havde fra Arilds Tid havt for Skik at ligge i Isefjorden og sælge Tømmer til Bønderne i Horns Herred, imod at betale Told paa Abrahamstrup Slot*). Borgerne i Roskilde og Holbek havde gientagne Gange søgt at forhindre dette og derfor voldeligen overfaldet Skibene, men vare derfor blevne dømte. Efterfølgende Tingsvidne handler om en saadan Tildragelse fra 1489 og berører tillige adskillige saadanne fra tidligere Tid.

Alle men thette breff see eller høre lesses, helser wj Neels Persen j Vedleby, herretsfogiith j Hornsherreth, Jep Indbersen j Fersløff, Oleff Persen j Skyby presther, Johan Gerickesen j Skwlleløff oc Pawel Lassen i Drobÿ ewindelighe met Gud, oc giøre vitherlicth met thette worth obne breff, at anno dominj mcdlxxxix° feria quinta octaua ascencionis dominj wor skiketh oc kamme gangindes too skiipmen aff Norghe tiil Hornsherrets tingh oc kierde, at teres skiip wor rwstereth oc teres segl ffran thennem tagiit, teres øl wd drwket, oc ille met fareth y manghe mode, som the ther kierde obbenbare tiil tinghe for velboren man Trweth Andersen oc menigh almwe, som ther ta tiil stede vore, fforthij at te lade ther for herrediit meth teres skiip oc solde then fattighe almwe aff teres twmmer, oc thet wor thennem then samme dag giorth aff Roskilde borgere meth macth oc wold, oc beddes hielp oc rodh, hworledes te matte meth rette ther meth fare. Taa opstod for^de Trweth Andersen oc spwrde segh fore, om ther wor noghen nerwerindes, som myntes eller aff viste, om soo hade vereth giorth tiil forn ved nogher skiipmen, eller om thet hade vereth gammel sedwanne ther tiil forn, at nogher skiip matte lende, lighe, eller selghe twmmer ther for for^de herreth. Ta opstod velborn man Per Bille j Swanholm**) oc sade, thet haffwer verith gammil sedwanne oc erilds sedh, ath ther matte lende oc lighe skiip meth twmmer oc selghe almwen, som ther vtj herrediit bode, thennem tiil hielp oc skowen Hornsweed tiil beskæde, oc sadhe ydermere thet hannem aldrj myntes eller spwrth j sanninghe, ath nogher skiip wor ther tiil forn rwstereth eller nogiit fran taget j hans tiid, wden eth skiip østhen wed herrediit i Jep Jensens tiid, som tha hade Abramstorp j vere, oc ydermere sade, at han wiste

*) Nu Jægerspriis. **) Han havde aldrig været Lensmand paa Slottet, men boede i Herredet.

wiste hwor ij breff wore, wel beseglde meth henginbes indsegle, som ther po giiffne worde j koningh Cristierns tiid, oc verdwgh fadher biscop Oleff Mortensen wor ther tiil taghen aff koningh oc Danmarcks rodh wd ad granske, om thet hade vereth gammel sedwanne j erilsds tiid, at ther matte lige oc lende skiip østhen oc westen før wed Hornsherrit meth twmmer oc andre ware, som Hornsherrets indbygere kwnne vere tiil hielp meth bygningh, som thennem ther storligh behoff giørs, oc giøre oc giiffwe teres tol tiil krwnens gaar Abramstorp. Esther the ord oc annet, som fines kwnne i sanningghen, bedes for[e] Trwet Andersen eth tingsvitne vppe aff xij dannemen, som ther ta tiil stede vore. Ta tiil meltes thennem Clemyn Persen j Lywngervp, han togh tiil segh Jep Persen oc Anders Olsen j sammestet, Jep Jensen oc Anders Jensen j Tørsløff, Jens Morthensen j Droby, Jens Henningsen oc Per Olsen j Dalby, Henning Nielsen i Kindby, Per Michelsen oc Oleff Persen j Skwlleløff, Tyghe Olffsen j Bonnerwp, hwilke for[de] xij dannemen vdginge oc wel berodde igen inkomme oc endrecteleghe vitnede pa teres gode tro oc sanninghen samme dag jnnen fire stocke po for[de] ting, at the hørde oc soffwe, thet for[de] Per Bille so sade for sanninghen, som fore skreffwit stanner then samme dagh, ther tiil tughe oc vitnede te oc ydermere, at the hade hørth oc spwrth oc thennem swlwitherlicth wor, at so vereth hade j sanninghen aff gammel erilds sedwanne, oc aldri te veste eller spwrth hade, thet nogher skiip ther til forn veret rwsterith eller nogiit fra taget, vden j skiip østen ved herrediit j Jep Jensens tiid*), som Roskilde borgere toghe, oc j annith vesten ved herrediit j her Torbørn Billes**) tiid, som Holbecs borgere toghe. Taa vitnede xij for[de] dannemen oc menige almwe, som ther ta nerwerindes po tinghit vore, (at) thet wor for[de] borgere tiil fwnnit, at the ey hade giorth thet meth rette j nogher mode. Thet soo er gongiit oc farith, som for skreffwit stor, thet vitne wj meth wore indsegle tricte neden for thette wor oben breff. Giiffwit aar oc dag quibus supra.

Original paa Papir med paatrykte Segl. Topographisk Samling, Isefjord Nr. 1.

*) Var Lensmand 1468 og 1473 paa Abrahamstrup. **) Var Lensmand 1462 † 1465.

XII.

XII.

Klager fra Bønderne i Hindsgavl Len over deres Lensmænd og over den store Forhøielse i de dem fra Arilds Tid af paahvilende Byrder. 1648—49.

Efter Originaler i Geheimearchivet, Topographisk Samling, Hindsgavl Nr. 9—18.

1.

Ansøgning fra Bønderne til den udvalgte Prinds Frederik. Dateret 26 Juni 1648.

Stormegttigste Første och Herre, wor aller naadigste Herre och vduallde Prinns, Hertug Fredrich den Threde, Gud giffue eders førstelige Naade Løche och Wellsignellße tiell ett løchsalligh Regimente.

Wy eders førstelige Naadis Skattebønder vd aff Hindsgaulls Len foraarsages, at giffue eders førstelige Naade till kiende, huorledes wj nu høygligen besueris med ny Tynge, Hugning, Egt och Arbedt, wider enn som till forne haffuer weret giort wdj de førige sallig Lensmends Thider, s. welb. Jacob Wllfeldts, s. welb. Corsfest Rudts och s. welb. Hans Pouischis deris Thider, effter der om de salligh Mends Jordbøgers Formelldingh. Daa haffuer wy giort dette Efterschreffuene vdj deße s. Mends Thider. Først haffuer wy slagen till for^{ne} Slott paa enn Maed, kalldes Docke Maed, och der de sich aff slagen, daa haffuer for^{ne} de s. goede Mend giffuet woris Karlle wdj ver Fiering enn Thønde Øll. Och Wgedags Bønderne paa Staffnen thage Vare paa at giøre samme Høe op. Doch schulle wy det siellffuer jnd age, huer Mand thou Les, om der bleff saa meget. Och saa endnu aagh huer Mand thollff Les Møg om Aarett. J lige Maade aagh huer Mand thiuffue Leß Wed om Aaret, de thj Leß om Sommeren, och dennom schulle wj laade hoge paa Fønøe, de andre thj Laß om Wintern, dennom huug wj wdj Hegnedt, och det bleff oß wduist forme træ, och wdj Tøckningen, Skouffuen wden Schade. Huilcke for^{ne} Egt och Arbedt wj lod oß aff schriffue forre. Och iche widere Houffning wy giorde till Hindsgauffls Slodt paa de Thider, mens der for gaff wj om Aaredt huer Mand Errispenge fiere ß, Erris Haffre enn Ørtte om Aaret, foer wy ey schulle pløge, eller dørke nogen Jord vider end som før ehr meldt.

Item

Item huad Holdts Egten sig belanger, daa haffuer wy holdt dend paa abschillige Steder, och nnu hollder dend paa Slottedt, emedllertid woris Heste och Wogne ehr der jnde paa Slottedt, daa strippes de till Mellfar och fraa, och naar Kongl. Mayts. Folck kommer och wij daa schulle age, saa ehrre voris Heste wdmaedtted, och der till med maa wy hollde med voris Heste och Vogene vnder obben Himmell vdj Regn och Sne, der offuer voris Hester storllig for arges.

Er der for aff vor aller naadigste Herre och Prinds for Guds Schyld aller vnderdanigste begierendes, att wij wnderdanigste maatte beuilges, at hollde voris Holds Egt wdj Medellfaar, och wy oß der hos Kemmenern at jndstille paa till børllige Thider, naar vy bliffuer tillsagt at holde Holds Egtt, der som Kongl. Mays. Folk bliffuer jndlobseret, som de giør wdj Hagenschouffs Lehn.

Huad Lang Egter sig belanger, daa till stedes dennom mange jmod Ressesen, som voris Vogne haffer agett.

Endnu haffuer de oß paa legt, at vy schall pløge till Hindsgaufffl, huilket wj j dette Aar haffue pløgdt der wdj sexs Dage jmod wor Rett.

Item haffuer de endnu oß till tuingt, at slaa Gres och age Høe aff Hegnet wed Slottedt, høste och age Kornn, jmod vor Rett vider end vj haffuer giortt till forn.

Her forvden till tuinger de oß vider, end Jordbogen om formellder, at age thj Laaß Wed, end som wj till forne haffuer giortt.

Haffuer welbiurdig Claus Sest*), woris Lensmand, till thuingt oß, att age Møg vdj sexs Dage, baade aff Slottet saa well som aff Mellfar, huor hands Welb. det kunde bekome till kiøbs, och der till end ryttet Mellfar St(r)eder och Gader.

Iligemaader haffuer hans Welbiurdighed ladett Schouffuen aff hugge wdj slenge tall, och Stabberne med Rode ladet op bryde, och Pløgland der med formeres, och Gierene der om att fløtte, huor vd aff voris Gierrer forøges och formeris, oß fattige Folk till stor Forderffuellße.

Item huilken fattige Mand aff oß, som haffuer ett Paar Oxsen aff Nød och Trang, baade till Schatt och anden Vdgifft, selger dennom till Addellen, Borger eller Bønder, daa hand dennom derfor høgligen før følger.

Och at naar woris welbiurdige Hoßbond bliffuer for tørnedt paa Nogen aff oß, daa lader hand dend med Magt hente, och kaste wdj Taarnn, før end hand der om bruger nogen Prosses. Och jcke Nogen aff voris førrige gunstige dansche Lensmend haffuer sig saa andstillet.

Deßligiste woris Straafoder, som vy schall giffue till Slottedt, maa vj ey ydde vdj rette Tider, mens schall det ydde weed Jull och Kyndermyes Thider, naar

*) Claus Sehested, en holsteensk Adelsmand.

naar Wegen ehr verst, och huemb som det daa iche kand komme aff sted, formedellst vnd Wey och deris Hestes Suagheds Schylld, schall de der for giffue Penge, thj Mark, huilkett ehr oß gandsche for dyrdt, tillfoeren vdj s. Eurfest Rudtz Tid giffuet 3 ß Penge for Lasßet.

Ere wy fattige Kongh. Mays. Bønder ydmygelige och allervnderdanigste begierendes, att voris allernaadigste Herre och Prinns for Gud Schyld och aff eders førstelige Naades Schyld vielle andse denne woris Suplicasion, att wy eders fattige Wndersaatte maatte bliffue forschaanedt for slig paa Leg, som oß ehr paa lagt, vider end aff Arrells Tid haffuer verett, mens maatte nyde weed den Thynge, som vy haffuer giort aff woris Gaarde vdj s. affgangen welbiurdig Hans Pouisches Tid, saa well som och vdj de andre førige goede Mends Tider. Forhaaber Eders førstelige Naades goede och mielde Suar her paa, dett wiill den allermegtigste goede Gud eders førsterlige Naade rigeligen belønne. Att denne voris Suplicasion sandferdigh er, bekreffter vj med voris Zegnetter och Merker her neden vnder. Datum aff Wens Herett den 26 Junj anno 1648.

Eders førstelige Naades pligtwiellige och vnderdanige Skattebønder och Tienere.

Original paa Papir med Segl og Bomærker.

Udenpaa: Wores Suplicattionn ehre thuinde, och wores Windisbyrd ehre beschreffuenn paa thrij Sædell.

Hans Kongl. Maytt. vil nadh. heromb haffue Lensmandens Erklering. Cantzeliet for Kiøbenhaffn Slott 16 Novemb. Ao. 1648.

Otthо Kragh mppa.

2.

Vidne af Vendsherreds Ting angaaende samme Klager. Dateret 7 October 1648.

Dett er oß vdj Gudz Sandhed fould vitterligt, att naar vij ere vdj Hols Egtt, y men vij haffuer tientte paa Hientzgaffuels Staffn, da haffuer vij holtt paa Hientzgaffuels Boregard y Regen och Sne vnder aben Hiemmel och daa strebes vores Heste imælen Slotet och Medelfar.

Dett er oß och vitterligt, att Bøndernes Wogne bort lannes y Lang Egetter. Dett er oß och vitterligt, att Schoffuen er nu y denne Lennesmantz Tid er aff hugett i flenge Tall och Staperen op brutt oc giortt pløge Land paa Stedett och Gierderne

Gierderne der om att flytt. Dett er oß oc vitterligt, att nu y dette Aar pløgett vy der ved Slottet y 9 Dage, 3 till Rog och sex Dage om for Arett baade att felde oc pløge op. Dett er oß och vitterligt, att vy nu y bette Aar age Møg baade aff Slottet och Meldelfar y sex Dage. Dett er oß och vitterligt att nu i denne Sommer var vy ved Slottet att slae Gres, oc age Høe, høste och vende koern, och age koeren til sammel y 15 Dage. Haffuer wy ochsaa verett med att arbede paa jtt nytt Huß, som er bygett i denne Somme(r), som alderige haffuer varett Hus til fore. Dette forschriffne bekender vy vnderschriffne med voris Naffn och Mercke vnderschriffuet, Dauid Hansen, Laueretz Flage, Jesper Pedersen, Peder Mickelsen, Hans Jesper(sen), Niels Nielsen, Rasmus Gammel, Jens Hansen, Niels Hansen, Jørgen Pedersen, Anders Matzsen, Jens Pedersen, Hans Hansen, Peder Hansen, Morten Hansen, Anders Hansen, Jørgen Hansen, dette ville vere giestendig baade til Heritzting och Landzting, och huoar som helste dett behoff giøris. Att dette voris Winisbyrd sandfierdig er, det bekrefft(er) vy med voris Hender och Mercker her vnderschreffuit. Ex Alsboe fieren den 7 October 1648.

Dauit Hanßen egen Handt.

Original paa Papir.

3.

Vidne af Vendsherreds Ting angaaende Hoveriet til Hindsgavl Slot. Dateret 10 October 1648.

Kiendis wij Effterschreffne och giør for Alle witterlig wdj dette wort obne Breff, att wij haffuer thientt paa Hindtzgaufflß Staffn j førige Thider, daa giorde dj denne effter^ne^ Hoffning. Nielß Hanßen j Wiiby bekiender och winder wed sinn høyeste Helgenß Eed, att for 28 Aar ßiden daa thientte hand paa Hindtzgaufflß Staffn, daa giorde di iche anden hoffning, end slaa paa Daache Maay, och daa gaff Lenßmanden Slaakallene enn Thønde Øll j huer Fierding, siden aag huer Maand thou Laß Høe der aff, om der bleff saa meget. Saa høstet wij j Schoffuen enn dag, och bantt j Nieg, och iche wij røcktede det eller aag det jnd, siden aag wij tholff Laß Møg om Aaret, siden hug wij thij Las Wed om Sommeren, och dem hug wij paa Fønnø, och thrj Laeß om Wintteren, och dem hug wij j Hegnet, saa giorde wij iche anden Hoffning paa dj Thider, wnderttagenn naar wores Kong. Maj. haffde laadet waare for ßig eller sinn Hoff, daa hug wij ett eller thu Laß Wed, derforwden haffde wij

nogen

nogen faa Gierder att holde j Mactt. Huad Holdtz Eckter ehr anlangendis, daa holt wij denn j Medellferd paa bestembte Steder, huor Kong. Maeystedz Folch wiste att finde oss, naar dij der fremb kom. Jenß Hanßen j Aßprup winder, att for 22 Aar ßiden, daa thientte hand paa Hindtzgafflß Staffn, daa giorde dj iche anden Hoffning, end som for[ne] staer, Marttenn Pouelßen j Blanche, Hans Raßmußen j Kierby, Nielß Jenßen j Aßprup, Søffren Jenßen j Suenstrup, Peder Lauredzenn j Reßløff, Maarchur Madtzen j jbidem, winder och bekiender alle lige som Jenß Hanßen wundet haffuer. Dette for[ne] will wij for[ne] Mennd were bestandig (och ehr saa j Gudtz Sandhed) baade thill Heredtzthinge, Landtzthing, och huor wy thill ßiges. Dett ydermiere bekiender wij met wores Naffn och Boes Merche her wnderschreffuett. Dattum vtt supraa.

Ennd nuu ydermiere beuißis schall, huad Hoffning som nu thill Hiindtzgaufſl giøres, daa ehr det oss effterschreffne fuld wetterligt j Gudtz Sandhed, att naar wy ehr j Holdtz Eckt, daa schåll wij holde paa Hindtzgaufflß Baaregord j Regen och Sne vnder obben Himmell, och jmeden dj der schall holde, daa schall dj kiøre thill Medelfard och fraa, och anden Stedtz huor Slaattens Folch dem will haffue, och naar dj haffuer holt dieres Thid vd, daa wnderttiden faa dij endbaa Laas, saa ehr dieris Heste wdmarttret och kand jngen Stedtz ferdis, huor wdoffuer dj ehr høyeligen forderffuet, jttem j denne Lensmandtz Thid ehr schoffuen affhugen j flenge Thall, och Stoperne opbrutt och giort Pløyland paa Steden och Gierderne der om ehr fløtt och forøget. Jttem j dette Aar pløyitt wij thill Hindtzgauffl j nij Dage threj thill Rug och sex Dage om Foraarett baade att felde och pløye op. Jttem nu j dette Aar aag wij Møg baade aff Slattet och aff Medelfard j seex Dage. Jttem nu j Sommer waar wij wed Slattet att slaa Greeß och age Høe, høste och wende Korn, och agee Korn, thill sammen j femttttenn Dage. Jttem haffuer wij werit mett att byge ett ny Huß wed Laagorden. Dette forschreffne will wij Effterschreffne wed wores høyeste Helgens Eed winde och were bestandig baade thill Heretz Thing och Landtz Thing och huor Behoff giøres. Nielß Jenßen j Bareng winder som forschreffuet staar. Laurettz Jenßen, Olluff Jenßenn, Lauretz Hanßen, Olluff Jørgenßen, Lauretz Jenßen, Jep Raaßmußen, Jenß Pederßen, alle thienendis før s. Miichelß Dag j Bareng, Nielß Søffrenßen førige ttientt j Rißumlund, Nielß Hanßen, Anderß Nielßen, Hans Jbßen, Hans Jenßen, Jep Madtzenn, Chresten Thommeßen, alle føre s. Michelß Dag thientte j Aßprup, winder och bekiender lige som Nielß Jenßen wundet haffuer och well werre bestandig lige som for[v] staae. Dett ydermiere bekiender wij met wores Naffn herwnderschreffuett. Datum Wendtsheritt denn 10 Octob. anno 1648.

4.

4.

Klage fra Bønderne over Lensmanden, som havde ladet dem dømme for noget Hø, der skulde være fordærvet. Dateret 18 October 1648.

Sttormecttige høybaarne Første och Herre, mores aller naadigste Herre och wdualde Konning, Kong Frederich denn Thredie, Gud giffue eders kongelige Naade Lyche och Welßignelße thill ett lychßalligtt Regimentte.

Wij eders kongelige Naadis Skattebønder och Thienere wdaff Hindtzgaufflß Leenn foraarßages att giffue eders kongelige Naade thill kiende, huorledis wores welbyr. Lensmannd haffuer laadet oss thillttalle for nogett Høe, som hans Fuldmæcttige haffuer berett att schall were bleffuen forradnett, och iche wij saadanne Hoffning haffuer giort j nogen aff wores førige gunstige Lennsmenndtz Thider. Daa jmidlertid haffuer wij j Rette steffnitt ett Thingswinde, som Chrestoffer Pederßen j Gielby Mølle hoes sig haffuer, som formelder om wores Hoffning, och samme Steffning ehr bleffuenn forkyndit denn 15 September, och hanns Fuldmæcttige bereffter denn 19 September haffuer laadet oss fraa wores Hußbundhold och Feste dømme, wores Steffning wanßet j alle Maader, och samme hans Sag haffuer jckunn weret opthagen j threij Wger. Och der wij daa denn thredie Octtober ehr møtt med wores Steffning, haffuer wores wellby. Lennsmannd sielffuer werett jnndenn Thinge jmedenn hans Fuldmæcttige haffuer oss wores Sag aff spilditt. Ehre wij fattige kongl. Maystadtz Skattebønder och Thienere ydmygeligenn och allerwnderdanigste begierendis, att wores allernaadigste Herre och Konning for Gudtz Schyld och for eders kongelige Naadis Schyld wilde thillstede, att samme Thingswinde maatte aanßees wden widere Dielle och Rettergang, och eders Naadis egenn Jordebog.

Forhobendis eders førstelige och kongelige Naadis guode och milde Suaar her paa, dett well denn allermecttigste guode Gud eders kongelige Naade rigeligen belønne. Dattum Wentzheritt denn 18 Octtober anno 1648.

Eders kongelige Naadis allerwndderdanigste Skattebønder och Thienere.

Udenpaa: Wores Suplicaattionn ehre thuende och wores Windesbyrd ehre beschreffuen paa threj Sædell.

Hans kongl. Maytt. vil nad. heromb haffue Lensmandens Erklering.
Cantzeliet for Kiøbenhaffn Slott 16 Novemb. 1648.

Otthe Kragh mppa.

Original paa Papir med Bomærker.

5.

5.

Lensmandens Svar paa Bøndernes Klager over ham.

IHM.

1 Post suaris till, at jeg beder wnderdanigst, at min allernaadigste Herre och Konning wilde eragte Bøndernis Threeschhed vdi det, at di gaar forbi di thuinde sidste min Formendt, nemlig Gregers Krabbe och s. Her Hans Lindenou, wdi huis Thiider Aufflen er bleffuen forbedret, som erfaris kand aff høylouffig eders s. Her Faders Messiue, der er forhuerffuit vdi Gregers Krabbis Thiidt, och daa høybe[te] eders Her Fader det for gaat och raadeligt befunden, thj der som Bønderne haffe hafft sig offuer Aufflen at besuerge, burde di daa billigen at haffue clagit och iche nu, mens de nu ichon allenişte refererer sig heden paa huad vdi de gamble Lenşmends Thiidher pasşerit, huorthill jeg icke kand suare, thj jeg iche ved huad vdi deris Thiidt er scheed.

2 Post. Er iche nogen vişe paalagt thil Forplichtelşe, Bøndernis Karlle vdi huer Fierding en Thønde Øll vdi Thockemae at giffuis, ey heller det vdi Forlehningsbreffuit formeldis, dog aff min goede Wilge haffuer jeg giffuit thennem huer Aar, siden jeg Lehenit bekom, thuinde Thønder Øll, lige som min Formand dennem giffuit haffuer, som ieg beuişe kand; huiis de anderledis bereter er wsandferdig.

3 Post. Her till suaris, effterdi Aufflen er forbedrit, daa kand mand iche kome thill dermed effter Jordbogens Indhold, som erfaris vdi Gregers Krabbis Thiid haffuer Bønderne opsaat sig mudtuilligen och iche heller at ville agge mehre Møg end Jordbogen om formelder, huor for di wed Reten er thiiltald och Festebønder dømt fra deris Feste, och jordeigne Bønder dømt fra deris Hoşbondhold, som med Domen er at beuişe. Anderledis schall iche beuişis, end at Winterweeden er iou bleffuen vdi Hegnit huggen, och Sommerweeden paa Fenøe wduist, paa di Steder och aff det Schoffuen mindst till Schade var, dogh Bønderne haffuer nødig wille der till paa Fenøe det at hugge, formedelst det falt dennem besuerlig at offuerføre. For Restenn bereter Bønderne at haffue giffuen Eridzhaffre och Eridzpenge for, der paa finder ieg ingen wişe Effterretning i Jordbogen, saaledis at forklaris, mens Bønderne det saa vell som andet wrangeligen at haffue beret, eller och det ander bør at beuişe.

4 Post. At Bønderne schall holde med deris Heste och Wogne paa Slottid vdi Holdzegt, och di tilforn haffuer holden vdi Byen, saa haffuer det iche anderledes werit vdi thuinde mine Formends Thiidt, ey heller ieg det bedre haffuer kundt forgaat befunden. Det Bøndernis Heste schulle staa wnder oben

oben Himmell i Gaarden, er di sielff Aarsag wdi, formedelst jeg offte haffuer befunden, at di haffuer tagen aff min Korn och Fuor vdi Laagaarden, och der for dennem der iche kunde haffue, dog di deris Heste at haffue hafft staaendis j Puorten paa Slottidt, der for wden endaa wduist dennom it Sted, som de kunde lade sette dennem it Huß till deris Heste, huilchet di iche haffuer wild bekostet, der som de det iche befaldet, at lade dennem staa vdi Puorten. Att dj fore giffuer at strippis till Medelfard, daa schall di aldrig beuiße det at haffue klaget for mig eller giffuet mig det nogen Thiid till kiende, at ieg i Sandhed det kunde haffue befunden det saa at werre, daa schulle det strax haffue bleffuen remederit. Huiis Lang Egter sig belanger, faar di at naffngiffue, huad det for Egter ehre, som jeg haffuer lagt dennem paa at giøre.

5 Post. Det er well beuist, at der er iche wden en ringe Aull att regne till Hindzgaffull, imod andre Lehens Aulling. Thj jeg kand iche holde min Hußholding med det som kand auffliß til Slotid, iche heller det schall befindis at beløbe sig till huer Bunde aff alle Slags Korn at saae offuer siuff Schepper Korn. Nu kand her aff ehrfaris Bøndernis wfornøden Klage, at det mere er aff deris wbetenckende Egensindighed, end di kand haffue Aarsag til at klage, och wden Thuill sielff Aarsage der vdi ehr, om di haffuer verit saa lenge thillige wd at pløy, som ieg end nu iche ved, och muligt der haffuer lagt thue eller threi samell at pløye, dog det kand beuißis med andre aff Slottens Thienner vdi di andre Fierdinger, at der er dennem, som haffuer affpløyet en Dagh.

6 Post. Det schall aldrig beuißis, at ieg haffuer thungenn Bønderne thill at slaa Greß och agge Høiet aff Hegnidt eller agge Korn, widere end thil forn giort ehr och Kong. Mayß. Breff dennem tilholder, thill med er det iche minder end billigt, at de saa vell som andre Lehnsbønder driffuer Aullen och giør deris Egt och Arbed som det sig bør.

7 Post. Det war iche muligt vdi Wfredsthiidt, at mand sig med det Veed kunde behielpe effter Jordbogen, thj der laa 150 Soldater med deris Officerer paa adschillige Steder, som och nødvendig sich Jldebrand, men siden den Thiidt schall di aldrig beuiße, at jeg paa Slottidt haffuer ladet nogit Veed till wpligt brende mere end ieg neppeligen med thilkome kunde.

8 Post. Effter som jeg saa vell som min Formend haffuer beslited oß paa, den ringe Auffll at forbedre, och jeg der wdoffuer haffuer kiøbt och betald en ringe Thing Møg vdi Medelfardt, effter di jeg iche haffde saa megit paa Slottedt, som jeg thill Jorden fornøden haffde, och iche det derfor kand heden tydis, at Bønderne derfor haffuer giort Medelfard Gaader renne. Det scheer mangesteds, at huor mand kand bekome Møg, till Jorden at giøe, thilforhandeler mand sig det

det wist, formoder iche heller, at Bønderne med Sandhed kand negte, at di iou lige saauell haffuer aggen Møg fra Medelfard paa Slates Jord vdi min Formends Thiidt som wdi min Thiid. Effter Bøndernis Angiffuende kand iche sluti, at de kand haffue Ret med at fare; at di vdi sex Dage schulle haffue aggen Møgh fra Medelfardt, siunis well wtroligt at uere, effter same Aufflls ringe Beschaffenhed, och nochsom kand erfaris, at di haffuer iche berett Sandhed.

9 Post. Negter ieg iche, huor mig haffuer siuntis, at nogle faa Threer haffuer staait i Weien for Pløylandet, haffuer jeg dennem ladit hugge till Slotens Behoff, som var mindst Schoufſschade, dog det schall iche findis at haffue werit offuer thj eller tholff Threer. Effter di der dog schulle hugis till Slotted Weedt, saa formenner jeg mig dermed iche at haffue forseett, dennom for andre at lade hugge. Huis sig belanger, at jeg haffuer ladet Stuber opbryde for min egen Betalling, siunis mig at det komer Bønderne aldelis inted vedt, men hans Kong. M. Jord der med at forbedre, dog Bønderne schall aldrigh wdi Sandhed sige at haffue nogen Jordstuber opbrutt eller lagt en Haand der till, mens en huer erligh Hußwert, huor hand finder en roden Jordstabe, at der kand saais en Fierdingkar Korn isteden, lader det iche at hand iou den optage lader. Huis Gierderne sig belanger, daa bør en huer Bunde at giøre sin Gierder ferdig och holde ved lige, at Kornit kand bliffue fred och wbeschadiget aff Quegett.

10 Post. Det er iche wbiligt, at Bønderne jou tilbyder Lenßmanden deris Øxen først for nogen anden, som brugeligt er offuer ald Danmarck; om hand dennem wille kiøbe, daa bør hand med ald Rete at uere dennem nest for nogen anden, iche heller schall det beuisis, at der er thagen Domb offuer Nogen for saadanne Forseelße, men huis Øgxen jeg haffuer kiøbt, haaber ieg iche at nogen schall med Sandhed sige, at ieg iou dennem haffuer betald, saa dyre som de aller miest kunde vere werdt.

11 Post. Bønderne schall aldrig beuiße, at ieg haffuer straffett dennem vdi Fengßell, wden di dennem stuorligen haffuer forseet, at ieg iche wilde straffe dennem paa deris Formue, dennem och deris Hustrue och Børn till Forarmelse, ey heller det er scheed wden dj haffde begaait saa stuor Forseelße, at de muelig schulle anholdis, indtill dj stellet Weßen och Borgen for dennom, som dog iche schall befindis at haffue werit offuer sex Personner, imedlerthiid jeg Lehnit haffuer hafft.

Den 12 Post. At Straafuoret iche kand bliffue saa thillig annamit, som Bønderne det begierer, kand iche schee, formedelst den ringe Hußwerelße, som er vdi Laagaarden, dog det iche aff dennem begieris, førind det med guod Bequemmeligheb i thør Frost kand agge, thj dersom jeg lod dennem det wd-agge naar Weien var wnd, daa er det mig større Schade end dennem, at di

deß

deß ringere kunde lade paa Wogenne. At di haffuer giffuit thj March for Laßet, naar bj det iche haffuer ytt, saa kand beuißis att bj haffuer giffuit vdi min s. Formands Thiid elleffue March, och om ieg endschiønt haffuer begierit Straafuorit aff dennom, saa haffuer ieg det dog iche kund bekommit, mens effter deris egen Begiering Penge der for at haffue giffuitt.

Den anden Suplication, datierit den 18 8bris 1648, anlangendis Domb som offuer Bønderne er forhuerffuet. Dersom Herridzfoegden haffuer giort dennem for kortt dervdi, haffuer bj hannom at steffne for sin tilbørlig Dommer. Huad sig belanger at ieg haffuer spilt deris Windisbørdt thill Thinget, saa schall iche beuißis, det jeg dennem der med Wret haffuer giort, mens staer mig och en huer fri for, at suare wed Loug och Rett saa vit billigt er, formener di dennem Wret at vere scheed, daa det iligemade at steffne for sin thilbørlig Dommere, effter wor Landzloug.

Huis sig belanger di partische samensanckede Bencke Winder, dertill suaris, at saadanne deris Suennis egen wildige hiemschreffne Winder i Bøndernis Huße bør iche at staa till throendis, thj woris Landsloug formelder, at saadanne bør iche at agtis eller haffue nogen Krafft, menß bør louligen till Thinge at føris och Kald och Varsell at foregiffuis, men nu kand her aff sluttis, huad Foy Bønderne haffuer med at fare, slige wnødige Angiffuende at forebringe. Och widere suaris her till, at der findis thuinde Fierdingsbønder, som aldelis indted haffuer med diße forige deris wnødige Andragelße at bestille, iche heller findis bj alle ensstemmende vdi de thuinde Fierdinger, som dermed haffuer anfanget, saa dennom, der med saadant begynt haffuer, er ichon nogen opsedzige, mudtuillige, pratidsche Hoffder for de Andre, som jeg nest Gudz Hielp forhaaber, at Sandhed schall vell kome for Dagen om, at bj derfaar maa faa deris thilbørlig Straff, thj ellers kunde der ingen erlig Mand haffue den Commando eller Magt och Myndighed paa eders Kongl. Maytz. Wegne, som hand med Rete bør at haffue. Och wiill wdi ald Naade formode, at min allernaadigste Herre och Konning denne min wnderdanig[te] Erklering anseer och till det Beste optager, saa jeg kand det sige wdi ald Sandhed, at jeg iche haffuer giffuit dennem Aarsag till saadant deris optenckte, practidsche Klagemaall, det schall befindis at bj haffuer verit omburde hoeß di andre Slottens Bønder, at de schulle haffue staaet dennem bi wdi same deris Andragelße, saa der aff kand eragtis, at dersom deris Klagemaall war Sandhed, haffde di dennom iche fra gaaet, effterdi de ehre alle enß delagtig wdi Hoffning och Arbed at giøre.

E. K. May. vnderdanigste Thiener
Claus Sehestett.

Original paa Papir. 6.

6.

De kongelige Commissariers Erklæring over Bøndernes Klager og Lensmandens Erklæring.

Dateret 8 Marts 1649.

Wi effterschreffne Henning Valchendorff till Glorup, Ridder, Kongl. May. Befalingßmand paa Ottenseegaard, och Henning Powisch till Holluffgaardt, Landtzdommer vdj Fyen, giøre witterligt, at Kong. May. voris allernaadigste Herris och Konnings Missiue, dat. Kiøbenhaffuens Slott den 3 December 1648, er oß til Hende kommen, deß Indhold, at hans Ko. Ma. til schicher oß adtschillige wiitløfftige Klagemaal, som Bønderne vdj Hindtzgaffuels Lehn offuer deris Lehnßmand Clauß Seestedt til Dreßløff Closter for hans Kong. May. haffuer ladet andrage, sampt for[ne] Claus Sehestedtz vdførlige Erkleeringh derpaa. Och effterdi Sagen er viitløfftig och behøffuer nogen bedre Opliußning, befales wi for[ne] Clauß Sehestedt sambt Bønderne med forderligste for oß at fordre, Sagen med Fliid offuerhørre och forfare, huorledis eigentlig dermed er beschaffen, och hans Kong. May. siden om aldting vdførlige Relation at giøre, paa det hans Kong. May. sig siden videre deroffuer kunde vide at resolvere, och at vi voris Relation tilliige med de oß tilschichede Documenter schulle vdj hans Kong. May. Cantzelie indschiche, som samme hans Kong. Ma. naadigste Missive til Meening indholder och formelder.

Saadan høystbe[te] hans Kongl. May. naadigste Befaling paa det vnderdanigste at effterkomme, haffuer vi den 6 Martij vdj dette neruerende Aar 1649 begiffuet oß til Hindtzgaffuels Slott (effterdi vi formedelst s. Claus Seestedtz dødelige Affgang, saa och atsch. andre loulige Forfald iche tilforne derom haffuer kundet møede), och der sammestedtz vdj den s. Mandtz Effterleffuerschis, Frue Christendtze Lindenouß hindes Offueruerelse ladet Bønderne for os fordre, deeris Angiffuende dennem fore holdt och formaanidt, Beuißer och Documenter, saadant med at opliuse och forklare, at fremblegge, och om huer deris supplications Post, det eigentligste och flittigste mueligt, oß informere ladet, och haffuer vi saaledis dermed befundet at were beschaffen som følger.

Angiffuer en Deell Hindtzgaffuels Slottis Bønder och Tiennere udj deris Supplication, at de udj s. Jacob Wllfeldtz, s. Corfidtz Rudtz och s. Hans Powischis Tiider haffuer slagen till for[ne] Hindtzgaffuels Slott paa een Mae kaldis Dockemae, och der de sich affslagen, da haffuer for[ne] sal. goede Mend giffuit deris Karle udj huer Fjerding en Tønde Øll, och Vggedagsbønderne

paa

paa Staffnen togge waare paa at giøre samme Høe op, dog schulle de det selffuer indage, huer Mand thoe Leß, om der bleff saa meget.

Om denne Post haffuer vi saaledis erfaret, at huad Øllet sig er anbelangende, haffuer Bønderne for oß bekient, udj s. Claus Sehestedtz Tiid som i andre Lehnßmendtz Tiider det at haffue bekommet, enddog saadant iche er nogen Rettighed, medens en friuillig Gaffue aff Lehnßmanden, och at Uggedagsbønderne schulle tagge vaare paa, at giøre det Høe op paa forschᵉᵉ Dockemae. Derimod findes hans Kong. Ma. Her Faders høylofflige Ihukommelsis Missive, Her Greggers Krabbe den Tiid Lehnßmand paa Hindtzgaffuels Slott naadigst tillschreffuen, sub Dato Haffniæ den 9 Junij 1632, at effterſom Uggedaugstiennerne till bemᵗᵉ Slott vnderdanigst sig haffde beklaget, at Aufflen til Slottit schulle vere meiget forbedret, saa de iche vden de andre deeris Medtiennere der i Lehnnit deeris Hielp med Høbieringh, Pløyning, Harren, eller i andre Maader, som Aufflen vedkommer, bleffue assisterede, kunde det affsted komme, thj befalis bemᵗᵉ Her Gregers Krabbe, sligt Arbeide imellem dennem alle liigeligen at deele, som hand eragtede det sig best kunde schiche, och dersom nogen sig siden derudj modtvilligen anstillet, at hand dennem da med Retten schulle lade tiltaale och straffe. Huilchen Missive aff hans Kong. May. voris nu allernaadigste Herre och Konning er renouerit vnder Dato Flenßborghuuß den 11 Octobris 1648 med denne hoes føyede Clausula, at dersom nogen sig modvilligen der imod anstiller, schulle de derfore med Retten tiltaalis, och andre til Affschye derfore straffes som wedbør.

2. Andrager Bønderne, at de ichon huer aag tholff Leß Møgh om Aaret.

Belangende denne Post, er saadant Bønderne, thilliige med Aufflingen at driffue, imellom schifft, der Aufflen er bleffuen forbedret, och befindes en Deell, som sig her udj modtvilligen haffuer anstillet, udj Her Gregers Krabbeß Thiid ved Retten at vere til taalte och dømbte fra deeris Feste och Hosbondhold, effter som mand nochsom kand eragte, at mand, nu Aufflen er forbedret, iche med saa ringe Giødning kand til komme som tilforne, der Aufflen ichon vaar meget ringe.

3. Foregiffuer Bønderne at huer Mand aag 20 Leß Vedt om Aaret, de 10 Leß om Sommeren, och dennem schulle de lade hugge paa Fenøe, de andre thj Leß om Vindteren, dennem hugh de vdj Heignet, och det bleff dennem vdvist, fornet Thræer och udj Tychningen, Schoffuen vden Schade.

Herom er saaledis beschaffen. Bønderne kunde iche sielffuer benegte, mens haffuer for os veret bekiendt, at Vedden endnu, som i førige Lenßmendtz Tider, ehr bleffuen huggen paa Fenøe och udj Hegnet, paa de Steder, huor det kunde vere vden Schoffschade, medens erfahris noch sommeligen, at de heldst haffde

haffde villet, at samme Wed dennem udj Tychningen vaar bleffuen vduiist, om det endschiønt kunde vere med Schouffschade, end paa de Steder huor Aufflingen kunde forbedris.

4. Beretter Bønderne, at de for ald anden Hoffning haffuer giffuit huer om Aaret Erridtzpenge 4 ß och Erridtzaure en Ørte, for de iche schulle pløye eller dyrche videre Jord end før ehr meldt.

Denne deris Beretning med at beuise haffuer de indtet for oß fremlagt, medens Erridtzpenge regnes vdj alle Jordebøgger i Kiøb, Sall och Mageschiffter som Lanndgieldepenge for Hartkorn, och udj huis Mageschiffter effter fremfarne Konningers naadigste Beuillinger udj for[ne] Hindtzgaffuels Lehn ere scheede, befindes den Ørte Erridtzhaffre for Hartkorn som anden Landgielde Haffre at vere anslagen och beregnet.

5. Beklager Bønderne, at de paa atsch. Steder haffuer holt Holdtzegter, och nu holder den paa Slottet, imidlertid foregiffuer de, at deeris Heste strippis til Medelfart och fra, at deris Heste ere vdmattede, naar Kong. May. Folck kommer och de schulle agge, och at de udj Regen och Snee vnder aaben Himmell maa holde med dieres Heste och Vogne, der vdoffuer deres Heste forargis.

Dette befinder sig saaledis, at Lehnßmendene haffuer for got och raadeligt anseet, at Holdtz Egterne schulle holdis paa Slottet och icke udj Byen, befindes Aarsagen at haffue veret, Bonden for Drich och anden Bekostning at vilde forschaane, til med de iche heller der kunde saa vell holdes i Bereedschab, naar Kong. Ma. Folch ankom, som paa Slottet, huor ideligen med dennem kand haffuis Inspection, och at de holder vnder aaben Himmell, berettes de selffuer at vere Aarsage vdj, formedelst Lehnßmanden iche haffuer kunde hafft sit Korn och Foeder udj Roe, haffuer dog forvndt dennem, at de maate holde udj Porten, och dersom de det iche vilde, ladet vduise dennem et Stedt, huor de eet Huuß til deß Fornødenhed kunde lade paa deres Bekostning hensette, det iche heller befindes at vere brugeligt paa hans May. Slotte, at Lehnßmendene forschaffer Bønderne Huuse, huor udj de kunde holde Holdtzegter. At de foregiffuer at strippes til Medelfart och fra, haffuer de intet for oß giort beuisligt, medens berettes end dog, saadant iche for den s. Mand Claus Sehestedt nogen Tiid at vere klaget, at hand derom kunde erfare och saadant remedere.

6. At de imod Recessen agger mange lange Egter.

Denne Post at oplinße, haffuer vi veret aff Bønderne begierende, at de vilde naffngiffue, huem deres Vogne haffuer agget vdj lange Egter, at mand der vdaff deß Leilighed kunde erfare, da haffuer de dog intet saadant med at beuise fremlagt, eller nogen kundet naffngiffue.

7.

7. Angiffuer Bønderne dennem at vere paalagt, at de schulle pløye til Hindtzgaffuell, och at de forgangen Aar haffue pløyet der vdj sex Dage, imod deres Rett.

Vdj denne Post haffuer Bønderne iche Føye at besuerge sig offuer deres f. Lehnßmand, effterdi ved Kong. Missive till den første Post indført er dennem befalet, saadant at forrette, och at de foregiffuer vdj 6 Dage at haffue pløyet, der til befindes Aarsagen at vere, at de iche effter Kongl. Mißive och Lehnßmandens Befaling haffuer villet møde, at Pløyningen, Høbieringen och andet dennem ligeligen kunde imellom schifftes och deeles, medens ville effter eigen Tyche vere saa mange om en Ploug, som dennem lyster, och komme tillig eller sildig, saa och igien bortdrage, effter deeres egen Willie.

8. Besuerger Bønderne sig, at de er til tuunget, at slae Greß och agge Høe aff Hegnit ued Slottet, høste och agge Korn imod deeris Rett, videre end de haffuer giort till forne.

Vdj denne Post beklager Bønderne det at vere imod deres Ret, som dennem vid Kongel. Missive befalis, och andre hans May. Lehnß Bønder giøre, idet de driffue Lehnnenis Auffling, wanseet til dette Hindtzgaffuils Slott ichon er temmelig Auffuell, saa at dersom Bønderne enhuer sin Part bleff effter Kongel. Missive til deelt, ichon en ringe Deell till enhuer kand beløbbe, som aff hoes føyede Tingßvinde, der omb forhuerffuit, nochsommeligen kand seis och ehrfaris.

9. At de til tuingis at agge videre, end Jordbogen om formelder, 10 Leß Wedt, end som di thilforne haffuer giort.

Belangende denne Post, hafuer Bønderne iche for oß giort beuißligt, deris f. Lehnßmand noget til vpligt at hafue ladit hugge, medens befindis vdj denne vfridz Tiid, 150 Søldater med deris Officerer paa Slottet och andre Steder at haffue logeret, som behøffuede deris nødtøfftige Ildebrand, huorfore Lenhußmanden med den Wedt, Jordbogen om formelder, iche haffuer kundet tilkomme, medens siden den Tiid kunde de iche beuise videre at vere forbrugt, end den f. Mand neppeligst til Slottens Fornøedenhed behøffuede.

10. At f. Claus Sehestedt haffuer til tuungen, at agge Møgh i sex Dauge baade aff Slottet och Medelfart, huort hand det kunde bekomme tilkiøbs, och dermed ryedit Medelfart Streder och Gaader.

Huad denne dieris Angiffuende sig anbelanger, effterdi Lehnßmendene hafuer beflittet sig, Auflen til Slottit at forbedre, haffuer f. Claus Sehestedt saauel som hans Formend for hannem til forhandlit sig Giødning aff Medelfartz Borgere, och ladet føre paa Slottens Jord, och befindes at de til en Deell Slottens Jord hafuer nermehre fra Medelfart end fra Slottens Laadegaard, medens at de haffuer ryedit Medelfart Streder och Gader, kunde de iche beuiße, til med var Lehnß-

manden

manden iche dermed thient, idet de i Steden for huiß Giødning, hand sig hafde tilforhandlit, schulle føre hannem andit paa Jorden, som der til iche var tienlig.

11. At s. Claus Sehestedt hafuer ladet Schoffuen affhugge i Flengetal, och Stabberne med Roed ladit oprydde, och Pløylanndet der vdoffuer er forbedrit, och deris Gierder der wet forøgtis dennem till Schaade.

Denne Postis Opliußning diß bedre och grandgifueligere at erfahre, hafuer wj begiffuit oß med Bønderne paa Aastederne och aff dennem begierit, at de oß vilde paaviiße, huor den s. Mand Schoffuen i Flengetal hafuer ladit effter deris Angifuende affhugge, och haffuer vj det flitteligste mueligt alting besigtiget och befundet, at sammestedtz vdj atsch. Lehnßmendz Tiider til Slottens Behouff Tiid effter anden er bleffuen huggen, efftersom de haffuer eragtit, det at kunde vere vden Schouffschade, efterdi paa samme Steder Treerne aff Stranden och paafallende Binde altiid forderfuis, som aff de Treer endnu paa Steden star, nochsom seis, thj de til indtet andit ere nyttige end til at brende, enn Deel aff samme Threer ehre ochsaa udj førige Lehnßmendtz Thider aff Gudz Weyer neederslagne, och paa en Deell Steder aff Soldatterne vdj den keyserlige och sidste Feyde Thiid forderffuede, huilche den s. Mand siden til Slottens Brug haffuer ladet hugge, och Roeden siden for sine Penge ladet oprydde, paa det hand Aufflingen kunde der vet forbedre, hans Ma. Slott til Beste, och siunis dit billigt, at Bønderne siden det Gierde deromb tilsagt, Kornit at holde i Fred och Roelighed.

12. At de forfølgis høyligen formedelst de deeris Øxen udj deeris Nøed och Trang til Schatt och anden Vdgifft til andre selger och affhender.

Denne Post er dennem och aff oß foreholt, och aff dennem begieret, at de vilde beuise, om nogen for saadan sine Øxens Afhendelse haffuer verit forfuldt. Da haffuer Bønderne sambtligen iche kundet benegte, at den s. Mand ioe haffuer paa høyeste Værd betalt dennem, huis Øxen hand dennem haffuer af kiøbt, ey heller kunde beuise nogen aff hannem derfore at were forfuldt, medens det er billigt, och iche jmod Bogstaffuen, at en huer Bonde, som hafuer Øxen at selge, thilbiuder Lehnßmanden dennem for nogen andenn, om hand dennem for deris Værdt vil beholde.

13. At naar nogen sig forseer, de wed Magt hendtis och kastis udj Thaarn vden nogen Procefs.

Denne Post haffuer de iche for oß kundet beuiiße nogen at vere vederfahren, som sig iche høyligen haffuer forseet, idet een haffuer sprungen offuer Muuren paa Slottit och saa vnduigt, en anden haffuer slagen Ladefougeden och ellers i andre Maader sig groffueligen forseit, saa den s. Mand haffuer hafft Betenchning udj, dennem ved Rettens Middell at lade thil taale, formeenendis at ville i saa Maader straffe dennem paa Kroppen och iche paa Formuen, som deris Hustruer och Børn till Schaade kunde komme. 14.

14. At de ey maa yde, huiß Straefoeder de til Slottet schulle giffue, i rette Tiide, medens til Juell och Kyndilmißße, naar Veyen er verst, ellers opbergis for huer Laß aff dennem 10 m℔.

Her om hafue vi forfaret och befindis, at den s. Mand Clauß Sehestedt nochsom haffuer derudj anseit, naar Veyen war bæst, och falt Bønderne bequemmeligst Foerit at fremføere, kunde iche heller tilforne lade annamme Foerit formedelst den ringe Huußwerelse, som er i Slottens Ladegaard, hafuer ey heller nøt nogen till, att giffue Penge derfore, mens naar nogen bem^te^ Straefoeder iche kunde ombere, eller affstedkomme, haffuer hand dennem til Willie Penge derfore annammet, som hans Formend och haffue giort, och befindis, at de en Deell aff dennem meere end hannem for huer Laß aff bem^te^ Foeder haffuer giffuet.

15. Belangende en Deel Hindtzgaffuels Slottes Bønders anden Supplication, huorudj de sig beklage, at den s. Mandtz Fuldmegtige haffuer dennem til taalet och hendet Dom offuer dennem for noget Høe, som hans Fuldmegtige hafuer berett, at schall vere bleffuen forraadnit, och at de formeener sig der imod at befrie med it Thingßvinde, som Christoffer Pederßenn i Gielbyemølle hoes sig haffde, som om deris Hoffning schulle formelde.

Derom er saaledis beschaffen. At bem^te^ Supplicanter haffuer aff Mutvillighed iche villet effter komme hanß Kongl. Mays. Misßive med samme Høbiering, mens ladet Høet ligge paa Stedet och forraadne, deeris s. Lenßmand til stor Schade, huor fore hand haffuer verit foraarsaget dennem ved Retten at lade tiil tale, saa och hendet Dom til Herridtztinget paa deeris Feste och Hoßbondhold, som och til Landtztinget er confirmerit. Det Tingßvinde, de sig paaberaaber, haffuer de till oß leffuerit, huilchet vi och vnderdanigst her hoes denne Relation fremschiche, och kunde vi iche der udaff erfahre, at samme Tingßvinde dennem for Hoffning imod Kongel. Befaling kand befrie, medens dersom saadan deeris Klage och Gienstridighed schulle vell optagis, ville der vdaff mange tage Exempell och hans Kong. Ma. Lenßmendtz tilbørlige Respect och Lydighed gandsche betagges.

At vi saaledis hans Kongel. Ma. naadig^te^ Befalingh paa det vnderdanigste haffuer effterkommit, och de oß tilschichede Documenter med denne voris vnderdanigste Relation vdj hanß May. Cancellie vnderdanigst igien præsentere, bekreffte vi med woris Hender vnderschreffne och Zignetter vnderthrøgt. Actum Ottensee den 8 Martij 1649.

Henningh Walckendorff mppia. | Henning Powisch min egen Hand.

Original paa Papir med to paatrykte Segl.

7.

7.

Vidne af Vends Herreds Ting angaaende Hoveriet til at drive Hindsgavls Avling. Dateret 10 April 1649.

Thu Jacobsen i Balsløff, Herridtzfougid i Wendtzherrid, Laurids Pedersøn i Holmegaard, Niells Pedersønn i Kierbyholmb och Nielß Berttelßøn j Wiby, giøre witterligt, Aar 1649 Tißdagen den 10 Aprilis paa Wendtzherridtzting vaar skicket Hermand Friiß, Slodsschriffuer paa Hindsgausll Slott, paa sin Hoßbunds erlig och welb. Frue Fru Christends Lindenow, salig Claus Seestis hindis Wegne, bediß och sich et fuldt Tingsvinde aff aate trofaste Dannemend, som waare Hans Pedersøn i Fiellsted, Niels Anderßøn i Harndrup, Staffen Raßmusßøn i Kierbyholmb, Erich Nielsßen j Gieldbierg, Claus Hanßøn i Brenderup, Poull Anderßøn i Asperup, Nielß Jenßøn ibidem, och Niels Raßmusßøn i Kierby, huilche aate trofaste Dannemend, der alle endbregteligen vindet paa deriß goede Troe och Sandingen, at dj samme Dag paa for^ne Ting sandeligen saaege och hørde, thed Hermand Friiß paa sin Hoßbunds, erlig och welb. Frue, Fru Christendtze Lindenow, sal. Clauß Seestet, hindiß Vegne haffde Siunßmend jnden Tinge, effterßom dj waare louglige vdmelte aff Tinget, at siune och forfare, huis Korn der kunde saaeß vdj alle Slottenß Marcker, saauel dett som liger udj Leye, som det der er saaet. Da er frambkommen Anders Olluffßønn j Skrilling, Anderß Hanßøn, Niels Ollßønn, Hanß Anderßønn ibidem, Marten Anderßønn j Kaußlund, Raßmus Ollßønn, Jørgen Offerßen, Nielß Findtzen ibidem, hiemblede effterßom dj bleffue paawiiste, først øestenn ved Slottid Nyeschouff, och siunte, som dj iche rettere kunde kiende, for halfftolffte Pund, Koehauen halffiette Pund, j Haffre Lycken halfffierde Pundt, i Rughaufuen tu Pund, j Homlehauen en Orte, i Krybeschouff trey Pundt, Westergaulß Klint halffnyttende Pundt, beløber sig tilsammen 44½ Pund Kornn. Derefter frambkomb Fierdingsfougderne Jenß Nielßønn i Indsløff, Pouell Anderßønn i Asperup, Niells Grøfften i Oelsboe paa Maren Laueses Vegne i Oelßboe, och vandt ved Ed och oprachte Fingre effter Recesßen, effterßom dj waare tilspurde aff Hermand Friiß, om det iche waar dennem witterligt, att welb. nu salig Clauß Seestet, Kongl. Mayts. Lenßmand paa Hindsgausl Slot, haffuer dem befallet, saauel som meenige Slottenß Tiener ved dennem ladit advare udj deriß Fierdinger, at skiffte och dæle Slottenß Auffling, saaviitt enhuer kunde tilfalde, saa och huiß Jord, som forgangen Sommer haffuer liget udj Ley aff forbemelte Slottenß Aufling, det i lige Maader at wilde giffue tilkiende, och dj nu bekiende her inden Tinge, dennom for^ne Dæling belangende Slottenß Jord nochsom verre witterligt tilsagde at

at werre, och samme welb. nu sal. Claus Seestis Befalling Jordenn at schiffte sigh j alle Maader haffuer vildet effterkommit, och det en huer aff Bønderne er tilbøeden at schulde skee, dersom dj det ellerß wildet effterkomme, nemblig Slottenß Tiennere. Dißligeste affsagde, at forgangen Sommer da laae baade Haffre Lychen saauelsom en stoer Part aff Sauls Klintt udj Leyder och vaar iche saaed. Dertil suarede Lauridtz Hansßøn i Gieldsted paa sin egne Vegne, at hand iche widste att skiffte nogen Jord, fordj der brydiß huert Aar baade om Mickelßdag och Foraarit, och Lauridtz Hansßønn frambraabte Hans Gammell i Kindstrup och flere aff Slottenß Tiener, at suare med hannem, tillmed iche heller vilde beneegte, jo at haffue verrit och indnu er Hoffuidmand i samme. Hans Gammell i Kindstrup suarede ligesaa, Jørgenn Stuberup, Jesper Anderßen j Torpe, Jesper Møller i Lionge, Jenß Anderßenn i Gielsted, Nielß Raßmusßønn i Asperup, Mickell Jensßønn i Boring, Hanß Lauridtzenn ibidem, Lauridtz Madtzøn, Søffren Poulßønn j Risom, Jørgen Jørgensen i Boring, Jep Lauritzen i Asperup, Jørgen Andersßønn, Søffrenn Lauridtzønn, Jep Markursønn ibidem och Hanns Madtzønn i Boring suarde ligesaa. Huortill Hermand Friiß suarede och formeente iche at skulde kunde beuißis, och waar forschrefne Lauridtz Hansßønn i Gieldsted och forschreffne Bønder nu til Wedermolßting med forschreffne Siunßmend, der dette gick beschreffuet. Att saa ehr wundet for oß, det winder wj med voriß Zigneter vndertrøgte. Datum anno die et loco vt supra.

Original paa Papir med 4 paatrykte Segl.

Udenpaa: Tingßvinde bel. Hindtzegauffls Affling.

8.

Kongelig Befaling til Bønderne at udgive deres Skriverskjæppe, hvorved adskillige havde vægret sig. Dateret 21 Juni 1649.

Wii Friderich dend Tredie, med Guds Naade Danmarchis, Norgis, Wendis och Gottis Konning, Hertug vdj Sleßuig, Holsten, Stormarn och Dyttmerschen, Greffue vdj Oldenborig och Delmenhorst, helse eder wore och Kronens Bønder och Thienere, saa mange som ligge och thiene till wort och Cronens Slott Hindtzgauffll, euindelig med Gud och vor Naade. Vider att effterßom wij komme vdj Forfahring, huorledis en Deel aff eder sig schall weigre at vdgiffue till Schriffueren paa wort Slott Hindtzgauffll dend Schriffuerschieppe, som j hannem effter Lensmandens Forleeningsbreffs Lydelße pligtig ehre at vdgiffue, och de andre ederſ Medteinere vdgiffue och tilforn vdgiffuet haffuer, da bede wij eder alle

alle och en huer, saa och hermed aluorligen binde och befale, at j werer tiltencht for^ne Schriffuerschieppe effter wores Lensmandtz Forleeningsbreffß Indhold, till Schriffueren at vdgiffue, ligesom andre eder Medteinere, saafrembt j iche derfore will tiltalis och straffis som wed bør. Huoreffter j eder kunde haffue at rette och for Schade at thage ware. Ladendis det jngenlunde. Giffuet paa wort Slott Kiøbenhaffn dend 21 Junj anno 1649. Vnder Wort Zignet.

Udenpaa: Befalling til Bønderne i Hindtzgaffuels Leen at giffue Schriffueren Schriffuer Schiepe. Hafniæ 21 Junij 1649.

Originalt Concept paa Papir.

9.

Ansøgning til Kongen fra Bønderne i Anledning af Commissariernes Erklæring af 8 Marts 1649. Dateret 25 August 1649.

IHM.

Allernaadigste Herre och Konningh. Effterßom ederß Kongelig. Maytt. haffuer naadigst anbordnett tuende Commissarier, nemblig vellb. Her Henning Wallchendorff thill Glorup och wellb. Henningh Powisk thill Holluffgaard, att dj schulle forfare och paakiende om den Supplication thill ederß Kongelig Maytt. offuerleffuerett, offuer wellb. nu salig Claußs Sehested, Lenßmand thill Hindßgaffuellß Lheen, paa den ene Side, och en Deell aff Hindßgaffuelß Bønder paa den anden Side, anlangende om huiß thuistige Stridighed dennem imellum kunde were thilldragett. Daa effterdj forbemellte wellb. Commissarier deriß Affsigtt och skriifftelig Resolution vdj ederß Maytz. Cantzelie haffuer jndstillett, med huilchen wy fattige Mend aff Hindßgaffuelß Lheen iche dermed kand were fornøyett, er vij derfor paa dett wnderdanigste aff ederß Kongelige Maytz. Naade ydmygeligen begierendeß, att vy maatte nyde, giøre och følge den Wgtt och Arbeyde till Hindßgaffuell, som wy i førrige Tider giortt haffuer. Och er herpaa woreß Giensuar imod samme Commissariers Affsigtt som følger vdj stychewiiß.

1. Anlangende den første Post, som er om Aufflingen, daa, effterdj wy icke i nogen Maader klager paa wellb. Her Gregerß Krabbe, woreß førrige goede och fromme Lheenßmand, men, saa wiit wy giorde i hanß Thid, waar wy well med hannem om fordragett, och haffuer wy hannem intett att beschylde, men effterßom huertt Aar i salig Claußs Sehestedß Thid Wgter och Aufflingen thilltog och sig megett formeerett, daa kunde wy dett iche thaale, megett mindre wdstaa. 2.

2. For dett andett, saa schall dett well befindeß vdj dj førrige vellb. Mendß Jordbøgger, att vy iche aaeg meere end tolff Læß Møg om Aarett, men, éffterdj Aufflen er forbedrett huer Aar, wilde den goede wellb. Mand s. Clauß Sehested iche der med were fornøyett, effter førrige brugelige wedtagne Sedwane, menß oß megett meere paalagde.

3. Till den thredie Post suareß saalediß, att nu vdj vellb. salig Clauß Sehestedß Thid wed Enden aff Pløylandett sparedeß ingen Træ, huad heller dett vaar vngtt heller gammelltt, och wdj førrige Thider aaeg wy iche meere end thiuffue Læß Wæd, wden naar woreß allernaadigste Herre och Konge sielff ankom paa Steden, heller nogen aff hanß Maytß. Tienere.

4. Till den fierde Post att suare, daa er wy for Gudß Schylld wnderdanigste begierendeß aff ederß Kongelig Maytt., att ederß Naadeß Jordbog maatte komme her thillstede, daa schullde well befindeß, att woreß Angiffuende er sandferdig.

5. Angaaende den femte Post, daa vdj wellb. Her Gregerß Krabbeß Thid er en Stalld thill Holldßægten opbygtt, huilchen wy daa brugte for Regen och Snee. Och haffuer bemellte vellb. salig Clauß Sehested oß den vdj fraatagett, thi vdj Porten paa Slottett (som forregiffueß), er inthett Rum thill nogen Heste, fordj hanß egen Vogn staar der wdj, och weed wy iche derfor, att lade flere Stallde opbygge. Huiß Strippen, Kiøren och Renden thill Medellfar sig belanger, er endnu ligesaa som thillforn, huilchett wy end ochßaa thitt och offte for den goede wellb. Mand vellb. Clauß Sehested haffuer oß beklagett, loffuett dog den salig Mand oß gott, men inthet er bleffuen efftekommett.

6. Belangende den siette Post, att vellb. Commissarier forregiffuer, att wy iche kunde naffngiffue eller giørre bewiißeligtt, att vy nogen haffuer førtt och fløtt vdj Langægten, daa suarer vy her thill, att Roland Anderßøen i Medellfard (som da siellffuer vdj vellb. Commissariers Nerwerelße waar thillstede) kunde iche benegte, att hand jo waar førtt med Hindßgaffuellß Bønderß Wogne thill Steenløß thill Brøllup, och end herforvdenn mange andre att vere førtt aff oß fattige Bønder, baade vdj Sæde saa well som vdj Høste Tid, ville vy vere bestandige och beuiiße, om Fornødenhed det vdkreffuer.

7. For dett Siuffuende, huad Pløyningen thill Hindßgaffuell sig anrører, daa haffuer vy mødett huer Gang wij fick Bud effter Lenßmandenß Befalningh, och haffuer wy pløyett saa megett, som en huer bleff paalagtt och tillsagtt.

8. For dett Ottende, att wy fattige Bønder haffuer oß beklagett, att slaa Græß och age Høe ved Heignett wed Slottett, daa haffuer wij och dett efftekommett huer Gang oß Bud vaar thillschichett aff Lheenßmanden salig Clauß Sehested,

Sehested, och schall Gud kiende och wyde, att en Partt aff oß haffuer lang Wey wd thill Slottett, saa att en Deell iche vden største Forderffuelße dermed affsted kunde komme eller bringe thill weye.

9. For dett Niende forregiffueß, att vy iche kunde beuiiße, att vere vydere Weed huggen, end Jordbogen om formellder, och Slottenß Fornødenhed vdkreffuer, daa vill och kand wy beuiiße med Seddeler, att vy haffuer agett aarligen thi Laß Weed meere end ßom thillfornn.

10. Till den tiende Post att suare, da falder dett oß besuerligtt och megett tungtt att age Møg fraa Slottenß Ladegaard, end sidenn frae Medellfard.

11. Att suare thill den elleffte Post, daa er wy paa dett vnderdanigste aff Ederß Kongelig Maytt. begierendeß, att effterßom Aufflenn thill Hindßgaffuell er nu saa megett formeerett och forbedrett, och wy fattige Folch forarmett, att vy Slottenß Auffll iche kunde driffue wden voreß største Forkleinellße och gandsche Forderffuelße, menß ydmygeligen beder och indfalder thill ederß Konglige Maytt., att vy maa myde som wdj forrige Tider haffuer brugeligt och sedvanligt werett.

12. Angaaendeß den tollffte Post om Øxen, att vy iche aff velb. s. Claus Sehested schullde were thillthallt for, daa bekiender wy Peder Hanßøenn i Aallßboe och Jesper Anderßøenn i Torup, att vy haffuer verett thillthalltt aff wellb. Clauß Sehestedtz Fuldmegtige Hermend Friiß, formedellst wy haffuer affhendett woreß Øxen thill andre.

13. Wdj den trettende Post formellddeß, att en aff Hindßgaffuellß Bøender att schulle haffue slagett Ladefougetten, och en anden aff Bøender att haffue sprunget offuer Muren, daa schall dett iche beuiißes, att nogen aff oß, som haffuer supplicerett, eller nogen aff woreß Folck dett att haffue giortt, men mange aff oß, som nu er her thillstede, att vere fengßlett och kast vdj Tornett, huillchett i forgangen Wge scheede, som waar denn 15 Augusti.

14. For dett Fiortende, daa ommellder den Post, att wellb. nu salig Clauß Sehested haffuer anseett en Deell (som hand formeener) Hindßgaffuellß Bøenderß Gaffnn och Goede om Straafoeder att yde thill Juell och Kyndellmiße, huilchett wy iche kand effterkomme, synderlig fordj Weyen paa dj Thider er slemmest och Dagen stachest, huorfore wy wnderdanigste begierer, att wy till s. Michellß Thide aarligenn maa yde forschreffne Straafoeder, thi dett er oß wmueligtt samme Straafoeder med Penge att bethale.

15. For dett Femtende och Sidste, daa haffuer wy iche aff Muttvillighed och Opsetzsighed imodstaaett woreß allernaadigste Herreß och Kongeß Befalningh (som forregiffueß), menn gandsche wnderdanigste haffuer mødett baade med woreß Folch och Heste, saa thitt och offte wy aff Lheenßmandenn s. Clauß Sehested

Sehested vaar thillsagd, och da haffuer Høett indbiergett, dett meeste mueligtt were kunde. Menß efftersj Gudß Weyr med Regenn haffuer en Thid och anden forbødett och oß der ifrajagett, saa haffuer wy doeg med stor Mødsommelighed dett meeste wy kunde aff samme Høe jndbiergett.

Paa huilche forregiffuende Poster wy thuende Gange haffuer steffnett Widne wdj Rette, huilche Vidneß Paahør oß begge Gange aff Herretzfougden (Slottenßschriffueren thill Willie) er bleffuen affslagen, som med Spilledommen er att beuiiße, der thill med och medtt Steffningen.

Huorfore vy fattige Mend paa dett allervnderdanigste thill ederß Kongelig Mayt. indflyer, ydmygeligen bedendeß och begierendeß, att ederß Kongelig Maytt. for Gudß Schylld willde aff Naade och Mischundhed forvnde oß fattige Wndersaatter, att vy effter voreß indschickett Thingßwidne vdj ederß Kongelig Maytz. Cantzelie maatte nogenlunde nyde nogen ederß Naadeß Forlindringh paa dett som wy begierer, effter derom Thingßvidneß wydere Formelldningh. Saadanne ederß Kongelig Maytz. Vellgierninger vill den euige Gud rigeligen och rundeligenn belønne och wy fattige Wndersaatter Natt och Dag vdj voreß Bønner thill Gud i Himmelen ihukomme. Kiøbenhaffnn den 25 Augusti anno 1649.

Ederß Kongelig Maytz. plictschyldigste och wnderdanigste Bøender och Thienere aff Hindßgaffuelß Lheen.

Original paa Papir.

10.

Sagens endelige Afgjørelse ved Kongeligt Brev af 4 September 1649.

Fr. Christendze Lindenov sich Breff, Hindsgaffls Bønder anbelangende.

F. 3. V. G. T. Efftersom menige vore och Chronens Bønder och Tienere udj Hindsgaffls Lehn, som offuer eder och eders affgangne Hosbond haffuer suppliceret, saadan deris Forseelse och Blydighed bekiende och Hoffuitmandenn, som der till haffr ueret Aarsage, udlagtt haffr, med underd. Begiering, att samme deris Forseelse dennem maatte tillgiffuis, och de for uidere Tilltale were forschaanett, da, effterdj en Deell aff dennem, som mest Aarsag der till haffuer werett, derfor allerede ere bleffuen straffede, lader vj dett derved naad. beroe, haffuer och aff synderlige Gunst och Naade dennem samme Forseelse tilgiffuett, bedendis

bedendis eder och ville, att j dennem her effter for samme Sag lader vere vtiltalt och Sagen som død och machtesløß lader forbliffue. Datum etc. Hafniæ dend 4 September ao. 1649.

Fyenske Tegnelser VII. Fol. 46.

XIII.

Blandinger.

Anvendelse af en nedbrudt Kirke ved Urup. 1585.

Claus Glambeck fick Breff, att lade Niels Skram følge jtt Taarn och Mur vdj Wrolle, vt seqvitur.

Frederich etc. Wor Gunst thillforn. Wiid att oß elsk[e] Niels Skram, wor Mand, Thiener och Embitzmand paa wortt Slott Drottningborg, haffuer vnderdanigst weritt begierendis att motte bekomme thett Thorn och gamble Mur, som staar vdj Wrolle ther for wortt Slott Skanderborg, aff thend Kiercke offuerbleffuen, som samestedtz werett haffuer, thill Hielp thill sin Kierckes Forbedring wed hans Gaard Vrup. Thett wij hannom naadigst vndt och beuillgett haffue. Dog mett thend Besteed, hand paa egne Omkostning skall thend lade affbryde och afføre. Thj bede wij thig och wille, attu hannom samme Muer och Steen lader følge. Thermet befalendis etc. Schreffuitt paa wor Gaard Schouffgaard thend xij Dag Octobris Aar mdlxxxv.

Jydske Tegnelser III Folio 45.

Ugedagsmænd.

Frederik II. Giøre alle witthherligt, att off elsk[e] Frw Karrine Anders Søyes Effttherleuerske haffuer ladet berette for off, huorledis att hun haffuer tiill

tiill hindis Sedegaarde Kierstrup och Kielstrup nogne Vgedagsmend, som ligge wdenn Sogenet, och wor Lensmand paa wort Slott Olholm skall haffue ladet thennom schriffue och paa wore Wegne wil haffue Skatt aff thennom, och siger, att samme hindis Vgedagsmennd skulle aff Arrildz haffue werit frij for Skatt, och therfore er begierendis, att hun hereffther wdj lige Maade maa nyde samme hindes Vgedagsmend skatt frij. Tha haffue wij aff wor synnerlig Gunst och Naade ombragett, och nu mett thette wort obne Breff ombrage mett for[ne] Frw Karine, hues som for[ne] hindes Wgedagsmend her til dags skulle haffue vdgiffuit vdj Konningeskatt oc for[ne] wor Lensmand thennom fore tilthaler, dog saa, att for[ne] the Mend, her effther skulle giffue wdj Skatt och Landhielp som andre Addellens Thiennere, och therfore icke regnis frij, efftherthij the boe wden Sogenet. Giffuit etc. Haffnie 7 Maij Anno 61.

Udkast. Topographisk Samling Kjærstrup Nr. 2.

Bøger.

1546. Cantor i Roskilde fik Brev til Mester Anders Globs Arving Iver Friis, at han skal lade Capittel i Roskilde følge "alle thee Bøger, som thee gro Muncke wdj Roskilde haffue til troer hende indset vdj Mester Anders Globs Gard paa Roffengarden vdj Kiøpnehaffn", huilcke Bøger Kongen har vndt Roskilde Capittel til at lægge paa deres Liberj.

Af Tegnelser over alle Lande II Folio 70 b.

Danske Magazin,

Tredie Række.

Femte Binds tredie Hefte.

XIV.

Fru Anna Lykke og Lamme Heine.

En Trolddomssag fra 1627—30.

Det er en bekjendt Sag at Christian den Fjerde den 10de November 1626 lod Fru Anna Lykke til Harridslevgaard, Kai Rantzaus Enke, fængsle, fordi hun var draget om i Landet med den udvalgte Kong Christian og ikke havde opført sig som andre ærlige Fruentimmer og Enker. Dette vakte stor Opsigt, da det var lige krænkende for Kronprindsen, der allerede var udvalgt og hyldet som Konge, for den høibaarne Dame selv og for hendes rige og mægtige Slægt: desuden var det ganske ulovligt, da det var skeet uden foregaaende Proces. Kongen ansaae det for rigtigt, under 24de Nov. s. A. derom at udstæde et aabent Brev til samtlige Indbyggere i Danmark og Norge for at forsvare sin Fremgangsmaade[1]), og tilbød Fruen den 2den Decbr. Friheden, ifald hun vilde forpligte sig til bestandig at opholde sig paa sin Gaard og kuns at forlade den, for at komme i Kirke, samt at lade sin unge Datter blive i Huset hos dennes Faster indtil hun blev gift[2]). Fru Anna Lykke vilde ikke gaae ind herpaa og forlangte Dom, hvorefter Kongen i en Skrivelse til Kantsleren af 25de Juli 1627 befalede oprettet en combineret Ret, bestaaende af ligemange Rigsraader og Geistlige, til at dømme i Sagen, da de ordinaire Domstole ikke syntes ham passende[3]); heraf blev dog intet, rimeligviis paa Grund af Raadets Modstand imod saadan usædvanlig Domstol, skjøndt Kongen skyder Skylden paa Iver Juuls Fraværelse og den vanskelige Tid. I October Maaned Aar 1627 skrev Fruen til Rigsraadet og forlangte at løslades med Ære, hvorefter dette raadede Kongen til endeligen at lade Sagen paadømme, hvilket han dog ikke vilde, men talte om at lade fremmede

[1]) Jfr. Molbechs Christian IV Breve I. 258—59. [2]) Ibd. S. 259—60. [3]) Ibd. S. 260—61.

fremmede Universiteter dømme i Sagen[4]), hvoraf der imidlertid heller ikke blev noget, hvorimod Fru Anna Lykke endelig "for Kongens Moders og andre Godtfolks Forbøns Skyld", som det heed, efter et Aars Fangenskab blev frigivet den 15de Nov. 1627, med Forpligtelse til at blive paa Harridslevgaard, dog fik hun Tilladelse til at beholde sin Datter hos sig, fra hvilken Betingelse hun ikke paa nogen Maade havde villet vige[5]).

I denne Sag danner en Proces med en Troldqvinde ved Navn Lamme Heine en meget interessant Episode og staaer i nøiere Forbindelse med Hovedsagen end det ved første Øiekast synes. Sammenhængen dermed er, ifald vi have opfattet den rigtig, følgende. Jens Boldmester, en Holstener, som var i Fru Anna Lykkes Tjeneste, angav i Januar Maaned 1627, at hun ved Hjælp af en Troldqvinde, Lamme Heine i Süderstapel, agtede at tage Kongen af Dage og skaffe sig Prindsens Kjærlighed; strax efter kom han i Kongens Tjeneste som Censpænder, rimeligviis til Belønning, hvilket vel ogsaa har været hans Hensigt med at opdigte Historien: Had imod een af Fru Anna Lykkes Piger, Kirstine, synes ogsaa at have været med i Spillet. Kongen troede, som bekjendt, fast paa Trolddom, ligesom hans Svoger, Kong Jacob i Skotland, og fleste Samtidige, var desuden i høieste Grad opbragt paa Fru Anna Lykke og har ganske sikkert antaget Beskyldningen for grundet; han lod Sagen undersøge paa det Skarpeste, hvilket vil sees af efterfølgende Actstykker.

1. **1627, 18de Januar.** Forhør over Lamme Heine i Rendsborg i Overværelse af Tage Thott, Johan Eberhardtsson og Jørgen Schulte, som langsomt og Ord for Ord lod hendes Tilstaaelse oplæse for hende, hvorefter hun godvillig bekræftede den Punct for Punct[6]).
   a. Adspurgt, om hun kjendte Anna Lykkes tilstedeværende Tjener[7]), svarede hun ja, han havde sidste Tirsdag været i hendes Huus i Süderstapel.
   b. Om hun kunde mindes, hvad hun dengang havde talt med ham om Fru Anna Lykke? Svar: Han havde fra Fru Anna Lykke spurgt om, hvorledes det stod til med den bevidste Sag? Hun havde svaret, at det snart skulde blive godt, dog ikke før næste Paaske. Derefter havde han paa sin Frues Vegne foræret hende fire Rosenobler[8]), som hun forevifte.

c.

[4]) Ibd. S. 257, 289. [5]) Ibd. S. 294. [6]) Orig. i Geheimearchivet, Topogr. Saml. Harridslevgaard No. 5, aftrykt som Bilag I. [7]) Jens Boldmester. [8]) 1 Rosenobel var $4^1/_4$ Rdl., og 1 Td. Rug kostede efter Sjællands Capitelstaxt for 1625 2 Rdl.; hun fik altsaa 17 Rdl., hvilket svarede til $8^1/_2$ Td. Rug, altsaa nu omtrent til 80 Rdl. i vore Penge: med en saadan Sum kunde en fattig gammel Kone nok lade sig forføre.

c. Hvad det var for Sager, hun havde for med Anna Lykke? Svar: Omtrent 8—14 Dage før eller efter Jacobi (25de Juli) havde der været en Pige hos hende og fortalt, at hun havde en Frier og vilde spørge hende om Raad; Heine havde opfordret hende til at bede Gud derom, var det hans Villie, kunde det nok skee. Anna Lykkes Tjener bemærkede herved, at Heine havde sagt til ham at hun godt havde mærket, at det ikke dreiede sig om Frieri, men om Gavtyvestreger.

d. Hvad det var for Gavtyvestreger og hvorfra hun vidste det? Svar: Omtrent 4 Uger efterat Pigen var hos hende, kom en Kone fra Flensborg, ved Navn Elsebe, og sagde, at Fru Anna Lykke habede en Mand, som hun vilde have af Dage, og bad Heine om Hjælp derved. Heine sagde, at hun skulde komme igjen til Paaske, hun skulde da gjøre sit Bedste. Dette sagde hun, fordi hun vilde have Penge af hende, hvilke hun saaledes ventede at faae.

e. Endvidere berettede Heine, at Pigen havde bragt hende et Stykke af en Lærredskrave og en Tot gule Haar: det var Prindsen af Danmarks, og derved skulde Heine bevirke, at han fattede Kjærlighed til Anna Lykke. Konen fra Flensborg havde leveret hende et Stykke af en Skosaal og en Tot sorte Haar, hvorved den, det tilhørte, som var Kongen af Danmark, skulde bringes af Dage, hvilket Konen fra Flensborg udtrykkelig havde forsikkret.

Paa denne Forklaring tilbød Heine sig at tage Sacramentet, leve og døe.

2. 1627, 24de Januar. Vidne udstædt i Bogense af Abraham Bjerg i Borgermesters Sted samt 5 Raadmænd[9]), at tvende af Kongens Pasvisere, Peiter Brandt og Jens Boldmester[10]), vare mødte for dem med kongl. Brev og førte med sig et Fruentimmer, ved Navn Heine Hans's, boende i Stapelholm, for at opsøge et Fruentimmer ved Navn Kirstine[11]), der tjente Fru Anna Lykke til Harridslevgaard, for at høre om hun kjendte den gamle Qvinde. Fru Anna Lykkes Foged fremstillede da Pigen i Borgermesters Huus. Den gamle Qvinde vedkjendte sig hende og sagde, at hun havde været hos hende med noget guult Haar og et Linklæde ved St. Jacobs Tider og begjæret, at hun skulde mage det saa, at Prindsen maatte komme til at holde af hendes Frue, hvilken Fortælling hun beedigede. Pigen

[9]) Orig. Geh. Arch. Topogr. Saml. Harridslevgaard No. 6, aftrykt som Bilag II. [10]) Rimeligviis var han altsaa allerede i Kongens Tjeneste. [11]) Da Heine ikke tidligere har nævnt Pigens Navn, maa Jens Boldmester have angivet, hvad hun heed.

gen aflagde derimod Eed paa, at hun slet ikke kjendte Qvinden, der havde paasagt hende saadan aabenbar Løgn, og forlangte hende anholdt, indtil Lov og christelig Ret kunde skille dem imellem.

3. 1627, 26de Januar. Vidne udstædt af Otto Knudsen og Jørgen Mogensøn, Borgermestere i Odense, Jørgen Mule, Hans Bruun, Frederik Ammerbach og Peder Nielsen, Raadmænd, og Anscharius, Byfoged sammesteds, at Kongens Tjener Jens Boldmester har berettet, at en Qvinde ved Navn Heine Hensse af Süderstabelholm, som nu er der i Byfogdens Huus i Forvaring paa videre Besteed, var bleven syg, hvorfor han bad dem om tilligemed Præsterne at høre hendes sidste Bekjendelse, om hun skulde døe[12]). De toge da Byens tre Præster med sig, hvorefter hun forklarede:

a. Om Pigen Kirstine, som nu var anholdt i Bogense, ligesom under No. 1—c, kuns lidt mere dramatisk: Haarene berettede hun at have brændt.

b. Om Konen Elsebe fra Flensborg noget anderledes end i No. 1—d; Konen var i Vadmels Klæder og talte kuns Dansk. Haarene kastede Heine strax paa Ilden, da Konen forlangte at der skulde skee Kongen noget Ondt, og sagde: "Gud bevare mig fra, at Hs. Majestæt skulde komme noget til."

Paa denne Forklaring tilbød hun sig at tage Sacramentet. De formanede hende alvorligt til at sige Sandheden, da hendes Liv snart vilde have Ende, men hun blev ved sin Bekjendelse. Jens Boldmester tilspurgte hende, om han eller nogen anden af Kongens Tjenere nogensinde havde begjæret, at hun skulde sige andet end Sandhed, hvilket hun under Eeds Tilbud benægtede[13]).

4. 1627, 31te Januar. Forhør over samme Heine, optaget ifølge kongl. Befaling af Kongens Kantsler, Hr. Christian Friis til Kragerup, Rigsraad Just Høg til Vang og Christoffer Urne til Aasmark i Dalum Skriverstue[14]). Hun bekjendte nu heelt anderledes, nemlig:

At hun aldrig havde været anmodet af Nogen om at forgjøre Kongen, men Elsebe fra Flensborg, en høi og meget gammel Qvinde, begjærede, at hun skulde mage det saa, at Kongen, som var vred paa Fru Anna Lykke, igjen maatte blive hende god; hvor hun er, veed hun ei, men troer nok at kunne gjenkjende hende. Elsebe talte blot Dansk, hvilket Heine slet ikke forstod, men hun meente at have tilstrækkelig forstaaet

[12]) Sygdommen var rimeligviis et Paafund, for at gjøre Fortællingen troværdigere. [13]) Orig. sammesteds No. 7, aftrykt som Bilag III. [14]) Orig. sammesteds No. 8, Bilag IV. Man seer her tydeligt, at Heine nu modificerer sine Bekjendelser, af Frygt for Følgerne, da Sagen begynder at blive hende uhyggelig.

staaet hendes Mening af det Stykke Skosaal og de Haar, hun leverede hende, som Heine endnu havde i sit Gjemme. Om Fru Anna Lykke havde hun aldrig hørt tale, før Jens Boldmester talte om hende, thi af Elsebes Tale kunde hun ikke forstaae, hvad Frue det var, og vidste ikke noget om hende, før Jens Boldmester nævnte hendes Navn. Else (Elsebe) var kuns hos hende et halvt Qvarteer, ved Middags Tid for 6—7 Maaneder siden, men om hun kom til Lands eller Vands, gaaende eller ridende, og hvor hun blev af, vidste Heine ei; Ingen var nærværende under deres Sammenkomst. Elsebe havde begjæret og faaet Smør og Brød, men hverken gav eller lovede hende Penge. — Angaaende Pigen Kirstine berettede hun, at hun var hos hende 3—4 Uger tidligere, ganske alene, dog var der et libet Drengebarn tilstede, som Heine havde hos sig; det var ved Klokken 9 Slet. Kirstine laae i en anden By og tøvede ikke i saa lang Tid hos hende, som behøvedes for at gaae ud af Skriverstuens Dør og ind igjen; om hun kom kjørende eller gaaende, vidste hun ei. Kirstine gav hende intet, men lovede noget, ifald hun kunde mage det saa, at den Prinds, hendes Frue havde kjær, vilde gjengjelde dennes Kjærlighed; hun nævnede ingen af dem, men gav hende blot 3—4 gule Haar, hvilke hun endnu har. Pigen var klædt i Sort, men om det var engelsk Klæde eller hvad det var, vidste hun ei. Ellers har Ingen talt til hende om denne Sag.

5. **1627, 1 Februar.** Forhør optaget i St. Knuds Kloster i Odense af de samme tre Herrer over Heine Hanssen af Süderstapel, i Overværelse af Jens Boldmester og Fru Anna Lykkes Pige Kirstine Thomas Datter. Heines Bekjendelse fra den foregaaende Dag blev hende forelæst; hun vedgik den, og der foregik endvidere følgende:

a. Jens Boldmester paastod, at hun forstod Dansk, hvilket han ved flere Leiligheder vilde have bemærket, men dertil svarede hun, at det i saa Fald maatte være Ord, som ikke vare rigtig danske.

b. Heine paastod, at Kirstine talte Tydsk, da hun var hos hende, og tilsidst havde sagt at det var Prindsen af Danmark, hendes Frue havde kjær; tilspurgt, hvorfor hun ikke havde tilstaaet det igaar, svarede hun, at hun ikke ret havde erindret, om hans Navn blev nævnt eller ei.

c. De gule Haar troer hun at have i en lille Lærredspose.

d. Kirstine Thomas Datter beretter, at hun er født i Segeberg, men veed aldrig

aldrig at have været i Süderstapel; derimod har hun nok hørt, at denne Qvinde er berygtet og kaldes Lamme Heine.

e. Hun kan bevise, at hun siden sidste Mikkels Dag for et Aar siden ikke har været i Lante Holsteen videre end i Haderslev, første Gang med sin Frue, anden Gang da hun førte Statholderens Datter hjem.

f. Hun tilbød sig at tage Sacramentet paa, at hun aldrig havde tænkt paa det, som Heine beskyldte hende for.

g. Siden hun kom her til Danmark, hvilket nu til Sommer bliver fer Aar, har hun kuns to Gange været i Holsteen, og da reiste hun i sorte Klæder[15]); hun vil bevise dette med de Folks Vidnesbyrd, hos hvilke hun har været.

h. Tilspurgt, om hun havde kjendt en gammel Qvinde hos Fru Anna Lykke ved Navn Else, svarede hun: ingen uden een i Kjøbenhavn, som boede i Fru Anna Lykkes Have.

i. Jens Boldmester berettede at han, da Heine første Gang saae hende i Bogense, formanede hende til at betænke sig vel paa hvad hun bekjendte, da Een kunde være en Anden liig; Pigen bekræftede dette, og Jens sagde, at han havde gjort det, fordi han saae at Heine foer med Løgn.

k. Endelig benægtede Kirstine ved høieste Salighedꝰ Eed alt, hvad Heine havde bekjendt hende paa.

l. Angaaende Uovereensstemmelserne i Bekjendelsen om Haarene beretter Heine, at hun rigtignok havde givet dem til en lille Pige, for at hun skulde kaste dem paa Ilden, men dog haabede at de endnu vare til; endvidere vedgik hun at Else havde forlangt, at hun skulde gjøre Kongen Fortræd[16]).

6. 1627, 1 Februar. Heines Forklaring i Byfogdens Huus i Odense, hvor hun var anholdt, i Overværelse af Byfogden Jens Anscharis, Borgermesterne Otto Knudsen og Jørgen Mogensen samt Raadmændene Jørgen Mule, Hans Sommer, Hans Bruun og Frederik Ammerbach, Borgerne Hans Nielsen og Jørgen Mortensen.

Denne var nogenlunde overeensstemmende med de foregaaende, hvorfor den ikke aftrykkes[17]); af Nyt er der blot, at hun tilstod endnu at have Kongens Haar i Leddiken i sin Kiste, og paa det Spørgsmaal, hvorfor hun nu tilstod at have disse Haar, som hun tidligere sagde vare brændte, svarede

[15]) Altsaa har formodentlig Jens Boldmester gjort Heine opmærksom paa denne Vane hos Kirstine, med mindre et Tilfælde har bragt hende til at angive, at Kirstine var hos hende i sorte Klæder.
[16]) Orig. sammesteds No. 9, trykt som Bilag V. [17]) Findes i Geheimearchivet sammesteds No. 10.

svarede, at der i Flensborg, da hun paa Hidreisen sad i Stuen ved Ilden, kom en lille tydsk Karl til hende og forlangte at hun skulde sige, at hun havde brændt dem. Forresten svor hun ved sin høieste Saligheds Eed, at hun nu havde bekjendt alt, hvad hun vidste, og at hun ikke forstod at omgaaes med Trolddom, uden at hun havde helbredet Godtfolk fra Sygdom ved Drik og andet, som hun havde givet dem ind.

7. 1627, 5 Februar. Samme Heines Bekjendelse for Danmarks Riges Raad paa Odense Raadhuus[18]).

a. Tilspurgt, om hun nogensinde var tiltalt for Trolddom, svarede hun: eengang af Hans Thomas i Süderstapel, men hun stillede Borgen, og han maatte betale Bøder, da han ikke kunde overbevise hende.

b. Tilspurgt, hvormange Piger der vare fremstillede for hende i Bogense, og hvorledes hun blandt disse kunde gjenkjende Kirstine, svarede hun: at der kuns var den ene Pige for hende, hvilket hun med Jens Boldmester vilde bevise.

c. Tilspurgt, hvorledes hun vidste Pigens-Navn, svarede hun, at dette sagde denne selv.

d. Om det var den samme Pige? Hun vidste ikke rettere.

e. Høilig formanet til at sige Sandhed, da hun tilforn havde bekjendt, at hun først hørte Fru Anna Lykkes Navn af Jens Boldmester, svarede hun vemodig og svor, at hun vilde sige Sandhed: Ingen havde nævnt Fru Anna Lykkes Navn for hende før Jens Boldmester, det Gud forlade ham, og han kom til hende og spurgte, om der ikke havde været en Pige og bragt hende noget; hun svarede nei. Han spurgte atter, om der ikke havde været en Pige med en Pung; hun svarede, at der havde været en Pige, men hun havde intet bragt. Ydermere tilspurgt, hvorfor hun tilforn havde bekjendt, at Pigen nævnede Fru Anna Lykke, svarede hun, at hun gjorde det Jens Boldmester til Villie, paa det han ikke skulde blive hende vred. Han berettede hende ogsaa, at han var Fru Anna Lykkes Tjener, tog ned i sine Buxer og gav hende fire Rosenobler.

f. Tilspurgt, af hvad Aarsag hun havde nævnt Fru Anna Lykkes Navn, da Jens Boldmester hverken havde bedet hende om eller nødt hende til at nævne det, svarede hun, forbi hun vilde at han skulde give hende mere.

g.

18) Orig. sammesteds No. 11, trykt som Bilag VI. Sagen blev nu taget saa alvorligt, da den angik en adelig Frues Ære og Liv, at Rigets Raad selv forhørte Heine, som snart blev bragt aldeles i Bilderede.

g. Om Jens Boldmester gav hende de fire Rosenobler for at vidne imod Fru Anna Lykke? Nei, han gav hende dem i Fru Anna Lykkes Navn.

h. Hvorledes hun kunde forstaae Pigens Ærende, da hun var saa kort hos hende? Det var skeet med 3—4 Ord, derhos gav hun hende nogle Haar, ikke ret sorte, ei heller gule, hvilke endnu findes i hendes Kiste.

i. Hvorfor hun tilforn havde sagt, at Haarene vare brændte, og nu, at de vare i Behold? Der var en liden sort Karl hos hende i Flensborg, som bad hende om at sige, at de vare brændte. Derhos sagde hun, at hun vilde klage over Jens Boldmester paa den yderste Dag, fordi han havde forført hende med de bedrøvede fire Rosenobler.

k. Af hvad Aarsag hun tog de fire Rosenobler? Fordi hun var saa gal, og vilde intet videre svare dertil.

l. Angaaende Qvinden Else bekjendte hun som tilforn i det Punkt, at hun ikke talte andet end Dansk, saa at Heine ikke forstod hende, uden naar hun sagde "Konen". Strax derpaa sagde hun, at hun havde forstaaet Elses Begjæring, at hun skulde mage det saa, at Kongen igjen maatte blive Fru Anna Lykke god, thi han var vred paa hende. Derpaa bleve disse Ord gjentagne paa Dansk: "Kongen er vred paa Fru Anna Lykke, og hun skal mage det saa, at han bliver hendes Ven igjen", og hun blev opfordret til at lægge nøie Mærke dertil, samt derefter spurgt, om hun havde forstaaet det; da svor hun ved Gud og sin Salighed, at hun ikke forstaaer disse Ord. Tilspurgt, hvorfor hun tilforn havde bekjendt, at der var forlangt at hun skulde ombringe Kongen, svarede hun, det var ikke forlangt, kun at hun skulde gjøre ham Ondt.

m. Hvorfor hun tilforn bekjendte, at Jens Boldmester først nævnede Fru Anna Lykkes Navn, og nu, at Else nævnede det; hun svor, at Else ikke nævnede Fru Anna Lykkes Navn, men alene talte om en Frue, hvem det var, vidste hun ikke.

n. Hun berettede endvidere, at Else gav hende nogle sorte Haar og et Stykke af en Skosaal, og sagde at det var Kongens Haar; dem havde hun gjemt; tilspurgt hvorfor? svarede hun, fordi hun vilde have Penge, og det var bedre at gjemme dem end at kaste dem bort.

o. Tilspurgt, hvo der havde bragt hende til at nævne Pigen Kirstines Navn? svarede hun Ingen, men hun kunde ikke rettere skjønne, da hun saae hende i Bogense, end at det var hende.

p. Tilspurgt, hvo der havde viist hende denne Pige blandt de andre? svarede

svarede hun, at der ingen andre Piger vare tilstede, men at Jens Boldmester havde bragt hende op paa et Værelse og sagt, at Pigen nu var kommen, og de andre Folk havde sagt, at nu var den Pige kommen, som hun havde at gjøre med, men hun kjendte dem ikke. Jens Boldmester benægtede derimod alt dette.

q. Tilspurgt, hvi hun saa ofte i Kongl. Majestæts Nærværelse[19]) ved sin Eed havde bekjendt, at det var den samme Pige, og nu siger hun at hun veed ikke rettere? svarede hun, at det var tre Fjerdingaar siden hun første Gang saae hende, men hun syntes ikke rettere end at det var den samme.

r. Herimod fremstod Pigen Kirstine og svor med høieste Eed og oprakte Fingre, at hun aldrig havde seet eller talt med Lamme Heine før i Bogense og ikke i $1\frac{1}{2}$ Aar havde været længere nede i Lante-Holsteen end i Haderslev, hvilket hun vilde bevise med Vidnesbyrd af de Folk, hun havde været hos og havt Omgang med.

s. Tilspurgt, om hun kunde tænke sig nogen Aarsag til at Qvinden angav hende? svarede hun, at det jo vel var muligt, at der havde været Nogen hos hende, hvilket Gud vel i sin Tid aabenbarer, thi hun kunde ikke troe at Heine selv havde fundet paa det Hele.

t. Tilspurgt, om hun veed om Fru Anna Lykke har havt nogen Anden ude hos hende? svarede hun, at hun vilde sværge paa at hendes Frue aldrig havde tænkt derpaa, langt mindre gjort det.

u. Om hendes Frue havde andre Piger, som ere fødte i Lante-Holsteen og nylig have været der? Hun havde to, den ene født i Itzeho, den anden paa Landet derved; de fik Lov at reise hjem, dengang Fru Kirsten[20]) laae i Barselseng paa Haderslevhuus[21]), den ene hedder Gjertrud, den anden Magdalene; hun havde ogsaa en dansk Deystuepige, som hedder Kirstine.

v. Jens Boldmester blev tilspurgt, om han eller Qvinden først nævnede Kirstines Navn? Han svarede, at hun paa Veien, i Stenderup Kro, sagde: Gud forlade den Pige, der foraarsager mig dette, hvorpaa han spurgte om, hvad den Pige heed? Hun svarede, at hun ikke vidste det, hvorefter han opregnede fire Qvindenavne, Gjertrud, Anna, Margrethe og Kirstine; da sagde Heine at det var Kirstine, som paa Dansk kaldes Christen. Lamme Heine benægtede, at han havde opregnet saadanne

[19]) Altsaa havde Kongen selv og gjentagne Gange forhørt Heine, men dette Forhør, som Rigsraadet maa have havt, mangler nu. [20]) Munk, Kongens Gemalinde. [21]) Den 15 Juli 1626.

saadanne Navne for hende, og paastod at hun selv havde sagt, hvad Pigen heed.

x. Han berettede endvidere at, da han kom til Lamme Heine, spurgte han hende, om der ikke havde været en Pige fra Fru Anna Lykke med en Pung med Guld i. Hun svarede, at Pigen havde været der, men ikke leveret nogen Pung. Derpaa spurgte han om, hvad Pigen havde bestilt, thi Fruen tvivlede paa at Pigen havde udrettet hendes Ærende. Hun svarede, at det var om noget Frieri, men hun havde befundet det anderledes siden. Han bad da om at sige, hvad det var, men hun vilde ikke. Derefter gav han hende fire Rosenobler og bad hende om at sige, hvad det var, Fruen skulde ikke faae det at vide. Da rakte hun ham Haanden og bad ham sige Fruen, at det, hun nok vidste, skulde blive klart, dog kunde det ikke skee før Paaske. Hvorefter hun igjen to eller tre Gange gav ham Haanden.

z. Endnu tilspurgt, hvorledes hun havde forfaret, at det ikke var fr.... [22]) svarede Lamme Heine, at der vare nok, som nævnte Fru Anna Lykke [23]).

8. **1627, 18 Febr.** Lamme Heines Bekjendelse i Overværelse af Holger Rosenkrands, Jost Høg, Frands Rantzau, Dr. Hans Michelsen, M. Jens Lauridsen og Borgermester Otto Knudsen [24]).

Hendes Tilstaaelse den 5 Febr. blev oplæst for hende og Punkt for Punkt examineret igjen, hvortil hun svarede som følger.

Til c. Hun husker ikke rettere end at Pigen, som sagde sig at hedde Kirstine, først nævnede Fru Anna Lykkes Navn samt berettede, at denne ønskede at Prindsen skulde faae hende kjær; siden nævnede Jens Boldmester Fruens Navn.

d. Hun veed ikke rettere end at det er den samme Pige, hun saae i Bogense.

f. Jens Boldmester har nødsaget hende til at nævne Fru Anna Lykkes Navn og givet hende Aarsag, saa Gud straffe ham. Tilspurgt: "hvormed"? svarede hun: "med Ord, og samme Ord vare at hun skulde sige Sandhed, om Pigen har været der, thi det var baade hende og ham gavnligt," og da sagde hun Sandhed.

l. Dette vedstod hun; hun syntes at Else sagde noget, som hun kunde forstaae, men nævnede ikke Fru Anna Lykkes Navn.

m. Baade Else og Jens Boldmester nævnede Fru Anna Lykkes Navn.

n.

[22]) Her er noget revet af. [23]) Hvis Opførsel og Fængsling maa have vakt stor Opsigt. [24]) Orig. sammesteds No. 12; trykt som Bilag VII.

u. Qvinden sagde, at det var Kongens Haar, men om det er sandt, veed hun ei.

v. Hun benægter som tilforn de Ord i Stenderup Kro.

x. Hun kjendte ingen Frue eller vidste af nogen at sige; det var blot for at fortjene nogle Penge, hun havde sagt, at det skulde blive klart til Paaske.

z. Tilspurgt, hvad hun vidste om Fru Anna Lykke, svarede hun, at hun aldrig havde hørt enten ondt eller godt om hende, før Pigen nævnede hendes Navn, og siden havde Ingen været hos hende paa Fru Anna Lykkes Vegne uden Qvinden Else og Jens Boldmester.

Derefter blev Lamme Heine piinlig forhørt og bekjendte da som følger.

a. Hun veed slet intet om Fru Anna Lykke andet, end hvad Pigen, Qvinden og Jens Boldmester have berettet.

b. Tilspurgt, om de tre Mundheld, hun har bekjendt, at ombringe Kongen eller gjøre ham Ondt eller gjøre Venskab, svarede hun og blev fast derved, at Qvinden Else begjærede, at hun skulde gjøre Kongen Ondt.

c. Hun veed ikke egentlig, om det er denne Pige, hun har beskyldt, men siger at der har været en Qvinde hos hende og begjæret, at hun skulde beskylde Pigen, men hvo det er, veed hun ei.

d. Da Pigen blev hende viist i Bogense, var der en Qvinde i Stuen, som bad hende om at sige, at det var den Pige; derefter i Pinen bekjendte hun under høieste Eed, at slet ingen Piger havde været hos hende paa Fru Anna Lykkes Vegne, men at hun er bragt dertil af to Qvinder; løsladt af Pinen og tilspurgt, hvad de Qvinder heed, svarede hun: Catharina Sigvorts i Rendsborg, men den i Bogense kjendte hun ikke.

e. Hun har ingen af Kongens eller Prindsens Haar, men har løiet og er bragt dertil af Catharina Sigvorts ved St. Mikkels Dags Tider, noget før Jens Boldmester kom til hende; alt det, hun havde sagt om Kongens og Prindsens Haar, var Løgn, og hun bad Gud tilgive sig det, og havde gjort det for de bedrøvede onde Penges Skyld.

f. Tilspurgt, om Jens Boldmester eller nogen Anden havde givet hende Penge derfor, svarede hun: "nei, aldeles Ingen", og raabte og sagde: "Gnade, Gnade, ich habe gelogen".

g. Tilspurgt, hvorfor Catharina Sigvorts havde begjæret sligt af hende, svarede hun, at Catharina havde sagt, at Fru Anna Lykke hjalp til at

at hendes Mand blev hængt for Flensborg, dette vilde hun gjengjelde hende.

9. 1627, 21 Febr. Lamme Heines Bekjendelse paa Odense Raadhuus i Overværelse af Rigsraad Holger Rosenkrands, Superintendent Dr. Hans Michelsen, M. Jens Lauridsen og Borgermester Otto Knudsen[25]).

a. Formanet til at sige Sandhed, svarede hun frivillig "ja" og tilstod, at Jens Boldmester kom til hende og sagde hende Goddag fra Fru Anna Lykke; da svarede hun, "hvad er det for en Frue? hende kjender jeg ikke". Han sagde: "hun har sendt Eder en Foræring"; hun spurgte "hvorfor", og han svarede: "det faaer I vel at vide". Saa kastede han de fire Rosenobler paa hendes Bord, bød Goddag og gik bort, men sagde at han vilde komme igjen til Paaske, hvortil hun svarede: at det maatte han gjerne.

b. Alt, hvad hun tilforn havde bekjendt om Pigen, var Løgn, undtagen at Jens Boldmester, den Tid han var hos hende, spurgte om der ikke havde været en Pige hos hende og givet hende en Pung med nogle Penge i; da svarede hun: at der havde været en Pige og ingen Pung bragt, men det var Løgn.

c. Tilspurgt, hvorledes hun var kommet til at vidne om det Haar, svarede hun, at hun rigtignok havde talt til Jens Boldmester derom, men det var Løgn.

d. Om det var Sandhed, hun sidst havde bekjendt om Catharina Sigvorts? Denne Kone havde rigtignok været hos hende, men hvad hun havde fortalt om hende angaaende Fru Anna Lykke, var Løgn.

e. Alt, hvad hun havde bekjendt om Qvinden Else, var Løgn.

f. Alt, hvad hun havde fortalt om Kongens og Prindsens Haar, var Løgn.

g. Fremdeles formanet til at sige Sandhed, svarede hun, at hun nu havde tilstaaet Sandheden, men i det først Berettede havde hun løiet, og tilføiede: "hvad vil I pine mig længere? tag heller Livet af mig!"

h. Hvad hun havde bekjendt om den Karl, som kom til hende i Flensborg og skulde have opfordret hende til at sige, at Haarene vare brændte, var ogsaa Løgn.

i. Tilspurgt, hvorledes hun var kommet til at tale om Kongens og Prindsens Haar, svarede hun, at hun havde taget og digtet det af sig selv.

k.

[25]) Orig. sammesteds No. 13; trykt som Bilag VIII.

k. Tilspurgt, hvo der havde bragt hende til at lyve Godtfolk paa, svarede hun, at Ingen havde bragt hende dertil; hun havde digtet det af sig selv og vilde gjerne døe, fordi hun havde løiet.

10. 1627, 25 Febr. Bekjendelser i Odense af Lamme Heines Søn, Henrik Hansøn, og hendes Pige Ursel[26]), som vare blevne hentede fra Süderstapel.

a. Henrik Hansøn bekjendte, at han 3—4 Dage efterat Moderen var bortført tog sig for at flytte noget af sit Gods af Veien, som han kunde hjelpe sig med, da han mærkede at Creditorerne vilde søge hans Bo. Han fandt da i Moderens Kiste i den store Stue noget Haar, indsvøbt i et Klæde; han løste det op og kastede det bort, men Farven agtede han ei paa.

b. Ursel erklærede, at hun intet Haar havde seet i Kisten, men 8 Dage senere fandt hun noget Haar paa en Kakkelovn i den lille Stue, hvilket var sortebrunt og indsvøbt i en Klud; hun feiede det ud, da hun ikke troede, det havde noget paa sig.

c. Tilspurgt, om hans Moder intet havde sagt ham om Jens Boldmester, svarede Henrik, at han nok saae hende tale hemmeligt med ham og spurgte derom, men hun svarede blot, at han forærede hende en Rosenobel; da han vilde vide hvorfor, sagde hun, at han spurgte om en Pige ikke havde bragt hende en Pung med noget i, hun havde svaret nei, og han havde da sagt, at Pigen skulde blive straffet derfor og at han vilde komme igjen.

d. Pigen erklærede, at hun ogsaa saae Jens Boldmester tale med Heine, men hvorom vidste hun ei, heller ikke om den Pige havde været hos hende, thi der havde været saamange, hun kunde ikke kjende dem.

e. Derefter blev Lamme Heine hentet op og hende foreholdt, at hendes Søn og Pige havde fundet Haar paa hendes Kakkelovn og i Kisten; hun benægtede det, indtil Sønnen kom til hende og tilstod det. Da svarede hun først, at det Haar ikke var af noget Menneske, men af et Bæst, derefter at det var af en Herremand Claus Korff, som hun havde cureret. Ydermere sagde Sønnen, at hans Moder ikke forstod Trolddom, men hjalp Folk ved naturlige Midler, som stod i hendes Lægebog, hvilken hun havde hos sig. Da hun blev tilspurgt, om hun kunde læse, svarede hun nei.

f. Pigen forklarede, at Heine læste af samme Bog for Folk, som kom til hende om Raad, og bildte dem ind at hun kunde læse.

11.

[26]) Orig. sammesteds No. 14—a; aftrykt som Bilag IX.

11. 1627, 27 Febr. Forhør i Peder Jacobsens Huus i Odense[27].

a. Fadebursqvinden Sine Christens Datter[28]) bekjendte, at hun tre Gange i 1½ Aar havde været i Lante-Holsteen, første Gang før Mikkels Dag 1625, da hun bragte sin Datter til Slotssmeden i Flensborg; i Følge med hende var da hendes Frues Pige Kirstine, som skiltes fra hende i Flensborg, da Sine drog tilbage, men Kirstine til Rendsborg. Anden Gang var 14 Dage eller 3 Uger før Mikkels Dag næstforgangen, da hun drog til Flensborg for at hente sin Datter. Tredie Gang var ved Juletid sidstforleden, da hun drog til sin Broder Jacob Fændrik i Haderslev og derefter til sin anden Broder i Skobel i Fjeldsted Sogn, en Miil fra Aabenraa; der var hun kuns een Nat og reiste derefter tilbage.

b. Lamme Heines Søn og Pige bleve indkaldte og bekjendte, at de aldrig havde seet Sine Christensdatter; ei heller kunde de kjende nogen af de andre Qvindfolk, som havde været i Heines Huus, om de end saae dem for deres Øine, under Tilbud om deres Livs Fortabelse. Dat. Odense den 27 Febr. 1627.

12. 1627, 1 Mai. Erklæring i Lamme Heines Sag af de tydske Retslærde Dr. juris og Cantsler Johan Luening, Dr. juris, Syndicus og Prælat Albertus Trekel samt Henricus Kassenbruch, Erkebispen af Bremens Fiscal, alle i Stade, afgivet til den kongl. Geheimeraad Martinus von der Meden, Cantsler i Stift Verden, som ifølge Kongens Befaling havde tilstillet dem alle Sagens Documenter[29]).

Da Lamme Heine ved Siden af den grove Forbrydelse Giftblanderi[30]) og djævelske Konster[31]) har begaaet crimen læsæ majestatis, er det ganske i sin Orden, at man har anvendt Torturen paa hende, som Skik og Brug er ved saadan Leilighed, men noget Resultat er der ikke kommet ud, da hun under og efter Torturen tilbagekalder alle sine tidligere Tilstaaelser og erklærer dem for Løgn. Mod Pigen Kirstine er der intet fremkommet, som berettiger til at anvende Tortur paa hende, da Lamme Heine selv under og efter Torturen tilbagekalder sine Beskyldninger: om Else veed man jo slet intet. Endnu mindre kan Lamme Heines Udsagn bruges imod Fru Anna Lykke[32]), som hun selv tilstaaer, at hun hverken kjender, har seet eller talt med, og slutteligen tilbagekalder det Hele.

Det

[27]) Orig. sammesteds No. 14—b, trykt som Bilag X. [28]) Hende har man øiensynligen havt mistænkt for at være Qvinden Else. [29]) Orig. sammesteds No. 15—b, trykt som Bilag XI. [30]) Beneficium, hvorved formodentlig blot tænkes paa Kjærlighedsdrikke. [31]) Magia diabolica. [32]) Herom havde Kongen altsaa ladet spørge!

Det Eneste, som kan komme ud af Sagen, er at Lamme Heine for Bagvadskelser, Løgn, Meeneed og Sacramentets Misbrug kan idømmes en arbitrair Straf, som vel kunde være Livsstraf, hvilket de dog ingenlunde ville tilraade.

Sagen er imidlertid efter deres Mening ingenlunde behandlet med tilbørlig Flid, men burde begyndes forfra af Folk, som vare vante til piinlige Forhør, især da der jo virkelig var fundet Haar hos Lamme Heine, og man jo nok med det Gode eller med det Onde maatte kunne faae ud, hvo der havde bragt hende dem. Kirstine burde føre sit tilbudte Beviis for, at hun ikke havde været i Holsteen den omtalte Tid, samt tilbørlig Inqvisition skee om Else, Catharina Siwertz og den lille tydske Karl, som havde talt med Lamme Heine i Flensborg, samt de Qvinder, hun omtaler. For Trolddom kunde hun meget vel tiltales, hvortil hendes egen Tilstaaelse om Haarene kunde afgive god Grund, ligesom hendes Tilstaaelse, at have tilsagt Folk til senere at komme igjen og faae Besteed, kunde afgive god Grund til at beskylde hende for at øve disse Konster som et Haandværk. Naar hun blev overbeviist herom, kunde hun ret vel dømmes fra Livet. Dat. Stade den 1 Mai 1627.

Til stort Held for Lamme Heines og Kirstines samt vel især for Jens Boldmesters Lemmer blev Sagen imidlertid ikke overgivet til disse tydske Jurister, hvis Fingre øiensynligen kløede efter at faae Tommeskruer, spanske Støvler og Strækstiger anvendte med tilbørlig Virkning. Sagen blev for Fremtiden blot forfulgt her hjemme efter dansk Lov og Ret, men de tydske Juristers Betænkning dog fremlagt i Retten, saavel paa Odense Byting den 3 September 1627 som paa Kjøbenhavns Raadstue den 1 September.

13\. **1627, 9 Juli.** Dom i Lamme Heines Sag, udstædt af Borgermestere, Raad og Byfoged i Odense[33]).

Lensmanden paa Odensegaard eller St. Hans Kloster, Holger Rosenkrands til Rosenholm, lod ved sin Fuldmægtig og Ridefoged Laurids Nielsen i Rette føre en gammel Qvinde ved Navn Lamme Heine til Søderstapel, som selv til adskillige Tider og Steder havde angivet sig, at hun formedelst Haar har villet og kunnet tilføie Kongen og Prindsen Ulykke og Skade, hvorom blev fremlagt alle hendes tidligere Bekjendelser af 18de, 26de og 31te Januar, 1ste, 3die, 5te, 18de og 25de Febr. tilligemed Sønnens og Pigens Forklaringer af 25de Febr.; han forlangte hende straffet som Troldqvinde, baade ifølge disse hendes Tilstaaelser og Sønnens Forklaring, at hun

[33]) Orig. sammesteds No. 16, trykt som Bilag XII.

hun helbredede Folk ved at læse op af en Bog, skjøndt hun befandtes ikke at kunne læse i sin Lægebog eller berette det Ringeste af hvad deri fandtes, heller ikke kjender saagodtsom en eneste Urt paa Marken eller veed noget om dens Virkning til Lægedom, hvoraf man maa slutte, at hun ikke ved naturlige Midler, men alene ved Djævlens Konster forretter sine Gjerninger. Han andrager derfor paa at hun maa straffes efter Loven og Recessen paa Livet.

Dom. De vidste efter Loven og Recessen ikke derpaa at kunne eller maatte dømme, men Nævninger derpaa at kjende. Dat. Odense den 9 Juli 1627.

14. 1627, 23 Juli. Odense Byes Nævningers første Tog paa Lamme Heine[34]).

Jens Anskaris, kongl. Majestæts Byfoged i Odense, og Henrik Terkelsen, Byskriver, gjøre vitterligt, at Laurids Nielsen, Ridefoged paa St. Hans Kloster i Odense, mødte og gav tilkjende, at han til idag havde ladet opkræve Odense Byes Nævninger, til at sværge paa Lamme Heine af Süderstapel, og begjærede, at Fogden vilde stæde Fyldest paa Nævningerne og disse derefter gjøre deres Tog. Da begjærede samtlige Nævninger 14 Dages Udsættelse for imidlertid at raadslaae om Sagen, men dette nægtede Laurids Nielsen og begjærede Toget strax. Der fremkom da Byens 14 svorne Nævninger og tilspurgte Laurids Nielsen, om han efter Lovens 3die Bogs 69de Cap. nu her i Dag for Dom og Ret søgte Lamme Heine, som nu her for Retten staaer, for nogen gjørlig Troldboms Gjerning at have gjort eller Nogen forgjort med Troldbom, som Loven formelder og Kirkenævn bør at tyge[35]) og sværge om, at han derved vilde have hendes Eed og binde Bogseed paa hende, som de mene er sædvanligt her i Danmark, hvor Kirkenævn skulle sværge i nogen Troldboms Sager, — da ville de være overbødige at efterkomme Loven og Recessen. Laurids Nielsen svarede ja, at han fuldkommen sigtede og søgte hende, at hun havde givet sig af med Troldbom og Djævlens Konster, hvorfor han fremdeles begjærede, at Fogden skulde tilstæde Følgning paa Nævninger og disse gjøre deres Eed og Tog. Da blev stædt Følgning paa dem ved Hans Nielsen og Laurids Jensen Guldsmed, som toge hverandre i Haanden og berettede, at Nævningerne ere pligtige at gjøre deres Eed og Tog. Da fremkom Nævningerne og een efter anden toge Bog i Haanden og svore, at, eftersom Laurids Nielsen, Ridefoged paa Odensegaard, har tilfulgt dem at tyge[35]) og vidne over Lamme Heine, formene

[34]) Orig. sammesteds No. 17, trykt som Bilag XIII. [35]) Vidne o. zeugen.

formene de, at Loven og Recessen ikke tilholder Kirkenævn at sværge i denne Sag, eftersom for dem ikke er beviist, at Lamme Heine har gjort nogen gjørlig Trolddomsgjerning, og Laurids Nielsen heller ikke vilde sigte hende fuldkommen idag efter Loven for Retten; denne Sag burde derfor indkomme for sin tilbørlige Dommer, hvorpaa de bade sig saa sandt Gud hjelpe og hans hellige Ord. Dat. Odense den 23 Juli 1627.

15. **1627, 3 Sept.** Odense Byes Nævningers andet Tog over Lamme Heine[36]).

Jens Anscharis, kgl. Byfoged i Odense, Palle Christensen og Søren Andersen, Kæmnere, og Henrik Terkelsen, Byskriver, vidne at Laurids Nielsen, Ridefoged til St. Hans Kloster, mødte paa Bytinget med to Stævningsmænd, som vidnede, at de til idag havde indstævnet Byens Nævninger at møde for Retten og efterkomme Landsdommerens Dom med endelig Eed og Tog i Lamme Heines Sag. Derpaa fremstod Laurids Nielsen og begjærede paa Kongens Vegne det Samme af dem. Oplæst blev Landsdommers Dom af 11 Aug. 1627[37]), som formeldte blandt andet til Slutning, at Nævninger skulde tage Sagen for igjen og uden lang Forhaling endelig tye og sværge til eller fra, som de agter at forsvare, om siden videre paaskydes. Derefter i Rette lagdes Dommen af 9 Juli 1627, Lamme Heines Bekjendelse, Laurids Nielsens Beskyldning af 23 Juli 1627 for Trolddomskonster, hvorfor hun tiltaltes paa Livet, Nævningernes første Tog, samt adskillige Fremmedes og Velforstandiges Betænkning, tilstillet Nævningerne siden deres første Tog. Derefter spurgte Nævningerne hende, om hun kan erklære sig[38]) efter Loven for denne Sigtelse, hvortil hun svarede nei, men vilde ellers føre Beviis af Godtfolk, som hun havde hjulpet; hun tilstod ogsaa, at hun havde gjort Uret og var bleven bedraget, begjærede derfor Raade og ikke Ret. Efter alt dette forlangte Laurids nok engang af Nævningerne, at de strax skulde efterkomme Landsdommerens Dom og gjøre deres endelige Tog. Derpaa blev stædt Følgning paa Nævninger ved Christen Østersen og Laurids Nielsen, tvende Borgere i Byen, hvilke toge hinanden i Haanden og berettede, at Nævningerne ere pligtige at tye og sværge mellem Kongen og Lamme Heine, som de ville ansvare og være bekjendte, forsaavidt de ere lovligen tilkrævede. Da fremkom 14 Nævninger, alle Borgere, een efter anden, toge Bog i Haand og berettede saaledes: da de vare tilfundne at gjøre en endelig Dom, da Lamme Heine er overbeviist om at have disse Haar,

[36]) Orig. sammesteds No. 18, trykt som Bilag XIV. [37]) Denne mangler. [38]) ɔ: Frie sig ved Eed af Medeedsmænd.

Haar, som hun har modtaget til saa umenneskelig en Forbrydelse, overbeviist saavel ved Sønnens og Pigens Vidnesbyrd som ved egen Tilstaaelse af 18 Januar 1627, hvilken hun senere havde bekræftet og derpaa taget Sacramentet og svoret, at hun derpaa vilde døe med god Samvittighed, og saaledes gjort sit Testament, da hun endvidere allerede tilforn for Trolddom havde været berygtet og anholdt, Borgermestere og Raads Dom ligeledes melder om Djævelskonster, hun har brugt, — da vidste de hende ikke at befrie, men derfor tilbørligen at lide og straffes paa Livet som en Troldkone, efterdi hun efter Lovens III, 69 ikke sig tilbørligen derfor har erklæret, som det sig bør ved Navn i Kirkesognet, hvorpaa de bade sig saa sandt Gud hjælpe og hans hellige Ord.

Herpaa begjærede og fik Laurids Nielsen et fuldt Tingsvidne af 8 Dannemænd. Dat. Odense den 3die Sept. 1627.

16. 1627, 20 Oct. Dom af Fynbo Landsting i Lamme Heines Sag, udstædt af Landsdommer Torben Gabriel (sen Acheleie)[39].

Ridefoged Laurids Nielsen havde indstævnet Odense Byes Nævninger for at lade deres Tog af 3 Sept. confirmere til Landsting efter Recessen. Efterat Nævningers Tog og Lamme Heines Bekjendelser vare oplæste, satte Ridefogden i alle Rette og formeente, samme Eed og Tog lovlig og ret at være, saa det burde ved Magt at blive. Derefter blev Heine tilspurgt, hvad Sygdom den Herremand Claus Korff havde havt, som hun paastod at have cureret; hun svarede paa Tydsk, at han var affindig. Tilspurgt, hvorledes hun curerede ham, svarede hun, at det skete med tvende Drikke, og, da han fik den første, sendte han hende noget af sit Haar. Tilspurgt, af hvilke Urter hun havde tilberedt denne Drik, svarede hun af Jougendyffuel, Viinruder og Hoffruder. Tilspurgt, om hun kunde helbrede ved Stene, svarede hun at man skulde tage ni Stene paa ni Marker, gløde dem i Ilden og lægge dem i Vand, samt deri bade sig og saa kaste Stenene paa en Korsvei, det var godt for allehaande Sygdom: hun berettede, at dette havde hun ikke lært af Nogen, men taget det af sig selv. Derhos bevidnede hun ved sin høieste Eed, ikke at kunne med Trolddom, ikke heller skulde der kunne overbevises hende, at hun havde forgjort Nogen med Trolddom, men alene at have hjulpet Folk med naturlige Midler; hvad hun tilforn havde bekjendt om Kongen og Prindsen var Løgn, og hun var dertil bragt af Jens Boldmester, som havde givet hende fire Rosenobler derfor, ogsaa formeente hun, at Nævningerne havde gjort hende

stor

[39]) Orig. sammesteds No. 19, trykt som Bilag XIV.

stor Uret, hvorimod hun gjerne vilde lide, fordi hun havde løiet. Laurids Nielsen blev nu tilspurgt, om han nu idag for Retten vilde binde Bogseed paa Lamme Heine, som i slige Sager hidtil havde været brugeligt her i Landet, og vide og sigte hende, efter Lovens 3 Bogs 69de Cap., at hun Nogen med Troldbom har forgjort, og derved vilde sætte sin Eed, da han ikke havde behandlet denne Sag anderledes for Nævningerne sidste Gang end første Gang, da disse fældede en uendelig Dom, fordi der ikke fandtes nogen gjørlig Gjerning og fuldkommen Sigtning. Laurids Nielsen nægtede at gjøre videre Sigtning, end for Nævningerne skeet er og hans indlagte Forretning omformelder, hvilket han meente var lovligt nok. Mødte i Retten for[ne] Kirkenævninger Hans Michelsen og Consorter, vedgik deres Eed og Tog, og meente, at det maatte blive ved Magt, og Lamme Heine derefter som en Troldkone lide Baal og Brand.

Dom. Efterdi det befindes, at for[ne] Nævninger ved deres Eed og Tog have tilkjendt Lamme Heine som en Troldkone at lide, da er der:

1) Hvad først Sagens Proces angaaer, a) ikke bunden nogen Bogseed over hende, hvilket dog hidtil har været sædvanligt her i Landet i saadanne Sager, b) ikke heller er hun efter Lovens III, 69 lovlig vidst og sigtet, at hun Nogen med Troldbom har forgjort, ligesom c) Sagen heller ikke med Kald og Varsel lovligen er proceberet, som det burde have været Tilfældet.

2) Hvad Hovedsagen angaaer, a) da er der ikke beviist for Nævningerne, langt mindre for Landsdommeren, at Lamme Heine Nogen med Troldbom gjørligen har forgjort, b) ikke heller findes i hendes Bekjendelser, at hun har lovet eller tilsagt Nogen noget Ondt, ikke heller med Troldbom at kunne eller ville gjøre.

Derfor vidste Landsdommer ikke Nævningers Eed og Tog at følge, men det bør magtesløst at blive. Dog bør Lamme Heine ikke være fri og undskyldt for, at hun jo for sin ulige Snak og forskjellige Bekjendelse, hvorpaa hun har annammet Sacramentet, billigen bør at lide paa Livet, naar derom lovligen paa tilbørlige Steder procederes, eller hvorledes Øvrighed dermed vil have forholdt. Dat. Odense den 20de October 1627.

Saavel

Saavel i Sagen mod Fru Anna Lykke som i Trolddomssagen mod Lamme Heine synes den offentlige Mening hele Tiden at have været imod den af Kongen brugte Fremgangsmaade, der saa ganske stred imod hvad der var Lov, Ret og Vedtægt her i Landet, idet Fru Anna Lykke blev holdt i Fængsel uden Lov og Dom i et Aar, Lamme Heine forlangt dømt for Trolddom, uagtet Ridefogden ikke vovede at opfylde Lovens Forskrift, nemlig at sværge hende Trolddom over; Odense Kirkenævninger afviste derfor ogsaa første Gang Sagen, men anden Gang vovede de det ikke: Ridefogden havde rimeligviis forstaaet at indjage dem Skræk for Kongens Vrede. Landsdommer Torben Gabrielsen viste større Mod og lod sig ikke skræmme bort fra Pligtens Vei: han frifandt Lamme Heine, men underskrev derved sin egen Afskeed, thi denne fulgte umiddelbar ovenpaa Dommen[40]). Paa samme Tid var det, at Fru Anna Lykke fra sit Fængsel skrev til Rigens Raad og forlangte at blive løsladt med Ære. Raadet søgte at formaae Kongen til at lade hendes indstævnede Slægtninge beordre til Slagelse, for at Sagen kunde blive paadømt og faae en Ende, men han var i dette Øieblik meget for opbragt til at give et Haarsbred efter: han svarede, at han ikke vilde have Sagen paadømt i Danmark, derimod forelagt for fremmede Universiteter, der da maatte afgjøre, hvad der var Ret[41]).

Denne Kongens haardnakkede Vedhængen ved sin første Beslutning var uden al Tvivl meest en Følge af Ærgrelse, og til Ærgrelse var der god Grund, thi hans Stilling var i dette Øieblik ubehagelig nok. Holsteen, Slesvig og Jylland vare netop blevne oversvømmede af Fjenden, Jylland var af Kongens egne (tydske) Tropper blevet saa skjændigt udplyndret og Beboerne saa umenneskeligt mishandlede, at de modtoge Fjenderne som Frelsere i Nøden og viste dem Vei til at slaae og fange Kongens Soldater. Stænderne havde i denne Anledning reist en saa heftig Storm, at Rigens Raad paa egen Haand og imod Kongens Villie fængslede en Oberst Baudissin, hvis Regiment Hovedskylden blev tillagt. Dette skete rimeligviis for noget at dæmpe Misfornøielsen, om hvilken Rygtet allerede var fløiet til Wallenstein, saa betydelig forøget, at han haabede paa Kongens Afsættelse og bestræbte sig for at faae Keiseren valgt til Konge i Danmark, i hvilken Anledning han hverken sparede Trudsler eller gode Ord[42]), men Tydskerne kjendte ligesaalidt dengang de Danske som i vor Tid. Til Trods for alt dette blev Kongen haardnakket ved med sin Forfølgelse imod Fru Anna Lykke,

[40]) Allerede den 4 November klager Kongen over, at han ikke kan faae nogen anden god Landsdommer og maa tage tiltakke med Hans Oldeland; hans Ytringer vise noksom, hvor vred han var: Lamme Heine kalder han "den Trolddjævel"*). [41]) Sammesteds S. 289—90. [42]) Wallenstein als Feldherr und Landesfürst von Dr. Fr. Förster S. 85—86.

*) Molbechs Christ. IV Breve I, 290.

Lykke, tænkte derimod, mærkeligt nok, slet ikke paa at lade den ved Lamme Heines Forklaringer saa stærkt compromitterede Jens Boldmester forhøre, uagtet det synes klart, at hele Sagen var et Paafund af ham og den stakkels Kone bestukket til at overtage en Rolle, som hun spillede saa slet. Kongen fik imidlertid kun daarlig Tak for den Beskyttelse, han ydede Jens Boldmester, der paa samme Tid, Processen blev ført, hjalp Kirstine Munk til at forraade sin Husbond og bragte Breve mellem hende og hendes Boler, Rhingreven, hvorfor hun forærede ham en stor forgyldt Sølvkande[43]). Efter 14 Dages Forløb betænkte Kongen sig imidlertid og gav Fru Anna Lykke fri, imod at hun forpligtede sig til at blive paa sin Gaard, men sin Datter fik hun Lov at beholde; derimod blev Lamme Heine gjemt indtil videre og Landsdommeren heller ikke glemt: efter to Aar og fire Maaneders Forløb bleve de begge igjen tagne for, og imod Landsdommeren var Kongens Forbi'trelse endnu ligestor, som det Efterfølgende vil vise.

17. **1630, 22 Febr.** Herredagsstævning mod Torben Gabrielsen til Krengerup, forhen Landsdommer i Fyn[44]).

Kongen lod ham tiltale for hans Dom af 20 Oct. 1627, udstædt medens han var Landsdommer i Fyn, hvorved han kjendte Odense Kirkenævningers Tog over Lamme Heine magtesløst; Kongen vil at han derfor skal stande til Rette, samt betale, hvis Omkostninger siden den Tid paa hende anvendte ere, hvilke han ved sin Dom har foraarsaget; han skal derfor møde til næste Herredag den 24 Mai næstkommende for Kongen og Rigens Raad. Ligeledes indstævnes Peder Jacobsen med de andre Nævninger til at møde og lide, hvad Lov og Ret er. Dat. Kjøbenhavn den 22 Febr. 1630.

18. **1630, 21 Juli.** Iver Vinds Indlæg mod Torben Gabrielsen til Krengerup, forrige Landsdommer, for hans Dom, hvorved han har befriet hende for Baal og Brand[45]).

Iver Vind, øverste kongl. Secretair, fremlægger sit Indlæg, hvori han mener at Torben Gabrielsen har gjort Uret, fordi:

1. Lamme Heine selv i Rendsborg den 18 Januar 1627 har bekjendt, at hun har taget til sig et Stykke af en Lærredskrave og en Lok gule Haar, hvilke hun beretter skulle være Prindsens og hende leverede af en Pige.
2. Derhos at en Flensborger Qvinde har annammet et Stykke af en Skosaal og en Lok sorte Haar, hvilke skulde være Kongens, for dermed at tage ham af Dage.

3.

[43]) Suhms nye Saml. I, 124—25. [44]) Orig. i Topogr. Saml. i Geh. Arch. Harridslevgaard No. 20, trykt som Bilag XVI. [45]) Orig. sammesteds No. 21, trykt som Bilag XVII.

3. Den 5 Febr. 1627 er hun bleven ved samme Bekjendelse, da hun i Rigsraadets Nærværelse blev examineret og forhørt paa Raadhuset i Odense.

4. Hendes Søn vedgaaer, at han i hendes Kiste har fundet nogle Haar, indsvøbte i et Klæde.

5. Hendes Pige vedgaaer, at hun paa en Kakkelovn har fundet nogle Haar, indsvøbte i en Klud.

6. Pigen bekjender, at Heine blev besøgt af Mange, hvilket hun vedgaaer, ligesom ogsaa at hun har helbredet en Herremand ved Navn Claus Korff og dertil benyttet hans Haar, hvilket synes et unaturligt Middel.

7. Hun bekjender selv, at hun har hjulpet Folk ved naturlige Midler, som stode i en Lægebog, hvilken hun havde hos sig, men det befandtes at hun ikke kunde læse, hvilket og gjør hende mistænkelig.

Af alt dette mener han at det tydeligt fremgaaer, at hun i Troldomskonster er forfaren, thi hvorfor skulde hun have taget et Stykke af en Lærredskrave og en Skosaal samt de tidt omtalte Haar, naar hun derved intet kunde udrette. Han sætter derfor i Rette, om forne Landsdommers Dom ikke bør magtesløs at være og forne Nævningers Tog at stande ved Magt, og om Landsdommeren ikke derfor bør stande til Rette, saa og betale, hvis Omkostninger siden ere anvendte paa Lamme Heine, hvilke han har foraarsaget ved samme sin Dom. Dat. Hafniæ den 21 Juli 1630.

19. 1630, 22 Juli. Herredagsdom, udstædt i Kongens egen Nærværelse af Hr. Christian Friis til Kragerup, Ridder og Kongens Kantsler, Christian Holk til Bustrup, Hr. Albert Skeel til Fusingø, Ridder, Hr. Anders Bille til Rosendal, Ridder, Jens Juel til Kjeldgaard, Mogens Kaas til Støvringgaard, Tage Thott Ottesen til Eriksholm, Christoffer Ulfeld til Svenstrup, Jost Høg til Gjorsløv og Frands Rantzau til Rantzauholm, kongl. Statholder, alle Rigens Raader, i Sagen mellem Iver Vind til Tharupgaard[46]), øverste kongl. Secretair, paa Kongens Vegne, og Torben Gabrielsen til Krengerup, forrige Landsdommer i Fyn, for hans Dom af 20 Oct. 1629[47]), hvorved han magtesløst dømmer Odense Nævningers Tog i Lamme Heines Sag.

Efterat alle tidligere Domme og Bekjendelser samt Iver Vinds Indlæg vare oplæste, henholdt Torben Gabrielsen sig blot til sin Dom, som han meente maatte blive ved Magt, hvorefter affagdes følgende Dom:

Da efter Tiltale, Gjensvar og den Sags Leilighed er derpaa saaledes for

[46]) ɔ: Torpegaard. [47]) Feilskrevet i Orig. for 1627.

for Rette afsagt, at Kongl. Majestæt naadigst ville afstaae Stævningen over Landsdommer, saa og naadigst bevillige, at med Nævninger ikke videre skal procederes, men dem i denne Sag at være fri for al Tiltale. Dog skal for^ne Lamme Heine paa ny her i Kjøbenhavn, hvor hun nu er anholdt, af Lensmanden tiltales for hendes grove og utilbørlige Gjerninger og derfor straffes, som vedbør[48]).

20. 1630, 1 Sept. Dom udstædt af Borgermestere og Raadmænd i Kjøbenhavn i Lamme Heines Sag.

Ved kongl. Missive af 30 Juli tilholdtes de at dømme Lamme Heine, som nu paa Kjøbenhavns Slot fængsligen er anholdt, efter Documenter og Breve, som skulle forelægges. Mogens Sehested til Høiriis, Embedsmand paa Kjøbenhavns Slot, lod hende stikke i Retten og ved sin Ridefoged, Knud Jørgensøn, tiltale for hendes utilbørlige og løgnagtige Gjerninger efter hendes egen Bekjendelse og Torben Gabrielsens Landstingsdom af 20 Oct. 1627, som i Rette lagdes tilligemed de øvrige Domme, Tog og hendes egen Bekjendelse, samt endelig Mogens Sehesteds Protestation af 23 August, at han ifølge kongl. Missive skulde tiltale Lamme Heine. Han androg efter det Foregaaende paa, at hun for sit utilbørlige Forhold burde lide paa Livet. Lamme Heine erklærede, at hvad hun til forskjellige Tider og Steder havde udsagt for Rigens Raader og flere gode Mænd saavelsom for andre hæderlige gode Mænd, det har hun altsammen aabenbarligen løiet og af sig selv opdigtet, bekjendende sig udi saa Maade groveligen at have forsyndet, baade imod Gud og Menneskene, bad derfor om at den strængeste Ret imod hende maatte formildes. Derefter blev afsagt den Dom, at hun for sine store utilbørlige Løgne, hvorpaa hun havde annammet Christi Legeme og Blod, ved hvilke Løgne hun allerede har foraarsaget meget Ondt, og mere var skeet, om Gud det ikke naadeligen havde afvendt, — bør som et løgnagtigt, skadeligt og forræderisk Menneske have forbrudt sit Liv og straffes med Sværdet, alle andre ugudelige Mennesker til Exempel. Dat. Kjøbenhavn den 1 September 1630[49]).

Saaledes

[48]) Orig. sammesteds No. 22; en Afskrift findes i Klevenfelds Samlinger i Geh. Arch. under Familien Lykke og er benyttet i Molbechs Christian IV Breve I, 259 Note; Domsconclusionen er meddeelt som Bilag XVIII. [49]) Orig. sammesteds No. 23; Domsconclusionen er aftrykt som Bilag XIX.

Saaledes endte da denne vidtløftige Tragedie med den gamle Kones Død. At denne blev smertefri kunde hun takke Landsdommerens kjække Optræden for, thi ellers vilde hun som Troldkone være bleven piint i to Dage paa det Skarpeste og da, ifald hun endnu var i Live, — thi stundom døde de ulykkelige Qvinder under Piinslerne[50]), — være bleven levende brændt. Om Jens Boldmesters senere Skjæbne har jeg intet fundet, dog er han neppe bleven i Kongens Tjeneste, efterat det var kommet for Dagen, at han bragte Breve mellem Rhingreven og Fru Kirstine Munk.

T. A. Becker.

Bilag.

I.

Anno 1627 den 18 Januarij Hatt Lame Heine von Süderstapell zu Rendeßburg in Hanß Scharenbergs behausung nachfolgende gütliche außage gethan. Erstlich Lame Heyne gefraget worden, ob sie Kegenwertigen Anna Lücken diener wol Kenne? Darauf hat sie geandwortet, sie kenne ihne gar wol, vndt were derselbe vorgangenen dingstag bey ihr in ihrem Hause zu Süderstapel gewesen. Darauf ist sie weiter gefraget worden, ob sie sich annoch wiße Zuerinnern, was sie domalß mit obgedachtem Frawen Anna Lücken Diener selbiger Frawen wegen geredet habe? Er habe ihr von Fr. Anna Lücken einen guten tag geboten, vndt sie gefraget, wie es vmb die bewuste sachen mit Anna Lücken stünde, ob dieselben solten gut werden? Daruff hette sie Zu ihme gesagt, es solte baldt gut werden, doch nicht eher alß schirst Künftige Ostern, vndt hette ihr Anna Lücken diener wegen seiner Frawen vff solchen bericht Vier Rosenobell, die sie furgezeiget, vorehrett. Undt als sie daruf weiter gefragt worden, was das doch fur sachen weren, die sie mit Anna Lücken hette? hat sie geandwortet, es were ohngefehr Acht, oder Vierzehen tage vor oder nach Jacobi eine Dierne bey ihr gewesen vndt ihr berichtet, das sie einen Freyer hette vndt wolte sich bey ihr vmb rhat befragen, ob es damit angehen konte, oder nicht. Darauff hette sie Heine der magdt zur andwort gegeben, Sie solte Got fleißig anbeten, vndt da es von Got versehen were, könte es wol geschehen.

Dabey

[50]) Jfr. Ribe Skoles Program for 1844 ved Adler S. 37.

Dabey Anna Lücken diener erinnert, das sie Heine kegen ihme gedacht, sie hette wol gemerckt vndt erfahren, das es vmb kein freihen, sondern andere büberey zu thun were.

So ist Heine daruff befragt worden, was es fur büberey vndt woher sie solches wiße? Vndt hat sie geandwortet, Es were ohngefehr Vier wochen nach der Zeit, das die Magt bey ihr gewesen, eine Fraw von Flenßburg mit namen Elßbe zu ihr kommen, vndt berichtet, das Fraw Anna Lücken feindschafft mit einer Mannes Person hette, den wolte sie gerne vmbs Leben haben, vndt ließe sie Heinen bitten, ihr behülflich darzu zu sein. Daruff hette sie Heine der Frawen von Flenßburg zu bescheide geben, Sie solte vff künfftige Ostern wiederumb zu ihr kommen, sie wolte immittels ihr bestes dabey thuen. Sie hette sie aber auß den vrsachen wiederumb zu sich bescheiden, damit sie ein stück geldes, weil sie zuvor nicht bekommen, von ihr erlangen mochte.

Es hat auch Heine dabey berichtet, es hette ihr die Magt ein stücklein von einen Leinwandts Kragen vndt ein püschlein gelber haar gebracht, das weren des Herren Prinzen von Denemarks haar gewesen, vndt dadurch solte sie Heine beschaffen, das S. F. G. Anna Lücken lieb haben mochte.

Das weib von Flenßburg aber hette ihr ein klein stücklein von einer, salua reuerentia zu melden, schuhsohlen vndt ein Püschlein schwarz haar gebracht, dadurch die Person, welches Königl. Maytt. zu Denemark selbsten were, umbs leben zu bringen. Vndt hette die Fraw von Flenßburg außdrücklich gesagt, das es hochstgedachter Königl. Maytt. eigene haare weren, von den schusohlen, vndt ob das stücklein von deroselben schuhen gewesen, wiße sie nicht.

Das deme, wie [vor] geschrieben, also seye, vndt es in der warheit sich also verhalte, daruff wolle Heine das Hochwürdige Sacrament empfangen, auch leben vndt sterben, do nötig.

Auf der Kön. m. zu Dännemark Norwegen gnedigsten bevelch haben wir entsbenante aussagerin diese schrifft von wort zu wort langsam vnd wohlverstendig vorlesen lassen, welches sie alles von puncten zu puncten wiederum bejah- vnd bestettigung gethan. Urkundtlich haben wir vns mit eignen handen vnderschrieben. Actum Rensburg ut s.

Thage Thott D. mpp.
Johann Eberhardt Sohn zu ...
Jurgen Schulte mpp.

II.

II.

Wij Effterschreffne, Abraham Bierg, Thilbetroed i Borgemester Hans Bangs sted, Jacop Christofferßen, Anders Jesperßen schriffuer, Feder Hanßen, Hendrick Hanßen och Jens Pougellßen Raadmendtt her vdj Bougense, Kiendis och giør for Alle Witterligtt Anno 1627, Onßdagen thendtt 24. Januarij Er Oß thill komen Voris Aller Naadigste Herre och Kongl. May. Paß Wißer, Wed Naffuen Peigter Beendtt och Jens Bollmester, Med høybemelthe Kongl. May. Underskreffuen och forseigled Skrifftelige Budskaff, Och haffde med thenom En Gamell Quindfolck, Wed Naffuen Heigen Hanßen, Boendis thill Stabellholm i Lanthe Holsteen. Saa effter høybemelthe Kongl. May. for^{ne} Budskaff, Att Opsøyge Ett Quindfolck Wed Naffuen Kirstine Thienendis Welb. Fru Anne Locke til Haresleffgaardtt, Om for^{ne} Gamble Quinde War hinde bekiendtt, Tha haffuer Welagtt Jens Madtzen Induoner her i Bougenße, for^{ne} Welb. fru Anne Lockes fougitt, i hans Neruerelße Ladtt frem kome for^{ne} Pige Kirstine Vdj Borgemesters hus her Samestedtz, i Voris Neruerelße. Tha frem kom for^{ne} Gamell Quinde, Och ther hun saa for^{ne} Pijge Kirstine, Sagde hun, Att hun kiende hinde Well, Och Sagde, Att hun Wor hos hinde Om Jacobi thider, Med Noigitt gull hor och medtt Ett Stycke Aff ett Lined Klede, Och Begierett att hun Wille Bestille dett saa Att Prindtzen Wille hollde Aff hindis frue, huilckett hun bekiende med hendis Opragte fingre Sand att Were, Saa Sand Som hun Wille Arffue Gudtz Rige. Tha fremstod for^{ne} Pijge Kirstine, Bekiende Wed hindis Siells Saligheb och høygiste Eed, Att hun Aldrig Kiende for^{ne} Gamell Quinde, Men hun haffde Sagtt hinde En Obenbare løygen paa, huickett Aldrig med Sandhedtz Windis biurdtt skulle hinde offuer beuißes Sandtt at Werre, Som hun haffde hinde paa sagtt, Och Wor therhos Underdanigste begierendis, Att for^{ne} Gamell Quinde Motte Ahnholdis Saalenge Loug och Christelige Rett Kunde thett Attskille. Thette for^{ne} bekiender Wij for Oß Att Werre skeed Vdj for^{ne} høijb^{lt} Kongl. May. Budskabs Neruerelße. Med Voris Eiginn hender Underskreffuen. Actum Bougenße vt supra.

Abraham Bierg. Eigenn handt.	Jacob Christofferßen Egen handtt.
Anders Jesperßen Eigen handtt.	Fedder Hannsen Egen hand.
Hinrich Hanßen Egen handt.	Jens Pouelsßen E. handt.

III.

III.

Wij Effterschreffne Otte Knudsøn och Jørgen Mogensøn Borgemestere wdi Ottenßee, Jørgen Mule, Hans Bruun, Frederich Ammerbach och Peder Nielßen Raadmendt Och Jens Anscharis Byefougit sammesteds Giørre witterligt, At epther som Kong. Maistt. wor Allernaadigste herre, hans tienner, Nemlig Jens Boldmester, haffuer os ladit tillkiende giffue, Att en quindis person widt naffn Heine Henße aff Syderstopelholmb, som nu her udi Byefougdens hus till forwaring er paa wiidere bescheden Indloßerit, war med siugdomb hefftig Angreben och for Adschielige betenckende (om hun widt døeden aff gick) begierit paa høystbemeltt hans Maistts weigne, wi samptlige vilde gaa i Byefougdens hus, och der wdi Presternis (som der till och war beschediget) deeris Neruerelße, høre hindis yderste och siste bekiendelße, Da haffuer wi med hederlig och høylærde mendt M. Henrich Michelßen, M. Jenns Lauritzen og Her Olluff Jonßenn, Guds ords tiennere her sammestedtz, werit tillstede och offueruerendis, Att forne quinde paa hindis siuge seng for os samptlige haffuer bekiendt, som epther følger.

Først at den Pige, som nu ehr Anholden i Bogenße widt naffnn Kierstine, som tienner Frue Anne Lycke, war en gong i forleden sommer (Ungefehr paa Jacobj dagh) hoes hinde och haffde med sig nogre gule haar wdi en liden linnet Kludt, som war suøbt och stuckit sammen med en Knapenaall och war saa stoert tillsammen Knøt som it led aff en finger, och badt hinde at hun der med wilde giøre ded saa, At Prindßen kunde faa Kierligheď till hindis frue, hun schulle der for bliffue well betaldt. Da beschiedet forne Heine Henße Pigen at komme till hinde igien, till Paasche nu førstkommendis, saa schulde hun faa bescheden, Och dedt sagde Heine aff des Aarsage, hun dermed miente at wille fortienne nogen penge, Mens slengde dog samme Haar och Kludt paa Ilden.

Siden ungefehr firre eller fem Uger der effter da kom der en Quinde till hinde wid naffn Elschen, som war wdi wadmels Kleder, Och sagde sig at haffue hiemme till Flennsborgh och talde Idell Dansche, som haffde med sig it styche aff en skoe soele, saa stoert som en Negell aff en finger, och nogre soerte Haar vdi en liden Kludt, och tillbødt hinde och sagde, Att Kongen war vred paa Frue Anne Lycke, Och begierit at hun wilde giøre Kongen Ont, Saa tog Heine dedt (lige som dedt forbemeltte) och kaste strax paa Ilden, och sagde, dedt beuare mig Gudt fra, Hanns Maiestett schulle komme nogit till.

Dette bekiendte hun widt hindis høyeste salligheds ædt, och wilde der paa leffue och døe, saa och nu der paa Annamme Herrens Legome och Blodt, Och badt at

at Gudt skulle lucke Himmelen till for hinde och Alderig were hinde naadig, dersom hun wdi alt dette haffde sagt andit end sandhedt.

Der epther bleff hun tillspurdt, saa och Alluorligen forreholdt, At eptherdi hun nu wilde forlige sig med Gud i Himmelen och giøre sit Testamente saaledis, At hun kunde døe medt en goed samwittighedt och der paa nu wilde Annamme dedt Hellige Høywærdige Altarens saccramente, At hun nu schulle sige, om hun nogen tiidt tillforne i denne sag haffde sagt eller bekiendt andit enndt sandhedt, hun dedt nu wilde tillkiende giffue, effterdi der iche lang liff medt hinde war att forwenndte, huor till hun suaritt och med lige førige ædt och formaaningh bekrefftit, At alt huis hun tillforne saa well som nu haffde sagt och bekienndt, ded altsammen Guds sandhedt at werre.

End ydermiere bleff hun aff Jenns Boldmester tillspurt, om hand eller nogen aff Hanns Maiestetts tiennere nogen tiid haffde begierit eller Ammoedit hinde, At hun schulle sige andit end sandhedt, saa hun kunde haffue en goedt samwittighedt, Huilckit hun widt hindis høyeste salligheds ædt benegtidt, at hand eller ingen Alderig haffde begierret eller giffuit hinde nogen Anleding till i nogen maade, ded hun schulle sige andit end sandhedt, huor paa hun bade sig saa sant Gudt schulle hielpe och sallig worde, Och wilde der paa gierne døe.

Att wi saaledis aff forne Heine Hensze, paa hindis siuge senngh, før hun aff Presten bleff beredt, haffuer hørdt, som forschreffuitt staar, Haffuer wi till witterlighedt, worris egne Hender her wnnder schreffuit. Actum Ottensee den 26. Januarij Anno 1627.

Hendrich Michellßen Sognepræst till St. Hans manu propria.
Jens Lauritzøn Zevthenius pastor Canuti mea manu.
Oluff Jonsøn Comminister Canuti manu sua.
Otte Knudßen Egen handt

Jørgen Mogensßen Egen handtt
Jørgen Mule Egen handt
Hanns Brun Egen handt
Fredrich Ammerbach eg. handt

Peder Niellsßen eg. handt
Jens Anscharis Egen handt.

IV.

IV.

WI Efftersktreffne Her Christian Friis till Kragerup Ridder Kong. Mayts Candtzeler, Jost Hoegh till Wangh, Danmarckis Rigis Raad, och Christoffer Vrne till Aarsmarck, Giøre Witterligtt, Att Wj effter Konng. Maytz Woris Allernaadigste Herris befalling dend 31 januarij Aar 1627 Wdj Dallum schriff-uerstuffue haffuer Examinerit och forhørtt en gammell quinde aff Syderstopel, Wed Naffn Heine Hansßen, Da bekiende hun som efftersølger.

Først Att hun alldrigh haffuer Werrett aff nogen anmodet, Dett hun schulle forgiøre Kong. Maytt, Men Att Høystbe[le] Hans Maytt waar Wreed paa Frue Anne Løcke, Dett schulle hun saa mage, hanndt igien skulle bliffue hinde goedt. Samme Begiering er scheed Aff en høy och megett gammell quinde, som sagde sig att haffue hiemme i Flennsborgh och heede Ellße, dog huor hun er, eller huem hun er Weed hun icke, Weed och icke till Wißße om hun kiende hinde, om hun nu saae hinde for Oyen, Dog tøchtis hun der som hun saae hinde, Wille hun Well kiende hinde, forsch[ne] Ellße thallede Idell Dansche med hinde, och beretter sig alldeellis Indtett Danske att forstaae och ey heller forstoed nogett aff for[ne] Ellße, wden naar hun sagde: Konen. Er for[ne] Heine derfore adspurtt, huorledis hun kunde da for[ne] Ellßis ord forstaa, suaritt hun, aff dett thøyg hun hinde leueritt, som waar ett støcke Skoesolle med nogenn faa sortte haar, tillsammen saa stortt som ett led aff enn finger, som hun endnu haffuer i sinn giemme och foruaring. Item widste Indtett aff Frue Anne Lycke att sige, før Jenns Balldmester dett hinde berettet, thi hun aff for[ne] Ellße icke kunde forstaae, huad Frue dett waar, och ikke heller widste aff samme Frue før for[ne] Jenns Balldmester Neffntte hindis Naffn. Yder meere berette och bekiende att for[ne] Ellße icke waar hoes hinnde ett halff quarter och samme tid begieritt aff hinnde Smør och Brød, huilckett hun och fick, och der for gaff hinde Ingen Penge, thi hun berette sielff att werre en arm quinde och haffde Indtett, icke heller loffuett hun hinde nogett, forstoed och icke om hun loff-uett hinde nogett eller icke, Waar och Ingen Mennisske samme tid hoes dennom, men alldene thoe, weed och icke om hun kom diid till Wandtz eller Landtz, Weed och icke om hun gick eller aagh diid, Och skeede dette en sex eller siuff Maanneder siden wed Middagh i Høstens tid, och weed alldrigh sidenn huor samme quinde bleeff. Belangende en Pige som (hun siger) kalldett sigh Kierstine, waar hoes hinder three eller fire Vgger før for[ne] Ellße, paa dj tider dj schar Kornn om Dagen Klocken wed 9 slett, och sagde sigh att haffue liggett i en anden bye, och thoffuett icke saa lenge hoes hinnde som mand kunde [gaa] wd for denne skriffuerstuffue dør, och Innd [igien] haffuer

haffuer och alldrigh werrett hoes hinnde [eller seet] hinde wden samme gang [for her i lanndett] de waar alldene thoe, wdenn ett lidett drenge barnn paa 6 eller 7 aar gammell, som hun haffuer hafft hoes sigh, Weed och icke huorledis hun kom diid eller drogh der fra igien, och waar Ingen hoes der bj waar sammen, Ey heller gaff hinnde nogett, Men loffuett hun skulle faa (dog icke nogett wist tillsagde), Naar hun haffde giortt hindis begiering, Och sagde hindis Frue wille en Prinntz skulle haffue hinnde kier, om hun dett saa kunde forschaffe, Dogh icke entten Neffnatte Prindtzenn eller Fruen och thallede Ingen meere ord med hinde, Menn fick hinde 3 eller 4 guele haar, hunn skulle bruge der till, som hun haffuer Endnu i hindis foruaring, Och ligger baade dett første haar med Skoesollen som Ellße leuerit, saa och dett sidste haar Pigen Kierstine leueritt i een hindis Kiste aff thoe (som hun haffuer), en liiden och en stoer, Pigen waar Kled i sortte Kleder, om dett waar Engellst eller ey wiste hun icke. Item berette nu igien att dett war quinden som sagde sig att haffue liggett i en anden Bye, ydermeere att Ingen Mennisske før eller sidenn haffuer werret hoes hinnde om dette Werck att fulldbriffue. Denne Bekienndelse bekrefftett hun med høyeste Eed, Siell och Salligheb, och der paa wille hun leffue och døe. Datum vt supra.

Att dene Bekiendelße er giortt aff Lamheine for[ne] dagh och tid wdj Welb[tt] dieris Neruerellße, ded bekiender Jeg Peder Nielßen
med egen handt.

V.

WJ Effterskreffne Her Christian Friis till Kragerup Ridder Kong. Maytz Canndtzeler, Jost Høegh till Wang, Danmarckis Rigis Raad, och Christoffer Wrne till Aarsmarck, Giøre Witterligtt, att wj effter Kong. Maytz woris allernaadigste Herris befalling dend 1. Februarij aar 1627 Igien Wdj S. Knuds Closter haffuer forhørtt Heine Hanßen aff Suderstopell wdj Jens Balldmesters och Frue Anne Lyckis Pige Kierstine Thomas datter deris Neruerrellße, Och da hindis bekiendellße (i gaar forgangen bleeff anteignett) ord fra ord for lest, som hun och alttsammen well Kunde errindre och bejaett.

Widere er forsch[ne] Personer Effterschreffne emellom gangen och Bekiennd.

1. Jens Balldmester berette, hun paa abschillige steder paa Reigßenn haffuer ladett sig mercke med Dansche ord. J lige maade der M. Jens her i Ottenße hinde schrifftett

schrifftett och gaff Sacramente, sagde hun sig att kunde forstaae hanns tilltalle paa Dansche, Item der hand adschillige gange haffuer tallt Dansche med Byefogdenn, i hans huus, haffuer hun ladett sig mercke dennom att forstaae. Der till suaritt hun, dett maatte werre dj ord som icke Rett danske waar.

2. Item bekiende Heine att der Pigen waar hoes hinde, thallede hun thydsch och paa dett sidste Neffnte, dett Waar Prindtzen aff Danmarck Fruen wille der skulle haffue hinnde kier, da bleeff hinde tilspurtt, hui hun dett icke i gaar bekiennde om Prindtzen aff Danmarck, suaritt hun, icke saa rett att komme ihue, om hans Naffnn bleeff Neffnit af Pigen eller icke.

3. Hun hobis att haffue dj guele haar wdj Een liden lerridtzplunde liggendis, i sin foruaring.

4. Pigen wed Naffnn Kierstine Thomas datter berette att werre fød till Seigbergh och weed alldrigh att haffue werrett i Süderstopell, Menn well haffuer hørtt for^{ne} quinde werrett berøchttet och kalldis Lamheine.

5. Item will beuise att hun iche haffuer werrett i Lantteholstenn siden forgangen S. Michels dagh waar ett aar, widere end i Hadersleff, som haffuer werrett thoe gange, først med hindis Frue, sidste ganng førtte hun statthollders datter hiem, der Frue Kiersten bleff forløest.

6. Ydermeere att hun wille thage Sacramente paa att hunn alldrigh thenchtte att giøre dett samme quinde Heine beschyllder hinde for.

7. Beretter hun och icke haffuer werrett wden toe gange i Lantteholsten siden hun først kom i Danmarck, som bliffuer nu i sommer først kommendis sex Aar, och da haffuer Reigst i sortte Kleder. Bleff hinde tillspurtt med huem hun dett will beuise, suaritt hun, med dj gott follck hun haffuer werrett i omgengelse hoes.

8. Item bleff tillspurtt om hun icke haffuer Kiend Een gammell quinde wed Naffn Ellße hoes Frue Anne Lyche, da suarit hun Ingen wden Een er i Kiøbenhaffn, som haffuer boett i Frue Anne Lychis hauffue.

9 Jenns Balldmester berette (som och Pigen bejaet) att der quinden saae hinde først i Bogenße, da formanit hand hun skulle betencke sig huad hun bekiende om samme Pige, thj Een kunde werre Eenn anden liig, fordj hand saae paa hinde hun foer med løgn.

Thill dett sidste wed høyeste Eed Siell och Sallighed benegttett Pigen for^{ne} Kierstine alle huis bekiendellßer for^{ne} quinde Heine paa hinde haffuer giortt, huor emoed

emoed hun er paa mintt att giøre goed forschell paa dett thimmelig och Euig, der for att bliffue wed sandhed, huilckett hun ochsaa sagde Endelig att betencke, och der wed bestendigh att bliffue, som hinnde ligger magtt paa.

Enndnu Belangende dend bekiendellße i Ottensße, om dett haar hun skulle haffue kast paa Jlldenn, bleeff Heine tillspurtt hui hun haffde bekiend att haffue kast haarene och ded med waar paa Jlldenn, och nu beretter dett att haffue i sinn giemme, der till suaritt att hun fick en liden pige dett ett kaste paa Jllden, dogh hobttis dett endnu waar beholden, Er och bestendigh att Elße begieritt hun skulle giøre Kongen ontt, effter samme bekiendellsis Jndholld. Anlangende dett haar quinden fick hinde, bleeff hinde tillspurtt hui hun haffde bekiend att haffue kast dett paa Jllden, och i gaar bekiennde, att hun haffde dett i sinn giemme, da suaritt hun icke att haffue talld om andres haar att werre kast paa Jlldenn end Prindtzens, Ellers waar hun dend gandske Ottenße bekiendellße gestendigh. Anlangende dend Reinsborrig bekiendellße er hun alldsammen gestendig, Wndertagenn hun icke weed huad lerritt der waar med dennd Skoesolle, om dett waar Kraffterritt eller icke. Datum vt supra.

Att dene Bekiendelße er giortt aff for[ne] Lamheine for[ne] dagh och tidt wdj welb[tt] dieris Neruerelße, ded bekiender Jegh

Peder Nielßen
med egen haandt.

VI.

Anno 1627 dennd 3. februarij wdi Danmarckis Rigis Raads Neruerellße Er Lamheine aff Syderstopell paa Ottenße Raadhuus Examinerit och forhørtt och Bekiende som Efftersølger:

1. Er hun tillspurtt, om hun for throldoms sagh nogen tid tillforne haffuer werrett anklaget och anholden, der till suaritt, Een gangh till Gotterup aff Hans Thamis till Syderstopell, Huorfor hun stillett borgenn, och hand gaff straff for hand hinde Jndtet kunde offuerbeuise.

2. Jtem bleeff tillspurtt, [huor] mange Piger der waar fremstillett for hinde i Bogense, Jblantt huilcke hun Kierstine haffuer kiend dend Person att werre, som om dett Raad paa Frue Anne Lyckis Wegne haffuer Effter hindis forige

forige bekiendelsze hinde besøgtt, huor till hun suaritt thoe eller three gange, att der icke waar wden dend ene Pige for hinde, som hun med Jenns Balldmester will beuisze.

3. Endnu tilspurtt, huem der haffuer berett hinde Pigen heder Kierstine, suaritt hun, Pigen sagde hinde dett sielff, att hun hede Kierstine och att hun waar Frue Anne Lyckis Pige.

4. Item bleeff tilspurt, om det waar dend samme Pige, der till suaritt, dett hun icke Rettere wiste, for dett er wed en 3 fierring aar siden hun waar hoes hinde.

5. Endnu er hun høylig formanit att sige sandhed, efftersj hun haffde tilforn bekiend, att Frue Anne Lyckis Naffn for hinde icke haffuer werrett Neffntt, før Jenns Balldmester dett giorde. Der till suaritt med weemodighed, att hun wed hindis Siells Sallighed wille sige sandhed, och Bad dett motte høris, Først att Ingen haffde Neffntt Frue Anne Lyckis Naffnn for hinde, før Jenns Balldmester, dett Gud forlade hannom, och hand Kom till Hinde, och spurde, om der icke haffde werrett Een Pige hoes hinde och førtt hinde nogett, sagde hun Ney, spurde hand atter ad, om der icke haffde werrett Eenn Pige och førtt hinde Eenn Pung med nogett wdj, da suarit hun hannom, der haffde werrett Een Pige, men hun haffde Indtett førtt hinde. Ydermeere tilspurt, aff huad aarsage hun till forne haffde bekiennd, att Pigen haffde Neffntt Frue Anne Lyckis Naffn, der till suaritt, att hun giorde dett Jenns Balldmester till Willie, paa dett hand icke skulle bliffue hinde Wreed. Hand berette och for hinde, hannd waar Frue Anne Lyckis thienner, och thogh neder i hanns Boxer och gaff hinde fire Rosenobeler.

6. Item tillspurtt, efftersj Jens Balldmester icke haffuer nød, ey heller bedett hinde om att Neffne Frue Anne Lyckis Naffn, aff huad aarsagh hun da haffuer dett bekiend, Der till suaridt, fordj hun wille hannd skulle giffue hinde meere.

7. Dernest tillspurtt, om Jens Balldmester gaff hinde dj fire Rosenobler, for hun skulle bekiende paa Frue Anne Lycke, der till suaritt hun Ney, och sagde hannd gaff hinde dennom i Frue Anne Lyckis Naffnn.

8. Endnu tillspurt, huorledis hun kunde forstaa Pigens begieringh, efftersj hun waar saa kort hoes hinde, Der till suaritt, Dett waar skeed med 3 eller 4 ord, Der hoes fick hinde nogen Haar, icke Rett sortte, ey heller Rett gule, tilsammen saa megett som leddet aff Een finger, som endnu findis i hindis Huus, i en stor Kiste, dett hun icke Rettere weed.

9. Thilspurtt, aff huad aarsagh hun tilforne haffde sagd Haarene waar Brennd, och nu siger dj er foruarit, Dertill suarit, att der waar Een liden sortt Karll

Karll hoes hinde i Reinsborgh och Bad hinde hun skulle sige dj waar brennd, Och sagde der hoes hun wille klage paa Jens Balldmester paa dennd yderste Dagh, fordj hand haffuer forførtt hinde med dj bedrøffuede fire Rosenobell.

10. Item tilspurtt, aff huad aarsagh hun togh de fire Rosenobell aff Jens Baldmester, Der till suaritt, for hun waar saa gall, och wille Indtett andett suare.

11. Belangende quinden Else, som skulle haffue werritt hoes hinde, Bekiende hun som tilforn i dend punct, att hun talede Indtett andet end Danske, och forstoed hinde icke, andet End naar hun sagde: Konen, sagde strax der paa att hun forstoed dett quinden begierit, hun skulle giøre dett saa att Kongen igien skulle bliffue Frue Anne Lyckis Wen, for hand waar wreed paa hinnde, saa bleff samme ord (Nemligh: Kongen er wred paa Frue Anne Lycke, Och hun skulle giøre dett, hand wille werre hindis Wen igien) sagtt paa Danske, bad hinde dennom mercke, ochsaa tillspurtt, om hun kunde dennom forstaae, Da soer hun wed Gud och Salligheb, hun dj ord icke forstaaer, Da er hinnde tilspurtt, huad aarsagh hun tilforn haffde bekiennd, att dett waar begierit hun skulle ombringe Kongen, suaritt hun, Dett waar icke begierit, men ickun hun skulle giøre hannom ontt.

12. Item bleeff tillspurtt, huor for hun tilforne bekiende att Jens Baldmester først Neffnte Frue Anne Lyckis Naffn, och nu bekiender att quinden Else ochsaa Neffnte Frue Anne Lycke, Da suaritt hun och soer att forne quinde Ellse icke Neffnte Frue Anne Lychis Naffnn, men allenište thalede om en Frue, huem dett waar wiste hun icke.

13. Ydermeere berette att forne quinde Else fick hinde nogen faa sortte haar och ett libett støcke aff enn Skoesolle, och sagde dett waar Kongens haar, som er saa lange som en goed halff finger, om dett er Kongens Haar eller ey, weed hun icke. Samme Haar haffde hun foruaritt. Da er hinde tilspurtt, huorfor hun foruaritt dennom, da suarit hun, for hun wille haffue nogen penge, och dett waar bedre att giemme dennom end kaste dennom bortt.

14. Ydermeere er tilspurt, huem hinde haffuer tilbragtt att wdsette och Neffne dend Pige Kierstine, Da suaritt hun slett Ingen Mennische, men hun kunde icke andet thøckis, end dett waar hinde, der hun saae hinde i Bogense.

15. Dernest tilspurtt, huem der haffuer wiist hinnde dend Pige iblant dj andre, Der till suaritt, der waar ingen fleere Piger der tillstede, mens sagde, Jens Baldmester hentte hinde op paa ett Kammer og sagde, Pigen waar nu kommen, och dj andre Folck sagde till hinde, nu waar dend Pige kommen hun haffde att giøre med, dogh hun kiende dennom icke.

NB. Deremoed benegter Jens Baldmester iche att haffue op hent quinden eller sagtt, Pigen waar kommen.

16.

16. Item bleeff tillspurtt, hui hun wdj Kong. May[tt.] Nerwerellße saa offte wed hindis Eed haffuer bekiend, att dett waar dend samme Pige, och nu siger hun weed icke andett, Der till suaritt, dett waar three fierring aar emellom siden hun først haffde seet hinnde och tøchtte iche andett end dett waar dend samme.

17. Her emoed er Pigen wed Naffnn Kierstine fremstanden och wed høyeste Eed soeritt med opragtte fingre, att hun alldrigh haffuer seett eller talld med for[ne] Lamheine før i Bogenße och iche heller haffuer werrett i Lanteholllsten lenger end i Hadersleff wdi halff andett aar, som hun med dj gott folck wille beuiße, der hun haffuer werrett i omgengellße med.

18. Er Pigen tillspurtt, om hun kunde thencke huad aarßage der waar till, att quinden bekiennde paa hinnde, Der till suaritt, att well mueligtt der kunde haffue werrett nogen hoes hinde, huilckett Gud well i sinn tid obenbarer, thj hun icke kunde troe, samme quinde kunde tage dett aff sig sielff.

19. Item tilspurtt, om hun weed om hindis Frue haffuer hafft nogen anden wde hos hinde, Der till suaritt att wille suerre hindis Frue alldrigh tenchtte sligtt, meget minndre dett att giøre.

20. Item bleeff tillspurtt, om Frue Anne Lyche haffde andre Piger som er fød i Lanteholsten og haffuer werrett der Nylig, Der till suaritt Pigen, hun haffuer thoe, dend ene fød i Edtzehow, dennd anden der hoes paa landet, dj samme haffde forloff att drage hiemb der Frue Kiersten laa i Barßelßenngh paa Haders-leff huus, dennd ene heder Giertrud, dennd anden Magdalena, Haffuer och Eenn dansch deg stuffue Pige heder Kiersten.

21. Jenns Balldmester bleeff tilspurtt, om hand først Neffntt Pigenns Naffnn eller quinden sielff. Der till suaritt, att paa weyen i Stenderup Kroe sagde hun, Gud forlade dennd Pige der foraarsager mig dette. Da spurde hand huad Pigen heder, Da suaritt hun, att hun dett icke widste, saa opregnid hannd fire quinders eller Pigers Naffnn, som waar Giertrud, Anne, Margrette och Kierstine. Da sagde for[ne] Lamheine, dett waar Kierstine som paa Danske kalldis Christen.

NB. Der emoed benegter Lamheine hand iche opregnid nogen Piger for hinde, men hun siellff sagde huad Pigen hede.

22. Item berette Jens Balldmester, att der hand kom till Lamheine, da spurde hand om der iche haffde werrett en Pige fra Frue Anne Lycke med en Pung med nogett Gulld wdj, Da berette hun Pigen haffde werrett der, men slett ingen Pungh haffde leueritt hinnde. Samme tid begieritt aff hinde, att hun wille sige hannom huad Pigen haffde bestilltt, thj hun thuifflet paa Pigen haffde hindis befalling wdrettet, Da sagde hun, dett war om Nogett frierie, Men hun haffde be-funden dett anderledis sidenn. Da bad hannd hun wille sige hannom, Huad dett waar,

waar, Men hun wille icke, saa gaff hand hinde fire Rosenobeler och bad, hun wille sige hannom huad dett waar, Fruen skulle icke faa dett att wide, att hand wiste der nogett aff, da ragtte hun hannom Haand och bad hannom sige Fruen, dett hun wiste well sielff skulle bliffue klartt, dogh icke kunde schee før Paaske. Der paa fick hun hannom igien thoe eller three gannge Haannd.

NB. Lamheine bejaet, hun sagde, dett schulle bliffue klartt, dog icke før 14 Dage eller 3 Wgger effter Paaske.

Endnu er tillspurtt Lam Heine huor[aff] hun haffde forfarett, dett waar icke fr[uen] menn andett, suaritt hun, der waar noch der Neffnntte Frue Anne Lycke.

Datum vt supra.

Dene forne Bekiendelse er giortt aff Lame Heine, forne Dagh och thid wdj Danmarckis Riges Raads Neruerelse.

Peder Nielsßen
med egen haand.

1627. 18. Februar.

VII.

Anno 1627 Dend 18 februarÿ Er dend Bekiendellße som skeede aff Lamheine dend 5 februarÿ Nest forleden (J Holger Rosenkrandtz, Jost Høegh, Franndtz Randtzow, Dr. Hans Mickellsen, M. Jens Lauridsßen og Borgemester Otte Knudsßen deris Neruerellße, paa Ottensße Raadhuus) Igien for hinde oplest, och der om flittigen Examinerit, da haffuer hun suaritt till huer punct i seer, och ellers bekiend som effterfølger.

3. Att Pigenn (som sagde sig att hede Kierstine) først Neffntte Frue Anne Lychis Naffnn for hinde, dett hun icke Rettere weed, och sagde, samme Frue wille, Prindtzen skulle haffue hinde kier, och siden neffntte Jens Balldmester Frue Anne Lychis Naffnn først.

4. Weed icke andett end dett er dennd samme Pige hun haffde for sig i Bogensße.

6. Att Jens Balldmester haffuer och Nød hinde till att Neffne Frue Anne Lyckis Naffn och giffuett hinde aarsagh, saa Gud straffe hannom. Der hinde er tillspurtt, Huor med, sagde hun, med ord, och samme ord waar, att hun skulle sige

sige Sandhed, om Pigen haffde werritt der, thj dett waar baade hinde og hannom gaffnligtt, och da sagde hun Sandhed.

7. Effter som der findis i forige 7 Punct, er och nu bekiennd.

8. Att Pigenn waar hoes hinde icke lenger end hun kunde gaa her fra Schorstenen och neder till Dørrenn, och siden sagde Igienn, Ett korter aff en thime och strax der paa igien, der hun bleeff atter tillspurtt, att hun wiste icke huor lennge hun waar hoes hinde, och hun icke tallede wden 3 eller 4 ord med hinde.

9. Følger forige 9 Punct.

10. Bekiender lige som samme 10 punct ydermeere, att hun aff fattigdomb haffde bj fire Rosenobell behouff.

11. Belangende att quinden, Elße icke thallede Danske, thøchtte hun att hun sagde nogett, saa hun kunde forstaaet, och hun neffntte icke Frue Anne Lyckis Naffnn, Ellers bliffuer wed dend punct.

12. Bekiende att quinden Elße och Jens Boldmester haffde begge neffnntt Frue Anne Lyckis Naffnn for hinnde.

13. Quinden sagde dett waar Kongenns Haar hun fick hinde, och er forwartt, om dett er Kongens Haar eller ey weed hun icke.

14. Hun weed icke om dett er dend Pige hun saa i Bogenße, thj en kand werre Een anden liig, Och mellom Gud och sigh wiste icke andett end dett er hinde.

15. Lige som forne 15 Punct.

16. Weed icke andett End dett er dennd samme Pige.

21. Benegter bj ord i Stenderup Kroe som tillforne.

22. Item hun kiende Ingen Frue eller wiste aff nogett att sige, men att hun sagde dett skulle bliffue klartt om paaske, waar fordj hun wille fortienne nogen Pennge.

23. Thillspurtt, Huad hun wiste aff Frue Anne Lycke att sige, Der till suaritt, Hun huercken haffde hørtt till hinde wntt eller gott, før Pigen neffntte hindis Naffnn, Och Ellers Ingen effter dennd dagh paa Frue Anne Lyckis wegne werritt hoes hinnde wden quindenn Elße och Jenns Balldmester.

Der effter er forne Lamheine Pinlig forhørtt och da bekiende som Effterfølger. Først att hun slett Indtett weed om Frue Anne Lyche andett End Pigen, quinden och Jens Baldmester haffuer berett.

Da er tillspurtt, om bj 3 Munndhelld, Hun haffuer bekiennd, Først att ombringe Kongen eller giøre hannom wnt eller att giøre Wenschab, Da suaritt hun och bleeff der fast wed, att quinden Elße begieritt, hun skulle giøre Kongen wntt. Item

Item weed icke Egentlligh, om dett er dennd Pige hun haffuer bekiennd paa att haffue werritt hoes hinnde, men siger, der haffuer werrett en quinde hoes hinnde, som haffuer begieritt hun skulle bekiennde paa Pigen, Dog huem dett ehr weed hun icke.

Endnu bekiende, att der waar en quinde i Bogenße neder i stuffuen som Pigen bleeff hinnde wiist, huilcken Bad Hun skulle sige, dett [vaar] dend Pige. Och der effter wbj Pinen med høyeste Eed och formaningh bekiende, Ingen Piger haffuer werrett hoes hinnde paa Frue Anne Lyckis wegne, men hun aff for^{ne} thuinde quinder er der tilbragtt. Och der hun er løes giffuen aff Pinen, Er hinde tillspurtt, huad de quinder heder, som først begieritt aff hinnde att bekiennde paa Pigen, da suarit hun Catrina Siguordtz och Er till Reinsborgh, dend i Bogenße kiender hun icke.

Item endnu bekiende, Iche att haffue nogen aff Kongenns eller Prindtzens Haar, Och bekiender att haffue løygen Och er der tilbragtt aff for^{ne} quinde, Catrina Siguordtz, som waar wed S. Mickells daghs thide, nogett før Jenns Balldmester kom till hinde, saa sagde hunn och bekiende, att dett waar løgnn alltt dett hunn haffuer bekiennd om Kongen och Prindtzens Haar, och Bad Gud skulle forlade hinde dett, och haffde giortt dett for bj bedrøffuede wnde Penge schylld. Da bleeff hinde tillspurtt, om Jenns Balldmester eller nogenn haffde giffuett hinde Penge der for, da sagde hun Ney, aldeellis Ingenn, och Raabte och sagde: ghenade, ghenade, Ich habe ghelogen. Da ehr hinnde tillspurtt, aff huad aarßage for^{ne} Catrina Siguordtz begieritt sligtt aff hinnde, Da suaritt hun, att hun berette, att Frue Anne Lycke hiallp till hindis Mannd bleeff henngtt for Flensborgh, der for wille hun giøre hinde dett.

Datum vt supra.

Att dene Bekiendelße er giortt aff for^{ne} Lamheyne for^{ne} Dagh och tid, wbj welb^{tt} dieris Neruerelße,

ded Bekiender Jeg

Peder Nielßen
med egen haandt.

VIII.

Lamheine aff Syderstopell hindis bekienndellse, wdj Hollger Rosenkrandtz, Jost Hoegh, Frandtz Randtzow, Danmarckis Rigis Raad, D. Hans Mickellsen Superintendent, M. Jenns Lauridsen i Ottenshe, och Otte Knudsßen, Borgemester ibidem, deris Neruerellße, paa Ottenße Raadhuus dend 21. February Anno 1627.

Først bleeff hun formanitt att sige Sandhed, da frievilligh suaritt hun Ja och bekiende, att Jens Balldmester kom till hinde och sagde hinde en goed dagh fra Frue Anne Lycke, da suaritt hun, huad er dett for enn Frue, dend kiender Jegh icke, da sagde hannd, hun haffuer sennd eder enn forœring, da suaritt hun, huor for, da sagde hand, dett faar i well att wide, saa kaste hand dj fire Rosenobeler paa hinndis Bord. Saa bøed hand en goed dagh och gick bortt och sagde, hannd wille kommen igien om Paaske. Da suarit hun, dett maatte hannd giøre.

Ydermeere att alltt huad hun tillforne haffuer bekiennd om Pigen, dett er løgnn. Men dennd Post, att Jens Baldmester samme tid hand waar hoes hinde, spurde hannd om en Pige iche haffde werrett hoes hinnde och førtt hinde en Pung med nogen Penge wdi, da sagde hun, der haffde werrett Eenn Pige och Ingen Pung førtt, Menn det waar løgnn hun berette for hannom.

Bleeff tillspurtt om dett Haar, huorledis hun waar tilkommen der om att bekiende, da suaritt hunn, well att haffue talld thill Jenns Boldmester om dett Haar, men dett waar løgn hun sagde.

Bleeff och tillspurtt, om dett waar Sandhed hun haffde sidst bekiennd om Chatrine Siguordtz, da sagde hun att for[ne] Chatrine waar hoes hinnde, menn dett hun haffde sagtt om hinde Anlangende Frue Anne Lyche, dett waar løgnn.

Item huad dend quinde Ellße belang: om nogen haffde tillspurtt hinnde, om hun haffde werrett hoes hinnde, Da suaritt hun, dett waar och løgn saauitt hun om hinnde haffuer bekiennd.

J lige maade Bekiende, huis hun haffde thalltt om Kongens og Prinndtzens haar, dett waar och løgn.

Endnu er for[ne] Lamheine formanit att sige sandhed, da suaritt nu att haffue bekiend sandhed, men i dett første haffuer hunn løygett, och Berette, huad will i Pine mig lenger, thager heller liffuet aff migh.

Yder meere bekiende, att dett och waar løgn hun haffde bekiennd om dennd sortte Karll i Flensborgh, som skulle haffue bedett hinnde sige, dj haar waar brend.

Item er tilspurtt, huorledis hun er tillkommen att thalle om Kongens och Prindtzens haar, Da sagde hun att haffue tagett och dichtett dett aff sig sielff.

Endnu er Lamheine tillspurtt, huem der haffuer bragtt hinde till att bekiennde

kiennde och liuffue gott folck paa, Da suaritt och Bekiende hun, att Ingen haffuer bragtt hinnde till denne løgnn, men tagett dett aff sig sielff, och fordj hun haffuer løygett, wille hun gierne døe. Datum vt supra.

Att dene Bekiendelße er giortt af for^ne^ Lamheine for^ne^ dagh och thid wdj welb^tt^ dieres Neruerelse, ded Bekiender Jeg

Peder Nielßen
med egen haandt.

IX.

Anno 1627 Søndagen den 25. Februarji paa Ottenße Raadhus.

Henrich Hanßøn Lamme Heines Søn bekiende, at hand ved en 3 eller 4 dage effter sin Moders bortførelse, der hand formerchte at hans Creditorer ville søge hans boe, tog sig for at flytte aff Veyen noget aff sit goetz, som hand kunde hielpe sig med, och da fant han i sin Moders Kiste, som stod paa gulvet i den store Stue, noget haar som vaar suøbt i jt Klæde, huilchet hand opløste oc kaste det ud aff Kisten, huad for farffue det haffde, mindes hand iche, thi hand gaff ingen act der paa.

Lamme Heines pige Vrsell bekiende, at hun saae intet haar i Kisten, men ved en otte dage eller mere effter at Heine vaar bortført, fant hun noget haar paa en liden Kackeloffuen i den lille Stue, som vaar sortebrun suøbt i en Klud, oc vaar haaret finger langt oc stack ud aff Kluden paa begge ender, saa meget man kunde fatte omkring imellum tomelfingeren oc Pegefingeren, det slog hun bort oc feyet det ud, thi hun tencte det haffde intet paa sig.

Ydermere bleff for^ne^ Henrich thilspurt, om hans Moder haffde intet sagt ham om Jens Ballmester, da suqrede hand, at hand vell saae at hand tallede hiemelig med hans Moder, oc der hand spurde moderen der om, sagde hun at hand forærede hende en Rosenobell, oc der hand vilde vide huorfor? suarede hun, at hand thilspurde hende, om en pige haffde iche bragt hende en pung med noget udj, da suarede hun Ney, oc hand sagde der till, at pigen schulle straffis derfor oc at hand wille snart komme thill hende igen.

Pigen sagde om Jens Ballmester, at hun ocsaa saae, at hand vaar der oc talede med Heine, Men huad det var viste hun iche. Ey heller viste hun, om den

den Pige haffde været hos hende, Thi der haffde værit saa mange hos hende, hun kunde iche kiende dem.

Der effter er Lamme Heine ophent, oc der hende bleff sagt at hendes Søn oc Pige haffde bekient, at de haffde funden haar i hendes Kiste oc paa hendes Kackeloffuen, ville hun iche være det gestendig førend Sønnen kom thil hende oc bekiende det. Oc da suarede hun først, att det haar vaar aff ingen Mennisfe, men aff it Best. Siden sagde hun, at det haar vaar aff en Herremand ved naffn Claus Korff, som hun haffde cureret.

Ydermere sagde Sønnen, at hans Moder kunde iche trolbom, Men hun hialp folch ved naturlige middell som stod i hendes Lægebog, som hun haffde hos sig. Oc der hand bleff thilspurt om hun kunde læße oc schriffue, suarede hand Ney.

Pigen sagde at Heine læsde aff samme bog for folck, som kom thil hende om Raad, oc giorde dem viis at hun kunde læße.

X.

Anno 1627 Tirsdagen den 27. Februarji i Peder Jacobßøns hus.

Fadburdtz quinden Sinne Christensdaatter bekiende, att hun haffde værit i Lanteholsten tre gange paa halffandet Aars tid.

Førstegang før S. Michelsdag 1625, da førde hun sin daatter ud thil Flensborgh thill Slottens Smed, oc var med hende i følge hendes Frues pige Kirstine, huilchen skildis ved hende thil Flensborg, da drog Sinne thilbage igien, Men Kirstine forreiste thil Reinsborg.

Anden gang ved en 14 Dage eller 3 vger for Michaelis nest forgangen, drog hun atter thil Flensborg at hente sin daatter fra Slottens Smed.

Tredie gang ved Jule tide sidst forleden drog hun thill sin broder Jacob Fendrich thil Haderslelff, oc da reiste hun ocsaa thil sin anden broder boendes en Mill fra Odenraa, i Skobell i Fielsted Sogen, oc der var hun ichun en Nat, saa reiste hun strax thilbage igien.

Lamme Heines Søn oc Pige bleff indkaldede oc bekiende, at de aldrig haffde seet forne Sinne Christensdaatter, ey heller kunde de kiende nogen aff de

de quindfolch som haffde værit i Heines hus, om de end skønt saae dem for deris øyen, ved deris liffs fortabelse.

H. Rosenkrantz Jørgensøn - Egen hand.

Frantz Rantzow. m. p.

XI.

Demnach Vns vntenbenanten ein Extract verschiedener Außsagen vnd Vrgicht, Lamen Hein vnd eine von derselben außgelegte Magt Christin betreffend, zu Vnsern bedencken vbergeben, haben wir dieselben nicht allein verlesen, sondern auch mit fleiß erwogen, Vnd anfänglich darauß befunden, weil die darin mentionirte intentiones wieder Königliche Personen gerichtet, daß neben dem grobenn laster veneficij oder magiæ diabolicæ auch das crimen læsæ Majestatis mit vnterlauffe, Derowegen, wie in solchen criminibus gravissimis et Exceptis Rechtens vnd gebraüchlich scharffe vnd embsige inquisition darüber billig anzustellen. Wan aber der Lamme Heinen bekantnüßen vnd Vrgicht, so woll was an verschiedenen örten vnd Zeiten guetlich, Alß auch in vnd nach Peinlicher scharffen frage außgesaget worden, nach allen vmbständen gegen einander gehalten, conferirt vnd erwogen werden, will darauß noch zur Zeit so viel bestendiges nicht erscheinen, daß man zu einer gewißen final decision kommen mögte, Alldieweill all das Jenige, was zuvor wegen der Magt Christinen vnd deß Weibes Elschen, wie auch von den haaren, so offt mahls, auch mit Eydtschwur[en be]kant (worin dann der cardo hujus negocij bestehet) in vnd nach der tortur purè alß erdichtete lügen revocirt vndt verlaügnet worden.

Ohn ist zwar nicht, wan die extrà torturam zu mehrmaln gethane vnd iterirte bekantnüßen der Lame Heinen, so viel sie selbst vnd ihr eigen factum betrifft, ponderirt worden, daß darauß primo intuitu mögte zuschließen sein, sie hette gleichwoll in das begehren, die Printzliche Durchlauchtigkeit zu Dennemarck, Norwegen &c. ad illicitos amores zudisponiren; der Königl. Maytt. selbst aber böses anzuthun (Es sey auch wer da wolle, der solche anmuthung bey ihr anbringen laßen), mit annehmung der eingewickelten haare vndt schuhsohlen auch wiederbescheidung der Personen so es angebracht, zum wenigsten tacitè verwilligt,

Zumahl,

Zumahl, weil auß ihres eignen Sohns vnd Magt deposition befindlich, daß dergleichen eingewickelte haar in Ihrem Kasten vnd auff dem Kacheloffen gefunden worden, Vnd daß darumb solche confessio wieder sie selbst plenè probirte; alldieweil aber sonsten de crimine aliquo perpetrato vel saltem attentato kein ander beweiß oder gewißheit verhanden, So will solchs ad condemnationem noch nicht gnugk sein, Confessiones enim reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si nulla probatio religionem cognoscentis instruat, l. 1. § 17 ff. de quæst. nec ex confesso quis tenetur, nisi constet aliunde crimen esse commissum, l. 4. ff. de confess. Bevorab, weil alle solche extrà torturam geschehene bekantnüßen in vnd nach Peinlicher frage revocirt worden, In welchen fällen ein gemeiner Rechts schluß ist, daß auch, probato alijs modis crimine, si reus tormentis subjiciatur et crimen neget, die ordinaria poena nicht stadt habe, sondern in mitiorem et Extraordinariam müße convertirt werden, Jul. Car. in prax. criminali, quæst. 64. num. 38.

Sovi aber die besagte Personen, alß die magt Christin v[nd] das weib Elschen, thuet betreffen, will diese der Lame Hein bloße besagung wieder dieselben keinen beweißthumb noch einige bestendige rechtmeßige anzeigung wircken, bevorab weil die mediante torturâ nicht geschehen, viel weiniger bestendig dabey verharret, sondern hingegen in torturâ außtrücklich revocirt worden, Noch zur Zeit auch auff erwehnte magt ein solcher Argwohn, daß man sich der besagten Mißethat zu ihr versehen möge, nicht zu tage gebracht, Wie sonsten in des heyl. Reichs Peinlichen Halßgerichts Ordnung artic. 31. vnd im Rechten, c. 1. Extr. de confess. daßelbe conjunctim erfordert wirdt. So mangelt es auch wegen der benanten Elschen noch daran, daß bey dem übergebenen Extract gantz keine nachrichtung gefunden wirdt, ob man von solchem weibe, in specie, an, ubi, et qualis sit, etwas wiße, viel weiniger, daß einige special inquisitio darüber angestellet worden.

Noch weiniger ist die Außage wieder fraw Anna Lücken Person zugebrauchen, dann das weib niemals gesagt, daß ermeldte Anna Lücken bey Ihr geweßen oder mit Ihr geredet, Sondern gestehet viel mehr, daß Sie dieselbe auch gahr nicht kenne, Vnd wirdt alles nuhr auff relation einer Magt vnd weibes, de quibus tamen nihil certi constat, gestellet, Endlich auch gahr wiederruffen.

Daß also, wie anfangs gemeldet, in diesen bekantnüßen so viel bestendiges nicht zufinden, daß zu einer final decision, viel weiniger zur condemnation geschritten werden könne, Es wehre dan, daß man begnüget sein wolte, die Lame Heinen wegen offtiterirter lügen vnd Meineydts, so dan des hochärger: vnd schändtlichen mißbrauchs des heylig hochwürdigen Nachtmahls des Herrn, Vnd daß Sie mit ihrem lügenhafften leichtfertigen geschwetz nicht allein andere vnverleümbte

leümbte Leute zuverunglümpffen vnd in gefahr zusetzen, sondern auch so hohe Personen mit einzuwickeln sich nicht geschewet, arbitrariâ poenâ, welche beschaffenen [vm]bständen vnd etlicher Rechtsgelarten meinung nach, (da[s w]ir gleichwoll so eben nicht rathen können) auch ad mortem extendirt werden mögte, zubelegen.

Dieweil aber wegen deß hierunter angedeuteten criminis læsæ Majestatis vnd so hoher Personen besorgter gefahr, vnsers erachtens, die notturfft wolle erfordern, alles embsigenn fleißes hierüber ferner zu inquiriren, vnd die warheit wo mueglich heraußzubringen, so solte nicht vndienlich wie auch dem Rechten gemäß sein, wan gewiße Rechtsverstendige vnd in Peinlichen sachen erfahrne Personen zu solcher Inquisition würden verordnet, welche dergestalt könten den anfang wiederumb machen, dieweil vielgedachte Lame Hein mehrmals bekant, daß ihr verschiedene haar zugebracht vnd in ihrer kasten verwahret sein sollen, vndt dan auß der deposition Ihres eignen Sohnes wie auch Ihrer Magt erscheinet, daß zweyerley eingewickelte haar in Ihrem Kasten vnd auff dem Kacheloffen gefunden worden, daß man Sie vor erst guetlich befragte, woher solche haar gekommen, wer Ihr dieselben gebracht, Von was Personen Sie sein, Vndt was Sie damit machen wollen? Würde Sie nuhn gewiße Personen benennen, so weren dabey die fragen vndt vmbstände, derer in artic. 31. der Peinlichen Halßger. Ordnung erwehnung geschehen, in acht zunehmen; Würde auch abermal gestanden werden, daß Sie damit liebe concilijren vnd iemandt vmbs leben bringen oder auch böses anthuen oder sonsten zu andern affecten bewegen solte, (womit dan implicitè zauberey oder vergifftnus würde bekant sein), Auff solchen fall weren der 50. vnd 52. articull berürter Peinlich Halßgerichts Ordnung, Auch was die Doctores in solchen fällen für vmbstände mehr consideriren, vnd den Rechtsgelarten bekant sein, oder sonst nach gelegenheit der bekantnüßen von einem verstendigen Richter ad eruendam veritatem, nach anleitung deß 53. articuls daselbst, dienlich erachtet werden mögte, woll in acht zu nehmen. Da sie aber nochmals varijrte oder auch bey voriger in torturâ beschehener verleügnung verharren würde, so [müßte] wiederumb mit peinlicher frage, secundum articulum 57. dict. ordinat. gegen Sie gehandelt werden, doch müste allenthalben, so woll in guetlicher alß scharffer Examination, in gebührliche acht genommen werden, daß Ihr keine Personen mit nahmen noch auch einige vmbstände fürgehalten würden, dict. ordinat. crimin. artic. 31. zum ersten Et artic. 56. Vndt daß entlich nach Verlauff zweier oder mehr tage, die bekantnüß Ihr wiederumb fürgelesen, dict. artic. 56. in fin. Auch der bekanten Personen vnd vmbstände halber fleißige nachfrag vnd erkündigung angestellet würde, dict. ordinat. artic. 54. Dazu den vnter andern gehören will, daß nicht allein die magt Christin mit ihrem anerbottenen

bottenen beweißthumb, daß Sie nemblich vmb die von Lame Heinen benante Zeit in Hollstein nicht gewesen, gehöret, Sondern auch wegen deß Weibs Elßchen, Catharinen Siverts vnd des kurtzen Teutschen Kerlls, der auff der reyse zu Flenßburgk bey Ihr solle gewesen sein, Vndt dan der Weiber, deren in der neunten Confession artic. 3. andeutung geschieht, mit fleiß vnd ernst nachgefragt werde, weil ohn allen Zweiffel ja die Jenigen, so die Lame Heinen durch Flenßburgk geführt vnd sonsten verwahret, werden gesehen haben, ob vnd was für leüte bey Ihr gewesenn.

So stünde auch zu bedencken, weil dieß Weib für eine Zauberinne will gehalten werden, Ob man deßwegen ins gemein inquisition wieder Sie anstellen, die judicia vnd probationes, so deßwegen sich ereügen mögten, fürnehmen vnd darauff procediren wolle, da dan vnsers ermeßens, kein gering indicium solcher Zauberey mit sein würde, daß Sie Ihrer selbst eignen vnd offt jurato iterirten bekantnüß nach, die haar (wie die dann in Ihrer gewarsamb gefunden) vnd schuhsohlen empfangen, vnd die Jenigen so Ihr dieselben gebracht, wiederumb zu sich bescheiden, mit verheißung, daß deroselben begehren gegen die Zeit solte guet werden, vnd Sie immittelst Ihr bestes dabey thuen wolte, dan solchs gleichsam eine Profession dieser Teuff[lischen] Kunst importirt, Sie auch sonsten, dem eüßerlichen be[sicht] nach, beruchtigt vnd mit verdächtlichen dingen vmbgangen sein solle, welches nach anleitung deß 44. artic. mehrgerürter Peinl. Halßger. Ordnung, redliche anzeigung der Zauberey vnd zu peinlicher frag gnugsamb vrsach giebt. Wan Sie den solcher vnthat rechtmeßiger weise würde convincirt, könte Sie darnff ad poenam mortis condemnirt vnd gezogen werden, da sich dann außweißen würde, was in Ihrem letzten, voriger bekantnüßen halber, gestanden werden wolte oder nicht, wornach alßdan der Process der andern Personen halber ferner zu dirigiren. Signatum Stade den 1 Maij, Anno 1627.

Das dieß bedencken dem vnß vbergebenem Extract vnd den rechten gemäß sey, bezeugen wir nachbenante mit vnser eigenen handt vnterschrifft, salvo tamen cujusque judicio.

Johan Luening. m. p.
Albertus Trekel. Dr.
Henricus Kaßenbruch.

XII.

XII.

Borgemestere och Raadmend wdi Othensee Och Kong. Maytts Byefougett sammestedts Giørre witterligt, at Aar effter guds biurd 1627 Mandagenn den 9. Julij Paa Ottenße Raadhus for Retten wor skickett woris Gunstige her Lensmand, Erlig och Welbiurdig Mand, Holger Roßenkrands till Roßenholm, Danmarkis Rigis Raad och Kong. Maytts. befalningsmand paa Ottenße gaard, Hans Velbiurdigheds wiße bud, fuldmechtig och Ridefougett, Erlig och Welforstandig Mand, Lauridz Nielßen, Induoner her wdi byen, och for os wdi Rette loed føre en gammell Quinde wed Naffn Lamme Heine thil Syderstapell, hinde paa Kong. Maytts Weigne den 11 Junij saa well som nu (och sagen dog formedelst wichtige Aarsagis fornødenhed thill i dag wdi betenckende haffuer werritt optagett), Anklaget, thiltalet, sagett och beschylte, for att hun paa Adschillige thider och steder, baade for Danmarckis Rigis høywiße Raad med flere goede Mænd, saa well ßom andre Hæderlige och gottfolck, seluilligen haffuer Angiffuidt, Att hun formedelst haar haffuer will och Kund thilføye hans Kong. Maytts, hans egen Kongelige person och Liff, saa well som hanns Elschel. herre søn, wor Naadigste Prinds schade och Wlycke. Och till des beuißning wdi Rette lagde for[ne] Lauridz Nielßen samme bemelte Lamme Heines Angiffuelßer, deris samptlig indholds Rette grunde, Huor aff Mand nogen Wiß och Endelig meening kunde fatte: Saaledis att hun till Reinßburg i Hans Skarenbergs hus, for Erlige och Welbiurdige Mand, Thage Tott Otteßen, Johann Eberhard och Jørgen Skult, den 18 Januarij sist forleden, iblandt andet haffuer Angiffuidt att haffue Annammidt, først ett stycke aff en Lærridtz Kraffue och en Lock gull haar, som wor aff hans førstlige Naade Prindtzens haar, Huor med hun schulle forschaffe ded saa, Att hanns førstlige Naade kunde komme wdi Wtilbørlig Kierligheds begiering, saa och for bemelte goede mend samme tiid i lige maade Angiffuidt at haffue Annammidt Aff høyst bemelte Kong. Maytts. egenn Haar och it stycke skoe saale, Huor med hun hans Maytt. om Liffuidt schulle bringe, och ded at werre sandhed haffuer hun samme tiidt derpaa wiilt Annamme ded hellige høywerdige Alterenns sacramentte, saa och derpaa wille Leffue||och Døe, som samme hindis Angiffuelße ded wiidtløfftiger (wnder welbemeltt goede Mends egne hender) Indholdte. Dernest effter hindis bekiendelßis indhold haffuer hun for os och Hæderlige Mend, M. Henrich Mickelßen, M. Jens Lauridtzenn och Her. Oluff Jonßen, Guds ords thiennere

thiennere her sammestebs, i byefougdenns hus Angiffuidt och bekienndt den 26 Januarij: Efftersom Jenns Boldmester paa Kong. Maytts. Weigne os loed Anmoede och thilkiende giffue, at forne Heine med siugdom da hastig war Angreben, och for Adschillige betenckende (om hun med døden affgick) begieritt paa høyest bemelte Hanns Maytts. Weigne) wi samptlige wille gaae i Byefougdens hus och hørre hindis yderste och sidste bekiendelße, Och da haffuer hun paa hindis siuge sengh (till miening) for os bekiend, som i lige maade kommer offuer Enns och confirmerer hindes forschreffne førrige bekiendelße, At hun, som før er melt, haffuer Annammidt aff Kong. Ms. saa well som hanns førstlige Raadis, Prindtzens haar, saa och skoe saale, Huor med hun forberørdte wtilbørlig Werck schulle wdrette, och adt bed saalebis i ald sandhed wahr, wille hun derpaa leffue och døe saa och derpaa Annamme Herrens Legomme och bloed, som den Angiffuelße den widre medførde. Forschreffne Angiffuelßer haffuer hun end ydermere den 31 Januarij wdi Dallum skriffuerstue saa well som den 1 Februarij wdi S. Knuds Closter for Erlige och welbiurdig Mand, Hr. Christian Friß till Kragerup, Ridder, Kong. Mts. Canceler, Jost Høgh till Wang, Danmarckis Riges Raad, och Christoffer Wrne till Aasmarch, widgaaed och bekiennd, som bed Wnder Rigens skriffuers haand derom wiidtløfftiger formelte. Ennd Haffuer hun for os den 3 Februarij wdi Byefougdens hus widere berett (efftersom wi derom aff Fougden paa Kong. Maytts. weigne wor Anmoedett, hinde att forhørre), att hun forschreffne haar thil des forbemelte Wmennischelige werch att wdrette haffuer Annammidt. Noch er for os wdi Rette lagt tuinde forne Lamme Heines Angiffuelßer, som hun for Danmarckis Rigis Raad den 15 och 18 Februarii herpaa Raadhußett Haffuer berett, Efftersom hun da er bleffen Examineret och forhørtt, Huor wdi findis iblandt andett Indført, Att hun och haffuer wedgaaett att haffue Annammidt samme haar. Och end ydermehre haffuer hun forschreffne 5 Februarij bekiend, efftersom hun derom er bleffuen thilspurt, Att hun en gang thill fornne aff Hanns Lamis thill Syderstoppell for Troldom haffuer werritt Anklagett och derfor thill Gotterup Anholden, huor for hun da stillett borgen, och Hand gaff straff, for hannd hinde indted Kunde offuer beuiße. For dett siste wdi Rette lagde forne Lauridz Nielßen en bemelte Lamme Heines søn Henrich Hanßen och pige Wrsula beris Bekiendelße, som di den 25 Februarij her paa Raadhußett for Erlige och Welbiurdige Mend, Holger Roßenkrands thill Roßenholm och Frands Randtzow thill Randtzowholm, giortt haffuer, Des indhold iblandt andett, att forne Henrich Hanßen haffuer berett, att hannd wid trei eller fire dage effter sin Moders bortførrelße haffuer fundet i hans Moeders Kiste, som stoed paa gulwett i den store stue, nogit Haar, som war suøbt

i

i ett klede, Huilcket hand opløste och kaste ded wd aff Kisten. Forschreffne thiidt haffuer bemelte Lamme Heines Pige forne Wrsula berett, att hun saa indted haar i Kisten, Menn wed en otte Dage eller meere, effter att Heine wor bortt førtt, fandt hun nogen haar paa en liden Kackeloffuen i den lille stue, som wor sortte brun, suøbt i en Klud, och wor haaritt finger langt och stach wdaff Kluden paa begge Ender, Och att det wor saa megett, som mand kunde fatte omkring emellum thommelfingeren och Pegefingeren, och samme haar slengte hun bortt och feiett ded wd, thi hun tenckte, dett haffde indtett paa sigh. Der effter samme tiid er Lamme Heine bleffuen ophent, och der hinde bleff sagt, att hindis søn och Pige haffde beretted, Att de haffde funditt haar i hindis Kiste och paa hindis Kackeloffuen, haffuer hun icke will werre ded gestendig, førend sønnen er kommen thil hende och bekiende ded, Och da haffuer hun først suarett, Att ded wor haar aff ingen Mennische, Menn aff et beest, siden Haffuer Hun sagt, att ded wor haar aff en herremand wid Naffn Claus Korff, som hun haffde Curerit. Ydermehre samme tiid haffuer Heines søn sagt, att hans Moeder kunde icke troldom, Menn hun haffuer hiulpet gottfolck wid naturlige Middell, som stoed i hindis Læge bogh, som hun haffde hoes sig, Och der hand er bleffuen thil spurt, om hanns Moder kunde Læse och schriffue, da Haffuer Hand suaritt och sagt ney. Pigen haffuer och samme tiid sagt, Att Heine Leßede aff samme bog for folckenn, som komme thil hinde om Raad, och giorde dennom Wiiß att hun kunde Læße. Och effter forschreffne Angiffuelßers indhold satte bemeltte Lauridz Nielßenn wdi sitt schrifftlig forßett (som Hand idag indlagde) wdi Rette, Att effterdi forne Lamme Heine sielff wdi hindis Aller første bekiendelße, som hun friwilligen haffuer giort, da sielff haffuer Angiffuidt, Att hun formedelst haar haffuer wild och Kund thilføye Hanns Kong. Maytts: wor Allernaadigste herre och Konning, hans egen Kongelig Perßon och Liff, saa och saa hanns Elschelige herre søn, wor Naadigste Prinds, skade och wlycke, ded ochsaa befindis, at hindis egen søn her Neruerrende haffuer bekiend, Att hand wdi den samme Kiste, som hun sielff thilforn om bekiend haffuer, nogle haar wdi en Klud indsuøbt haffuer funden. Da haffuer hun icke Allene dett omsier endelig friwillig weed gaaed, Meden och saa derhoes først sagt, ded att haffue werritt haar aff et beest, och siden bekiend At haffue werritt haar aff it Mennische, som hun formedelst samme haar haffuer dreffuidt sin wgudeligheд med. Dertill med och saa den Læge bog, som hun beschöner alle hindis Wgierninger med, Att hun epther samme bogs indhold Altingh schulle haffue forretted, Den befindis, att hun icke kunde Leße et Ord wdi, eller at kunde berette nogett ded Ringeste huad ded er for Raad som der wdi findis, wed och fast icke en synderligh wrdt paa marcken at beneffne

eller

eller at giørre nogen Ander Retning om des Krafft och Nytte, Fast meget mindre nogett att sige, Huorledis de schulle till Naturlig Lægedom thilflyes och beredis, Aff Huilcke Kundschaff Alle sammen wtuiffelachtig er att slutte, Att hun icke wed nogen Naturlig Middell Men Alleniste wid Dieffuels Konster sine gierninger haffuer wdretted, som hun sielff bekiend sig enn part at haffue bedreffuidt, en part att haffue willet bedriffue, Och effter saadan Leilighedt satte for^ne^ Lauridz Nielßen wdi Rette, om bemelt Lamme Heine icke effter samme hindis egen wmennischelige bekiendelßer Bør effter Lougen och Recessen att lide och straffis paa hindis Liff, Och war herpaa Endelig Dom och Abscheed begierindis, som samme forßatt ord fra ord befatted war.

Da effter thiltale och Lamme Heines egne Bekiendelßer, som wdi denne sag forløben er, Och effterdi wtrøckeligenn befindis, At hun først goedwilligen till Reinßburgh haffuer for goede Mend Angiffuidt, at hun formedelst haar saa och schoe saale haffuer wildt och Kundt thilføye hans egen Kongelig Personn saa well som hanns førstlige Naade Prindzen skade och wlycke, Huilken hindis wmennischelige Bekiendelßer hun her sidenn friwilligen ydermere haffuer Confirmeret och stadfest och derpaa wille leffue och døe, saa och Annammidt Herrens Hellige Legomme och bloed, Att ded saa i sandhed war. Till med och befindis, Att hendis egenn søn och pige haffuer wdi hindis egen huus och giemme thill Syderstapell, siden hun derfra bleff hid førtt, paa thuinde steder fundet haar, thill sammen knot, som Kommer offuer ens med hindis egen Bekiendelßer. Och hun nu i dag effter samme hindis bekiendelßers indhold her for Retten (Aff woris gunstige her Lensmands fuldmegtig Lauridz Nielßenn, paa Kong. Maytts. weigne, effter hans forßættis indhold) giffuis sag och sigtis, at hun med Dieffuels Konster haffuer omgaaes och sine gierninger wdretted, en part at haffue bedreffuidt och Enn part at haffue wild bedriffue. Herforuden och sielff at haffue Bekiend, hun tilforne for throldom at werre berøgted och derfor Anholden. Effter forberørdte Leilighed wiste wi icke med Lowen och Recessens thilladelße her wdi at Kunde eller maate dømme, Menns Ræffninger derpaa at kiende. Thill widnißbiurd haffuer wi ladett trøcke woris Stadz Secret her neden fore. Actum Anno et die, loco vt supra.

XIII.

Hanns Anskaris Kong. Ms. Byefougit wdi Ottenße Och Henrich Terckelßenn Byeschriffuer sammesteds Giørre witterligt, Att Aar effter Guds biurd

biurd 1627, Mandagen denn 23 July paa Ottenßee Byeting for Retten war skickitt Lauritz Nielßenn Ridefougit paa Stj Hanns Closter, Berette och gaff tilkiende, Att effter som hand louglig haffuer tillfuld och ladit opkreffue Ottenßee Byes soerne Ræffninger till i dag att tyge och suerge paa Lamme Heine aff Süderskopell, som och nu for Retten bleff førtt, war hand nu begierrendis, att fougden nu wille stede fylling paa Reffningerne, Och di der effter strax wille giøre deeris æd och toug, som di wille Andtsuare och were bekiendt. Da for Rettenn først begierritt samptlige Reffninger, Att Lauritz Nielßen wille tillstede, Att samme sag enten i Otte eller fiortten dage maatte beroe, Att di dennom dis imidlertiidt wiidere Kunde bespørge och Raadførre, huor till Lauritz Nielßen suaritt, Att hand ded iche toerde eller wille, Mens war begierrendis, di effter hans forsettis indhold nu wille giøre deeris æd och toug som forbemeltt ehr. Da fremkomme efterschreffne Ottensee Byes soerne Reffninger, som ere Hanns Mickelßen, Hans Jenßen, Jørgen Morttenßen, Peder Gaaes, Jacob Guldsmid, Hanns Ebbesenn, Johan Elckenn, Hanns Pedersen, Claus Guldsmid, Pitter Hattemager, Rasmus Christensen, Peder Hannsen, Mickell Pedersenn och Søffren Ebbesen, samptlige for[ne] Ræffninger tillspurde Lauritz Nielsen, om hand wille effter Lowens tredie boegs 69 Cap. nu her i dag for domb och Rette sigte och sage Lamme Heine, som nu her for Retten staar, fuldkommelig for nogen giørlig Troldboms gierning att haffue giortt och begangen eller wiide och sigte, att hun haffuer forgiortt nogen med Troldbomb, som lougen formelder och Kierckenæffnn bør at tyge och suerge omb, Och hand der wid wille haffue hennes æd Och binde Box æd paa hinde, som di formiente er en seduanlig Skick her wdi Danmark, huor Kierckeneffn schulle suerge wdi nogen Troldbomssager, da wille di were offuerbødig lougen och Recessen att effterkomme, huortill Lauritz Nielsen suarit Ja, Att hand fuldkommeligen sigter och sager hinde, Att hun med Dieffuelens Konster och Troldbomb haffuer och Kand omgaaes, effter hindis egen bekiendelser saa och hindis och hindis søn och pigis Angiffuende Och hans forsættis Indhold, war derfor begierrendis nu saa well som tillforne, Att fougden wille stede fylling paa Reffningerne, Och di giøre deeris æd och toug som di wille Andtsuare och were bekiendt. Da bleff stedt fylling paa dennomb wid Hans Nielsen och Lauritz Jennsen Guldsmid, Di toege huer andre wdi haand och berette, Att effter Kong. Ms. Byefougetz Anordning, saa och effterdi att Reffningerne ere louglig tillfuld och opkreffuitt, di der fore ere nu pligtige att giøre deeris Reffnings ædt och toug imellum Lauritz Nielsen paa Kong. Ms. weigne och for[ne] Lamme Heine, som nu staar her wdi Retten tillstede.

Da fremkomme forschreffne Reffninger och en effter anden toege bog wdi haand och soere, Att efftersom Lauritz Nielsen Ridefougit paa Ottenßee gaardt haffuer

haffuer tillfuldt dennom at tyge och suerge offuer Lamme Heine, som nu staar her for Retten, Da effterdi iche for dennom beuisis for[ne] Lamme Heine nogen giørlig Troldboms gierning att haffue giortt, ey heller for[ne] Lauritz Nielsen hinde fuldkommeligen effter lowen wille sigte i dag for Rettenn, Førmiener der fore Lowen och Recessen iche tillholder Kiercke neffn derom att suerge, Men denne sag ind for sin tillbørlig dommere, huor paa di baade dennom saa sant Gud skulle hielpe och hans hellige ord. Till widnisbiurd att saaledis forsch. dag for Retten paa for[ne] ting er Passerit haffuer wi woris Zignetter her neden for trøgt. Actum Anno et die vt supra.

XIV.

Jens Anscharis Kong. Maitz. Byefougitt wdi Ottensee, Palle Christenßen och Søffren Anderßen Kiemnere och Henrich Terckelßen Byeschriffuer sammestedts, Giøre witterligt, at Aar effter Guds biurd 1627, Mandagen den 3 September Paa Ottenßee Byeting for Retten wor skickett Erlig och welacht Mand Laurids Nielßen Ridefouget thill Stj Hans Closter, Och haffde med sig inden thinge thuinde thingsteffner Nemlige Anders Christenßen och Niels Powelßen. Di hiemlede med æd och opracht fingre effter Recessen, Att di i dag otte dage thingkaldet Efterschreffnne Ottenßee Byes Neffninger, som ere Peder Jacobßen, Hanns Mickelßen, Hans Jenßen, Jørgen Mortenßen, Peder Gaas, Jens Guldsmid, Hanns Ebbeßenn, Johan Elckenn, Hanns Pederßen, Claus Guldßmid, Peitter Hattemager, Raßmus Christenßen, Peder Hanßen, Mickell Pederßen och Søffren Ebbeßen en huer fra deris boepeell och hiid till byetingett, till i Dag, at suare for[ne] Laurids Nielßen paa Kong. Ms. weigne, saa och at fuldgiøre och efterkomme welbiurdig Lands Dommers Dom med Deris Endelig æd och toug, Anlangende Lamme Heinis sag aff Syderstopell, Och effter forschreffne kald och warsell saaledis vor hiemlett, fremstoed for[ne] Laurids Nielßen och paa Kong. Maytts. Weigne begieritt och Eschitt aff bemelte Neffninger, at de wille med deris Endelig æd och toug nu i dag epterkomme och fyllist giøre welbiurdig Lands Domers Dom Anlangende Lamme Heinis sag aff Syderstopell, Som nu staar her wdi Retten tilstede, Som di wille

wille Andtsuare och werre bekiendt. Da effter at Welb. Lands Dommers Dom wnder Dato 11 Augusti forleden Først for Retten wor opleest och paaschreffuidt, Som forbemelte iblandt andett thill Beslutning, att for[ne] Reffninger schall sagen igien for dennom tage och wdenn Lang forhaling Endeligenn entenn thill eller fra at tye och suerge, Som di achter att forßuare, Om siden ydermere paa schødis, Bleff siden wdi Rette lagt Borgemestere och Raads och Byefougden her sammesteds Deris Dom, Som di thilforne samptlige dømbt och affsagt haffde, Liudendis ord fra ord som effterfølger: Borgemestere och Raadmend wdi Ottenßee och Kong. Ms. Byefouget sammesteds Giøre witterligt, at Aar epter Guds biurd 1627, Mandagen den 9 July paa Odenße Raadhus for Rettenn wor schickett woris Gunstige her Lensmand, Erlig och welbiurdig Mand Holger Roßenkrands thill Roßenholm, Danmarckis Riges Raad och Kong. Maytts. Befalingsmand paa Ottenßee gaard, hanns welbiurdigheds Wisse bud, fuldmegtig och Ridefouget, Erlig och Welforstandig Mand, Laurids Nielßen induoner her wdi byen, Och for os wdi rette Loed føre en gammell Quinde wed Naffnn Lamme Heine thill Syderstapell, hinde paa Kong. Maytts. Weigne den 11 Junij saa well som nu (och sagen dog formedelst wigtige Aarsagis fornødenhed thill i dag wdi betenckende haffuer werritt optagett), Anklagett, thiltalett, sagett och beschylte, for at hun paa Adschillige thiider och steder Baade for Danmarckes Rigis høywiße Raad med fleere goede Mend, saa well som Andre hæderligt och gott folck sielffuilligen haffuer Angiffuidt, at hun formedelst haar haffuer wild och kund tilføye hans Kong. Maytt., hanns Eigen Kongelig Perßon och Liff, saa well som hanns Elschelige herre Søn wor Naadigste Prinds schade och Wlycke, Och til diß beuißning wdi Rette lagde bemelte Laurids Nielßen samme be[te] Lamme Heinis Angiffuelßer, deris samptlige Indholds Rette grund (huor aff mand nogen Wiß och Endelig meening kand fatte), saaledis at hun till Renßborig wdi Hanns Scharnbergs hus for Erlige och welbiurdige Mend, Tage Tott Otteßen, Johann Eberhard och Jørgen Skult den 18 Januarij sist forleden iblandt andet haffuer Angiffuidt at haffue Annammidt først itt stoche aff en Lerrids Kraffue och en lock gull haar, Som war aff hanns førstlige Naade Prindßens haar, huor med hun schulle forschaffe det saa, att hans førstelige naade kunde komme wdi wtilbørlig Kierligheds Begiering, saa och forbemelte goede Mennd samme thiid i Lige maade Angiffuidt at haffue Annammidt aff høyest bemelte Kong. Maytts. egen haar och it stocke skoe solle, huor med hun hans Maytt. om Liffuidt schulle bringe, Och ded att werre Sandhed, haffuer hun samme thiid derpaa wildt Annamme det hellige høywerdige Altarens Sacramente, saa och derpaa wille Løffue och

Døe,

Døe, Som samme hindis Angiffuelße det widtløfftiger (wnder welbemelte goede Mends eigne hender) indeholdte. Derneſt effter hindis bekiendelßers indhold haffuer hun for os och hæderlige Mend, Mester Henrich Mickelßen, M. Jenns Lauridtßen och her Oluff Joenßen, Guds ords thiennere her sammesteds, i Byefougdens hus Angiffuidt och bekiend den 26 Januarii: Efftersom Jens Boldmester paa Kong. Maytts. Weigne os loed Anmode och thill Kiende giffue, at forne. Heinne med Siugdom da hastig war Angreben Och for Adschillige betenckende (om hun wid døeden aff gick) begieritt paa høyst bemelte hanns Maytts. weigne, wi samptlige wille gaae i Byefougdens hus och høre hindis yderste och siste bekiendelße. Och da haffuer hun paa hindis yderste siuge seng (thill Meening) for os bekiend, som i Lige maade kommer offuer ens och Confirmerer hindis forschreffne førrige Bekiendelßer, at hun som for er melt haffuer Annammidt aff Kong. Maytts. saa well som hans førstlige Naade Prindzens haar, saa och schoe solle, huor med hun forberørte wtilbørlig werck schulle wdrette, Och at ded Saaledis i ald sandhed war, wille hun derpaa leffue och Døe saa och derpaa Annamme Herrens Legomme och Blod, som den Angiffuelße widre med førde. Forschreffne Angiffuelßer haffuer hun end ydermere den 31 Januarii wdi Dalum schriffuer stue saa well som den 1 Februarij wdi Scte Knuds Closter for Erlige och Welbiurdige Mend, Her Christiann Friis thill Kragerup Ridder, Kong. Maytts. Kandzler, Jost Høgh thill Wang, Danmarckis Rigis Raad och Christoffer Wrne thill Aasmarch, Widgaaed och bekiend, som ded wnder Rigens schriffuers haand derom widtløffter formelte. End haffuer hun for os den 3 Februarij wdi Byefougdens hus widere berett (efftersom wi derom aff fougden paa Kong. Maytts. weigne war Anmodet hinde at forhøre), att hun forschreffne haar thill des forbemelte wmennischelige werch at wdrette haffuer Annammidt. Noch er for os wdi Rette lagt tuinde forne Lamme Heinis Angiffuelßer, som hun for Danmarckis Rigis Raad den 5 och 18 Februarij her paa Raadhußett haffuer berett, Efftersom hun da er bleffuen Examineret och forhørt, Huor wdi findis iblandt andet indført, att hun och haffuer widgaaed at haffue Annammidt samme haar, Och end ydermere haffuer hun forschreffne 5 Februarij bekiend, efftersom hun derom er bleffuen thilspurt, at hun en gang thilforne aff Hanns Thomis thill Syderskopel for Troldom haffuer werritt Anklagett Och der for thill Gotterup Anholden, huorfor hun da stillett Borgenn, Och hand gaff straff for hand hinde indtett Kunde offuer beuiße. For dett siste wdi rette lagde forne Laurids Nielßenn en bemelte Lamme Heinis søn och pige Wrsula deris bekiendelßer, som di den 23 Februarij her paa Raadhußet for Erlige och welbiurdige Mend, Holger Roßenkrands

ßenkrands thill Roßenholm och Frands Randzow thill Randtzowholm, giort haffuer, des indhold iblandt andet at forne Henrich Hanßen haffuer berett, att han wid trei eller fire Dage effter sin Moeders Bortførelße haffuer fundet i hans Moeders Kiste, som stod paa gulffuidt i den stoere stue, nogett haar som wor suøbt i et Kleede, Huilcket hand opløste och Kaste ded wd aff Kisten. Forschreffne thiid haffuer bemeltte Lamme Heinis pige forne Wrsula berett, at hun saa indtett haar i Kisten, Menn wid en otte Dage eller mere effter att Heine war bortført, fandt hun nogen haar paa en lidenn Kackeloffuen i den lille stue, som war sorte brun, suøbt i en Klud, och war haaritt finger langt, och stach wd aff Kluden paa begge ender, Och at det war saa megett som mand Kunde fatte omkring mellumb thommelfingeren och Pegefingeren, Och samme haar slengte hun bortt och feyett ded wd, thi hun thengte ded haffde indtett paa sig. Der effter samme thiid er Lamme Heine bleffuen ophendt, Och der hinde bleff sagt, at hindis søn och pige haffde beretted, Att de haffde fundet haar i hindis Kiste och paa hindis Kackeloffuen, haffuer hun icke willd wehre ded gestendig førend sønnen er kommen thil hinde och bekiende det, Och da haffuer hun først suaritt, at ded war haar aff ingen Mennische Men aff it beest. Siden haffuer hun sagt, at ded war haar aff en Herremand wid Naffn Claus Korff, som hun haffde Cureritt. Ydermehre samme thiid haffuer hindis søn sagt, at hans Moder Kunde icke Troldom, Menn hun haffuer hiulpit gotfolch wed Naturlig middell som stoed i hindis Lege bogh, som hun haffde hoes sig, Och der hand er bleffuen tilspurt om hans Moder Kunde Læße och schriffue, Da haffuer hand suaritt och sagt ney. Pigen haffuer och samme tiid sagt, at Heine Leßede aff samme Bog for folcken som komme thill hinde om Raad, Och giorde dennom wis at hun Kunde Leße. Och effter forschreffne Angiffuelßers indhold satte bemelte Laurids Nielßen wdi sitt schrifftlige forsett, som hand i Dag indlagde, wdi Rette, Att effterdi forne Lamme Heine sielff wdi hindis Aller første bekiendelße, som hun friwilligen haffuer giort, da sielff haffuer Angiffuidt, at hun formedelst haar haffuer wild och Kund till føye hans Kong. Maytt. wor Allernaadigste herre och Koning, hans egen Kongelig Perßon och Liff, saa och hanns Elschelige herre Søn wor Naadigste Prinds schade och wlycke, det och saa befindis at hindis egen søn her Neruerrende haffuer bekiend, At hand wdi den samme Kiste, som hun sielff thil forne om bekiend haffuer, nogle haar wdi en Klud indsuøbt haffuer funden, Da haffuer hun icke Alleniste det omsier endelig friwillig wedgaaed, Meden och saa derhoes først sagt det att haffue werritt Haar aff it beest och siden bekiend ded at haffue werritt haar aff it Mennische, som hun formedelst samme

samme haar haffuer bedreffuidt sin wgudelighed med, dertill med och saa den læge bogh, som hun beschønner alle hindis wgierninger med, At hun effter samme bogs indhold Alting schulle haffue for Retted, den befindis att hun icke kunde leße it ord wdi eller at kunde berett noget ded Ringeste huad det er for Raad, som der wdi findis, wed och fast iche en synderlig wrdt paa Marcken att beneffne eller at giørre nogen Under Rettning om des Krafft och nytte, fast megit mindre noget at sige, huorledis de schulle thill Naturlig Lægedom thilslyes och beredis, aff huilke Kunschaff Allesammen wtuiffuelachtig er att slutte, at hun iche wed nogen Naturlig Middell, Men Alleniste wed Dieffuels Konster sine gierninger haffuer wdretted, som hun Sielff bekiend sig en part at haffue bedreffuidt, en part at haffue wild bedriffue. Och effter saadan Leiligbed satte for[ne] Laurids Nielßen wdi Rette, om bemelte Lamme Heine icke effter samme hindis egen wmennischelige bekiendelßer Bør effter Lougen och Recesßen att lide och straffuis paa hindis Liff, Och wor herpaa Endelig Dom och Affscheed begierendis, som samme forßett ord fra ord befatted wor. Da effter thiltale och Lamme Heinnis eigne bekiendelßer, som wdi denne sag forløben er, Och effterdi wtrøckeligen befindis at hun først goeduilligen thill Reinßburg haffuer for goede Mend Angiffuidt, at hun formedelst haar saa och schoe solle haffuer wild och Kund thilføye hans egen Kongelig Perßon saa well som hans førstlige Naade Prindzen schade och Wlycke, huilckenn hindis wmennischelige bekiendelße hun her siden friwilligenn ydermehre haffuer Confirmerit och stadfest och derpaa wille Leffue och Døe, saa och Annammidt Herrens hellige Legomme och Bloed, Att ded saa i sandhed war, thill med och befindis, At hindis egen søn och pige haffuer wdi hindis egen hus och giemme thill Syderstopell, siden hun derfra bleff hildtført, paa thuinde steder fundet haar, thilsammen Knøt, som kommer offuer ens med hindis egne bekiendelßer, Och hun nu i Dag effter samme hindis bekiendelßers indhold her for Retten (Aff woris gunstige Her Lensmands fuldmegtig Laurids Nielßen paa Kong. Mayts. Weigne effter hans forßettis indhold) giffuis sag och sigtis, att hun med Dieffuels Konster haffuer omgaaes och sine gierninger wdretted, en part at haffue bedreffuidt och en partt at haffue wild bedriffue, Her foruden och sielff at haffue bekiend hun thilforne for Troldom at verre berøgtet och der for Anholden, effter forberørtte Leilighed wiste wi icke med Lowen och Recesßens thilladelße her wdi att Kunde eller maatte dømme, Mens Reffninger derpaa at Kiende. Thill widnißbyrd haffuer wi ladett trøgke woris Stads Secret her neden fore. Actum Odenßee Anno et die vt supra. Som samme Dom ord fra ord befatted wor.

Dernest

Dernest fremlagde samme hindis bekiendelßer in originali, huor paa Dommen i sig sielff er grundet, som di bed med mere Wittløstighed med fører. Derhoes bleff opleest for^{ne} Laurids Nielßens schrifftlige forsett och beschyldning paa hans Mayts. Weigne thill bemelte Lamme Heine formellendis: Efftersom ieg thill i dag den 23 Julij haffuer opkreffuidt Ottenße byes Reffninger offuer Lamme Heine, saa er dette min beschyldning emoed hinder, saa efftersdi at hun sielff wdi hindis Allerførste bekiendelße, som hun friwilligen haffuer giort, Da sielff haffuer Angiffuidt, att hun formedelst haar haffuer wild och Kund thillføye hans Kong. Maytt. wor Allernaadigste Herre och Koning hans egen Kongelig Person och Liff, saa och hans Elschelige Søn wor Naadigste Prinds Skade och wlycke, bed ochsaa befindis, at der hindis egen sønn her Neruerende haffuer bekiend, at hand wdi den samme Kiste som hun sielff thilfornne ombekiend haffuer, nogle haar wdi en Klud indsuøbt haffuer funden, da haffuer hun icke allene det omßier endelig friwillig widgaaed, meden ochsaa derhoes først sagt, dett att haffue werritt haar aff it beest, och siden bekiend att haffue werritt haar aff it Mennische, som hun formedelst samme haar haffuer dreffuidt sin wgudelighed med, der till med ochsaa den Læge Bog, som hun beschønner alle hindis wgierninger med, att hun effter samme Bogs indhold Alting schulle haffue for Retted, den befindis hun icke at kunde leße et ord wdi eller at kunde berette noget det Ringeste, huad bed er for Raad som der wdi findis, wed och fast icke en synderlig wrt paa Marcken at beneffne eller at giøre nogen Wnder Retting om des Krafft och Nytte, fast meget mindre nogett at sige, Huorledis di schulle thill Naturlig Lægedom thilflyes och beredis. Aff huilcke kundschaff alle sammen wtuiffuelachtig er at slutte, Att hun ichе wed nogenn Natturlig middell, menn allenifte wid Dieffuelens Konster sine gierninger haffuer wdrettid, som hun sielff bekiend sig en part at haffue bedreffuidt, en part at haffue willet bedriffue. Och effter saadan Leilighed setter ieg nu i Dag i Rette for Reffningerne, Efftersom di thill i Dag er loulig thilfuld och opkreffuidt, om bemelte Lamme Heine iche effter hindis egen wmennischelige bekiendelßer bør effter Lougen och Recesßen at Libe som en trolkone och straffis paa hindis Liff som wed bør. Actum Ottenßeegaard den 23 Julij 1627. Laurids Nielßenn egen haand. Bleff och fremlagt for^{ne} Reffningers første thoug iblandt andet formellendis, at Reffningerne haffuer Laurids Nielßen thilspurdt, om hand wille sigte och sage Lamme Heine, som da for Retten stoed, fuldkommelig for nogen giørlig Troldoms gierning at haffue giort och begangen medt widere thilspør, huor till Laurids Nielßen da haffuer suarit Ja, att hand fuldkommeligen sigter och sager hinde, at hun med Dieffuelens Konster Och Troldom haffuer

haffuer och kand omgaais, effter hindis egen bekiendelßer saa och hindis Søn och Pigis Angiffuende och hans forsettis indhold, som samme deris første thoug bed widere med fører.

Her forwdenn Bleff och wdi Rette lagt frem Breffue Anlangende nogre Adschielige fremmede och welforstandige deris betenckende wdi denne sag, som Neffningerne beret nu siden deris første toug er Bleffuen thilstillet. Der effter er for^ne^ Lamme Heine bleffuen aff Neffningerne thilspurt, om hun effter Lowen sig for denne Sigtning och beschylding kand Ercklere, huor till hun suaritt bed iche at kunde giøre, Mens ellers will føre beuiß aff gotfolch, som hun haffuer hiulpit. Och bekiendte at haffue giort wrett och er bedragen, begieritt derfore Naaden och icke Retten. Och effter forschreffne sigtning, hindis egen bekiendelße, breffue och Documenters indhold wor for^ne^ Laurids Nielßen endnu saa well som thilforne aff Neffningerne begierendis, At di welbemelte Landsdommers Dom nu strax wille efterkomme och deris toug nu saa endelig giøre som di wille Andtsuare och werre bekiend. Da effter att ald forschreffne saaledis for Retten vor passerit, Bleff der sked fylling paa Neffningerne wed Christen Osterßen och Laurids Nielßen Borgere her sammesteds. Di thoge huer Andre wdi hand Och berette, att Neffningerne er pligtig at thye och suerge emellum Kong. Mayt. och Lamme Heine, saa wildt de lounglig er thilfuld, som di wille Andtsuare och were bekiendt. Da fremkomme efterschreffne Neffninger, som ere: Hans Michelsen, Hanns Jenßenn, Jørgen Mortenßen, Peder Gaas, Jacop Guldßmid, Hans Ebbeßen, Johann Elcken, Hans Pederßen, Claus Guldßmid, Peitter Hattemager, Raßmus Christensen, Peder Hanßen, Michell Pederßen och Søffren Ebbeßen, alle Borgere her sammesteds, en effter anden thoge Bog wdi hawnd Och først berette och foregaff, At effterson di thilfornne haffuer i denne sag giort deris æd och toug, som icke da Aldelis Endeligt wor, huor wdoffuer sagen thill Landstinget siden er bleffuen Ageritt och giortt Rethengig, Och Landsdommer effter opsettelße och betenckende haffuer sagen thill dennom igien hiemfunden, med thilhold en Endelig toug och abscheed at giøre som forbemelt er, Da effterdj befindis for^ne^ Lamme Heine først den 18 Januarii 1627 for goede Mend thill Reinßburg sielffwilligen haffuer Angiffuidt och bekiendt At haffue Annammidt haar saa och schoe solle, huor med hun wille beschaffe ded saa, at hanns Kong. Mayt., hans egen Kongelig Person och Liff om Liffuidt schulle bringis, Och derpaa wille Annamme ded hellige høywerdige Altarens sacramente saa och derpaa Leffue och døe, ded saaledis i ald Sandhed at werre, Huilcken hindis egen sielffuillig bekiendelße hun her i Byefougdens hus for Sognepresterne och Borgermestere

mestere och Raad her sammesteds ydermehre haffuer Confirmerit och stadfest, saa och derpaa da Annammidt Sacramente, At ald huis hun da saa well som thilfornne haffde Angiffuidt, sagt och bekiendt, det ald sammen Gudts sandhed at werre, Och hun da saaledis der wdi haffuer giortt sitt thestamentte, at hun wille døe med en goed Samwittighed, Huilckett hun widre siden baade her paa Raadhußett, wdi S:te Knuds Closter saa well som i Dallum schriffuer stue haffuer for goede Mend widgaaidt, forschreffne haar thill des wmennischelige wdrettning at haffue Annammidt, thill med befindis och aff hindis egen søn och pige at werre wdi hindis egen hus och giemme thill Syderstopell fundet haar tilsammen Knøt, siden hun derfra bleff hiidført, som di wdi Lamme Heinis egen paahør haffuer bekiendt, huilchet hun paa ded siste iche heller haffuer benegted, Menns widgaaed. Och samme widnißbiurd stemmer offuer ens med hindis egen bekiendelße, hun och sielf haffuer bekiend, hun thilforne for Troldom haffuer werritt berøgtid och derfor Anholden thill Gotterup och maatte stille borgen. Och Borgemestere och Raads Dom i beslutningen formelder, att hun med Dieffuels Konster haffuer omgaaes Och sine Gierninger wdretted, En part at haffue bedreffuidt och en part att haffue wild bedriffue, Och hun ind nu Och der wdoffuer aff for^{ne} Laurids Nielßenn Ridefouget thill S:te Hans Closter paa høystbemelte Koning Maytts. weigne giffuis sag och sigtis, at hun med Diefflenns Konster och Troldom haffuer Och kand omgaais Och sine Gierninger wdretted, som ded thilforne i Procesßen widtløfftiger med fører, Och efftersom welbiurdig Landsdommers Dom dennom thillholder att giøre Endelig thoug och Affsigt Och nu widere breffue i samme sag for dennem er fremkommen, som icke thilforne for dennom haffuer werritt wdi Rette, ey heller till Thinge er leest och paaschreffuen, Och dennom nu er till widendis worden Och kommen bedre i Kundschaff, at for^{ne} Lamme Heine haffuer i langsommelig thiid omgaais med throldom och Dieffuelens Konster. Da effter forschreffne Leilighed Och effter forschreffne Lamme Heinis egne bekiendelßer och sigtnings indhold wiste de hinde iche att Kunde befri, Men derfor thilbørlig at lide och straffis paa hindis Liff som en Troll Kone, Effterdi hun effter Lowens Tredie Bogs 69 Cap. iche haffuer sig her for loulig erklerett, som det sig Bør wid Naffun i Kircke sogen, huorpaa de bade dennom saa sandt Gud schulle hielpe och hans hellige ord. Och Laurids Nielßen her effter paa høystbemelte Kong. Maytts. weigne wor it wuilligt och fuldkommen thingswidne begierendis Aff efterschreffne otte Dannemend, som ere: Jørgen Bager, Hans Weffuer, Jørgen Hanßen Skreder, Pouell Skreder, Raßmus Skreder, Christen Soffrenßen, Jep Bager och Dinis Lauridzen, Alle Borgere her sammesteds, Huilcke Alle endregteligen

teligen wunde paa deris goede tro, Sielle och Sandhed, At de saa och hørde, samme Dag saaledis gich och forr inden alle fire stoche paa Odense Byeting som før er melt. Thill widnißbiurd haffuer wi trogt woris Zignetter her neden fore. Actum Anno et die, loco vt supra.

XV.

Thorbern Gabriell thill Kringerup, Landtzdommer i Fyenn, giør witterligt, at aar effter Gudtz biurd 1627 løffuerdagenn dennd 20 October paa Fyennboe lanndtzting war schichet Lauridtz Nielsen Ridefouget paa Ottennse gaard paa Kong. Maytz wegne paa dennd enne, och haffde hid wdi rette steffnid Effterschreffne Ottennße byes Reffninger, Nemblig Hanns Michelßen, Hanns Jennßenn, Jørgenn Mortennßen, Hanns Ebbeßen, Claus Guldsmed, Hanns Pederßen, Peder Gaas, Peitter Hattemager, Rasmus Christennßen, Peder Hannßen, Michell Pederßen, Søffrenn Ebbeßen, Johann Elckenn och Jacob Guldsmed, paa dend anden side (Och effterßom Sagen med Receßens thilladelße thill i daug wdi ser Ugger haffde werrid opsett), Anlangennde en Endelig Reffnings Eed och thoug, dj thill Ottennße byeting dennd 3 September Nest forleden offuer dend quinde Lambheigne Aff Syderstopell giort och soerit haffde, huilchet dieris ædt och thoug for^{ne} Lauridtz Nielßen formeente loulig och ret att werre, och derforre agted dett her till Landtztingett effter Receßen att lade Confirmere och stadfeste, huor fore hannd haffde hid steffnid for^{ne} Reffninger, omb dj thill samme dieris thoug widere haffde at suare, haffde och med samme steffning hid steffnid dem^{tt} Lambheigne Sagen Angieldende, omb hun her Jmoed loulig kunde haffue Noget at sige, Och wdi rette lagde for^{ne} Indsteffnid Reffningers Eed och Thoug, sub Dato Ottennße byeting dend 3 September Nestforleden, lydenndis, dett dem^{tt} Lauridtz Nielßen Ridefouget paa Ottenßegaard haffde med sig thuinnde tingsteffner, Nemblig Anders Christennßen och Niels Poffuelßen, som bieunblev med æd och opragte fingre effter Receßen, att de dennd daug 8 dauge thingkallebt effter^{ne} Ottensebyes Reffninger, som er: Peder Jacobsen, Hans Michellßen, Hanns Jennßen, Jørgen Mortennßen, Peder Gaaes, Jacob Guldsmed, Hanns Ebbeßen, Johann Elcken, Hans Pedersen, Claus Guldsmed, Peitter Hattemager, Rasmus Christensenn, Peder Hannßenn, Michell Pederßenn och Søffrenn Ebbeßen, En huer fra dieris dorpell och der thill byetingett

byetingett dennd daug att suare forne Lauridtz Nielsen paa Kong. Maytts wegnne saa och at fuldgiørre och Effterkomme Minn forrige Domb med dieris Endelig Eed och Thoug anlangende Lambheines sag aff Syderstapell, och effter forschreffne Kald och warsell saaledis war hiemblet, frembstoed forne Lauridz Nielßenn och paa Kong. Maytts Wegne begieridt och Eschet aff bemtt Neffninger, att de wille medt dieris Endelig Eedt och thoug dennd daug effterkomme och fylleste giøre Minn forne forige domb anlangendis Lambheignes sag aff Syderstapell, som nu stoed her wdi Rette thill stede, som de wille ansuare och werre bekienndt. Da effter min forige domb vnder Dato dennd 19 Augustj Nestforledenn for Retten war oplest och paaschreffuidt som formelder Iblandt andet thill beslutteninq, att forne Neffninger schulle sagen for dennom Igienn tage och wden lanng forhalling Endeligen endten thill eller fra att thye och suerge som de agter att forsuare, omb sidenn ydermeere paaschodes, saa ehr sidenn bleffuen wdi rette lagt Borgemester, Raad och byefougden der sammestedtz dieris domb, som vj thillforne samptligen dømbt och affsagt haffde, lydendis det forne Lauridz Nielßen Ridefouget offuer Ottennße gaardtz lehen dennd 9 Julj Nestforleden paa Ottennße Raadhuß for Retten loed føre en gammell quinde veed Naffnn Lamb Heigne thill Syderstapell, och hinnde da paa Kong. Maytz Wegnne anklaget, thilltalled, saget och beschylte, att hun paa abschillige thider och steder Baade for Danmarchis høywiße Raadt Med fleere goede mend saawell som andre hederlig goedt folch sielffuilligen haffuer angiffuldt, at hun formedelst haar haffuer wild och kund thillføye hanns Kongelig Maytts hanns egen Kongelig personn och liff saawellsom hanns Elschelig Herre Sønn Wor Naadigste prindz schade och wlycke, Och thill des beuißning da haffuer bemtt Lauridtz Nielßenn wdi rette lagt samme forne Lambheignes angiffuelßer, dieris samptlig Indholdtz Rette grund, huoraff Mand Nogen Wiß och Endelig Meening kand fatte, saaledis att hun thill Reensborig wdi Hanns Scharnbierigs hus for Erlig och Welbiurdige mennd, Thage Thott Otteßen, Johann Ebberhardt och Jørgenn Skuldt dennd 18 Januarj sidst forleden, iblandt andet haffuer angiffuid att haffue annammidt først itt stycke aff enn Leeridtz Kraffue och en loch gull haar, som vor aff hanns førstelig Naade prindtzens haar, huormed hun schulle forschaffe det saa, att hanns førstelig Naade Kunde Komme i wthillbørlig Kierligheds begiering, saa och for bemtt goede mend samme thid Iligemaade angiffuidt att haffue annammid aff høybemtt Kong. Maytts. Egen haar och ett stycke skoe saalle, huor med hun hans Maytt omb Kiffuidt schulle bringe, och det at werre sandhed haffuer hun samme thid derpaa wildt annamme det hellige høywerdige Altarens Sacramente saa och derpaa wille leffue och døe, som

som samme hinndis angiffuelße det wittløfftiger wnder welbemtt goede mends egne hender Indeholdtt. Dernest effter hindis bekiendelsis Indhold haffuer hun for borgemestere, Raad och hederlig mend, Mester Hendrich Michelßen, M. Jenns Lauridtzen och Her Olluff Joenßen, Gudtz ords thienner der sammestedtz, i byefougdens hus angiffuidt och bekienndt dennd 26 Januarj, Effterßom Jenns Boldmester paa Kong. Maytts Wegne dennem loed thillkiendegiffue, att forne Heigne med siugdomb da hastig vor angreben och for adschillige betennchende (omb hun wed døden affgich) begieritt paa høybemtt hanns Maytts Wegnne, dj samptlig wille gaa i byefougdens huß och hørre hinndis yderste och sidste bekienndelße, och da haffuer hun paa hinndis siuge senngh (thill Meening) for dennem bekiennd, som Ilige maade kommer offuer Enns och Confirmerer hinndis forschreffne forige bekiendelße, att hun som for er melt, haffuer annammid aff Konng. Maytts saawellsom hanns førstelig Naade prinndtzens haar saa och schoe saalle, huormed hun forberørtte Utillbørlig Werch schulle wdrette, och at dett saaledis i ald sandhed var, ville hun derpaa leffue och døe, saa och derpaa annammidt Herrens Legeme och blod, som dennd Angiffuelße widere Medførde.

Forschreffne Angiffuelße haffuer hun end ydermere dennd 31 Januarj wdi Dallum schriffuerstue saa well som dend 1 Febr. wdi St. Knudtz Closter for Erlige och Welbiurdig mend Her Christian Friß thill Kragerup Ridder, Hans Maytts Cantzeler, Jørst Høyg thill Wang, Danmarchis Rigis Raad, och Christoffer Urne thill Aaßmarch, wedgaaed och bekiend, som dett wnnder Rigenns schriffuers hannd deromb widtløfftige formelte. Ennd haffuer hun for borgemestere och Raad dennd 3 Febr. wdi byfougdens hus widere berett (effter som dj deromb aff fougden paa Kong. Maytts Wegnne wor anmoedet hinnde at forhøyre), Att hun forschreffne haar thill diß forbemtt wmenischelig Werch att vdrette haffde annammidt. Noch er for forne borgemestere, Raad och Kong. Maytts byefougett wdi rette lagt thuinnde forne Lamheignes Angiffuelßer, som hun for Danmarchis Rigis Raad dend 5 och dend 18 Februarj der paa Raadhußet haffuer berett, Effstersom hun da er bleffuen Examinerit och forhørtt, huorvdi findis Iblant andet Indførtt, Att hun och haffuer veedgaaed at haffue annammidt samme haar. Och Ennd ydermeere haffuer hun forschreffne 5 Februarj bekienndt, effstersom hun deromb er tillspurt, Att hun engang thillfornne aff Hanns Thomis thill Syderstapell for Throldomb haffde werridt anklagett och derforre till Gotterup anholden, huorfor hun da stillet borgen, och hannd gaff straff, for hannd hinnde Inted kunde offuer beuiße. For det sidste for dennom er wdi rette lagt Enn bemtt Lambheignis sønn och pige Ursula dieris bekienndelße, som de dennd 25 Febr. der paa Raadhusett for Erlige och Welbiurdige mend,

Holger

Holger Roßenkrandtz thill Rosenholmb och Frandtz Randtzau thill Randtzausholmb giortt haffuer, des Jnndhold iblandt andett, Att for^ne^ Henndrich Hannsen haffuer berett, Att hannd ved tree eller fire dauge effter sin Moders bortførsell haffuer funden i hanns Moders Kiste, som stoed paa gulffued i dend stoere stue, Noget haar, som vor suøbt i ett Klede, huilchet hannd opløste och Kaste wd aff Kisten. Forschreffne thid-haffuer dem^tt^ Lambheignes pige for^ne^ Wrsula berett, att hun saa Jndted haar i Kisten, Menn ved en otte dauge eller meere effter Heigne var bortført, fant hun Noget haar paa en libenn Kackelloffuen i dennd lille stue, som vor sortebrun, suøbt i en Klud, och wor haaret finger langt och stach wd aff Kluden paa begge Ennderne, och att det vor saa Møgett som mand kunde fatte ombkring Jmellumb thommelfinngerenn och pegefingeren, och samme haar slengte hun bort och feyet det wd, thi hun Meenntte dett haffde Jndted paa sig. Der effter samme thid Er Lambheigne bleffuen ophent, och der hinnde bleff sagt, att hinndis sønn och pige haffde beretted att de haffde funden haar i hinndis Kiste och paa hinndis Kackelloffuen, haffuer hun iche willd werre det gestenndig, førennd Sønnen er kommen thill hinnde och bekienndt det, och da haffuer hun først suarett, att det wor haar aff Jngenn Mennische menn aff ett beest, sidenn haffuer hun sagt, att det vor haar aff en herremannd ved Naffnn Claus Korff, som hun haffde Curerit. Ydermeere samme thid haffuer hinndis Sønn sagt, att hans Moder kunde iche Throldomb, Menn hun haffuer hiulpet goedt folch wed Naturlig Middell, som stoed i hinndis legebog, som hun haffde hoes sig, och der hannd er bleffuenn thillspurt, omb hanns Moeder Kunde lesse och schriffue, da haffuer hand suaritt och sagt Ney. Pigenn haffuer och samme thid sagt, att Heigne lessede aff samme bog for folchen, som komb thill hinnde omb Raad, Och giorde dennem wiß, att hun kunde lesse. Och effter forschreffne Angiffuelßers Jnndhold satte dem^tt^ Lauridz Nielßen wdi sitt schrifftelig forsett (som hannd dend daug Jnndlagde) vdi rette, Att effterdj for^ne^ Lambheigne sielff wdi hindis allerførste bekienndelße, som hun frj villig haffuer giort, da sielff haffuer angiffuid, Att hun formedelst haar haffuer vild och kund thillføye Hanns Kong. Maytt^z^ Vor Allernaadigste Herre och Koning Hanns Egenn perßoen och liff, saa och Hanns Elschelige Herre Sønn, Vor Naadigste prindtz schade och Wlyche, dett ochsaa befinndis, Att hindis Egenn Sønn her Neruerennde haffuer bekiennd, Att hannd wdi dennd samme Kiste, som hun sielff thillfornne omb bekiendt haffuer, nogle haar vdi en Klud Jnnd suøbt haffuer funden, da haffuer hun iche alleniste det ombßier Endelig frj villig vedgaaed, Meden ennd ochßaa derhoes først sagt dett att haffue verridt haar aff ett Beest, och sidenn bekiennbt dett att haffue verridt

haar

haar aff ett Mennische, som hun formedelst samme haar haffuer dreffuidt sinn Vgude-lighed med, dertill med och saa denn̄ legeborg, som hun beschönner alle hinn-dis Vgierninger med, Att hun effter samme boegs Indhold Alting schulle haffue forretted, dennd befinndis att hun iche kunde lesse itt ord vdj eller kunde berette Noget dett Ringeste, huad det er for Raad som der vdi finndis, Weed och fast iche enn sønderlig Vrt paa Marken att beneffnne eller att giøre Nogenn Vnderrettening omb des Krafft och Nytte, fast mogett Minndre Noget att sige, huorledis de schulle thill Natturlig lægedomb thillflyes och beredes, aff huilcken Kundschaff alle sammen vtuiffuellachtig Er att slutte, att hun iche ved Nogenn Naturlig Middell, menns allenist ved Dieffuelens Konster sinne gier-ninger haffuer vdrettedt, som hun sielff bekiend sig en part att haffue bedreff-uidt, en part att haffue villdt bedriffue, Och effter saadann leylighed satte for[ne] Lauridtz Nielßen for forschreffne borgemestere och Raad sampt Kong. Maytts byefougett vdi Rette, Omb dem[tt] Lamb Heigne Iche effter lougen och Re-cessen effter samme hinndis Egenn Vmenniscelig bekienndelßer bør att lide och straffis paa hinndis liff, och var derpaa Enndelig domb begierenndis, Och lyder samme Raadstue domb thill besluttening, Att effter thilltalle och Lambheignes egenn bekienndelße, som vdi denne sag forløben ehr, och effterdj vdtrychelig befinn-dis hun først goedvilligen thill Rennsborig haffuer for goede mennd angiffuidt, Att hun formedelst haar saa och schoe saalle haffuer willd och Kund thillføye hanns egenn Kongelig perßonn, saa vell som hanns førstelig Naade prindtzenn schade och Vlyche, Huilckenn himndis Vmennischelig bekiendelße hun her sidenn frj villigen ydermeere haffuer Confirmerit och stadfest och derpaa wille leffue och døe, saa och annammid Herrens Hellige Legomme och bloed, att det saa i sandhed var, thill med och befinndis, att hinndis egenn Sønn och pige haff-uer vdi hinndis egen hus och giemme thill Syderslapell sidenn hun der fra bleff hidført, paa thuinnde steder fundet haar thill sammenknøtt, som kommer offuer Enns med hinndis egen bekiendelse, Och hun endnu dend daug effter samme hinndis bekiendelßers Innd hold der for Rettenn aff dieris gunstig Her Leensmands fuldmegtige Lauridtz Nielsen paa Kong. Maytts. Wegnne effter hanns forsettis Innd hold giffuis sag och sigtes, att hun med Dieffuelens Kon-ster haffuer omgaadtz och sinne gierninger vdrettedt, en part att haffue bedreff-uidt och en part at haffue villd bedriffue, her foruden och sielff att haffue bekienndd, hun thilforne for Throldomb att werre berogted och derfor anholden. Effter forberørtt leylighed wiste borgemestere, Raad med Kong. Maytts. byefougett iche med lougenn och Recessens thilladelße her vdi att kunde eller maatte domme, Menns

Menns Neffninger paa att kiende, som samme domb der vdj Indbefatted vor, som och her Inden Landztingett er lest och paaschreffuidt.

Derhoes er for Neffningerne bleffuen oplest for[ne] Lauridtz Nielsens schrifftelig forsett och beschyldening paa Hanns Maytts. Wegnne thill dem[tt] Lambheigne formeldendis: Effterßom jeg thill i dang dennd 23 Julj haffuer opkreffuidt Ottenuße Byes Neffninger offuer Lambheigne, saa er dette Minn beschyldening Emoed hinnde, saa effterdj att hun sielff vdi hinndis allerførste bekienndelße som hun frj villigen haffuer giort, da sielff haffuer angiffuidt, att hun formedelst haar haffuer vild och kund thillføye Hanns Kongelig Maytz. Vor Allernaadigste Herre och Koning Hanns egen Kongelig perßonn och liff, saa och Hanns Elchelig Herre Sønn Vor Naadigste prinndtz Schade och Wlyche, dett ochsaa befinndis, att der hinndis egen Sønn her Neruerennde haffuer bekienndt, att hannd vdi dend samme Kiste som hun sielff thillforne omb bekiennd haffuer, Nogle haar vdi en Klud Innd suødt haffuer funden, Da haffuer hun iche allene det ombßier Endelig friuillig vedgaad, Medenn ochsaa derhoes først sagt dett att haffue werrid haar aff ett Beest, och siden bekienndt att haffue werrid haar aff ett Mennische, som hun formedelst samme haar haffuer dreffuid sinn Wgudelighed med, dertillmed ochsaa dend legeboeg, som hun beschønner alle hinndis Wgierninger med, att hun effter samme boegs Indhold Alting schall haffue forretted, dend befinndis hunn iche att kunde leße ett ord vdi eller att kunde berette Noget dett Ringeste, huad dett er for Raad som der vdi finndis, weed och fast iche en sønnderlig Wrtt paa Marchenn att beneffne eller att giøre Nogenn Vnderrettning omb des Krafft och Nytte, fast Megett mindre Nogett att sige huorledis de schulle thill Natturlig Lægedomb thillstyes och beredes, aff huilcken Kundschab alle sammenn Wtuiffuelagtig Er att slutte, att hun iche ved Nogenn Natturlig Middell, menn alleniste ved Dieffuelens Konster sinne gierninger haffuer vdretted, som hun sielff bekiender sig en part att haffue bedreffuid, en part att haffue vild bedriffue, och effter saadan Leylighed satte hannd dend daug vdi rette for Neffningerne, Effterßom de thill samme daug wore loulig thillfuld och opkreffuid, Omb dem[tt] Lambheigne iche effter hinndis egenn Wmennischelig Bekienndelßer bør effter Lougen och Recesßen att lide som en Throldkonne och straffes paa hinndis liff som ved bør. Actum Ottenße gaard dennd 23 Julj 1627. Lauridtz Nielßen, egenn Hannd.

Er och bleffuen fremblagt for[ne] Neffningers første thoug, Iblandt andet formeldendis, Att Neffningerne haffuer Lauridtz Nielßenn thillspurt, omb hand ville sigte och sage Lambheigne, som da for retten stord, fuldkommelig for Nogenn giørlig Throldombs gierninger att haffue giort och beganngett, med widere thillspør,

thillspør, huor till Lauridz Nielßen da haffuer suaret Ja, att hand fuldkommeligen sigtedt och saget hinnde, at hun med Dieffuelens Konster och Throldomb haffuer och kand ombgaaes effter hinndis egenn bekienndelßer, saa och hinndis Sønn och piges Angiffuende och hans forsettis Indhold, som samme dieris første Thoug dett widere medførde. Herforuden haffuer och werrid for Neffningerne vdi rette lagt femb breffue anlangende Nogre adschillige fremede och wellforstandige dieris betenndhende wdi denne sag, som Neffningerne effter dieris berettening nu siden dieris første thoug er bleffuen thillstilledt. Der effter er for^{ne} Lambheigne bleffuen aff Neffningerne thillspurt, omb hun effter lougen sig for dennd Sigtning och beschyldening kand Erkleere, huortill hun haffuer suaritt det iche at kunde giøre, Menns ellers ville føre beuiß aff goedt folch som hun haffde hiulpett, Och bekiennde att haffue giortt Wrett och er bedragen, begieridt derfor Naadenn och iche Rettenn, Och effter forschreffne Sigtning, hinndis egenn bekienndelße, breffue och Documenters Indhold haffuer for^{ne} Lauridz Nielßen da saa vell som thillforne veridt aff Neffningerne begierenndis, Att bj minn forige domb da strax wille Effterkomme och dieris thoug saa Enndeligen giøre, som de ville ansuare och werre bekiennd. Da effter att ald forschreffne saaledis der for Retten var passerit, Er der bleffuen sted fylling paa Neffningerne wed Christenn Osterßen och Lauridtz Nielßen borgere i Ottennße, de thouge huer andre wdi Hannd och berette, att Neffningerne ere pligtig att thye och suerge Emellumb Kong. Maytt. och Lambheigne, saa vidt di loulig ere thillfuldt, som de wille andtßuare och werre bekienndt. Och lyder samme Neffningers Eed och thoug thill beslutteniug saaledis: Att forschreffne Neffninger er frembkommen, som ehre Hanns Michelßen, Hanns Jennßen, Jørgenn Mortennßen, Peder Gaaß, Jacob Guldsmed, Hanns Ebbeßenn, Johan Ellkenn, Hanns Pederßen, Claus Guldsmed, Peitter Hattemager, Raßmus Christennßen, Peder Hannßen, Michell Pederßen och Søffren Ebbeßenn, Alle borgere i Ottennße, En effter anden thouge boeg vdi hannd och først berette och foregaff, Att effterson bj thillforne haffde vdi denne Sag giortt dieris eed och thoug, som iche da aldelis Endelig var, huor vdoffuer Sagenn thill Lanndstingett sidenn er bleffuen Agerit och giort Rethengig, och Jeg da effter opsettelse och betenndhende haffde sagen thill dennem Igien hiembfunden, med thillhold en Endelig thoug och Affscheed att giøre, som forbem^{tt} ehr, Da effterbj befinndis for^{ne} Lambheigne først dennd 18 Januarj 1627 for goede mend thill Rensborig sielff villigen haffuer angiffuidt och bekienndt at haffue annammidt haar saa och schoe saalle, huormed hun wille beschaffe det saa, att hanns Kongelig Maytt., hanns egenn Konngelig perßonn och liff omb liffuidt schulle bringes och derpaa ville annamme dett

dett Hellige Høyverdige Altarennß Sacramente, saa och derpaa leffue och døe, dett saaledis i ald sandhed att verre, Huilckenn Hinndis egenn sielff willig bekienndelße hun der i byefougdenns huß for Sognepresterne, Borgemestere och Raad der sammestedz ydermeere haffuer Confirmerit och stadfest, saa och der paa da annammidt Sacramentet, att ald huis hun da saavellsom thillfornne haffde angiffuidt, sagt och bekienndt det alt sammenn Gudtz Sandhed att werre, och hun da saaledis derwdi haffde giortt sitt Testamente, att hun wille døe med en goed Sambvittighed, Huilckett hun widere sidenn baade her paa Raadhußet och wdi St. Knudtz Closter saavellsom i Dallumb Schriffuer stue haffuer for goede mennd vedgaad, forschreffne haar thill deß Vmennischelig Vdrettning haffde annammidt, thillmed befinndis och aff hinndis egenn sønn och pige att werre wdi hinndis egenn hus och giemme thill Syderstopell fundet haar thill sammen Knøtt, sidenn hun derfra bleff hid førtt, som de wdj Lambheignes egenn paahør haffde bekiendt, Huilckett hun paa dett sidste iche heller benegted menns wedgaaed, och samme Vinndißbiurd stemmer offuer ens med hinndis egen bekiendelße, hun och sielff haffuer bekienndt, hun thillfornne for Throldomb haffuer werridt berøgted och derforre anholdenn thill Gotterup och Maatte stille borgen, Och Borgemestere och Raadtz domb i beslutteningen formelder, Att hun med Dieffuelens Konster haffuer Ombgaaeds Och sinne gierninnger vdrettedt, en partt att haffue bedreffuidt och en part att haffue wild bedriffue, och hun endnu och der vdoffuer aff for[ne] Lauridz Nielßenn Ridefougett thill Ste. Hanns Closter paa høybem[tt] Kong. Maytts. Wegne giffuis sag och sigtes, att hun med Dieffuelens Konnster och Throldomb haffuer och kand ombgaaes och sinne gierninger vdretted, som det thill fornne i Procesßen widtløfftiger med fører. Och effterßom Minn forige domb dennem thillholder att giøre Enndelig Thoug och Affsigt och nu widere Breffue i samme sag for dennem er frembkommenn, som iche thill fornne for dennem haffuer werridt vdi rette, Ey heller thill tinge er lest och paaschreffuen, och dennem nu Er thill Videndis worbenn och Kommen bedre i Kundschab, Att for[ne] Lambheigne haffuer lanngsommelig thid ombgaaeds med Throldomb och Dieffuelens Konnster, Da Effter forschreffne Leylighed och effter forschreffne Lambheignes egenn bekienndelße och Sigtenings Inndhold wiste dem[tt] Neffninger hinnde iche att kunde befrj, Menn derforre thillbørligen att lide och straffis paa hinndis liff som en Throldkonne, Effterdj hun effter Lougenns Thredie Boegs 69 Cap. iche haffuer sig herforre loulig Erkleeritt, som det sig bør, med Neffnn i Kirchesogen, huorpaa de bade dennem saa sandt Gud thill hielpe och hanns hellige ord, som samme Neffningers Eed och Thoug befatted war.

Derneſt

Derneſt bleff wdi Rette lagt for[ne] Lamb Heignes bekienndelſer in originali, ſom vdi for[ne] Neffningers eed och Thoug Er ſpecificerit och Naffnn giffuid, ſom i des Jnndhold Eragtes ganndſche WEnnß att werre, ſom wittløfftig omb adſchillige och Contrarie ord och Snack i dennem ſielff wduißer, ſom i daug her inden Landtztinget ere leſte och paaſchreffuett. Enndnu er wdi rette lagt Ett Andett for[ne] Neffningers Eed och Thoug, dj vdi ſamme ſag for[ne] Lambheigne angaaende dennd 23 July Neſt forleden paa Ottennße byeting (Effterſom for[ne] Lauridz Nielßen da med lige Proceſs och effter ſamme Documenter ſom nu dennem haffuer thill fuld) foeret och affſagt haffuer, huor omb dj da ſaaledis haffuer ſlutted, Att effterßom Lauridz Nielßen Ridefouget paa Ottennßegaard haffuer thillfuld dennem att thye och ſuerge omb Lambheigne, ſom da ſtoed for Retten, Da effterdj iche for dennem beuiſtes for[ne] Lambheigne Nogen giørlig Throldbombs gierning att haffue giort, Ey heller for[ne] Lauridz Nielßen hinnde fuldkommelig effter Lougen wille ſigte dennd daug for retten, formeente derforre Lougen och Receſsen iche thillholder Kircheneffnn derom att ſuerge, Menn dennd ſag Jnd for thillbørlig dommere, huorpaa dj da bad dennem ſaa ſant Gud thill hielpe och hanns hellige ord, ſom det dieris WEnndelig Thoug (ſom ved minn domb thill dennem Jgienn bleff hiemb funden) widere medførde. Frembdeellis wdi rette lagde for[ne] Lauridz Nielßen endnu thuinnde for[ne] Lambheignis bekienndelßer, ſom iche vdi for[ne] Neffnings thoug finndis Jnnd ført eller Naffnn giffuidt, dennd førſte daterit Bogennße dennd 24 Januarj Neſt forleden, ſom Abrahamb Bierig, Jacob Chriſtofferßenn, Anders Jeſperßen Schriffuer, Feder Hannßen, Hendrich Hannßen och Jenns Poffuelßen Raadmennd ibidem med Egene hender haffuer wnnderſchreffuidt, Huor vdi finndis for[ne] Lambheigne at haffue angiffuidt well at kiennde ett quind folch ved naffnn Kierſten, ſom hun da ſaa, ſom thiente Welbaarne frue Anne Lyche thill Haridtzløffgaard, och at ſamme quindfolch vor hoes hinnde omb Jacobj Thider med noget guull haar och med et ſtyche aff ett linn Klede och begierit, att hun wille beſtille det faa, at Prindtzen wille holde aff hinndis frue, Huilchet for[ne] pige da ved Allerhøyeſte Eed haffuer benegtedt, at hun aldrig kiende for[ne] Heigne, Menn at hunn haffde ſagt hinnde en obenbare løgen paa, och iche ſligt ſom hinnde er paaſagt, med Sandheds Winndißbiurd ſchulle offuer beuißes, ſom dend Angiffuelße med meere Jndeholt. Demd andenn bekienndelße Er daterit Ottenſe, och lyder ſom Efterfølger: Lambheigne aff Syderſtopell hinndis bekienndelße Wdi Holger Roßenkrandtzis, Joeſt Høegh, Frandtz Ranndtzou, Dannmarchis Riges Raad, D. Hanns Michelßenn Superintendent, Meſter Jenns Lauridzen i Ottennße och Otte Knudtzen borgemeſter

borgemester ibidem dieris Neruerelse paa Ottense Raadhuß dennd 21 Februarj Anno 1627.

Først bleff hun formanidt att sige sandhed, da frivilligen suaret hun Ja Och bekiennde, Att Jenns Boldmester komb thill hinnde och sagde hinnde en goed daug fra frue Anne Lyche, da suaret hun, huad er det for en frue, dennd kiennder Jeg iche, da sagde hand, hun haffuer sennd eder en foræringg, da suaret hun huorfore, da sagde hannd, det faar i vell att vide; Saa kaste hannd dj fire Roßenobeller paa hinndis bord, saa bød hannd en goed daug och gich bort och sagde, hannd wille komme igienn Omb paasche, da suaret hun, det Maatte hannd giøre; Ydermeere att alt huad hun thill fornne haffuer bekiennd omb pigenn, det er løgenn, wdenn dennd poest, Att Jenns Boldmester samme thid hannd vor hoes hinnde, spurde hannd, omb en pige iche haffde verridt hoes hinnde ochført hinnde en pung med Rogenn pennge wdj, da suaret hun, der haffde werridt en pige och Jngen pung førtt, Menn det var Løgenn hun berette for hannem. Bleff thillspurt omb det haar, huorledis hun var thillkommen, deromb at bekiende. Da suaret hun vell att haffue thald thill Jenns Boldmester omb det haar, Menn det var Løgen hun sagde. Bleff och thillspurt omb det var Sandhed, hun haffde sist bekiend omb Catrine Sigvordtz, da sagde hun, at for^ne Catrine vor hoes hinde, Menn det hun haffde sagt omb hinnde anlangennde frue Anne Lyche det vor løgenn. Jtem huad dennd quinnde Elße belanger, omb nogen haffde thillspurt hinnde, omb hun haffde verrid hoes hinnde, da suaret hun, det vor och løgen, saa vidt hun omb hinnde haffuer bekienndt. Jligemaade bekiennde, huis hun haffde thald omb Kongens och prinndtzenns haar, det vor och løgen. Enndnu er for^ne Heigne formanit att sige sandhed, da suaret hun at haffue bekiend Sandhed, Menn i det første haffde hun løget, och berette, Huad vill i pine mig lennger, thager heller liffuidt aff mig. Ydermeere bekiennde, at det var och løgen omb dennd fortte Karll i Flennßborrig, som schulle haffue bedet hinnde sige dj haar var brend. Jtem bleff thillspurt, huorledis hun er thill kommen att thalle omb Konngens och prinndtzens haar, da sagde hun att haffue taget och digted det aff sig sielff. Enndnu er Lambheigne thillspurt, huemb der haffuer bragt hinnde thill att bekiennde och liuffue goef folch paa, da suarit och bekiende hunn, Att Jnngenn haffuer bragt hinnde thill denndt Løgenn, Menn taget det aff sig sielff, och fordj hun haffde løyget, wille hun gierne døe, som samme bekienndelße vnder Rigennß Schriffuer Peder Nielßens hannd med førde. Och derhoes satte for^ne Lauridtz Nielßen wdi alle rette och formeente samme Reffningers Eed och Thoug loulig och ret att verre, saa dennd burde ved magt att bliffue. Huor Jmoed der Sagen bleff optagen i betenchende, war for^ne Lamb Heigne (saa vell som i daug) her

her for rettenført, och da bleff hinnde thillspurt, Effterßom hun haffde berett att haffue Curerit en Herre mannd ved Naffnn Claus Korff, huad for Siugdomb hand haffde, da suaret hun (paa thydsk), hannd var affsindig. Da bleff hinnde thillspurt, huorledis hun hannem Curerit, da sagde hun, att hun giorde och berede hannem derforre thuinnde driche, Och der hannd bekomb dennd første drick, sennde hannd hinnde Noget aff sitt haar. Saa bleff hun ydermeere thillspurt, huad di Vrter hed, hun samme dricke aff themperereit, da berette hun dj at hede Jaugendyffuel, Winn Ruder och Hoff Ruder. Och effterſom hun er thillspurt, omb hun ved steenne kunde Inngenn Middell for Siugdomb forschaffe, da berette hun, att mannd schulle thage Nhi steenne paa Nhi Marche och dennem schulle Mannd gløde i Ild och kaste i Wand och der vdj bade och saa kaste samme steenne paa en Korßvey, det var goet for alle honde Siugdomb, och berette iche at haffue lertt det aff Nogen, Menn taget det aff sig sielff. Och derhoes ved hinndis Allerhøyeste Eed berette iche att kunne med Nogenn Throldomb, iche heller hinnde schulle loulig offuer beuißes Nogenn med Throldomb att haffue forgiort, Menns alleniste at haffue hiulpet folch ved Natturlig Middell, Menn huis hunn thill fornne haffde bekienndt omb Kong. May[tt] Vor Allernaadigste herre och Koning samptt Hanns Elschelige herre Sønn Vor Naadigste prinndtz, dett var løgen, och var dertill bragt och derforre aff Jenns Boldmester giffuidt fire Roßenobeler, och formeentte, Neffningerne haffde giort hinde stor Vrett, Menn for det hun haffde løyget wille hun gierne lide.

Da bleff for[ne] Lauridtz Nielßenn, samme daug Sagenn bleff optagenn i betenndhennde foreholdt, att effterdj hannd denne Sag med boegs eed och Sigtening iche Enndnu sidste gang for Neffningerne anderledis haffuer procederit Ennd som Neffningerne første gang (formedelst iche befanndtes giørlig gierning och fuldkommen Sigtning) WEnndelig effter haffuer sluttedt, Omb hannd nu i daug her for retten wilde hinnde boegs æd paa for[ne] Lamb Heigne, som vdj slig Sager thill des her vdi Landet seduanligt haffuer werridt, och vide och sigte hinde, att hun Nogenn med Throldomb haffuer forgiortt, effter Lougens 3 boeg 69 Cap. och der ved ville hette sinn eed. Huortill for[ne] Lauridtz Nielßen suaret, att hannd Ingenn videre boegs eed eller Sigtning ville giøre Ennd for Neffningerne scheed ehr, och hans Indlagde berettening omb formelder, huilchet hand formeente loulig Noch att verre.

Møette och vdi rette for[ne] Kircheneffninger, Nemblig Hanns Michelßen och hans Med Consorter, och vore dieris eed och thoug Gestenndig och formeentte, det burde ved magt bliffue och for[ne] Lambheigne der effter som en Throldkonne att lide thill Boell och brannd. Och effterßom Sagen formedelst forfald och wichtige

wichtige Aarsager thill i daug vdi sex vgger haffde werridt opßett, Er forne Lauridtz Nielßenn endnu som thillforne fremb Eschet, omb hannd som forberørt ehr, forne Lambheigne wille wide och sigte saa vell som att binnde boegs Eed, da er paa hanns Vegne Møett Thommes Broderßen Schriffuer i St: Hanns Closter och berette Lauridtz Nielßen i Kong. Maytts. forfald att verre och derforre iche sielff kunde møede, Och hand alleniste saa vell som forne Neffninger effter Sagenns thilldrag, Proceß och forige Retterganng var Enndelig domb begierendis, Och Enndnu som thill forne formeente, dett affsagde, Neffnings Eed och Thoug burde veed magt bliffue, och forne Lambheigne (som stoed her innden Landtztinget for rettenn thill stede) thill boell och brand som en Throldkonne att lide, Med flere ord och talle deromb bleff foregiffuitt.

Tha Effter Thilltalle, forne Heignis giensuar och dennd Sags leylighed bleff der saaledis paakiennd for Rette, Att effterdj det befinndis, forschreffne Neffninger wed dieris Eed och Thoug haffuer thillkienndt forne Lambheigne som en Throldkonne att lide, Da først anßeendis dennd Sags Proceß, da ehr iche offuer forne Lambheigne Nogenn boegs æd bunden (som dog seedvannligt vdi slig Sager her vdi Lanndet thill diß werridt haffuer), iche heller Er forne Lambheigne effter Lougens 3 boeg 69 Capitell loulig widet och sigtedt, att hun Nogenn med Throldomb haffuer forgiortt, Er och iche samme Sag saa loulig med Kald och Warsell procederit som det sig billigen haffde burdt. Angaaende Hoffuidsagen, da ehr iche Eigentlig for Neffningerne, Møgett Minndre her for mig beuist, forne Heigne Nogenn med Throldomb giørligen att haffue forgiortt, iche heller vdj Nogenn hinndis Inndlagde bekienndelßer befindis att haffue loffuidt eller thillsagt Nogett Mennische Noget onntt, Ey heller det med Throldom kunde eller wille giørre. Derforre och effter slig forberørtt leylighed wiste Jeg iche forne Neffningers eed och thoug att følge, Menn Magtesløß bliffue, Menn dog Mig forbeholdenn, forne Lambheigne hermed iche at verre Wundschyldt, att hun joe formedelst hinndis wlige ord och snack och Contrarie bekiendelßer, huorpaa hun haffuer annammidt det Hellige Høyverdige Altarens Sacramente, Joe billigenn der forre bør at lide paa hindis liff, Naar deromb loulig paa tillbørlig steder procederis, eller och huorledis dennd Høye øffrighed dermed anderledis will haffue forholdet. Thill Winndißbiurd Mitt Zingenette vnndertrøgt. Datum ut supra.

XVI.

Wii Christian den fierde med Guds Naade Danmarchis, Norgis, Wendis och Gottis Koning, Hertug vdj Schlesuig, Holsten, Stormarnn och Dittmarschen, Greffue

Greffue vdj Oldenburg och Dellmenhorst, Helße dig Oß Elschelige Torben Gabrielßen till Krenckerup, wor mand och tienner, Kierligen med Gud och vor Naade. Wiid, at wj wed woris fuldmegtige agter dig at lade tiltalle for en domb, du den 20 Octobris 1627 emidlertiid du war Landzdommer wdj wort Land Fyenn, haffuer vdsted, wdj huilchen Domb du schall haffue magteløß dømbt en Neffnings æd och toug, som wdj wor Kiøbsted Odense var soerit offuer et Quindfolch wed Naffn Lambheigne aff Syderstopell, huilchen toug schall formelde, At Neffningerne schall haffue tilkient for^{ne} Lambheigne som en Troldkone at lide, huorud inden vj formeener dig wret at haffue giort, Och bør derfore at stande till rette saauell som betalle huiß becostning paa hinde siden den tiid Anuent er, Och du met samme din domb haffuer foraarsagit, des leilighed woris fuldmegtige widere schall berette. Thi bede wj dig och byde, Attu retter din leylighed efftet, derom at møde for Oß och woris Elschelige Danmarchis Rigis Raad wdj Rette till første Allmindelige herredage, som er berammet at schall stande her vdj wor Kiøbsted Kiøbenhaffn, som er den 24 Maij nestkommendis. Sammeledis steffne wj dig Lambheigne som Saggen Angielder, Desligeste och eder, Peder Jacobßen, Hans Michelsen, Hans Jensen, Jørgen Mortensen, Peder Gaaß, Jacob Guldsmed, Hans Ebbesen, Johan Elchen, Hans Pedersen, Claus Guldsmed, Peiter Hattemagger, Rasmus Christenßen, Peder Hanßen, Michell Pederßen och Søffren Ebbesen, Borgere och Indvohnner wdj wor Kiøbsted Odense, Neffningsmendene, som samme Eed och toug Sorit haffuer, Atj och till samme tiid eller eders fuldmegtige møder tilstede, och da samptligen at lide och Vndgielde, huiß derom loug och Ret er, ladendis det Ingenlunde. Giffuit paa wort Slott Kiøbenhaffn den 22 Februarij Ano 1630. Vnder Vort Zignet.

XVII.

Paa Kong. May^{tts} min Allernaadigste Herris och Konings Vegne er dette min beskyldning imod Erlig och Velbyrdig mand Thorben Gabrielsen till Krengerup, forige Landzdommer vdj Fyenn, Anlangendis en Domb hand affsagtt haffuer, huorudinden hand haffuer macteslöß dømtt ett neffnings toug, som haffuer Soeritt ett quindfolch ved naffn Lamme Heigne thill Ild och brand och dermed befriett hinde fra den Død, ieg formeener hun nochsom fortientt haffuer.

1. Formeener Jeg hannom herudinden Vrett att haffue giortt, Efftterdj Lamme Heigne vdj hindis bekiendelse, som hun for Erlig och Velbyrdig Mand Thage Tott Ottsen till Erickshollm, Danmarchis Rigis raad och Kong. Maytts Befallingsmand paa Sølffuitsborg Slott, Johan Eberhartt till Elß og Jørgen

Schultt

Schultt giortt haffuer denn 18 Januarij 1627 till Rensburg, bekiender vdtrycheligen att haffue tagett till sig et Stycke aff en Lerritz Krage och en lock gulle haar, som hun haffuer berett att skulle vere aff hanß fürstelige Naade Prindsens, huilchet en Pige haffuer hinde leffueritt.

2. Der hoeß haffuer Annammitt aff en Flensburger quinde ett styche aff en scho sole och en loch sorte haar, huilche haar hun foregaff schall haffue veritt aff Kong. May^{tts} minn Allernaadigste Herris och Kongis egen haar, der med hans May^{tt} att bringe om liffuett, och paa dett mand paa denne hindis bekiendelse iche skulle tuiffle, ville hun der paa samme tid haffue Annammitt dett høyverdige Alterens Sacrament och leffue och døe der ved.

3. Noch den 5 Februarij 1627 er hun bleffuen ved samme bekiendelse, der hun vdj Odense vdj Danmarckis Rigiß raads neruerelse paa raadhusitt er bleffuen examinerit och forhørtt.

4. Hindiß egen Søn Hendrich Hanßen ochsaa bekiender vdj hindis Kiste att haffue fundett nogitt haar, som var suøbt i ett Klede.

5. Disligeste hindis Pige Vrsula vedgaar att haffue fundenn nogett haar paa Kacheloffuen, som vare finger lang, suøbt i enn Klud, huilcket Altsammen kommer offuer eens med hindis egen bekiendelse.

6. Aff for^{ne} hindis egen bekiendelse, giortt vdj Odense den 5 Februarij 1627, befindis ochsaa hinde tilfornn for trolddomb sag att haffue verritt Anklagitt.

7. Pigenß bekiendelse formelder ochsaa, att hun bleff besøgtt aff saa mange, huilchett hun och sielff bekiendtt haffuer och att haffue Curerit en herremand ved naffn Claus Korff och att haffue brugtt hans haar der till, huilchet siunis vnaturlig middell.

8. Hun Selff haffuer och berett att haffue hiulpenn folck ved naturlige middell, som stod i en Lægebog, som hun haffde hos sig, och der mand effterspurde, om hun kunde lese, befantis att hun dett icke kunde, huilchett giør hinde och Suspect.

Aff huilche hindis vtuungene bekiendelser saa och hindis Sønß och Pigis och aff forberett Leilighed formeener Jeg nochsom att kunde eragtis hinde att schulle vere vdj trolddombs Kunster erfarenn; thi huorfor schulle hunn haffue tagitt for^{ne} haar, styche aff en Lerritz Krage och Schousole till sig eller saadantt skulle findis vdj hindis Kiste och giemme, dersom hun intett der mett kunde vdrette. Och derfore setter vdj Rette, om Landsdommers Domb iche bør mactesløß were och for^{ne} neffningstoug att staa ved mactt, Och om Landzdommer iche bør att

stande

stande derfore till rette saa och betale, huis omkostning der er anuendtt siden den tid paa for[ne] Lamme Heigne, huilchett hand med Samme hanß Domb foraarsaget haffuer, och er her paa paa høybem[te] hanß May[tts] Vegne Domb begierendis. Datum Haffniæ 21 July 1630.

Iffuer Wind
Egen handtt.

XVIII.

Da Effter Thiltalle, Giennsuar och denn sags leiligheds Er derpaa Saalebis for Retten affsagt: At Kong. May[tt] Naadigste wille Affstaa Steffningen offuer landsdommer, Saa och Naadigste Bewilge, At med Neffningerne icke widere schall procederis, Menn dennem wdj denn sag att werre frj for ald thiltalle, dog schall for[ne] Lambheigne Paa Ny Igienn her wdj Kiøbenhaffn (huor hun Nu er Anholdenn) aff woris lenßmand for hindis Groffue och wtilbørlig gierninger tiltalles och derfor at straffis som Bidbør.

XIX.

Da Effter tiltalle, giensuar och dennd Sags Leylighed Och effterdj wij befinde, effter Konng. May. och Danmarckis Rigis Høyuise Raadz dom senist forledenn Herredaug saa och Lanndtzdommers domb, som for Hanns May. och de goede Herrer haffuer werredt udj rette, sambt denne quindes egenn Bekienndelse, At hun haffuer dichtedt och optencht store whørlig Løgnne, dermed adt wille schade gaattfolch Paa Ehre och Liiff, Paa huilche løgnne adt stadfeste och bekreffte hun haffuer annammit Christi Legome och blod, Och med Saadan hindis groffue løgnn, onde forsedt och mißgierning hun allerede haffuer foraarsaget møget Onndt och mere scheedt war, dersom Gud det iche Naadeligen haffde Obennbaaridt och Affwenndt, Och effterdj saadann hindis groffue och Vgudelig bedrifft er imod Sandhed, Ja All Ehre och Redelighed, Thi sagde wij derpaa Saaledis aff for Rette, Adt hun med samme henndes løgnn, store Mißgierning Och det hellige høyuerdige Sacramentis Wanbrug och Slemme groffue witterlig forseellse imod Gud och Menndischen haffuer effter Guds och werdzlig loug som ett løgnachtig, schadeligt och forredische Mennische forbrudt sitt liiff Och bør adt straffis med Suerdet, alle Anndre Vgudelige Mennischer till Exempel. Till widnisbyrd haffuer wij ladit tryche worris Stadz Secret herneden forre. Giffuit udj Kiøbenhaffnn den 1 September Ao. 1630.

XVI.

XV.

Bidrag til Kundskab om Fredsunderhandlingerne mellem Danmark og Sverrig 1659-60.

(Af Konsistoriets Archiv ved Cand. theol. Holger Fr. Rørdam).

Efterat Kjøbenhavn havde været beleiret i nogle Maaneder, ansøgte 90 af Hovedstadens Borgere, med de 32 Mænd i Spidsen, 30 Oktober 1658 Kongen blandt andet om, at det tredie Punkt blandt de Staden skjænkede ny Privilegier maatte sættes i Værk: „At Kjøbenhavn skal være en fri Rigsstad, og annammes tillige for en fri Rigens Stand, og udi alt, hvad Riget til Bedste deliberereskan, have deres Stemme og Samtykke". I den Betænkning, Rigsraadet under 14 November s. A. afgav over denne Begjæring, erklærede det sig for, at man burde gaa ind paa Borgerskabets Forslag, og for Fremtiden tilstede en deputeret af Borgerne, en af Adelen, en af Universitetet og en af de kongelige Betjente Adgang til Rigsraadets Møder, for at ogsaa de kunde ytre deres Mening og høres angaaende vigtige Anliggender (jfr. Nyt historisk Tidsskrift, I, 466—67). — Jeg har dog ikke fundet Spor til, at denne Betænkning virkelig er bleven taget til Følge før i Juni 1659, da det særdeles vigtige Spørgsmaal forelaa til Afgjørelse, om den danske Regjering skulde gaa ind paa den af Nederlandene, Frankrig og England 11 Maj s. A. afsluttede saakaldte første haagske Koncert. Siden ere saadanne overtallige Rigsraadsmøder oftere holdte, dog altid kun i Anledning af Fredsunderhandlingerne, andre Spørgsmaal synes ikke at have været behandlede paa dem. — Da der ikke existerer nogen Rigsraadsprotokol fra denne Tid, turde efterfølgende Stykker, som indeholde Efterretninger om disse i statsretlig Henseende særdeles mærkelige Rigsraadsmøder, fortjene saa meget desto større Opmærksomhed; de indeholde Universitetets deputeredes Beretning om Møderne, og ere indførte i Acta Consistorii af Universitetets Notarius, Prof. hebr. M. Christen Stenbuch, hvis øvrige udmærket nøiagtige og udførlige Protokolføring borger for, at vi her have en fuldkommen paalidelig Beretning om de stedfundne Forhandlinger.

Anno 1659.

6 Junii, post meridiem.

Doct. Østenfeld refererede, at hand i gaar mod Aftenen af Her Rigens Hofmester blef ombedet, at ville i dag klokken 8 møde udi Raadstuen*), med de andre Stenders

*) Det er den saakaldte Rigens Raads Raadstue; dette bemærkes, fordi F. Hammerich, som har benyttet denne Efterretning i sin „Christiern den anden i Sverige og Carl X Gustav i Danmark," S. 225 siger, at Stænderne samledes „i Kjøbenhavns Raadstue."

Stenders deputerede. huilcket ocsaa skeede. Oc der Stenderne vare forsamlede, lod hans Kongel. Maiestet ved Rigens Raad dennem samptlige forstaae de Hollandske Gesandters proposition, som gik der ud paa, at de lode hans Kongelige Maiestet, paa deres principalers, de General Herren Staters, vegne vide de store tidens forandringer, at have foraarsaget dennem, saa vel som Kongen af Franckerige, oc Protectoren i Engeland, at have slutted imellem sig, disse Nordiske Rigers different ved en amicabel composition oc fordrag, om muligt kunde vere, at bilegge, oc til den ende deris mediation hos begge Maiesteterne at interponere, oc til en visse tid alle hostiliteter at optage, som dennem oc Suerrig kunde mellem vere. Oc eftersom baade hans Maiestet i Franckerige, saa vel som ocsaa Protectoren, oc General Herren Stater hafde for expedient befunden til en snar oc lidelig accord, at hans Kongel. Maiestet i Danmarck traad med Kongen af Suerrig udi en serdelis freds tractat, udeluckendes samtlige hans allierede; huort hen de oc hafde disponered Kongen af Suerrig, som allerede hafde sat Commissarier, oc nefnet Fredericsborg; om icke derfor hans Kongelige Maiestet af Danmarck, io førre, io bedre, vilde oc nefne Commissarier, som tractaterne kunde foretage; som samme deres proposition copialiter blef Stenderne forelest ved Rigens Raad Peter Reets. Huor paa hans Kongelige Maiestet med Rigens Raad sig i gaar schriftligen hafde erkleret i denne mening, at, eftersom det self samme blef forgangen vinter, ved den Engelske Resident paa Protectorens vegne af Engeland proponered, oc begiered af hans Kongelige Maiestet, som Protectorens mediation gierne da antog, mens ingenlunde ud af de forestaaende freds tractater sine allierede vilde udelucke: huilcket den tid de General Herren Stater sig lode saa vel befalde, at de hans Maiestet til continuation udi samme forset høiligen animerede, med hosføyede store oc herlige promesser, sligt med en considerabel Succurs til lands oc vands at ville maintenere; huorover hans Kongelige Maiestet med huus Østerrig, Polen, oc Brandenborg haver oprettet nermere alliancer, oc dennem bygged paa samme grundvol; da kunde derfor icke hans Kongelige Maiestet imod all redelighed, løfte, pacter, troe oc lofve indgaae slige tractater, som baade hans Maiestets ære, røcte, nafn, oc Danske troe oc lofve alt for præjudicerlige vare; til med ocsaa kunde styrte hannem med det ganske rige udi største fare. Huorfor hans Kongelige Maiestet vilde formode, at General Herren Stater, som hans gode tilforladende venner oc allierede, vilde slige høyvictige aarsager tage udi consideration, anseendes deres egen store interesse herudi, oc den fare som af slige particular tractater kunde følge; huilcke dog ingen ønskelig effect, oc fructbar udgang kunde bringe, mere end den serdelis tractat, som forgangen aar til Roeskild skeede. Oc eftersom hans Maiestet var kommen i forfaring, at en universal

universal freds tractat allerede var i gierde mellem Keiseren, Polen, Suensken, oc Brandenborg, oc at paa siderne vare allerede uddeelte passeporter oc fri geleide til Brunsberg udi Pryssen at sammenkomme, vilde hans Kongelige Maiestet af Danmarck, enten til fornefnde sted sine commissarier hensende, naar fri geleids bref paa begge siderne vare udgifne, eller ocsaa, dersom det kunde blive bevilged af alle parterne en nermere oc bequemmere ort, som enten Lybeck, eller en anden sted, vilde hans Kongelige Maiestet ocsaa sig til samme sted til en fredelig accord bequemme: med ydermere, som det Kongelige suars copie, huilcket i lige maade ved for[ne] Rigens Raad, Peter Reets, Stenderne blef forelest, medførde. Stendernes deputerede, en huer i sær, tackede hans Kongelige Maiestet oc Rigens Raad for denne communication; ønskede af Gud ydermere lycke oc velsignelse til nøttige oc gode raad, paa det det arme betrengte federneland oc Kongerige igien kunde komme udi god oc bestandig roelighed.

9 Augusti, post meridiem.

D. Ostenfeld refererede, at hand, som Vice-Rector, hafde tillige med de andre byens Stenders deputerede, udi formiddag veret tilstede udi Rigens Raads raadstue. huor Her Rigens Hofmester, paa Kongelige Maiestets vegne, lod dennem samptlige vide, at de Hollandske Gesandter hafde igaar gived hans Kongel. Maiestet tilkiende, at Engellenderne oc Hollenderne hafde slutted, inden femten dage, beregnede fra den 8 Augusti, som var i gaar, at stifte en fred mellem Danmarck oc Suerrig, paa billige conditioner, oc huilcken af parterne sig dertil icke vilde da bequemme, den vil siden huer af dennem, icke allene unddrage den hielp, som de efter alliance vare plictige; medens endoc den samme fiendtlig angribe.

20 Augusti, post meridiem.

Refererede Dr. Ostenfeld at hand igaar var med de andre byens stenders deputerede paa Raadstuen tilstede; huor blef udi Rigens Raads nerverelse af Her Rigens Hofmester, paa Kongelige Maiestets vegne, proponered Stendernes betenckning at vide, om hans Kongel. Maiestet skulde, paa de Hollandske Gesandters anmodning, oc efter de trende Staters, Franchriges, Engelands oc Hollands conclusum i den Hag, tage imod freden som der var slutted, oc indgaae particulier tractater med Kongen af Suerrig, udeluckendes baade Keiseren, Polen, Brandenborger, oc Hollender; efterdi de Hollandske Gesandter lode sig forstaae at, dersom hans Kongel. Maiestet ey vilde sig til slige tractater bequemme, skulde hand af de 3 Stater actes som den der icke hafde lyst til fred. Stendernes

samtlige

samtlige mening var, at hans Kongel. Maiestet kunde icke afslage tractater; mens at det skeede med Hollendernes oc de Engelskes mediation.

10 Septembris.

Doct. Ostenfeld refererede sig at have vered tilstede i gaar paa Raadstuen med byens stenders deputerede, huor Her Rigens Hofmester proponerede, paa Kongelige Maiestets vegne, at de Engelske oc Hollandske Gesandter vilde at tractaterne bleve transfererede til Roeskild; huad stendernes mening der om var. Samtlige Stendernes mening var, at mand ey skulde gandske undslaae tractaterne; u-anseet mand nødig saae denne translation; paa det at, dersom tractaterne en gang bleve afbrødne, det da icke skulde vorde alt for besuerligt før de kunde reassumeres.

Anno 1660.

14 Martii, ante meridiem.

Magnificus Rector (Dr. Joh. Wandal) refererede, at hand i mandags sidstforleden*) var ved Rigens Raads bud opkaldet paa raadstuen, huor hand oc med andre stenders deputatis formiddag ved otte slet mødte: da for dennem samtlige, udi de fleste rigens raads nærværelse, blef proponered af velbyrd. Peter Reets, at siden de sidste freds tractater in Septembri forleden aar af de Suendske vare afbrudte, da haver mediatores fremdeles derom negotiered med Kongen af Suerrig, oc efter hans død med regieringens deputatis, huorpaa samme mediatores nu ifrigen arbeider, hans Kongel. Maiestet derhen at disponere, at hand nu strax uden nogen henseende til andre sine høye allierede skulle indgaae tractater med de Suendske. Særdeles haver de Hollandske Ambassadeurs foreholt hans Maiestet at, huis hand oc strax sig dertil vilde resolvere; uden nogen videre beskeden fra Holland eller andensteds med den lenge forventede post at afvarte, da ville de ey allene unddrage hans Maiestet all hielp oc assistentz, men ocsaa strax blive hans aabenbare fiender. Men huis hans Kongelige Maiestet sig til tractater strax at indgaae vil erklere, da lover de efter som de selv allerede stilstand med de Suendske haver slutted, at de ocsaa strax ville hielpe til at forskaffe armistitium imellem os oc de Suendske, fornemmelig til vands, huor os mest mact paaligger. Oc blef herom Stendernes betenckning begiered. Der stenderne nu traadte af i det inderste Kammer, ansaae de for got, at sende en af huer stand ind til rigens raad, oc begiere den giorte proposition dennem scriftlig at maatte meddeles; saa vilde de sig derpaa scriftlig erklere. Men de finge til giensuar af

*) Det er den 12te Marts.

af rigens raad, at tiden ey bevilgede nogen scriftlig communication, eller dilation som der ved kunde foraarsages, efter som der er periculum in mora, oc mediatores samtlige urgerer paa en hastig oc ufortøfved resolution. Huorfore samtlige stenders raad oc betenckning var, at mand strax vilde erklere, oc arbeide paa at stilstand til vands strax maatte sluttes, paa det at den ringe rest af vor faretøy, som nu er i siøen, maatte blive conserveret.

19 Maji, ante meridiem.

Magnificus Rector refererede, at hand i gaar eftermiddag hora secunda var ved rigens raads bud opkaldet paa raadstuen, huor hand med andre byens stænder mødte; oc blef da af hans excellence her rigens hofmester, i de andre rigens raads nærværelse, samtlige stænder foreholdet, at det med fredstractaterne nu var kommet saa viit, at de Suendske hafde erklered sig, de Hageske freds puncter i alle maader at indgaae; huor efter cron Sverrig skal beholde alt huis den formedelst sidste Roeskildske fred haver erlanget, undtagen Trundhiem, som til satisfaction skal cron Danmarck restitueres. Huilcken fred hans kongel. maiestet oc rigens raad bømte fornøden oc raadeligt, i denne necessitet oc vor gandske fædernelands yderste betryck, at antage, oc dermed at lade os benøye, med mindre at stænderne viste nogen middel, til krigens continuation fremdeles at bringe til veye, oc forslag at giøre til en bedre oc ønskeligere udgang at erlange. Ellers var der en difficultet forhaanden i tractaterne, anlangende de Suenske orlogsskibe, som af Hollenderne her paa reden ere anholdne; huilcke de Suenske ville have restituerede, førend de tractaterne ville slutte oc underscrive: oc det samme urgerer ocsaa den Franske oc de Engelske Ambassadeurs: dog det baade for hans kongel. maiestet af Danmarck siunes betenckeligt, oc de Hollandske Gesandter det ey heller ville tilstede. Samtlige stænders deputati ønskede oc begierede endrecteligen, at freden med mueligste flid paa vor side maatte befordres, oc med det allerførste til endelighed bringes, eftersom ingen videre mact eller formue findes paa vor side til krigen at continuere; forhaabende, at vel et got expedient kunde findes, anlangende de anholdne skibe, som begge parter skulle lade sig med fornøye.

23 Maji, ante meridiem.

Magnificus Rector gaf tilkiende, at hand i Mandags morgen*) atter, ved rigens raads bud, var opkaldet paa raadstuen; oc der hand, samt andre stænder der mødte, blef dennem samtlige af her rigens hofmester, i de andre rigens raads nærværelse, proponered, at det, saa viit var klart med freds tractaterne, at

*) Det er den 21de Maj.

at mand med de Suenske nu vare enige om alle puncter oc articler. Men de Suenske staar endnu hart paa deres anholdne orlogsskibes løsgivelse, som de endeligen ville at skulle skee for tractaternes subscription; foregivende det at være deres ære oc existimation for nær, at mand ey dennem ville troe foruden saadan forsickring; huor udi mediatores, den Franske oc de Engelske gesandter, dennem bifalder. Derimod ere de Hollandske Ambassadeurs, i den mening med os, at mand maae endeligen holde ved skibene, indtil freds tractaterne kommer til execution, oc da imod festningernes oc landenes evacuation dennem at løs give. Ellers ville Hollenderne ingenlunde slippe skibene, med mindre hans kongel. Maiestet af Danmarck giver dennem expres scriftlig ordre derom, under sin kongelige haand oc segl, med forsickring det for deres Principaler at forsuare, oc self at tage paa sig huis consequentzer der af kunde følge. Huorpaa samtlige stænders betenckende blef begiered. Huilcke oc efter flittig deliberation, oc de extremiteters, som paa begge sider kunde være at betencke, tilbørlig overveielse, samtlige sig erklerede, at de det for raadeligst eractede, efterdi hos os ingen middel eller formue findes til krigens continuation, dersom freds tractaterne, formedelst denne difficultet, skulle vorde abrumperede, fordi at alle vore lande ere saa gandske ruinerede, at vi self intet formaar; oc paa fremmed hielp allene vor tillid at sette, siunes, efter foregaaende exempler, som vi udi denne krig haver seet, alt for usickert oc farligt. Til med veed man icke raad eller midler til den bare garnison udi denne stad fremdeles at underholde: at mand derfor paa vor side bliver ved de mildeste oc fredsommeligste tancker; oc beslitter sig ved al muelig vindskibelighed baade de Suenske oc mediatores ved gode raisons at persuadere, at de sig til det, som billigst oc maneerligt er, ville bequemme, paa det at vi oc al verden kunde forsickres, det at være Suenskens alvorlige intention, med os uden al fuco at handle, oc freden med tilbørlig oprictighed at søge, oc ubrødelig at ville holde, ønskende derhos oc begierende, at tractaterne io ey for saadan aarsags skyld skulle abrumperes; men at den forhaabte, oc os saa høyfornødne fred med forderligste maatte sluttes oc udi verck stilles.

XVI.

Tegnelser over alle Lande fra 1535.

(Fortsat.)

Helsse eder alle sognepresther, sognedegnne och kirckeuerger tiill alle sognnekircker 101
vdj alt Skaane, Halland, Bleginge och Lister kierligenn met gud och wor nade. Kere wenner, som eder alle well wittherligt er, och i vdinnen sandingen spurdt och forfaret haffue, huorledis at wij nest gudts aldmegtigistes hielp met kriigis magt tiill hest och foedt haffue vndertunget wore och riigens fiender saa ner, at wij haffue nu met wort kriigis folck jndelugt thennom vdj Kiøpnehaffnn, Malmøø oc Landzkrone etc., och agkte vdj jnghen maade at drage ther frann, førre end wij haffue skaffet wor wilge, och siiden kunde komme riiget vdj een god fredsomelig regementte och skickelsse vdigen. Och efftherthij at samme wore och riigens fiender vdj Kiøpnehaffnn, Malmø oc Landzkrone etc. nu forherde thennom, och lenger forholde oss samme steder fore, och icke wille giffue thennom weluilligen vnder wort lydelsse, som thennem bør at giøre met rette, thaa nødigis wij tiill at holde samme wort kriigis folck tiill hest och foed lenger vdj wor tieneste, och haffuer ther fore wort elsk[e] riigens raad sambtyckt oss, at wij schulle fange nogen hielp aff alle sognekircker, sogne prester och sognne degnne at løne samme wor kriigis folck met vdj saa maade, at huer sognekircke schall strax giffue oss x lod siølff, huer sognepresst eller capellan, som hoss kyrcke sidder, x lod siølff, och huer sognedegenn iij lod siølff. Thij bede wij eder och binde, atj alle och huer serdelis rette eder effther, strax vfortøffuit, jnden xiiij dage nest effther at thette wort obne breff er eder forkyndiget for, at vdføre samme siølff, och andtuorde thet oss elsk[e] werdiige herre her Torbernn Bilde*), electus till Lund, wor tro mand och raad, och annammer aff hannem ighen quittantie ther paa met clare register, saa frampt atj wille nyde samme eders kircker, och lader thet jngelund. Giffuit vdj Lund sanctj Bartholomej apostoli dag aar etc. mdxxxv vnder vort signet.

Helsse etther vore kere vndhersaatte, byndher och menige almwe, ehuem 102
som helst i tiene eller tiilhøre, som bygge oc boo vdj — **), kn. met gud och vor naadhe. Viidher ath som etther alle vell viitherligth, huor vtiilbørlige Danmarks

*) Oven over er skrevet: Marquor Thymand wor man tiener oc embitzman po Trankier.

**) Aaben Plads i Registranten.

Danmarks riiges arffwesiender the lypske och theres fornanthe haffue offuerffallet off och vore tro vndersaatte, danske mend, och hagde altingest vdj agt och meningh, at uille aldeles ødhe legge och fordriffwe danske mend, oc vndertuinge thennem righet, oc siidhen selff vere herrer och regenther vdj thette godhe gamble konningrig, huorffore vij haffwe verith nødth oc trengte til, at anamme eth merkelige tall kriigesffolck tiill hesth och foedth, danske mend tiill hielp och trøst, paa thet the icke skulle tuinges vndher vdlendiske mentz trelledom, och besynderlige the lypske, alle danske mentz arffwe fiendher. Och haffwer gud almegtigeste vnth off meth samme vort kriigesffolck lycke emod samme vore fiender, saa at, gud veret louedth, vij haffwe førsth nederlagt thennem vtj Fyn tiil hest oc foed vtj et veldigt felth slagth, oc siiden tiil søs bekomet oc tageth x theres orloges skiiwe, som i vden tuiffuel vel hørd haffue. Oc nødes vij end nu at holle samme krigesffolck vdj vor tieniste, tiil saa lenge vij kunde bekreffte the vore och rigzens stedher, som off och righet vhørswmme ere, huilket vij icke bekomme kundhe vdhen vore vndersaattes hielp
103 och trøsth, oc haffwe vore elsk^e^ d. r. r. samme vor oc rigzens leiligheth aluorligen offuerueghet, oc ther fore met prelater oc menige aadell beuillget oc sambtigt off, paa thet at vij kunde komme riiget egen vdj en fredsomelig oc rolig bestand, en hielp at fange aff lantzens indbyggere, saa ath huerge xx mend aff bynder oc landbo skulle giiffwe off firesintztiuge lodth sølff, och huerge xx vggedagsmend skulle oc giiffue off fyrgetiuge lodth sølff, och skall then riige hielpe then fattige. Och skall for sligh hielp ingen vere frij, och skall och ingen regnes for vggedags mend vden the som prelater oc godemend selff tiillhøre, liggendes vdj the same sogen, som theres gorde vdj ligghe, oc skulle alle gordmend oc pebersuene huer giiffue et lodth sølff, oc møllere skulle giiffue huer effther theres formue. Och haffue vij beffalleth och tilltroed off elsk^e^ —*) samme skath oc hielp at ligne och legge emellom etther saa ath then rige skal hielpe then fattige, paa thet thet skall gaa liggeligen tiil vdhenn viild. Thij bedhe vij etther alle och huer ferdelis strengeligen biude, atj retthe etther met thet allerffyrste at vdgiue samme skath och hielp, paa thet at vij mwe tetz snare faa en god bestandig fred paa thenne lange feigdhe, huilket vij viiszeligen hobes met then almegtigste gutz hielp at snarligen skee skall, ther som
104 vij thenne hielp met thet allerffyrste vdffangendes vordhe. Och skall samme hielp viszeligenn vdhe vere inden sancti Michaelis dag først kommendes i thet allersenesthe. Thij beuiser etther her vdj som godhe tro vndersaatte bør at gøre, oc som i alle tiide troligen giord haffue emod vor herre fader konningh Frederich, hues siel gud naade. Wij viille eghen vere etther en naadigh och gunstig herre, oc i alle

*) Aaben Plads i Registranten.

alle maade ramme och viidhe etthers gaffn beste och bestand, saa i off tacke skulle. Giiffuith etc.

Helße etther alle vore kere vndersaatte, borgemestere, raadmend och menige 105
borgere, som bygge och boo vdj vor købstad —*) k^{n} met gud och vor naadhe. Kere venner, som etther alle vdhen tuiffuell vel vittherligt er, huor swigeligen oc bedrageligenn the lypske och vendiske steder met nogre theres tiilhengere haffue vmganget met theres liistige fwnd, och agthet at vndertuinge thennem thette gode gamble koningriige, endog the gaffue atskiilige løse orsager fore, at opuecke then menige mand met, dog kand hwer som noget forstand haffwe, letteligenn forstaa, ath the menthe ther meth thette riiges och danske mendtz euige skade och forderffwe, och theres eghenn och theres foruantes the vendiske steders nytthe och gaffn, och kunde icke lade thennem nøye at the haue mange priuileger och friiheder her i riighet, ydermere end danske mend, men viille nw haffwe riiget slettes vnder thennem selff, oc haffue danske mend tiil theres trelle och vnderdaner, huilketh dog met gutz hielp aldrig ske skall. Och haffue vij ther fore vereth nød oc trengt tiill at annamme eth merkeligt tall krigsffolck tiill hesth och ffoed vdj vor tienesthe, och tiislig^{te} vdrustet en merkelighe skiibs flodhe, och haffuer gudth almegtigeste vnth off her tiill en merkelig victori offwer samme vore oc Danmarks riiges fiender, saa at vij haffue nederlagt thennem bodhe tiill land och tiislig^{te} tiill søes, som i vdhen tuiffuell vell hørdth haffwe, och haffwe vij holth samme krigsffolck vdj vor tienisthe mer en eth helt aar paa en merkelige vmkosth oc pendinge spilling, och kunde vij end nw icke offuer giiffue eller forlade samme vorth kriigsffolch eller 106
skiibs flodhe før end vij aldelis fange eghen indbekrefftighet the ledemodhe, som the lypske oc theres tilhengere end nw inde haffwe, huilket vij dog icke holle kunde vdhen vore vndersottes hielp. Huilketh vij aluorligen haffue offueruegthet met vore elsk^{e} d. r. r., och haffue the ther fore, paa thet vii kunde kome riiget vdj en fredsomeliig oc rolig bestand egen, beuilget oc sambtygt off en hielp at fange aff then menige mand, bodhe adelige och vertzlige her i landhet, ligge som vij tiilfforn fanget haffwe vdi the andre vore land, och forser off tiil etther, atj etther vdj ligge mode icke heller ville lade finde etther besuereth vdj etthers by, saa och huer mand som bosidden borger er, kommer off och riiget tiil hielp met iiij lod sølff, oc skall then riige hielpe then fattiige, saa at thet kand gaa tiill vdhenn viildth, oc skulle borgemestere och raad ligne och legge samme skat etther emellom, saa ath thet kand gaa liggeligh tiill. Thij bedhe vij etther alle och huer serdelis strengeligen

*) Aaben Plads i Registranten.

ligen biudhe, atj rette etther effther, ati til gode rede samme hielp lade vdkomme oc then lade antuorde off elsk[e] verdige herre met gud her Torbern Bille, electus tiill Lund, vor mand oc raad, met clare regiister, saa then er vdhe indenn vor frwe dagh natiuitatis fyrsth kommendes, och ladher thet engenlunde, thij i selff vell viide huad magt off, etther oc alle vore tro vndersaatte ther paa ligger. Giffuith vdj vor køpstad Lund.*)

Tiil Sielandh, Møen, Laaland och Falster.

108 Helße etther alle vore kere vndhersaatthe, byndher och menige almwe, ehuem som helsth i tiene eller tiilhørre, som bygge vch boe vdj N. Lenn, k[n] met gud oc vor naade. Kere venner, som etther alle vell vittherligt er, huorledes vore och alle danske mens obenbare fiender the lypske met theres indffødde had, som the aff gamell tiid haffwe hafft tiil danske mendh, haffwe alle tiidhe standet epther thette gode gamble koninghriiges euige skade oc forderffue, huilketh the nw besynderligen vdj thenne tiid beuist haffue, i thet the haffue vpuegth then ene danske mand emod then andhen, oc ther met førd thette helle riige vdj en stor skade oc forderffwe, och ther som then almegtigesthe gud icke hagde vnth danske mend then lycke, ath vij hagde kommet tiil riggens regementhe, saa at danske mend hagde haffth eth hoffuith for thennem, tha hagdhe for[ne] danske mendz arffwe fiender the lypske soo vpuegt then ene danske mand emod then anden, at the indhen en føye tiid hagde selff indbyrdis ødelagt oc tiil ingthet forderffuit huer andre vdj grundhen, oc nar saa hagde skeeth, tha hagde the lypske snarligen kunet bekommet at bliffue herrer oc regenter for thette riige, som the lenge haffue tørsthet effter, och nu the forneme, ath danske mend begynde
109 at rycke tiilsamell eghen, som thennem bør at gøre, tha søge the end nu hielp, huorledes the kundhe, och agthe end nw ath føre thette rige ydermere skade paa, om thette vor vdj theres magth, huilketh vij met then almegtigeste guz hielp viille affuende, saa viith som vor magt oc formue er, at icke ske skall. Och nødes vij ther fore, at holle vdj vor tieniste thette fremede kriigsffolck tiil hest och foed, som vij her nw haffue, paa thet vij icke viille at danske mend skulle komme vnder the lyps(ke) theres trelldom, huilket viißeligen skeeth hagdhe, ther som the hagde foeth theres fremgang, och haffue vij holt same krigsffolck paa vor besolding paa thet meste j ij aar, oc thet icke nu lenger holle kundhe vdhen vore vndhersottes hielp oc trøst, oc ther for

*) Foranstaaende Breve om Sølvskat udgjøre et Hefte med Udskrift paa Blad 107: Copie aff the breffue ßom wdginge till almoen wdi Skone om siølff skatth.

for haffwe vore elsk^{e} d. r. r. beuilgeth oc sambtygt off en merkelige landehielp at fange aff. menige riigzens indbyggere offuer alth riighet, saa at huerge xx mend, byndher och landbo skulle giue off lxxx lod sølff, oc huerge xx vggedagsmend skulle och giue off xl lod sølff, oc skall then riige hielpe then fattige, oc skall for slig hielp ingen vere frij, oc skal och ingen regnes for vggedagsmend vdhen the, som prelatter oc godemend selff tilhøre, liggendes vdj the samme søgen som theres gorde vdj ligge, oc skulle alle gordmend och pebersuene huer giue eth lodth sølff, 110
och møllere skulle huer giue effther theres formwe. Och haffue vij beffallet oc tiilltrodh off elsk^{e} N. N. samme skath och hielp ath ligge och legge etther emellom, saa ath then riige skall hielpe then fattige, paa thet ath thet skal gaa ligeligen tiil vdhenn viild.*) Och haffue vij saa lenge fortøgret oc icke begereth slig hielp aff etther, for then besuering som i haffue hafft aff thette vort fremmede krigsffolch, oc ther som nødhen icke nu hagde seg saa stor tiilldraget, at thenne feigde saa lenge vareth hagde, tha hagde vij gerne viild forskonet etther, men nu nødes vij till at tiilsige alle vore vndersaatte, saa frampt at vij icke ville ladhe danske mend aldelis forderffues och komme vndher fremmede och vdlendiske folck[s] vold och magth. Thij bede vij etther alle och huer serdelis strengeligen biudhe, atj rette etther effther, met thet allerffyrste ath vdgiue samme skat oc hielp och fornøge och antworde then for^{ne} N. wor lensmand, som wij thet befallet och tiilschreffuit haffue, then att vdtmane och vpbære skulle aff etther och framdeles hidt skicke tiill off, paa thet at vij mue tetz snare foo en goed oc bestandig fred paa thenne lange fegde, huilketh vij visseligen hobes met then almeg^{te} gutz hielp at snarligen ske skall, ther som vi thenne hielp met thet allerffyrste vdffangendes vordhe, och skal same hielp viisseligen vdhe vere indhen xiiij dage epther ath thette breff er kundgord for etther i thet allersenisthe. Thij beuiser etther her vtj som gode tro vndhersaatte bør at gøre, oc som i alle tiide troligen giord haffue emod vor kere herre fadher koning 111
Frederich, hues siel gud naade. Wij viille egen vere etther en naadig oc gunstig herre och i alle mode rame oc viide etther gaffn, beste och bestand, saa i off tacke skulle. Giffuet vdi vort feltleger for Køpnehagn torsdagen post omnium sanctorum 1535.

Thesse epther^{ne} lendzmend skulle vppebære thenne forsc^{ne} skat och hielp, och skicke then hiidt till legeret, att offuer antworde rentemesteren met clare register och mandtall.

Korsøør læen . . . . . Knudt Rudh

Skioldenes

*) I Marg. Sieland.

Skieldenes leen	Lauris Paaske
Holbeck læen	Marquordt Tydemands foget paa Holbeck
Harritzborg læen	Claues Ericsen
Abrumstrup	fogeden ther sammestet
Steffnsherrit och Faxeherrit .	Siuordt Grubbe
Ordingborg læn	Hans Vrne
Beffuerskoffherret . . .	Iffuer Krabbe
Kaldingborg leen	her Mogens Gøye
Krogenns leen.	Lauris Jensen i Ramløße
Møenn	Albert Gøye
Nykiøping	Schacke Rantzo och Jahan Domstorp
Aleholm	Lauris Knop
Raffnsborg	frue Mette her Jahan Oxes eptherleuerske.

Tiil Nørre iutland.

Helße etther bøndher oc menige almue ehuem som helsth i tiene eller tilhøre,
som bygge och boo vdj Norreiutland k[n] met gud och vor naade. Kere venner,
som etther vdhen tuiffuell alle nu vell vittherligth er, ath danske mentz offuenbare
arffwe fiende the lypske haffue begynth thenne skadelige och forderffuelige fegdhe
icke konningh Christiern tiill godhe eller for hans skyld, men mere for thij ath the
motte komme riighet vndher thennem selff, oc siiden brugge then menige mand
her vdj riighet for theres trelle, och viisthe the teth icke at bekomme' met myndh[r]e
112 end the fyrst kundhe fordelge all adelen oc øffrighet, oc nar thet vor skeeth viille
the siiden bekomme theres vndhe meningh emodh thette godhe gamble konninghriige,
som the lang tiid haffue haffth vdj sindhe. Och haffue vij nu (gud tetz loff
haffwe) paa thet neste indkrefftighet riighet egen fran theres magth, dog holle the
off end nu nogre faa beffestninge for, huilke vij dog met then almegtig[te] gutz hielp
snarligen hoffues ath offwerkomme. Oc nødes vij ther fore end nu at holle thette
merkelige tal kriigsffolck, som vij haffue tiill hest och foed, oc thennem ingenlunde
offuergiue kundhe før end vij komme till en endelige ende met thenne languarighe
fegdhe, oc beløber same vort krigsffolck en merkelige sold, som vij thennem huer
moneth giue oc betalle skulle, huilketh off inghenlunde mueligth er at vppeholle
vdhen vore vndersaattes merkelige hielp och trøsth, huilketh vij met vore elsk[e] d. r.
raad aluorligen offwerueghet haffwe, och haffwe the ther for nu beuilget och
sambtygt

sambtygt off en almyndelig landehielp offwer alth riighet, saa ath huerge xx mend byndher oc landboo skulle giue off xl lodh sølff, och huerge xx vgedagsmend skulle giue off xx lodh sølff, then riige hielpe then fattige. Och skal for slig hielp ingen 113
were frij, och skall och ingen regnes for vggedags mend vden the som prelaterne och godemend sielffue tiilhøre, liggendes vdj the same sogn som theres gorde vdj ligge, och skulle alle gordemend och pebersuenne huer giffue et lod siølff, och møllere skulle huer giffue epther theris formue. Och haffue vij befallit och tiiltroedt N. samme skat och hielp att ligne och legge etther emellem, saa att then riige skal hielpe then fattige, paa thet att thet skal gaa ligeligen tiil vden wildh. Thij bede vij etther alle och huer serdeles strengeligen biude, atj rette etther epther met thet aller fyrste att vdtgiffue samme skat och hielp, och fornøge och antvorde then for^{ne} N., hand skall frambeles forskicke then tiid, som wij hannem tiill screffuit och befallit haffue, paa thet att vij mue thes snarere faa en god och bestandig friid paa thenne lange feigde, huilket vij visseligen hobis met then aldmegtig^{te} gudzs hielp att snarligen skee skal, thersom vij thenne hielp met thet aller fyrste vdtfangendes vorde, och skal samme hielp visseligen vdhe were inden fiorten dage epther att thette breff er for etther kundt giordt i thet allerseneste. Thij beuiser etther her vdj som gode tro vndersote bør at giøre, och som i alletide troligen giort haffue emod vor kiere herre fader konning Frederich, hues siel gud nade. Wij ville ighen were etther en nadig och gunstig herre, och i alle maade ramme och viide etthers gagn, beste och bestand, saa i off tacke skulle. Giffuet vdj vort feltleger for Kiøpenhaffn torsdagen nest epther alle gudz helliges dag aar etc. mdxxxv.

Item er forsc^{ne} tiill alle lendzmend vdj Nøriutland, att huer vdj sit leen skall vppebære samme hielp, och antuorde then met clare register Peder Ebbesen och Axel Juell, och the skulle fremdeles forskicke then hidt.

Item breff tiill alle kiøpstederne vdi Siellend, att the tager myn herres myntt. Item breff (til) alle lensmend vdi Sieland om myntten.

Item Christoffell Nytt, Hans Finckelmager met syne wyffer Jørgen Christoffelsen, Jørgenn Kremmer.

Item breff tiill myn herre.

Item om mynten.

Item att bønderne plusteres huer dag jaa mere jo mere.

Item om Krogens leen.

Item breff tiill Jochum Skultt vdi Lanskrone, att hand andtuorde repslageren aff Helsingøø(r) ßo meget kabelgarn, ßom hand fordrer aff hannem.

Item breff tiill repslageren vdi Helsingøør, att hand giffuer seg off(uer) tiill Landzkrone tiill Jochum Skultt, och anammer aff hannom ßo meget capelgarn, ßom hand behoff haffuer tiill att slaa rep aff tiill thett groffue skytt och heffuetygheth.

Item Goes Johanssen van Bardewig passpurtt.

114 Kersten Suynenagell et breff tiil Nestuedt.

Item breffue till Roskyld, Kiøge oc Nestued, att alle the fanger ther ere schulle komme hid.

Thesse epth^{ne} kiøpstederne ere tiilsc^{ne} att holde ko. mts. folck vdj winterleye, tiill paa foraarit att hans nad^{e} haffuer thennem behoff paa skiiben vdjghen, och skulle betallis ther fore epther som thet haffuer verit siidwon vdj konning Hanßis och konning Frederichs tiidt.

Køge	
Stege	j^{c} karlle
Prestøø	
Ordingborg	xij karle
Heddinge	viij karlle
Nestuedt	j^{c} karlle
Skelskøør	lxx karlle
Korsøør	
Slagelße	xl karlle
Ringstedt	xx karlle
Roskyldt	j^{c} xl karlle
Holbeck	xvj karlle
Nykiøping i Ozherrit	xvj karlle
Slangerup	l karlle
Siøborg.	vi karlle
Helsingøør	
Nykiøping i Falster	xl karlle

Stubkiøping	. . . . . .	xxx karlle
Saxkiøping	. . . .	xij karlle
Nystedt	. . . .	xxx karlle
Nagskow	. . . .	lxxx
Marieboo	. . . .	xxx karlle

Item thette schall giffuis amerallere for paa skiibene, første att the wille fortøffue att fosøncke gamble bo dyb och theb andett, thij att ther er bestyllett schuder ther thiill, som vfortøffuit framkomme schall.

Item att man och handler mett thennom, att the lade sex skiibe løbe epther then kost och prouande, som er wdi Lauend, Falster och Møen, oc holler søen och strømmen reen.

Item att nogle løber for gamble bo dyb, till ßa lenge att ßamme skuder kommer tid.

Item att bestille ett skib eller tuo att løbe till Aars epther prouande.

Item ett breff till alle kiøpstederne, att the schulle wdgiøre en borgemester och raadmend mett theres fuldmagt, att giøre och lade paa alle theres vegne, och were wdi Roskyld sancti Clemetz dag først, oc ther att hanle mett riigens rad om thette riigens bestand oc beste.

Her Hinrich predickanther mett en vogen mett syn dreng.

Andreas van Husum. Relator her Hinrich predickanther.

Item schriffuelße till abetthen aff Soer, att hand vfortøffuit lader hans 115
tiener brende lx lester kul, och thennem strax att forschicke till Roskyld till møntte-mesteren, oc selge hannem for rede pendinge t[en] iij ß, sa frampt att han icke ville stande thiill rette ther for om etc.

Item vdi lige maade till Anttuordskoff oc Ringsted, att the oc tilsiige theres tienere att the bre(n)de saa mange kull.

Item et breff tiill borgemester och raad vdj Helsingøør, att the strags vdhen all forsømmelse forskicke iiij skuder tiill Huidøør, eptherßom theße breffuiser thennem vnderuisendes vorder.

Item breff tiill Hans Wrne, att hand lader male x eller xij lester byggryn.

Item

Item Erich Ugerup ett passbortt mett hans skiib och hans skipsfolck, ßaa att naar han haffuer fortøffuit for Helsingøer ßaa lenge att kon. mts. skøtt, som Jørgen van der Wisk ther schall fly vdi land aff syn boyertt, tha maa han ther epther mett sitt skip oc folck giffue seg till Landzkrone, oc lege thet ther inde vdi haffnen, oc paßere offuer, eller løbe hiem mett sitt skib oc indhaffuendes folch, om leilighet seg saa begiffuer epther.

Item Tønes Smed en passbortt paa en hest.

Item ett breff till borgemester oc raad vdi Foborg, att the setthe hannem offuer till Sønderborg mett hues han haffuer mett att fare.

Tiill alle lendsmend vdj Skone om siølff.

Thesse epther^{ne} kiøpstederne er tiilskreffuit om vogne att vdtgiøre och forskicke tiill Huidøør, och thembermend, och hoff huer vogn iij føre karlle, huer met en god øxe, spade och skoffuell, och bliffue her vdj xiiij dag, met øøl och mad.

Roski(l)dt iiij tembermend, iiij wogne och xx truffue
Helsingøør iiij temmermend och xx truffue
Køge iiij temmermend, iiij vogne och xx truffue
Nestuedt iiij temmermend, iiij vogne och xx truffue
Skelsøør iiij temmermend, iiij vogne och xv truffue
Slagelße vdj lige maade
Slangervp ij temmermend ij vogne och v truffue
Ringstet vdj ligemade
Holbeck vdj ligemaade
Prestøø vdj ligemade.

Theßße epther^{ne} herrit ere vdj ligemaade tiilscreffuit att vdtgiøre en god vogen aff huert sogen, met ij karle hoff huer vogen, met øxer, spader och skoffle.

Hollmboherrit xi sogner
Strøherrit xij sogner
Iorlundsherrit ix sogner
Merløßeherrit xxij sogner

116 Teße epthersch r^{ne} herrther ere the ßom swore koninglige mt.
Først Ringstedherritt
Byewerskoffherritt
Steffnnsherritt

Steffnnsherritt
Fare herritt
Borße herritt
Hamersherritt
Tybebergherritt
Alstetherritt
Flackebiergherritt
Slaffuelße herritt
Loffue herritt
Skippingherritt
Otzherritt
Tuße herritt
Mierløße herritt
Wolborgherritt
Hornsherritt
Lylleherritt
Twneherritt
Semmerherritt
Strøherritt
Jørlund herritt
Lynge herritt
Holbo herritt
Ramsøø herritt.

Teße epther[ne] ere the herritther som icke war till landzting att swerie ko. mt. wor naad[te] herre

Aarsherritt ligger till Kallingborg
Sockelundherritt } ligger till Kiøpnehaffn.
Smørumherritt }

Tiill alle leen om tiilførßell.

Søndagen epther Cathrine, Abrumstrup læenn
Søndagen epther Andree, Harritzborg læen
Søndagen epther conceptionis Marie, Holbecks læen
Søndagen nest efter sancte Lucie virginis dag, Korsøør læen
Søndagen epther jwle dag, Ordingborg læen
Søndagen epther nyaars dag, Skioldenes læen
Søndagen epther hellig tre konning dag, Siuordt Grubbe, Steffnsherrit, Fareherrit.
Søndagen som er sancti Anthonij dag skall Lauris Jensen tiill Ramløße framførdre, Strøherrit, Jorlundherrit.

Item Bartholemeus Kremmer ett pasbortt. 117

Item

Item Hans Senckelmager met hans patzpurtt tiill Lantholsten.

Item Tønnes Rantzow met ij suene, en dreng och fem heste, patzpurtt tiill Landteholsten.

Item Mats Hansen och Jørgen Hansen ett pasbortt till Haderslefſ.

Item Per Polsen ett pasbortt till Juttland.

Item Hans van der Feckt er paa Helsingborg slott, och her Tygge schall lade foruare hannom, ßaa att hand ey bortt kommer vti nogre maade.

Item et breff tiill Hans Vrne, att hand antworder mester Jens Roßengords suend j^c øxen paa ko. mts. vegne.

Item en skriffuelße tiill her Tygge, att hand will lade thet tember met thet iligeste och vden all forsømelße bearbeyde, och siden lade thet saffue och forskicke enthen tiill Helsingborg eller Landskrone, ihuor hannem thet best tyckes, sameledes at hand finder rodt tiill x lester koell, och forskicke thennem tiill Helsingøør, at offuerantworde Melchior Swyck, høuitzmanden, hand skal frambdelis foruise thennem huor the theden skulle, sameledes att hand wil och forskicke the hiwll tiid met, som han loffuit haffuer.

Sameledes et breff tiill Landskrone, att the were tymmermenden behielpelig met skuder, sage och anden del, som the behoff haffue.

Item Anders Persen itt protectorium.

Spesdrop, Quindrop, Sckinckelsø } itt protectorium.

Item ett breff till Kiøge och Roskyld, ßa att ko. mts. stadtholder er till videndes vorden, att landzknegte drage her aff oc till theres by, och bliffuer ther beliggendes wden then theres offuersle tilstedelße. Thij betther stadtholder thennem, att the lade sla omkring mett trommer, att alle the landzknegte, som ther liggendes ere, att the strax retther tennem epther, att drage hid till leyrett, ved theres eed the suoren haffuer, vden huilke som haffuer forløff aff theres offuersle. Szammeledes att the ey huße eller herberge nogen knegte, vden the haffue breffue oc beuisning aff theres offuerste, att the mue ligge ther paa nogen tid eller drage igennem

igennem. Theslig[te] att the føre hiid stu (?) oc andett hid, att selge for rede pendinge, att the icke schulle orsages till (at) løbe tid epther saadantt.

Item Anastasius Hawsenn och Hans Reigwyn van Franckfurt patzpurt tiill Tyskland met ij klippere, huer siitt patzpurtt.

Item Hans Langen och Hans Metzsker van Vlmen et opne breff, att the mwe vdtdrage her i landet att kiøbe huor thennem løster øxen och far, att indtføre her vdj leigret, att sielge for pendinge.

Hans Itzer skipper paa Jyrgen van der Wisk boyert et pasport selff viij, Peder Matsen styrmand, Tønis van Riigen, Marten Feddersen, Lambert Skroder, Harring Henricsen, Ryckert Dysen och Roleff Frese et pasport, att epther thij the haffue och loffuet och tiilsagdt theres høffulzmand Jyrgen van der Wisk, att the wille komme igen paa forarit, tha haffuer stadtholderen och radt vndt thennem, at mue drage hiem. Relator Jyrgen van der Wisk.

Lauris van der Dan er skicket postuiße att ferdes her aff och tiill ko. mt. 118
met nogle breffue.

Først tiill abbeden aff Ringstedt, att hand flyer hannem een posthest tiill Andtwor(skoff). Tiill Antwordskoff att hand flyer hannem en posthest tiill Korsøør. Tiill her Knudt Rud, att hand strags flyer hannem offuer. Tiill Christoffer Huidtfelt, at hand flyer hannem en posthest tiill Othenße. Tiill Claues Daa att hand flyer hannem en hest tiill Assens eller tiill Medelfardt, om hand icke kand offuerkomme tiill Assens. Tiil borgemester vdj Assens, att the skicke hannem offuer. Teslig[te] tiill Medelfar vdj ligemaade. Tiill her Mogens Biilde, at hand flier hannem en posthest tiill Hadersleue.

Symon van Meydeborch som er fangen et pasport tiill Flensborg.

Item thesse epther[ne] bodzmend waare paa thend danske ameraell, och finge patzpurt att motte drage her aff tiill Riibe. Datum sancte Barbare virginis affthen 1535.

Willem Andersen		Peter Darum
Niels Thomassen		Jacob Persen
Jens Persen		Peder Gunnyssen
Søueren Nielssen		Oluff Persen
Anders Søuerenssen		Powell Wyutt
Lasse Jepsen		Folckert Bonsen
Christern Boesen	och	Thonnis Lassen

Relator Niels Mywnsen, skipper.

Item

Item thesse thre epther[ne] bodzmend ware och paa ʒamme skiib thend danske amerall och finge ith patzpurt die vt supra, som ere:

Christiern Bondesen
Søueren Jude
Keeldt Jensen
} relator Niels Mwmsen.

Item Jens Hoffmand, bodzmand paa thend danske amerall, fick och ith patzpurtt.

Relator Niels Mummesen

Item theße epther[ne] bodzmend wore och paa then danske ameral och finge pasbort:

Broder Petersen
Symon Hansen
Henrick Beckman
Agge Bonsen
} relator Niels Mummesen skypper.

Item Jens Judhe, bodzmand och kock paa thend danske amerall, patzpurtt tiill Juttlandt. Relator Niels Mummesen.

Item Nichels Henrichsen bodzmand paa samme ameraellen patzpurt. Relator Niels Mummsen skypper.

119 Item Niels Mommesen, skipper paa thend danske amer(al), mett 49 epther[ne] bodzmend finge och patzpurtt.

Hans Flensborg	Jens Mattesen	Synecke Mommesen
Frederig Petersen	Gregerss Thomessen	Peter Boegens
Ernst Mencke	Peter Cyderstebing	Anders Swensen
Hans Wachman	Karsten Becker	Jurgen Stammer
Matthens Cornelius	Peter Karstenssen	Henrick Woldeth
Symon Hanssen	Haye Frese	Vrban Pomerening
Broder Peterssen	Boye Hanssen	Erick Holst
Dirich van der Hagen	Junge Ditleff	Clawes Becker
Mattis Damflet	Peter Jonssen	Hans Pomerenyng
Eskyld Mychelssen	Hans Pomerening	Knyphoff
Henrick Bekeman	Junge Broder Petersen	Adrian van Brunsuig
Agge Dreuesen	Peter Kocke dreng	Bartelt Kaluarer
Dirick Peterssen	Neske Bandesen	Claws van Hwsem
Henninck Holst	Bøye Aggesen	Hans Thomessen

Aake

Aake Wolterssen	Rommeke Leuens	Frederich Brodersen
Laurentz Jonssen	Jens Petersen	Claws Wulffhenger
	Wilthart Holst	

Item Hans Orttmand, skipper paa greffue van der Hoye syn barch, fick pasbortt mett theße epther^{ne} hans bodzmend, skipper Rumme, styrmand, Laurents Erichsen, Hans Westveling, Jochim Hogreff, Dyrick Pethersen, Andreus Tamsen, Frederich Boensen, Pether Platt, Mathias Boskøtt, Joniche Hansen, Christiernus Nicles, Jørgen Tamsen, Andreus Gortzen, Frederich Hartzen, Sønnicke Petersen, Frederich Frøndzen, Gertt Mønster, Thomes Toffellmager, Sønnicke Bensen, Tønnes Papp, Jørgen Meyer, Peder Sweden, Bertell Bremer.

Item thesse epther^{ne} bodzmend paa Niels Pepers skiib finge patzpurtt aff landett:

Jøren Koeck	Jøren Tegenmarck
Erick Brun	Hans Hemnicksen
Jøren Brun	Hans Thobrynger
Claws Arentt	Henrick Plett
Goes Rowedder	Kluyphoff
Thym Haes	Hans Tyff

Theßße epther^{ne} boedzmend wore paa Jahan Rodes kraffuell, och finge pasportt att mwe drage hiem vnder Christoffer van Feltens naffn. Datum vdi legret for Kiøpnehagen dominica proxima post conceptionis Marie anno etc. xxxv:

Claues Alßing
Las Albertsen
Jep Jull
Peter Sløes
Jens Michelsen
Morthen Anderßen
Laurens Ranny
Poel Morthensen
} aff Flensborg

Jørgen Orsen
Jørgen Hansen
Asmus Persen
Hans Persen
Morten Hansen
Jyrgen Persen
} aff Sunderborg

Thomes van Hußem
Asmus Persen
Laurens Hanßen

Hans Siild
Claues Siild

Thomes Stag
Laurens Siricksen
} to Holmstedt

Hermen Kyll byssenskytter

Relator Peder Skram.

Thesse

Thesse epth[ne] thuo boetzmend wore paa Peter van Alcmaers bøyertt: Anders Michelsen, Crestiern Dyneßen.

Relator Per Skram.

Thesse ept[ne] boetzmend wore paa the prusse skib, och finge pasport vnder Christoffer van Veltens naffn.

Hanss Friiße, Friis Lang, Mats Stancke, Andres Borgelow, Henrick van Søest, Caspar Pouisk, Hans Bockenes, Peter Siuertt, Peter Krop, Hans Wentt, Sander Rølnick, Jochim Pomerening, Hans van Kamyn, Laurens Lange, Hans Kruße, Jørgen Mylstrich, Andres Pomerening, Hans sonder geltt, Morthen Lange, Carsten Pomerening, Theus Vtermarck, Claues Stall.

Thesse ept[ne] boetzmend wore paa Peter van Almars bøyert:

Hans van Colberg
Benetz Boll
Tones Wismer
Balthazar van Suen
} ett pasportt.

Thesse epther[ne] bodzmend vore paa Albrett Skots kraffuell, och finge pasportt vnder Christoffer v. Veltens naffn:
Peter Brodersen mett syn hustrue, Gørris Skypper.

120 Item ett breff till borgemester och raadmend wdi Nagskoff, att ko. mtts. stadtholder haffuer tid schickett nogle wor nad[te] herres skibe tha att annamme hues kost och prouande som ther liggendes (er) som almoen ther omkring wdgiffuit haffue, att the were hoffuitzmenden oc andere, som befalning haffuer, behielpe(lig) att mett bode vdskibe ßamme fittalliæ och prouande, wdi huilke maade the thennem paa ko. vegne tilsigendes vorder, ßaa att thed nu strax bliffue forfordrett pa.

Item ett breff till frue Mette her Johan Oxes, ett breff att hun lader hindes fogett drage till Nagskoff, och ther vdsly och wdskibe hues profande ko. mt. haffuer ther liggendes.

Henske van Ollerße mett passbort, 1 klepper.

Thomes Swelundt
Hans Nielsen
} aff Flensborg et pasport huer met en klipper.

Her

Her Jahan Thymmesen*) met en liden dreng.
Lange Jacop Detleff Brockdorps suend.
Hans Lassen.
Katharyn van Colen och Andrees patzpurt mett en klipper tiill Lantholsten.

Thesse thre epther^{ne} fanger bliffue indlagde vdi Slangerup, som Karll Skotthe thog vnder Møen:
Wenffell Sexstedt, Henslyn van Hertzborg, Henslyn van Orthwsen.

Item Frederich Hermen Krøgers dreng en paßbortt till Lanttehol(sten) mett.

Item thesse epther^{ne} boedzmend waare paa thend suenske amerall, och finge patzpurtt tiill Hamborg:

Karsthen Surdich
Hans Steffenssen
Jochum Pomerening } ith patzbörtt.
Peter Dreyer
Hans Holsth

Theße epther^{ne} kiøpstederne bleffue tilschreffuit om bodzmend, styrmend och temmermend, som her epther schreffuit stander, och fick Peder Skram samme breffue mett seg, som ware schreffuen paa Gottorpp sancti Andree apostoli dag.
Item Skeenn sex bodzmend, en styrmand, en temmermand
Item Tønsberg xxx bodzmend, ij styrmend, ij temmermend
Item Opslo xl bodzmend, iij styrmend oc iij temmermend
Item Salsborg xv bodzmend, en styrmand, en temmermand
Item Gaaßekiill sex bodzmend
Item Kongell xv bodzmend, 1 styrmand, en temmermand
Item Oddewold sex bodzmend
Item Marstrand xij bodzmend, 1 styrmand, 1 temmermand
att the ere wdj Landzkrone fastelauens søndag att allerseneste.

---

*) Udstreget er: Oueladers secretarius.

Danske Magazin,

Tredie Række.

Femte Binds fjerde Hefte.

XVII.

Tegnelser over alle Lande fra 1535.

(Fortsat.)

121 Item breffue tiill alle sogne prester, sognedegne och kyrckeuerger vdj Siellanð om siølff och kyrcke korn.

Item huer sogne prest eller capellan som sidder hoff kyrcken x lodt siølff.
Item huer degne iij lodt siølff.
Item huer sogne kyrcke x lodt siølff
och alt kyrcke korn.

Item tiill alle leensmenð hwor the samme kyrckekorn vdj kiøpstederne indskicke skulle, att lade giøre vdj malt och maele vdj meel, dog hwilcke som haffue slote, skulle indlegge haffren paa slottet, the andre vdj kiøpstederne.

Item aff Kallingborg leen skal forskickes tiill Nykiøping i Oþherret och Slagelße.

Item aff Korsøør leen tiill Korsøør, Skelskøør och Slagelße.
Item aff Skiolbenes leen tiill Ringstedt.
Item aff Ordingborg leen tiill Nestuedt, Ordingborg och Prestøø.
Item aff Steffnsherret och Faxeherret tiill Køge.
Item aff Holbecks leen tiill Holbeck.
Item aff Harritzborg leen tiill Roskyldt.
Item aff Abrumstrup leen tiill Roskyldt.
Item tiill Krogens leen om siølff skat, Lauris Jensen annammer.
Kyrckekornet skall Claues Eggersen och mester Jens giøre regnskap for.
Item tiill Beffuerskoffherret Jffuer Krabbe.

Tiill

Tiill Smalandene: Nykiøping len tiill Stubkiøping och Nykiøping, och Jyrgen Wensterman skal thet opkreffue.

Alholm lenn tiill Nagskow och Nystedt.

Raffnsborg lenn tiill Saxkiøping.

Item ett breff tiill Jffuer Krabbe, att hand skall forskicke vdj morgen eller offuer morgen xx eller xxx bønder mett skoulle oc spader tiill mester Oluffs behoff, ther tiill mett x eller xij slager oc noger koell.

Item eett breff tiill Køge, att Thomes Smedt tienere haffuer nogle koell ther liggendes, oc ath the beskicker hannem ther wogne tiill.

Item Busßo van Bartesleff sielff tredie met iij sk(l)ippere patzpurtt] tiill Tyskeland. Relator Christoffer van Felthen.

Item Seueren Hollender, borger vdi Engelholm, patzport] tiill Flensborg mett tye klippere, och will hand kiøbe hwmble ther igen och føre hiidt i landeth. Relator her Offue Lunge ridder.

Item Lytke Gertz patzpurtt mett en dreng och en klipper met en tᵉ tiill Flensborg.

Item Caspar Fellskerer patzpurtt tiill Haderslaff mett en klipper. Relator Cortt Penning oberste.

Thesse epther^ne bodzmend wore paa her Mogens Gøyes holck och finge pasport:

Peter Hansen
Boye Neffe
Jurgen Oleff
Pouel Stens
Jons Boiens
Peter Werman
Jons Rickwars
Nummel Thiisen
Kersten Struck
Junge Paye.

Hans Martens
Hinrick Tydemand
Mens Torckels
Steffen Peters
Claues Hollander
Hermen Bolbecken
Jacop Peters
Mens Seuerins

Jacop Weyer en paspurt tiill Lanttheholsten mett en klipper.

Godz Buckenhaffn sielff anden mett ij heste ind vti Tyskmarkt(?) oc tilbage igen.

Item

122 Item schriffuelße tiill Jyrgen Wenstermand, att hand lader vplegge then fitalle och madskatt, wor nad[te] herre tiill beste, tiill paa foraarett, att myn herres naade kand forskicke tiidt nogen skiib ther epther, och om ther nogen aff forderffuit er, och icke duger att gemme tiill paa foraarett, att hand then forwender vdj myn herres nades gagn, entigen forwedzeler och forbyter then, eller sielger then for pendinge, saa myn herres naade fanger ther ingen skade vdtaff, och giffuer her Offue Lunge swar ther paa tiilbage igen, hwor thet ther om er etc.

Item vdj lige maade tiill Knop.

Item et breff tiill Claues Matsen, att hand er mester Wlff behielpelig mett bønder heste, vogne och all anden dell, som hand hannem om tiillsiger, tiill thes behoff att beskyde slottet met.

Item Hans Heßße et pasport met ij hinxte och frij vnderholding.

Item Hans Berchman et pasport met en klipper.

Item Steffen Beckelyn et pasport mett en klipper.

Item en schriffuelße tiill Stubkiøping, att the giøre thet kyrckekorn vdj malt, som Jyrgen Winsterman thennem tiilskicket.

Item tiill Nykiøping vdj lige maade.

Item breff tiill Gyngherridt, att myn herres naade er tiill wiidendes worden, huorledes att almoen ther vdi herridhet icke wille ladhe thennem scriffue tiill then sølffskatt, ßom ko. m. thennem tiilscriffuit haffuer, och att then riige icke will hielpe then fattige, huilcket ko. mat. storligen forundrer, hui the beuiße thennem saa wuillige emodt huer andre indbyrdes. Bedendes thennem therfore, att the ladhe thennem scriffue och legge vdj legge ßammen, ßo thend riige hielper then fattige, paa thet att samme sølffskatt mett thet allerførsthe vdtkom(mer). Szo frampt att the icke wille stande ko. mat. tiill retthe for, hues skadhe ther aff komme kand for theres forsømelse skyldt.

Item her Offue Lunge Ritters breffue:

Item breff tiill Siøborg leen oc Krogenns leenn, att her Offue Lunge ridder haffuer vdj befalling, att forførdre och ladhe skantze och beskiudhe Krogen, att the therfore were tiill redhe, naar her Offue Lunge ritter thennem tiilsiigendes worder, mett skoffule och spader att kasthe och graffue, epther ßom hand thennem vnderuisendes worder.

Item lige sligt breff tiill borgerne vdi Helsingøør.

Item itt breff tiill Helsingøør tiill byfogethen, eller huem prouanthmester er,

er, att hand fliier her Offue Lunge ritther vnderholding ther vdi byen aff then prouande ßom ther er.

Gerth Swynborg patzpurtt tiill Lanthol(sten) met en klip(per).

Johan van Amsterdam }
Symon van Rostock } met ij klipper tiill Tyske[land].

Laurentz van Bruchsell met en klipper tiill Tyskeland.

Item breff tiill Sioborg, att the fører hiidth tiill leyreth all thendt fisk, gammell och fersk, att selge for pendinge, och føre ingen stedz ænthen tiill Roskyld eller anden stedz.

Hans Mester eth pasbort mett en klipper tiill Lanttheholsten.

Tyderich van Aken och Augustinus aff Kolling och hans dreng, Blesus van Aken huer met en hest, et pasport til Tyskeland.

Thesse epther[ne] ere forscreffuen att were høffuitzmend paa ko. mts. orlogs-skiibe nu paa foraarit: 123

Michel Brochenhußß, Per Nørby, Hartuig Thamsen, Arildt Jensen, Peder Hansen, Josep Falster.

Register paa k. mats. orlogs skiibe ßom skulle vdtgiøres paa foraareth och huor megeth folck ther paa skall: 124

Thend danske amerall
lxxx boedzmend met
alth skiibs folck
200 kriigsfolck
14 byßeskytther.
Thend bruggerske krawell
lx bodzmend, skiibsfolck
och tymbermendt
ij[c] kriigsfolck
x bøßeskytter.
Thend engelske krawell engelen
xl bodzmend
j[c] kriigsfolck
vj byßenskytther.

Her Henrick Rosenkrantz krawell
xl bodzmend
lxxx kriigsfolck
vj byxenskytther
Her Vincentius krawell
xxx bodzmend
lx kriigsfolck.
vj bøßenskyther.
Erick Erichsen krawell
xxv bodzmend
lx kriigsfolck
vj byxenskytther.

Her

Her Mogens Gøyes holck
xxv bodzmendt
lx kriigsfolck
vj byxenskytther.
Erick Gyldenstjerne galeon
xxv bodzmend
xl kriigs folck
iiij byxenskytther.
Erick Gyldenstierne barck
xx bodzmendt
xl kriigsfolck
iiij byxenskytther.
Peter van Alckmers bøyert
xx bodzmendt
xl kriigsfolck
iij byxenskytther.
Jørgen van der Wisks boyerth
xx boedzmendt
xxx kriigsmendt
iij byxen skytther.

Karll Skottes boyert
xx bodzmendt
xxx kriigisfolck
iij byxen skytther.

Thend slij boyert haffuer mester Christiern Huidt loffuit att wil(le) lade ferdhe och ther paa skall
xx bodzmendt
xxx kriigsmend
iij byxen skytther.
Her Henrick Rosenkrantz seydensk(ib)
xv bodzmend
xv krigsmend
iij byxen skytther.

Summa summarum paa bodzmendene och andet skiibsfolck er iiij^c^xl
Summa paa kriigsfolcket . . . . ix^c^xxxv
Summa paa byssenskytter er . . . . lxxvij.

Register paa the hertugen aff pryßens orlogs skiibe, och huor megeth folck ther paa skall:

Thend prysk amerall
j^c^ bodzmend mett tymbermend och andeth skiibs folck
ij^c^ kriigsfolck
xx byxen skytther.
Thend narren holck
lxx bodzmend
ij^c^ kriigsfolck
x byxen skytther.
Item froßen en holck
lxx bodzmendth
ij^c^ kriigs folck
x byxen skytther.

Vgelen en holck
l bodzmendt
j^c^ kriigs lydhe
x byxen skytther.
Melusina en jacktt
xxx bodzmendt
xl kriigs lydhe
vj byxen skytther.
Høyer barck
xxx bodzmendt
xl kriigsfolck
vj byxen skytther.

Tho

Tho myßaner barck
xxx bodzmendt
xl kriigsfolck
vj byxen skytther.
Kunße barcken
xxx bodzmend
xl kriigsfolck
vj byxen skytther.

Lawyken jackt
xx bodzmendt
xv kriigsfolck
iiij byxen skytther.
Seyden Skybeth
xv bodzmendt
xv kriigsfolck
iij byxen skytther.

Summa paa bodzmendene er paa the prytz skiibe . . iiij^{c}xlv
Summa paa kriigsfolcket . . . . viij^{c}xl
Summa paa byssenskytter er . . . . lxxxj.

Thesse epther^{ne} kiøpsteder vdi Skaane ere tiilscreffne om boedzmend och styremendt tiill myn herres orloge skiibs behoff paa foraareth, att møde vdj Landzkrone fastelagens søndag nest kommenndes.

Wordbierg	xx boedzmend, och ther eblant iiij styremend ßom wiidhe øster och westher.
Halmstedth	x boedzmend, ij styremend.
Kongsbacke	ij boedzmend.
Engelholm	vj boedtzmendth.
Helßingborg	vj boedtzmendt, en styremendt och ij tymbermendt.
Landzkrone	xx bodzmendt, v styremendt.
Falsterboo	iij } 6 boedzmendt.
Skanør	iij }
Threleberg	x bodzmendt, ij styrmendt.
Ystedt	xx bodzmend, ij styremendt och ij tymbermend ther eblantt.
Semershaffnn	iiij boedzmend.
Aahus	x boedzmendt, en tymbermand och en styremandt.
Sølffuesborg	vij bodzmend.
Rotneby	vj bodzmend, en tymberman och en styremandth.
Lyckaa	iij boedzmendt.
Ausker	iij boedzmendt.

Tiill kiøpstederne vdi Sieland, Laaland, Møen och Fa(l)ster om bodzmendth.

Roskyldt iij*) tymbermendt.

Kiøge

*) Der har først staaet ix, derefter vj.

Kiøge vj*) boedzmend, och ther eblandt ij tymbermend och ij styremend.
Helsingøør **) boedzmend, och ther ebland en tymbermand och en styrmand.
Nestwedt viij ***) boedzmend, ther vdj blantt en styremand och en tymmand.
Skelskøør v ****) bodzmend, en styremand och en tymbermandt.
Prestøø iiij boedzmend.
Ordingborg iiij boedzmendt.
Nykiøping i Aasherridt, ij bodzmendt.
Holbeck *****) boedzmendt.
Siøborg iiij bodzmendt.
Stege iiij †) bodzmend, ij styremend och en tymbermandt.
Nykiøping i Fa(l)ster iiij ††) bodzmend.
Stubbekiøping viij bodzmend, en tymberman och en styremandth.
Saxkiøping iij boedzmendt.
Nasko xv boedzmend, ij styremend och ij tymbermendth. !

Thennem aff Stege, Stupkiøping och Nagskow haffue wij ingen breffue skicket, for thij the skulle sielff giøre skiib vdt.

Item huor mange bodzmendt kiøpstederne vdi Jutlandt, Langlandt och Fyen skulle vdtgiøre, haffuer mester Christiern Huidt register paa.

Och trenges ther tiill flere bodzmend thaa kand ther forschriffues aff bønderne paa Laaland och Langeland och Falster.

Tiill kiøpstederne vdi Norge om bodzmendt, att møde vdj Landzkrone fastelagens søndag nest komendes.

Skyen vj bodzmend.
Thonsberg xxx bodzmend, ij styremend och ij tymbermend.
Opslo xl boedzmend, iij styrmend och iij tymbermendth.
Salsborg xv bodzmend, en styremand och en tymbermandth.
Saaßekyell vj †††) bodzmendt.

Kongelff

*) Der har først staaet x, som er rettet til vj. **) Der har først staaet x. derefter v og tilsidst er det Hele streget over. ***) Der stod først x. ****) Der stod først viij. *****) ij, som er overstreget. †) Stod først xij. ††) Stod først vj. †††) Stod først x.

Kongelff	xv bodzmend, en styrmand och en tymbermand. 126
Oddewold	vj bodzmendt.
Marstrand	xij bodzmend, en styrman och en tymbermandth.

Bodzmend aff kiøpstederne vdj Fyen.

Bogensze	x bodzmend.
Kertemynde	xij bodzmend, ij styremend och en kock
Swinborg	xij bodzmend.
Nyborg	x bodzmend
Faborg	vj bodzmend.
Medelfardt	x bodzmendt och j tembermand.
Assenns	x bodzmendt.

Tiill Jutland om botzmend.

Wedle	vj botzmend, en tembermand.
Aalborg	x botzmend, ij tembermend.
Skaffuen	xij botzmend, ij tembermend.
Høring	vj botzmend, en tembermand.
Ringkiøping	vj botzmend, en temberman.
Hoffuebro	iiij botzmend.
Warde	viij botzmend, en temberman.
Nykiøping i Morss	viij botzmen.
Horszens	viij botzmen, ij tembermen.
Aarhussz	x botzmen, ij tembermen.

Item bleff förscreffuitt tiill menige bynder och almoe vdj Jutland om en ny madskatt tiill ko. mts. orlogs skibs behoff paa foraaritt, saa att huerie x mend skulle giffue:

v siiber flesk	v faare kroppe
x fede geess	j oxe
v t^er ødll	v t^er kaffring
j^c tørre huitling eller anden fisk vdi thet stet	j worde kabbellaa eller anden tør fisk i thet stet.
j f. smør	ij t^er haffre.
j f. gryn	

Och

Och ingen skulle were frij vden vggebagsmend, som giøre vggebags gierning, och haffue werit frij aff arildz tiidt. Och skulle lendzmend huer vdi sit leen vpkreffue samme madskat och forskicke then tiill kiøpstederne.

Riiper læen	her Jehann Randtzow	tiill Kolding	mester Jffuer Kieldsen i Riibe, Christern Persen tolder i Kolding	prouandemestre
Westerherrit	Erick Krumdige			
Nørherrit och Østerherret	her Jehann Randtzow			
Skotborg leen	Claues Daa			
Kolding leen	Keyge Randtzow			
Hønneborg leen	Erick Krumdige			
Nørwongs herrit	Erick Krumdige	Horsens	Eyler Hardenbierg, Anders Jacopsen	prouandemester
Bygholms læen	Otte Gyllenstiern			
Hatzherrit	bispen aff Aars	Aars	Eyler Hardenbierg, Anders Jacopsen	prouandemestere
Kalløø leen	Erick Banner			
Rugsøø herrit	Hinrick Biørnsen			
Skandelborg leen	her Mogens Gøye			
Thordrup leen	her Mogens Gøye			
Lysbierghherrit oc Biscop stiibelse	bispen aff Aars			
Skiffue leen	Jep Friis			
Fiendzherrit, Nørlingherrit	Henrick Rantzow			
Støffringherrit	her Priitbiørn	Randers	Eyler Hardenbierg, Anders Jacopsen	prouandemestere
Otthensildtherritt oc Haldtherrit	her Pritbiørn			
Sønderlingherret och Melsom	Christoffer Rosenkrantz			

Liuffgordtherrit

Liussgordtherrit och Hitzherrit	her Pritbiørn			127
Lundenes leen	Peder Ebbesen			
Wlbo[r]herrit oc Hingherrit	her Jehann Randtzow			
Skotborgherrit	her Jehann Randtzow		Christiern Persen prouest i Viborg	
Wandfølherrit	Mogens Munck			
Drum leen	Gabriell Gyldenstiern			prouandemestre
Maarss leen	Henrich Randtzow	Alborg		
Rindtzherrit	her Pritbiørn			
Gyslomherrit	her Peder Lyckes husfrwe frwe Kierstine		Niels Kieldsen	
Hønstetherrit	Erick Banner			
Aalborg leen	Axell Juell			
Ostrup leen	her Offue Lunge			
Hanherrit	her Pritbiørn			
Børglomherrit	bispen aff Vendsyssel			

Tiill Fyn vdj lige maade, dog skulle the huerie x mend giffue ½ lest søll och vj sider flesk, for the haffue ingen fisk.

Nyborg leen	Niels Lange			
Salingherrit	Erick Krumdyge		Jahan Brochenhus	
Sundtzherrit	frue Else			prouandemestere
Nesbyhoffuit len	Claues Daa	Nyborg		
Rutgords len	Christoffer Huiti		Niels Sten	
Hagenskoff len	Hederstorp			
Hintzegauel len	mester Vlff Vthenhoff			

Tiill Laffuendt vdj lige maade som tiill Fynn.

Langlandt Marquord Tydemand, Rudkiøping, Peder Laursen prouandemester.

Tiill Laaland vdj ligemaade dog ther vdtoffuer ½ t^e^ erther.

Alholm len	Lauris Knop	Nagskow, Peder Falster prouandemester
Raffnsborg leen	frue Mette	

Tiill Falster vdj lige maade som tiill Fyn.

Nykiøping len	Schacke Rantzov Jahan Domstrop	Stubkøping, Jørgen Wenstermand prouandemester.

Item

Item eth breff tiill huert leen her vtj Siellandt, att ther tiill tenckes att fitalie fram kommer, epter then skick och ordinantz, som Albret Gøye ther om giordt haffuer.

Item thesße epther^ne kiøpsteder ere tiilscreffuen att forskicke tembermend tiill Landzkrone, att møde ther kyndermysse dag och tiilhielpe att ferdige paa ko. mts. skiibe.

Roskilde x tembermend, Helsingøør vj, Køge x, Stege x, Presthøø iiij.

Thesße epther^ne kiøpsteder schulle skicke heste tiill Helsingøør, att føre skyttet tiill Kallingborg, och schulle møde ther fredag nest epther kyndermisse dag.

Roskilde xl, Slagelße xxx, Ringstedt xx, Nestuidt xl, Køge xl, Skelskøør xl.

Item kom ther schriffuelße tiill tolderen vdj Helsingøør, att hand antworder Peder Skram ij lester salt tiill skibs behoff.

Item tiill Iffuer Krabbe, att hand antworder Per Skram ij lester jern tiill skiibs behoff.

Item scriffuelße tiill Halmstedt om xx^m spigger søm att skicke tiill Landzkrone.

Item tiill Enge(l)holm vdi lige made om xv^m søm.

128 Thesße epther^ne kiøpsteder ere tiillscreffuen om bardskerer att vdtgiøre tiill skiibs behoff.

Helsingøør, Roskyldt, Køge, Slagelße, Ringstedt, Nestuedt, Skelskøør, Stege, Stubkiøping, Oringborg, Nykiøping i Falster, Nagskow.

Obne breffue till Jyutland, Fyenn, Sieland, Falster oc Langland om skibsfolck wdt at gøre, wdj saa maade som her epter fylger.

Wii Christiann mett guds naade wduold konning till Danmarck oc Norge, etc. Helße etter alle werdige herrer mett gud, biskopper, prelater, riddere oc riddermentzmend, som bygghe oc (bo) offuer altt wortt riige Danmark, kierligen mett gud oc wor naade. Kiere wenner, som etter alle well witterligtt er, huarledis wore oc alle danske mends obenbare finde the lybske mett theris indfødde had, som the affh gammell tid haffue hagt till danske mend, oc haffue altid standitt epter the gode gamle kongeriiges ewige skade oc forderffue, huilke the nu besynderligen

ligen wdj denne tid beuist haffue, itett the haffue opuegtt then enne danske mand emod then anden, oc thermede førtt the hele riige wdj en stor skade oc forderffue, och ther som then almectisthe gud icke hagde vntt danske mend then lycke, att wii hagde komne till rigens regemente, saa att danske mendt hagde hagtt ett hoffuit for thennem, tha hagde for^{ne} danske mend arffue finder the lybske saa opuegt then enne danske mandt emod then anden, att the inden en føge tid hagde sielffh jndbyrdis ødelagtt och till inttit forderbitt huer andre wdii grunden, och nar saa hagde skett, tha hagde the lybske snarligen kunet bekommett att bliffue herrer oc regentter for the riige, som the lenge haffue tørsth effther. Oc nu the fornemme, att danske mend begynde att rycke tillsammen igen, som thennem bør att giøre, tha søge the ennu hielp huarlede the kunde, och acthe nu att førde the riige ydermere skade paa, om thett wor wtj theres magtt, huilkitt wij mett then alsommectiste guds hielp wille affuende, saa widtt som wor magt oc formue er, att icke ske skall, och acte ther for mett thett aller førsthe att lade wdferde wore orloges skib wtj søen. Tii bede wij kierligen alle biskopper, prelater, abeter, prier oc thennem, som Danmarcks rigis forleninge haffue, atty rette etter huer effther syn formue att wdgørre etters folck till skibs mett kosth, spisningh oc fetallie, effter gammell seduon, oc alle riddere oc riddermenstzmend, som fri och frelße kende, attj personligen erre till rede mett harnisk och werghe, saa att nar y her effther fyrst wor skriffuelsse fangendes worder, tha strax lade etter bruge till land oc wand, huar wii etther tilsiendis worder, och huilke gode mendt, som icke haffue wore och kronens forleninger, thennem ville besørge mett skib, kasth, spisning oc fetallie, the andre the skulle thennem besørge lige som siduon haffuer weritt vdi høgborne førstes ko. Hans wor kiere farbroders tiid och andre framfarne konningers tide her wdj riigitt. Tii beuißer etther her vdi som i vide etther sielffh och etthers egett ferne riige alsomstørst magth paa ligger, och lader thett ingge lunde etc.

Tiill borgemestere och raad i Københagen. Venlig helßen epther tiidtzens 129
leylighet. Kere venner, som vdhen tuiffuell etther alle vell vittherligt er, och at en endelig fredh er vpretth oc giordh emellom hogborne ffurste och herre, her Christian met gutz naadhe vdvald konningh tiill Danmark och Norge, vor naadigeste here, och the lypske met theres fornante, och epther thij at Københagenns oc Malmøøs indbyggere ere vtj same handell met indtagne, saa frampt at i then indhenn vj vggher annamme, ther fore begere vij aff etther ath viidhe, huad etther vtj samme handell tiilsintz er, paa thet at k. mt. vor naad^{e} herre och vij paa h. k. mts. vegne mwe viidhe off ther effther at retthe. Oc ther som i vdj mor-

gen

gen eller offwer morgen viille till thet behoff vdskicke nogre etther fulmegtige emellem leyret och byen, som ydermere met off paa k. mts. vegne samme handell forffordre eller beslutthe, ville vij off ther vdj alle erlige christelige maadhe finde ladhe. Huilketh vij icke viildhe vndholle ath giue etther till kendhe, paa thet ath vij vdj framtiidhenn viille vere vndskyldh om ydermere skade eller forderffwe efftherfuldhe. Etther gud befalendes. Screffuet i leyreth for Køpnehagen then 7ª marcii 1536.

130 Tiill thesße epther[ne] kiøpsteder om tembermend att forskicke tiill leyerett, strags epther thenne scriffuelße kommer thennem tiill hende, met vnderholling paa en monatz kost, att møde paa Huidøør then othensdag epther søndagen reminiscere.

Helsingøør	iij temmermend	Søborg	j
Slangervp	j	Ringstedt	j
Roskilde	iiij	Stege	iiij
Køge	iiij	Stubkiøping	ij
Presteøø	ij	Nykiøping i Falster	ij
Woringborg	ij	Saxkiøping	ij
Nestuedt	iiij	Marribo	ij
Skelskøør	iij	Nagskow	iiij
Slauelße	iiij	Nystedt	j.
Kallingborg	ij		
Nykiøping i Otzherrit	j		
Hedbinge	j		
Holbeck	ij		

Thesße epther[ne] kiøpsteder skulle tiilscriffues om vogne och folck att forskicke tiill leyerett mett spader att graffue, met vnderholling paa en monatz kost och hestefoder

Helsingøør iiij vogne och sex vnge føre karlle met gode skarpe spader.
Slangervp ij vogne och ij karlle met spader.
Roskilde vj vogne och viij karlle met spader.
Køge vj vogne och viij karlle met spader.
Presteøø iij vogne och iiij met spader.
Woringborg iij vogne och iiij met spader.
Nestuedt vj och viij met spader.

Skelskøør

Skelskøør iiij och vj met spader.
Slauelße v och viij met spader.
Kallingborg ij vogne och iiij met spader
Nykiøping i Otzherrit j vogen och ij met spader.
Heddinge j och ij met spader.
Søborg i och iiij met spader.
Ringstede ij och ij met spader.

Tiill theßße epther^{ne} leen om vnge karlle, att komme tiill leyerett att graffue, met gode spader och monatz kost.

Raffuensborg leen j^{c} karlle met gode spader.
Kaleholms læen j^{c} karlle.
Nykiøping læen j^{c} karlle.

Et breff tiill Siellandzting, att alle pebersweune komme vdt tiill leyerett met kost, och graffue vdj viij dage, saa frampt att lendzmendene icke skulle lade sette thennem och straffue som wedt bøer.

Item om skudere att sencke thet dyff igen mett.
Nagskow iij gamble skuder, huer paa x eller xij lester.
Sarkiøping en skude paa xij lester.
Nystedt j paa xij eller xiiij lester.
Maribo iij skuder, huer paa x lester.
Nykiøping i Falster ij skuder, huer paa x lester.
Stubkiøping iij skuder, huer paa x lester.
Stege iij Skuder, huer paa x eller xij lester.
Flere skuder om behoff giøris.
Skelskøør en skude.
Nestuedt en skude.
Prestøø en skude.

Item et breff tiill Laaland och et tiil Falster, att the føre tiill leyeret hues the haffue att siegle och ingen andenstedz

Wennlig helßenn epther tiidßens leylighett. Kiere wenner, ßzom wdenn 131
tuilffh etther well wittherligtt er, att en endelig fredt er wprett och giortt emellem hogbornne første och herre, her Christian mett gudz naade wduoldt ko. tiill Danmarck

Danmarck och Norghe etc., wor naad[te] herre, och the lypske mett theris foruanthe, och eptherdi att Kiøpnehaffuenns och Mallmøs indbyggere erre wti ßamme handell mett indtagne, saa frampt att the ten inden vj wger annamme, therfaare begere wii wtaffh etther att wiide, huad etther wti ßamme handell tiill findts er, paa thet att ko. mt. wor naadisthe herre och wii paa hans ko. mts. wegne mue wide off ther epther att retthe. Och ther som i wtj morghen wille tiill thet behoffh wdskicke nogre etthers fuldmegtige emellem legrett och byenn paa thenne side stenndammett, som ydermere mett off paa ko. mts. wegne samme handell forførdre eller beslutte, wille wii off ther wtj alle erlige christelige maade finde lade. Och huilke etthers ambeßather, ßom i ther tiill ßamme tiidt wdskicke, skulle wtj thette wortt obne breffs krafftt frii felig secker och christelige leyde haffue, saa le(n)ghe the ther erre, och sidenn ind wti Kiøpnehaffnn eghenn wti theres beholdt. Huilket wii icke wille wndholle etther att giffue tillkiende, paa thet att wii wtj framptidenn wille werre wndtskyldigett om ydermere skade och forderffue epther fulde. Thii wii haffue fuldt magtt affh ko. matt. wor naad[te] herre, att hues wii etther tiilsige skall etther fuldkommeligenn hollis wdenn all argelisth. Etther gud befallendes. Skreffuitt wti ko. mts. feltleyer for Kiøpnehaffnn otthenden dag martij aar etc. mdxxxvj etc.

132 Wii effthersch reffne Ambrosius Bogbynder, Niels Tyndbynder, Hans Boze borgemestre, Ghort Fincke, Jens Morthensen, Oluff Hansen, Herman Dyter, Claues Nielsen, Herman Struckman, Søffren Paske, Niels Bager, Niels Lestemager, Chresten Scriffuer raadmendt, Pouell Hansen, Mester Hans Bencke, Peder Jørgensen, Christiern Eschildsen, Oluff Schriffuer, Thommes Brygger, Peder Schriffuer, Mats Clausen, Niels Clausen, Niels Fynbo, Mester Fadder och Walter Skotte borgere vdj Kiøpenhaffnn, giøre alle vittherligtt mett thette vortt opne breff, att aar epther guds byrdtt thußinde femhundrite sex och tredive thaa vore vij paa sancti Oluff konnings afftenn vdtskickede aff Kiøpnehaffnn by aff menige borgere och jndbyggere ther sammestedts, mett alles theres fuldtmagt, paa alles theres och menige Kiøpnehaffnns byes vegne att handle mett hogborne først och stormegtiige herre, her Christian mett guds naade vdtuoldt konning tiill Danmarck och Norge, hertug vdj Sleßuig, Holstenn, Stormarnn och Dytmerskenn, greffue vdj Oldennborg och Delmenhorst, vdj hans konninglig maiestadts feltleger for Kiøpnehaffnn, och thaa samme tiidt bleffue theßße epther[ne] artickler off paa for[ne] menige borgers och Kiøpnehaffns jndbyggers vegne saa vdj alle maade handlett och off aff hans koninglig mt. vndte, jndrømde och forladtt, vdj alle maade som her epther schreffuitt staar, och icke anderledes. Først att eptherthij borgemester

mester, raadtt och menige borgere och almoe vdj Kiøpnehaffnn haffue nu giffuitt off tiill hans koninglige hogmegtiighedtt, och haffue suorett och sagdt hans ko. mt. hyldskap, mandskap och tro tieniste, och wille were hans nades ko. mt. her epther fore villige och tro vndersotte, som erlige och tro vndersotte bør att were theres rette herre och koning och theres fæderne riige, thaa haffuer hans ko. mt. egen loffuitt och tiillsagdtt off, att hans koninglig hogmegtiighedtt her epther will were off en naadig och gunstig herre och konning, och holle off alle och huer serdeles vedt log, skell och rett, och icke tiilstede att nogen aff off vforrettes emodt logen i noger maade. Och will hans ko. mt., att vij mwe och schulle bliffue vedt guds ordt, thet hellige euangelium och ræne bibliske lærdom, och off ther hoff i alle maade beskydde och hanthaue, saa vij vdj ingen maade skulle trenges ther fran, engthen aff geistlige eller verdzelige, høge eller lage, jngen vndertagen vdj noger maade. Dog mett saa skell, att vij jngen predikere, engthen swermere eller andre vprøriske mendtt, fore predickere her vdj byen hol(le) eller indtage skulle, vden the som for[ne] ko. mt. confirmeret och sambtygker, paa thet att the skulle først examineres, om the ære ther gode och nyttige for, bode vdj theres leffnitt och lærdom, och som off retteligen mwe och kunde predicke och lære thet hellige euangelium fore och ræne guds ordtt, som the met thendt hellige schrifft beuise och beuere kunde. Sameledes will hans ko. mt. fuldbyrde, sambtygke och stadfeste alle vore priuilegier, som vij hagde vdj hogborne førstes koning Hanses tiidtt, och samme vore priuilegier och frigheider vdj framtiiden vdj hans ko. mts kroning ytthermere foruandle, formildhe och forbedre, epther som the kunde vere hans ko. mt. och kronen; 133
saa och off Kiøpnehaffns borgere och menige riigens jndbyggere tiill nytte, gagn, velfardt och bestandtt. Dog skall hans ko. mt. skelffuer were Kiøpnehaffns stadtt mett syn befestening megtiig mett hues skytt, krudt, lodt och andre kriigis tiilbehøringer, som vdj Kiøpnehaffn er eller were kandtt. Och will hans ko. mt. off ther hoff tiill rette handhaue och beskerme, som hans nades ko. mt. bør att giøre hans hogmegtiigheds willige tro vndersotte. Och hues som vij vdj thendne fegde haffue erligen handelett och giortt mett roff, blodtstørtninge, slag, kyrcke brud eller anden nederbrydelse, jnden byes eller vden, engthen emodt hans ko. mt. eller andre, hemeligen eller aabenbare, skall aff hans nades hogmegtighedt were och bliffue en klar affthallen sag, vndertagen thennem, som sloge thendt erlige, gode quynde, frue Anne Holgerdts ehiell, och ther mett haffue veritt vdj raadt, daad och handtgerning. Och hues gots, som end nu findes kandtt, som haffuer hørdt tiill riiget eller riigens jndbyggere, skall ighen giffuis thennom, som thet haffuer tiilhørdtt, ehuor som thet paa findes kandtt. Och skall hans ko. mt. skelff haffue magt tiill att sette borgemester och raad vdj Kiøpnehaffn, huilcke hans nades ko. mt. tygkes, hans nades hoy-

høy. vedt, hans ko. mt. riiget och Kiøpnehaffns jndbyggere ære tro och nyttige. Och epther som vij ere begerendes, att huilcke aff vore metborgere som verlige haffue handlett, skulle icke mwe bygge eller boo her vdj Kiøpnehaffn epther thenne dag, thaa haffuer hans ko. mt. off thett beuilgett och sambtygtt, att hulicken borger, som skall bygge och boo hoes off vdj Kiøpnehaffnn, och thennom kand offuerbeuißes att haffue forrædelige eller verlige handlett, thaa gaa ther om som rett er epther logen och epther vor byes priuilegier, dog saa att huilcke som findes, som haffue willeligen giffuitt siig aff Kiøpnehaffnn vdj thendne felgde och tiill hans ko. mt., som tiill theres rette herre och koning, will hans nades ko. mt., att the skulle eghen faa theres huff, gaarde, grunde och gots, hues som tiilstede findes kandt, och will hans ko. mt. att the ther for skulle ingen tiillthall lide aff nogen vdj noger maade. Teslig[te] mwe vij søge vor næring och biering vdj Norge, sameledes och paa fiskelegene och anderstedls her vdj riigett, epther for[ne] vor byes priuilegiers lydelße. Och skulle vij och vore eptherkomere borgemester, raadt och menighedtt vdj Kiøpnehaffn were plygtiige, att holle Kiøpnehaffns by tiill hans ko. mts. hand saa lenge hans nades ko. mt. leffuer, och nar hans kon. mt. epther guds forsiwn dødt och affgangen er, skulle vij holle samme Kiøpnehaffnns by tiill menige Danmarcks riiges raads hand och tiill thend herre och koning, som menige Danmarcks riiges raadtt kese, kaare och sambtygke for herre och koning offuer Danmarcks riige, och tiill ingen anden. Theßße for[ne] artikle bleffue off loffuede och tiilsagde paa menige Kiøpnehaffnns byes och jndbyggeres vegne och jngen andere. Tiill theß ytthermere vintnisbyrdt haffue vij alle mett willie och vidskap ladet vore jndsiegle henge nedhen for thette vortt opne breff mett Kiøpnehaffns byes jndsiegle, som giffuit och screffuit er aar dag och stedt som forscreuit staar.

137*) Wij Christiann met gudts nade vdvald koning till Danmarck och Norge, hertug vdj Slesuig, Holstenn, Stormernn och Ditmerskenn, greffue vdj Oldenborg och Delmenhorst gøre alle wittherligt, at effther thij at wore vndersatte, borgemesthere, raad, menige borgere och almoe vdj wor stad Kiøpnehaffnn haffue nu giffuit thennom till off, och haffue sworit och sagt off huldskap, mandskap och tro tieneste, och wille were off her effther fore willige och tro vndersatte, som erlige och tro vndersatte bør at were theres rette herre och koning och theres federne riige, thaa haffue wij aff wor sønnerlige gunst och nade ighen loffuit och tilsagdt thennom, at wij her effther wille were thennom en nadig och gunstig herre, och holle thennem alle och huer serdelis wiid lag, skell och rett, och icke tilstede

*) Bladene 134—136 ere i Registranten ubeskrevne.

tilstede thennom at vforrettis emod loffwen vdj noger maade. Och wille wij at the mwe och skulle bliffue wiid gudts ordt, thet hellige euangelium och rene bibleske lerdom, och thennom ther hoes i alle maade beskydde och handthaffue, saa the vdj inghen maade skulle trenggis ther fran engten aff geistlige eller werdzlige, høige eller lage, inghen vndertagen vdj noger maade. Dog met saa skell, at the ingen predickere, engten swermere eller andre vprøriske mend, fore predickere ther vdj byen holle eller indtage skulle, vdhen the som wij confirmerer och sambtycke, paa thet at the skulle først examineres, om the ere ther gode och nyttiige fore, bode vdj theris leffnnid och lerdom, och som thennem retteligen mwe och kunde predicke och lære thet hellige euangelium fore och rene gudts ordt, som the met then hellige schrifft bekise och beuere kunde. Sammeledis wille wij fuldbyrde, sambtycke och stadfeste alle theris byes priuilegier, som the haffde vdj hogbornne førstis konning Hansses wor kere faderbroders tiid, och samme theris priuilegier och friigheder vdj framtiden vdj wor kroning ydermere foruandle, formilde och forbedre, effther som the kunde were oss och kronen saa och Kiøpnehaffnns borgere och menige riigens indbyggere tiill nytte, gagnn, welffardt och bestandt. Thesligeste wille wij effther theris begering vnde thennom, at mwe beholde Seritzsløff marck at bruge tiill menige Kiøpnehaffnns jndbyggeres aaredrifft och gresgang och till ingtet andit. Dog wille wij sielffuer were Kiøpnehaffnns stad met syn befestning megtig, met hues skødt, krudt, lod och andre kriigis tilbehøring, som vdj Kiøpnehaffnn er eller were kand. Och wille wij thennom ther hoes till 135
rette handthaffue och besterme, som oss bør at giøre wore tro willige vndersatte. Och hues som the vdj thenne feigde haffue erligen handlet och giordt met roff, blodstørtning, slag, kirckebrud eller anden neberbrydelsse, indhen byes eller vdhen, engten emod oss eller andre, hemeligen eller obenbare, skall aff oss were och bliffue en klar affthalen sag emellom, vndertagen thennom som sloge thend erlige gode quinde fru Anne Holgers ihiell, och ther met haffue werit vdj raad, daad och handgierning. Och hues godts, som endnu findis kand, som haffuer hørdt tiill riiget eller riigens jndbyggere, skall ighen giffuis thennem, som thet haffuer tilhørdt, ehuor som thet paa findes kand. Och wille vij selff haffue magt tiill att sette borgemestre och raadt vdj Kiøpne(haffnn), huilcke oss teckes och vij kunde vijde, oss och riiget och Kiøpnehagens jndbyggere ere tro och nyttige. Och som the ære begerendis, at hwilcke som verlige haffue handlet, skulle icke mwe bygge eller boo vdj Kiøpnnehaffnn effther thenne dag, thaa haffue wij thennom thet beuilliget och sambtygkt, at huilcken borger, som skall bygge och boo hoes thennom vdj Kiøpnnehaffnn, och thennom kandh offuer beuises, at haffue forredelige eller verlige handlet, thaa gaa ther om som rett er effther loffwen och effther theres

byes

byes priuilegier. Dog saa at huilcke som findis, som haffue willeligen giffuit sig aff Kiøpnnehaffnn vdj thenne feigde och till off som till theris rette herre och konning, wille wij at the schulle ighen faa theris hws, gaarde, grunde och godts, hwes som tiilstede findes kand, och wille wij at the ther fore skulle inghen tiltall lide aff nogen vdj noger maade. Thessligeste mwe Kiøpnnehaffnns borgere søge theres nering och bieriung vdj Norge, sameledes och paa fiskeleyene och anderstedts her vdj riiget, effther for[ne] theres byes priuilegiers lydelsse. Och skulle the och theres efftherkomere, borgemestere, raad, och menighedt vdj Køpnehaffnn were pligtiige, at holde Kiøpnnehaffnns by tiill wor hand saa lenge wij leffue, och nar wij effther gudts forsiwnn døde och affgangnne ære, skulle the holde samme Køpnnehaffnns by tiill menige Danmarcks riiges raadts hand och tiill thend herre och konning, som menige Danmarcks riiges raad keisse, kaare och sambtycke fore herre och konning offuer Danmarcks riige och tiill inghen andhen. Thesse forschreffnne articker alle och huer besønnerligen haffue wij loffuit och tilsagdt, och nu met thette wort opnne breff loffue och tilsiige for[ne] wore vndersatte
139 Kiøpnnehaffnns indbyggere fast och vbrødeligen at holle vdj alle maade, och haffue tiill thes ydermere widnesbyrdt ladet trycke wort signet neden fore thette wort obnne breff. Giffuit vdj wort koninglige feltleger for Kiøpnnehaffn sanctj Oluff konings affthen aar etc. tusindefemhundrete sex och tredine.

140 Wii Christian etc. helße etther alle vore kere vndersaatte, som bygge och bo vdj vort riige Norge oc besynderligen vtj Bahuss leen och Wiigen, k[n] met gud oc vor naade. Kere venner, haffwe vij vtj tiiße neste forgangne dage forffarith, huorledes at noger tuidragth skal seg begiueth haue emellom nogre vore elsk[e] Norges riiges raad, och nogre skulle thennem vnderstaa, ath lade nogre breffwe vdgaa tiill etther och flere vore vndersaatte vthij Norgis riige, ath offuecke oc forffore etther emod off, paa thet at the tetz bedre siiden kwnde bekomme theres fortagene meningh. Thij bedhe vij etther alle och huer serdelis fulkomeligen raade, atj sydde stille och etther tiill sligt vprør vdj ingen maade beueye ladhe, men rette etther altingest epther, at sware tiil vort sloth Bauhusß, och betenker huad skade och forderffwe som the bynder och almoge her i Danmark er offwerganget, saa at mange aff thennem ere komen om liiff, ere, gotz oc al theres velfarth, bode vdj vor kere herre ffaders koning Fredericks tiidh oc vor tiib, som thennem met løsse tale och breff haffue ladhet forfføre emod for[ne] vor kere herre ffader och off. Och ther som ther ere nogre eblanth etther, som thennem alle rede haffwe ladhet forfføre met løsse tale, tha viille vij haffwe paamynth etther met thenne vor skriffuelse, ath i vppe holle och stille etther tiill fredh, och gører oc giuer tiil vort

vort slot Bauhuss, som i tiilfforn giordh haffwe, och aff arilz tiidh pligtig ere. Fordrister seg noger aff etter her emod ath giue seg tiill noghet vprør emod oss eller vore fogder och embitzmend, tha mwe i viiszeligen forlade etther ther tiil, ath vij viille vpskicke etth merkeligth tall kriigsffolch meth rytter och lantz knecthe, oc lade straffue ther offwer som vedbøør, och vij viille selff giue etther at betencke, huad skadhe oc forderffwe i och alle norske mendh viilde ther aff vtj komme, om 141
ther komme et tall fremed kriigsffolch ind vdj riighet. Sameledes giue vij etther at betencke, huor got thet er at sidde stille och leue met fred. Thij raade vij etther fulkomeligen, atj sidde altingest stiille och etther tiil ingen vpror forføre ladhe, saa frampt i viille viide etthers eghet och etthers høstrwers och borns gaffn, beste och velffarth. Giiffuith paa vort slott Gottrop sancti Peders dag cathedra anno 1536.

Wii Christiann mett gudz naade wduold koning till Danmarck och Norge etc. helsze etther werdige herrer mett gudtt, biscopper, prelather, ridder, riddermensmendt, køpstedmenn, bynder och menige almue, som bygge och bo wdi wor rige Norge, kierligenn mett gud, och wor naade. Kiere wenner, haffue wii vdj thesze forgangne dage forfaritt, huarledis att noger tuidragt skall sig begiffuit haffue emellum nogre wore elsk^{e} Norges rigis raad, och nogre skulde thennem vnderstaa, att lade nogre breffh vdgaa till etther och flere wore wndersaatte vtj Norges rige, att vpuecke och forførre etther emod oss och vore lensmend, fogeder och embitzmend, paa thett att the thetz bedre siden kunde bekomme theris fortagne meningh. Tij bede wii etther alle och huer serdelis fulkommeligen raade, attj sidde stille och etther till slig vprør wdj ingen maade beuege lade, men altingest betencke och offueruege, huad skade och forderffue, som Danmargs riges jndbyggere er offuergangit, saa att manghe affh thennem erre komne om liffh, ere, gotz och alle theris wellfartt, bode vdj wor kiere herre faders ko. Fredrighs tid och wor tid, som mett løsze tale och briffh haffue ladett thennem forføre emod for^{ne} wor kiere herre fader och oss. Och ther som ther er nogre eblant etther, som thennem alrede haffue ladett forføre mett løsze tale, før en thette wortt breffh er bliffuit lesth for etther, och wille ennu affsthaa affh theres onde fortagne meningh, och sidde stille, och inttit ydermere vprør giøre, tha wille vij intid regne mett thennem, hues the hertill giortt haffue, men skall verre och bliffue thennem vtj alle maade forlat och tilgiffuit. Och wille vij haffue paamintt etther mett thenne wo(r) skriffue(l)sze, atj vpholde och stille etther tilfres, och offuerueghe och besinde etther egett forderffue*) riiges bestandt och welfartt. Och fordristher sig nogen

*) Skal være: fæderne.

nogen aff etther her emod att giffue sig till nogen vprør emod oss eller wore fogedder och embitzmend, siden thetthe vortt brifsh bliffuer thennem forkynt, tha maa j vißeligen forlade etther till, att wij ville mett thett førsthe vpsticke ett merkeligt tall krigsfolck, bode till hesth och fod, och lade straffe ther offuer som
142 bør att straffue offuer vhørßomme vnderßaatte, som thennem vpsette emod theres rette herre och koningh. Oc wille wii giffue etther sielff att besinne, huad skade och forderffue i och alle Norges riges indbyggere vilde ther affh vdi komme, om ther komme ett tall krigsfolck indt vdi riigitt, sameledis huar gott thett er atth sidde stille och leffue mett fridt och rolighett, giffue wi etther sielffh att betencke. Wii ville ennu ther for etther alle oc huer serdelis fulkommeligen raade och abuaaritt haffue, attj sidde altingeste stille och etther till ingen vpror emod oss eller nogen, som oss anrørendis er, forføre lade, saa frampt som i icke ville lide ther tilbørligh straff som vedbør och som forskreffuitt star. Giffuitt etc.

Item Clawes Krany och Sixtus van Borg finge breff tiill Hans Brne om øxen att kiøbe j^c eller ij^c. Datum fastelaffuens monday.

Item Suarthe Wilhelm kiødmanger breff tiill Kaarsøør om øxen. Datum vt supra.

Item Hans van Borkom kiødmanger fick breff tiill Drasholm och Dtz-herridt om ij^c øxen. Datum vt supra.

Item Hans van Forkym fick breff tiill Holbeck om j^c øxen. Datum 3^a feria post Gregorij papæ.

Peder Friis landtzdomer paa Møen. Jahan v. Mønster.

143 Tiill Siellandh. Wii Christian etc. Helße etther alle vore kere vndersaatte byn-dher och menige almwe, ehuem som helsth i tiene eller tiilhøre, som bygge och boo vtj Sieland, k^n met gud och vor nade. Kere venner, som etther vell vitterligth er, huad besuering som oss vdj thenne lange fegde paa hength haffwer och end nw dagligen paa henger aff thette fremedhe kriigs ffolch, och, endogh ath the Lybske nu haffwe for drageth theunem met oss, och nw asstaa aff theres fegde emodh oss och vore riiger Danmarck och Norge, dog liggeuell forherde riigzens egne ind-byggere, the aff Kopnehagen och Malmø, thennom emod oss och vore tro vnder-sotte, thette riige tiill en merkelig skade och forderff, och hobes, dog met vore kere tro vndersottes hielp at kome thenne lange fegde met thet furste tiill en

god

god bestandige endhe. Och haffwe vore elsk^{e} Danmarcks riiges raad, prelatther och menige adell her i Sieland beuilgeth och sambtygt off en mwelig hielp at fange aff bynder och menige almue her offwer alth landhet, ligge som vore elsk^{e} d. r. r., prelater oc adell vdj the andre lande oc giordh haffwe, saa ath huerge xx mend, then riige hielpe then fattige, skulle giue off xx loed sølff och lx marck vdj mynthe, och skall samme skatth strags vffortøgreth vdgiues, inden kiere søndag nest komendes i thet aller senneste, thij at vorth kriigsfolch, som vij her vdj 144
landhet haffwe, kundhe ingthet tøffwe effter theres betalingh, och skall vor embetzmand off elsk^{e} —*) lade scriffwe och legge etther vtj leg samell, saa at then riige skall hielpe th(en) fattige, ath thet skal tiilgaa vdhen viildh. Thij bedhe vij etther alle och huer serdeles strengeligen binde, atj retthe etther effther, met thet allerffurste oc tiill gode redhe (at) vdgiue samme skatth, nar for^{ne} —**) vor embetzmand etther tiilsigendes vordher. Och skall for samme skatth engen vere frij vdhen the, som ere rette vggedagsmend oc boo (paa) godementz gordhe och haffwe verith frij aff arilz tiidh. Sameledes skulle och pebber swenne huer giffue et lod siølff, och skal ingen aff thennem were frij. Thij beuiser etther alle her vdj som villige och tro vndersotte bør at giøre. Wij ville egen were ether en nadige och gunstige herre, och hobes met then aldmegtigste gudz hielp att met thet første skille etther vedt thenne store besuering, som etther nu paahenger aff thette fremmede kriigsfolck. Thij lader thet jngenlunde Vnder vort hylbeste och nade. Giffuit paa vort slot Kallingborg løffuerdagen nest epther sancte Gerdrudes dag anno etc. mdxxxvj.

Thesse epther^{ne} lendzmend er tiilscreffuit att vppebere samme siølff.

Kallingborg læen	her Mogens Gøye
Korßøør læen	her Knudt Rudh
Skioldenes læen	Melchor Rantzo
Holbeck leen	Marquardt Tydmands foget
Harritzborg leen	Claues Ericsen
Abrumstrup leen	Jep Staldßwendt
Krogens læen	her Johan Rantzos foget
Kiøpnehaffns leen	Juer Krabbe
Steffnsherret och Fareherret	Siuordt Grubbe
Woringborg leen	Hans Vrnne
Aalholm leen	
Raffnnsborg leen	
Nykiøping len	

*) Aaben Plads i Registranten til Navnet. **) ligelebes.

Wii

145 Wii Christiann mett guds naade etc. Helße etther alle, werdige herrer mett gudt, bisskopper, prelather, riddere, riddersmendt, kiøpstedmend, bynder oc menige almue, ßom bygge oc bo wdi wortt rige Norghe, kierligen mett gud oc wor naade. Kiere wenner, haffue wij wtj theße forgangne dage forfarett, huarledis att nogre thuidragtt skall sigh begiffuett haffue emellem nogre wore elsk^{e} Norges riges raad, oc nogre skulde thennem wnderstaa, att lade nogre breff wdgaa tiill etther och flere wore wnderßotte wdi Norgis riige, att wpuecke och forføre etther emod off oc wore lenßmend, fogeder oc embitzmendt, paa thet atthe thethz bedre siden kunde bekomme theres fortagne mening. Thij bede wii etther alle oc huer ferdelis fulkommeligen raade, atthij sidde stille oc etther tiill sligtt wpror vdi ingen maade beuege lade, men altingest bethencke oc offueruege, huad skade oc forderbe, ßom Danmarcks riiges jndbyggere for sligtt wpror er offuergangett, ßzaa att manghe aff thennem ere komne om liff, ere, godts oc all theres welfardt, bode wdi wor kiere herre faders ko. Fredriges tidt oc wore tiidtt, ßzom thennem mett løße tale oc breffue haffue ladett forføre emodt for^{ne} wor kiere herre fader oc off. Och ther ßom ther er nogre eblantt etther, ßzom thennem allerede haffue ladett forføre mett løße tale, før en thette wortt breff er bleffuett lesth for thennem, oc wille endnu afstaa aff theres onde fortagne meningh, oc sidde stille oc ingthet ydermere wpror giøre, tha wille wij ingthet regne mett thennem, hues the hertill giortt haffue, men skall were och bliffue thennem wdi alle mode forlatt oc tilgiffuett. Wii wille tilholde wore fogeder oc embitzmend, atthe skulle skicke etther alle och huer ferdelis logh, skell och rett, oc icke tilstede (attj) wfforretis emod sanctj Oluff konnings log wdi nogre maade. Oc wille wij haffue paamintt etther mett thenne wor schriuelße, attj wppeholde oc stille etther till freds, oc offueruege oc befinde etthers egett federne riiges bestandt och welfartt. Fordristher sig nogen her emod att giffue sig tiill nogen wpror aff etther emod off eller wore fogeder oc embitzmend, siden thette wortt breff bliffue(r) thennem forkyntt, tha mue i wißeligenn for lade etther tiill, att wii wille mett thet førsthe vpskicke ett merkelig tall krigs folch, bode tiill hesth oc fodt, oc lade straffue ther offuer, ßzom bør att straffues offuer vhørßome wndersote, ßom thennem wpßette emod theris rette herre och konningh, och wille wii giffue etther sielff at betencke, huad skade och forderffue i
146 och alle Norges riges jnbyggere wilde ther aff wdi komme, om ther komme ett tall krigs folch ind wdi rigett, ßzom bruge roff mortt oc tiranj; sammeledis huar gott thett er att sidde stille oc leffue mett fred oc rolighet, giffue wii etther selff att betencke. Wii wille end nu ther for etther alle och huer ferdelis fulkommeligen robt oc aduorett haffue, attj sidde altingest stille, oc etther tiill ingen wpror emodt

emodt oss eller nogenn, ßzom oss anrørendes er, forføre lade, saa frampt ßzom i icke wille lide ther tilbørlig straff, ßom wedbør, och ßzom forschreffuett staar. Samledis kiere wenner giffue wii etther tilkende, att wii nu erre wenligen och well forligtt mett the lybske tiill en endelig ende, saa att the mue egenn besøge wore riger, lande och førstendomme. Samledis mue wore wnderßaatte egenn beßøge Lybke, och ther søge theris nering och biering, ehuem thet behoff er, huilkett wii icke heller wille wnderholde att giffue etther tilkende, paa thet i mue wide etther ther epther att retthe. Giffuit paa wortt slott Haderslef søndagenn innocauit aar etc. mdxxxvj.

Tiill Norge. Hans van Tackelsborgh, høuetzmand for the lx knecte ther komme tiill Norge tiil Agershuß.

[Breffue tiill theße eptherscreffne byer, att the lade ligge the knectthe paa en føge tiidt vdj theres by, som the her giortt haffuer.

Rodneby. Ausker. Lycko. Syllesborg]*)

Hues rentte och goßs, som ther ligger tiill Alling closter.

Fyrst ligger ther firesindtiuge och ix bole och gorde tiill.

Skyller samme gorde och goß iij lester rog och och xix ørte rog.

Item iiij lester skiildbyg och ij lester byg for gesterij

Item iij lester haffre.

Regnendes xxiiij t[er] rog och biig vdj huer lest och xlviij t[er] haffre, offuer altd, tha beløbber (thett) siig (till) xij smale lester korn.

Item xv t[er] smør, lxxx swin, xxxiiij lamb och saa mange geß, lxvj høns, lviij ß geste pendinge, xxix less høø, lx traffue haffre.

Tiill Kiøpnehaffnn en koppie.

Wii Christiann etc. Helße etther alle borgere oc menige Kiøpnehaffns indbyggere mett gud. Wii giffue etther att kende, att wii nogen tiidt sidenn forleden indginge en handell och contracth mett the lybske, saa the mett oss fordragne ere, wtj huilke contract oc handell i oc the Malmøske erre indragne, saa i oc the mue och bliffue fordragne, huar i same contract oc handell inden midfaste nest komendes 147

*) Det Indklamrede er overstreget i Registranten.

komendes indgange wille, ßzom wii formode, the lybskes ambassatter oc indforstickede sendebudt tiill Kiøpnehaffnn etther mett indstruction oc wdschrifft, huarledis same handell oss oc the lybske emellem gangen er, wnderrett haffue. Saa haffue wore breff tiidt oc opthe werret ther for portenne, etther ther mett ad wnderuise oc tilkendegiffue, oc motte dog samme wore breffue, som wii forsnimen formerct haffue, icke ind komme wdi byenn, eller nogre aff etther tiill hande, for nogre, som thett her tiill forhindrett haffue. Nu wii wtj negsthe dage epther guds willige gaffue oss hidt offuer i landett och komme her tiill Callingborge, bleff oss tilkende giffuett, att same wore breffue, etther saa tilskreffne, ey fremkommen nogen aff etther tilhande, huor fore wii nu mett thenne wor schriffuelße wille haffue etther paamintte, om i ßame handell oc contract inden for^{ne} dag oc tiidt indgange wille, tha erre wii offuerbødige, att wille samme handell oc contract i alle puncter oc article wbrødeligen holde. Huor i samme handell oc contract icke inden for^{ne} tiidt indgangendes worde, oc ther siden kommer ydermere skade oc forderffue aff, tha wille wii mett thenne wor paamindelße wndskyld werre. Begere wii ther fore strax etthers scriptelig giensuar, hues i etther ther wtj beraadde oc giøre wille. Falder etther tiill sinds att forskicke nogre aff fuldmegtiige hid tiill oss i førsthe dage, ther om wier paa alles etthers wegne mett oss att forhandle, tha mue wore stadtholdere oc offuersthe wti wortt feltleger ther for byenn giffue the etthers ambassather, som i wdskickendes worde, frii secker oc christelig leyde, huilkenn wii wbrødeligen holde wille. Befallendes etther gud. Schreffuet paa wortt slott Callingborge løffuerdagen nest epther sancte Gertrudis jomffrues dag aar etc. mdxxxvj. Wnder wortt signett.

Tiill Malmø. Wii Christiann etc. Helße etther alle, menige borgere oc jndbyggere wtj Malmø mett gud. Wii giffue etther tilkende, att wii noger tiidt sidenn indginge en handell oc contract mett the lybske, saa the mett oss forbragne erre, wdi huilken contract oc handell bode y oc the Kiøpnehaffnske ere mett indtagne, saa attj oc the mue oc bliffue, huar i ßamme handell oc contract inden midtfaste førsth kommendes indgange wille, som wii formue attj wden tuiffuell well forstandet haffue wdaff the copier, som etthers borgmesther oc raad ere tilskickede, oc the wdenn tuiffuell etther haffue tilkende giffuett. Oc haffue wii nu wdj the hellig threfoldighetts naffnn giffuett oss selff her ind wdi wortt landt Sielandt tiill wortt slott Kallingborg, och wille etther mett thenne wor schriffuelße paamintt haffue, om i same handell oc contragtt inden for^{ne} dag oc tiidt indgange wille, tha ere wii offuerbødige att wille samme handell oc contragt wdi alle puncter oc artickele wbrødeligenn holde. Huar samme handell oc contragt icke inden for^{ne} tiidt indgangendes

des worde, oc ther siden kommer ydermere skade oc forderffue aff, tha wille wii mett thenne wor skriffuelse oc paamindelße oss wndskylt haffue. Oc begere wii strags etthers schrifftelig gensuar, hues i ther wdi berodtt erre oc gøre wille. Kende gud att oss forbarmer bode etther oc andre rigzens indbyggers skade oc forderffue, som aff thenne fegde kommen er, oc mer forderffue som thetz were tiilstaa wiill, om thenne fegde lenge wore skall, oc will ßamme fegde altingest recke tiill rigzens indbyggere, som ere emod huer andre indenbyrdis, oc forunderer storligen, attj thett icke sielff besinde kunde, att mange omligendes rigzens naboer høre gierne slig tuidragtt oc forderffue, som riigßens indbyggere giøre thennem sielff. Faller etther tilsinds att forskicke noghre etthers fuldmegtige hidt tiill oss i theße dage, ther widere paa alles etthers wegne mett oss att forhandle, tha skulle the mett thette wortt obne breff haffue wor frii secher oc christelige legde tiill viij elle(r) x aff etthers medborgere, eller ther wnder, saa mange etther teckes, att ferdis tiill oss hid tiill wortt slott Kallingborg, oc saa lenge the hoss oss ere, oc siden wti theres behold wdigen ind wtj Malmø, wden all argelist, wbehindrett aff oss oc alle andre wdi alle maade, wed wor christelige oc førstelige tro oc loffue. Paa wortt slott Kallingborg løffuerdagen nest epther sancte Giertrudes jomfrues dag aar etc. mdxxxvj etc.

Tiill Kiøpnehaffnn. Wii Geuertt Skenck feltherre wdi Christopher van 145
Welthens affuerrelße, Kortt Penning, offuerste, mett andre ko. mts. wor naad^{te} herres beffelsmend her wtj h. k. mts. legrete for Kiøpnehaffnn, helße etther alle, borgmestere, raadmend oc menige borgere, som bygge oc boo wti Kiøpnehaffnn. Wider att oss wtj teße dage erre nogre merckelige breffue tiilhande komne, som etther oc then menige mand oc alle etthers børnn oc epther kommere alßom størst magtt paaligger. Saa wilde wii tilskicke etther samme breffue, oc thennem wdi ingenn maade forholde for etther, paa thett att ingen erlig mand skall wdi framptiden haffue orsage emod oss, om samme breffue fortagtde oc nederlagne bleffue, oc ther ydermere skade oc forderffue epther komme. Nu haffue wii well formertt, att alle the breffue, som ther saa indskickes tiill etther wti byenn, wnderslaas oc fordylliis for etther, saa att the icke mue komme then menige mand tiill hende, ther fore holde wii nu samme breffue hos oss, oc ingthett forskicke thennem, før en wii kunde enckede wide, om same breffue mue etther tiill hande (komme). Oc ther som i wille skicke iij eller iiij aff etthers metborgere hid wdi legrett, att annamme samme breffue, tha skulle the, som i om same breffue wdskickendes worde, haffue frii, felig, secker oc christelig leyde hiid wtj legrett, att annamme samme breffue, oc siden frii, feilig oc wbehindrett wdj theris beholl

egenn

egenn wdi Kiøpnehaffn, wdenn all argelisth, wid wor christelige tro oc loffue. Tiill windisbyrtt haffue wii for[ne] Geuertt Skenck oc Kortt Penning paa alle befallings mendtz wegne lade(t) th(r)ycke wor signett etc. Datum in castris regiis oculi aar etc. mdxxxvj.

Wij Christian etc. Helsze etther borgemestere, raad oc menige borgere, køpnehagenske indbyggere, meth gudh. Wij giue etther tiilkende, ath vij haffwe indgangeth en handel met the lypske oc andre vendiske stedher, och ere y vdj same handel indtagen och vdj alle modhe vell foruoreth, saa frampt som i samme handel inden vj vgger aname viille, som samme handell ydermere vduiser och indeholler. Och haffwe vii titth och offthe screffuith vore breffue tiil etther borgere och ten menige mand vdj Køpnehagen, och haffwe dogh ingen swar fanghet paa samme breffwe, hwiilketh off storligen forundrer, effter the christelige tiilbudh, som vij met etther tiilbødhet haffwe, och ere end nw offwerbødige, ath viille annamme etther for vore kere vndersotte, och holle etther alle och huer besønderlige ved
149 logh, skell och retth, priuileger och friihedhher, och off vtj all tiilborlighet finde ladhe saa frampt som i etther end nu tiil off giue ville. Och begere end nw aff etther ther paa etthers aluorlige swor, huad i ther om gøre och lade viille. Kende gudh at off forbarmer oc yndkes offwer then store besueringh, som riigzens indbyggere nw paa henger, bodhe inden byen och vden, och end ydermere her effther tiilstander, om thenne fegde lenger vore skall. Och haffue vij nu vdj the helige treffollighetz naffn giuet off hiid offwer tiil vort land Sielandh, och ther som i viille skiicke nogre etther ambasater tiil off ydermere ther om met off at handle, tha skulle same etther ambasatter, som i tiil off skickendes vorde, dog icke offwer xij personer, haue vor frij, felich, secker och christelig legde, at ferdes tiil off, oc saa lenge the hoff off ere samme handel at berame, oc siidhen frij, felige och vtj theres behold egen ind vdj Køpnehagen, vbehindret aff off oc alle andre paa vore vegne, som for vor skyld ville oc skulle gøre oc ladhe, ved vor furstelige och christelige tro och loue. Ther som i lenger forholde och etther ydermere forfføre lade, som i her tiil giord haue, etther selff saa vel som andre rigzens indbyggere tiil stor skade och forderffwe, oc ther kommer ydermere skade oc forderffwe aff, tha viille vij met thenne vor paa myndelsze vndskyld vere. Giiffuith paa vort slot Kalingborgh søndagen letare aar etc. mdxxxvj vnder vort singnet.

150 Item Vincentius Møllenhower patzpurtt mett hans hustru, en dreng och tuo klippere for en wognn.

Claus van Kranich ett opne breff.

Thomes

Thomes Gedne aff Lunden i Engeland och Frantz Bleck et breff tiil frue Lysabet her Claues Bildes, att myn herres nade haffuer taget theres skiib sig och riiget tiill tieniste, och haffuer nu vndt thennem alt theres goz igen, som hun fran thennem taget haffuer. Idem et siøbreff.

Item Domstrup paa then haffre som i Skaane, Laaland oc Falster er.

Item en forscrifft tiill her Tyge paa frue Gertruds vegne.

Item en scriffuelße tiill her Tygge paa Jyrgen van der Wiskes vegne.

Item ett fordelse breff tiill Hadersløff for Dande Dracko.

Item ett breff tiill (Erik) Ericksen, att hand lader mesther Chrestiernn Hvidt fange thett acker tiill ko. mats. jactt, som ligger vdj Sønderherritt.

Christopher j pasbor j klipper.

Wii Christiann etc. Giøre alle witterligtt, att effther thii att menige Suineborgs oc Nyborgs borgere oc borgerske, som nu ere wdi Kiøpnehaffnn, haffue nu hatt theres wisse ambeßather oc sendige budtt her hos oss mett fulmagt paa alle theres wegne, oc suore oss hulskaff, mandskaff oc thro tieninste, att wille holle oss for theres rette herre oc konning, tha haffue wii aff wor sønderlig gunsth och naade annammett thennem oc alle andre theris medborgere oc metborgerske, ehuorsomhelsth the erre, som sig weluilgen wnder oss giffue wille, for wore kiere wndersotte, saa the mue drage hiem mett theris hustruer, børn, hion, tiennere oc altt theris medhaffuendes godtz, tiill theris bo och bygge egenn, oc ther søge theris nering oc bierring, oc hues the her tiill thenne forde(r)ffuelige fegde emodtt (oss) och rigett handtlett oc giortt haffue, skall were thennem aldelis forlatt oc tilgiffuett, oc skall were oc bliffue en klar oc aftalen sag, oc aldrig arges ther paa aff oss eller nogen epther thenne dag wdi nogre maade. Samledes haffue wii aff ßamme gunsth oc naade tagett, annammett oc wndtfangett, oc nu mett thette wortt obne breff tage annamme och wndtfange thennem och alle theres medborgere oc medborgerske, som wille were oss lydige oc wnderdanige, theres hustruer, børn, hion, tiennere, goz, rørendes oc wrørendes, jngtet wndertagett, ehuatt thett helst er eller neffnis kand, wdi nogre maade, vdinnen wor konninglige hegen, wern, friid oc beskiermelße, besynderligen att wille forsuare, beskerme oc fordattinge tiill alle retthe. Dog mett ßaa skell, att the skulle stande huer mand tiilretthe for oss for hues dell, ßom the thennem haffue tiill at talle mett rette, oc skall ingen were

theres

theres domer wden wii selff. Thii forbiude wii alle, ehuo the helst ere eller were kunde, serdelis wore fogeder, embitzmen, hoffuitzmend, capiteiner, krigis folck oc alle andre, som for wor skyll wille oc skulle giøre oc lade, thennem her emod paa perßoner, hustruer, børnn, hion, tiennere oc hues gotz, som the mett thennem haffue, rørendes oc wrørendes, att hindre, hindre lade, møde, platze, dele, fende, wmage eller wdi nogre maade wfforrette eller forfang att giøre, wnder wor konniglige heffun, (oc) wrede. Giffuit paa wortt slott Kallingborg tiisdagen nest epther søndagen letare aar etc. mdxxxvj wnder wortt signett.

Relator dominus Magnus Gøye miles et magister curie.

151 Item en schriffyelße tiill Skelskøør borgere, att ko. mt. haffuer giffuet frue Dorthe her Knudt Rudtz then kyste met syn tiilbehøring, som hans nade lod besee ther i byen, att the then lade hynde fylge. 2ª feria post judica, Helsingøør.

Relator her Moegens Gøye.

Otte Gyllenstiern en quitantze paa syn egne och paa mester Christiern Huidz vegne paa iij^m vij^c lxxx jochimsdoler, som hand antworde ko. mt. sielff aff then siølff skat ij lod siølff aff Nørre Jyutland. Datum vdj Helsingøør othensdagen nest epther søndagen judica anno etc. mdxxxvj Relator Joen Warnstorp.

Detthe er then edtt som Malmøff borgere haffue suorett ko. mtt. etc.

Wii Jep Nielßenn, Jens Fynnbo, borgmesthere, Jep Hanßenn, Søffrenn Søffrensen, raadmend, Morthen Persen, Tyge Christiernsen, Poell Friis, Oluff Werchmesther, Pouell Schriffuer, Suend Schriffuer, borgere, mett fuldmagtt aff then menige mand wdi Malmøø wdskickett a(m)baßather, loffue oc sige paa ere, christelige troo oc loffue oc the hillige euangelium, att wii oc wore medborgere oc byes indbyggere wille nu her effther were hogbornne første, her Christiann etc. konning Frederichs sønn, wduold konning tiill Danmarck oc Norge, oc Danmarck wortt federne riige huld oc troo, oc wille aff alld wor magtt oc formue wide oc ramme hans ko. mts. oc wortt federne riges besthe oc bestand, oc affuerge hans naades oc rigens skade oc forderffue, oc ey lade off detinge, truffue eller handele fran hans naade i nogre maade, som erlige thro mend oc wndersotte bør att giøre theres rette herre oc konning, oc holde Malmøøs by tiill hans nades troer hende then stundt hans naade leffuer, oc epther hans naades døødt tiill huilkenn Danmarck riiges raadt for herre oc konning korendes oc kesendes worde, oc tiill ingen andenn. Thette altt for berørtt loffue, schuerie oc sige wii paa wor christelig troo, ere oc loffue oc thet hellige euangelium, saa santt hielpe off gud oc alltt thett hilligtt er.

Mesther

Mesther Claus Wrne } ett fylgebreff.
Abbett Christiernn }

Tiill alle lantzting om fred.

The knecthe i Mallmøø ett pasbord ett søbreff.

Erlig oc wel. off elsk^{e} Niels Bøye ett pasbord tiill Suerge, att han haffuer handlett erlig emod off, oc hollid sig emod finderne som wed burde etc.

Jachop Bagge wt supra.

Ett fordelße breff tiill Thage Otßen, att han skall fyllie the lantzknecthe op tiill lande merkett.

1 fordelße breff tiill Otte Ranßo tiill Lantte Holsthen.

1 breff tiill abbedenn aff Eßerum.

Ithem haffuer her Tygge Krabbe fangett quitanze paa hundrett thre oc thiuffue jachim dalere, som Joen Warnstorp fick paa Helßingborg slott fredagenn nest epther søndagen judica aar mdxxxvj. Relator Joen Wornstorp.

Thomes Jensen aff Swinborg et protectorium och søbreff pro se et uxore. Albret Hansen ibidem lige saadant et breff. Las Bangh ibidem lige slig et breff.

Nis Persen i Medelfardt et pasport. Jesper Søffrensen aff Aars et pasport. Jens Offuerskerer och et pasport. Hans Lassen och et pasport. Jep Poelsen och et pasport. Jep Hanssen och et pasport.

Tiill her Trudt Wlfftandt att hand giffuer ko. mt. postui(ße) tiilkende nar 152
skyttet tydt vp kommet er.

Tiill Engelholm att ko. mt. sender thennem lxxx landzknegkte, att the skye thennem vnnderholding for theres pendinge, tiill the anderledes fange ko. mts. scriffuelße.

Tiill Halmstedt, j^{c}xx landzknegkte.

Bent Trøelsen i Lundom et beskermelße tiill sig, syn hustrue, børn, hion, gordt och gotz. Relator her Tygge Krabbe.

Per

Per Jyude et forscrifft tiill her Henrick Roßenkrantz, att hand lader komme hannem tiill syn huff och boo igen, och lader hannem nyde ko. mts. schryffuelße got att.

Theße eptherschreffne skulle giøre folck wd tiill Norge, oc skulle the were i Landskrone wor herres himmelfartsdag i thett aller senisthe, mett spisning tiill sancthe Michils dag etc.

Electus aff Ottense xx.
Sancte K(n)ud ij. Prier.
Dalum ij.
Holmeclosther ij.
Hagenskoff iiij.
Hintzegauell ij.
Fru Elßze aff alle sine leen ij.
Langeland vj.
Dronningen aff hindis slott xxx.
Abbet i Halstedt j.
Bispenn aff Wentzyssell xx.
Bispenn aff Wiiborg xx.
Bispen aff Riibe xx. Oluff Munck.
Proffuesthemn aff Westheruig viij.
Weskøll iiij.
Eßenbec ij. Axel Jwl.
Emecloster iiij. Abbet.
Wore closther j. Abbet.
Alingcloster j.
Ringcloster. her Mogens Gøye.
Tuilom j. Abbet.
Dueholm ij. Prier.
Thuiscloster j. Abbet.
Sancte Hans i Horsens j. Prier.
S. Hans i Wiborg j. Prier.
S. Hans i Riibe j. Claus Zestede.
Skanderborg. her Mogens.
Ringclosther
Vrum iiij. Frue Kyrstine.
Skiffue ij. Jep Friis.
Lund i Mors.
Lundenes iiij. Per Ebbesen.

Bygholm

Bygholm iiij. Frue Karyne. 133
Skotborg ij. Claus Daa.
Høneborg ij. Erick Krummedyge radt.
Wandfolch herritt, Mons Munch j, raadt.
Christoffer Roßzenkrans ij, aff synn herret.
Rogze heritt j. Henrich Biørnsen.
Erich Ericßenn ett herrit j, radt, aff Honstetherret.
Her Prebernn iiij, radt.
[Her Johann Ranßo aff her Ottes leenn xviij lesther kornn, ij]*)
Eyler Harinbierg j.
Niels Kelßenn j.
Bispenn aff Roskyldt xx. Sieland.
Abbet aff Sor viij.
Antuordskoff viij.
Korßør iiij.
Holbech iiij.
Eßerom iiij.
Skouclosker ij.
Jungs hoffuet ij. Harffuetzborg ij.
Høgstruppe ij.
Ringsthet iiij.
Wor frue i Roskyld j.
Klare j.
Skolleneš.
Krogenn iiij.
Søborg j.
Abrumstrup ij.
Electus i Skone xx. Skone.
Dalby iiij.
Heritzuod iiij.
Beckeskoff j. Abbett Per.
Tomervpe j. Abbitt.
Euetz closter. Abtt Lauris.
Her Tygge Krabbe vj.
Her Mauritz Olßenn ij.
Her Knud Bill j. Her

*) Er i Originalen indesluttet i Parenthes.

Her Jacop Trolle j.
Gertt Jenßenn j.
Jacop Mauritzßen j.
Her Magnus Gyldenstiern iiij.
Her Axell ij.
Summa summarum iij^c iiij.

Breff tiill alle køpstedher offwer alth righet, ath huer borger som borgeskab haffwer skal giue iiij loed, then rige hielpe then fattige.

Folch tiil Amage.

Breff offwer Skone i alle leen om gengerdh, huerge x mend v t^r øll, iij t^r brød, ij pd. smør, et pd. oste, j stud paa iij eller iiij aar, ij fier flesk, — haffre. Kirkehaffre offwer Skone.

154 Tiil Gydinge herret, ath the ville giue then effter standendes gengerdh och sølff skath.

Ett breff tiill borgmester wdi Landskrone, att (han) skicker tiill Krogen tiill myn herris behoff halff thredie hundritt wogen skudt.

Henrich Elig ett breff om xxx les wed tiill fogeden aff Søborg.

Wor werttinde att hun maa føre sex t^er smør wd.

Tiil Skone om fetalie, Amage.

Helße etther alle vore kere vndersotte, køpstedemend, byndher och menige almuge, ehuem som helst i tiene eller tiilhøre, som bygge och boo vdj Helsingborg len, k^n met gud och vor naade. Kere venner, som i vell forffare, ath vore vhorsome oc rigzens fiender, som end nw ligge vtj Køpnehagenn och holle off oc righet samme by fore, alle vore vndersotte tiil stor besueringh, och efftherthij the nw saa forherde thennem, acthe vij vtj the helge treffolighetz naffn aluorligen at foretage thenne fegde och ther fore nu strax lade slaa eth leger paa Amage met eth tall kriigsffolch, rytthere och knecthe, och acthe nu strax vffortoget at skicke samme vorth kriigsffolch ther offuer, oc skulle samme vort krigsffolch lang tiidth
155 siidhen vareth paa Amage, ther som vij hagde hafft raad tiill vnderhollingh. Thij bedhe vij etther alle och huer serdelis strengeligen biudhe, ath i viille rette etther effther, at vdgiue en modelig gengerd, dog icke anderledes end at selge for rede pendinge, saa at huerj x mend skulle vdgiiffue en modelig oxe, ij lam, v t^r øll,

øll, iij t^{r} brødth, ij pd.smør, et pd. oste, ij fier flesk och iij t^{r} haffre, och samme fetalie skulle i strags vffortøgret føre til vor køpstad Malmøø, oc nar i tiidth komme, haffue vij beffallet off $elsk^{e}$ Erich Krwmedige, vor mand oc raad, at hand skal vnderuiße etther huorledes same fetalie skall offuerkomme tiil Amage, oc huorledes i skulle komme tiil etthers betalingh, och hand skall och lade giue etther quittantze paa huad fetalie som i vdfføre och yde, paa thet vij kunde viidhe, huilke som wdfføre och huilke som thennem fortrycke. Beuiser etther her vtj som viilge tro vndersotte bør atgøre, och som i her tiil troligen giordth haue, vij viille egen vere etther en naadig herre oc konning oc holle etther ved log, skell oc retth, saa i off tacke skulle. Giiffuit vtj vort kloster Esserom søndagen vocem iocunditatis.

Tiill alle kiøpstederne offuer alt riiget om skatt. Helße etther alle vore 156
vndhersotthe, borgermester, raadmend och menige borgere, som bygge och boo vtj vor køpstad Lundth, k^{n} met gud och vor naade. Kere venner, y forstoo vdhen tuiffuell vell selff thenne lange fegde, som off oc vore vndersotte nu vdj lang tiidth haffwer paa hengt, begynder nu dagligen ath formynskis, och vij, gud tetz loff haue, nu haffwe alle rigzes slot oc steder inde, saa ner som tiill Køpnehagen och Wordbergh. Och ther som vij nu kunde aff betale thette fremede kriigsffolch, tha viille vij met gutz hielp snarligen forskone vore vndersotte met thenne store tynge, som thennem nu paa henger, saa viide nu selff, ath off icke er mweligth, at bekomme at løne same folch vdhen vore vndersottes hielp. Thij betthe vij etther alle och huer serdelis, atj endnu paa thenne tiidth ville komme off tiill vndsettning met en mwneligh hielp i saa mode, ath h(u)erj xx borgere giue off lxxx loed sølff, then riige hielpe then fattige. Och skal for samme hielp ingenn vere frij aff the, som borgeskab haffue ther i byen. Och skulle borgemestere och raad legge etther vdj legh samell, saa ath thet gaar ligelig tiill, ath the rige komme vdj leg eblant the fattige, och ycke at the riige komme alle i leg samell, och icke heller the fattige vdj leg till samell. Och skal samme sølff vere vde xiiij dage effther ath thette vorth breff bliffwer etther forkyndth, och skulle borgemestere och raad ladhe thet vppebere och thet ladhe antuordhe off $elsk^{e}$ Erich Krwmedicke tiill Alneruppe, vor mand och raad, met clare regiisther, hand skall lade thet skiecke offwer tiill vor mynthemestere, at mynte vtj pendinge tiil vort kriigsffolcks besolding. Ther met gøre i off synderlige tiill vilge och etther selff storligen tiil gaffn oc fordell. Thij ladher thet engen lundhe. Wndher vorth hylleste och naade. Giiffuit vtj vor stad Malmøø langefredag 1536.

Tiill

157 Tiill alle kiøpstederne vdj Skaane.

Malmøø	Lycka	Wordtbierg
Helsingborg	Halmstedt	Ystedtt
Landskrone	Wæe	Semershaffn
Lundh	Trelleborg	Røtneby
Engelholm	Aahus	Ausker
Falsterbo		Siølffuesborg
Skaanøør		

Tiil Skone. Helsße etther alle vore tro vndersotte, bynder och menige almuge, ehuem som helst i tiene eller tiilhøre, som bygge och boo vtj Helsingborg leen, k[n] met gud och vor naade. Kere vener, i forsto vden tuiffuell vell selff, thenne lange fegde, som oss oc vore vndersotte lang tiid paa hengt haffwer, begynder nu dagligen at formynskes, och vij, gud tetz loff haffwe, nw haue alle rigzens slot oc steder inde, saa ner som Køpnehagen och Wordbergh slot alene, oc ther som vij nu kunde affbetale thette fremede kriigesffolch, tha viille vij met gutz hielp snarligen forskone vore vndersaatte met thenne store tynge, som thennem nu vdj lang tid haffuer paa hengdth. Oc forsto i nu sell, ath oss icke er mueligth, ath løne thette fremede krigesffolch vdhen vore vndersottes hielp, huilketh vore elsk[e.] d. r. r. och menige adell vtj Skone aluorligen haffue offuerneghet, och haffue ther fore beuilget och sambtygth oss en muelig hielp ath fange aff thenne menige mand, saa at huerge xx mendh skulle giue oss xl loed sølff, then riige hielpe then fattige, oc skal for samme skat ingen vere frij, huerken møllere eller andre, vdhen vggedags mend, som bo for prelaters oc godemendtz gorde, och pleyer at uere frij aff ariltz tiidh. Och haue vij beffallet oss elsk[e.] her Tygj Krabbe, ritther vor mand oc raad och D. riiges marsk, met vor scriffuer, som ther hos skal vere, och lade legge etther vtj legh samell, saa at thet gor liggelig tiil, ath then riige hielpe then fattige, oc skal hand same skath oc hielp ladhe vppebere met for[ne] vor scriffuer, och then lade antuorde vor oc rigzens myntemester vtj Rosskilde, som thet skall mynte vtj pendinge tiil at betale oc løne for[e] vort krigsffolck meth.

158 Fynn skulle antuorde siølffuet Christoffer Olsen

Othennße. Bogenße. Swineborg. Faborg. Assenns. Medelfardt. Nyborg. Kyrtemynde.

Langeland, Rudkiøping Christopher Olsen

Jyntland

Jyutland skall Axell Jwll vppebere.

Riipe. Kolding. Wedle. Horßens. Waarde. Aars. Gryndo. Ebeltofft. Randers. Ringkiøping. Marriagger. Aalleborg. Høffbroe. Høring. Skaffuen. Tystedtt. Nykiøping i Morss. Skiffue. Wiiborg. Holstebroe. Sæby. Lemwiig.

Siellanb skall antuorde myntemesteren

Køge. Prestøø. Woringborg. Roskyldtt. Hebbinge. Stege. Restuedt. Kallingborg. Skelsøør. Korßøør. Slagelse. Ringstedt. Holbeck. Slangerup. Helsingøør. Siøborg. Nykiøping i Otzherret.

Laaland och Falster skall Hans Vrnne vpbere.

Nykiøping. Stubkiøping. Mariboe. Nagskow. Nystedt. Saxkiøping.

Møen skall Hans Vrnne vpbere. Stege.

[Ithem ett breff till Hans Vrnne, att hand annammer thenne siølff skatt aff theße forscreffne kiøpsteder, och lade thet saa frambelis mett thett aller første forskicke till myntemesteren vdj Roskildtt, att myntte vdj pendinge till kon. mts. kriigsfolckis besoldinger]*).

Amster Weuer van Yßenoch mett en klipper ett paßportt till Tyskelantt.

Theßße eptyne leen i Skone ere tiilscreffne om skat, saa att huerie xx bymend skulle giffue xl lod sølff, och ingen vere frij ther fore, vden vgebags mend, som boo for prelathers och godemendz gorde, och haffue verit frij aff arilz tiidt. Och skulle lendzmendene huer vdj sit len mett en scriffuer, som electus aff Lund skal tiilgiffue thennem, vppbere samme skat.

Helsingborg leen	her Tygge Krabbe
Wiillandzherret	Gert Vlffstandt
Gersherret	her Jacop Trolle
Lindholm leen och Høyby	her Mogens Gyldenstiern
Gladsaxe leen	her Knudt Wiilde
Nesbyholms leen	Electus
Falsterbo leen	her Mogens Gyldenstiern
Frosteherret och Onßeherret	her Axel Bragde
Torneherret	her Holgerdt
Fersherret	Jacop Sparre

Laugholm

*) Det Indklammede er i Registranten overstreget.

Laugholm leen met Østeherret
och Halmstedherret — her Holgerdt Wiffstandt.

Siølffuesborg leen och Lyckaa leen finge ingen breffue.

159 Melchior Suick tiil Nagskow met iij[c]
[Stubbekøping j[c]] *)
Saxkøping j[c]
[Nykøping j[c]] **)
Mariboo j[c]
Nysted j[c].

Ett beskermelße breff tiill borgmester, raadmend og menige borgere wdi Stege.

Ett pasbortt Adolph van Fleckenbygell ij klipper.

Ett pasbortt tiill Peter Dum tiill Flensborg, att han skall holle ther ing.

Jørgen Ritther v. Kraels
Hans Merckelle — tiill her Knud Rud.
Herman v. Gelhaußе

Helße etther vore kere tro vndersotte, prelater, riddere, riddermentzmend, køpstedmendth, byndher och menige almue, som bygge och boo vtj vort landth Sielandth, k[e] met gud oc vor naade. Kere venner, viidher, at for off tith och offte er kommen kere og klagemoll, huorledes mange aff etther, bodhe geystelige och vertzlige, fordriste thennem tiill, at veyre och negte vor mynth och pendinge, som vij haffwe ladhet slaa och mynthe vtj thenne fegde, endog vij tith oc offte haue ladhet vore breffue vdgaa tiil alle køpstedher saa vell som til lantztingh, ath huer skulle vppebere samme mynth huer slagen effther sith verth, som then er slagen och mynthe fore, och forundrer off icke liddhet, ath i ther offwer foragte samme vor mynth. Tha er end nu tiill etther alle och huer besynderlige vor
160 aluorlige beffallingh och endelighe viille, atj end nu huer rette seg epter, at vppebere samme vor mynth, bodhe kleping och rwnd mynth, huer effther sith verdth, i alle maadhe som samme vor mynth slaget oc sat er, stycket paa ij ℔, j ℔ viij ß oc iiij ß. Fordrister seg her effther noger, entig geistelig eller vertzligh, høye

*) Det Indklamrede er udstreget i Registranten.
**) Ligeledes.

høye eller lage, edell eller vedell, at straffue oc negte forne vor mynth, tha ville vij ther offwer saa ladhe straffue, som bør at straffues offuer thennem, vore breff oc bud icke holle viill. Och haffue vij thette vort breff ladhet vdgaa, paa thet huer skall end nu viidhe, at vore seg for skade, och huilken som ther bliffuer beffundhen met effther thenne dag och bliffuer straffueth, tha skall hand icke haffue seg ath vndskylle, ath hand ey er nogsom atuoreth.

Borgemestere, raad och menige borgere i Lund haffue berett for oss, huorledes att thennem sker forfang paa theres tørredag, saa the then icke mwe nyde epther gammel siidwon, thij haffuer ko. mt. aff sønnerlige gunst och nade vndt och tiilladet, att the mwe nyde och beholle theres frij tørredag om løffuerdagen, epther som the tiilforn aff gammel tiidt haffue hafft epther theres byes privilegier. Samelédes att the skulle mwe bliffue vnder ko. mts. fadbur, och ey forpantes eller ther fran forlenis tiill riddermends mend eller andre i nogen maade. Samelédes skulle the icke vere plygtiig tiill att age for nogen (anden) end for vort eget fadbur och folck eller the, som vort breff och pasport haffue. Relator her Mogens Gøye. 161

Nota. [Sty Bagge et breff paa Lysteleen vdj Norge vdj sex sambfelde aar, dog met saa skel, att hand skal giøre ther aff tiilbørlig tieneste nar hannem tiilsiges och behoff giøris. Datum i Malmø, langfredag anno etc. mdxxxvj. Dominus rex per se]*).

Engelholms borgere breff, att the skulle ingen vere plygtige till att age, flytte eller føre vden ko. mts. eget fadbur och folck, och the som haffue ko. mts. breff och paßport. Datum Helsingborg, iij dag paske anno etc. mdxxxvj. Relator her Tyge Krabbe.

Jacop Flemyng et breff, att ingen skal dele paa hans goß.

Vngewasken van Acken.

Item en schriffuelße tiill Erick Ericsen, att hand skall afftacke och forløffue ij fennicker aff the knegkte, som ther ere vdj landett, och la(de) thennem vedt roder drage aff landet, och riffue fennicket aff och tage tromen fran thennem.

Tiill mester Chrestiern Huidt, att forskicke huder hidt tiill Sander Leylle. Et

*) Det Indklamrede er i Registranten overstreget.

Et tiill Per Ebbesen och Axel Jwll om samme.
Et tiill Christoffer Olsen om samme erinde.

Nota. [Jffuer Kock aff Romeegh et breff syn liffstiidt paa for[ne] Romeegh gord och et øde bygstedt, kalles Anckersholt, liggendes paa Romeegs marck, for slig aarlig affgifft, som ther pleyer att giøres och giffuis tiill Lundenes Slott. Cum clausulis consuetis et jnhibitione solita. Datum Helsingøør, fierde dag poske anno etc. mdxxxvj] *). Relator Siuordt Swyn.

Margrete Nielsdatter et protectorium in communj forma.

Jtem breffue tiill Roskyld oc Kiøge om thе, som komme wd aff Kiøpnehaffnn oc icke haffue (v. n.) herres beskermelße breff, att the griffue thennem oc sende thennem hiid wdi legrett, oc hues the thet icke giøre, tha skulle the findis wtro wndersotte. Ett breff tiill landstingett eodem modo.

Ett pasportt for mester Hans van Menerstadt oc Jacop Edelmandt van Spiir, mett iij klipper och en dreng.

Christoffer Skenck van Embden et paßport paa iiij heste.

Robermunt van Aaken et paßport. Claws Bur.

162 Jtem ett breff tiil borgmestre oc raad wdi Horsens, att the tilsie en fange, som heder Laues Stolßuen, att hand søll thenne breffuißer.

Ett pasbor tiill Jep Biørnsen 1 klipper.

Jens Perßen
Jacop Pouelsen } mett hesthe oc wogett ett pasbortt.

Ett pasbortt tiill Pether Breckenfeller mett 5 perßoner oc 5 klippere, mett fordelße, ferger, oc en wogen.

Ett pasbortt tiill Lauritz Gulsmid aff Kolding mett ij klipper.

Nota. [Jtem Anders Emicksen fick breff, att hand skall haffue forßuaret for hues gotz och tiener som ligger tiill then helgeaandz closter och hospital vdj Faborg, epther thet breffs lydelße, som hand ther paa haffuer aff konning Frederick, dog met saa skel, att hoeff visse rentte och vpbørsel, som ther aff falder, skal

*) Det Indklamrede er i Registranten overstreget.

skal forwendes tiill the fattige, singe och sare mennisskers vpholdelße. Datum Helsingøør 3ª feria post quasimodogenitj anno etc. mdxxxvj] *). Dominus rex per se.

Jyrgen Rodemandtt ett paßportt tiill Hadersleue, och ligger vnder Jacop von Ausborch, met en klipper.

Jyrgen van Hyrsburg
Caspar van Hyrsburg } et pasportt offuer till Fyen.

Neels Marquardsen ett passportt offuer tiill Jutlandt.

Per Hansen, byfogett vdj Malmøø, en forscrifft tiill abbeden vdj Eßerom, att hand wilde vnde hannem en gode skude vedt for hans pendinge.

Grete Holstes
Magdalene Pypers } et paßport.

Gotschalck van Ghemen et paßport tiill Hußum.

Henning Guldsmedt ij kobbel heste.

Theus van Fendell.

Hans Welthus 1 dreng met klipper tiill Riffue.

Per Jude och Niels Matsen ett quittebreff.

Jahann Mulertt sielff fierde met vij klippere et pasportt.

Wolther Wolting
Blanckertt van Møggell
Herman van Mønsther } ett pasportt.

Michel Kraus van Koberg
Hans Kremer van Kuntßig } ett pasportt.

Tiill borgemesther och raadtmendt vdj Kiøpnehaffnn. 163
Helsen mett gudt. Som i scriiffue, attj icke wille quitte Claus Holste fore then ethers metborger, som wij tiill ether skichtte, tha sende wij ether nu Claues Holste igien och wille beholle samme ethers borger. Som i och scriffue, att ether tyckes

*) Det Indklamrede er i Registranten overstreget.

tyckes vnderligtt were, att her føres saa mange regementte, som skall were en store orsag tiill thenne langsom feide, tha maa i wiide, att wij haffue offuer all Danmarks och Norges riige, vndertaget Kiøpnehaffn, en regerende koning, som er hogbornne første och stormegtige herre, her Christiann, konning Fredericks søen etc., och thet hans kon. mat. haffuer saa mange regementte, bode till land och wandt, thet er kriigs brug, och wiide i well sielff orsagen ther tiill; men huor mange regentter i haffue vdj Kiøpnehaffn jntagett, och huorledes i dagelicken aff thennom lade ether vndertuinge och forføre, ether sielff och mange flere tiill store skade och forderffue, thet will enden well vdtuiiße. Ether her met gudt be-befalendes. Scriffuit vdj ko. mts. feltlegre for Kiøpnehaffn ottensdagen nest epther søndag cantate aar etc. mdxxxvj.

Kon. mats. forordnette ra(ad) her vtj legret for Kiøpnehaffn.

Ett pasbortt tiill Jon Perßenn tiill Laaland mett en klipper, en karll oc mett en klipper. Marthen Sißе oc ett. Rasmus Becker ett pasbortt.

Et breff tiil Malmøø, Lantzkrone, Helsingborg, Helsingøør, at the sende hiidt alle the skuder, ferger oc store bode, som ther ere, saa at the ere her for Huidøør nu paa søndag i thet seniste, oc at the tage met thennem fetalie til theres eghet skibs folc xiiij dage iij^c bønder, ath the ere her nu paa søndag met skoffle oc spader, och thennem skal Mark Tidemand flij hiid oc fylge selff met.

164 x mend
j oxe, iij lamb, j t^e brød, ij t^r øll, ij pd. oste, ij sier flesk, 4 høns.

Speidere. Roskilde, Køge, Prestøø. Et breff tiill alle køpstedher i Sielandh, ath alle the folch, ther komme aff Køpnehagen, at the strax skicke thennem hiidth i leyret, vdhen all forsømelße, huilke som icke haffue k. mt. eller h. n. raatz pasbordth etc.

Item ett breff tiill landskronne tiill tolleren, att hand lader Per Skaues bud fange ett lest grofftt krudtt. Exaudi.

Mette Loffueløff mett en klipper ett pasbortt tiill Flensborg.

Tonies Skreder fan Husum iiij klipper mett en dreng.

Jacop Hansen, ij koner, thry børn oc iij hesthe.

Herman

Herman van Deuenter mett klippere.

Henrich v(an) Hamell byskytte fordelße mett thuo wogne.

Jøren Hollensen. Andress Buntmager. Mattis Bacsen. Søuerin Netler.

Item ett breff tiill prier wdi Andersko, att nogle aff myn herres archelier 165
hesthe io icke haffue wnderholling tiill samme hesthe oc iiij stalßuenne etc. forstander wdi Anderskoff.

Pether van Hinßehou, mesther Niels.

Hans fo Haderslеff mett en klipper.

Ett breff tiil Skack Ranßo, att hand tilsier Per Perßen, som ther er epther fetallie, att hand giffuer sig tiill floden; thesligeste hues skibe ther wnder landene ligendes eere, att the kome wfortøffuett hiid till floden.

Ett breff tiill the skytthet haffue wdi befalling for Worbierg, att the mett thet snariste skicke skyttett hiid tiill legred etc. mett h(uis) ther tilhør.

[Item ett breff att ko. mt. forundrer, huarfore Per Perßen ther saa lengge liger, att hand giffuer seg jligen wdi floden]*).

Ett breff tiill Stubbekiøpen, att wii forundrer, huarfore theres iagt wden forlo(ff) saa er løffuen hiem, att hun kommer strax egen oc løffuer i Kallebo sund tiill wor boyertt, som Jep Torßen er paa etc.

Jahann Jeger ett pasbort mett en klipper.

Gøre alle vittherligt, at vij aff vor synderlige gunst oc naade, saa oc for troskab oc villig tieniste, som off elsk^e Claus Eggerdsen tiil Ermelundth, vor mand oc tiener, off oc righet her tiil giord oc beuist haffwer, och her effter troligen gøre beuise maa oc skall, haue vij vnt oc forlenth, oc nu met thette vort opne breff vnde oc forlene hannom vort oc kronens hospital, som er spedelsby paa Møen liggendes, met all samme hospitales rente oc retthe tiilligelße, som ther nu tilligger och som th r tiilliget haffwer vtj hogborne fyrstes koning Hansis tiidth, ingthet vndhertaget, at haue, nyde, brugge oc beholle til saa lenge vij ther anderledes om tiilsigendes vordhe, bog saa at for^ne Claus Eggerdsen skal skicke the arme

siuge

*) Det Indklamrede er i Registranten overstreget.

siuge menisker, som bør at hollis vtj same hospitall, theres tiilbørlige vnderholling, som ther aff bør at holles met rette, oc bygge och forbedre same hospital, oc
166 holle the tienere, ther tilligge, ved log skel oc reth, och inghen aff thennem vfforrette, oc icke forhugge eller forhugge lade nogre the skoue, ther tiillgge, tiil vpligt vdj nogre modhe. Thij forbiudhe vij alle, ehuo the helst ere eller vere kunde, serdelis vore fogdher, embitzmend och alle andre, for[ne] Claus Eggerssen her emod paa for[ne] hospital eller nogre same hospitales retthe tilliggelsze hindher eller forffang at gøre i nogre mode. Vndher vorth hylleste och naade. Giffuith vtj vor køpsted Roskiild fredagen nest effther vor herres hemelffars dag aar etc. mdxxxvj.

De mandato proprio regie maiestatis.

Item etth breff tiil byndherne, at the suore hannem etc.

Gøre alle vittherligt, at vij aff vor syndherlige gunst och naade, saa oc for troskab oc viillig tienisthe, som thenne breffuisere Anders Jensen, borgere vtj Olborg, off oc riighet her til giord oc beuist haffwer, och hereffther troligen gøre beuise maa oc skal, haue vij vnt oc giuet, och nu met thette vort opne breff vnde oc giue hannem oc hans arffwinge til euigh tiidth eth stycke iord aff grabrødre kirke gordth vtj for[ne] vor køpstad Aalleborg, som recker vtj lengen vdmet adell gaden fran then iord, som vij tiilfforn gaue Jacop Jensen, oc tiil lade broen xxxiiij alne, och siidhen tiill aaen synder och vester tiil then iord vedtager, som for[ne] Jacop Jensens breff paa lydher, oc er same iord vdj then syndhre enndhe icke vden v alne i bredhen. Thij forbiudhe vij alle, ehuo the helst ere eller vere kundhe, serdeles vore fogdher, embetzmend och alle andre, for[ne] Anders Jensen eller hans arffuinge her emod paa for[ne] iord oc eydom hindre eller forffang at gøre i nogre mode. Vndher vort hylleste oc naade. Datum Roskilde die ascensionis 1536.

Relator her Oue Lunge ritther.

67 Item ett pasbortt tiill Talle Tiskens Suennd mett iij klipper.

Pether Hollender Henrich van Bremen Marchus Bremen Mattis van Tramynde	ij klipper.
Hans Inguorsen 4 Pors Andersen 4	klipper.

Kasper

Kasper wan Brusuig
Henrick = = } iij k(lipper).
Hermen = =

Jahan Kremer van Embden.

[Item Per Hansen skall lade wdferde then enggelst kraffuell, ther ligger for Landskronne, som heder løgthen, oc skall skipper Simen bliffue ther paa, som tilforn ther paa wor. Item ther skulle paa erckebispens suenne aff Lund oc aff Roskyldt her Tyge Krabbes x bodzmend, mett skytt oc krutt, en byßeskytte, epther som Per Hansen etther wnderuißendes worder *).

Lige tiill her Tyge Krabe, oc att hand er Per Hansen behielppeligen mett hues skib(s) skytt att hand hielper oss thermed paa thenne regße, oc lader schriffue tiill thennem, som skall giøre folck (ud), att the komme wd mett thet første mett fetallie etc.] **).

Item ett breff tiill Malmøske om hielp tiill skiffs skytt, hans ko. mt. will holde thennem skasløss, oc en styremand oc en temmermand, epther som Per 163
Hansen wnderuißendes worder.

Ett breff tiill Ysted om thu falckenether oc bodzmend viij, en themermand.

Et breff tiill Worbierg om xx bodzmend, ij styremen oc thuo temmermend eblant the xx bodzmend.

Ett tiill Lund om en badsker.

Ett breff tiill Landskrone oc om skytt, oc att the were Per behielppeligen ehuadt maade the kunde, att skibett kandt komme wd mett thet første.

[Ett breff tiill her Tygge taen(?) oc lade forbyggen oc baglasthe, att skulde senck, som Per Hansen hannem ydermere wnderuiße kand, then holck som ligger wdi Landzkronne haffuen.

Sambledes att hand er hannem behielpeligen mett fiele tiill Kabußer] ***).

Jacop Winis drenge, Mads Laßen, Søfren Wanderup, mett en wogen thre øg oc en hest.

Wii

*) I Marg. er skrevet: electus i Lund.

**) Det Indklamrede er overstreget i Registranten.

***) Ligeledes.

Wii hoggebornne ffurstis och stormegtiige herres, her Christians, met gudtzs naade vdtuaalldt konning tiill Dannemarck och Norge etc., woer keriste naadige herres statholder och raadt, heer tiillstede werendes vdi hanss naades ffelthlenger for Kiøpnehagen, gøre allde wittherligt, at thendne breffuiißer — *) haffuer weret heer hoess oss, och giffuit tiillkende, at handt nogen tiidt siiden bleff greben vdi Beltet och strax bedaget at indthollde vdi Køpnehagen, och er ther fore nu kommen hiidt tiill leyret, paa thet at handt wiillde fullthgøre sith loufsthe och tiillsagen. Tha effther thendt leilighedt, som seg nu begiffuer, haffue wii icke wiilldt tiilstedt hannom att indtkomme vdi Køpnehagen, daag haffue wii tiillstedt hannom, at mue nederskicke sin randtßone och annamme sith quitthe breff igen, om handt thet bekomme kandt. Giffuit vdi kong[e] mts. ffeltleygre for Køpnehagen tiisdagen nest effther gudtzs leghoms dag aar etc. mdxxxvj. Vnder kong[e] mts. signet.

169 Et breff til huer mantz tienere vtj Kalingborg len, Holbec len, Hariltzborg len, at the hielpe met heste at føre noghet skyt fraa Dragsholm oc til leyret.

En mißiue til Kalingborg, ath the sly iiij temmermend at tage noget skyt aff Draxholm.

[Et breff til Nielf Markordsen om kob(ber)]**).

Tiil Køge, Restued, at the lone k. mt. the falkenetther oc andhet skyt som the haffue etc.

Tiil her Knud Rud, at (han) holler vagt. Her Tiige Krabbe om vagt.

Thu blochuss met Medelffar.

170 Item bleff thenne sølffskatt forordinerett oc ßamtyckt, att klosterne skulde giffue etc. then søndag for guds legems dag vdi Roskyldt.

Skonne {
Herretzuod iiij[m]
Dalby iiij[m]
Helne kirke ij[m]
Beckeskoff ij[m]
Euetz kloster j[m]
Außß kloster j[m]
Tømeruppe j[m]
}

Sieland

*) Aaben Plads i Registranten.
**) Det Indklamrede er i Registranten overstreget.

Sieland

Eßerom iiij^{m}
Effuelholt ij^{m}
Knardrup j^{m}
Ringsted iiij^{m}
Skoff kloster ij^{m}
Antuorskoff vj^{m}
Soer vj^{m}
Halsthet j^{m}

Fyenn

S. Knudt i Otthense iiij^{m}
S. Hans j^{m}
Holme closter j^{m}

Jutlandt

Westeruig ij^{m}
Borlom iij^{m}
Webskell j^{m}
Tuis klosther j^{m}
Aling closther
Eßembeck j^{m}
St. Hans i Horsens j^{m}
Wor closther j^{m}
Emeclosther ij^{m}
St. Hans i Wiborg j^{m}
Dueholm j^{m}
Summa summarum lviij^{m}

[Item ett breff tiill bynder oc menige almoe wdi Skonne att —] *). 171

Item ij breff tiill her Tygge oc her Moens Gyldenstiernn, att huer giør wdaff siitt leen dag oc natt ther offuer wsparendes iij^{c} stercke bynder mett spaer oc truff, ßom Marquord Timand etther ydermere wnderuiße kand etc. oc fiorthen dages kost.

Item

*) Det Indklamrede er i Registranten overstreget.

Item ett breff tiill Malmø om fetallie.

Item ett tiill Erick Krummediige oc om fetallie, att hand giør syn flitt att ther maa komme fetallie offuer tiill Amage.

Ett breff tiill Jacop Ranßou, att hand lader Simen faa xxx wogne tiill att sende fetalie met tiill off tiill Roskyld.

Ett tiill borgemesthre oc byfogett wdi Helßingør, att the lade x lesther aff thet kød etc. fordele wiid borgerne att røge etc.

172 Item ett breff aff myn herres mundtt tiill her Tygge Krabbe, att hand will laane ko. mat. syn iij kortther slange tiill hans naabes skiibs behoff, och nar feiden war kommen tiill ende, skulle hand fangen igenn.

Item ett breff tiill Stege, att the lade theres jagtt vdrøste och løbe tiill kon. mts. orloges skiibs flode.

Thesligeste och ett breff tiill Nagskow, att the och lade theris jagtt komme tiill floden igien.

Item en kredenße tiill Malmø, Landskrone, Ysted, Trelleborg, Engelholm, Dus, electus aff Lund, bode tiill then gamble oc then ny, her Tyge Krabbe, capittell wdi Lund.

Item ith breff tiill her Mogens Gøye.

Item en credentze tiill Claues Ericksen.

Her Knud Rudth oc Claus Daa annamme hannom oc lade myn h. n. faa tiidelige viidhet, ath h. n. kand viidhet for hand komer til Kalingborgh.

Item Marquordt van Anefeld j pasbortt.

173 Søndagen post Petri et Paulj. Jacop Rantzo skal skicke hiidth j[c] leeff riiff, som duer att gerde met, oc ij[c] sterge gordstager, vj alne lange, oc skulle the vere her nu paa onsdag afften; thet breff førde Jacop Tuesen bort.

Item breff tiil byffogden i Roskilde, at myn h. n. sender hannem iij nagler aff tre, ath hand vill lade slaa søm, iij[c] effter then sterkedste nagle oc v[c] epther huer aff de andre, saa the viisth ere rede paa onsdagen eller torsdagen i thet seneste, oc hand finder huad raad hand kan; fattes hannem stoell, at hand tha lon,

lon, hannem skal stickes stoel egen her fraa Huidøør, oc hand vist sender thennem hiid nu paa torsdag. Item ath hand flier hiid paa archeliet mester Wlff iiij lest kull inden torsdagen, the skulle h. betales, ved hand icke anden raad at hand tha lon aff mynthemesteren.

Iuer Krabbe j^c slacke, och den onsdag.
Markordth Tiidemand ij^c byndher och j^c vogne.
Siuerd Grubbe j^c byndher och xx vogne.
Skiolleneff j^c byndher och xx vogne.
Klaus Ericsen j^c byndher och xx vogne.

Tisse skulle vere her paa onsdag at afften, och huer lensmand selff fylge meth, och haffue regnskab paa bynderne, ath the icke draffue hiem, och skulle the haffue tridie parten spader, tridie parten skoffle och tredie parten troff at bere iord met.

Rassmus Becker oc Per Iudhe eth breff, ath the mwe seigle fraa Stubbe- 171
køping och til Lypke met theres skib oc goz, dog the ingthet føre, som er emod forbud, och inghen lanzknecthe etc.

Hans vam Sande en søbreff fraa Vordingborg oc til Lypke lige saa.

Laurits Skreder och Hans Huidth mwe segle met Tomes oc Anders skiib fraa Ordingborg och til Strolsund met skipper Boes skudhe.

Pasborth Albrecht Førzsk
Caspar Blumme
Corth van Ceghing
Iyrgen Auffuolth
} huer met ij klipper.
Albrecht Stroch met j klipper.

Hanff Morthenssen ith passbordt ind vdi Fyen och tiillbage igen.

Rauff Katzsmann ith pasbordt met en klipper.

Christiern, Iohan Stages suendt, ith pasbordt met j klipper, egennom Fyen indt vdi Iuthlanndt.

Elsebe Gødecken vtaff Slesuiig jth pasbordt tiill seg och sine three sønner Rasmus, Thomes och Hanff.

Peiether van Kleispell, Chatrine Laurentzff och Marine Inguaarff van Husom ith pasbordt indt wdi Landt thoe Hollbsten. Wellem,

Wellem, Hertug Hanßes badtsker, ett pasbordt.

Effuert Førtzsch met en klipper.

Jyrgen Holdste ith pasbordt.

Tonnes Ericsen Hans Erichs	ij klipper.	ij pasbort.
Roloff Jahansen Geredt van Hußum	ij klipper.	

Marine, mester Jacob Bardsker sin hustrue, ith passbordt paa ij vogne heden tiill Riibe och hiidt tiilbage igen, met j suendt, Kort, och en piighe.

Per Morthenssen, burger vdi Waarde, ith pasbordt met j klipper.

Hans van Szeghe berge j klipper, syn quinde wdi Lante Holsthen ett pasbortt.

175 Per Mogenssen, Niels Claussen och Benedictz Lychoe ith pasbordt paa ij klipper.

Hanss Siuertssen aff Riißumoor ith pasbordt.

Per Lydderssen egennom Fyen tiill Synderborge.

Claues Anderssen ith pasbordt tiill Fyen.

Item ett breff tiill alle kiøpstede, attj føre fetallie wdi legredt oc ferdeliis øll.

Ett pasbortt tiill	Hermen Frederichs Jørgen van Enghußen Henrich van Hamborg	met iiij klipper.

Peither van Køllenn aff Hußom met 1 klipper ith pasbordt. Niels Perssen vdi Mallmøø ith pasbordt tiill Juthlandt, tiilbage igen. Michell Jenßen vtaff Flensburge met ij klipper indt vtj Tydisskelanndt. Blesus van Achen ith pasburdt met j klipper. Niels Kraghe sammledes ith pasburd paa en klipper indt vdj Laalandt. Engelcke Grott ett pasbortt mett ij klipper.

j breff tiill Helßingborg, att the lade teriis skuder strax komme offuer tiill Helßingør, ther att forloße nogre skiff.

Ligeruis

Ligeruis tiill her Tyge Krabbe, hues skuder byndernne haffue wnder Kulbenn oc ther wdi lenett, att the oc strax giffue thennem tiill Helsingør.

Tiill Søborgs lenn wdi same maade.

Hannss Felthhuss met ij klippere ith pasbordt.

Hanss Møenboe ith pasbordt tiill Stubbekøbing vtj Falstter.

Sammeledis at Jyrgen Gulldsmet burgmestter och raadt anttuorder hannom thet skuth paa kong^e m^tis wegne, som Jyrgen van der Wisk thennom nogenn kaart tiidt siidenn vdi foruaaring gaff.

Hanss Frandtssenn vtaff Weyle ith pasbordt igennom Fyen och hiem igenn.

Jacob Kaarssuer mett tuo klippere pasbordt.

Jenss Jacobssen met sin dreng Niels Christiernssen ith pasbordt.

Bernt van Bremmen met j klipper ith pasbordt.

Jith breff tiill Hueen, at thee fyllde x eller xij skuder och baade, thee allder størreste thee haffue, met steen tiill barlast, och ther met løbe tiill ammerallenn, och theslig[1] xij baadtmendt.

Frederick Hansssen vdi Hussom met j klipper ith pasbordt.

Thonnis Suffue, Thomes Langhe och theres dreng, Hannss Holst, ith pasbordt paa sextenn stycker klipper och øygh egennom Falster, Laalanndt och offuer tiill Femmern, och igenn indtføre humble staall och salth etc., daag saa at the schulle icke met thennom vdt eller indtføre fremmede faalch.

Reynollt Cammerling paa Femmern liige saadant paa tiuge stycker øyg och klipper.

Mattis Ramenssenn tiill Hussom ith pasbordt paa en klipper och en fole igennom Fyen.

Michel Høyg aff Mallmøø ith pasbordt paa en klipper, at mue drage igennom Falstter och Laalandt met en klipper, och siidenn ther fran och tiill Lübeck; daag saa, at hand icke schall drage offuer met andre endt met thennom, som min herris naadis pasbordt haffue.

Margarithe

176 Margarithe van Bammellenn met j suendt och iiij kliippe(r) ind vdi furstendommet.

Pelzskes knegkte ere forne vdj kiøpstederne i Skonne.

Item tiill Ystedt j fennyck
Trelleborg j fennyck
Falsterboe j fennyck
Tummerup j fennyck
Semmershaffnn j fennyck
Aahuß j fennyck
Halmstedt j fennyck
Engelholm j fennyck.

Item breffue tiill fru Mette, Oluff ßchriffuer paa Aaleholm, oc Schack Ranßou, att hand lader strax wdkomme all then agtherstadt aff then madskat, høns, ges, lam, etc.

Ett breff tiill Eßerom om fer(sk) fisk oc wildebrad.

Ett breff tiill Knardrup om fersk fisk.

Hans Lange aff Strolßundt et siøbreff, att mwe siegle her aff och tiill Strolßundt eller tiill Lübeck, och ingen anderstedz. Relator Per Skram.

Niels Scriffuer i Landzkrone et breff tiill borgemester och raadt ibidem, att epther thij att Niels Scriffuer skal vere vdj ko. mts. tieniste och forfaldt paa Falsterbode, tha beger ko. mt., att the ville forskone hans hustrue, thet beste thennem mugeligt er, mett rytherhold. Relator Frants Trebow.

Peter van Leorden et paßport tiill Amsterdam. Relator Frans Trebow.

Item schall forschriffuis tiill menige Danmarks riigis raad offuer alt riiget om en almynd(el)ig herre dag at besøge her vdj Kiøpnnehaffnn, at were her till stede søndagen nest effther sanctj Dionisij dag først komendis.

Electus lundensis antiquus mesther Aake. Electus lundensis mesther Torbern. Her Tyge Krabbe. Hr. Axell Brade. Her Holgerd Wulffstand. Her Truedt Wulffstand. Her Axell Ugerup. Her Mogens Guldenstierne. Her Clawes Podbusk. Her Knud Bilde.

Electus roschildensis. Abbas sorensis. Her Knud Rud.

Electus

Electus ottoniensis. Knud Brne. Niels Bild.

Episcopus arhusiensis. Episcopus burglanensis. Episcopus wibergensis. Electus ripensis. Her Prebiørnn. Her Jochim Lycke. Erick Banner. Her Offue Lunge. Her Mogens Bilde. Erick Krummedige. Magnus Munck.

Item obnne breff tiill alle landzting offuer alt riiget, saa at alle, som friighedt och frelsse kiendis, at the møde personligenn i Køpnnehaffnn tiill samme herredag.

Item breff tiill alle køpsteder offuer alt riiget, at the forskicke hiid aff huer by en borgemesther, en raadmand och ij borgere aff menigheden aff huer by, met fuldemagt paa alles theres wegnne, som hiemme sidde, at møde samme herredag.

Køge. Prestøø. Wardingborg. Roskilde. Heddinge. Stege. Nest- 177
wiid. Kalundeborg. Skelskøør. Kaarsføør. Slagelsse. Ringstede. Holbeck. Slangerup. Helsingøør. Søborg. Nykiøping i Otzherridt.

Laalandt och Falster.

Nykiøping. Stubbekiøbing. Mariebode. Nagskoug. Nysted. Saxkiøbing.

Fyen.

Otthens. Bogense. Swinborg. Faaborg. Assens. Medelffar. Nyborg. Kertemynde. Rudkøpinge.

Jutland.

Riibe. Koldinge. Wedle. Horssens. Warde. Aarhus. Grindow. Ebbletoffte. Randers. Ringkøbing. Lemwiigh. Mariager. Aalborg. Hoffwbro. Høring. Skaffwen. Tisted. Nykiøping i Maars. Skiffwe. Wiiborg. Holsterbro. Sæby.

Skone.

Malmøø. Landskrone. Helsingborg. Lundt. Falsterboe och Skanøør. Trelleborg. Ystedt. Lyckaa. Ausser. Engelholm. Halmstedt. Tummerup. Semmershaffn. Aahuff. Bordtbierg. Kongsbacke. Rotneby. Siølffuisborg.

Item breff tiill alle lensmend, at the tilsiige en herritzfaget met ij agtte bønder vdj huerdt herrid i sit læen, at the komme till samme herre dag tiill Kiøpnnehaffnn, met alle theres fulde magt aff almoen vdj huert herrit, som ighen hiemme sidde. Skaane.

Skaane.

Electus lundensis. Her Tyge Krabbe. Gerdt Wulffstand. Her Jacop Trolle. Her Mogenns Guldenstierne. Her Knud Bilde. Her Axell Brade. Her Holgerdt Wulffstand. Her Trued Wulffstand. Jacop Sparre. Her Axell Ugerup. Her Mourits Olssen.

Sieland.

Iffuer Krabbe. Her Johan Randzow. Abramstorp. Clawes Ericksen. Marquordt Thiemand. Her Magnus Gøye. Her Knud Rud. Melchior Randzaw. Hans Urne. Syuerdt Grubbe.

Laaland, Falster och Møen.

Albrect Gøye. Skacke Randzow. Her Johan Randzow. Fru Mette.

Fyen.

Christoffer Huidfeld. Clawes Daa. Wulffgang Utenhof. Reynoldt Hederstorph. Fru Elsse. Traneker Laffwend.

178 Jutland.

Her Prebiørnn. Her Johan Randzow. Erick Krummedige. Her Mogens Bilde. Clawes Daa. Otte Guldenstierne. Bispen i Aarhus. Henrick Biørnssen. Her Mogens Gøye. Jep Frijs. Bispen i Wiiborg. Christoffer Rosenkrandts. Peder Ebbesen. Electus tiill Riibe. Mogens Munck. Fru Kirstine her Holgerdts. Fru Kirstine her Peder Lyckes. Her Offwe Lunge. Bispen i Wendsyssell. Erick Banner.

Wiid at wij haffue forschreffuit en almyndug herredag offuer alt riiget at skulle stande her vdj Køpnnehaffn søndagen nest effther Dioniisij først kommendes, thij bede wij theg och wille, at thu retter theg effther, at møde her samme dag; sameledes at thu tilsiiger herritzfogeten vdj huert herridt vdj thidt læen, at hand met ij agkte bønder aff huert herrit møder tiill samme herre dagh met fuldemagt paa alle herritzmendts weignne som hiemme sidde, at forfare her wor wilge; her wiid at rette theg effther etc.

Peder Søffrinsen aff Hußum met iij klippere och en vogen och hans hustrue.

Wolther van Deuenter et breff tiill byfogeden vdj Køge om en vogen.

Thomes van Busk aff Hamborg ett pasportt tiill Lantteholsten.

Nota. [Item Sander Leylle, borgemester vdj Helßingøør, och Mattis Pankocken, borger vdj Kiøpnehaffnn, haffuer paa ko. mts. vegne forwisset och sagde

sagdt Peder Skram ameral goed fore Symon Ludtke aff Dantzske vdj saa maade, att Symon Lutke haffuer bekendt och sagdt, att hand hagde xvij lester rog paa et Dauenter skiib, som hannem tillhører, saa hand thet will giøre beuiseligt, att ther som hand thet jcke gøre kand, thaa skall for^ne^ Sander Leylle och Mattis Pankocken stande Peder Skram tiill rette ther fore paa ko. mts. vegne och indføre saa meget gots i stedet ighen. Datum Kiøpnehagen søndagen nest epther sancti Petrj ad vincula dag aar etc. mdxxxvj] *).

Simon Ludtke en schriffuelße tiill Christopher Hanssen, att hand antworder hannem the xvij lester rog, som hand haffuer paa skypper Adam aff Dauenters skiib, som ko. mt. haffuer hannem ighen giffuit. Relator Peder Skram.

Andreas Reyter van Worms et patzport giennom Fyen och tiill Tyskelandt 17
met ij klipper.

Reymer van Archim aff Dandske iett breff till byffogeden i Helsenør, att hand lader hannem antworde sitt skib oc gotz igienn.

Idem iett breff till Niels Perssen, att hand antvorder hannem sitt skytt, krud oc loed. Relator Per Skram.

Peter Arntssen aff Dandske iett breff till byfogeden aff Helsingøør, att hand lader andtworde hannem hans skib oc gots egienn. Relator Per Skram.

Rasmus Heyms et patzport mett en klipper giennom Fyenn och ind vdj Landteholsten och hiidt tilbage ighen.

Item en scriffuelße tiill borgemester, raadt och menighet vdj Vpslaa, att thesse breffuißere, Conrat Neue, Anthønis van der Røse, Laurens van Bomberg och Bernt van Ryckenyle, the knegktes ambasater, som ther hoff thennem ligge, haffue verit her hoff ko. mt. och berett, huor vwillig och møget vtiilbørligt att the haffue skicket thennem emod samme knegkte, then stundt Erick Gyldensterne haffuer verit ther burtte, huilcket ko. mt. storligen forwnderer. Huorfore beder ko. mt. thennem och vill, att the i alle maade lade thennem emod samme hans nades knegkte findes veluilligen och skye thennem vnderholling och theres nottørfft paa nogen tiidt, thij ko. mt. agter met thet aller fyrste, epther thij Erick

*) Det Indklamrede er overstreget i Registranten; i Marg. staaer: skipper kalles Dyrick Adams.

Erick Gyllensterne død er, at forskicke byd en anden embitzmandt op, som skal vptage mett siig samme knegkte theres betal(ing), och regne met thennem, och siiden slye borgerne theres betaling fore hues som the hos thennem fortæret haffue, att the ther fore ville her fore inden skicke thennem tiilbørligen, som gode tro vndersote bør at giøre.

Samme knegkte et patzport tiill land och vand.

Tiill Landskrone, Helsingøør, Engelholm, att forskicke skuder tiill Helsingborg, tiill att føre the knegkte tiill Jutlandt*).

Borgemester och raadt vdj Halmstedt citant Josep Falster, for att hand skulle haffue sagdt tiill Jacob Riidsmasuendt, att the skulle haffuet theres budt hoss key. mt. och hoffuitt, nu siden paaske nest forleden, att møde tiill første almynd(el)ig herre(dag) her vdj Kiøpnehagenn.

Jenss Lauritsßenn siellff sietthe, prouestenns suenne vtaff Westterwiig, ith pasbordt, at thee haffue nogenn tiidt tientt paa kong^e^ mtis. skiibe, och hanss naade haffuer nu forloffuit thennom, at muge drage hiem tiill theris haasbunde igenn.

Item en schriffuelße tiill Christopher Hansen, att Hans Steen borger tiill Dantzick haffuer nu verit her hoss ko. mt. och beret och mett en certification, som the Dansker vdtgiffuit haffue, jndholdendes beuiist, huorledes att Claues van Entzen, theres metborgere, haffuer mett vdtstreckede arme och vprocte fingere sworen och certificeret, huorledes att hand haffuer thij lester rog paa skypper Bernt Johanßens van Grøningen skiib, som hannem sielff tiilhører, som for^ne^ Christoffer Hansen paa ko. mts. vegne haffuer tiill sig anammet. Thij beder ko. mt. hannem, att hand antuorder hannem samme x lester roug ighen. Relator Per Skram.

Abbet Oluffs aff Wiidtskiilldt claaster suenne, Oluff Magennsßenn, Magenns Jibssen, Per Haffuentorn och Niels Jude [breff] at thee haffue tientt paa k. m. skiibe, och ere nu forloffuit at mue drage hiem igenn tiill theris haasbundt.

80 Abetthernis Suenne, vtaff Emklaastter abbet Peder och abbet Morthenns vtaff Wore klaaster, schulle haffue pasbordt, at muge drage hiem tiill Juthlandt tiill theriss for^me^ haasbunder. Abbet Pèders suennes naffne Seuerin Michellssen, Jenss

*) Ovenover denne Sætning er skrevet $\flat^c$ (ɔ: 450).

Jenss Prang, Niels Anderssen och Christiern Jenssen; Abbedens aff Wore claaster Jenss Pouelssen.

Thønnis Smet, Dythleff Brachtaarps suendt, ith fordelsße breff tiill Kallingburg met en wogenn.

Mats Persen, borger vdj —*), paspordt tiill Swinborgh.

En schriffuelsse tiill Sømmershaffnn, at the icke stede nogen vdlendske eller fremmet kiøpmend at saltte ther, vdhen alt eneste riigens eignne jndbyggere och the som boo vdj førstendommene.

Jenss Christiernssen vdi Spanggaardt schall haffue en steffning offuer mestter Anthoniss paa Ingerdt Nielss daatthers wegne, ther fore at handt haffuer ladet hinde festte vtaff thendt gaardt, hun vtiboer, vden skylldt och brøde, som for[ne] Jenss Christiernssen siigher. Och ther tiillmet schall handt haffue eth pasbordt, at mue drage igennom Fyen och indt vdi Nørre juthlanndt.

Prier vdj Dueholm, mesther Jacops swenne Jørgen van Hußum och Morthen Persen it pasport.

Priers swend i sanctj Knud, Anders Jude, it pasport.

Clawes Daas Swenne, Oluff Frijs och Hans Dyring, pasport.

Christiern Jyude, bispen aff Viborgs suendt, paßport sielff xij, som vore paa ko. mt. orlogs skiib att mue drage hyem. Relator Per Skram.

Ponyckes knegkte ligge halff parten vdj Aars och anden halff part vdj Wiborg.

Theus van Aackens knegkte ligge ij part vdj Horßens och tridie parten vdj Wedle.

Rasmus Scriffuer protectorium tiill sig och sit gots.

Item en schriffuelße tiill Frantz Trebow, att hand antworder then hamborger skypper paa then gallion the hager ighen, som hand fran hannem taget haffuer, och thersom skypperen er aff løbben, att hand tha antuorder thennem tholdneren vdj Helßingør och tager hans quitantze ighen.

Item

*) Navnet mangler.

181 Item en schriffuelße tiill borgemester, raadt och menighet vdj Landskrone, att ko. mt. haffuer befallit Theus Prytzs och skypper — hans nades orloges skiibe, thij beder ko. mt. thennem, att, vdj hues maade som the thennem enthen met skiibs bygning eller i andre maade ther till behoff haffue och paa ko. mts. vegne tiilsigendes vorder, att the ther tiill ere thennem behielpelig, fylgagtig och bistandige. Relator Per Skram.

Item en schriffuelße tiill byfogeden i Landzkrone, att ko. mt. haffuer set Theus Pryts och skyppe(r) Tøger fore høuitzmendt for hans nades orloges skiibe, och eptherthij att skiibsfolck skall ligge paa skibene paa ko. mt. egen kost, thaa beder ko. mt. hannem, att ther som the giøre borgerne offuer last, att the thiilsige och beclage thennem fore for[ne] Theus Pryts och skypper Tøger, the skulle straffue thennem och hand ingthet beuore sig met thennem. Relator Per Skram.

Skipper Tøger liiffsbreff frij och quitt pro seruitio facto paa twende boder her vdj Kiøpnehaffn, then ene, som Sixtus van Mønnick vdj bode, then anden, som Anders Ulff vdj bode, liggendes bag vidt vingaarden, aff konningens boder, dog met saa skel, att hand skal holde thennem vidt magt.

Clement et patzport met fem ko. mts. eghen liiff hinxte tiill Landteholsten, frij vdtquitening tiill øøll, madt, høø, haffre, strøfoder och frij ferger offuer fergestederne.

Mattis Perssen vtaff Suinburgi ith pasbordt for seg selff, sine hustruff, børn och methaffuendes godtz, oc fferdis here vtaff och tiill Fyenn tiill Suinburgi.

Johan Heringh pasbortt for segh, sitt skib oc gotz, her aff till Bremen.

Mestter Claues Metzsmaacker ith pasbordt tiill seg och en wogen ind till Slesuiig och tiillbage igenn, effther noget redtscab at henntte hiid.

(Fortsættes).

XVIII.

XVIII.

Beretning om Prinds Christians Hylding paa Provindsialmødet i Odense 1655.

Meddelt af Cand. theol. Holger Fr. Rørdam.

Skjønt K. Frederik den Tredies ældste Søn, Prinds Christian, allerede 1650, da han var fire Aar gammel, var udvalgt til Thronfølger¹), foregik den højtidelige Hylding i Rigets forskjellige Provindser paa Grund af Prindsens unge Alder først i Aarene 1655 og 56²). Det var sidste Gang en Thronfølger hyldedes i Danmark og Norge; da Kongemagten var bleven arvelig, behøvedes disse Ceremonier ikke mere. — Vel have vi flere udførlige Beretninger om Hyldinger i Hovedstaden, men ikke destomindre har den efterfølgende Beretning en Del Interesse, deels paa Grund af den naive Tone, der gaar igjennem den, deels fordi den giver os en omstændelig Underretning om, hvorledes en Hylding gik for sig i en Provindsstad. Beretningens Forfatter er Hr. Jakob Clausen, Sognepræst i Vrindlev og Olstrup paa Laaland, der deltog i Mødet som deputeret for Fuglse Herred³). Under 16de Juli 1656 var der nemlig udgaaet kongelig Befaling til Bispen i Fyns Stift, Dr. Lavrits Jakobsen Hindsholm, om at han skulde drage Omsorg for, at der til førstkommende 10de September mødte i Odense Provsten og to Præster af hvert Herred i hans Stift, forsynede med Fuldmagt fra de øvrige Herredspræster, for at hylde Prinds Christian. Virkningen af denne Skrivelse for Fuglse Herreds Vedkommende se vi i den efterfølgende Fuldmagt, der ledsages af Hr. Jak. Clausens Beretning. Begge Dele har han nedskrevet i sin Embedsbog, der nu findes blandt det kongelige Bibliotheks Manuskripter (Gl. kgl. Samling 3192. 4). Den ældre Reenskrivning er ikke bevaret, da den for en saa sildig Tid formentlig har mindre Betydning.

---

1. Fuglseherreds Præsters Fuldmagt til Hs. Kgl. Højheds Hylding⁴).

Vi underskrevne Fuglseherreds Præster i Laaland gjøre vitterligt, at eftersom vor allernaadigste Herres og Konnings naadigste Missive fra vor ærværdige Hr.

¹) Holberg: Danmarks Riges Historie. (3die Opl.) III, 54. ²) Hyldingen skete i Kjøbenhavn d. 6 August 1655, i Odense d. 10 September, i Viborg d. 20 September samme Aar, i Christiania d. 21 Juli 1656. (Hyldingsakterne i Gehejmearchivet). ³) Om Forfatteren se Kirkehistoriske Samlinger. II, 156—205. ⁴) Sammenlignet med Originalen i Gehejmearchivet, der ogsaa er skreven med Hr. Jak. Clausens Haand.

Hr. Biskop er os tilskikket, hvorudi os allernaadigst foreholdes, at den højbaarne Fyrstes og Herres, Hr. Christians, Danmarks, Norges, Venders og Gothers udvalgte Prinds, Hertug i Slesvig, Holsten, Stormarn og Ditmarsken, Greve i Oldenborg og Delmenhorst, Hans Fyrstelige Naades Hylding af Fyn, Laaland, Falster og Langeland er berammet i Odense den 10 Septembris nu førstkommendes, at Gejstligheden derfor i bem^te^ Lande med andre Stænder til for^ne^ Tid og Sted skulle deres Middel og fuldmægtige fremsende; da paa det allerunderdanigste, efter højstbem^te^ Hs. Kgl. Mj.s naadigste Vilje og Befalning, have vi her af Herredet udmeldt og fuldmyndiget trende hæderlige og vellærde Mænd, Hr. Mads Beske, Sognepræst til Fuglse og Krønge Sogner, vor kjære Herreds-Provst, samt og Hr. Mads Lerke, Sognepræst til Hillested Sogn, og Hr. Jakob Clausen, Sognepræst til Ærindlev og Olsdorp Sogner, begge vore kjære Herreds-Brødre; hvilke tvende hæderlige Mænd vi andre Præster i for^ne^ Fuglseherred give fuldkommen Magt og Myndighed til paa alles vores Vegne til forskrevne Tid udi Odense sig at indstille, den højbem^te^ Fyrste og Herre vor naadigste udvalgte Prinds fuldkommeligen at hylde, og udi hans Fyrstelige Naades anseelige Hylding underdanigst at gjøre og samtykke, hvis menige Stænder og andre disse Landes Undersaatter for godt anseendes og gjørendes vorder. Vi alle samtligen af Hjærtet ønske og bede, at den Allerhøjeste Gud vil velsigne den Højbaarne Fyrste og Herre, Hs. F. N. stedse maa blive en Herre til Guds Ære, forfremmes i alle kongelige og fyrstelige Dyder og saa nyde et langvarigt Liv og i sin Tid et lykkeligt Regimente. Denne vor udgivne Fuldmagt have vi forberørte Fulgseherreds Sognepræster til fuldkommen Forsikring med vore egne Hænder underskrevet. Holeby Kirke den 30 August 1655.

Povl Jensøn Tisted. med egen Haand.	Jørgen Hansøn Bogens. m. m.
Laurids Jørgensøn. m. m.	Søfren Jensøn. m. m.
Christen Andersøn Areboe. m. s.	Frederik Gertsøn Endeman. m. m.
Knud Christensøn Bruun. m. m.	Betram Bertramsøn. Egh.
David Davidsøn Stigelius. m. s.	Hans Hansøn. mpp.

2.

2. Om Hs. Kgl. Højheds Hylding.

Anno 1655 i den hellige Trefoldigheds Navn lod Hs. Kgl. Maj. vor allernaadigste Konning Fredericus III sin elskelige kjære højbaarne Søn Hr. Christian hylde i alle Provincier over al Danmarks Rige. Udi Fyns Stift skete samme Hylding bemeldte Aar den 10 Septembris af alle Stænders Fuldmægtige, som vare til Odense forskrevne, og det i efterfølgende Maade.

Hs. Kgl. Maj. blev selv forhindret i Kjøbenhavn formedelst fremmede Gesandter, at han ej i Odense til højbemeldte vor naadigste Prindses Hylding kunde personlig være tilstede.

Løverdagen den 8 Sept. blev al Fyns Rytteri udkommanderet at tage imod Hs. Kgl. Højhed imellem Nyborg og Odense. Al Odense Borgerskab i deres Gevær des midlertid uden Byen forvartede. Og al Gejstligheden, som da allerede til Byen var ankommen, ved S. Hans Kirke i Indgangen til Klosteret efter Befalning vare forsamlede.

Der Klokken var ved 5 slet Eftermiddag, ankom Hs. Kgl. Højhed i saadan Følge. Hr. Sten Bilde anførte det ganske Fyns Rytteri, og med sin blotte Degen red allerfremmest. Hans Søn, 14 eller 15 Aar gammel, kommanderede den anden Skvadron, og med sin blotte Degen den meget tappert anførte; og derefter ankom alt hver Skvadron ordentlig under sine Officerer. Efter alt Rytteriet kom til Fods gaaendes Hr. Anders Bilde, Rigens Marsk, Hr. Jørgen Brahe[5]), Hr. Flemming Ulfeld med nogle flere fornemme Rigens Mænd. Efter disse kom Hs. Kgl. Højhed i en herlig Karm med rød Fløjels Himmel, de 6 skjønne Heste for Karmen vare med sønderligt Sølvtøj betagne. Hs. Kgl. Højhed sad selv i Karmen og gjorde Gejstligheden Ære, som stode paa begge Sider i Indkjørselen til Klosteret. Udi det framands eller højre Udhæng sad Hs. Kgl. Højheds Hofmester Offe Skade. I det tilmands eller venstre Udhæng sad Kammerjunkeren Stygge Høg. Omkring Karmen og paa alle Sider ginge Drabanterne i rød Liberi, med sønderlig Beredning. Derefter kom Borgerskabet udi Gevær, fordelt udi visse Korporalskaber, hvert under sine Officerer. Saa bleve Stykkerne løsnede og den store Følge hjem igjen forløved. Derpaa midlertid Hs. Kgl. Højheds Taffel anrettedes, lode sig glædeligen høre tvende Herpukker og 14 Trompeter, som vare saaledes fordelte, at der stode først 4 Trompeter i rød Liberi og derhos en i fiolbrun Liberi, atter 4 i rød og en derhos i fiolbrun

[5]) Jørgen Brahe skriver i sin Dagbog: „D. 8de Sept. bleff tagen moed Prindsen med de 4 Compagnier. Hr. Anders Bille och ieg red nest for Vognen". (Bedel Simonsen: Bidrag til Hr. Jørgen Brahes Levnetsbeskrivelse, 1845, S. 127).

fiolbrun Liberi og endelig derefter 4 Trompeter i rød Liberi, saa alle disse stode i Rad paa Klostergaarden, og næst Porten stod den, som slog paa begge Herpukker og brugte derhos allehaande Gøgler og Gjækkeri. Derpaa angik det herlige Taffel, og den Dag saaledes lykkelig endtes.

Søndagen den 9 Septembris, som var Dom. XIII Trin., var Hs. Kgl. Højhed i S. Hans Kirke, hvor der hørtes en sønderlig Musik, vocalis et instrumentalis. Bispen D. Lavrits Jakobsen prædikede, og af Alterlektierne for Prædiken blev alene Evangelium oplæst, efter Prædiken ſkete og Alting paa det korteste, endog Musiken vel igjen saa meget Tiden forlængede, som Kirkeceremoniernes Afkortning kunde forringe. Samme Dag til Prædikens Beslutning i Bønnen og i Bispens Lykønske finge vi at høre, det vi tilforn vare erindrede om, at Prindsens Titel skulde være Hans Kongelige Højhed, i den Sted at man før havde sagt: Hs. Fyrstelige eller Prindselige Naade. Og det af den Aarsag, at andre Potentater med slige og andre Titler sig ophøje, hvilke vor naadigste høje Øvrighed ej haver fornøden at cedere. Efterat Hs. Kgl. Højheds Taffel var holden, og Klokken var mellem 1 og 2, samledes alle Understænderne i S. Knuds Kirke, at overlevere deres Fuldmagter, de gejstlige til Bispen, og de verdslige til Rejsesekretæren. Da finge vi og Ordre om hvis Gang, Session og Orden, som i Hyldingen holdes skulde, og blev sluttet, at Fyn, den største Provinds, skulde gaa for, derefter Livgedinget Laaland og Falster og siden Langeland. Hvorefter vi saa skiltes ad med Befalning igjen at comparere om næste Dagen derefter i S. Knuds Kirke ved Middagstide, Hs. Kgl. Højheds Ankomst fra Klosteret til Pladsen, som Hyldingen ske skulde, at forvarte.

Mandagen den 10 Sept., Tiden da var forhaande, at Hyldingen i Jesu Navn ske skulde, da var paa Torvet oprettet en høj, rum og bred Skueplads, runden om var gjort stærke Rækker, som for et Pulpitur; bagest paa samme Theatro stod oprejst et saare højt Bagsmæk med en Himmel oven ud fra. Derunder stod en herlig rød baldyred Fløjels Stol med tre Trappetrin fra den anden Plads derop til. Nedenfor samme tre Trappetrin var tre Nader Skamle ved hver Side beredte til at knæfalde paa Hyldingen. Fra Torvet op til Skuepladsen vare tre Trapper ved højre Side og en ved venstre Side. Alt dette, nemlig Skuepladsen fra det øverste til Jorden, Trapperne langs igjennem til Jorden og langt ud fra paa Gaden, Skamlerne med Gulvet der oven oppe paa Theatro og det ophøjede Bagsmæk var ganske beklædt og tildækt med rødt Klæde. Der Klokken var 2 Eftermiddag kom Hs. Kgl. Højhed til Pladsen i saadan Følge, at først kom Herpukkerne frem med allehaande Lyst, Leg og Gjækkeri, som brugtes. Derefter 14 vellydende Trompeter, herligen udstafferede. Det bevæbnede

væbnede Borgerskab havde da alt tilforn gjort og beredt Ring og Rum til denne Durchfart. Gejstligheden stode da igjen i Ringen alle ærbødige imod Hs. Kgl. Højhed. Adels- og Riddermænds-Mænd ginge efter Trompeterne, Drabanterne ved Siden af Karmen, udi hvilken Hs. Kgl. Højhed sad. Næst for Karmen ginge da Hs. Kgl. Højheds Hofmester i sort Fløjel med en skjøn Guldkjede om Halsen, samt Kammerjunkeren og herligen klædt. Derefter kom i Karme agende nogle gode gamle Rigens Mænd, som for Alder ikke kunde gaa, nemlig Kansler Hr. Christian Thomæsøn, Hr. Mogens Kaas etc. Saasnart som Hs. Kgl. Højhed stigede fra Karmen, stode tilrede 6 Riddersmænds-Mænd med en herlig baldyred rød Fløjels Himmel, hvilken de bare over hannem op ved Trappen paa Skuepladsen, og holdt den over hannem, saalænge som Hyldingen varede, mens han sad paa den forbemeldte skjønne baldyrede Stol. Saasnart Hs. Kgl. Højhed var gangen til sin Stol, traadte Hr. Kansler frem for den fremmeste Trappe og til alle Stænder holdt sin Oration om denne Hyldings Nytte og Nødvendighed. Saa traadte al Adelen frem efter deres Orden, og med bøjede Knæ gjorde deres Ed i 4 Sessioner.

Den femte Session var Bispens og Professorernes af Odense.

Den sjette Session var Præsternes af Odense, som vare selvattende af omliggende 6 Herreder.

Den syvende Session var Præsternes af de andre 6 Herreder i Fyn.

Den ottende Session var Præsternes af Laaland og Falster i efterfølgende Orden:

M. Knud Lerke, Sognepræst i Nysted og Provst i Musse Herred.

M. Lavrits Mortensen, Sognepræst i Naskov, Vice-Præp. i Nørreherred i Laaland.

Hr. Rasmus Nielsen i Vestenskov, Provst i Sønderherred i Laaland.

Hr. Hans Theophili i Horbeløv, Provst i Sønderherred i Falster.

Hr. Mads Beske i Fuglse, Provst i Fuglseherred.

Hr. Jesper Jeppesen i Stubbekjøbing, Provst i Nørreherred i Falster.

M. Peder Bredal i Kettinge
M. Klavs Jensen i Radsted
Hr. Gregers Christensen i Kirkeby
Hr. Jørgen Madsen i Falkerslev
Hr. Hans Jostsen i Vindeby
Hr. Axel Hansen i Ryde
Hr. Jørgen Lavritsen i Sundby
Hr. Mads Lerke i Hillested
} Sognepræster af Laaland og Falster efter Senium.

Hr.

Hr. Jakob Clausen i Ærindlev Hr. Jakob Kønigham i Horslunde Hr. Mads Lerke i Landet Hr. Mads Madsen i Onslev	Sognepræster af Laaland og Falster efter Senium.

Den niende Session var Præsternes af Langeland, Als og Ærø.

Den tiende Session var Borgemesters, Raads og Borgernes af Odense, Nyborg, Naskov og Nykjøbing. Og Personerne af alle disse ti Sessioner ginge frem efter at Eden var gjort og kyssede Hs. Kgl. Højheds Haand med anden Ærbødighed, som de underdanigst beviste. Eden for hver Session særdeles oplæste Hr. Kansler, at enhver fulgte hannem lydelig efter.

Derefter fulgte endnu mange Sessioner af Borgere og Bønder i alle Ceremonier som de forrige, undertaget at der blev vinket ad dem, at de for Tidens Skyld skulde lade det at opstige til at kyse Prindsens Haand, endog en Del af Borgerskabet vilde ikke lade sig aftrænge.

Der nu Hyldingen var forrettet, stigede Hs. Kgl. Højhed fra sin Stol, og under den herlige bemeldte Himmel gik ned ad Trappen til sin Vogn og udi forberørte Følge foer lige til Raadhuset, hvor hans fyrstelige Taffel var anrettet. Sammesteds blev og Adelen samt Bispen, Professorerne og Provsterne trakterede. Paa Adelens Gaard strax derhos finge den anden Gejstlighed og saa vidt af Borgerskabet, som der var Rum til, deres Traktement. Paa twende andre Lavshuse paa Torvet var der vel beredt til det gemene Borgerskab og alle Bønder.

Et herligt Banket var da for alle Stænder beredt, med sønderligt Maaltid, forunderlig Skueessen, dyrebar Konfekt, rinsk Vin, Rostokkerøl etc. Stykkerne med Danmarks Løsen lode sig til alle Skaale især skrækkeligen høre. Og dette Banket dermed varede noget ud paa Natten. Dermed endtes denne Dag meget lykkeligen, og alle uden Skade, uden idet Skueplådsen med alt det derpaa var (foruden den baldyrede Stol og Himmel) blev given til Pris, da bleve nogle lemmelæstede og en alene ste slet slagen tilbøde, som var Hr. Iver Vinds Søns Tjener.

Guds give ellers alting at være sket hermed i en salig Stund for Christi Skyld, Amen!

Dette er den rette alvorlige Beskrivelse paa Alting. Hvis her iblandt gjækkeligt, som med Herpukker etc., samt spotteligt, som med den sorte So, og andet er passeret, det synes baade for vidtløftigt og unødigt at antegne.

XIX.

Nye efterretninger om Erik Munk til Hjørne.

Meddelte af Fr. Brandt, Docent ved universitetet i Kristiania.

Nedenstående 15 herredagsdomme har man troet muligen kunde fortjene plads i magasinet, da de supplere og udtømme den kilde til oplysninger om Erik Munks liv, som består i domme, vedkommende hans stilling som befalingsmand over Nedenæs len i Norge. De ere alle afskrevne af de i højesterets arkiv i Kjøbenhavn opbevarede originale norske herredags-dombøger, hvoraf den ældste er fra 1578, og som haves fuldstændige også for de 2 øvrige herredage, der holdtes i Erik Munks Tid, nemlig i 1580 og 1585. På herredagen i 1580 forekom imidlertid ingen sag vedkommende Erik Munk. At nogen sag af væsentlig interesse, vedkommende Erik Munk, skulde være standset ved de underordnede domstole, uden enten direkte eller indirekte at være brakt under forhandling ved herredagene, er lidet rimelikt, og i alle fald er, så vidt vides, ingen norsk retsprotokol fra dette tidsrum bevaret, med undtagelse af herredagsprotokollerne.

De herredagsdomme, vedkommende Erik Munk, som hidtil haves trykte, er alle fra herredagen i 1585, og findes i Ny danske magasin, II. S. 183—192 og 237—242, samt i Samlinger til det norske folks og sprogs historie, I. S. 191—263 og 359—451; jfr. også Saml. o. f. v. IV. S. 162—73. — Sammesteds har også justitiarius J. Chr. Berg meddelt udførlige personalhistoriske oplysninger om de i sagerne forekommende personer. Til lettere overskt meddeles nedenfor en fortegnelse over samme domme:

1585, 3 August. Forlig mellem bønderne i Robygdelaget og Erik Munks foged sammesteds, Hans Thofte, ang. for meget oppebåret skat.
Ny Danske Magasin II. S. 238.

— 3 August. Dom mellem Bent Nilsøn på Vig på Gunhild Svensdatters vegne, og Olaf Sævig med 11 andre lagrettesmænd, der efter Erik Munks anklage uskyldigen havde dømt førstnævntes mand, Søren Hugnebrog, fra livet for 3die gangs hor.
Ny D. Mag. II. S. 239.

— 3 August. Dom mellem Arne Elleføn på Nedersteen og Erik Munk, ang. et Laxefiskeri i Renkefløgen.
Saml. t. N. F. Sp. Hist. I. S. 192 fgg.

— 3 August. Dom mellem Sigurd Djønestad og Erik Munk, ang. endel uretteligt konfiskeret slaktekvæg.
Saml. o. f. v. S. 195 fgg.

— 4 August. Dom mellem Erik Munk og Knut Gregersøn på Houge, ang. hor og uhjemlet besiddelse af et, førstnævnte tilhørende, reb.
Saml. o. f. v. S. 197 fgg.

1585,

1585, 11 August. Dom mellem Alf Thorgersøn på Hegeland og Erik Munk ang. ulovlig fængsling m. v.

Saml. o. s. v. S. 201—2.

— 12 August. Dom mellem Olaf Engebretsøn i Eskildshøl og Erik Munk, ang. gården Bergerås, som denne havde frataget hin, ligesom han også havde beskyldt klageren og dennes fader for at have flyttet nogle markeskjelstene, uagtet de derfor havde gjort deres dølg (benegtelsesed).

Saml. o. s. v. S. 202 fgg.

— 12 August. Sag mellem bønderne i Robygdelaget og Erik Munk, ang. overlast, som ved dennes foranstaltning påstodes at være tilføjet de sendebud, som bønderne have affendt til kongen med sin klage over Erik Munk.

Saml. o. s. v. S. 205 fgg.

— 12 August. Hjemsættelse til lagmanden til ny pådømmelse af en sag mellem Albert Berg i Holle sogn og Erik Munk, der formente førstnævnte at bruge en skov kaldet Hofsnæs og et fiskeri i Gledemark.

Saml. o. s. v. S. 211—12.

— 12 August. Dom mellem Jon Gunulfsøn på Os og Erik Munk ang. et af denne mod hin anlagt men ikke forfulgt søgsmål (fordi han med flere havde indgivet hin oven omtalte klage over Erik Munk).

Saml. o. s. v. S. 212—13.

— 13 August. Dom mellem Erik Munk og lagmand Mogens Bårdsøn, ang. dennes formentlige forsømmelser i embede, medens han var lagmand på Agdesiden (1576—1582).

Saml. o. s. v. S. 420 fgg.

Erik Nilsen Munk til Hjørne (i Halland) havde udmærket sig i den nordiske syvårskrig, navnlig som sømand. Han nævnes mellem årene 1562—64 som slotsfoged på Vardøhus. I 1565 blev han forlenet med Nunnesæter kloster ved Oslo. Den 27 Decbr. 1570 fik han lensbrev ad gratiam på Onsø skibrede og samme dato lensbrev på Nedenæs len, fornyet og udvidet 23 Maj 1576 (se nedenf.). Den 14 Marts 1572 blev han også forlenet med Bratsberg len, hvilket han dog ikke kan have beholdt længer end til 1575. Under 11 Aug. 1580 blev han ophøjet i adelstanden.

Han ejede blandt andet gården Barbo i Thromø sogn i Nedenæs, tæt ved Arendal, som tildels er anlagt paa denne gårds grund. Der blev hans søn, den bekjendte sømand Jens Munk, fød. Erik Munk ejede også den betydelige gård Borregård i Smålenene, hvilken han havde tilmagekiftet sig af Helga Håkonsdatter Adelsten og dennes søn Kristoffer Pedersøn.

Ved sin adfærd som lensherre blev Erik Munk overmåde forhadt af almuen, og hans minde lever endnu den dag i dag der i egnen. Allerede ved herredagen i 1578 indgav almuen, som det sees, klage over ham, men sagen kom ikke til endelig afgjørelse. Grunden dertil var rimeligvis den, at Erik Munk til udsættelsestiden selv anlagde sag

mod den mand, der havde forfattet bøndernes klage, Kristen Jensøn på Hiis (Hisers), der tidligere havde været Erik Munks slotsskriver på Bratsberg, men var kommen i kassemangel og havde forladt hans tjeneste i uvenskab. Da nu denne, der måske af hævn havde brakt hele sagen mod Erik Munk i gang, ved herredagen selv blev dømt som utro tjener og æreløs mand, har dette sandsynligvis forpurret den videre drift af bøndernes sag. Der findes nu i 3 år intet at være foretaget fra almuens side mod Erik Munk. Ved herredagen i 1580 forekommer, som bemærket, hans navn aldeles ikke. Først under 29 Juli 1581 findes bønderne atter at have indgivet en klage til kongen over ham (trykt i Ny D. Mag. II. S. 183—87), men hvad udfaldet heraf blev vides ikke. Men ved herredagen 1585 fremkommer Erik Munk igjen, og ikke mindre end 18 sager behandledes der, som middelbart eller umiddelbart angår hans forhold som lensherre. Muligen er dette blevet værre i den sednere tid, efter at lagmanden Mogens Bårdsøn var bleven forflyttet til Oslo og Peder Kristensøn bleven lagmand på Agdesiden i hans sted (1582). Måske har Erik Munk i denne fundet et villigere redskab. I det mindste viser Erik Munks ubeføjede, og måske endog falskelige, anklage mod Mogens Bårdsøn, at han gjærne ønskede at komme denne tillivs; og under sagen erklærede de bedste bønder af Nedenæs og Robygdelaget, „at han (Mogens Bårdsøn) altid tilrådede dem til samdrægtighed, og at de gjærne havde seet, han fremdeles var bleven deres lagmand; da havde det stået bedre mellem Erik Munk og dem, end det nu gjør" (Samll. o. s. v. I. S. 424). Og hvad Peder Kristensøn angår, da sees det af de meddelte sager, at han bestandig dømte efter Erik Munks påstande, hvad enten disse havde nogen grund eller ikke, ligesom i det hele denne mands dommervirksomhed sees at være sådan, at man vanskelig kan forklare sig den blot af ukyndighed. — Almuen i Nedenæs indgav også en almindelig klage over Erik Munks forhold til herredagen i 1585 (trykt i Ny D. Mag. II. S. 187—192). Erik Munk forsøkte atter sin gamle udvej, at forpurre sagen ved selv at sagsøge klagerne; men denne gang hjalp det ikke; uaktet klagen sees ikke at være kommen under behandling på herredagen. Rimeligvis har de kgl. befuldmægtigede taget den med sig til Danmark for at forelægges kongen selv, og sagens afgjørelse udeblev heller ikke længe. Erik Munk blev afsat fra lenet, hans ejendomme konfiskerede og han selv den 6 Aug. 1586 hensat i statsfængsel på Dragsholm slot, hvor han døde, uden at dagen nærmere vides. — Endnu i 1590 sees det af en i Norske Samlinger (Kristiania 1852) S. 546 meddelt skrivelse fra regjeringsrådet til statholder Aksel Gyldenstjerne, at almuen i Nedenæs klagede over endnu ikke at have fået erstatning for det gods, som Erik Munk havde frataget dem, hvilket beløb sig til en sum af 245 daler.

For fuldstændigheds skyld indtages her Erik Munks lensbreve på Nedenæs len:

1) Erick Munnck fick breff som følger:

Wij frederich etc. Giøre alle witterlligt, Ath wij haffue thiilthroett och befallett Oss Elskel. Erich Munck wor mannd och thienner, wort och Norgis kronis leenn Nedenes Leenn, saa ath hannd thett mett bønnder och thiennere och ald sinn rennthe och rette thiilliggelse,

thilliggelße, Som Proß Lauritzßenn nu ther thill i were haffuer, skall haffue vdj befallinnge och forsuar, thiill saa lennge wij Anderledis ther om thiilsigenndis worder, Och skall ald thennd renthe, ther aarligenn gaar aff samme leenn, thett were seg lanndskyld, leidinng, saa och sagøer, thold, wrag och ald andenn indkomme, wist och wuist, wed huad naffnn thett helst were eller neffnis kannd, som ther falder vdj Leennitt, komme off thillbeste, och forⁿⁿᵉ Erich Munck thett aarligenn ath skulle føre thill godt och clart regennskaff, Sammeledes hues forⁿᵉ Erich Munck mett kiøpmandskaff eller i anndre maade ther wdj leennit mett wildnare och anndit kannd forhanndle och legge thiill gode, skall altsammen were och skee off thilbeste, och i lige maade aarligenn føris thill godt regenskaff. Ther emodt haffue wij beuilgit forⁿⁿᵉ Erich Munck paa enn schriffuere aarligenn ath maa bekomme xxx ℔ penndᵉ, vj alnne enngelst och vj alnne deuenters, Skall hannd, och maa nyde Redenes gaard mett sinn affuell, saa och wor och kronnens part vdj Ørbacke gaard, quit och frij, Och skall haund holde godtzett wed hessd och magt, och bønndernne ther paa boer wed Norgis Loug skiel och rett, och ingenn aff thennom wforrette emodt Lougenn, eller mett nogenn nye och wseduannlig paalegge besuere, Skall hannd och frede Jagten och icke forhugge etc. Cum inhibitione solita. Datum Frederichsborg 3 Jule dag Aº 70 (Register over alle lande fol. 578. a.)

---

2) Erick Munck fick forlenings breff paa Rødenes Leen, Saa lydendis:

Wij Frederich etc. Giøre alle Witterligtt Att wij aff wor synderlige gunst oc Naade Saa oc for throskaff oc williig thiennisste som off Elskˡᵉ Erik Munck off oc Riigitt her tiill giordtt oc beuist haffuer oc her effther throligⁿ giøre oc beuisse Maa oc schall haffue vndtt oc forlendtt, oc nu med thette wortt obne breff vnde oc forlene, forⁿᵉ Erick Munck wortt oc Norg. kronens Leen Rødenes Leen som hand nu selff vdj werie oc forsuar haffuer, Att haffue nyde bruge oc beholde tiill Saa lenge wij anderledis ther om tiill sigendis worder, Dog saa att hand Aarligen tiill huer Sanctorum Philippj oc Jacobj Apostolorum dag schall giffue ther aff baade for wisse, och wuisse rente som iche kand beløbe sig offuer x daler, ijᶜᵗ gode gamle daler Oc thenum offuer anduorde wor Rentemester paa wore wegne, vdj wor kiøbsted Kiøpnehaffn, Men ther som vdj same leen falder Nogett wuist som kand beløbe sig høger end x daler ther for schall hand giøre off gode rede oc Regenskab, Oc ther aff for sig selff halffparten Att mue beholde, Oc thend anden halffpartt att komme off tiill beste, Effther gott oc Clartt regenskaff, vnderthagendis Sillffe thold oc wrag som falder ther vdj Leenitt, huilchett wij off aldene, Effther gott oc Clartt Regenskaff wille forbeholdtt haffue, Oc haffue wij Naadigst vndtt oc beuilgitt hanum att hans Aar maa begyndis paa Sanctorum Phj. & Jacobj Apostolorum Dag forgangitt Aar etc. 75 Oc siiden altiid saa lenge hand med same leen er forleendtt, aarligⁿ Endis paa forⁿᵉ dag, Cum clausulis consuetis & inhibitione solita etc. Act. Frederichsborg 23 Maij Anno etc. 1576. (Registre fol. 145 b—146).

Herredagen i 1578.

24 Juli. Opsettelse Och Obnne breff Som er vdgangett till Almuen vdj Nedenes Leenn Lydendis Om Huis Clagemall som the Haffuer klagedt Offuer Erick Munck ut sequitur:

Stormechtig[te] hogborne førstis och herris her Frederichs o. s. v. hans matt[s] thilforordiniride fuldmectige Nu Indskickett vdj Norgis Rige her Att side reterthing høre sager och Clagemoll och forschaffue huer som Oß hender for rett att komme huis Norgis Loug och Rett er etc. Wij Eptherschr[ne] Biornn Anderßenn till Stenholt Axell Wiffert till Axelwold Christenn Munck till Toberup Lodwig Munck till Nørlund kong. matt[s] Stadholder her vdj Norig och Moritz Stygge till Holbeckgaardt, Giør Alle wiiterligtt At Aar epther gudtzs byrdt Mdlxxviij thend xxiij Julij her vdj Obslo paa Raadstuenn, War skickett for Oß Christenn Jensenn Schriffuer Boendis paa Hiis vdj Dierstad Sogenn Anund Bielland vdj Trumme sogen, Amund Østerhuß vdj Landvig Sogenn med mange Adskillige klager som thj Hagde paa meninge mandtz wegne Offuer Erlig och welbyrdige Erick Munck kong. matt. vor aller naadig[te] herris Befaling[s] mand paa Nedeneß, Huor till for[ne] Erick munck Suarede Att hand Nyligenn war kommen frann Danmarck och ickj viste aff thieris klager Att ßige, Sameledis war hand ickj steffnidt till Same klage och ther for hagde Ingenn ßine breffue med ßeg Och ther for war Begieridt Att wij wille Legge hanom en tidt for, tha wille hand were forplict thenom att møde ßaa Anduorde wij hanom enn schrifft paa thj klager Oß forkommene war her vdj Byenn Att hand kunde wide At ßuare ther till Thj Bede wij ether ßaa mange som haffuer ßandferdig klage Offuer hanom, Attj eller ethers fuld Ombudt til tencker Att vere her vdj Obslo till stede Sanctor. Mattis och Moritz dag som er thend xxij Septembris først kommendis [1]), Thagendis

[1]) Herredagene i 1578 holdtes først i Oslo fra 21—31 Juli, og derpå, efter at de befuldmægtigede havde holdt herredage i Bergen og i Throndhjem, kom de tilbage til Oslo, og holdt herredage fra 30 Septbr. til 10 Oktbr. — Sagen mod Erik Munk kom imidlertid, — lige så lidt som de fleste andre sager som blev udsatte til foretagelse ved herredagens 2den session i Oslo, — virkelig for til udsættelsestiden. — I bøndernes klage 1585 (Ny D. Mag. II. S. 187 fgg.) heder det, at Bjørn Andersen, Aksel Wifert m. fl. brakte forlig istand mellem Erik Munk og bønderne, og gav de sidste en retterbod at leve efter. Til nogen sådan forligelse findes der i herredagsprotokollen intet spor, og rimeligvis menes derved blot denne udsættelse, der måske har været ledsaget af et mundtlikt tilhold til Erik Munk om for eftertiden at vise en bedre adfærd. Hin anførte retterbod er formodentlig den store reces af 7 Oktbr. 1578 (Paus S. 369—385) hvis art. 31 og 32 netop sees at være foranledigede ved Erik Munks twistigheder med almuen. Vistnok blev der under 31 Juli s. å. også givet en retterbod specielt for Robygdelaget; men denne angår ikkun nogle twistigheder mellem almuen og præsten, og står ikke i forbindelse med Erik Munks eget forhold. Se nedf. S. 340—41.

Thagendis Medtt Huiß prouff Leffuendis Winde Som y haffue paa Att staa Ether skall wederfaris effther Norgis Loug Och ingenn wrett skee, Lader thett Ingelunde Till windisbyrdt Wnder Woritz Signetter. Datum o. s. v.

---

25 Juli. Dom Emellom Erick Munck kong. matt[s] Beffaling[s] mand Offuer Nedenes Leenn: Och Jacob Lauritzsenn Borger Wdj Skienn:

Stormectig[te] Hogborne o. s. v. Giør Alle Witerligtt Att Aar epther gudtzs byrdt mdlxxviij thennd xxv dag Julij her vdj Obslo paa Raadstuenn, Offueruerindis Erlig och velbyrdige Mand Lauritz Olsenn till Sundtzby Laugmand vdj Vigenn Och erlig welact mend Niels Stub vdj Obslo Hans Jacobsenn vdj Tonsbierg, Matz Harildsenn vdj Frederichstad Nielß Bottelsenn Aff Jempte Land [1]) Peder Christennßenn Aff Opland och Mogens Bardßenn wed Augdeßide ther Laugmend ere, War skickett for Oß vdj Rette Erich Munck kong. matt[s] beffaling[s] Mand Offuer Nedenes Leenn Och hagde vdj Rette steffnit welact Mand Jacob Lauritzsenn Borger j Skienn och tilthalde hanom for enn soning som hand giorde Medt hanom paa kong. matt[s] Wegne thend thidt hand hagde Bratzbierg Leenn vdj Beffaling For throldoms Sag Hans hustru Ingeborig Peders Datter war Beskylledt for Att skulle wille lade wille for giøre sinn Eigenn hosbund som en Trold quinde Erich Munck Lod Brende haffde bekiendt paa hinde Sameledis for en tompt och Nogle gamle huße i Skienn hand hanom Bebreffuidt hagde och ickj holde wille, och frem Eskjdt j Rette thiße eptherschne Windisbyrdt, Først her Anders Sogne prest paa Hudrum Windit och Bekiende Att Kirstenn Ouenn Hanßis skulle haffue Bekiendt for hanom Att forne Ingeborig skulle weritt huos hinde och Begieridt aff hinde att hun wille for giøre forne hindis hosbund Jacob Lauritzßenn Om thenne bekiendelße, skiede før end hun War dømpt till døde eller Sidenn, thett er hanom ickj witterligt Item her Mogens Sogne prest j Skiedenn war och hoeß hinde och hørde hindis och thj Andris thieris bekiendelße, Inthett hørde hand aff hinde Om thene Bekiendelße i Nogenn maade, Item Jørgenn van Ansback Borgemester j Skiedenn Winnet Att thend tidt Erick Munck Loedt brende the troll quinder Och Lod opleße thend Ene hindis Bekiendelße huor vdj Jacob Lauritzsens Hustru Och fandis wdj Beneffndt till spurde Erich Munck hinde Om hun Same bekiendelße

[1]) Man ser heraf, at Trondhjems og Jæmtelands lagstole endnu var adskilte; tt samtidig sees Jørgen Pedersøn at have været Throndhjems lagmand, og han forekommer også i 1585. Henrik Jørgensøn (muligen den forriges søn og eftermand) forekommer i 1592 og endnu i 1605 som lagmand både i Trondhjem og Jæmteland, og siden var disse lagstole bestandig forenede (Jfr. Chr. IV. N. L. I. 1).

bekiendelße wille were bestendig tha sagde hun Ja, Dog beuiste for^{ne} Erich Munck ickj att hand hagde Ladit for^{ne} Ingeborig Peders Datter och for^{ne} Trold quinde komme till Ords sammen, Ey heller At hand hagde Indsteffnit thend ßag for Laugmanden och ther thagedt dom for ßig før end hand giorde ßame soning[1]), Tha mødte for^{ne} Jacob Lauritzsenn och Suarede Att hand mente ßinn hustru Aldelis vskyldig at were och thend bekiendelße som skidt war ickj vdenn aff had och Affuindt Att were till wege bract och huiß sone hand vdj the maade giort haffuer hagde hand weritt nød och tilthungiett emod Lougenn och thett Breff hand hagde forseglitt Erich paa thend thømpt och gamle huße och gaarde vdj Skienn thett hagde hand och ßaa weridt tilltrengtt och ey hand eller hans hustru moder ther same Eigendom och huße til hørde ther for nogenn tidt hagde Bekomidt skerff eller hwid men for for^{ne} Ericks Muncks wrede och had skyldt ickj Anditt thorde en thett forsegele och mente seg nogßom At kunde beuiße hanß hustru vdj thend sag hinde ßaa Ledis war tillagt Aldelis vskyldig och vberøctide At were Och fremlagde vdj Rette et Obnit beßeglidt Breff vnder Borgemester och Radzs Segell aff Skienn Att the Aldrig Hagde hørtt eller wißte eller aff egenn Sigenndis hørde Att for^{ne} Ingeborig Peders Datter Nogenn thidt hagde Om gaedt med troldom handelit eller hagt Omgengelße med Nogenn som thend kunst kunde eller Brugt hagde som same breff vdj sig Sielffuer wider formelder Thislig^{ste} fremlagde hand Och ßaa Andre Adskillige Windisbreffue ther Om Lydendis och ther Ebland ett som thuinde Danemend ther vdj Skienn hagde vdgiffuidt Formellindis thenom Att haffue werit hoeß Jacobs Hustru moder tha hagde hun Benectet ßeg Aldrig att haffue sambtoct Erich Munck thj thømpter huß och Eigenn dom hand hagde hindis Breff paa Och frem eskidt Jacob At Erick same Breffue wille Fremlegge skulle Leilighedenn aff ßame breffue vdj ßig Sielffuer well nogsam for faris Huilckidt hand ickj giøre wille och for^{ne} Jacob Satte ther hoeß vdj Alle rette, Om hanß hustru Eller nogenn Andenn mandzs Erlig Danequinde war plictug Att lide och vndgielde Huad en Obennbar sielff bekiend Troldquinde wilde Sige hinde Offuer, Thislig^{ste} ßatte hand och ßaa vdj Alle Rette Om thett breff hand ßaledis war til thuongit Att forsegle och vloulig fandis At were tagidt Burde Att komme hanom och hans høstru Moder till Nogenn hinder eller skade paa for^{ne} thømpte gamle hus och eigen dom vdj

[1]) Da troldom var ubetinget ubødesag (Jons kristenret kap. 56), var Erik Munk naturligvis uberettiget til dekangående at indgå noget forlig om straffen. Derimod havde der visnok intet været imod ved forlig at bestemme, at den siktede inden en vis tid med en bestemt ed skulde fralægge sig beskyldningen. Når det derfor her udhæves som en fejl, at Erik Munk ikke havde stævnt sagen for retten, da er dette næppe ganske riktikt. I ethvert fald var derimod den bestemmelse overtrådt, at ingen må gives sag for troldom, med mindre der går et almindelikt rykte derom i bygden (jfr. Borgartings kristenret kap. 16. Eidsiva K. R. kap. 41).

vdj Nogenn Maade, Tha epther til thalle Giennßuar Breff och segell och Sagßenns Leilighz Bleff ther saa paa sagtt for Rette, Att thend soune som Saledis Erich Munck emod Lougenn haffuer hendt Aff for[ne] Jacob Lauritzsenn bør ickj Att komme For[ne] Jacob Lauritzsenn eller hanß høstru till Nogen hinder eller skade, Menn ther som Erich haffuer Opboridt nogidt aff thenom for same Soune Bør han thenom thett Egenn At giffue, Menn ther som hand haffuer for[ne] Jacobs Høstru nogidt at beskylde, Tha Indsteffne ßig Hinde for Laugmandenn vdj Skienn och gaa ther Om huiß Rett er, Dog Att thett skier med thett Aller første Saa Att ther som Enthen Aff parterne Formener thenom huos Laugmandenn ickj att skie huis Rett er the tha paa Bode ßider kunde møde her for Oß vdj Rette till Sanctor. Mattis och moritzs Dag først kommendis [1]), Huilckett och Laugmandenn med thenom skall were for plict Om nogenn Aff parterne seg Offuer hans Sententz besuerer, Sameledis skall ey heller thett breff som saledis Aff Erick Munck vlovlig thagidt och forhuerffuidt er Komme for[ne] Jacob eller hans høstru Moder till hinder eller skade wdj Nogre made Menn were som thett Aldrig thagidt war och haffuer Erick vdj wor neruerilße Loffuid At ville vdenn Ald widre trette Anduorde Jacob Same breff Egenn, Till yder mere Windisbyrd o. s. v.

---

26 Juli. Dom emellom Erick Munck kong. Matt[s] Beffalings-mand wdj Nedenes leenn Och Amund Tiøre vdj Hommodals Preste gield.

Også denne sag, der iøvrigt er så ren og klar, at det ansees ufornødent at aftrykke den in extenso, er et eksempel på, hvorledes Erik Munk oftere optrådte med aldeles temerære søgsmål, formodentlig for derved at skræmme bønderne til at betale ham penge. — Han tiltalte her Amund Tjøre, for at han i mange år skulde have levet udi kjætteri tilsammen med sin hustru, uden at de var ægteviede, og uaktet de var hinanden beslægtede i forbudne led. — I tiltaltes sygdomsforfald mødte hans broder, og fremlagde en af Skeens lagmænd afsagt dom, hvoraf sås, at tiltalte og dennes hustru havde med sognepræstens attest bevist, at de var ægteviede og ikke for nær beslægtede, hvorefter lagmanden havde frifundet dem for Erik Munks tiltale. — Herredagen undersøkte også deres slægtskabsforhold, og frifandt dem ligeledes.

26

1) Sagen kom ikke mere for på herredagen.

26 Juli. Dom Emellom Erick Munck kong. Matt^{s} Beffallingsmand Offuer Redenis Leenn Och Menin Almuen wdj Rog Bygde Laug.

Stormectig^{te} Hogborne o. s. v. Giør Alle witterligt Att Aar epther gudtzs byrdtt Mdlxxviij thend xxvj Dag Julij her vdj Obslo paa Radstuffuenn, Offueruerindis Erlig och Welbyrdige Mend Lauritz Olsenn till Sundtzby Laugmand vdj wigenn Pros Lauritzßenn till Nørholm Laugmand vdj Skienn och erlig welact och forstandige Mendtt Niels Stub wdj Obslo Hans Jacobsenn vdj Tonsbierg Matzs Harildsenn vdj Frederichstad Niels Bottellsenn Aff Jempteland Peder Christennßenn Aff Opland Och Mogens Bardsenn wiid Augdeßide ther Laugmend ere, War skickett Erick Munck kong. matt^{s} Befalingsmand Offuer Nedenes leenn och hagde vdj Rette Steffnit Almuen vdj Raabygdelaug och thenom tilthalide For Att the ickj wille yde thieris Smør leding och Anden Kongelig tønge vdj timelig tidt som thett ßig burde Ey heller wille forsegle hanom enn wisse Jordbog paa kong. matt^{s} wißße Indkomst som Rett er epther thieris Eigenn bekendelße, Tha ere for^{ne} Mend møtt och effthertj the ickj haffuer wist thenom for ßame beskyllinge Louglig at kunde vndskylle, Bleff ther saa paa for Rette Affsagtt att the ere plictug till Same thieris Smør Leiding och Andenn kongelig tønge vdj Betimelig tidt Att yde effther som thj aff Arildtztidt haffue giørdt och Bør thenom och saa frann thenom vnder thieris Segell til for^{ne} Erick Munck Att Offuerandnorde en klar Jordbog paa Áldt kong. matt^{s} wiße indkomst som thj hans matt^{e} plictug ere Aarligenn att vdgiffue Effther som thj wille Andsuare och were Bekiendt [1]), Till ydermere Windisbyrdt o. s. v.

---

26 Juli. Opsettelse emellom Erick Munck Och Meninge Almue vdj Om lid preste gieldtt.

Erik Munk tiltalte bønderne for at have overfaldt sin sognepræst med undsigelse og sakt ham fra sit gield og prestelig embede uden al årsag. De indst. benektede beskyldningen; men påstod, at præsten ikke havde villet lade sig nøje med den sædvanlige rente. Da de på ingen af siderne havde nogen bevislighed angående hvorledes sagen havde tildraget sig, blev sagen opsat til St. Matthæi og Mauritii dag førstkommende, til hvilken tid bønderne og præsten blev pålakte atter at møde for herredagen [2]).

Jørgenn

[1]) Jfr. herved recess 7 Oktbr. 1578 art. 32 (Paus S. 384). [2]) Heller ikke denne sag kom sednere for til udsættelsestiden. Rimeligvis havde bønderne ikke i virkeligheden afsat præsten, men blot nægtet

Jørgenn Vann Ansbach Borgemester vdj Skien En Befaling Thill Thiiße eptherschreffne gode mend Lydendis vt sequitur:

Stormectig[te] Hogborne o. s. v. Giør alle witterligtt At Aar epther gudtz byrdt Mdlxxviij [1]) Her vdj Obslo paa Raadstuffuenn war skickett Erlig wiiß Och welact mandt Jørgenn vann Ansbach Borgemester vdj Skienn paa sin och Andre Eigers vegne Om Strøms Aa vdj Landuig sogen Och tilthaled nogne som hagde Ladet oprydde thend østre Aa Och miente thet war paa hans och Andre gott folcks Eigenn Dombs Jordt skeed emod breff och segell som hand berette, Och miente At saa mange som hagde saa Log vfordielt med verit At oprydde same Aa, burde At staa Hannom Och hans med eyger ther for til Rette Epther Norg[s] loug Epther thj the ther med Hagde giordt hannom Och Andre hans med Eiger stoer schade paa ßitt fischerie thett hanom tøckte vlogligt [2]), Tha møtte Erliig Och welbyrdige Erick Munck thiill Barboo kong. Matt[s] Embitzmand paa Nedeneß, Och berette At sligt var skeedt ther kong. matt[s] vor Aller Naadig[te] herris Skib Sanct Oluff stod ther vdj Bygenng paa thet At hog[t] bemelt kong. Matt[s] thømer theß bedre Och magliger Kunde komme Neder fra Aff landit Och ther egennem Med Mange flere ordt, thennom ther om emellom war, Tha epthertj thet ickj var mueligt sligt til wiße At kunde wiide vdenn Aastederne war thagit vdj besichting, Tha ßiuntis Oß gott were At ther kom Nogenn gott folck Offuer som for[ne] Leilighedt vdj Sandhedt for fare kunde [3]), Huor till wii och neffnde Erlig och welbyrdige Mend Erick Brockennhuß till Ißе Proß Lauritzsenn till Nørholm Peder Iffuerßenn til Freße Och Forstandig Mandt Mogenn Bardsenn Laugmand paa Augdeßide At the med thett Aller første schulle komme ther Offuer och thage nogenn Erlig wuildig danemend til thenom Och tha Att ßee grandske Och for fare thend Leilighedt Om for[ne] Aa, Och sidenn giffue thenom thett

nægtet at betale ham hans formentlige tilkommende. Og denne tvistighed, (der jævnlig sees at have været under forhandling på herredagen i 1578 fra forskjellige egne i Norge) afgjordes for Nobygdelagets vedkommende ved den ovenf. S. 336 nævnte retterbod af 31 Juli 1578, hvorved det pålægges såvel præsten som almuen i denne henseende at rette sig efter Truid Ulfstands og Klaus Bildes reces af 1539.

[1]) Dagen findes ikke angiven. [2]) Jfr. Magn. Landsl. VII. 48. [3]) Den regelmæssige procesmåde i åværkssager var, at den, som troede sin ejendomsret krænket, optrådte med forbud (lovfæstning) derimod. Herved var da indtil videre sagen sat in suspenso. Den af parterne, som det nu interesserede at få den endelig afgjort, havde derefter at stævne den anden til åstedet med 5 nætters frist, hvor da 6 skjønsomme mænd paa hver side skulde undersøge og påkjende tvisten (M. L. VII. 18, 24, 25, 61). — Den åstedsbehandling, som fandt sted i nærværende tilfælde, er derimod en mere ekstrajudiciel undersøgelse, som de kgl. befuldmægtigede, hvis kompetens naturligvis strakte sig til alle sager, ansa det nødvendigt at lade anstille, før de kunde afgjøre striden. De opnævnte mænd istandbragte imidlertid et forlig mellem parterne, og sagen kom således ikke for på herredagen før i 1585, se nedenf. S. 354.

thett beschreffuit paa Bode sider paa thett Mand j frembtidenn Om thett hender sig for dom At komme kand wide huem Rett ther vdj haffuer, Till windisbyrd o. s. v.

---

30 September. Dom Emellom Anden Asmundßen j Quindestad, Och Erick Munck kong. Matts Befalingsmand Offuer Redenes Leenn.

Under denne sag, der iøvrigt ikke er af den interesse, at den fortjener at aftrykkes in extenso, tiltalte Anden (Andun?) Asmundsøn Erik Munk „for nogen jord, kaldes Gott, liggende i Robygdelaget, hvilken han mente, Erik skulde have fra ham med uret". Citanten fremførte imidlertid intetsomhelst til bevis for sin påstand, og da Erik Munk rent ud benægtede denne, blev han overensstemmende med sin påstand frifunden for Anden Åsmundsøns tiltale, og denne tilpliktet at betale ham kost og tæring, samt stå ham en 6 mands dom fordi han havde stevnet ham uden skyld. — Dette tillæg er ellers mærkelikt; ti medens procesomkostningers ilæggelse var en nødvendig følge af udeblivelse fra en af parternes side (da sagen derved spildtes for vederparten) synes dertimod så godt som aldrig at have været spørgsmål herom, når parterne mødte., men sagen i sin realitet befandtes ugrundet; uagtet procesomkostningers ilæggelse ved lovgivningen var hjemlet lige meget i begge tilfælde (s. M. L. I. 11 jfr. Retterbod 11 Oktbr. 1303). Blandt de henved halvfjerde hundrede sager, som forhandledes ved de norske herredage i 1578, 1580 og 1585, findes procesomkostninger ialt kun et par gange idømt en tabende part, som er mødt; uagtet der træffes mange sager, der synes lige så meget og mere temerære end nærværende. Man skulde derfor måske tro, at der har været noget ved søgsmålets form, som har foranlediget dette udfald. Måske har det indeholdt en sigtelse for svig eller desl., hvilket tillægget om, at Anden skal stå Erik Munk en 6 mands dom, synes at antyde.

---

2 Oktober. Dom Emellom Erick Munck kong. Matts Befalings Mand Offuer Redeneß Leen Och Christen Jensenn paa His.

Stormectigte Hogborne o. s. v. Giør alle witterligtt Att Aar epther guds byrdt Mdlxxviij thennd ij October her vdj Obslo paa Raadstuenn, Offuerverindis Erlig och welbyrdige Mend Proß Lauritzsenn til Nørholm Laugmand vdj Skienn, Mongenns Sualle til Bisbo kong. Matts Befalings mand Offuer Idde Marcke, Erick Brockenn huus til Strøm kong. Matts Befalings mandt Offuer Bratzbierg Leenn, Och Erlig welact och forstandige Mennd Niels Stub vdj Obslo Mongenns Bardsenn

Bardsenn aff Augde Siide och Peder Christennßenn aff Opland, ther Laugmend ere War fkickett Erick Munck til Barbo kong. Matt[s] befalings mand Offuer Nedeneß Leenn paa thenn ene, Och hagde medt vor steffning vdj Rette steffnit Christenn Jensenn paa Hiiß paa thend Andenn ßiide Och hanom til thalide for thett første, For Att hand ickj tha hand hanom thienthe ßeg vdj ßine thieniste saa Erligenn schulle haffue skicket och forhollidt som hanom hagde burdt som hand Mienthe seg medt finn egene hand och segell Och winde Att wille beuiße, Sameledis Till thalede hand hanom for nogenn Regenskab hand schulle haffue hagdt for hanom Att schulle giøre klartt vdj kong. Matt[s] Rentherj Och for Nogenn pending hand for same Regenschab schulle haff[e] paa huilcke pendinge hann hagde giffuitt hanom ßitt breff och Segell thil enn wiß thermin Att schulle hanom for nøge, Och forskaffue hanom en behørlig quitantz Vnder Ere och Redelighz for thabelße huiß hand thet ickj epther kom Och fuld giorde, Thißlig[te] for At hand Och saa haffuer giffuit hanom ßitt breff Och ßegell Aldrig Enthenn ßielffuer eller Nogenn Anden Att schulle for vlempe for[ne] Erick Munck eller Nogenn hans Huilcke for[ne] hans breffue Och ßegell hand Mienthe hanom ickj saa Oprictig Att schulle haffue hollidt Och epther kommidt som thet ßig enn Redlig eigner Och well Ahnn staar, Och berette for[ne] Erick Munck Att tha hand hagde Bradtzbierg Leenn Aff kong. Matt vdj forlening schulle hand haffue hagt en viidt Naffn Casper Jacobßenn til Fougidt ther samestedtz, Och thene for[ne] Christenn Jenßen til ßinn schriffuer ther samestedtz Och thaa hand bleff Affue medt Leenit Och thee schulle giøre thieris Regennschab schulle for[ne] Chrestenn practecirt med for[ne] Caßper for[ne] Erick Munck til Skade Och Nachdell, Och epther for[ne] Casper war Rømpt schulle for[ne] Chrestenn Aff werthindenn vdj Tonsbierg haff[e] Erick Munck vattspurdt Dragidt ditt till Byenn Och Anamit Nogele aff the breffue for[ne] Casper hagde fangidt verthindenn Att forvare som hand Mienthe sig Att ville beuiße, Och for thett første vdj Rette Lagde Enn Mesiue med for[ne] Crestens egne hand schreffuit Och for seglide for[ne] Casper tilschreff[n] Datiertt vdj Barbo thend x Nouembris Anno Mdlxxiiij Lydenndis vdj ßinn meening Att for[ne] Chresten wennlig beder Och begier Aff for[ne] Casper Att hand som hanom ßielffuer mact paa Ligger will Lade Pouell Herrø Om schriffue thet Register effther som thet nu Lyder Om thee ßager paa Here Forthj hvad ther schulle gaffneß maa mand finde ther Och huiß fordell ther hoeß schulle wancke schulle hand finde hoß ßig Sielff, Och ther som thet ickj skede wille ther findis ßynderligenn for thend vdspißning Enn stoer Rest Och Inthet Att bethale medt huor for hand wennligenn War begierindis Att for[ne] Casper wille bethencke the beste medell Att same Register kunde bliffue Om schreffuit som thet Ind holder Och hand ßielff wille føre same Register til Barbo Naar thet frem kom tha war Atthing

Althing klar Och Att Casper med thett første schall komme Och Lade thenom følgiß Neer med thieris Regenschab Sameledis Att Casper schulle beger sielff Att giøre Regennschab vdj Rentherj Och ther sielff Att bethale huiß som bleff vdslett, Thj Att huiß Mangell som findis kand wille Erick Munck Att Casper sielff schulle bethale, Menn huiß biestandt hand kunde giøre for[ne] Casper Att hand vdenn skade kunde Wndkomme will hand gierne giøre fordj for[ne] Erick Munck war Jngenn aff thenom guedt effther som same breff wider formelder, Och Nedenn vdj ßidenn thett er til schreffuenn Er hand begierindis Att Casper wille bestelle Att the kunde komme Neder med thieris Regennschab fordj Epther hanom war thett Langtt Att thøffue, Jthem Jndenn vdj breffuit fandis thuinde Sedler Och med for[ne] Christenn Jensens egne hand Schreffuitt Thend første Lydenndis som her epther følger, Kiere Casper huiß Jnuetarium Som ickj end nu er fuld kommit Att thett for nøgis fordj j wiide ßielff best huad som til forne er wdgiffuit, Om ßenger Att Leuerere, er ther end vdj guldßmed budee Och enn haffuer Borgemanden Jost haffuit, Dyne haffuer Gregers Munck, thennd kand thagis och giøris tho aff fordj thend er stoer Och er Peder Skoning til schreffuit Att hand schulle kiøbe faar saa mange som Jnduentario formelder, Och leuere thenom paa Bradßbierg saa thett kand bliffue fuld Jnduenthario, Thend Andenn Sedell som och er hans egenn hand schrifft Saa Lydenndis Och om thett Register hoeß Pouell som ieg sende ether Att hand schall Om schriffue Att thett giøris ferdig, Beder Jegh ether Att i thager med eder Minn kleder ßeck med nogenn skiorther som i loffuitt Att ville Lade giøre for meg, Och forglemmer inthet som i Sielff thencker mact paa Ligger Att vij kunde bliffue Affue med Regennschabenn Och thager huiß pending j haffuer Och suarer til Jngenn thingest før ennd wij Mødis bade, Ther nest frem Lagde hand ett breff som Erlig och welbyrdig Mand Proß Lauritßenn til Nørholm, Och hans Jacobsenn Laugmand vdj Tonßbierg Anno Mdlxxvj thisdagenn nest epther mid fastenn paa Maalstuenn vdj Skienn vdgiffuit haff[r] Lydenndis ebland Andett Att Gierthrudt Salig Christoffer schreders er for thenom frem kallidt Och Adspurdt huad Casper hinde Andhuordig hagde vdj foruaring Att gemme epthertj Att the Lauge hoeß hinde til herbergs, tha haffuer hun be kendt Att hand Andhuordit hinde Nogene breffue och Register och tha neste forgangene winther Nogele dag for Stij Pouelß dag kom Christenn schriffuer til hinde ßildig om en Affthenn Och bad hinde lade ßig ßee same breffue Register Och sagde ßeg Att haffue Nogene ther eblandt och hun feck hanom thenom och hand thog ther aff ett eller tho breffue Om hand thog flere thett wiste hun ickj effther som same breff vdj ßig Sielffuer wiider for melder och Jndholder, ther hoß berette for[ne] Erick Munck Att for[ne] Chrestenn schriffuer hagde med hanom weridt for Nogene Aar ßidenn tha hand epther

kong.

kong. Matt[s] Befaling Hagde wdthagenn Nogene Bodtz mend och huilcke aff slig bodtz mendt som ickj kund til komme Att vddrage vdj vdbo bleff ther same thidt thingedt med thenom saa the motte giffue pendinge, Huilcke pending for[ne] Christenn schriffuer schulle Opberge och føre til kong. Matt[s] Regennschab, Menn ther hand kom Neder til Kiøpne haffn medt same Regennschab haffuer hanom ther vdindenn Restiritt enn Stor Suma pendinge huor for for[ne] Erick Munck tha ickj haffuer kundt bekome Nogenn Endelig quitantz thj haffuer for[ne] Christenn schriffuer ßeg same thidt wiid ßinn handschrifft paa ere och Redlighedt for plictett same Regennschab Att fuld giøre Indenn Olaj ther nest epther kommindis Och forschaffe hanom en Endelig quitantze, huilckit Løffte hand mienthe hanom ickj som en Erlig och opriktig Att haffue hollidt Och tha haffuer hand end tha paa thend thidt for gott folckis bønn schyldt Ombdragidt med hanom Och ickj end tha wille staa hanom epther ærenn, Menn fremdelis haffuer hanom bedagitt och fielff haff[r] mott same pending fuld giøre vdj Rentherj huor for for[ne] Chrestenn schriffuer end tha sidenn haffuer giffuit hanom Sitt Ere breff thend første hand schrifft Att fuld giøre som hand hanom giffuit hagde, Huilckitt hand mienthe hanom ickj helder Erligen Att haffue epther kommit som en Opricktig personn Ahnstaar, Och ther paa først wdj rette lagde for[ne] Chrestenn schriffuers handschrifft vdj Corßøør Anno Mdlxxij thend xix Martj wdgiffuit Huilckenn erlig och welbyrdig Mand Otte Brockennhuuß som tha wor kong. Matt[s] Renthemester och Peder Hanßenn kong. Matt[s] Rentheschriffuer for ßeglidt haffuer Lydenndis vdj sinn Meening Att for[ne] Chrestenn schriffuer bekiender ßig Att were bleffuenn plictug paa ett kong. Matt[s] Regenschab Anno Mdlxx Aff the pending hand for bodtz mend hagde Opboritt vdj Norge tha hand wor med Erick Munck Att vdthinge ett hundrit och tho Enckende Nye Daler huilcke hand beplicter seg och ßine Arffuing Att bethale och for nøge vdj Kiøpnehaffn Inden Olaij ther nest epther kommendis och for skaffue for[ne] Erick Munck en behørlig quitantz aff kong. Matt[s] Rentherj saa hand for thett Regennschab schulle bliffue vtilthalidt och besueridt wdenn Ald Argelist Och ther som thett gudt forbyde hand thette ßitt breff ickj holder och epther komer Tha for binder hand ßig hans gotz huß och Ald huad som helst hanom til kommer Medt huad Naffn thz Neffnis kand vdj kong. Matt[s] hender til same pendinge er bethalidt Och ther hoß straffis som thend sinn ere och Lempe ickj betracte will, Ther nest fremlagde hand thett Anditt for[ne] Christenn schriffuers forßeglide breff Och eigenn hand schrifft paa Barbo Aar Mdlxxv thend xvj Maij wdgiff[tt] Lydenndis vdj ßinn Meening Att eptherthj Erick Munck for nogenn thidt sidenn er bleffuenn gued for hanom for Nogenn pending som ickj end tha war bethalide Och thend guode Mand end tha hagde hanom forskonitt til Stij Michels dag, ther for Loffuer och til ßiger hand

hand Att giøre for[ne] finn handschrifft fylliste til Stij Michels dag ther nest epther kommendis ther hoß epther som thett ßig begiffuer Att hand en thid lang haffuer weritt vdj Erick Munckis thieniste for enn schriffuer och hand med for ordt och ßlig beskeedt haffuer giff[t] hanom ßitt pasbordt Att ther som Nogenn mangell eller vdj huiß maade thz kunde were som Erick Munck eller hans foruanthe kunde were skadeligtt Formedelst hans schyldt eller gierning tha beplicter hand ßeg til for[ne] Stij Michelß dag vdj Lige maade Att komme til stede ther samestedtz ßiig vdj Alle maade Att forandhuorde och til gode rede Att fornøgie huer ferdelis vdenn Argelist och ydermere Loffuer hand och tilßiger Att hand ickj ther epther vdj Nogenn Maade vill eller schall eller wid Nogenn Anden til føge eller forulempe Erick Munck eller Nogenn aff hans medt ordt eller gierning, Men Althidt wilde hans gaffn och beste som en bethrouitt erlig karll Bør att giøre och well Ahnstaar, Alt thette for[ne] Loffuer och til siger hand fast och vbrødeligenn vdenn All Argelist At holde Erick Munck paa finn ere och Redlighedt, Och ther hoß berette for[ne] Erick Munck. Att for[ne] Chrestenn schriffuer ickj Aldeniste medt ord och gierning hagde stillitt seg vtilbørlig emod for[ne] sine breffue och handschriffther, Menn Att ther end nu til bage stoedt en partt aff Same pending som hans handschrifft paa Lyder och ickj ware fuld giortt, Och Offuer aldt thette hagde hand end nu emod hans forplictelse Opueckett bønderne Emod hanom och weritt Enn Stiffter Och Anbegynder till huiiß Clamaall the nu hagde førtt emod hanom och thett med finn eigenn hand schreffuett och personnligenn her vdj rette førdt, huor vdinden hand Mienthe hanom ickj Att haffue Actett sitt breff och segell ære och Lempe som thett seg en Oprictig well Ahnstaar, Ther til suarede for[ne] Christenn schriffuer, Och berette til thett første, Om huiß hand fougdenn for[ne] Casper til schreffuit haffuer Meenthe hand ickj Att haffue giortt for[ne] Erick Munck till Nach thell eller ther vdinden forulempitt hanom vdj Nogenn maade Men Att hand medt finn schriffuelse wille haffue fougden paa Minditt om ßitt Regennschab Att thz kunde bliffue Klar giordt, Ther nest om the breffue som hand aff huerttindenn vdj Tonsbierg hagde Anamitt som for[ne] Casper schulle haffue hinde Anthuordit, Menthe hand ßeg Ingenn Anden breffue Att haffue Anamitt end the som hanom med rette tilhørde Och om the handschriffter som Erick Meenthe hanom ickj Att haffue hollidt, Berette hand Att huiß pending som ickj til rette thidt och thermin ware for nøgidt hagde Erick hanom gudwilligen Bedagitt och Att Erick Munck Hagde ßine quitantze Aff Rentherie bekommit Menn huiß hand end nu schall were Erick Munck plictug och ickj er fuld giordt, Menthe hand Att Erick Burde hanom Att aff quitte for Nogene Aarß thieniste hand hanom thint hagde och ickj bekommit ßine Løne, Och for thett siste som Erick Munck berette, Att hand nu med bønderne

bønderne schulle haffue stifftet Clagemal Off[r] hanom emod hans forplictelse Menthe hand seg ickj Att haffue giordt, Menn j thett Att hand hagde schreffuit for bønderne Menthe hand sig Ingenn vrett Att haffue giordt Och menthe sinn vlempe vdj Ingenn maade schulle findis emod for[ne] Erick Munck, huor emod Erick Munck berette Att epthertj for[ne] Chrestenn schriffuer hagde schreffuit for same bønder Och nu sielff personnligenn thieris breffue Och Clagemaall vdj rette førdt war thet well Att formercke om hand sine forplictelße hagde hollidt som en Erlig karll eller ickj och til thett Chrestenn schriffuer Mener Att thend Rest och epther stad som end nu egienn staar aff for[ne] pendinge hans hand schrifft paa Lyder Burde hanom Att Aff quitis for thend Løn hand hanom schulle plictug were, Menthe for[ne] Erick Munck Att hand Først hagde burdt sinn handschrifft Att haffue fuld giordt, Menn ther som hand ßidenn hagde hafft hanom Nogitt for sinn Lønn til Att thale tha haffuer hand well Althidt weritt werhefftig Att kunde hanom bethale, Och satte for[ne] Erick Munck vdj Alle rette, Om for[ne] Christenn schriffuer seg saa Oprictig haffuer skickitt vdj hans thieniste som thett seg en Erlig karll well Ahnstaar Och om hand sitt breff och ßegell Saledis hollidt haffuer som thett sig en Erlig eigner och bør, Samelebis Om hand Jo ickj vdj Adskillige Maade hagde for vlempett hanom emod sine breffue och forplictelser huilcke hand Mienthe hanom ickj haffuer hollidt och epther kommitt som thett ßig burde Saa och om hand war thend personn Sinn ære och Lempe hagde agtitt som thett sig en oprichtig well Ahnstaar och bequemer, Medt Mange flere ordt och thale thenom ther om paa begie sider emellom Løb Tha Adspurde wij for[ne] Christenn schriffuer om hand hagde nogenn breff Segell eller winde, huor med hand seg for for[ne] Erick Muncks tilthale kunde befrij och vndskylle, Tha hagde hand Ingenn ey heller wiste sig wider Att vndskylde end som Forschreffuit staar Andit end hand berette Att thett ßiste breff thett hand hagde giffuit Erick Munck schulle hand weritt Nødt till Thj hand ickj schulle kunde bekommitt sinn pasbordt och beskeedt fran hanom før end hand motte giffue hanom saadant ett breff som hand wille haffue, Och for hannem hagde thz sielffuer Copiett, huilckenn Copie hannd hagde her til stede til huilckit Erick Munck Suaride Att epthertj hand til forne hagde giortt hanom Adskillige puds, Meenthe hand Att epthertj hand hagde Adskillig tilbørlig til thale til hanom Och ther som hand sligtt schulle Lade op staa wor thett hanom Raadeligtt epthertj hand kiende hans Natuer Att hand thog slig forvaring aff hanom som hand kunde tencke seg Att were med for Waritt end dog hand ther aff Inthitt holditt hagde och menthe hans vlempe ickj ther vdj kunde findis Att hand sig hagde fore ßiett Och for waritt, Tha epther tilthale giensuar breff och beuißning och thend sags Leilighedt Bleff ther saa paa affsagdt for Rette for thett første, Att wij ickj kunde epther for[ne] Christenn

Christenn schriffuers eigenn Meßiua Ther hand til forne Casper hagde til schreffuit kiende hanom ther med vdj ßine thro thieniste saa Oprictig seg Att haffue for hollidt som thett sig en Erlig karll burde, Samledis kunde wij ickj kiende hanom ßitt breff Segell och forplictelße saa Ledis wed Alle ßine ordt puncter och Articler Att haffue hollidt som thett sig Enn Erlig eigner well Ahnstaar, Och ther for bør epther ßinn eigenn forplictelße epther thenne dag att Achtis Regnis och hollis for thend som sinn ære och Lempe ickj hagde betrachtit som thett sig burde [1]), och huiß som tilbage staar och ickj er bethalidt Aff the pending forne Erick Munck for forne Christenn vdj sitt Regennschab epther forne hans breffs Lydelse vdlagtt haffuer thenom bør hand Att haffue fylliste for Aff forne Chrestenns boe saa well som All huiß beuislig skade forne Erick Munck kand giøre beuislig Att haffue Lidt for forne pendinge ickj er hanom fornøgidt och hand sinn quitantz haffr bekommitt til the therminer effther som forne Chrestens breff och forplictelße formelder, Till windisbyrdt o. s. v.

Herredagen i 1585.

2 August. Dom Emellom Halduord Quamnes, Herloff Sandø, Joen Birckethued och Hellig Thraallen paa thend Ene och Erick Munck paa thend Anden Side Lydendis vt sequitur:

Stormechtige Hogborne Førstis Och Herris Her Frederichs etc. wor Aldernaadigste herris och kongis hans Matts thilforordnede Fuldmechtige, Nu Indskicket wdj Norgis Riige her Att Side Retterthing, Wij Effthernc Jørgen Skram thill Thielle, Absalon Giøe thill Kielstrup Jacob Seefeld thill Wißborig och Anders Green thill Sundtzby, Giøre Alle witterligt Att Aar effter Gudtz Byrdt, Mdlxxxv thend 2 Augustj paa Raadstuffuen wdj Opslo, Offuerucrendis Erlige och Welbyrdige Mend, Offue Jull thill Kieldgaard høffuitzmand paa Aggershuß, Hans Pederßen thill Sem Hendrick Brockenhus thill Ellin, Proß Lauritzen thil Nørholm Laugmand wdj Skien, Oluff Galde thill Egebierg, Morthen Skinckell thill Østrup, Peder Dreßelberg thill Kastrup [2]), Melchior Wlffstand thill Kiergaardtz-holm,

[1]) Her haves således eksempel på at også uadelige indgik forpliktelser på æresord (revadiare), uden at dermed er forbundet forpliktelse til indlager. I den norske lovgivning indeholdes isvrikt ingen bestemmelser om deslige forpliktelser, der i det hele er af germanisk oprindelse. [2]) Den i Samll. t. N. F. Sp. Hist. I. S. 439—40 opkastede tvivl, om Morten Skinkel og Peder Dresselberg virkelig var tilstede ved herredagen i 1585, viser sig af dombogen at være ugrundet, da disse, især den sidste.

sees

holm, Mogens Bordtßen thill Oustby, Laugmand wdj Opslo, Thiøstulff Bordtzen thill Blegen, Laugmand wdj Oplanden Saa och Erlige welachte och Forstandige Mend Matz Harildßen wdj Borgesyßell, Jørgen Lauritzen wdj Thønsberg, Claus Jenßen wdj Bahus Leen och Wigen, Peder Chrestenßen paa Augdeside ther Laugmend ere, med Borgemesterne och Nogle Aff Raadmendene wdj Opslo, Wor skichett Halduord Quamnes paa Sin Egne och Herloff Sandøs wegne paa thend ene, Och haffde for Oß wdj rette Steffnett, Aaßull Gremenes, Amund Østerhus medt theris med Brødre, som er Siuff och Fyrgethiuffue mend thilhobe paa thend Anden Siide, och thennom thilthallet for ett Marckeskiell och dielsgang Som the Nogen thiid Siiden Forleden haffde giortt Emellom Erlig och Welbyrdig Mand, Erick Munck thil Hiørne, paa kon. Matt[s] och kronnens Jorder, och Jordepartherß wegne, wdj Drebeck, Nødenes Enge och Storestad paa thend ene, och Thingsthued Bymend, Birckethued och Throllem, paa thend Anden Siide, Medt huilckett skiell, the skulle haffue Franganget for[ne] Halduord Quamnes, och Halduord Sandøen, en partt Aff En ødegaardtz Eigendom kaldis Bjønnem, Som thennom wdj Langsomellig thiid haffde effthersuldt Som theris Odall, Arffue och Eige, effter Breffue och heffd, Huorudinden the Meene thennom Att skie wrett, Tha møtte for[ne] Aaßull Gremines Bardinus Hage, och Storestad, och Fleste parthen Aff the Andre theris Medbrødre, for[ne] Marckeskiell giort haffde, Saa och for[ne] Erick Munck, Och Suarede for[ne] Erick Munck, Att thilforn haffde werrit giortt Skiell Emellom nogre Aff for[ne] Aasteder, Och effther thj the Clagett paa thett skiell, Och the meenthe thett Icke, Retteligen Att were giortt, bleff thz Opgiffuen huor offuer hand wor Fororsaget paa Ny, ther paa Ad Opkreffue Mend, om skiell Att giøre, Emellom for[ne] Aasteder, Ther paa och saa Fremlagde For[ne] Marckeskiels och diellings Breff, Som Lyder wdj Alle maade, Ord fra ord som her

sees at have været tilstede ved en mængde sagers behandling. Det må derhos bemærkes, at de mænd, der anføres som „overværende" sagernes behandling, ingenlunde stadig er de samme, men ofte omveksle endog i de på selvsamme dag behandlede sager. Ved herredagen i 1597 fungerede de kongelige befuldmægtigede alene, uden at andre nævnes som overværende. Denne uregelmæssighed synes at tyde hen på, at disse mænd ikkun har haft en rådgivende, ingen besluttende stemme; og dette bestyrkes end videre ved den omstændighed, at, medens habilitetsfordringen sees at have været streng med hensyn til selve de befuldmægtigede, idet en af disse altid fratræder, når sagen i nogen måde vedkommer ham selv eller hans slægt, — sees dette ingenlunde at have været tilfældet med hensyn til dem, der nævnes i dommene som „overværende". Det sees vel også her, at et hensyn til vedkommendes habilitet har været taget, men dog langt fra i den grad. Ikke at tale om, at der synes intet at have været imod, at vedkommende på denne måde var med, selv når det var hans egne domme eller andre retshandlinger der angrebes, — så sees det endog (Saml. I. S. 420) at Thjøstolf Bårdsøn som lagmand overvar behandlingen af en sag på herredagen i 1585 mod sin broder Mogens Bårdsøn for embedsforsømmelse, og ved herredagen 1578 sees på samme måde Mogens Bårdsøn at have overværet optagelsen af et tingsvidne angående et af hans broder Thjøstolf forøvet drab.

her effterfølger, Wy Effther[ne] Chrestiern Eidgiord, Niels Thameßen, Gunder Thruelßen, Erland Suethig, Aasull Gremenes, Bardinus Hage, Anders Lindthued, Oluff Lund, Amund Østerhus, Niels Finde, Thorgut Esketthued, Bendt Wiig, Biørn Skotten, Raßmus Dynißen, Olluff Haaburstad, Amund Thoruder, Jens Ockeland, Guldbrand Raffnekløff, Aßull Skarpenes Siuordt Rudt, Chresten Aßdall, Johan Weding, Arne Nedersteen, Gieruell Riiße, Haldnor Lødeßell, Anders Miølhus, Chrestoffer Offueland, Oluff Meßell, Joen Thresnes, Thosten Kraßell, Clemend Loffrack, Heglige Fløiestad, Joen Ornßøn, Knud Buecken, Halduord Landbøs, Geruild Waage, Aslack Morefierdt, Matthis Liinn, Joen Gramßen, Thosten Sandnes, Amundt Bielland, Adtzer Feruig, Oluff Sange, Matz Walle, Oluff Seuig, Thorgius Akuoj, Thore Brogellandt, och Ledolff Moer, Kiendis medt thette wortt Obne Breff, Att Anno 1584: thend iiij Søgne effther wor herris himmelfardtz dagh, wore wij thilbedne Aff Erlig och Welbyrdig mand Erick Munck thill Hiørne, kon. Matt[s] Befallingsmand offuer Nedenes Leen, paa thend ene, Och Paa Thingsthuedtz, Birckethuedtz, och Throllems mend paa thend Anden Siide, Att gange paa ett Ret Marckeskiell, Emellom kronnens Jorder och Jordeparther Som er Ørebeck, Nedenes Enge, och Storestad, och Emellom Thingsthued, Biønnum, Birckethued och Throllen, wdj saa maade, Att wdj Erlig och welbyrdig Mand, Proß Lauritzen thill Nørholm Laugmand wdj Skien, Peder Chrestenßen Laugmand Aa Agdum, Och Jacob Frijß thill Landuig Neruerelße, wiiste Erick Munck Oß, huorledis thend thiid hand Førſt kom thill Nedenes, tha Brugthe the Thingsthuedtzmend Marcken med theris Fedrifft, ind thill Leedett wedt Lille Nedenes, Ther nest Begieritt Erick Munck, Att the Thingsthuedtz Folck, wille wiiße hannem rett Bytte, och Marckeskiell Emellom kongens Marcke och theris, tha ginge the Jffra Suartheboes wdj en stoer Eeg, Stander strax westen for Ledit, wed Lille Nedenes, och ther wdj er huggett Ett kors, Och siden Satte for[ne] Thingsthuedtzmend gierde och Aauerckett wiidere Jnd paa Nedenes marcke, End thend gang wor Affwist, Begynthe wij tha Adt gaa paa Ny, Førſt fra Suartheboes, Som er thend Første Endestaff Emellom Ørebeck, och Thingsthuedt Neder emod elffuen, Effther Thingsthuedtz Mendtz Egen Bekiendelße, och Sudsudoust ther iffra j westre Røißen, som Ligger j Slett Aaß, Och ginge Wij Same Oigneskud j en Steen, Som Stander j Barkebredet, Emod Nedenes Wiig, Noch funde wij En Steen wdj same Streckning Stander paa Slett marck, och siiden j en Steen westen for wigen, Och ther iffra Same streckning j en steen Stander Emellom begge wey skellen som Løber thil Nedenes, Och ther nest j Biønnems hoffuett j en Steen som er En Endestaff emellom Nedenes, Thingsthued, och Biønnems marcke, Huilcken Thingsthuedtz Lodtz Eiger wiiste Oß, och sagde thend Att were en Rett hiørnesteen ther

ther Emellom, och siden Sudsudoust ther Jffra j En Steen stander Norden for Biønnem, Ther nest ginge wij wd med Becken som Rinder wdt medt Biønnems gierde, Och sagde Erick Munck Att hand kannede thill kronnen Allt thz som Laa Østen for Becken, Att were Lille Nedenes marck, och Beuiste Erick Munck strax, Att hoes Thomthen stoed paa thend westre Siide Att Becken, Och mienthe ther Att were Biønnem med sin Eigedeeller Jnden fire handstaffuer, Och icke Østen Becken, Och Siden ginge wij paa same Streckning j En Steen Som laa Nederslagen j en Aspelund Synden for Biønnem, Och saa ther iffra j en stoer threkanthett Steen som Stander j Stywoldtz hougen Som Birckethuedtz Folck kander, Att were Rette Endesteen, Emellom thennom och kongens marcke, Och Siiden Sudoust ther Jffra j en Røis westen for Clameren som wor Omkast, Ther Jffra j en skell steen, paa Same streckning, Och j same Øigneskud j En høig small Steen paa Same streckning, Ther Nest J en skeell steen paa Same Øigneskud, och ther iffra, Paa samme Streckning j en Steen huilcken ther Er ix Endesteen Emellom ytthre Enge, Espenes Moßeuold och Storestad, Ginge wij tha wester ther iffra Rette Bytte Emellom Moßeuold och Storestad, Storestad, och Almandtz Enge, j thend steen Som wor nederkast, huilcke wij Opreigste, Och effter Hellig Throllems Bekiendelße, Sagde wij hannem Att were En Endestaff Emellom Moßewold, Thraallem, Birckethued, och Almandtz Enger som ligge wed Storestad, Och Fandis wbj Alle thiße for^ne^ Streckninger fra Suarthedoes, och Jnd thill thend Siste Steen At were hugget och blenckt lang thiid Siiden, baade j Egethreer, och store Bircker som Stode paa weigen ther Som wij ginge, Thesligeste Adspurde Erick Munck Birckethuedtz och Throllems mend effter thend dom Som thennom thilforn wor ganget Emellom, Om the End nu haffde nogen ydermere Beuis Endt Som thilforn, Om the Enge som the Bruger, Jnd Eblant kongens marcker, och Eigedeeller, Ther thill Suarede the Ney, och Sagde, Att the Jngen Breffue Eller Beuißninge haffde, wden holtt Seg wed thend heffd och Brug som the haffue hafft paa Same Enge, thill huilcket wij Alle Endrechtlige Suarede Att Almandtz Enge och Throllems enge skulle were j kongens heffd och Brug wden the thett inden xij Maanitz dag Anderledis Beuiße med Odals breffue Leffuendis widne, eller med rette Bytthe Steenne, Effter the same Engeparther Ligge wden therris Fire handstaffuer, och eblant kronens Enger, dog skulle the haffue Breff och Segell For Saadane wd Jorder, som icke ligge inden theris fire handstaffer, Att Saa er wbj Sandhedt som For^uiit^ Staar, thrøcke wij woris Jndsegler Neden thette wortt Obne Breff, datum vt supra etc. Her emod Berette for^ne^ Haldvord Quamnes paa Sin egne och Herloff Sandøens wegne, Att thett Siste skiell Som For^ne^ Aßull Gremenes, Amund Østerhus och theris Medbrødre, giortt haffue, skulle were wlouglige, wbj thett Att for^ne^ Erick Munck,

Munck, haffde Aldene thennom, Som wor xlvij Mend thilthaget, Ad giøre skiell, Och the som Sagen och saa paagielthe haffde Ingen paa theris Siide hafft, wdj thend Beseglingh Effter som thend Norske Loug om Formelder, Burde Att were, Endog the well haffde thilneffnd Sex mend paa theris Siide, som Ligeuell ere Affstaaett, Och icke wille thennom ther med Befatte, Aff thend Orsage Att the haffue fornummet, Adt the Andre, som flere wor paa Erick Munckis Siide, wille effter hans wilge och Anuißning giøre Marckeskiell, huor paa for^ne^ Erick Munck gaff thillkiende, Att for^ne^ Halduord Quamnes, och Herloff Sandøen Sielff haffde weritt med och wduist skiell Som thett giortt Bleff Emellom for^ne^ Aasteder, huilcket the dog høigelligen Benechtede, Meenthe och saa Att icke haffue burdt, Att giøre skiell, med Flere Mend end Sex paa huer Siide Aff Laugmanden thil neffnd effther Lougen, Som the dog ingen Aff theris Mend haffde hoes, Ther thill Suarett Erick Munck Att efftherdj xij mend Første gang haffde giortt skiell Emellom en partt for^ne^ Aasteder, Meenthe hand, Att Jo Flere Anden gang bleff thagen thedtz Bedre wor thett, Med flere Ord och thalle then^m^ ther om Emellom Forløb, wor the paa Begge Sider Dom wdj Sagen Begierendis, Sammelledis kom for Oß, Same thiid Joen Birckethued och Hellig Throllen, och haffde wdj rette Steffnet For^ne^ Marckeskielsmend, och thennom thilthallett for the haffde Affsagt Att Almandtz och Throllems Enge skulle were wdj kon. Matt^s^ heffd, Som for^ne^ Marckeskiels Breff widere Formelder, Huor wdinden the Formeenthe thennom ingen Dommere Att were [1]), och Seg samme Eng effter gamel heffd och Brug for Odall Att thilkome, Och thetz Stoer wrett thennom ther offuer Ad were wederfarett, Ther thill Suarett for^ne^ Erick Munck, och saa paa for^ne^ thiid, och Meenthe for^ne^ Joen Birckethuedt Ingen wbillighedt ther wdinden Adt were skied, Med flere Ord och thalle thennom ther Om Emellom Løb, Och efftertthj baade the Første och the Siste Ancklagere, haffue Formeent then^m^ ther wdinden stoer wrett Att were wederfarett, Och wore Begierendis thill Billighed effther Norgis Loug Att Forhielpis, Tha haffue wij Foruist Erick Munck med hans gienparther och Beholt same mend, som wor thilstede och inde hoes Oß Som For^ne^ Marckeskiell giortt haffue, Och thennom Alffuorligen foreholtt, Att the En huer wed theris høigiste Eedt wille bekiende hues thennom ther om wor witterligt, huor thill er gaaett, Som wor Aßul Gremenes, Bardinus Hage, Amund Østerhus, Niels Fierde, Thorgius Eskethued, Bentt Wiig, Biørn Skotte, Raßmus Dynißen, Oluff Haaborstadt, Knud Thorwold Jens Weckelandt, Guldbrandt Raffnekløff, Aßull Skarpenes, Si-uord

[1]) Meningen er, at markeskjelsmændene ikke antoges kompetente til under denne forretning at påkjende en ren ejendomstrætte, der ikke stod i forbindelse med noget grænsespørgsmål; men at denne henhørte under de ordinære domstole.

nord Rudt Johan Weding, Arne Nedersteen, Haldnord Lødeßell, Anders Mjølhus, Oluff Meßell, Joen Thresnes, Thosten Redtzell, Joenn Ormßen Knud Buecken, Gieruell Wage, Matz Linn, Thjøstell Sandnes, Amund Bielland Oluff Sange, Matzs Walle, Oluff Seuig, Thorgius Aquog, Thore Brogelland, och Ledolff Moer, Om the haffue dømbt nogett om for[ne] Enge, Item om Jordeigerne haffde wduist och Beuilgett the skiell the ginge, Eller om the for[ne] skiell, effter theris Egenn thycke haffde giortt, Effther som the haffde giffuett Beskreffuett, och Erick Munck Berettidt, Ther thill haffue the Suarett och Bekiendt, Saa mange som haffde werrit thilstede, Sambtligen och huer for Seg, Besynderligen Att the Icke haffue dømbt om Nogen Eng, Icke helder bleff Breffuet Lest for then[m] om same Eng, før endt Nu the hørde thett for retten Att Samme Enge Findis wdj Breffuet, Ey helder Att for[ne] Bønder Som Ancklage haffue wduist thennom Nogen Deellesteen, Men Att the efftersulde Erick Munck, Som gick for thennom med en Compas, Sige och saa Att the wore Nødt och thunngen ther thill Ad besegle for[ne] Marckeskiels Breff, blant huilcke wor En Aff thennom wed naffn Biørn Skotten Som høygelligen suor, Att hand wor Nødt och thungen ther thill, och motte gaa seg Sielff ett støcke Skoufflând fra, Thj Att Erick Munck Sagde Att hues the Icke wille Besegle for[ne] Breff, Skulle the were kon. Matt[s] wthro mend, Thesligeste gaff the och saa Clageuis thilkiende, Att thend Som same Breff haffde skreffuett wor thilforn dømbt Erløs, och Burde well icke Att skriffue for gott Folck, Tha effter thilthalle Gienßuar, Breffue-Beuißninge, thend Sags Leylighed, Saa och effthertbj for[ne] Erick Munck Aldene haffuer thilthagenn Slig en Samblett hob mend, och Icke Aff huer partt er thilneffd Ser mend, eller Beuilget och Sambthøckt Aff Laugmanden, effther Norgis Loug, Ey helder for[ne] Erick Munckis gienpart Som Eiger Godtzett (Omthrettis) haffue hafft ther nogre paa theris Siide, Theslig[te] effthertbj for[ne] Marckeskiels mend Sielff bekiende Att the haffue gaaet effther Erick Munckis gang, med Sin Compas, widere end the gierne haffue willet Och werrit thruid thill Att Besegle same Breff, Tha sagde wij ther paa saa Aff for Rette Att for[ne] Marckeskiell Er wloulig[n] giortt, och bør ing[n] macht Att haffue, Eller Att kome Eigerne thill skade paa theris Eigendom I Nogre maade och for[ne] Marckeskielsmend Att Opthage hues steene som Satte bleff, och Merckene Aff threene Att Affhugge, och Erick Munck Plichtig Att were Egien Att wdlegge hues Eigendom ther er Indheignet, och lucht, Epther for[ne] Marckeskiels gang [1]), Men huilcken Aff partherne, Siden paaskader, om skiell Emellom for[ne] Eigendom, Tha thend med sin gienpart Att thage Andre willige Mend ther paa effter Lougen, och Laugmandens Samthycke, som kunde kome paa Aasteberne, paa en

[1]) Konklusionen til denne dom er udtogsvis meddelt i Ny D. Mag. II. S. 237.

en beneffnd dag, tha Att gaa ther om, hues Norgis Loug och Rett er, Men huad the mend Belanger, som haffue werit med for[ne] Siiste Marckeskiell Att giøre, Och nu icke haffue møtt her thilstede, Eller Beuist theris Louglige Forsaldtz wittne, Tha skulle the saa Frambt the findis louglige steffnit Att were, och Icke haffue hafft Louglig Forfaldt, huer for Seg were plichtig Att bøde thill kon. Matt. viij ørthuger och xiij m℔, wdj Steffnefald [1]), och thill med giffue For[ne] Haldword Quamnes, Herloff Sandø, Joen Birckethued, och Hellig Thraallem kostholdt for thenne Reigße, effter Lougen och Sex mendtzs Sigelße, Huor thill kongens Ombutzmand skal were thennom Beforbellig thett Att Bekome, Theß thill ydermere windisbyrd, o. s. v.

---

2 August. Dom Emellom Jørgen Ansback Paa sin Eigne, Och Sine med Eigers Wegne, paa thend Ene, Och Elluff Arnulffsen wdj Thopdall, paa thend anden Side vt Sequitur:

Stormechtige Hogborne o. s. v., Giøre Alle witterligt Adt Aar effther Gudtz Byrd Mdlxxxv thend ij dag Augustj paa Raadstuffuen wdj Opslo, Offueruerendis Erlige och welbyrdige Mend Offue Jull thill Kieldgaard høffuitzmand paa Aggershus, Hans Pederßen thill Sem, Hendrick Brockenhus thill Ellin, Proß Lauritzenn thill Nørholm, Laugmand wdj Skien, Oluff Galde thill Egebierg, Morthen Skinckell thill Østrup, Peder Dreßelberg thill Kastrup, Melchior Wlffstand thill Kiergaardtzholm, Mogens Bordtzen wdj Opslo, Thiøstulff Bordtzen wdj Oplanden, Saa och Erlige welachte och Forstandige Mend Matz Harildßenn Wdj Borgesyßell, Jørgen Lauritzen wdj Thønsbierg Claus Jenßen wdj Bahus Leen och Wiigen och Peder Chrestenßen paa Augdeside ther Laugmend Ere med Borgemesterne och Nogle Aff Raadmendene wdj Opslo, Wor skichett Fornumstig mandt Jørgen Anßback, med the Andre Hans medt Eiger thill Molland och Hiørebygt paa thend ene, och haffde for Oß wdj rette Steffnet, Elluff Arnulffßen nu Boendis wdj Thopdall medt Alle thennom Aff Fyrdall och Landuig Sogen, Och thennom thilthallede for thett woldtzwerck, the Nogne Aar Forleden Emod Loug och Dom, thennom Beuist haffde, j thett the med Samblede macht thilfald, Oprydbet och dybgiortte, Strøms-

aaen

[1]) Den ordentlige bod for udeblivelse fra retten (stevningsfald) var 1 mark (M. L. I. 11), men udeblivelse fra en herredag betraktedes som ulydighed mod en kongelig befaling (brevbrud), og straffedes med den herfor almindelige bod 13⅓ mark. (Kong Hans's Fr. 26 Juni 1483 art. 5, Paus S. 274). Jfr. også Erik Magnussøns retterbod af 1280 art. 10 og Rb. 3 Novbr. 1318.

aaen j forne Landuig Sogen, thennom paa theris Fiskerij och Nering thill En Merckellige Skade [1]), Sammelledis for En Contracht och Forligelße thennom effter kon. Matt. thilforordnett, Raadt och gode mend, som her wdj Riget Anno etc. 78: wor Opskichet effther theris Befalling och Fuldmacht Aff gode mænd Emellom giordt och gangen er, huilcken Contracht forne Elluff Arnulffßen med the Eigedals och Landuigs Sogne mend, Icke haffuer efftherkomett, hollett eller Fuldgiortt, Och ther paa Wdj Rette lagde forne Contrachtz Pergamendtzs Breff, wnder gode Mendtz och Laugmendtz Segell, wdj Opslo thend 4 Octobris Ano etc. 78: Giord och wdgangen Liudende wdj Sin Meening, Att effther En Leensmand med naffn Elluff Wdgius haffde thill Seg Forsamblet En hob Almuge, wdaff Landuig Prestegield, Och Inddragen wdj the Thiørres och Mollendig Arff och rette Eigendom, Och Emod iij Laugmendtz och Andre gode mendtz dom, Och Alle Lodtz Eigernes wilgne och Samthøcke, Oprøddet En Aa, Och paa thett Slicht offueruold kunde Affskaffis, Er thennom effter forne kon. Matts Raadtz och godemendtz Befalling giortt Enn Forligelße Emellom, Saaledis Att Lodtz Eigerne thill Thiørre och Molland, skulle Beholde theris Frij Fiskerij wdj thend westre Strømßaa, for Opgang som the her thill hafft haffuer, Och wdj thend Østre Strømßaa for wdgang, Och wnder theß Laade thend westre Aa staa Oben, Och siden bruge theris waade dretter j Søenn Effther Lougen, Ther Emod skall forne Landuig och Rydals Sognemend haffue Strand Weigh medt kiørßell offuer Strømseid, och Icke Adt Flaadde Egiennom thend Østre eller westre Aa, Laadtzeigerne paa theris Fiskerij thil skade wdj Nogen Maade, Och for thett Rødning Och woldtzuerck, forne Leensmand medt the Landuigt och Rydals Sognemend wdj forne Østre Aa giortt haffuer skulle the saa well Som huilcke Andre thend Strandweig Behøffuer, Giffue the Thiøre och Mollandtz Lodtz Eiger Ett hunderett gamble daller, thill gode Nøige, huilcke forne Ett hunderett daller, Erick Munck haffuer Loffued och thilsagt, Att Forskaffe forne Lodtz Eiger Aff forne Landuig Sognemend, thill Sctj. Hans Baptiste dag Nest Følgende, huilcke Aff partherne her Emod giør, skulle Suare ther for, Effther forne Dombs liudelße, Som samme Contracht wdj Seg sielff ydermere Indeholder och wduißer [2]), Och satte forne Jørgen Anßback med sine med Eigere wel wdj Alle Rette, om thennom wdj the maade Icke wor skied wrett, och Begieritt Att thennom ther wdj motte Wedderfaris, hues Norgis Loug och Rett wor, Huor thill forne Elluff Arnulffßen Suarede och Sagde seg Saa well Som

[1]) Jfr. ovf. S. 341. Det synes efter denne sag, at Erik Munk nu har villet skyde ansvaret over på lensmanden og bønderne personlig, for hvad de havde udført efter hans egen befaling. [2]) Heraf ser man det udfald, som det tidligere i 1578 anlagte søgsmål fik. Dette af de dengang opnævnte mænd, Erik Brockenhus, Peder Iversøn Jærnskjæg, Pros Lauritsøn og Mogens Bårdsøn, istandbrakte forlig findes ikke i dombogen for 1578, da det ikke er indgået ved selve herredagen.

Som the Andre hans medfølgere Wdj samme pennings wdgifft høgelligen Att werre Besuerritt, the och Jcke Aff Egensindighed thett haffuer Begyntt, Men sagde Seg thett Aff Sin Offrighedtz Erick Munckis Befallingh giortt haffde, Och ther paa wdj rette Lagde Ett Widiße, wnder thuende skellige Mendtz Seigell, datteritt paa Barbo thend xxiiij Februarij Anno etc. 77: huilcken ther wdj Sin Meening medførde huorledis forne Erick Munck wor kommenn wdj Forfaring Ad thend Østre Elff wdj Strømsaaen Stoed Aaben, Och Formercket, Att thend skulle Stinn werre egienfalden, Eller och (kunde skee) kastes Egien moduilligen, Och Att ther for Mange Nødige Orsager skyld, kon. Matts thilbedste, wille ther were Opseende, Att forne Strøm bleffue holdett wed macht Oprydde tt, Och therfore Befallett forne Elluff, Att hand skall thil Sige wdj thett heelle Sogen, eller saa mange ther thill Behøffuer, Att the strax paa Beleylig thiid Forsambles och Oprødde forne Strøm thett dybeste och Reenest mugelligt er, Och huilcke Seg wlydige lader Befinde, hand tha Lader Erick thett wiide, och thennom thilthaller for wlydighedt som samme Breff j Seg Sielff wduißer, Och meenthe forne Elluff Arnnulffßen, Att hues hand saa well som och the Andre hans Medthiennere, effther slige theris Offrighedtz skriffuelße Bud och Befalling wdj Saa maade giortt haffue, Burde forne theris Hoßbond, Selff Att forantuorde, och thennom medt slig thynge och pennings wdgifft, Jcke Att Besuergis, med flere Ord och thalle thenm ther om Emellom Løb, Tha effther thilthalle Gienßuar, the Breffue her wdj Rette Lagdis, och thend Sags Leylighedt, Sagde wy ther paa saa Aff for Rette, Att forne Contracht Som her wdj Rette Lagdis Bør Adt Staa Weed sin Fulde macht, Efftherkommes och Wdj Alle maade Fuldgiøris, Och huilcke Aff Partherne ther Emodt haffuer giord eller her Effther Giørendis worder, tha thend Att stande ther for thill Rette effter Norgis Loug, Och huad om thett hunderitt daller wdj Contrachten Formeldis Belanger som nu Omthrettis, thend Sagt Att Jndkome for Laugmanden, hannem ther om Att dømme, effter thend Norske Loug, huem thennom Skall wdgiffue, Theß thill ydermere windisbyrd o s. v.

---

3 August. Hiemsettelse thil Laugmandenn At døme emellom Knud Hurue, Paa thend Ene, och Erick Munck thill Hiørne paa thend Anden Siidde Liudendis vt sequitur:

Stormechtige Hogborne o. s. v. Giøre Alle witterligt, Att Aar effther Gudtz Byrd, Mdlxxxv, thend iij Augustj paa Raadstuffuen wdj Opslo, Offuer-
uerendis

uerendis Erlige och welbyrdige Mend, Offue Jull thill Kieldgaardt, høffuitzmand paa Aggershus, Hans Pederßen thill Sem, Hendrick Brockenhus thill Ellin, Proß Lauritzen thill Nørholm Laugmand wdj Skien, Oluff Galde thil Egeberg, Anders Huitfeld thill Kromstrup, Peder Dreßelberg thill Kastrup, Melchior Wlffstand thil Kiergaardtzholm, Mogens Bordtzen wdj Opslo, Thiøstulff Bordtzen wdj Oplanden, ther Laugmend Ere, Saa och Erlige wellachte och Forstandige Mend, Matz Harildßen wdj Borgesyßel, Jørg^n Lauritzen wdj Thønsberg, Claus Jenßenn Wdj Bahus leen och Wiigen och Peder Chrestenßen paa Augdeside ther Laugmend ere med Borgemesterne och nogle Aff Raadmendene wdj Opslo, Wor skichett for Oß Knud Hurffue paa thend ene, och Erlig och welbyrdig Mand Erick Munck thil Hiørne paa thend Anden Siide, Och thilthalledde for^ne Knud Hurffue for^ne Erick Munck, for Ett Støcke Jord kaldis Fittie, hand haffde giort hannem Beslag paa, Att hand thend icke motte bruge, Ther emod Suarede Erick Munck, Att for^ne Knud Hurffue haffde nogen thiid Lang hafft en Øde gaard Aff hannem wdj Brug, wnder Sin gaard, Och ther hand haffuer Anthaget Ødegaarden thill Seg Egien, Beholtt for^ne Knud Hurffue thendt Jordt thilbage hoes Seg, Aff Ødegaarden, som hand haffde giortt Beslag paa, Och Enddog Att for^ne Knud Hurffue icke haffde Steffnett for^ne Erick Munck om Sagen, Jcke helder hand haffde hans Jorde Breffue thilstede, Tha Beuilgede for^ne Erick Munck Eligeuell, Wdj Allis woris paahørelße, Att for^ne Knud Hurffue Motte Beholde och Bruge Jorden, hand haffde giortt hannem Forbud paa, Jnthill Sag bliffuer Jndsteffnett for Laugmanden, Och ther Er gaaett dom paa effther Lougen huad Rett Er, Thes thill ydermere windisbyrd o. s. v.

---

3 August. Hiemsettelse thill Laugmanden Att dømme Emellom Erick Munck paa thend enne, oc Anders Linthuedt paa thend Anden Siide vt sequitur:

Stormechtige Hogborne o. s. v., Giøre Alle witterligt Att Aar effther Gudtz Byrd Mdlxxxv thend iij Augustj paa Raadstuffuen wdj Opslo, Offuer- uerendis Erlige, Och, Welbyrdige Mend, Offue Jull thill Kieldgaard høffuitzmand paa Aggershus, Hans Pederßen thill Sem, Hendrick Brockenhus thill Ellinn, Pros Lauritzen thill Nørholm Laugmand wdj Skien, Olluff Galde thill Egebierg, Anders Huitfeld thill Kromstrup, Joen Nielßen thill Skielbred, Peder Dreßelberg thill Kastrup, Melchior Wlffstandt thill Kiergaardtzholm, Mogens Bordtzen wdj Opslo,

Opslo, Thiøstulff Bordtzen wdj Oplanden, ther Laugmend ere etc. Med Borgemesterne och Nogle Aff Raadmendene wdj Opslo, Wor skickett Erlig och Welbyrdig Mand Erick Munck thill Hiørne, kon. Matt[s] Befallingsmand offuer Nedenes Leen paa thend ene, och thilthallebde Anders Lindthued effther som the Aff Laugmanden paa Augdesiide wore hiid Dømbthe, for tho huder Landskyld, Aff en gaard kaldis Espenes, Liggendis wdj Nedenes Leen, Aff huilcken Gaard for[ne] Erick Munck Beretter Att Skall wdj Gammell thiid were Affgaaett wdj Landskyld vj huder, och for[ne] Anders Lindthued som for Noggen thiid bode paa same gaard Sagde ther Icke meere Aarligen Att were Affgaaett end iiij huder, Huor fore the som Samme gaardt Espennes effter hannem Besidet haffde, haffuer Icke helder giffuett meere end iiij huder, huor offuer for[ne] Erick Munck Formeener the thuende huder Landskyld Aff for[ne] Espenes, Skall Aff for[ne] Anders Lindthued, Saa well som Och Aff nogene for hannem Same Jord Espenes Besidett haffuer wor Suigellig fra kon. Matt. wnderdullt och Forholdett, Och skall dog Wdj Gamell thiid were giffuett wdj Landskyldt, vj huder [1]), Och ther paa wdj Rette lagde En Dom, som Peder Chrestenßen Laugmand paa Augdeside Anno Mdlxxxiiij thend Anden Søgne effther wor herris himmelfardtzdag paa Nedenes Laugthing, med Flere dambt haffde, Liudendis wdj sin Endellig Meening, Att effter thj for[ne] Anders Bekiende icke meere werre Giffuen Aff samme gaard Espennes och thend Jord Starstad ther wnder Ligger wdj Landskyld end iiij huder, Och for[ne] Erick Munck Beuiste Att ther Affgick vj huder Skulle for[ne] Anders Lindthued were Forplicht Adt Affbeuiße Inden xij Maanett, Att ther Icke gick meere wdj Landskyldt Aff for[ne] gaardt Espenes end the iiij huder, och Att Same Landskyld icke bleff Formi(n)skett wdj hans thiid, eller stande kon. Matt[s] ther fore thil Rette, Som Same Dom wdj seg sielff widere Formelder, Och satte for[ne] Erick Munck wdj rette om for[ne] Anders Lindthued icke wor effther for[ne] Dombs Liudelße Forplichted Att stande han[m] paa kon. Matt. wegne ther fore thill Rette, Ther thill Suarede for[ne] Anders Lindthued och Nu Som thilforn Bekiende och thilstoed Att hand Alderig haffde hørdt, eller Fornommett før hand kom thill samme gaard Espenes eller Siden, Ad ther meer Affgick wdj Landskyld end 4 huder, Och Mienthe thett icke helder widere Nøigachtelligen skulle kunde Beuißes, wor ther Och Noggen thiid meer Affgiffuen wor thett hannem Aldellis wbeuist, Och meenthe Seg ther Offuer icke medt rette Burde Att lide Nogen Besuering, Ittem bleff och Samme stund Frem Eskitt hues gamble Prouff eller windisbyrdt, for[ne] Erick Munck formeenthe

[1]) Under 1 April 1580 var Erik Munk af kongen bleven tilskjødet, foruden andet krongods, gården Espenes i Bringsver skibrede til evindelig ejendom. I det kongelige skjøde (Norske Registre) angives gårdens skyld til 4 huder.

meenthe Seg Adt Wille mz Beuiße the vj huder Landskyld were giffuen Aff for[ne] gaardt Espennes, tha sagde hand Seg thett paa thenne thiid Icke giøre kunde, thj hand Icke haffde the Breffue thilstede, Med Flere Ord och thalle, thennom ther om emellom Forløb, Tha effther thillthalle Giensuar och the Breffue her wdj Rette lagdis, Saa och Efftherdj Att for[ne] Laugmandtzdom Icke Nocksom Forcklarett, huad windisbyrd skrifftlig Eller Mundtlig for hannem haffuer werritt wdj Rette, Icke helder huercken for[ne] Erick Munck Eller Laugmanden nu for Oß haffuer kundt thilkiende giffue, huad windisbyrd, Som Er dømbt effther, Att For[ne] Gaard Espennes haffuer skyldett thill kronnen vj huder, Och Ey helder nu for Oß Beuißes meere Aff Same gaard Att were Aarligen gaaet end fire huder, Finde wij thend Sag Egien for Laugmanden Att Indkomme, Och for[ne] Erick Munck tha Forplichted were, ther Att Indføre Nøigachtige och Sandru windisbyrd, huor Medt hand skelligen kand Beuißes Att same gaard Espenes haffuer Aff gamell thiid skylbet thill Landskyld vj huder, Och siden Att gaa ther Om hues Norgis Loug och rett er, Thes thill ydermere windisbyrd o. s. v.

---

4 August. Dom emellom Erick Munck thill Hiørne paa thend ene: och Her Anders Sognepreſt thil Oyestad paa thend Anden Siide vt sequitur:

Stormechtige Hogborne o. s. v., Giøre Alle witterligt Att Aar effther Gudtz byrd, Mdlxxxv, thend iiij Augustj paa Raadstuffuen wdj Opslo, Offuernerendis Erlige och Welbyrdige Mend Offue Jull thill Kieldgaard, høffuitzmand paa Aggershus, Hans Pederßen thill Sem, Hendrick Brockenhus thill Ellin, Proß Lauritzen thill Nørholm, Laugmand wdj Skien, Peder Knudtzen thill Odtznes, Olluff Galde thill Egeberg, Anders Huitfeld thill Kromstrup, Joen Nielßen thill Skielbredt, Peder Dreßelberg thill Kastrup, Melchior Wlffstandt thill Kiergaardtzholm, Mogens Bordtzen wdj Opslo, Thiøstulff Bordtzen wdj Oplanden, ther Laugmend ere, Saa och Erlige welachte och Forstandige mend Matz Harildßen wdj Borgesyßell, Jørgen Lauritzen wdj Thønsberg, Claus Jenßen wdj Bahus Leen och Wiigen och Peder Chrestenßen paa Augdeside ther Laugmend ere, med Borgemesterne och Nogle Aff Raadmendene wdj Opslo, Wor skichet Erlig och welbyrdig, Mand Erick Munck thill Hiørne paa thend ene, Och haffde for Oß wdj Rette steffnett hederlige Mand her Anders Sognepreſt thill Oestad, paa thend Anden Siide, och hannem thilthallede for thuende gaarde Seffueliid och øffre Oestad,

Oestad, Som hand meener med godt Besteden, Nocksom wille Beuiße, Att høre (och) ligge thil Fierre Kiercke, Huor thill forne her Anders Suarede Och Jo meenthe Att same thuende gaarde Burde Adt ligge wnder Prestebollit, Besønderlig thend gaardt Offre Oestad, forne Erick Munck paa thallede, Huor paa hand wdj rette Lagde, Ett Gameltt Pergamenthis skiffthe Breff, wnder thuende Mendtz Indsegle, Datterit 1303: Maria Bebudelßis dag Liudende j Sin Meening Ad thuende Mend med naffn her Erick Nielßen Prest paa Oestad, och Asle Gunderßen haffde giort Mageskiffthe, Sin Emellom, Saaledis Att forne her Erick Nielßen skulle Følge wnder Prestebollett vij Mamatte Leyge wdj en gaard kaldis Offre Oestad, med Ald sin Eigendom och thilligelße. Ther Emod skall forne Aßle Gunderßen haffue wnder Seg Lille Løddeßø thill Euindelligh Eigendom, som Same skiffthe Breff wdj Seg Sielff wduißer, huilckett Bispen Aff Stauangr med naffn her Elleffue, effther som hand Aff Begge forne Mend haffuer weritt thilbeden, haffuer med Sitt Breff och wnderhengendis Cappittels Indsegle same Magelaug, Och Jordebytte, Fuldkomellig Samthyckt, Och Stadfest, huilckett Breff wor datterit wdj Stauanger, Aar 1303: dagen for Gudtz legoms Dag, Och satte forne her Anders well wdj Alle Rette, om forne gaard Offre Oestad Effther forne gamble Mageskiffthe och Bispens Stadtfestelße Icke burde Angerløß Att Følge prestebollett, och wor ther paa Dom Begierinde, Tha, Effther thilthalle Gienßuar, Slige Breffue som her wdj rette Lagdis, och thend Sags Leylighedt, Sagde wij ther paa Saa Aff for Rette, Adt forne gaard offre Oestad, Bør effther forne skiffthe Breffs Liudelße, och Bispens Stadfestelße, Angerløß Att Efftherfølge Prestebollit Frembellis Berette Erick Munck och Mienthe, Att thend Anden gaard forne Seffueliid, Som forne her Anders Seg thill Prestegaarden thilholdet, Burde Att Ligge thill Ferre Kiercke, Och icke thill Prestebollett, Och ther paa wdj rette lagde En Orskur Aff Peder Chrestenßen, Laugmand paa Augdeside, Aar etc. Mdlxxxiij thend xix Februarij paa Nedenes Laugthing dømt haffde, huilcken wdj Sin Meening och Beslutningh, medførde Att forne Erick Munck Beuiste medt Ett Stigs skriffuers Register forne Seffueliid och Oestad Att ligge thill Fierre kiercke, Samelledis haffuer och forne Erick Munck Beuist Aff en Joen Simenßens Fordum Laugmandt paa Augdeside, hans Orskurd Att Odelsmanden thill Søffueliid skulle were same gaardt Nest Att Besidde, Dog hand ther Aff skulle giffue Landskyld och Rettighedt, thill forne Fierre kiercke, Huor emod forne her Anders haffuer Beuist med En Orskurd forne Joen Symenßenn, Fordum Laugmand Dømbt haffde, Att her Anders skulle thill Prestebollett Opbere Landskyldenn, Aff forne gaard Seffueliid, Dog skulle handt Forplicht were, Att Beuiße med Bispens och Cappittelß Breffue Aff Stauanger, Att forne Gaard Seffueliid Laa wnder Prestebollet,

bollet, Och Er effther slig theris Sambthalle, paa begge Sidder, Aff for[ne] Peder Chrestenßen Laugmand, Affsagt for rette, Att for[ne] her Anders skulle thill Neste Laugthing effther Beuißligt giortt med Bißpens och Cappittels Breffue och Segell, Adt for[ne] Gaarde hørde thill Prestebollitt, Som Samme Dom widere Formelder, Och Mienthe for[ne] Erick Munck, Att for[ne] her Anders Jcke endnu haffde skelligen Beuist, for[ne] gaard Seffueliid Att ligge wnder Prestebollett, Som for[ne] thuende Laugmænd hannem Att giøre thildømbt haffde, Huor thill for[ne] her Anders Suarede, Effther som thz Papirs Breff for[ne] Joen Symenßen Fordum Lagmand haffde wnder Sin Segell wdgiffuen, Aar etc. Mdl. Sctj. Clemens Affthen paa Helne Wdj Mandall, och for[ne] her Anders her Wdj rette Lagde, huilckett ther Formelthe, huorledis En Mand med naffn Haldnord Thorgerßen haff[r] for hannem Bekiendt, thend Gaard Seffueliid Ad were Aff hans gamble Foreldre giffuett thill Fierrekiercke, thennom thill Sielle hielp, och Seg Forspurde om hand thend icke wor Nest Att Beside for Sin Fulde Leyge och Landskyld thil kierchen [1]), Fremdeellis medførde for[ne] Breff, att hederliig och hoglerd Mand, Her Joen Guthormßen, Superintendent thill Stauanger, Wiidner med for[ne] Stauangers Dom Kierckes Register, Adt for[ne] Gaard Seffueliid Ligger thill Fierre kiercke, Som same for[ne] Jon Simenßens Breff wiider Formelder, Och mienthe for[ne] her Anders Att hand om for[ne] Gaard Seffuelijd icke kunde paa thenne thiidt pleye Roggen Endellig Rettergang, før end hand haffde giffuett Sitichtens Ombudtzmand, Erlig och welbyrdig Mand Hans Lindenow, thett thilkiende, Och Begieritt Adt thend Sag paa noggen thiid motte Opstaa, Adt hand wdj Midler thiid kunde giffue for[ne] Hanß Lindenow thett thilkiende, Huilckett och Aff begge partherne bleff Samthøckt, Att thend Sag om for[ne] Seffueliid skall Opstaa thill Neste Laugthing effter Paaske Først kommende, wdj thett Laugsogen som Godtzett wdj Ligger holdendis worder, och for[ne] her Anders wdj Midler Thiid, Forplicht were, Att Giffue for[ne] Hans Lindenow thett wdj thimmelig thiid thilkiende, Att hand eller hans Fuldmechtige kunde ther thil Suare, om hand haffuer ther noggett Wdj Adt Siige, Theß thill windisbyrd, o. s. v.

---

7 August. Hiemsettelse till Laugmanden at dømme emellom Erick Munck thill Hiørnne paa thend ene och Niels Feruig paa thend anden siide vt seqvitur:

Under denne sag, der iøvrikt ikke er af den interesse, at den fortjener at optages in extenso, sagsøkte Nils Fervig Erik Munk „for en gård, kaldes Sange, han skal

[1]) Jfr. Truid Ulfstands og Claus Bildes reces 1539 art. 12. (Paus S. 294).

skal have fra ham med urette, efterdi Erik Munk skal have taget den hud fra ham, som han byttede ham til udi Gladej". — Erik Munk påstod at have god hjemmel til bemeldte jorder; men exciperede mod søgsmålet, fordi han først nu var bleven stevnet her i Oslo, hvilket han formente var urigtigt, og sagde, at han havde sine breve og bevisligheder liggende hjemme. — Sagen blev derfor henvist til påkjendelse af lagmanden i det lagsogn, hvor godset ligger (Agdesiden).

---

11 August. Dom emellom Staffen Gimble Paa thend ene: och Erick Munck thil Hiørnne paa thend Andenn Siide: Liudendis vt sequitur:

Stormechtige Hogborne o. s. v., Giøre Alle witterligt At Aar effther Gudtz Byrd Mdlxxxv thend xj Augustj paa Raadstuffuen wdj Opslo, Offuerverendis Erlige och Welbyrdige Mend Offue Jull thill Kieldgaard høffuitzmand paa Aggershus, Hans Pederßen thill Sem, Hendrick Brockenhus thill Ellin, Proß Lauritzen thill Nørholm, Laugmand Wdj Skien, Peder Knudtzen thill Odtznes, Oluff Galde thill Egebierg, Anders Huitfeld thil Kromstrup, Jørgen Kruckow thill Thiernne, Peder Dreßelberg thill Kastrup, Melchior Wlffstand thill Kiergaardtzholm, Mogens Bordtzen thill Oustby Laugmand Wdj Opslo, Thiøstulff Bordtzen thil Blegen, Laugmand wdj Oplanden, Saa och Erlige welachte och Forstandige Mend, Matz Harildßen wdj Borgesyßel Jørgen Lauritzen Wdj Thønsberg, Claus Jenßen wdj Bahus len och Wigen och Peder Chrestenßen paa Augdeside ther lagmend ere mz Borgemesterne och Nogle Aff Raadmendene Wdj Opslo. Wor skichert for Oß wdj Rette Staffen Gimble, paa thend ene, och Erlig och Weibyrdig Mand Erick Munck till Hiørne kon. Matts Befallingsmand offuer Nedenes Leen, paa thend Anden Siide, Och thillthallede forne Staffen Gimble forne Erick Munck, Och Clagelligen gaff thilkiende, huorledis hand wden skellig Orsage med Lougmaall er thilthallet och Forfuld Aff hannem for Att hand skulle kaldett en Mand Medt Naffn skipper Helmer Aff Frijsland Enn thiuff, huilckett dog icke Louglige eller Skellige, hannem offuerbeuistis er, Sammelledis Att hand for en Løeßmistancke Aff Erick Munck skulle haffue wthrollig Omgaaett medt noggitt thømmer, Som dog icke skelligenn hannem Offuerbeuistis, Huilcken thillagde Sag Effther forne Erick Munckis egen Außeegen hand paa hannem haffuer Forhuerffuett, thuende Domsbreffue Aff Laugmanden paa Augdesiide, huor wdinden hand wden Ald skell och Rett Saa och Foruden Louglige windisbyrd Formeener Seg høigelligen were for Wlempitt Och wor nu paa thett høigste Begierinde

forne

forne Laugmandtz Breffue motte Fremleggis och Offuerueigis och hannem ther wdinden Forhielpis hues Retten kunde medføre, Ther thill Suarett forne Erick Munck, och Meenthe forne Staffen Gimble ther Wdinden Jngen wrett Adt Wederfaris, Ey helder Noget Aff hannem for the Sager haffue Oppeborit, Enddog hand haffde dom for Seg, Och Fremlagde Forne thuende Breffue Aff Peder Chrestensßen Laugmand paa Augdesiide, Dømbt och Wdgiffuenn, huilcke Breffue wij grandgiffuelligen Besichtedt, Och Offuerueigett, och ey fandtz Saa Nøigachtige, Adt thee med Rette kunde Burde Att komme forne Staffenn Gimble thill hinder eller skade wdj noggen Maade, Men Bør for the Sager Aff forne Erick Munck Frij och Wthillthallet Adt Bliffue Theß thill Windisbyrdt o. s. v.

Anmærkning. Efter at foranstående bidrag allerede tildels var trykt, er jeg af Hr. løjtnant Plesner, kancellist i Gehejmearkivet, bleven gjort opmærksom på en i Gehejmearkivet opbevaret fortegnelse over Erik Munks dokumenter, hvilke af Danmarks riges kansler d. 16 Septbr. 1591 var tilstillede statholderen i Norge, Axel Gyldenstjerne, til opbevaring i arkivet på Agershus. Registraturen er skreven med Axel Gyldenstjernes egen hånd, udgjør 18 blade i folio, og indeholder fuldstændige uddrag af 68 dokumenter. Dette aktstykke giver vistnok ikke anledning til yderligere tillæg til nærværende bidrag, der i og for sig danner et afsluttet hele; men det indeholder mange interessante oplysninger såvel om Erik Munks forhold som om forskjellige norske ejendomme, og fortjente derfor vistnok at meddeles i trykken.

Fr. B.

Register.

Anders

Brev.

Erik

Holstebro,

Jerre-

Kirkeb.

St. Knuds

Dr. Laurids

Malmø,

Niels

Oxe,

Skotte,

Trekel,

Valle,

Ærkebiskop

Danske Magazin,

indeholdende

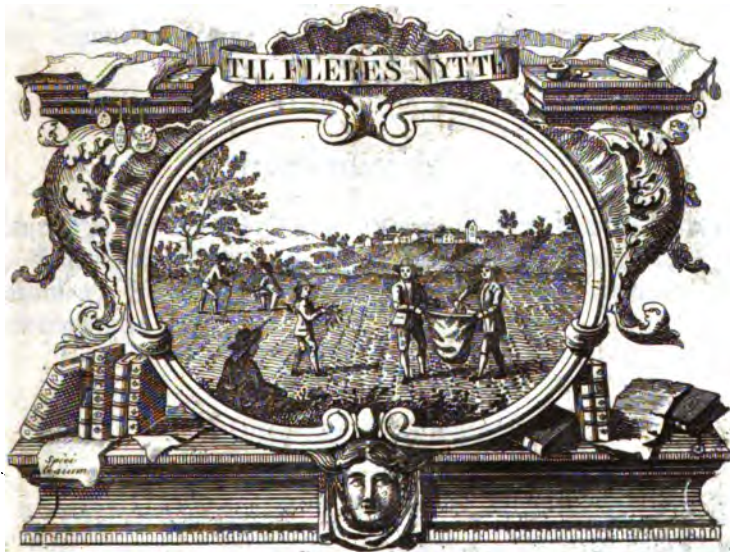
Bidrag til den danske Histories og det danske Sprogs Oplysning.

Tredie Række.

Sjette Bind.

Udgivet af

Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog.



Kjøbenhavn 1860.

Trykt hos J. H. Schultz.

Selskabets Medlemmer.

Embedsmænd.

Forstander. Hr. Caspar Frederik Wegener, Dr. phil., Conferentsraad, Geheime-Archivar, Kongelig Historiograph, Ordens-Historiograph, Commandeur af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Commandeur af Nordstjernen og St. Olafs Ordenen.

Secretair. Hr. Tyge Alexander Becker, Professor, extraordinair Medhjælper ved det Kongelige Geheime-Archiv.

Archivarius. Hr. Hans Matthias Velschow, Dr. phil., Professor i Historien ved Kjøbenhavns Universitet, Ridder af Dannebrogen.

Kasserer. Hr. Hans Georg Garde, Commandeur, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Ridder af Sværdordenen.

Overordentligt Medlem.

Hs. Excellence Hr. Adam Wilhelm Greve af Moltke til Grevskabet Bregentved, Geheime Conferentsraad, Over-Kammerherre, Ordenskantsler, Ridder af Elephanten, Storkors af Dannebrogen, Dannebrogsmand, Ridder af Seraphimerordenen, m. m.

Ordentlige Medlemmer.

(Efter deres Alder i Selskabet.)

Hr. Erik Christian Werlauff, Dr. phil., Conferentsraad, Overbibliothekar ved det store Kongelige Bibliothek, Professor i Historie og Geographi ved ved Kjøbenhavns Universitet, Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Commandeur af Nordstjernen og af den nederlandske Egekrone-Orden, Ridder af den røde Ørn og Æreslegionen.

Hr. Christian Jürgensen Thomsen, Conferentsraad, Directeur ved det Kongelige Mynt- og Medaille-Cabinet, Inspecteur ved det Kongelige Museum for de nordiske Oldsager, det Kongelige Kunstmuseum, det ethnographiske Museum og den Kongelige Malerisamling, Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Ridder af Nordstjernen og den røde Ørn.

Hr. Andreas Ludvig Jacob Michelsen, Dr. juris, Professor ved Universitetet i Jena.

Hr. Hans Matthias Velschow, Professor. **Selskabets Archivar.**

Hr. Peter Wieselgren, Dr. theol., Provst, Sognepræst til Helsingborg.

Hr. Abraham Cronholm, Mag. philos., Professor.

Hr. Ferdinand Wolff, Dr. phil., Custos ved det Keiserlige Bibliothek i Wien, Ridder af Dannebrogen.

Hr. Niels Matthias Petersen, Etatsraad, Professor i de nordiske Sprog ved Kjøbenhavns Universitet, Ridder af Dannebrogen.

Hr. Carl Christian Rafn, Dr. phil., Conferentsraad, Professor, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand, Commandeur af St. Anna-Ordenen i Diamanter, Stanislaus-Ordenen, Vasa-Ordenen og den østerrigske Frantz Josephs Orden, Ridder af Nordstjernen, den græske Frelsers-Orden, den røde Ørn og den nederlandske Løveorden.

Hr. Andreas Fryxell, Dr. theol., Professor, Provst, Sognepræst til Sunne i Værmeland, Commandeur af Nordstjernen.

Hr. Johan Martin Lappenberg, Dr. juris, Archivar ved det hamborgske Stads-Archiv.

Hr. Peder Willemoes Becker, Dr. phil., Provst, Sognepræst til Soderup og Eskildstrup, Ridder af Dannebrogen.

Hr. Caspar Frederik Wegener, Conferentsraad. **Selskabets Forstander.**

Hr. Caspar Peter Paludan Müller, Dr. phil., Professor, Rector ved Nykjøbing Kathedralskole, Ridder af Dannebrogen.

Hr. Hans Georg Garde, Commandeur. **Selskabets Kasserer.**

Hr. Carl Georg Brunius, Mag. philos., Professor i det græske Sprog ved Lunds Universitet, Commandeur af Vasa-Ordenen, Ridder af Dannebrogen og Medlem af Nordstjerne-Ordenen.

Hr. Johan Ernst Rietz, Mag., Sognepræst til Tygelsjø og Klagstorp i Skaane, Ridder af Dannebrogen.

Hr. Tyge Alexander Becker, Professor. **Selskabets Secretair.**

Hr. Christian Thorning Engelstoft, Dr. theol., Biskop over Fyens Stift, Commandeur af Dannebrogen og Dannebrogsmand.

Hr. Carl Ferdinand Allen, Dr. phil., Professor, Docent i Historien ved Kjøbenhavns Universitet, Ridder af Dannebrogen.

Hr. Michael Nicolai Christopher Kall Rasmussen, Professor, Registrator ved det Kongelige Geheime-Archiv, Ridder af Vasa-Ordenen.

Hr. Peder Goth Thorsen, Professor, Bibliothekar ved Universitets-Bibliotheket, Ridder af St. Olafs Ordenen.

Hr. Ludvig Nicolaus Helweg, Dr. phil., residerende Capellan ved St. Knuds Kirke i Odense og Præst ved Graabrødre Hospital sammesteds.

Hr. Jacob Frederik Kinch, Overlærer ved Ribe Cathedralskole.



Indhold.

Første Hefte.

Andet Hefte.

Tredie Hefte.

Fjerde Hefte.



Danske Magazin,

Tredie Række.

Sjette Binds første Hefte.

I.

Mester Jakob Fabritius's Universitetsregnskaber for Aarene 1540 til 1545.

(Af Konsistoriets Archiv ved Cand. theol. Holger Fr. Rørdam).

I de første Aar efter Universitetets Gjenoprettelse ved Reformationens Indførelse var M. Oluf Chrysostomus dets „Rentemester". Hans Regnskaber ere meddelte af afdøde Konferensraad L. Engelstoft i første Bind af denne Række af Magazinet. De ere rige paa Bidrag til Kundskab om vor Højskoles ældste Forfatning navnlig i økonomisk Henseende. Dette gjælder ikke mindre om de efterfølgende Regnskaber for Aarene 1540—45. I dette Tidsrum var Prof. physices M. Jakob Fabritius Rentemester; vi have kun hans Optegnelser om Udgifterne[1]), men disse ere ogsaa de ulige vigtigste at faa Kundskab om, da de faste Indtægter kjendes af Fundatsen. Blandt disse Udgiftsposter vil findes mange, som indeholde hidtil ukjendte Oplysninger om Universitetets ældste Lærerpersonale, om Studiegaardens Bygning, om Bibliotheket og om flere andre mere eller mindre interessante Personer og Forhold. Uagtet der saaledes ikke kunde være Tvivl om Vigtigheden af deres Offentliggjørelse, ansaa jeg det dog ikke for rigtigt at meddele alle de anførte Poster, da mange af dem ere højst ubetydelige og lidet eller intet oplysende. Jeg har derfor gjort et Udvalg, dog stadigt med den Regel for Øje, heller at optage for meget end for lidet, da jeg af Erfaring ved, at man ikke er tjent med saadanne Udtog, hvor det halve af Indholdet lades tilbage i Kilden. — For Fuldstændighedens Skyld er der tilføjet et Par Dokumenter, der vedkomme disse Regnskaber; det først anførte hører til M. Oluf Chrysostomus's tidligere meddelte Regnskab, da Engelstoft ikke har kjendt det, har jeg antaget, at det passende kunde finde Plads her. — Hvad Noterne angaar, har jeg indskrænket mig til det nødvendigste, idet jeg navnlig har forudsat Windings Acad. Hauniensis og Anmærkningerne til Regnskaberne i første Bind som bekjendte.

1.

[1]) En enkelt uordentlig Optegnelse om Jordebogsindtægter 1544, hvoraf der under Nr. 6 er meddelt et Udtog, danner en Undtagelse.

1.

1539. 23 Oktober. Universitetet kvitterer M. Oluf Chrysostomus for Bestyrelsen af dets Midler, 1537—39.

Wii efftherscreffne Rector, Doctores och Vniuersitetis Lessemester vdi Køpnehaffnn, Christopher Raffnsborgi, samme Vniuersitatis Conseruator, Her Jib Heye Canick vdi Roschiilldt och Matz Perssenn Canick vdi Køpnehaffnn, Gøre allde witterligt, At wii paa Capitels Huset vdi woer ffrue kiircke heer sammesteds effther konninglig Maiestatis woer keriste Naadigste Herres befalling forsamblede waare och theer høørde Hederlig och Wellærde Manndtz, Mester Oluffuis Chrysostomi forbeneffuende Vniuersitatis Lessemesters och Quæstoris regenscab for tuindne neigeste forlebene aar, som waare fran Sancti Michaelis dag Anni Domini Mdxxxvij Och indtiill Sancti Michaelis dag Anni Domini Mdxxxix nu negest forledenn, paa alldt indtegt och Vdtgiifft, som hanndt vdi befalling haffuer at oppebere och vdtgiffue paa forne Vniuersitets Wegne, som hanss regenscab yttermere indeholler och forclarer, som hanndt ther om tiill samme Vniuersitete offuerantuordet haffuer rc. Thii lade wii hannom och allde hanss arffuinge ledige, løse, quitte och friie fore allt ythermere krafft tiilltall eller maning aff oss wore efftherkommere eller aff nogenn andenn paa wore Wegne ther om effther hanss regenscabs liudelsse vdi allde maade, Vndertagne tuoe hundrede fyttheinn Jochyms Daler tuoe marck vij ß och ij alb., som hanss indtegt ytter mere endt hanss vdtgiifft seg beløber, Och hanndt vdi framtiidenn fore samme Sum pendinge regenscab gøre schall. Sammeledis schall thenndt tiillsiuenss manndt, som Vniuersitetet haffuer vdi Knarderop gøre regenscab fore huess afflen seg beløbendes wordder, som Professores haffue then ladet hollde vdi thet forscreffne aar Mdxxxix. Tiill ythermere foruaaring er forne Vniuersitatis paa allde professorum wegne och wore indsegle tryckte nedenn for thette wort opne breff. Giffuit vdi forne Køpnehaffn Taarsdagenn, som waar sancti Seuerini Dag. Aar effther Gudts biurdt Mdxxxix.

Konsistoriets Kopibog 1538—1602. Fol. 6—7. (Med Overskrift: Aff Magistri Olai Chrysostomi quittantze ith exemplar).

2.

2.

Vdgiifft thetth første aar M: Jacob bleff renthe Mester, Som er fraa S: Michaelis dag 40 oc till S: Michels dag 41.

Stipendia D: professorum.

D: Tillemannus[1]) ad terminum natiuitalis 40, xxxviij daler. Paschæ 41, xxxviij daler. Johannis xxxviij daler. Michaelis xxxviij daler. — Summa ijc daler.
M: Suaningius[2]), Summa lxx daler[3]).
M: Paulinus, Summa lxx daler.
M: Pet: Paruus, Summa lxx daler.
M: Matthias Haccus, Summa lxx daler.
D: Morsianus, Summa jcxl daler.
D: Palladius, Summa jc daler.
Licentiatus Laurentius Sibeney[4]), Summa jc daler.
D: Johannes Pomerius, Ad Johannis xxxv daler, Michaelis xxxv daler[5]). Summa lxx daler.
D: Olaus Chrysostomus, Summa jc daler.
M: Joan. Sinningius, Summa lxx daler.
Notarius Johannes Pauli, Summa xiiij daler.
Seuerinus Erici Bibliothecarius[6]), Summa x daler.
Christiernus Brun pedellus, Summa x daler.
Chilianus Julius, Summa x daler.
Olaus Bagge famulus communis, Summa vj daler.

M:

1) Tileman v. Hussen, Prof. theol.

2) Hans Svaning den ældre, senere kgl. Historiograf; nævnes ikke af Vinding blandt Universitetets Lærere; han var Prof. rhetor. (jfr. D. Mag. 3 R. I, 82).

3) I det følgende er regelmæssigt, ligesom ovenfor, anført de enkelte Kvartaler, jeg har dog kun optaget Hovedsummen, naar vedkommende har faaet sin Løn i alle fire Kvartaler, og der forøvrigt intet er at bemærke.

4) Nævnes ikke af Vinding. Han havde allerede været nogle Aar ved Universitetet (jfr. D. Mag. 3 R. I, 70. 82).

5) Spørgsmaalet om, til hvilke Tider og hvorlænge Bugenhagen har opholdt sig her i Danmark, vil, som man ser, kunne oplyses af dette og de to følgende Regnskaber (jfr. Münter: Bugenhagii in Dania Commoratio, 102 sqv.).

6) Der var altsaa en egen Bibliothekar; det har man ikke hidtil vidst (jfr. Werlauff: Kjøbenhavns Universitetsbygnings Historie, S. 7, Not. u).

M: Jacobus Fabritius, Summa lx daler. Pro lectione matutina accepit 40 et pro questura 20.

M: Georgius Boetius [1]). Accepit iiij daler for thett hand lesthe for Sancti michaelis dag, Sed facient hic d: professores quod æquum fuerit. Ad natiuitatis jx daler xij ß. Paschæ jx daler xij ß. Johannis jx daler xij ß. Michaelis jx daler xij ß. Summa lateris xxxix Daler.

Summa Summarum stipendij d: professorum et ministrorum vniuersitatis beløber seg 1179 daler.

Vdgiifft paa vniuersitetens vegne 40.

Først iiij ß forterit then tiidth Jens Jude aff Knardrup wor hoff migh.
Item then tiidth Jørgen mortenßen y bastrup var hoff migh med nogen aff the bastrupe mend forterit vj ß.
Item nis michelßen y ganløße ij ß.
Item xij ß aff en vogen tiill Knardrup.
Item Jens boelßen ij ß.
Item pouel quijst med nogen mendth aff gerløff vj ß j alb.
Item forterit ieg med Christiern Jenßen rijfogit paa slotthen xij ß.
Item en vogen vp tiill søsom xiij ß.
Item olluff Jenßen y søsum, Jens Anderßens søn gaff ieg ij ß.
Item vj ß tiill vogenleye tiill bagsuerdth.
Item anders y ganløße med syn søn tiill ij maaltiid for iiij ß.
Item same tiidth øll och mad for ij ß.
Item en vogen vp tiill ganløße atth besee skouffnen for ix ß.
Item same thiidth forterit y slangerup xviij ß.
Item viij ß for iiij sk^r haffre tiill Knardrup hesthe y ij natther och høe iiij ß then tiid ieg redt tiill roskieldth.
Item ix ß for att lade ßamme heste skoe ibid.
Item j daler forterit vdy roskieldth.
Item iiij maalthiidth then ßom var med migh y roskield viij ß.
Item bentth nielßen och matz nielßen tiill øll och madth iiij ß.
Item Suend lauritßen med the mend aff Dalbye vj ß.
Item gaff iegh aff en wogen tiill bastrup then thiid ieg vor y Hornß herit vij ß.
Item

[1]) Georgius Boethius Holsatiensis blev immatrikuleret i Wittenberg 1538 (Førstemann: Album Acad. Witteberg.); Winding siger, at han blev inskriberet i Kjøbenhavn 1542, efter det ovenanførte maa det vistnok være sket 1540. — Han var Prof. pædag. Er han den Mag. Georg, som Bugenhagen omtaler 1538 (Gelehrter Männer Briefe I., 21)?

Item tiill ferijløn fram och tiillbage iij ß.
Item iiij ß vdlagd then tiid Jens Jude var hoss migh med lauritz y burup.
Item iij mꝁ for en rijß papijr.

Anno 41.

Nytt temmer tiill then leergaardth emellom collegij g^{b}. och D. Olaj haffue, Thimmermendt tiill samme leergaard. Leermendth.

(Under disse Overskrifter anføres en Mængde forskjellige mindre Udgiftsposter til Bygningsmaterialier, Vognleje, Hestebeslag o. a. Derefter anføres nogle andre Udgiftsposter til Bygningsmaterialier, hvis Bestemmelse ikke omtales, mellem disse kan følgende mærkes:)

Anno 41.

Først iij mꝁ for en tølth sex alne stolpper.
Item iij mꝁ for viij sex alne stolpper.
Item 6 mꝁ iij ß for en tølth toll alne fyer bielker.
Item iij mꝁ vj ß for xj sparrer, thie alne.
Item 6 mꝁ v ß for eth tøltth toll alne fyer bielker.
Item vij mꝁ iiij ß for ij^{c} lecther.
Item viij mꝁ for ij tølth Dieller.
Item vj mꝁ for ij tølth sex alne stolpper [1]).

(I Flugt med disse Udgifter anføres en Del andre, hvoriblandt:)

Item vj ß for en loeß att henge for collegij porth.
Item xxiiij ß attskielliige tiider vdgiiffuen ßom bønder fortærit ther ytthe tind haffre.
Item viij ß en drengh ßom henthe j hesth aff Knardrup och førde hanum tiill bage igen.
Item ij mꝁ blev fortærit y roskield marcketh then tiid villde haffue fold klosters [2]) heste.
Item viij ß en tymermand ther tog thet timer neder y then nederste lectorio.
Item iiij ß ij mend aff ganløße ßom vge timer vd att tielle en stold medth
Item

[1]) Disse og flere Udgiftsposter give følgende Resultat m. H. t. Universitetets Bygningsarbeider 15(40—)41: Ingen andre Arbejder foretoges, end at en Lergaard (d. e. en klinet Mur) opførtes mellem M. Ol. Chrysostomi Have og Kollegiets Gaard. Derimod indkjøbtes der 1541 en Del Bygningsmaterialier, tilsammen omtrent for 60 Mark. Som Arbejdsløn anføres kun 3 Mark til Jep Roskild og hans Svende for at „drive Lergaarden om Abildhaven", men hertil kan ingenlunde alle de indkjøbte Bygningsmaterialier være anvendte; der blev altsaa samlet ind til fremtidige Arbejder.

[2]) D. e. Knardrup Kloster.

Item iiij daler ieg gaff D. Tillemanno ad sumptum rectoratus.
Item p: paulino iiij daler ad suum commodum ad paschæ.
Item Jørgen Jenßen paa slotthen lx daler for then gaard y kiødmangerstrede.
Summa summarum j^c xxiij daler j ß j alb.

Erogata ex bonis pauperum Anno dni 40.

Primo dedi Olao gotho ex mandato vniuersitatis iiij daler iij m℔ x ß ij alb.
Item Hermanno Frisio, then thiid hand laa syug, tiill ved och anden thing.
Item tiill there pening (then thiid) hand drog bort x daler iij ß ij ₰.
Item for prouerbia Solomonis, som en fatige peffling aff skolen finge, vj ß.
Item gaff ieg petro ex gotia iiij daler.
Item xxiij ß for ij alne klede tiill ij hoßer.
Item Jens vrn j pd. byg iiij m℔ v ß j alb.

Anno 41.

Item gaff ieg petro gothico xj m℔ ij ß ij alb.
Item for ij skoff tiill tuinde thiider, xij ß.
Item for en trebeen, ßom Laß krogford giorde, viij ß.
Item en rem och ringe ther vty oc en holk [1]) inden paa trebeenen ix ß.
Item for j aars kost oc vj vgger tiill anders guldsmedtz xxv m℔.
Item christophorus Johan: in schola particularj tiill en syntaxin iiij ß.
Item gaff ieg ambrosio gotho vij m℔ ij ß ij alb.
Item xxiij ß ij alb.

3.

Regnskab over Universitetets Udgifter fra Mikkelsdag 1541 til Mikkelsdag 1542.

Stipendia D: professorum.

D: Tillemannus, In vigilia natiuitatis dni 1541 xxxviij daler. Ad terminum paschæ xxxviij daler. Ad terminum Johannis xxxviij daler. Summa j^c xiij [2]).

M:

[1]) Holk, et hult Rør eller Ring (jfr. Molbechs Dialekt Lexikon).

[2]) Af disse Angivelser vil det ses, at den almindelige Bestemmelse af Tiden, da Tileman v. Husen blev indviet til Biskop i Slesvig, er urigtig.

M: Pet: Paulinus, Ad natiuitatis xviij daler. Ad paschæ xviij daler. Ad Johannis xviij daler. Summa lij daler.
M: Pet: Paruus, Summa lxx daler [1]).
M: Matthias Haccus, Summa lxxxx daler.
D: C: Morsianus, Summa j^c xxxx daler.
D: Pet: Palladius, Summa j^c daler.
D: Joan: Pomerius, Summa j^c xl daler.
D: Joan: Machabeus. Anno 42. Ad Johannis xxxviij daler. Ad michaelis xxxviij daler. Summa j^c xxv daler.
D: Olaus, Summa j^c daler.
M: Johannes Sinningius, Summa lxxxx daler (deraf: pro hebraica lectione xx daler).
M: Georgius Boetius, Summa lxx daler.
M: Jacobus Fabritius, Summa lxxxx daler (deraf: pro questura xx daler).
Notarius vniuersitatis, Summa xiiij daler.
Bibliothecarius Seuerinus Erici, Ad nat: 41 iij daler. Ad paschæ 42 iij daler. Olaus Johannis, 42 ad terminum Johannis iij daler. Ad michaelis iij daler. Summa x daler.
Primus Pedellus Christ: brono, Summa x daler.
Secundus Pedellus, Summa x daler.
Famulus communis Olaus bagge, Summa vj daler.

Summa stipendiorum 1179.

Regenskab paa then bekostning som er giort paa then residentz som (er) tiill S: Jacobi Alther [2]).

(Af Udgifterne hertil kunne følgende mærkes:)

Item j^c xxvij leeß leer, leßen iiij alb., thet er xj m℞ j ß. j alb.
Item Gaff iegh vniuersitetens bønder ßom vgge steen fraa bagsueer kircke tiill ßamme bygning v m℞.
Item ij ß tiill bastue penning [3]).
Item iiij ß iiij peblinge ßom racte stenene vp paa loffthen.

Item

[1]) Hvor vedkommende Embedsmand har hævet sin Løn i alle fire Kvartaler, er kun Hovedsummen her anført.

[2]) Universitetets Bygningsforetagender i 15(41—)42 var disse: Der arbejdedes paa den Residens, som laa til St. Jakobs Alter (M. Peder Litles). Den opførtes udentvivl af Bindingsværk med klinet Ler mellem Stolperne, da der kjørtes 131 Læs Ler til Bygningen, dog benyttedes ogsaa Sten fra den nedbrudte Bagsværd Kirke. Gulvene vare af Ler. I Kollegiets Gaard synes det nederste Lektorium at være gjort færdigt. Famuli communis Bolig indrettedes.

[3]) En staaende Udgiftspost i Regnskaberne, svarende til vore Drikkepenge.

Item ij m℔ for xxiiij leeß leer tiill gulffuene y stoffuir och Herberer oc att specke veggene oc att slaa lofftthen med.
Item v ß j alb. for ½ ste salt att slaa y kalcken, ßom kom att kalcke hußith med.
Item quinden en marck, som kalckith hußen [1]).

Summa summarum paa thenne bygning jᶜ xxx daler ix ß.

(Af de øvrige Udgiftsposter, som anføres uden Orden imellem hinanden, kunne følgende være af Interesse:)

Item en kackell offuen paa collegii gord att setthe vpp aff nye for x m℔.
Item villom barcke vty sex Dage att mure famuli communis habitatzs och mure j døer och giøre eth vindue och kalke thet vndersthe lectorium, iiij m℔ vj ß.
Item christopher snedicker at giøre bencke och gulffuit y thet nederste lectorio y xij dage vj m℔.
Item en karll ßom støbthe kalck y collegij kielder vj m℔.
Item christopher snedicker for at giøre ij trevinduer in atrio domus questoris oc en dør paa lofftthett j m℔.
Item then bogetrøcker ßom kom fraa arhuss ij daler ex mandato Rectoris.
Item ßamme bogtrøcker x daler consensu vniuersitatis.
Item l daler doctori machabeo pro viatico [2]).
Item x daler tiill husslye pro eodem.
Item iiij m℔ cuidam sacerdoti, ßom kam fraa Roskield ex mandato Rectoris.
Item iiij daler chiliano [3]) pro scribenda ordinatione.
Item iij daler tiill tære pening tiill rybe.
Item xij ß for en breff aff att schriffue, ßom Doctor palladius fyck tiill rybe met seg [4]).
Item x daler Johanni matthie olim notario quos Doctor sinningius misit vitenbergam.
Item iiij daler M: paulino pro convivio rectoratus.
Item xx daler M: Christierno canonico lundensi [5]) ex mandato regie Mt.
Item ij daler for vin oc klareth, quod oblatum est gallico legato [6]) et cancellario sueco.

Item

[1]) Til dette Arbejde synes altid Kvinder at have været anvendte. (I Jylland brugtes, idetmindste for en Snes Aar siden, Kvinder hyppigt til Bygningsarbeider, navnlig til at klime).

[2]) D. e. paa Rejsen fra Wittenberg til Kjøbenhavn. Joh. Machabæus blev Prof. theol.

[3]) Kjeld Juul, anden Pedel, blev senere Bisp i Viborg.

[4]) Da han rejste til den Forsamling, der vedtog de 26 Riberartikler (d. 4 Maj 1542).

[5]) Det er den berømte M. Christen Pedersen, vi het finde omtalt.

[6]) Formodentlig Jean de Fresse, som altsaa maa have været i Kjøbenhavn (jfr. K. Christian III.s Hist. I., 245—46).

Item M: paulino xxvij daler xiij ß j alb., quos abeuntj [1]) vniuersitas promisit se remisuram consilio conseruatoris.
Item xvij daler j mk Christiern schriffuer tiill hielp att byge capellans huß met ex mandato reg: Mt.

Anno dni 42 pridie Johannis baptiste.
Libri in vsum vniuersitatis comparati.

Omnia opera Ciceronis in duobus voluminibus.
Aristoteles latinus et grecus.
Euclides latinus et grecus.
Plato latinus et grecus.
Obseruationes Ciceronis.
Pro his libris exposui xxxj daleros.

Summa summarum preter stipendia professorum et ministrorum iiij^c xix daler iij ß j alb.

Summa summarum paa stipendia och andit vdgiiff ij^m xliij daler iiij ß j alb.

Erogata ex bonis pauperum Anno 42.

Item gaff ieg Johanni Ramiro hyspano iij daler.
Item Johanni scribe nunc pastori in korsør iij daler j mk.
Item Olao scribe j daler.
Item Johanni vniiß vij mk.
Item georgio burrindensi ij daler.
Item andreas nicolaj ij daler.
Item claus friis iij daler.
Item Johannes Julinus famulus Doctoris Thome [2]) j daler.
Item mogens suenske iiij daler.
Item miseris scholasticis roschildie j mk.
Item her peders [3]) søn y knardrup tiill grammaticam spangebergij viij ß.
Item Matz holst iij daler.

Item

[1]) M. Petr. Paulinus er altsaa bortkaldet langt tidligere fra Universitetet, end Binding (p. 70) antager. Det støttes ogsaa ved hans Gravskrift (Marm. Dan. II., 282, jfr. Blochs Roskilde Domskoles Hist. 3. Hefte, S. 5).

[2]) Udentvivl Dr. Thomas Zeger (se næste Regnskab).

[3]) Hr. Peder Hansen var Universitetets Forvalter paa Knardrup.

Item Christiern bruen j daler.
Item Johannes Jutus finge tiill en donatum vj ß j alb.
Item en bog latin abc quem distribuj inter pauperes pueros in schola haffniensi, xviij ß.
Item en bog danske abc, xviij ß.
Item her Jacob en yd byg, v mk.
Item laurentius lolindzfaer accepit ix ß in presentia hemmingii.
Item Jørgen lauritzsen som var neder smur (?) j mk.
Item matz perßen iiij ß att kiøbe fabulas Aesopi.
Item christoforus nicolai puer in schola viij ß.
Item Johannes Johannis ex alborig viij ß.

4.

Regnskab over Universitetets Udgifter fra Mikkelsdag 1542 til samme Tid 1543.

Stipendia D: professorum Anno 42° ad Natiui: et sequenter.

Doctor Pet: Palladius, Summa j^c^ daler [1]).
D: Christiernus Morsianus, Summa j^c^ xl daler.
D: Johan: Machabeus, Summa ij^c^ daler.
M: Olaus Chrysostomus, Summa j^c^ daler.
D: Joann: Pomerius. Ad natiuitatis xxxv daler.
D: Thomas Zegerus, Summa j^c^ xl daler.
D: licentiatus Bernardus Frisius, Summa j^c^ daler.
M: Pet: Paruus, Summa lxx daler.
M: Matthias Haccus pro mathe: et musica, Summa lxxxx daler.
M: Johannes Sinningius, Summa lxxxx daler (deraf: pro hæbraica lectione xx daler).
M: Boetius, Summa lxx daler.
M: Hemmingius, Summa lxx daler.
M: Jacobus Fabritius, Summa lxxxx daler (deraf: pro quæstura xx daler).

Notarius

[1]) Kun Summen er anført, hvor Lønnen er hævet i alle fire Kvartaler, Natiuitatis, Paschæ, Johannis og Michaelis.

Notarius xiiij daler. Primus pedellus x daler. 2 pedellus x daler. Clauiger x daler. Famulus communis vj daler. Summa l daler.

Summa stipendiorum xij^c lxxxxv daler.

(Forskjellige Udgifter[1]) Anno dni 1543.

Først christopher snedicker xij m℔ for xxiij dage, hand giorde thet libery vdy sti Rochj capell oc etth skille rom emellom Kiercken oc samme capell.

Item ij m℔ for at farde en loeß oc for ij nøgell tiill ßamme capell.

Item ij m℔ christopher snecker for iiij dage ath giøre thet gamle verck y Collegij gaard vedth then gamle kielder.

Anno 43 postridie Laurentij, Item xiiij sparrer xvj alne til dett hus y Collegi gaard, støckidt xxv ß, thet (er) xxij marc v ß.

Item xviij lest kalck oc iij t^r, ßom franciscus Hyspanus[2]) kiøbte mig til for xviij daler oc xij ß.

Item iiij marc iij ß j alb. forterit frem oc till bagge emellum lund oc kiøbnehagen, den tiid ieg var apud prepositum lundensem oc giorde regenskap met ham om iij^c daler, oc laa Jeg samme tiid børløß y malmø.

Item iij m℔ pouill nielßen oc anders Jude for de barre den steen ind y hußet, som var den gamle der neder fald y Collegj gaard.

Item j karl oc iiij drenge aff skollen j m℔ for die tog taget ned offuer den store stoffue in domo Collegij.

Item Lauritz Timermand for ij dage att snørre leckter oc lecte offuer samme stuffue, j m℔ ij ß.

Item j marc vj ß dee ßom hengde tagett op igien oc Rensett stenen.

Item viij ß bent vogenmand for hand vg meg til bagsuerd.

Item forteritt vy viij ß om afften thi vy kom ickj ind ad porthen.

Summa paa dißе iiij for^ne blade lxxxx viij daler j marc vj ß j alb.

Regenskap

[1]) Mangfoldige ubetydeligere Udgiftsposter til Bygningsmateriale, Arbejdsløn, Vognleje o.c., ere forbigaaede — Universitetets Bygningsarbejder i 1543 var disse: Et Bibliothek indrettedes i St. Rochi Kapel i Frue Kirke. Der foretoges flere Arbejder paa Kollegiets Gaard, et nyt Tag blev opsat over en Del af denne. Universitetet kjøbte en Grund paa Nørregade, hvorpaa der stod et gammelt Hus; en ny Bygning opførtes paa Grunden, efterat den gamle var nedreven. Det blev ogsaa en bindingsværks, klinet Bygning med Lergulv. En anden Gaard, ligeoverfor Joachim Becks i Kannikestræde, modtog mange Grundforbedringer. Udsiden til Gaden blev „stenet" (opført af Sten mellem Bindingsværket, — formodentlig var det samme Tilfælde med de andre Gaarde), hvortil der benyttedes Sten fra den nedbrudte Bagsværd Kirke. Paa den Gaard, der laae til St. Jakobs Alter, fortsattes Bygningen; dog fuldendtes den ikke i dette Aar.

[2]) Om denne Mand, der var Herold, findes udførlige Efterretninger i D. Mag. 3 R. III., 247 ff., jfr. Gelehrter Männer Briefe, I., 34.

Regenskap paa den Gord paa Nørre gade.

Først xij daler Jens ollßen for syn partt.
Item Tommes brygger for ßyn hustrues partt xl daler oc vj alne Engelske for vj daler.
Item Rasmus kellesmid j daller for Rodtz samtycke paa itt Stycke Jord y den øster Ende vd till gaden, ßom Rodtt skenckt Vniuersitet.
Item ij daler for ij breffue paa ßamme gord.

(En Mængde Udgiftsposter til Bygningsarbejder af alle Arter ved Gaardens Opførelse fra Grunden af anføres).

Summa Summarum paa den hus paa nørregade j^c iij daler j mℓ j ß j alb. Det er iij^c mℓ iij ß j alb.

Anno 43. Regenskab paa denn Bygning, ßom er sett paa den gord Tuert offuer fraa Joachym Becks Rentemester.

(Af sytten Foliospalter med Udgiftsposter udsondres følgende:)

Jep Roskyld, per Jude, poull jude, Seueren Jørgenßen, Lauritz matzen oc Symen lifflander for att hugge hußit samen xxxv mℓ.
Item ij mℓ for j tønde dubbelt øll, deriß Reiße tønde.
Item viij karle y ij dagge at Reyße hußit Om dagen vj ß, dett er vj mℓ.
Item iij^m taggesten aff Henrick teggellmester for xx daler aff huilcke itt tusind bleff førdtt til Collegi gord.
Item betalt vogenmand ij mℓ for Jord att agge fraa Doctoris Christierni ny hus y vniuersitetz strede till fylling.
Item per vogensuend xv ß for att agge fraa ßamme Doctors hus fylling till dett ny hus.
Item ij^c murresteen fraa Collegj gord till vogenley vij ß j alb.
Item ix les støbtt kalck fraa Collegi gord vogenley xij ß.
Item en karll ßom hulp att berre kalcken vp aff kielderen oc hug den løs vj ß.
Item iiij mℓ vj ß gaff ieg vornitz bønder, ßom vgge hel steen oc støcker fraa bagsuerdt till øll oc mad, huilcke støcker steen summe kom till Samme gord oc summe till Collegj gord.
Item quinden som kalcket hußett j mℓ.
Item vj ß for sallt som kom y kalcken.
Item lauritz Timmermand y vij dage att hugge en sualle oc giørre en trappe oc klede den offuer mett en skuer oc att giørre en leer gord Emellum M: paruum oc M: terning [1]) vid kelleren, om dagen viij ß det er iiij mℓ.

Item

[1]) M. Jens Terning var Kannik i Kjøbenhavns Kapitel (se Heiberg: Ped. Palladius, S. 104—08).

Item laffuritz Tiymermand y iiij dagge att legge gulffuen mett breder y Stuen oc y kammere oc y den liden stuffue paa lofftit om dagen viij ß, dett er ij m℔.
Item Anders errebo, y iiij dage att tage den gaffuell neder paa M: p: parui hus oc att helle och kline den igien och att kline den leergord mellem M: paruj och M: Jens ternings gord om dagen vij ß, dett er ij m℔ 4 ß.
Summa Summarum ijc xlj daler En m℔ v ß j alb.
Y penning vjc xxiiij m℔ v ß j alb.

Anno 43 regenskab paa den bygning y M: p: paruj gord: J Jacobi Residentz.

(Udgiftsposterne fylde tyve Spalter, heraf udsondres følgende:)
Først Chrestiern Jude y vj dage att bryde dett gamle hus neder oc berre lerett vd, om dagen vj ß, dett er ij m℔ xiiij ß.
(Tre andre Personer fik samme Løn „y den samme arbedtt").
Item Chrestiern Jude ij dage att graffue fodsteen opp, som dett gamle hus haffde standett paa vd til kiellerren, xij ß.

Timmer till Samme huus.

Item ix treer iiij m℔. Item j stulpe viij allen j m℔.
Item vj vindbielcker for xij ß.
Item j tyllt raffther vj ß.
Dette forne tymmer fick Jeg aff doctore Christierno.
Item iiij ß for att agge lecter neder fraa Collegj gord.
Item v ß j alb. for att agge Andett tymmer oc Dieller till gorden fraa Collegij gord.
Timmermendt: Item till Dricke penge oc bastuegang vj ß.
Item iiij ß till ølle penge. Item die Sabbati post dominicam 7 panium.
Item vj ß ij alb. till bastupenge.
Item vjc tagsteen aff peder hanßen y Helsingør for xv m℔ mett omkost.
Item vdlagde D: Christiernus iiij m℔ till Samme bygning, den tiid ieg vor y Slangerup till ting, quas reddidi.
Item x les leer till lofftett offuen de ij boder offuer fra M: p: parui residentz, leßit iiij alb. er xiij ß j alb.
Item Christoffuer snecker viij ß for hand lagde en rende mellem Closterit oc hußet.
Item lauritz tymermand iiij dagge att giørre en sualle oc hug en dør ind y hußit oc ij napper, om daggen viij ß, dett er ij m℔.

Item

Item xiij les støbtt kalck fraa Collegj gord j m℔ j ß j alb.
Item bastupenge iiij ß.
Summa paa Jacobj Residentz iiijᶜxxiij m℔ vij ß j alb.

Erogata ex bonis pauperum, Anno 44.

Primum Jens Degen y Sebye then tiidh hand henthe breff tiill her knud rudtz fogedt, xij ß.
Item Sitze bøckers Dreng in presentia vice rectoris D: Olaj viij ß.
Item her hans gløb, ij daler.
Item Johannes scotus beidonanus, j daler.
Item Niels perßen, iij m℔.
Item her michell aff Lebøffue, j m℔.
Item Hylarius [1]) accepit v daler.
Item studiosus quidam, qui vocatur Johannes petrj, j daler.
Item christiern bruen [2]) vp tiill wittenberig, xx daler.
Item iij daler j m℔ for vj alne klede tiill en kiortell for en fatiige studenther.
Item anders perßen tiill Torintinum iiij ß.
Item viij m℔ cuidam pauperi.

5.

Regnskab over Universitetets Udgifter fra Mikkelsdag 1543 til samme Tid 1544.

Anno Dominj 43 ad nat: Et ad sequentes 4(?) Terminos.

Doctor Palladius	jᶜ daler.
D: Morsianus	jᶜ xl daler.
D: Machabeus	ijᶜ daler.
D: Thomas	jᶜ xl daler
M: Olaus	jᶜ daler.

D:

¹) Udentvivl Ejler Hansen Malmø, der senere var Professor i nogle Aar (Binding, p. 88).
²) Tidligere Universitetspedel (jfr. S. 10). Om hans Ophold i Vittenberg se Gel. Mæn. Briefe I., 62. 69—70.

Dns licentiatus	j^{c} daler.
Magister P: Paruus	lxxdaler.
M: Mathias Hachus	lxxxx daler.
Joannes Sinningius	lxxxx daler.
Magister Georgius	lxx daler.
M: Nicolaus Hemmingius	lxx daler.
M: Jacobus Fabritius.	lxxxx daler.
Notarius	xiiij daler.
Bibliothecharius	x daler.
Primus pedellus	x daler.
Secundus pedellus	x daler.
Famulus Communis	vj daler.

Summa Stipendiorum er j^{m} ij^{c} lx daler.

Anno 1544 Philippi et Jacobi. Libri.

Enarrationes melchioris kling in institutiones j daler iij ß.
Methodus Juris Lagi for iij m℔ vj ß.
Compactori pro utroque gaff ieg ij m℔.
ij Daler for Raphaelis Commentariis.
Item Byndeløn ij m℔.
Item for andree vesalii Corporis humani Fabrica mett byndeløn.
Item Joanis Ruellij de natura Stirpium.
Item dioscorides cum Commentariis, Mett byndeløn.
Comm. (?) his tribus precedentibus cum corii ligatura dedi xiiij daler.
Item Victorinus for ij m℔ 4 ß. Item Byndeløn xij ß.
Item thimistius in aliquot libros Aristotelis iij m℔ 4 ß. Item byndeløn xij ß.
Item Almagestum ptholomej cum Joannis de sacro busto commentariis cum ligatura iij daler.
Item Orontius ij daler.
Item institutiones Imperiales quas accepit Franciscus nestuedianus vitteberge compactos for j daler.
Item pro bibliis Monsterii in duobus voluminibus compactis Hebraice et latine vj daler.
Item Horatius et Boetius de consolatione cum commentariis iij m℔.

Summa Summarum pro libris xxxiiij daler j ß, det er j^{c} ij m℔ j ß.

(Forskjellige

(Forskjellige Udgifter.[1]) Anno 44.

Først vij m℔ for iiij bielcker aff huilcke tree kom till knadrup oc En til Collegi gord kiøbtt aff Reckortt Kempe presente Morsiano.
Item xij ß aff en vogen till knadrup den tiid ieg tog aff Siun paa knardrup skoff.
Item forterrit ieg y slangerop samme tiid en m℔.
Item xiij ß aff en vogen till liunge den tiid ßom aff syun var aff Sagdtt.
Item ij m℔ iij ß for vij dages arbed Christopher snedecker att sette sperrit paa vmgangen y knadrup oc at lyste nogen dør.
Item vj ß ieg gaff iij bønder der vg Timmerid vp till knarbrup, ßom kom till sperit.
Item en klocke, ßom henger offuer Collegium aff Lauritz Bøßestøber[2]) for v daler.
Item ij m℔ for att lade bynde samme klock oc for klefflen.
Item en Ryng att henge klefflen y for v ß.
Item iiij ß for Strenggen.
Item Jeppe Roskyld xx ß for att giørre klocke hußit.
(Tre andre Personer fik „j m℔ ij ß in eodem labore").
Item for spegger oc Søm, som kom til samme klockehus xij ß.
Item for ii kauels spegger iiij ß.
Item viij ß en karll som tiered samme klockehus aff Syn egen tierre[3]).
Item xiiij alb. for Ruder att lade sette y dett bybliotek y Helliggesthus.
Item ij m℔ for vyn oc Baster ßom vniuersitet sende prouisten aff Lund.
Item xxiiij les leer till att bødde den lergord ved Capellen y Collegj gord oc bøde lofftit y steenhußit oc lucke en taffle imod Jocym becks boder ij m℔.
Item xxiiij ß tiill vogenley den enne till doct: Chrestiern oc den anden till tymer mendene op til knadrup.
Item iiij m℔ oc vij ß for xxj les murre sand, som Docter Chrestiern lod førre y Collegj gord.
Item vij ß aff en hest till Smørum herritz ting.
Item iij m℔ aff ij heste till landtz ting mett de breffue om studj skatt.
Item Jep Heningßen vij ß for hand og mig till Sockelundtz ting.

Item

[1]) Kun de vigtigste Poster ere her optagne.

[2]) Lavrits Madsen var en anset og formuende Mand, der siden i mange Aar var Raadmand i Kjøbenhavn, døde 1570 (Pontoppidan: Orig. Hafn. S. 390).

[3]) Da jeg har meddelt alle Udgiftsposterne om Klokken, kan dette tjene til Prøve paa den Udførlighed, hvormed Regnskabet er affattet.

Item xij ß pouill nielßen oc Anders Jude for de barre bœller oc andet timmer oc lecter ynd y stegerßit paa Collegi gord.
(Udgifterne ved at kjøre over 100 Læs Murſand, underneden er skrevet:)
Dette fornefnde Sand Bleff førd y Collegj Gord oc kom till det huus vd till kirckegorden.
Item xij ß iep vogenmand for hand førde mig til knabrup, den tiid ieg var y Horns herrit oc forliigte vor bonde met her Eske bylbis bonde.
Item gaff ieg offuer frem oc tyll bagge ferre løn viij alb.
Item iij ß aff en vogen fraa ferien oc till gierløff.
Item iiij ß ieg gaff fadboendes quinde paa aberumstrup.
Item en leergord mellum Jens hanßen oc Collegi abbylhaffue En m℔ Christoffuer snecker at hugge samme leergord samen.

Anno 44.

Item Frans Glarmester viij m℔ for vij vinduer y then storre Sall y Collegi gord.
Item Christoffuer snecker ij m℔ for at giøre vindybuer oc ferde de samme karme y samme stuffue.

Summa Summarum paa dette forneffnid viij blad er v^c xxij m℔ j alb.

(Forskjellige Bygningsarbejder i M. Pet. Parvi Gaard, St. Jacobi Residens).

Summa paa kamren, priuetet oc planckeuerck er ij^c xxix m℔ iij ß.

Anno 44 Regenskab paa den brøgers y den gord tuertt offuer fraa Renthemesterens Joch: Becks [1]).

Summa Summarum Paa Brøggerßit oc alt dett andett paa Samme gord Er vij^c xiii m℔ ij ß j alb.

Varia Erogata [2]).

Forterrith der ieg var y Helsingborig Nomine Vniuersitatis att kiøbbe kalck oc steen, ij m℔.
Item Bekoste oc att aggere Hystoriam Judith [3]), v daler j m℔ vj ß j alb.
Item

[1]) Under denne og den foregaaende Overskrift anføres en stor Mængde (38 Folio-Spalter) Udgiftsposter, hvoraf ingen dog have nogen særdeles Mærkelighed.

[2]) De allerfleste af Udgiftsposterne under denne Overskrift ere anførte her.

[3]) Se Overskou: Den danske Skueplads, I, 41.

Item iep heningßen ij m℔ vj ß for hand og mig till bagfnerd oc tuene gong till Søstum.
Item for tij t^r øll, ßom bleff dem giffuen ßom leckte [1]) y kiøbnehagen xij m℔.
Item Danckortt Pouilßen ij t^r øll Till hans May greffuekost viij m℔.
Item Hans bøße [2]) der hand var Pappegøye konge ij daler.
Item M: Lauritz By(ße)støber y Sy(n) Maygreffue kost ij t^r øll, viij m℔.
Item j m℔ Danske iij ß for att lade vindue bøde y Collegi gord.
Item j daler for en lest kalck, som kom fraa Molløffue kircke til knardrup tempore abbatis.

M: Mattis Hackis lergord.

Item iij timmermend, ßom hug leer gorden vp vij m℔.
Item en karll att skille den gamle leergord att och att førre lerith oc Tymerid y Haffuen.
Item att graffue stulpe en groffue oc Helle Samme lergord, iij m℔.

Anno 45 Letare.

Item en Daler en quinde aff Skone, ßom for til K: Matt: att klagge offuer Jep Tordßen.
Item ij^c m℔ paa Henrick smodsuens gord.
Item vj Daler Doctori Cornelio [3]) for den Residentz paa sti Petri kirckegord.
Item Boggetryckeren xii Daler.
Item att giørre Rent om Collegi Haffue ij m℔ vj ß ij alb.
Item en karll ßom renside brouen, ßom var offuer groffuen met Jord y iiij dagge ij m℔.
Item v karle att Tagge steenen aff dett gamle hus vd til kirkegorden, iij m℔.
Item iep Roskyldtz suenne for att Tagge dett gamle sper neder och Bryde skasterne aff, ij daler.

Summa Summarum Variorum Erogatorum iiij^c iij m℔ ij ß j alb.

Regenskap paa det huus y Collegii gord in till kirkigorden [4]).

Item Jens Mogenßen, Hans Nielßen oc Niels Jude vj dage att setthe tagsteen neder aff lofftthet och bere thenum vd y Collegij gaard och rødde lofftthen offuen

[1]) Nemlig ovennævnte Komedie.

[2]) Forhen Borgemester i Kjøbenhavn, spillede en betydelig Rolle i Grevefejdens Tid (se Paludan-Müller: Grevens Feide II., 360 o. fl. St.)

[3]) Dr. Kornelius Hamsfort, den ældre, K. Christian III.s Livlæge (se Herholdt og Mansa: Saml. til den danske Medicinalhistorie S. 6—7).

[4]) De vigtigste af de under denne Overskrift anførte Udgifter ere meddelte her.

offnen och neden och føre iorden oc skarnen vdy gaarden vj ß om dagen, thet er vij mℳ iiij ß.
Item iij mℳ for jc lecther.
Item iiij tølth eggyspatrer, tølthen iij mℳ thet er xij mℳ.
Item iij tølth sex alne stolper, tølthen iiij mℳ, thet er xj mℳ.
Item sex bielker aff matz mønboo xvj alne iij mℳ støckett, thet er xviij mℳ.
Item xj bielker aff anders suenske, støcket iij mℳ, thet er xxxiij marck.
Item viij tølthe dieller, tølthen for iiij mℳ, thet er xxxij mℳ.
Item vj bielker aff olle scriffuer, stycket ɔ mℳ, thet er xxvij mℳ.
Item ix bielker aff per Jenßen, styckett iij mℳ, thet er xxvij mℳ.
Item j tølt viij allne temmer.
Item vij treer x alne.
Item ijc Jenberstaffuer till ßamen regnet met vogen lye for ix mℳ ij ß j alb.
Item jcxx lecther, støcket iij alb., thet er vij mℳ vij ß j alb.
Item xxij mℳ iij ß for arbeyth then muer ned ved then vesther ende paa then nye huß oc att renße stoffuen.
Item vj trer xvj allne tiill speret, støcket ij mℳ, thet er ix mℳ.
Item iiij tølth dieller, ßom D: Christiern Morsianus kiøbthe, tølthen iiij mℳ, thet er xvj mℳ.
Item vc lecther aff røcker van tyloff jc for vj mℳ, thet er xxviij mℳ.
Item aff sander skotthe kiøffthe ieg temmer for xliij mℳ.
Item regnet mett iep roskield for thet sper att driiffue tiill retthe oc forbinde offuir vniuersitetz stuffue in collegio, føst gaff ieg lauris sausterer ij mℳ ɔ ß.
Item Christiern Jude ij mℳ ɔ ß.
Item Jens Lauritzßen ij mℳ ɔ ß.
Item Niels anderßen ij mℳ ɔ ß.
Item Jep roskield iiij mℳ.
Item ij karle att tage steen aff ßamme sper ij Dag om Dagen huer vj ß, thet er ij mℳ.
Item iij Drengj aff skolen y ij Dage om Dagen iiij ß, thet er ij mℳ.
Item iiij Drenge aff scholen, ßom satthe ßamme tagsteen vp tiill vegen paa lofftthet ther lofftthet kunde ickj bære stienen, viij ß.
Item jm mure steen aff Komponye leuthe, xvj mℳ.
Item vogenlye fraa teelgord xx ß.
Item vj ß att setthe sten y komponye igien.

Summa paa thett ßom M: Olle oc M: Jørgen boetius annamett aff mig ad structuram Domus ad cimeterium, ijc xlj Daler xiij ß 2 alb., thett er vijcxxij mℳ v ß ij alb.

Summa paa thett ther thene huß kostett mig xijcxliij mℳ ɔ ß j alb.

Item

Item lenthe vniuersitas bernardo frisio j^c daler.
Item sumptus doctoratus Johannis Sinningij xxvij Daler.
Item tiill mester matz hackz leergoer kiøbthe ieg xxx leeß trer for iij mℬ.
Item iij leeß halm for ij mℬ iiij ß.
Item ij^c styued for xij ß [1]).

6.

Optegnelse om Universitetets Jordebogsindtægter 1544.

(Jordskyld af Lejevaaninger i Kjøbenhavn [2]).

Anno 1544 ab terminum michaelis.

Paa westergade (Ti Gaarde og Huse, deriblandt: Her Jehan wrnes gaardt).
Gamle torrig (Syv Gaarde og Huse).
Nørre gade (Tolv ell. tretten. Blandt Lejerne nævnes: M: Peder amaghe, Her Jep Heye cantor. „Jens Hanßøen, gaarden ligger wed risthen").
Sancthe Peders Stræde. (Elleve. Blandt Lejerne: Eyler Rønnow).
Kierlinge gaardt. (Otte. Blandt Lejerne: Her Jacob).
Studii Strede. (To: Philippus Fogedswend og Her Olluff Knudßen).
Klædboderne. (Elleve. Blandt Lejerne: Anders haldagger).
Bag Scholen. (Fire. Blandt Lejerne: Carine cantors).
Kloster Stræde. (Fem).
Amager torrig. (Tre).
Kiødmanger Stræde. (Otte, deriblandt: Her Johan ogses gaardt og Her Mogens gyldenstiernes gaard).
Wed Stranden. (Fem, deriblandt: Niels lunges gaardt).
Wandmølle Stræde. (Tolv, deriblandt: Lawris cantors gaardt).
Badstoffue Stræde. (Sex).
Skoboderne. (Femten. Blandt Lejerne: Oluf Glob og M: Pedher Amagher).
Aff

[1]) Endnu anføres ni forskjellige Udgiftsposter (Arbejdsløn m. m.) til samme Lergaard.

[2]) Disse Optegnelser ere kun en uordentlig Koncept (formodentlig af Olaus Scriba, hvis Navn er skrevet udenpaa), langt fra ved alle Yderne er anført, hvormeget de gav. Derfor er her kun meddelt, hvormange Ejendomme der var paa hvert Sted og Navnene paa de mærkeligere Lejere.

Aff Sancte Carine Alter. (Tre).
Sancti Powels Alter. (Fire).
Østergade. (En: Skipper Knud).
Sancti Jacobi Alter, som Megster Peder Paruus haffwer. (Sex).
4 Vniuersitatis boder aff Joachim Bæck. (Her Jens Lawritsen og 3 Skotter).
Aff Peder Godskes fem Boder.
M: Matzes boder. (Ti. Blandt Lejerne: Jørgen Hører).

Thesse effther[ne] kircker och renthe laage tiill thet gamle studium tilforen och nu ad pauperes studiosos[1]).

Løffwe Herrith. Sæby sogen. (Fire Ydere nævnes).
Dosserop. Laff degn j pd. byg, Her Jacob Lauritsen feck iussu Rectoris.
Hynge. (To Ydere nævnes).
Buroppe (To Ydere).
Dalby. (En).
Bogenes paa Tusnes. (En).
Faxe Sogen. (Jngen Ydere anførte).
Egitzløff sogen, som Mester Matz haffuer. (En).
Gladsaxe Sogn. (Jngen Ydere anførte).

Register paa Knarderup gods och renthe.

Jerling Herreth. Stiensomagle Sogn. Søesum. (26 ell. 27 Ydere nævnes).
Boerup. (En).
Gandløse. (Otte)
Bastrop. (Otte).
Liunge. (Fire. Ved en af dem staar skrevet: Dns Olaus raffn pedellus accepit j pd. rug. j pd. byg).
Speristrop. (En, „i pd. byg xvj s[r] M: Claws Pluwalck accepit").
Alrød. (En).
Lenolthe. (Fire).
Smørrume offuer. (Sex. En af dem: „ytthe j pd. byg, Hans wiingaard feck).
Hadstrop. (Tre).
Dalby. (Tre)
Tockerop. (To).
Wemarck (To).

Ebberop.

[1]) Paa denne og den følgende Fortegnelse er heller ikke opført ved alle Yderne, hvor stor Afgiften var. Hvor den er anført, vedføjes undertiden Navnet paa den Person, som modtog den.

Ebberop. (En).
Egeby. (En).
Hornsherrith. Landersløff. (En).
Jørlunde (To. Om den ene siges: „Mester Jens Rosengaard [1]) ydher for hanum till knarderup ij pd. rugh").
Gierløffue. (Otte, deriblandt: Knarderup mølle).
Item Sewren hanßen aff Egby y Smørroms herrith j pd. byg paa Her Clawses [2]) wegne i Roschiild. Dns Episcopus accepit.
Item end j pd. byg idem paa Her Clawses wegne, doctor Christiernus accepit.

7.

Regnskab over Universitetets Udgifter fra Mikkelsdag 1544 til samme Tid 1545.

Stipendia D: Professorum et ministrorum vniuersitatis.

D: Christiernus Morsianus medicus, Summa j^c xl Daler [3]).
D: Petrus Palladius, Summa j^c daler.
D: Johan: Machabeus, Summa ij^c daler.
D: Olaus Chrysostomus, Summa j^c daler.
D: Johannes Sinningius. Ad natiuitatis 44 pro dialectica et Hebraica lect: xxiij daler. Ad pas: 45 in iisdem xxiij daler. Ad Johannis in theologia xxxviij daler. Ad michaelis in theologia xxxviij daler. Summa j^c xx daler.
D: Johannes Etho, Summa j^c xl daler.
Bernardus Friicius in iure, Summa j^c daler.
M: Petrus Paruus, Summa lxx daler.
M: Mathias Hachius pro Mathematica et Musica, Summa lxxx daler.
M: Jacobus Fabricius, Summa lxx daler.
M: Georgius Boetius, Summa lxx daler.
M: Nicolaus Hemmingius pro Greca lectione ad nat: 44 xviij daler. Ad pascatos 45 xviij daler. Ad Joannis 45 xxiij daler pro hebraica et greca lectione.

[1]) Kannik i Roskilde Kapitel.
[2]) Formodentlig Klavs Rosengaard, Kannik i Roskilde.
[3]) Hvor Lønnen er hævet uforandret i alle fire Terminer, er kun Summen meddelt.

lectione. Ad michaelis 45 xxiij daler. Summa lxxx daler.
M: Joannes Monast: Prior pedagogus. Ad terminum Joannis 45 jx daler xij ß. Ad terminum Michaelis jx daler xij ß. Summa xviij daler.
M: Hylarius 2dus pedagogus. Ad Joannis 44 (?) jx daler xij ß. Ad michaelis 45 jx daler xij ß. Summa xviij daler.
M: Jonas Ludimagister[1]) pro Musica. Ad Joannis 44 (?) v daler. Ad Micha: v daler. Summa x daler.
Olaus Scriba Questor. Ad natiuitatis 44 v daler. Ad pascatos 45 v daler.
Olaus Raffn Ad 3m Joannis v daler. Ad terminum Michaelis 45 v daler.
Idem Olaus (Scriba) Notarius. Ad nat: 44 iiij daler. Christiernus morsianus ad pasc: 45 iiij daler. Ad Joannis 45 iiij daler. Ad michaelis 45 iiij daler. Summa lateris xiiij daler.
Primus Pedellus, Summa x daler.
Secundus Pedellus, Summa x daler.
Bibliothecarius, Summa x daler.
Famulus communis, Summa x daler.

Summa Summarum stipendiorum D: professorum et Ministrorum vniuersitatis 1339 (daler).

Item prentheren vij daler viij ß.

Alia Erogata.

Item for Rectoris kost ad Dominicam pascatis 45, iiij daler.
Item xxvij daler for doctoris olauj promotz kost[2]).
Item iiij m℔ pedellis.
Item viij ß till klockeren for hand rengede til forne promotz.
Item jc daler ßom Vniuersitet skenckede doctori olauo.
Item misit vniuersitas magistro Torberno[3]) redeuntj vittenberga vin for j daler.
Item misit vniuersitas Superintendenti aff lante Kyn[4]) vin for j daler.
Item accepit D: palladius vj m℔ att betalle vyn mett, ßom Episcopus Rugianus accepit.

Item

[1]) M. Jonas Andersen, Rektor ved Kjøbenhavns Skole (se Thura: Idea Hist. Litt. Dan. p. 29).

[2]) Naar Chrysostomus ofte i de tidligere Regnskaber kaldes D: Olaus, betyder D: ikke Doctor, men Dominus, han var nemlig Sognepræst ved Vor Frue Kirke.

[3]) M. Torbernus Norwegius omtales af Bugenhagen: Gel. Männer Briefe, I., 39 f. M. Torbern Olsen blev nogen Tid efter Trondhjems første evangeliske Biskop.

[4]) Johannes Frederus (se Mohnikes Monografi over hans Levnet, Stralsund 1837 f. Dänische Bibl. 8tes St., S. 240 ff.).

Item accepit M: Georgius boetius iiij baleros, quos exposuit in hospicio pro episcopo Rugiano.

Libri Comparati Anno 45.

Først Claus boggefør [1]) paa Regenskab xx daler.
Item for v diskandtz bøgger prenthet aff rasmus kammersuend xj m℔.
Item v m℔ iiij ß for sex Exemplaribus galeni de sanitate tuenda.
Item klaus boggefør fick xxv m℔ for x exemplaribus Homeri.
Summa xxxiiij daler j m℔ iiij ß.

Attskellig vdgifft, ßom Olauus schriba Questor Vniuersitatis vdgaff, før hand døde anno 44°.

Først iij vogenmend vp till knardrup den tiid leennid antuordedes hanum huer xij ß, det er ij m℔ iiij ß.
Item v ruder att lade sette y den øster ende y Capellet paa gorden [2]) for v alb.
Item Jørgen skonning, som førde kong[e] Matt: bref til Lund ij m℔.
Item Seueren Riber, ßom førde kong[e] matt: bref til Eßerom ij m℔.
Item lius for iiij alb. den tiid de kanicker aff Lund var om afftenen paa Capithell.
Item kiøbte ieg till gordsens behoff iij Taske loße, den ene vj ß, den anden x (?) ß, den tredie xxviij ß, dett er iij m℔.
Summa Summarum Olai Scribe xiij m℔ 1 ß.

Register paa det, ßom Her Olluff Raffn haffuer ladit bygge anno 45°.

Først niels Jude oc Jørgen lollick y vij dage att bryde Eßen ned y dett Gamle Steggers y Collegij gord oc Sette stenen till Side 5 m℔ ij ß ij alb.
Item en Mand, ßom støttede den leergord om Collegii abbild Haffue mod den vestre ende, iiij ß.
Item iij[c] Taggesten, ßom kom offuer Burgestuen y Collegii gord, vj m℔.

Sualen vp til den vestre ende aff det ny Huus y Collegii Gord. Regenskab paa planckverck om kolhaffuen tuertt fra studenter Boder. Regenskab att ferde dett Huus vid porthen vden Her Jens Jørgensens gord.

(Under disse tre Overskrifter ere en Del lidet mærkelige Udgiftsposter optegnede, derefter anføres:)

Item

[1]) Klaus Førd.

[2]) Efter Sammenhængen med flere her forbigaaede Udgiftsposter er det Collegii Gaard, her menes.

Item ij karle att løffre nogen Dieller paa dett ny hus y Collegij gord, v ß j alb.
Item en mand, ßom Renßede Moßen aff taggid paa Collegium, viij ß.
Item for en loß til den logge vd till nørre gade for xxiiij ß.
Item ij tyllt dieller fraa Collegii gord viij alb.

Anno 45 Feria 4ª post Laurentij. Regenschap paa thett hwß, som brøgersett och offuen er y Jacobj Residentß.

(Herunder forskjellige Udgifter, der tilsammen beløbe sig til 181 mk 8 ß.)

Ander bygning.

Item for thendt leergordt vdt tyll thendt ny strede hoff Docther Christens Residentß, xv mk.
Item først tyll thendt brooe y thendt Nye strede xx leß Kamppesteen, viij mk.
Item sandt for ij mk.
Item Broleggeren, iij mk.
Item ij karlle som baer till, xx ß.
Item xij ß ij karlle som røddede gaden.
Item ij ß tiill bastue pendᵉ.
Item j hengsell paa porthen vdt tiill Nørregade.
Item for søm, som kom vdy samme portt, iiij ß.
Item ij spegger for vij ß tiill att henge ij huße sammen mett.
Item j hengsell tiill logen for Collegij gordt, viij ß.
Item ij Jern att sla paa en vnderstendere in Collegio, v ß j alb.
Item for j klincke faldt tiill studij huß, iiij alb.
Item for en Haspe och ij marne paa Collegij dør, ij ß.
Item xxvij mk ieg gaff Jens otzing for ij fadt Jern, som handt smidde Mueracker aff tiill thett nye huß.
Item iij mk iiij ß for xlvj store spegger och xl marner.
Item vij daler ij ß ij alb. for jᵐ Muersteen, som kom tiill thett Nye huß y Collegii gaardt, som Docter Olluff lonte aff Herolbt, mett all omgielt.
Item vj daller for søm mett kosth och tering kiøfft y Engellhollem.
Item for en møllsteen kiøfft y Malmø tiill knarderup mølle, xxxij mk.
Item Andtuordet Jeg Rectorj Vniuersitatis viij daller, huilche hand sende Metthe Malers, som hun haffde vdt faait Ole schriffuer paa korn, och dog inthett fick.

Thendt

Thendt bekostning, som schede vdy knardrup, thendt tiidt ther Professores vare ther att besee Vniuersitatis skoue, for thett røckthe ther gick, att the vare vtylbørliigen forhuggen, Anno Dnj 45e.

Ffførst en oxe fe for ij mk vij ß j alb.
Item brødt for ij mk.
Item j otting smør ij mk iiij ß.
Item j te tyskøll iiij mk.
Item for gammelmadt och andett, som dnus Petrus tyllodt, iiij daller.
Item for yrth, Rusin, Mandell och rysen gryn, iij mk iij ß j alb.
Item j potthe hunning, viij ß.
Item for viij begger smaa och store, viij ß.
Item Her Pebers Høstru for hinders wmage, j daller.
Item then quinde som kogede, j mk.
Item iij mk ij ß tiill vogenleie op tiill knardrup samme tiidt.
Item xviij potther vyn, potthen x alb., thett er iiij mk 4 ß.

Item en sølff kande paa xxxvj lodt, huilchen som Vniuersitett sendhe Doctorj Pomerano tiill Wittenberg, for the att handt haffde dedicerit forme Vniuersiteth Davids psalterium, som handt transfererett paa latyn her vdy Kiøpnehaffn, thendt tiidt handt var kalledt hiidt att restaureer Collapsam vniuersitatem Anno 37. Och bleff giiffuen tiill mageløn for huertt lodt sølff vj ß, och tiill forgyldingen kom iij vngerske gylden, Thett er tiill sammen xxvj daller xij ß.
Item gaff ieg suennen tiill Drøcke pende xij ß
Mesther Claus Vrnis suendt, Morthen ij gang handt førde meg penning [1]), huer gang xij ß, er ij mk.

Anno 45.

Førsth ij mk aff en hesth, som ieg reedt tøsser paa emellom liunge och Kiøpnehaffn, thendt tiidt ieg had deele om liunge skoff.
Item ij mk tuenne gong aff en Hesth emellom Slangerup och Kiøpnehaffn, thett tiidt ieg fing ett tings vindne paa liønge, och thett anden gong thett bleff beseglett.
Item ij mk the bønder aff liunge till att fordricke, thendt tiidt the fuldt meg vdt tiill Slangerup att bestaa thett tings vindtne.
Item samme reyße fortherett ieg siellffuer j daller v ß 2 alb.

Item

[1]) D. e. Afgiften af Kapitlet i Lund.

Item j m℔ danske herretz schriiffuer.
Item viij ß for pergamett.
Item gaff Jeg Christen Hører ⅉ daller for samme tings vindtne att omschriffue paa pergamett.
Item gaff ieg for en panthebreff att schriffue paa Jørgen baggers gordt, ⅉ daler.
Item for ij panthebreffue paa Henrich smosuendtz gordt j daler.

Summa summarum paa altt andet vdgiifft preter stipendia Professorum et Ministrorum, iij^c xxiⅉ daller xv ß j alb.

Summa summarum paa altt wdgiifft Anno 44°, ij^m ij^c xⅉ daller xv ß j alb. Item viⅉ daller viij ß.

8.

1546. 24 April. Kongelig Befaling til Hr. Eske Bilde om at sørge for, at M. Jakob Fabritius aflagde Regnskab for sin Bestyrelse af Universitetets Midler.

Christian mett guds naade Danmarckis, Norgis, Wendis och gottis Koning ꝛc. .... [1]) Giffue vij etther tiilkende, att vij ere komen vdj forfaringe, huorledis att en aff vort vniuersitetis ther i vor Stadt Kiøpnehaffns Lesemester mett naffn mester Jacop skall haffue werit theris rentemester och procurator och Icke skall haffue giordt thennom regenskaff. Thij bede vij etther och befalle, atj paa wor wegne vnderuiße same vniuersitetis rector och lesemestere att the tiilltencke att tage noger aff Capitell i roskildt epther theris pryuilegier och statuters lyudelße och førdere regenskaff aff same mester Jacop. Ther mett giøre i oß tiill wilge, Befalendis etther gudt, Screffuit vdj Duholm Closter i Morsß Paaske afften Aar Mdxlvj. Vnder vort Signet.

Udskrift: Oß elskelige Her Eske Bilde ridder vor mandt raadt och Stadtholder paa vortt Slott Kiøpnehaffn.

Original i Gehejmearchivet, Danske Samlinger, Nr. 198.

9.

---

[1]) Første Del af Brevet handler om Forhold, der ere Universitetet aldeles uvedkommende.

9.

1546. 1 Oktober. Universitetet kvitterer M. Jakob Fabritius for Bestyrelsen af dets Midler fra 1540 til 1545.

Wij effter^ne Rector, Doctores och Vniuersitethis Lesemestere y Kiøpnehaffn, Jep Hype Cantor, Mester Hans Laußen oc Jens Jørgenßen Cannicker y Roskiildt paa Erlige och Welbyurdige mendts Johan Ffriiß Cancellers, Peder Swous och Anders Barbyes Conseruatorum vniuersitatis vegne, giøre witterligt, Att Aar effter guds byurdt Mdxlvj Mandagen nest effter Sancti Michaelis dag, vdij Knardrop, ware wij forsamblede effter Kon: Mt: wor k^te Naadhe herris scriffteligen befalling att høre hederlig och wellerdt mands Mesther Jacobj fabritij for^ne Vniuersitetes leßemestere och quæstoris regenskap for fem samffelde Aar ßom begyntes Anno Dnj 1540 Michaelis oc endes Michaelis Anni Dnj 1545: nu nest forgangendes paa aldt indtegt och wdgifft, ßom hand wdij befalling haffde wp at bære och wd att giffue paa for^ne Vniuersitethes wegne, Huilkedt hans regenskab itther mere indeholder och forklarer. Thi lade wij hanom och alle hans arffuinge ledige løß quytt och fry for alt itther mere kraff tiiltale ellder maning aff oß wore efftyrkommere eller aff nogen andhen paa wore wegne ther om effter hans regenskaps lyudelße wdij alle maadhe. Itther mere bekiende . . . .

Konsistoriets Kopibog, 1538—1602, Fol. 75. Slutningen af Kvitteringen mangler, da nogle Blade ere udrevne.

II.

Tegnelser over alle Lande fra 1536.

(Fortsat.)

Datum sabbato post Laurentij anno mdxxxvj°. 182

Et breff tiill alle fogeder, embißmendtt och alle the, ßom Siellands biscopdoms slotte och gaarde jndehaffue, att ko. mt. haffuer befallit och till trodt Brun Buck, Arwit Vlffstandt, samme stygt och stygttens slotte och gaarde at jndhaffue, thij beder ko. mt. thennem, att the antworde paa hannem paa ko. mt. vegne slots logen och ære hannem hørige och lydige for. Item

Item lige slig et, att ko. mt. haffuer befalit Claues Daa, Christopher Olsen, Jahann Stacken och Mouritzs Rantzow Fyens stygt.

Item scriffuelße tiill Claues Daa och Christopher Olsen, att the drage omkring met Jahan Stacken och Mourits Rantzo tiill alle Fyens stygts slotte och gorde och anamme slots logen, och lade scriffue alt jnuentarium, som findes paa samme gorde, och nar the lade scriffue paa biscopgorden i Otthenße, att the tha tage borgemester och raadt tiill vdj Otthenße ther sammestedz tiill thennem.

Teslig[te] tiill alle fogeder och lendzmendt, kiøpstedtmend och menige almoe vdj Fynn, att ko. mt. haffuer nu forskicket och befallit Claues Daa, Christoffer Huidtfeldt, Jahan Stacke och Mouritz Rantzow att skulle tage fat paa bispen aff Fyen. Thij beder ko. mt. thennem, att om bispen wilde giøre modstand, att the tiilhielpe thennem, att paa griebe hannem och vere thennem i alle maade fylgagtig vdj hues made som the thennem behoff haffue.

Item et breff och forbelße tiill Jahan Stackenn paa j[c] landsknegkte, frij vnderholding och fergerne offuer tiill Fyen.

Item et breff tiill Erick Banner och Peder Ebbesen, att the giøre theres yderste sliit tiill att tage fatt paa bispen aff Wendsyßell och Wiiborg, och lade scriffue och bliffue tiilstede hues jnuentarium som findes paa theres slotte och gaarde, saa ther ingthet forkommes ther aff, och rette thennem aldeles epther som Siuordt Swyn thennem ythermere befalendes vorder.

Item et obne breff tiill kiøpstedt, bønder och menige almoe, att the tiilhielpe for[ne] Erick Banner och Per Ebbesen, att tage fat paa samme bisperne, och fylgagtig i hues maade som the thennem behoff haffue och tiilsigendes vorder.

Item et opne breff tiill menige almoe omkring Dragsholm boendes, att the tiilhielpe Brun Buck och Aruit Vlffstandt att indtage Dragsholm slot, att theære thennem behielpelig i alle maade som the thennem tiill behoff haffue.

Item en missiue tiill Dirick Henningßen, att ko. mt. haffuer befallit Brun Buck och Aruit Vlffstandt att jndtage Siellands biscop stygt slote, gorde och gots, att hand ther fore tiill tencker att antworde thennem paa ko. mts. vegne slots logen och lade scriffue och holde tiilstede hues jnuentarium och gots som ther paa findes. Ther som hand thet icke giøre vill och ko. mt.

mt. nødiges tiill att sende ther noget skyt fore, tha skal hand forlade siig tiill, att ko. mt. wil icke haffue giort thet forgeffues.

Item ett obne breff tiill kiøpstedmend, bonder och menige almoe vdj Lundstigtt, att the tiilhielpe Buß van Welthen ritmesther, Wadislaa Wobißer Jep Tordsen, Lage Brade, att indtage alle stigtens slotte och gaarde paa kon. mts. wegnne, och lade ther scriffue jnuentarium paa hues ther findes.

Item et breff tiill Malmøø, att the hidt skicke ther aff byen alle borge- 133
mestere, raadt, raadmestere och xij borgere aff menigheiden tiill ko. mt.

Item lige saadant tiill Landzkrone.

Item lige saadant tiill Køge.

Item Brvnn Buke oc Arffuitt Vlffstandt iett breff till alle bønder oc tienere, som tiener till Dragsholm, att the retter thennem effther, att her effther suare paa ko. mats. vegne forne Brvnn Byke oc Arffved Wlffstanndtth till theres skylle oc landgielle oc all anden rettighet, som the pleie oc plichtighe ere att giffve till Dragsholm, ßaa framptt thii icky wille lide ther wdermere straff eller skade fore. Relator Arffvedt Wlffstanndth.

Item Per Laurtßen iett fyllebreff till thienere som tiener till Kraagager paa Laffvennd, som Rolike førr haffdhe, att the suare Per Laffretßen, till the ydermere fangher kongl. mats. schriffvellßße ther om. Relator her Mogens Søye

Item iett breff till alle prelater, abbetther, priorer, provester, riddere, riddermends mendt, fruer, iomffrver, kiøbsthets mendt, bønnder oc menige almvghe, hvem the helst tiene eller tillhører, som boe wdtj Nørrle iottland, att kon. mat. haffuer beffalett her Jahann Randzo, her Offve Lvnnghe, Erik Banner, Per Ebbeßen oc Axell Jvell att ombraghe wdtj Jvttlandt oc wdfflyer alltt som igienn stoor aff sølff skatthenn oc andere skatthe, till att besollde oc bettale k. mats. krigs folk mett till hest oc fod, som k. m. nv haffuer wdtj besoldinghe. Thii bwder k. m., att the ere thennem hørighe, lydighe oc fylgachtighe wdtj alle mode, som k. m. selff personligen tillstede wore, att samme skatt wffortogerett framkommer, saa framptt k. m. icky skall lade ther widere straffe effther.

En scriffuelße tiill alle kiøpstederne, att som ko. mt. thennem tiilforne tiilscreffuit haffuer om bodzmendt oc temmermendt, som the vdtgiøre skulle

tiill

tiill skibs, thaa haffuer ko. mt. thennem ladet betalle och stille tiill fridz paa iij monet. Thij beder ko. mt. thennem, att the betalle och stille thennem tiill fridz for hues dell som thennem jghen staar.

184 Item Jahann Holt appell och Hans Bilefeldt haffue paa ko. mats. wegnne forwißett och sagdt Peder Skram ammerall godt for Geert van Heeck vdj saa maade, att forne Geertt van Heeck haffuer bekentt och sagdt, att thet skiib, som Peter Friiße fører och nu ligger for Lanskrone, hører hiemme tiill Riighe, och thet skall forne Geert van Heeck certificere mett segell och breff, att saa vdj sandigen er, inden aar och dag, eller forbemelde forloffuere skulle slye her tiilstede igienn samme skiib och godtzs vdj koninglige mats. hender, vden then sextende partth som skipperen ther paa sielff tiilbehører. Screffuit paa Kiøpnehaffnns slott søndagen nest epther sanctj Laurentij dag aar mdxxx(vj).

Thessze epthne ere the hertug Albregt aff Meckelenburgs og greffue Christoffer aff Oldennburgs landz knegkte, som skulle sidde tiill gyßell fore then gandske hob, saa the jcke skulle tienne emodt ko. mt. eller hertugen aff Gelren vdj iiij maaneter, och skulle holle jnd vdj Helßingøør.

Thesse gyßeler ligge vnder Jyrgen Snatel.

Thomes auß der Marck. Wulff van Kremitzs. Jochim van Lubeck. Bestle van Romuldt. Hans Ruß. Casper van der Lippe. Hans van Lubecke. Pauel Hacke. Velte Elendt. Hans Pomerening der alte. Conradt Meckelenborg. Mauritzs Ertuardt. Jochim van der Kunitz. Mauris Muller. Henrich van Hyldenßem. Velten van Guben. Enderle van Jerhau. Vyt van Mandsfeldt.

Theßße gyßeler ligge vnder Tyes van Ramynde.

Lourens van der Nystedt. Hans van Coln. Peter van Soest. Marx van Finstingen. Kersten van Oldenborg. Alt Hans Frieße. Henrich van Santen. Hans van Colingen. Pauel van Munster. Jochim van Meyenborg.

Thesse ligge vnder Hans Stengell. Jacob van Hannouer. Thomas Skaathe. Hinrich Heßße. Henrich van Rehenn. Henrich Morr. Hanss van
185 Dellmenhorst. Laurentz van Tundernn. Jacob Holldtste. Sander van Dundi. Pether van Kantstadt. Hannss van Tritou. Lubert van Hamme. Lenert van Ausburgi. Geyert Hoyer. Jyrgenn von sancte Anne Berg. Hanss van Hylldenßßen. Balthazer vth der Marcke. Jyrgenn Liifflendder.

Thesse gysseler ligge vnder Marthenn van Liebtzick.

Hans

Hans Hess van Franckenberg. Hanss Mor von Rodewill. Thomas Goritzenn. Peiter Wiss. Thomes von Brackell. Henrich von Cassell. Barthel Mechellburg. Jacob von Spannou. Jahann Olldennburg. Stephenn von Hannober. Jyrgen Wthermarck. Herman von Lee. Henrich von Meyburg. Korthleuen von Harling. Henrich von Luneburg de ollde. Lupcke von Brunsuiig. Rutger von Sanctenn.

Tiill alle kiøpstederne offuer alt riigett epther thenne maade.

Wiider att som vij tiilforne haffue tiilscreffuit eder om nogle bodzmendt och tembermendt som i aff ethers by vdtgiøre skulle paa vore orloges skiibe, thaa haffue thesske breffuißere a. b. c. nu verit her paa vores orloges skiib och tient oss erligen och vell, saa vij thennem tacke. Och haffue vij ladet thennem forstrecke och betalle paa iij maaneder, och icke nu kunde komme tiill met for thenne swore penninge vdtgifft, som oss nu paahenger, att giffue och lade thennem tiill fridz stille, hues del som thennem endnu tiilstaar. Thij bede vij etther och ville, atj rette etther epther, att fornøge och stille thennem tiill fridz for hues dell som thennem ighen staar, saa the komme tiill theres betallinger. Her vider att rette etther epther, och lader thet jngenlunde. Befalendes ether gudt.

Boe temmermandt
Rasmus temmermandt } ligesaadant tiill Stege.
Per Jyude
Poel Hallensfader } bodzmendt ligesaadant tiill Woringborg.

Jyrgenn Henningsßenn steffner Otthensße burgere, at the eller theriss fulldmyndige retthe thennem effther, at møde tiill neste alldmyndiige herre dag, ther fore at the thoge hanss skæ, ørne och geder paa Eble øe.

Sammeledis Jyrgenn Henningssen steffner Boghensße burgere eller theres fulldmyndige till samme herre dag fore hanss theylgaardt, thee haffue affbraath och hanss kalck och wedt, thee baartt toge och thesligeste for hanss skiib och mere godz the borttoge.

Item Jyrgenn Henningssen steffner och saa Jasper Daa for nogre forfyllings breffue som handt haffuer taget paa hanss eenmercke och fyskeuandt, och for hanss skoug, handt haffuer ladet hugget thendt stund handt fangenn waar, och for mere vtaff hanss godzss, som handt haffuer fanget.

Item Jyrgenn Henningßenn steffner Mattis Henningßenn vdi Sammellbye

mellbye, herretsfoget vdi Skouby herret, fore nogle forsyllings breffue och aasinenn, som handt vntthe Jasper Daa thendt stundt Jyrgenn laa fangen.

Jyrgenn Weynthlanth en pasbordt offuer for Kallingburg met en hest tiill Juthlandt.

[Powell Abeldgaard, Jørgen Abeldgaardt och Iffuer Jull it pasport offuer at Jutlanndt, dog met saa skell, at the ingtet skulle handle wor nad[te] herre och riiget vnder øyene, och schulle the were her ighen otte dage førre end thend almynduge herre dag paa gaar her i Kiøpnnehaffnn.

Jens Fynbo ligesaa lydendes at Jutland och Fyen. Relator Byrge Trolle.] [1])

Poell Abbellgordt, Jyrgen Abbelgordt och Iffuer Jwll, som tientte her Jochim Rønnow, et pazport till Jutlandt, dog met saa skel, at the ingthet skulle handle vor nad[te] herre och riget vnder øgne och skulle vere her vdighen ij eller iij dage før end herre dagen staar. Relator Thymme Skrandy.

Breff om temmermend att the giffue thennem hiidt tiill byen att bygge paa skiffuene for pendinge.

Tiill Landskrone om ij, Bertell, Anders. Ydstedt j. Trælleborg j. Helsingborg j. Helsingør j temermand oc ij saumendt. Tiill Kiøge j mester Hans. Stege ij.

187 Saxkiøping, Ragskow, Nystedt, Stubkiøping, Nykiøping, att føre och forsticke alle theres skuder tiill Rødby.

Goz van Førde et pazport selff xxx met klipper gennom Lantheholsten Relator Melchor Ranzov.

Henrik Rotwerdtt, hertugen aff Brunswigs tiener, et pazport met en vogen till Kallingborg och siden ther aff met ij henxte gennom Fyen och førstendomet.

Theze epther[ne] leen vdj Scone ere tiilscreffne om pendinge skatt i saa maade, att huerie tiuge bønder skulle giiffue hundret mrc. vdj rond myntt, och ingen were frij ther fore, huercken møllere eller andre, vden vgedags mendt

[1]) Det Indklamrede er overstreget i Registranten.

mendt som bør for godemends gaarde och aff arildz tiidt haffue werit frij, och skulle leensmendene huer vdj sitt leen vppe bere samme skatt.

Helsingborg leen	her Tygge Krabbe.
Wiillandzherritt	Geertt Vlfstandt.
Gersherritt	her Jacop Trolle.
Lindholm leen och Høyby	her Mogens Gyldenstiern.
Gladsaxe leen	her Knud Bille.
[Nesbyholms leen	her Mogens Gyldenstiern] [1].
Falsterbo leen	her Mogens Gyldenstiern.
Frostherritt och Onßeherrett	her Axell Brade.
Torneherritt	her Holgerdtt.
Fersherritt	Jacop Sparre.
Langholms leen mett Osteherritt och	Halmstedherritt her Holgerdt.
Sløluffsborge leen	her Axell Vgerup.
Worbierg leen	her Trudtt Wlffstand.
Lyckaa	her Mauritz Olsen.

Tiill alle læen vdj Siellandt och Smaalandene vdj lige maade.

Kiøpnehaffns læn	Iffuer Krabbe.
Krogen læen	her Johan Rantzo.
Abrumstrup læn	
Harritzborg læn	Claues Ericsen.
Holbeck læn	Marquord Tydmand.
Kallingborg læen	her Mogens Gøye. 18
Skiolbenes læn	Melchor Rantzow.
Korßøør læen	her Knudt Rudt.
Woringborg læen	Hans Vrne.
Steffnsherrit, Fareherrit	Siuordt Grubbe.
Nykiøping læen	Schacke Rantzow.
Aalleholm læen	her Johan Rantzow.
Raffnsborg læen	frue Mette.
Stege læen	Albregt Gøye.

Erich

[1]) Det Indklamrede er overstreget i Registranten.

Erich Roßenkrandtz steffner Skellskøer burger for godtz, som the røffuede och toge paa Resbygaardt, at møde tiill neste allmyndige herre dag.

Item en steffning offuer Køghe burger och Skelskøer burger, at the suaare her Axell Bragde ther fore, att the røffuede Høystrup gaardt och Wallsøe gaardt.

Item her Axell Bragde steffner Nestuedt burgere therfore, at the toge xij øxne och fyre foler paa Giislefelldt, och att the waare och saa met at røffue Høystrup gaardt och Wallßøe.

Ithem ith breff tiill Claues Nielssen vdi Waardtbierg, at handt antuorder her Axell Bragde noget huallsspeck och berger fisk, som her Wincentzs hannom antuordede, eller och rethe seg effther atmøde ther om tiill thendne neste allmyndige herre dag.

Frue Jahanne paa Hagheløß steffner Nagskoug burgere ther fore, att the beskatthet hinde iiij^c marc aff, och siidenn tog frann hinde hueff vaar paa hindes gaardt Taastrup gaardt, att møde tiill neste allmyndige herre dag.

189 Seuerin Stampe schall haffue ith beskermelsße breff in forma comuni, cum illa clausula, at handt schall stande huer mandt tiill rethe, som hannem haffuer met rethe tiill atthale etc. Cum inhibitione.

Jahann Haalluenell vtaff Bremen schall haffue ith breff tiill tollderenn vdi Hellßingøer, at handt lader hannom thaalldtffrye seigle igennom.

Jahann Rothloeff aff Bremmen och ith breff, at konninglig mt: haffuer forloffuit hannom att mue tolldtfrye egennom løbe. Relator Per Skram.

Her Jahann Tønder et breff tiill pryorisße vdj Slangerup, att hun, epther thij att hand sielff jngen huff eller vonning ther vdj byen och borgerne icke for armods skyldt saa snarligen formaa att bygge och skye hannem en vogning, tha beder ko: mt: hynde och begere, att hun paa nogen tiidt skyer hannem ther et bequemt kammer och huff ther vdj closteret, som hand met syn hustrue kand boe vdj tiill saa lenge att hand kand sielff faa en anden wißere ther vdj byen.

Idem et breff paa kyrcke tynden vdi thette aar.

Item en scriffuelße tiill theßße epther^{ne} byer och sogen, Fersløff sogen, Kyngby

Kyngby och Krogstrup, Gerloff, Skulleloff, Sjelsø, Skuby, att the fore Borchert van Bommelberg hoo, haffre, stro foder, tiill hans heste vdj leyeret, teslig: lamb, honns, gæff, egh, smør, tiill hans swenne ibidem fore hans pendinge.

Ett breff tiill borgemesther och raadmendt vdj Ordingborg, att the bethale thenne breffuiser Jøren Mønbo theres metborger hues som hannom igien staar aff hans huere, och hand haffuer vpborett sexten marck paa regenskab och then anden otte.

[Jens Falster
Thesligeste eth tiill Nestuedt, och hand haffuer vpborett otte marc paa regenskab met syn ij staalbrøder.] [1])

Jachim Swines iij swene, ij brenge, en vogen och vj heste et patzport aff landet.

Et breff tiill Sckaanne landztinge, at alle the, som haffue kiøpt aff thett suenske godtz, skulle møde her mett theres breffue och beuisning ther paa tiill nest kommende herredag. Relator Melchor Rantzow.

Et breff tiill Aaus, att the giøre regenskab mett lansknecthene, som ther ligger, om hues the haffue forterett, och skicke saa hiidt till kon: mt: theres wiße budt mett clare registere ther paa.

Et breff tiill frue Karynne her Henrick Knudsens och hindes arffuinge, att the møder her vdj Kiøpnehaffn tiill nest komende herredag mett hues breffue och beuisning thee haffue paa hues suenske godtz som her Henrick theres fader och frue Karynne theres moder haffue kiøptt.

Item ett obne breff tiill Schaane landtzting, att bønderne giøre tiilføring mett madt och øoll som knecttene ligge, och icke heller straffue kon: mats: myntt wedt theres falemaall.

Et breff tiill borgemesther och raadmendt vdj Helsingøør, att kon: mt: haffuer vndt och tilladet, att the gyßeler mue gaa vdtt och spaßere, bog saa att the icke skulle bye huer anden tiill gest.

Et stadfestelße breff paa thette breff. 190

Jørgenn

[1]) Dette Indklamrede er overstreget i Registranten.

Jørgenn Skovgaardt steffner borgerne wdtj Slagellsße for the røffvede hans gaardt Knvdtstrop, att møde till thenne almindeligh herre dagh.

Idem steffner the bønder wdtj Løffve herret for the oc røffve for^{ne} gaardt.

Idem steffner her Knvdt Ruds fogett paa Webby, Per Jude, for tho bønder hand togh aff hans goß oc for hves andett hand haffuer hannem att skylde, att møde till første almindelighe herre dagh.

En schriffuelße tiill Peder Ebbeßen, att ko: mt: giffuer hannem tiilkende, huorledes hans naade haffuer berammet her en almyndig herre dag att skulle stande her vdj vor stadt Kiøpnehaffn søndagen nest epther sancti Dionisij dag nest kommendes, thij beder ko: mt: hannem, att hand finder rodt tiill the fleste øxen, far och lamb, som hand affstedt kand komme, att hiidt skicke tiill Kiøpnehagen slot emodt samme herre dag.

Tiill Skone, att alle falckefenger stragß mett hues falcke som the fangett haffue giffue thennem hidt tiill ko: mt:

Hieronimus Friis, prytzske høffuitzmandtt, en schriffuelße tiill borgemester och raadt vdj Malmøø, att hand haffuer berett fore ko: mt:, huoledes att hand nogen tiidt siiden forleden togh et skote kraffuelle, huilcken samme kraffuell bleff ighen fran hannem tagen aff Jyrgen Mynters jagt, och nu skall ligge for Malmøø, och Jyrgen Myntter nu for ko: mt: bøn och beger skylbt haffuer vndt, giffuitt hannem tridie parten vdj samme skiib som hannem ther vdj tiilkommen er. Thij beder ko: mt: thennem, att the wille handle mett thennem ther vdj theres by, som the andre parte vdj samme kraffuell tiilhøre, att the fore ko: mts: bøn och beger skyldt wille vdj lige maade vnde och giffue samme høffuitzmandt theres part mett all syn tiilbehøring, ancker, tog och anden dell, och thet lade hannem strags fylge, och lade hannem nyde thenne ko: mts: bøn och forschriffuelße got att, thet will ko: mt: met sønderlig gunst och naade mett thennem alle och huer ßerdeles och met Malmøs by ighen gerne forskylde och bekende. Relator Caspar Fuchß.

Et opne breff tiill alle bønder och tienere, som ligge och tienne tiill fadburet vdj Roskyldt, att the suare her Claues Jensen foget paa fadburett.

Ett tiill alle bynder och tienere som ligge tiill officialdømmet, att the suare her Truels Hemmyngsen paa ko: mts: vegne och jngen anden.

Item

Item et breff tiill alle sogne preste, sogne degne offuer alt Roskyldt stygt, att the suare her Truels Hemmyngsen paa ko: mts: vegne och ingen anden.

Per Jacopsen och Lauris Persen et pasport tiill Othense.

Bisp Hans Reff it leigde breff.
Bisp Magnus i Hammer leigde breff.

It breff till the landzknegte som ligge vdj Vpslo, att the icke giffue thennem fran Per Hansen før end hand forloffuer thennem.

Peder Hansen will haffue breff huorledes hand schall haffue siig met thet godts paa slottit er och met inuentario. Teslig[te] huorledes att hand skall holdet mett thette aars rentte, som ligger tiill slottett, om then er vptaget och andersteds heden førdt, om hand then skal tage tiill slottet ighen och om hans naade viill att spiisening skal bliffue hoss slottet eller ey.

Item abet breff tiill Vpslo, Salsborg, Tønsberg, saa the were Peder Hansen hørige och lydige fore. 191

Item it følge breff till lænet tiill alle the læn som Erick Guldenstierne haffde.

Item it breff till almoen, at myn herres nade haffuer forfaret, at the haffue her tiill weret besueret met vlaglig tynge som kallis bonde lod, huilcken myn herres nade will nadeligen met thennem offuer see och the icke skulle giffue thend vdh, dog at the skulle were myn herres nade huld och troo och icke vdj noger maade lade thennem vpuecke emod myn herres naade.

Item it breff till bisp Hans Reff vdj Vpslo, at hand were Peder Hansen behielpeligh och vdj alle maade bistandig vdj konninglige maiestadts ærende.

Item breff till mesther Mortthen Krabbe och Erick Vgerup, at myn herris nade sender Peder Hansen nu tiid vp at anamme Agershus, beder myn herres nade thennum, at the strax andtuorde hannum slottit met alt andit hwes ther er inde paa slottit, som myn herris nade och kronen tilhører, och at the icke forhale hannum tiiden fore, men lade hannum strax faa slottit vdhen alt fortøffwringh.

Item et breff huor Per skal anamme then sild.

Niels

Niels Jude skall haffue breff tiill borgemesthere och byfoget vdj Stege, at the andtuorde hannum hans gaard och godts ighen.

Tiill Christopher Hansen, att hand flyer Per Hansen et skyppund hamp tiill vort slots behoff och scriffuer thet vdj kongens regnskap.

Jenuß Smith ith pasbordt met en wogenn her frann och tiill Haderslefj.

Skipper Knudt schall haffue ith breff paa en boe, liggendes nordenn fraa Wingaarden, som er thendt sethe boe fraa thend westre ende paa konningenns bode, huilckenn som hanndt haffde vtj hogbornne ffurstes konning Fredericks tiidt, friie och quiith, och ther tiill met schall hanndt were quiit och friie for alldt byeß konninglig tynge och besuering, ligeruiiß som hanndt waar vdi konning Frederichs tiidt, ßaa lenge som handt er min herris skipper.

Per Matßen vdi Nørre Hølinge schall haffue en steffning offuer Christopher Hack, ther fore, at hanndt kreffuer viij pundt malth aff forⁿᵉ Per Matßenn, som er ith heellt aarß landtgiillde aff en mølle, endbaag at hanndt icke lengre boede vdi samme mølle fore thet landtgiilde end en fierde partt vtaff ith aar, och at hanndt wiill gøre hannem fredtløeß ther fore, at handt samme malth icke yth och vdtgiffuet haffuer etc.

Per Holldtßt ith pasbordt, at hanndt haffuer tient paa kong. mats: skiibe och nu maa besøge sin haasbund Niels Lange.

192 Christiernn Baggi och Caspar van Køllenn, meſtter Magenns Kaaßes suenne, Lauritzs Jacobßen och Niels Jude, Magenns Munck hanß suenne, och Schariß Ericßen, som tien Christiern Spliidt, haffue suoret Byrri Trollde paa kong. mtis: wegne, at the schulle huerckenn met raadt, daadt, ordt, eller gerning arge emodt kong. mt: hanß naadis riiger och furstendom, och ther tiill met effther thii at thee haffde fuldtgiordt theriß reygßer och tiennistte paa kong. mts: aarlougs skiibe met throfasthedt, finge the pasbordt at mue igenn giffue seg hiem tiill fforscreffne theriß haasbunder.

Ett breff tiill her Tygge Krabbe.

Item tiill Romriige offuere och Romriige nedre. Tiill Heynmarcken. Tiill Søløør och Østerdall. Tiill Gulbrandsdall. Tiill Ring riige, Halandt, Thoden, Wallers, Egger, Lyre och Halandtdall. Tiill Skaffuen och Wenskybrede och the andre smaa leen, som ligge vdj Wenskiibrede. Tiill Trwne,

Twne, Sisborg och Inggedal stiibrede. Tiill Mosedal stiibrede. Tiill Marcke.

Item en schriffuelße tiill her Claues Bilde, att hand flyer Per Hansen ij sider, j[c] øxen krop och koekroppe, j[c] waarde fisk, vj lester malt, och sticker hidt hues som hand ighen haffuer.

Junge Hans Søndergelt et paßport tiill Fyen.

Item en schriffuelße tiill tholdneren vdj Helsingør, att hand tager nogen kabbelgarn tiill siig, som thenne breffuißer hannem offuer antwordendes vorder, och lader thet jndlegge vdj gode tørre hußerom, tiill saa lenge att hand kand faa skuder och sticke thet hidt tiill Kiøpnehagen och lade thet offuerantworde mester Anders Slob. Tesslig[t]. stille skypperne tiill fridz for theres fragt, paa thet att the bliffue paa en anden tiidt thets villiger at føre vort goß.

Thønnis Plath ith beskermelsße breff tiill seg och sith goßs.

Jyrgen Rytther van Kralße met theres stalbroder meßscher Hans Wercke van Kralße.

Her Niels Hemmyngsen et protectorium tiill siig och sit gots.

Otte Stoltenow en scriffuelße tiill Christopher Hanssen, att hand haffuer berett for ko: mt:, att hand haffuer xxj lester rog och vj fad tellig paa en skypper aff Grønyngen skiib, mett naffn skypper Dyrick Adam aff Grønyngen, som hannem sielff tiilhører, och skall stande hans eget merck paa, huilcken samme rug och telligh ko: mt: haffuer hannem ighen giffuet. Thij beder ko: mt: for[ne]. Christopher Hansen, att hand antworder hannem samme rug och tælligh ighen.

Idem en scriffuelße tiill toldneren vdj Helßingøør, att epther thij Otte Stoltenow haffuer giffuit ko: mt: syn certification och beplygtelße breff, att hand icke will løbe tiill Hollandt eller anderstedz vdj keyßerens lande, tha haffuer ko: mt: vndt hannem met xxj lester rog och vj fadt tellig att mwe løbe gennom sundit fore en sidwonlig toldh.

Tiill Christopher Huidtfeldt, att hand sticker ij[c] øxen hidt till slottet. 190
Relator Iffuer Krabbe.

Jochym Bøyell høffuitzmandt paa Harn jagt.

Henrick Teckelenborg aff Grøning et paßport. Relator Melchor Rantzow.

Item

Item fra Ermegaardt her Jørgen Paadebusk en steffning offuer the Kiøge borgere for hindis gods.

Her Knud en steffning offuer the Slafuelße borgere for hans gods.

Jens Erikssen steffner Per Bangh i Wues, Anders Sallingbo i Nørre Wues, Jens Nielssen i Broust, Erik Soffrenssen i Westerby, for noger ørne hand haffuer antwordett thennem oc the hollder hannem samme ørne fore.

Mattis Anderssen protechtorium paa synn person oc gods.

[Item idem iett fyllgebreff till bønder till Suenstrop, att the suare Mattis Anderssen oc ingen andere] 1)

Item Hermen Wale pasportt paa iij[c] ørne.

Annders Waall ith beskermelße breff for seg, sin hustruff, børn, gaard etc.

Mesther Mogens Godske tiill Horby gaardt protectorium.

Jenniß Ericssen ith pasbordt for seg ene offuer at Kallingburgi eller och igennom Fyenn och indt vdi Juthlanndt.

Ith pasbordt tiill Adulff Flecke Bydel met tuo drenge och iij hestte egennom Falster och Laalanndt och tiill Raadbye och ther offuer och indt vdi Tydsklandt.

Andres van der Drøsler ith pasbordt for seg sin dreng och ij hestthe ath then samme wey som for[ne] staar.

Hieronimus van Lyptzick for seg och en hest ith pasbordt.

Jenniß Erichssen ith pasbordt for seg och offuer at Kallingburg.

Arnoldt van Kalthar ith pasbordt for sin egenn person.

Ett pasbortt tiill Jacop Fordt van Nørrenberg offuer att Fyenn.

Mester Myckel en scriffuelße tiill borgemester och raadt vdi Nestuedt, att

1) Det Indklamrede er overstreget i Registranten.

att the enthen strags betalle hannem then skade och hues hand ther udtoffuer forteret haffuer, eller och strags lade hannem skuden fylge.

Mester Hans Tagesen et protectorium pro se, uxore et liberis. Relator mester Johan Alberdes.

Job van Holtbrande och Caspar Kyrcher pa Mynderkynt metsker et breff om orren, faar och talck.

Tiill Malmøe, att the hiid skicke till ko: mt: ij borgemestere, ij raadt- 194
mendt och ij borgere aff menigheiden met fuldtmagt paa alle theres vegne som hiem skode, att høre her hans vilge.

Fru Ane her Johan Wrnes ij steffninger, en offuer Mariboes borgere, en anden offuer Skelskør borgere, att the møde tiill then første almindelig herre dag etc.

Henrike van Brennen iett lybske bod iett pasportdt for segh selff.

Axell Jwll qwytans paa iij^c gildhen wdj guldh, regnendes for j^m loth sølff, som hand paa Essingbecks closthers wegne haffuer giffuit oc forstreckit ko: mat: aff for^{ne} closther tiill thenne feyde oc krygs wpholdth her effther som andre her clostere her y rigit giurdt haffwer. Datum etc.

Thønniss Ascheberg ith pasbordt met en wogenn her frann och tiill Kaarssøer och siidenn offuer tiill Nyburgi, met friie ferger tiill sin junckers Greer Franckes heste.

Jep Falck fylge breff tiill Nesbyholm len, att the suare hannem paa ko: mts: vegne.

Item en scriffuelse tiill Jyrgen Jensen, Jyrgen Daa, Mattis Thomsen og Jørgen Agesen, att ko: mt: haffuer befallit Jep Falck att vere foget paa Nesbyholms slott och lade høste och tage vare paa ko: mts: gagn. Tha beder ko: mt: thennem, att the ligeuel bliffue vdj slotslogen liggende epther som the tilforne ligget haffue.

Hans van Melen et breff tiill tienerne som ligge tiill Lundsgordt, att the suare hannem.

Mogens W et breff tiill byndern och tienerne paa Boringholm, som

bisp

bisp Torbern Bilde electus aff Lundt[1]) tilforn hagde, att the fmre hannem paa kon: mt: vegne.

Jep Hvidt raadtmandt aff Randers et breff, att hand haffuer beret fore ko: mt:, att hand aff mange platzes och deles fore hans broders mester Chrestiern Huids gieldt, och beclager siig, att hand icke kand komme tiill mester Chrestierns Huidts breffue och registere, saa handt ther kand viide att rette siig epther. Thij forbiuder ko: mt: alle ehuo the helst ere eller vere kunde, hannem her emodt fore nogen forne mester Chrestierns Huidts gield att dele, møde, platze eller noget tiill att thalle inden fyrste almyndig herre dag, som her stande skal vdj Kiøpnehagen søndagen nest epther sancti Dionisij dag, och hand her fore inden kand komme tiill forne mester Chrestierns breffue och registre, thaa skall hand pleye huer mandt log och rett.

195 Niels Jyude aff Malmøø et protectorium.

Hans Trometter pasbortt igiennem Fyenn oc till Gottorp mett iem wogen fram oc till baghe.

Allexius oc hans stalbroder Jørgenn pasbortt her aff oc till Gottrop mett ien vogen fram oc tilbaghe.

Jost Andersen protectorium tiill siig, sit gotz, tienere, rørendes och vrørendes.

Idem et fylge breff tiill hans gots och tienere.

Niels Jwll et patzport tiill Jutlandt.

Ith breff tiill her Knudt Rudt, at hanndt lader beskyre skuder och ferger, at thee ligge alldelis tiill rede, ßaa at naar Geffuert Stencks ryther the tiidt kommendes worder, at the tha redeligenn offuerkomme paa en haab.

Item liige saadannt ith breff tiill burgimesiter, raadt och byffogeden vtj Skielskør.

Item ith breff tiill fogethenn hoess Rodtbye, at hanndt forhollder schuder och ferger, ßaa at ingenn aff the landtzs knecthe, ther liggendes ere, offuerkomme, førendt at handt fanger wiider min herris naadis breff ther om.

Item

[1]) Der staaer Fynn, hvilket er feilskrevet.

Item Jep Bortßen ett følle breff tiill Boße kloster Faltmut oc Helinge leen, att the her epther suare hannem oc ingen anden etc.

Item her Hans Stolt ett følle breff tiill bynderne i Magleby sogen paa Møen, att the giffue hannem then dell the pleie att giffue theres rette sognepreſt.

Ett breff tiill Cristoffer Hansen, att hand antuorder thenne breffuiser ſkipper Andres 25 tr. mariportt ſalt. Sambledis att hand sender hiid allt thet klæde ther er, myn herre hør tiill, oc iiij ſadt hør.

Ett breff tiill mynte meſteren, att hand antuorder thenne breffuißer Hans Stang 1372 ſſ.

Peder Hansen toldner vdj Helßingøør en quitantze paa iij^c g. i guld vdj alhande guldt, som hand haffuer antwordet Jørn Warnſtrup paa ko: mts: vegne. Relator Jørn Warnſtrup.

Theßße ſtygtes gaarde och leen ære tiilscreffne om folck att vdtgiøre 196 tiill ſkibs mett harniske, verge och koſt paa iiij monets tiidt, att møde vdj Kiøpnehaffn vor frue dag natiuitatis.

Claues Eggersen aff Ermelundt	. . . .	j suendt.
Claues Daa aff Padeburgs leen	. . . . .	j suendt.
Frue Lene Mouritz Skaffues aff Fredzgords leen		j suendt.
Niels Marquordsen aff Braade	. . . . .	j.
Erick Daa aff Steruede och Raabe	. . . .	j.
Emick Otsen aff Rollerup	. . . .	j.
Mester Mogens Gobske aff Hørby	. . . . .	j.
Frue Sophia her Albrats aff Ellinge, Tutzeherrit		j.
Oluff Skinckel aff Slaßlunde	. . . . . .	j.
Lauris Jensen aff Ramløse	. . . .	j.
Frue Alhedt aff Farrum	. . . .	j.
Her Knudt Rudt aff Wendzløff	. . . . .	ij swenne.
Frue Anne Brnes aff Borgeby	. . . . .	ij.
Her Mattis Ericksen aff Turby	. . . . .	ij.
Knudt Ebbesen aff Giørtzløff	. . . . . .	ij.

Hanneke Platenſlagers thill Sleſuigh paſportt her aff oc till Tyſklandt oc tilbage igienn.

Joſt

197 Joest Egennhuff kong^e: mts: tienner ith pasbordt liudendes om seg och en wogenn till Kallingburgh.

Mester Jyrgenn predicanter heer vdi Kopnehaffnn ith bekiennelsze breff

Ett breff tiill Malmøw oc ett tiill Landskrone, att the skicke slidt thet sølff egen staar. Thii knectene wille waare betalet etc, oc haue giordth et stort opløb her i Køpnehagen.

Item breff tiill alle lantting huor for k: mt: haffwer ladhet hegte the bisper her i riighet.

Item tiill alle lensmend, at the lade gøre ij^c hiuell bar at føre iord met, och ij spaer och iiij skoffle hoff huer hiuell bar etc.

Ith breff tiill Jacob Randszsong, at hanndt forskicker wogne tiill thendt prouantth (smør, gryn, thelle), som ligger vdi Helszingøer, thendt at lade forskicke hidt, aenseendes at heer er ingenn skuder fanggendes, som thendt hentthe kandt.

198 Ith breff tiill burgimester och byeffogethenn vdi Helszingoer, at the tiillszige thendt samme vdi theriff bye, som haffuer thendt prouantt vdi beffalling, at handt antuorder Iffuer Krabbis budt samme prouantt. Sammeledis at burgimester antuorder for^ne Juers Krabbis budt the huder handt haffuer, kong^e: mt: tillhører.

Jachop Anneffen van Campen iett pasbortt, att hand nv her anthvordett ien krawell fraa segh till k: m:, att hand maa frii passere hort hannem teckis. Relator Jachop Strake.

Willum Badsker en steffning Dauid Skotte tiill Wordingborg.

Item Willum Skotte oc en steffning offuer Niels Anderszen, byfogedt, oc Niels Holste borgmester wdj Wordingborg.

Otte Mortensen en steffning offuer Hans Hugge, tingfogedt wdj Moszeherrit, for en wrett dom etc.

Otte Mortensen ett bekiennelsze breff tiill rette etc.

Tygge Bensen en steffning offuer Knud Olsen i Herringe, att hand møder heer oc end aff the femmthen mend, som dommen gaff emod hannem, mett fuldmagt paa alle theriis megne.

Lauers

Lauers Jenßen ett breff tiill presten wdj Wby sogen, att hand holder byndderne faare att the lade for^{ne} Lauers Jenßen fange ther bisps tiindt.

Cornelius Bus ett pasbortt wd oc ind tiill Lantte Holsten.

Ett pasbor tiill Jørgen van Lobe, Jørgen Bemer, Hans Den, mett iiij heste tiill Tysseland, offuer hwor hand will.

Henrich van Welthenn ith pasbordt paa sex hestte liudendes.

Ith breff til burgmester och raadt vdi K[illegible]ghe, att thee annamme tuo fencke knegthe, Korth van Hanstenes fenecke och Wulff Roßenbergis fennicke, och legge theunom vdi herbergi paa en nattis tiidt, stickendes thennem vnderhollding fore theris penddinge.

Ith breff tiill Nestuedt burgere, at the annamme Korth van Hanstteenn och Wulff van Roßenbergi met the for^{ne} tuo fennicke knegthe, indtleggendes thennem vdi herbergi hoess burgerne effther hueer sin formuge, tiill ßaa lenge at thee ytthermere fange k: mtis: breff ther om, och hueff the icke bethale aff theris vnderhollding indenn theudt kaartte tiidt, kon: mt: wiill lade thennem mustere och bethale, tha schulle burgerne tha fange theres bethaling effther theriff redelig vpscriffuelße och registers liudelße.

Jyrgenn van Hageberge, Hannff van Besicka, Vrban van Sitich, Hannff van Pomberg, Paull van Giißell, Hans van Worms, huerth ith pasbordt for seg selff.

j breff tiill Drage, att hand jligen giffuer siig tiill Kiøpnehaffn tiill ww wortt forordende raadt, wii ther liggendes haffuer. Datum Roskyldie som i gaardt.

Breff tiill Per Skram, att myn herre forund(rer) huar faare hand ligger saa lenge wdj Skone oc forßømer myn herris regße ther offuer, att handt oc strax giffuer siig tiill raadet. Datum vt supra.

Breff tiill Christoffer wdj Landzkrone, att hand icke sell eller affhender mere aff thet salt, rug eller kornn, men tager thet groffue klæde han haffuer oc giffuer sig tiill wort raadt ther mett wdj Kiøp(enhaffn).

Breffue tiill her Knud Bilde, Tyge Krabbe, her Axell Brade, her Holger, att the giøre theres største flit ther till, att then pendinge skatt maa kome wd mett thet aller første, oc knectene ther mett kunde bliffue betalett

oc

oc thennem offuer antuorde her Mogens Gyldenstierne, ko: mt: haffuer forordineret Wobißer oc Heydestrup att skulle hielpe hannum att mustre knectene.

Ett breff till her Mogens.

Korth Ruchheyth sellffierde ith pasbordt paa noget harnisk, som thee haffue met thennem at føre till skibs till Lubeck her aff.

Ett breff till borgmestere wdj Slaffuelße, att ko: mt: sender tidt Henrich van Stenberg mett iiij heste, att skulle ligge ther wdj borgeleger, att thi annamme thennem, leggendes thennem ind wdj the beste herberger ther wdj byen.

Hanß Suaaff ith pasbordt } indt vdi Tydskelandt.
Pauel Clementssen ith pasbordt }

Hans Heße och hans hostru Anne ett pasbordt tiill Haderslefff, attj fri paßere mett theris egen vogen och heste offuer fergestedherne.

Ett breff tiill Jørgen Brade, att hand giffuer sig tiill wor kiøpstadt Kiøpnehaffn tiill wortt fororbenertt raadt, wii ther liggendes haffue, oc rette seg epther hues the hannem vnderuißendes worder. Datum Roskyldie Egidij.

Ibem Greff Wulffstandt.

200 Breff tiill theße eptherschreffne, att som ko: mt: schreff thennem tiill, att thet skulde wære then siste paamindelße han thennem wilde haffue paamintt om then sølskatt, oc mentte the skulde haffue aldelis wiidt att rette thennem ther epther, nu hans naade kom tiill mynttthen, tha befindes thet seg anderledis, huarfore the maae forlade thennem tiill, att ko: mt: wiill wide then skade hoff them oc beder thennem ther fore endnu, att the lade thet egen staar wdkomme mett thett aller første, ladendes thet ingelunde. Datum Roskyldie Egidij.

Eßerom. Sancte Hans i Otthens. Herridtued. Dalby. Helnekircke. Beckeskoff. Enetz closter. Asmeruppe.

Deynert van Herlin, Christoffer van Ram, Bestian Weydell Welle et pasbordt tiill Tyskelandt.

Henrich van Stenberg ett fordelße breff mett iij wogne tiill Slaffuelße.

Hanß Hyllebrandt ith pasbordt met ij reßer gennom Fyen och tiill Gottrop. Balthar Fust ith pasportt.

Ett

Ett breff tiill Roskylde, att annamme ther vdj borgeleger paa otte dages tiidt j^c danske Ryther. Slangerupps xx Ryther. Kiøge j^c.

Et breff tiill Frans Trebow, att hand sender Johann Pryn tiill Dantswich siildt fore xix^m g. tyske myntt (sic).

Engell Lantwer et pasportt met sin wogenn och sex heste.

Et breff tiill Jøren Wenstermandt, at hand strax forsticker hiidt till slottet alle som kon: mt: ther tilkommer, och hues anden fittalie hand vphentt haffuer aff then modskatt, och lade then iligen fremkomme.

Theslig^e ett tiill Lauris Knob och eth tiill Oluff Scriffuer vdj lige maade.

Dirick van Poernnen tiill Femern, Jong Spann van Trickt til Arhus et pasport tiill theres fenncke som the ligge.

Ett breff tiill Frans Trebow, att hand sticker hiidt l boetzmendt, kon: mt: will sielff forliige seg met thennom, om skell kand følge. Theslig^e eth tiill borgemesther, raadt och byfogetthen vdj Malmøø vdj liige maade.

Themme Dyrkaap, Hannss Arentssen, Hermen Møller, Hannss Enggelssman, oc Peither Louffue, ith pasbordt tiill Rodstock, och schulle giffue tuo lester øll fore theres vandtbone, at thee mue friie fra och tiillbage igenn segle och passere.

Sanctj Egidij dag drog kon: mat: aff Roskildtt.

Engell Claussen itt pasbordt tiill Laalandtt och siidhen frambelis tiill Lanthe holstenn.

Ingeborg et paspoort tiill Jullandt.

Stephenn Bubertt ith pasbort heer aff och indt tiill Pomerun.

Eth breff tiill Kolding, at the strax forsticker en god ferdige snake till Hønborg tiill Hans foget, att annamme ther lx thusinde huilling och føre then saa strax hiidt tiill Kiøpnehaffnns slott.

Theslig^{te} eth till her Mogenns Biillde, saa handt then forfordre hoss borgemesther raadt och menighedt vdj Kolling, att thet saa nitteligen skeer.

Eth breff, at ingenn schell beelle paa Erich Krummedigis gotz vdj Fyenn saa lenge at handt heer er vdi kon: mtis: och riigenns forfalde.

Peither

Peither van Wordenn ith pasbordt igennom Fyenn tiill Tydskelandt.

Ith credentzße breff paa Fobetzßer tiill thee Mallmøeske, at the beuißе thennem vdi the erende som han thennom tilkende giuendes vorder och betro hannem etc. Ex Roskildie die Egidij.

Eth breff til her Mogenns Gyldenstjerne, at Bobeser oc hand skall mustre knecthene vdj Skone, hand ther tiil viil lade sig veluiligen bruge, Bobeser skall vnderuiße hannom all leylighet.

Breff i mit naffn tiil her Tygj, at her Magnus Gyldenstjerne oc Bobeser skulle mustre oc betale, hand ther fore viill skicke thennem alle the pendinge hand haffwer oc kand vppebere aff skatthen i hans len.

Sligt same til her Axel Bragde oc til alle lensmend vdj Skone etc.

Her Axell Vgerupe. Her Holgerd. Her Trudh. Her Mauris Olsen. Her Jacop Trolle. Jacop Sparre. Her Knud Bille. Gerd Jensen.

02[1]) Ith beskermelsße breff tiill Michell Claussen vtj Othensße in communi forma, cum ea clausula dog at huem som haffuer hannom noget tiill at thale me(d) rethe, thennom schall handt were forpligtig at stande tiill rethe effther lougen.

Eth breff tiill her Tygge Krabbe aff forordnete raadtz mundt, att handt skicker thenne breffuiser Alexander borgeley och vnderholding sielff anden ind tiill then tilkommende herredag.

Euert Grønn en pasport met sit skiib och godtz fra Strolsundt och tiill Emden och jngen andenstedtz.

Eth breff tiill Helßingøør, ath the vnderholle k: mts: skytther ij^c oc j^c lantzknecte, forlegge i herberge paa ij eller iij dage, the skulle til skibs.

Item et breff tiill Eske Bille, ath effther thij k: mt: forffar, at erchebisp aff Trundhem vender seg vtj all vtroskab, oc nu paa thet ny haffwer skicket sit bud til palss greffuen, tha haffwer k: mt: nu send tiil Bergen Jens Split met ij^c danske skytther och j^c lantzknecte met en krauell oc en boiert, som skulle ligge ther i vinther, at affuerge rigzens skade oc forderff, huor Eske thennom tilsiigendes vorder. Och ther som Eske saa tyckes got vere, tha skulle

[1]) Imellem Folio 201 og 202 i Registranten er indheftet en lille Seddel, hvorpaa der er skrevet: Gwnsoomagle, Kyrckerwp, Hwerstrwp, Flyenghe, Windinghe, Glym, Swoffwersløffwe.

skulle the løbe strax i ffasthe løbe till Trundhem, ath nederlegge erchibispens skiib eller affuerge, at erchibispen icke vndkommer, oc k: mt: sender Eske breff till almugen, edell oc vedell, at the skulle vere Eske fylagtige, oc at Eske viill strax skicke sith bud hiidth om hannem ydermere behoff er tiill samme tug, oc tiisligte: at k: mt: sender Eske et breff til laumand oc raadmend i Bergen, ath the forlegge same folch, och Eske vill flij skyttherne theres pendinge, som er huer x ℔ til ste. michelsdag, theres klede oc pendinge tiill posse 203
er thennom betalet och knectene ere och betaled, oc haffue her foet en monet paa handen, som Split ydermere kand vnderuise hannom, at Eske ther fore beuiser seg etc. Ex Roskilde die Egidij 1536.

Jep Torsen Bosy closter.
Tage Otsen Aas closter.
Jens Brade Beggiskow closter.
Jacop Sparre tiill Suansholm.
Wernner Parsberg Ewetze closter
Grerß Vlffztandt } Dalby
Jøren Brade } Dalby
Theße hoffsinder haffue theres borgeleye vdj forne: closter vdj Schaane.

Ett breff till borgerne vdj Helsingør, att the ere Theus Pryße behielpelig att skiibe the ij kartoffuer ther staar for slottet.

Ett breff tiill Jacop Rantzow, att hand och were Theus Pryße behielpelig met hues waßere som handt behoff haffuer tiill same kartoffuer.

Ett breff till her Tyge Krabbe, att hand will lade tilsiige bønderne vdj syne læne, att huer aff thennom vdføre etth laß wedt tiill kon: mats: skiibe, som ligge vdj Lanskrone haffnn.

Etth breff till abbethen aff Herritzwadtt, att hand lader kon: mats: temmermenndt hugge nogre byße stocke och andet skiibs timmer paa Herritzwadt skowe.

Etth breff tiill borgemesther och raadt vdj Malmøø, att the vpsøger hues kabbell garnn som kon: mt: tilkomer och som Henrick Hoffmand haffde ther indlagd.

Ett breff tiill her Tygge, att hand bestiller nogre kulle och lade vdføre tiill smidern vdj Lanskrone, som arbeide paa kon: mats: skytt.

Henrich

Henrich Sasse schall haffue ith pasbordt paa xx stycker klippere och øyg, ther met at møge offuerkomme frann Rødbye och tiill Femmernn.

Jochim Haffuell ett pasbort met en klipper och ij t^{er} harnsk her frann met skib och tiill Sunde.

204 Niels Tøgeßen vdj Biørnskow ith beskermelße breff.

205 Tiil Kroghen. At hand ladher brendhe j^{c} lesther kull met thet aller ffursthe och skicker hiidth.

Effermm. xxx lesther kull.

Ebelholth xx lesther kull.

Tureby j^{c} lesther och skicker themmom hiid j^{c} lester, the ene halffue hundrede skall Knud Ebbesen lade henthe oc age hiidt.

Knud Ebbesen paa Giørtzløff skall tage j^{c} lessther paa Tureby skoue oc lade age hiidth.

Skolleneff j^{c} lester oc lade age thennom hiidth.

Anes xv lesther kull oc skicker hiid.

Soer j^{c} lesther kull.

Antuordskou j^{c} lester.

Skoucloster xxx lester.

Ryngsthet closter xxx lesther kull.

Clare xx lester.

Vor frue closter xxx lester.

Frue Pernille Anders Ebbesen xxxx lester.

Et tyst breff till Jacop Rantzo, at hand strax skicker hiid alth thet krudth som ther paa slotthet er, paa ij eller iij t^{r} ner etc. som hand maa beholle til slotz behoff.

Vor gunst tilforn. Viidt att wij agtte att fortage ett merckeligtt arbeidt att lade giøre paa nogre wore slotte her vdj riigett, och thett tiill hielp att bekomme haffue wij behoff nogre hywelbarer, skowle och spader, som vdj same arbeid skulle brugges. Thij bede wij teg och wille, att thu strax lader giøre off vdj thynne leen saa mange etc. Saa the ere aldelis rede och tilstede nar thu ydermere fanger wore scriffuelße ther om. Her wij off wißeligen till forlade. Thij ladtt thett jngenlunde. Befalendes teg gudt. Datum Roskilde Egidij.

Johann Trost er løben igiemell met en boyert.

Hyul

Hyul bar aff Skone. 2re

Her Tygj aff Helsingborig len j^c huilbar och j^c spar och ij^c skoffle, saa the ere rede thet første han for ydermere k: mts: scriffuelse.

Her Magnus Gyllenstern i sine leen lige soo mange.

Her Jacop Trolle xx hiulbar och xl spaer och lxxx skowle.

Her Knud Bille xx hiulbar, xl spaer och lxxx skoffle.

Her Holgerd Wlffstandth xx hiulbar, xl spaer och lxxx skoffle.

Jacop Sparre i sit leen xx hiulbar, xl spaer och lxxx skoffle.

Geertt Wlffstandt xx hywelbare, xl spader och lxxx sko[ffle].

Her Axel Bragde vdj sine leen xxx hiulbar och lx spaer och j^cxx skoffle.

Jep Tordsen x huilbar, xx spaer och xl skoffle.

Her Mauritz Olsen xxx hijwelbare, xl spader och j^c skowlle.

Hiulbar i Sielandh.

Krogens leen j^c hiulbar, j^c spaer, ij^c skoffle.

Her Knud Rud xxx hiulbar, lx spaer oc j^cxx skoffle.

Tiill borgmesther i Helsingør om en temermand.

Tiill Helsingør, Helsingborg, Landskrone, Malmø, tiill Kiøge, tiill Vorbierg.

Ett breff tiill frue Pernille Gøyes, att hund vfortøffuet skicker hiidt saa mange skiibs byggere som ther er vdj hinders læen, att arbeide her paa kon: mats: orloges skiibe fore pendinge, och ther som the ere tiill fiiskerij, att hund strax forscriiffuer thennom till seg.

Breff tiill teße eptherschreffne, att the huer annamme j fennicke lands- knecte ther wdj theres by paa en føge tiidt oc lege thennom vdj herberger, saa the fange w[n]derholding for theres pendinge, hand haffuer oc tilsk. Hans Wrne att skulle lade bynderne giøre tilføring, ther att sellie for rede pendinge etc. Datum Gotthrup. 2re

Wordingborg j fennicke. Presthø j. Skelskør j.

Knudt Wrnne aff Søgordt en steffning offuer Mariboes borgere for the røffuet hans gaardt Aarsmarckedt, att the møde tiill herre dagen.

Jøren Wenstermand oc en, for hans øg the toge, att the oc møde att suare hannom ther tiill etc.

Breffue tiill Skack Ranßo, Oluff Schriffuer paa Aaleholm oc fru Mette

her

her Jahan Drες, att the lade framkomme tiill Kiøpnehaffns slot alle the lam, høns, ges, som aff then gamble madskat.

Thette er forordineret tiill the knecte, som ligge i Wordingborg, Prestø, Slaffuelße och Skelskøør etc. att skulle saa sellies thennom oc icke dyre.

j oxe xiiij ℔. j f. smør x ℔. j lam xij ß. j par høens iiij ß. j gaaff iiij ß. j leff høø j ℔. j tc haffre j ℔. j leßß strøelße viij ß.

Balßar van Wirtzberg ett pasbort mett en klipper ind wdj Tyskelandt.

Hans Friis, Henrig von Caßell ett pasport, att the her aff reyse tiill faadt och tiill ko: maitt.

Vrban Papenhem ett pasbordt tiill Tysklaadt met en klipper.

Knudt Matssen, Chrestiernn Porses tiener, ett pasbort offuer tiill Fyenn mett en klepper.

208 Kasper Kiercker mett hans selskaff ett obedt breff etc. oc en mißiff om øxen oc lam tiill fogeden paa Draffholm oc om thu øxen tiill Nykiøp tiill borgmester oc byfogeden etc.

Sixtus Gain tiill Sskoldenes oc ett obedt breff etc.

Hans van Forkom tiill Korßør.
Kasper Kicker.
Andres Suinhøger } ij klipper.
Tincken Fusken }

Kiøpnehaffn Jffwer Krabbe. Krogenn. Kallingborg. Holbeck. Ordingborg. Schiolbenes. Abramstrup. Steuffnsherritt och Faxeherritt. Harritzborg. Korßøør. Breffue tiill lensmendene vdj theße forne leen, att the vfortøffuit framskicke hiid till Kiøpnehaffn alle the pendinge, som the paa kon: mats: wegnne vpborett haffue aff then pendinge skatth, och thennom offuerantuorde kon: mats: forordnete raadt her paa Kiøpnehaffnns slott, anammendes igien quittanze ther paa, sameledes hues siølff som the end nu haffue aff then gamble skatt, att the forskicker thet tiill møntten.

Gangwolff von Makensen, Caspar Ermendrest en pasportt till Tyskeland igemell Lantteholsten.

Breffue tiill Harritzburgleenn, Skiolldeneff och Haallbeck leenn, at embitzsmendenn

embitzsmendenn werer kødmangerne heer i Køpnehaffn behielpelige, at thee mue fange øxne och lamb, falle there vdi leenenn, fore theriff pendinge. Och schulle thee giffue xvj marc for en godt giilldt oxe och myndre, effther som handt er ringere tiill werdtzs, och xviij ß for j gaath lamb och myndre, effther som thet er paa sith werdt, och there som ther kommer nogre medtffere effther thenne dag, tha thøre the icke suare thennem.

Hermen van Gelhawßen och hans hustrue, Bernedt Hem van Ausburge 280 eth pasportt tiill Lantteholsten.

Henrig Ryßen met iiij heste eth pasbort tiill Kolling.

Breff tiill Dus oc Wee, att huer by annammer paa en føge tiidt j fennicke knecte ther att thære for theres pendinge. Datum Hadersløff søndagen for Micaelis.

Ditløff Grønuoldt oc Alrebt Hoch tiill Stytynn ij søbreff.

Tiil Theus Pryss, at hand flier thennom paa huert skiib eth bysse hacke oc nogre skerpentyner och noghet krud ther til, at fordre skiibene egennem søen met etc.

Jørgen Kock van Slesswig oc Lyttige met thre koner j dreng oc ij wogne et pasbort tiill Gottrup.

Erich Perssen, Per Rawn, Thomes Rawn, Gregers Rawn, Niels Poelssen, Niels Elbaa, huer met en klepper eth pasbort tiill Kolding.

Matthes von Gylicke borger tiill Kiill met en klepper eth pasbort tiill Kiill.

Per Knudssen, Henrich Klincke och Claus Slachter eth pasbort tiill Hußom.

Ith breff tiill burgimester och raadt vdi Ystedt, at Jacob Strack er nu afferdiget at drage tiill Ydtstedt och hentte thendt lagt hiid indt tiill Køpnehaffn, som ther for byen ligger, och at forhandtle met thennom och ßaa om thet godtzs ßom theer ligger och thet krigs faalch, som paa samme lagt vdi søen waare, taget haffue, at thee ere hannom alldelis heer vdindenn behielpelig, effther som hand thennem vnderuiißendes och tiillkende giffuendes worder.

En [illegible] offuer brodher Jørgen Weladissen i Otthens closter for then

then gaardt, som hand køffte aff Peder Weladiff j Køpnehaffn paa Anne Mandts och hindes suogers wegne, att møde her vdj neste herredag.

210 En anden offuer Andhers Perssen i Suenborg, Anne Mandts met syn hosbaande, Jens Torssen och Jahanne Morthen Andherssens efftherleffuerske mett syn lagewerige, for then gaardt thj køpte Pedher Weladssen aff och icke betallit haffue, at møde her vdj neste herredag met hues beuisning the ther emodt haffue.

Her Per Boesen presentatz paa Kroßbul kyrcke oden for Ragskow liggendes met hindes annexa sct. Nilaj kyrcke vdj Ragskow, dat. Haffnie postridie Luce ewangeliste anno etc. mdxxxvj.

Ridderskabett [1]) wdtj Skaane.

Tyge Krabbe. Her Axell Bradhe. Her Trudt Gregerssen. Her Holgerdt Gregerssen*. Her Mogens Gyllenstiernn*. Her Knvdt Billde. Her Movrits Olssen*. Her Claues Podbusk. Her Axell Wgerop. Her Jachop Trolle. Borge Jenssen*. Arffvedt Jenssen*. Gerdt Jenssen. Jep Tordssen*. Knvdt Gedde. Jep Falke. Aage Knvdtssen. Jørgenn Wrne. Mester Claues Wrne. Jachop Ged. Kelld Bingh. Knvdt Sparre. Her Hans Skovgaardt. Esky Billde. Her Claues Bylde*. Jachop Sparre. Jørgenn Jenssen. Jørgenn Daa. Mattis Tomssen. Jørgenn Ogessen. Lage Bragde*. Jens Bragde*. Jyrgen Bragde*.

Ridderskaff wdtj Sielandth.

211 Her Hans Billde. Her Mattis Erikssen. Her Anders Billde. Her Oluff Rosenkrands*. Niels Vincents. Her Knvdt Rudt. Siuordt Grvbbe. Hans Rudt. Erike Christofferssen. Christoffer Hake. Claues Erikessen. Marquardt Themandt. Erike Daa. Basße aff Siørop. Emikee Ottssen. Niels Marquardtssen. Knvdt Ebbessen. Laurits Jenssen. Olluff Skinkell. Jachim Beke. Niels Fickssen. Jens Rosengaardt. Claues Rosengaardt. Mester Christoffer. Peder Skram*. Hans Wrne. Axell Arnffelld. Henrike Arnffelld. Torbernn Arnffelld. Axell Wrne. Peder Rud. Bent Biilde. Torben Biilde. Erick Knudtzen, Knudt Ebbesens søn. Erick Matzen. Las Jwerffzen til Eellingord paa Halsnees.

Ridderskaff wdtj Fyenn.

Wulffgang Wthennhoff. Her Johann Wrne. Niels Billd. Mikell Brokenhusße. Johann Brokenhusße. Jørgenn Henningssen. Dirike Henningssen. Jahann Friis. Jachim Hardenbergh. Eyler Rønnov. Knvdt Wrne. Jachop Norby.

[1]) Korss er sat til ved hver af dem, som have en Stjerne.

Norby. Jesper Daa. Hans Jenssen. Jachop Brokenhusße. Claues Brokenhusße. Werner —. Peder Broke. Erike Matssen. Mogenns Lodnigssen. Regnolt Hederstorp. Claues Daa*. Christoffer Hvitfeldt. Anders Emikssen. Knudt Ottssen. Christoffer Pallissen. Tønne Tønnssen. Niels Steenn. Bus Skenke. Hans van Melenn. Axell Fickessen. Korfits Hardenbergh. Algud Pederssen. Skinkell. Ebbe Monke. Per Norby. Olluff Norby. Anthonius Brysike. Gerdt Bryske. Claues Bryske. Bild Nielssen. Axell Nielssen. Jørgenn Gyllenstiernn. Erik Hovenskilldt. Peder Brokenhusße. Povell vann Anffellde. Henrick Früss. Tymme Skrandy. Claues Brockenhwse.

Ridderskaff wdtj Jotlandth. 212

Her Mogens Gøye. Her Prebørnn. Erike Banner*. Mogens Monke. Her Mogens Billde. Her Offve Lunge. Peder Ebbessen*. Axell Joll. Axell Perssen Gyllenstiernn, Knudt Perssen Gyllensternn tiill Tym. Otthe Gyllenstiernn*. Gabriell Gyllenstiernn, Resstrop*. Christoffer Gyllenstiernn. Her Jachim Lycki, Østrup. Envolld Joll. Niels Joell. Axell Rosenkrands tiill Langting. Eyler Hardenberke tiill Mattrop. Jørgenn Skoffgaardt, Skoffgordt. Lodnigh Monke. Claues Albretssen, Damsgordt. Rasmus Skade. Niels Markordssen, Melgordt. Mikell Nielssen, Kollerup. Erike Nielssen, Kye. Anders Skiell. Peder Skram, Wolbierg. Erik Skram, Teelle. Hartuigh Tomssen. Manderop Holke, Barridtskoff. Iffver Skell. Eyler Lycke, Tanderup. Jens Joll, Heyßelmedh. Kiell Krabbe. Chresternn Sommer, Genderop. Mester Anders Skoffgaardt. [Anders Jachopssen till Holbekgordt [1])]. Iffver Friis. Her Chresternn Friis*. Peder Styggi. Peder Joll. Pallj Splid. Pallj Bangh. [Povell Stigssen [2])]. Mester Splid Fassi. Mester Niels Friis. Erike Steenn. Chresternn Stygge. Jahann Baggi. Jeppe Bronn. Jeppe Friis. Niels Jensen tiill Brodskoff. Lucas Krabbe till Østergaardt. Mogens Kooß till Orndrop. Jahann Porßße. Mos wdtj Morßße. Chresternn Hardbo. Anders Jachopssen tiill Støffringardt. Christoffer Rosenkrands tiill Skierne. Christoffer Krusße. Peder Krusße. Mortenn Rodt tiill Waarst. Søffren Monke. Jahann Brokenhusße till Lerbeke. Niels Skell. Mogens Joll till Wstrop. Mester Gondj Langhe. Niels Kieldssen. Mester Iffver Kielssen. Niels Langhe. Gondj Langhe. Chresternn Glob. Mattis Grønn. Anders Chresternssen tiill Quelstrup. Henrike Biørnssen. Thomes Galnskytthe. Niels Klaussen, Terkell Klauessen, Otthe Clauessen. Hartuigh Skram. [Jørgenn Skram [3])]. Offve Pederssen. Terkell Pederssen. Christoffer Monke. Albrett Skell. Envolld Jenssen tiill Wisborg*. Anders

[1]) Overstreget i Registranten. [2]) Ligeledes. [3]) Ligeledes.

Anders Rytther. Iffver Lycke. Niels Axelssen tiill Steensballj*. Styggj Styggj. Jørgenn Styggj. Christoffer Styggj. Erike Styggj. Niels Mvnke till Gessingordt. Hans Laurtssen i Kiergaardt. Torloff Bille. Jørgenn Billde. Marqnord Erikssen. Niels Mogenssen. Iffver Krabbe. Jens Nielssen. Lucas Krabbe. Erike Høgh. Eskell Høgh. Erike Kooss. Mester Mogens Kooss. Jørgenn Nauell. Claues Iverssen. [Baggj Griis[1])]. Jost Anderssen. Lass Luno, Niels Luno, tiill Rubgordt. Peder Mwnck til Kombrop. Jens Tomssen. Thomes Thomessen. Erick Iwll tiill Heegordt. Jens Marquorssen. [Styghy Paarss[1])]. Wnge Jens Juell. Wnge Maghens Iwell. Lawris Westheny, Hagstedt. Joun Matssen. Jørgenn
213 Splydth. Osse Lawritssen. Niels Fryss til Wasktergardt. Mickell Nelsen till Gerholm. Henrick Nielssen. Jahann Baghe. Cristern Fassy. Peder Hardboe till Nielstrup. Christoffer Mwnck. Claues Sestede. Henrick Stampe.

214 Ridderskaff paa Møønn oc Laalandth. Albrecht Gøye*. Claues Egerdssen. Her Johan Randsshov. Her Otthe Krompenn. Knvdt Gøye. Anders Gøye. Erike. Mogenssen. Sty Porss.

Ridderskaff paa Falster oc Lavennde. Skake Randshov. Jørgen Venstermand. Lauritz Knoob. Per Falster. Mogens Falster. Josep Falster. Arnt Olldestatt. Mattis Lvd. Claues Daa. Henningh Wolstrop. Peder Laurtssen.

215 Wij Christian etc. Helsze etther bynder oc menige almoe, som bygge oc boe wdj alt Lyckaa len, kierligen mett gudt oc wor naade. Wiider att wij erre kommen i forfaring, huarlediis i icke tiill gode rede wiille wdgiffue then skatt, som wij etther tilforn om tiilscreffuet haffue, huilckett oss storliigen forundrer oc icke heller wiide, aff huat orsage i thet giøre eller i ther tiill haffue. Thij bede wij etther alle huer serdelis strengeligen byude, attj etther mett thet allerførste forsamblendes wdgiøre iiij agthe bannemendt ther aff herredet mett fuldmagtt, att handle mett oss ther om paa alle eters wegne, saa the wiszeliigen erre i wor kiøpstaadt Aahus nu paa løffuerdag først kommendes, oc huilcke forne iiij bannemendt i paa alle etters wegne tiill oss skickendes worder, skulle met thette wortt obne breffues krafftt haffue wor frij, feyliig, secker oc christeliig legde tiill oss oc egen tiilbage i theriis frij beholdt. [Thij forbiude wij alle, ehuo the helst erre eller wære kunde, serdelis wore fogeder, embitzmendt oc alle andre, forne iiij mendt, som saa paa then menige mands wegne i Østerherret tiill oss skickendes worder tiill wor kiøpstat Aahus oc siden tilbage i theris frij beholdt, att hindre eller i noghre maade forfang att giøre. Under

[1]) Overstreget i Registranten.

Wader wort hylbiste oc naade [1])]. Thij lader thet jnggelunde. Giffuit i wort closther Herretzuodt, søndagen exaltationis crucis anno etc.

Mandagen epther hellj korsdag exaltationis Melckelang. Wandbierg 216
tisdag. Lillø onsdag, ij netther, then enne her Jacop, then anden Wæe. Tahuff torsdag, ij netther, then første byen, then anden Gert Jensen, then triedie nat her Axell Wrup, then fiere nat her Mouers Olsen, then fempthe natt Byrrie Trolle, oc saa lengge ko: mt: ther bliffue wiill.

Per Saßen vdj Westre Wemends Høye citat borgemestere och byfoget 220[2]
vdj Treleborg for en gaardt liggendes vdj Treleborg, som thj hannom holde fore met wretthe, at møde Simonis och Jude dag.

Hans Schilling och Hans Schulte met v pferde eth pasbort igennom Fyenn och Jutland tiill Lubeck.

Rasmus Jenssen borger vdj Kallingborg.

Thønes Erichssen eth breff tiill Laalandt och Falsther, att han maa købe ther haffre for syne pendinge, tiill thj theres behoff som haffue theres heste vdj Køpnehaffn.

Hans Hostensen i Bøgeße citat Søffren Høffßuendt fore et skiib, som hand haffuer och hannem tilhører, att møde vdj Kiøpnehagen.

Jens Brodherssen i Hennissøe, Jens i Attrope, Lauris Hanssen, citant Anne Hanssen, Jep Hanssen i Biøgebierg, Mogens Hanssen i Gryderop, Oluff Hanssen i Attrope, Jens Jørgenssen i Wendsløff, Per Hanssen i Kuislemarcket, Jens Hanssen vdj Neble, for nogen arff effther hans fadher, at møde straxen effther att thenne steffning bliffuer lest.

Knudt Ebbesen citat Frantzs Hußum borger i Køge fore hans heste, wogen, met hues gots som ther paa wor, som hand tog fran hans capellan, att møde vdj Kiøpnehaffn.

Item Christoffer Palleßen citat her Knud Rud.

Jens Olßen en forscrifft til her Hinrich Roßenkrantz, at hand er effther moelsmand om en mandød paa Jens Poelßens døds wegne, at hand hielpper hannem til rette etc.

Lauris

[1]) Det Indklamrede er overstreget i Registranten.

[2]) Bladene 217—19 ere ubeskrevne.

Lauris Fadherssen, Per Hanssen, Lauris Huidt, Claus Knudssen, met en wogen och iij heste igennom Fyen tiill Ripe eth pasbort.

Jens Nielssen, Hans Perssen, Jep Boessen och Jenge, eth pasbort igennom Fyenn tiill Jutlandt.

Hans Kock citat Jep Friis paa Skiffuehuff for klede och pendinge, som hannom tiilbage stander och hand icke hannom will betalle, att møde paa mondag.

Kirstine Herluff citat Lauriß Jverssen paa Halsnes vdj kongens gaardt, for hand lodt halshogge hindes brodher vdj Køpnehaffn vden all sag och brøde, att møde morgen otte dage.

Eadem citat Jens Feiler, att hand skall føre the breff vdj retthe som hand haffuer, att hindes broder bleff met wrethe affhoggen, att møde morgen otte dage.

221 Per Perssen citat Hans Bøsse, Lauris Nielssen, Niels Lestemager, Oluff Bonthemager, for thj lode hans broder Jens Camersuendt halsshogge vden all skell och brøde, att møde paa onsdag.

Her Per vdj Hamer citat her Rasmus Jørgenssen vdj Suerborg for kornn och pendinge, som hand hannem skylldj er, at møde dag otte dag.

Sønne Bendssen citat Bendt Perssen och thuinde hans sønner, for hand forførde hannom vdj greffuens tidt for høffuidtzmanden i Landtzkrone och skielde hannom wedt sytt godtzs, att møde paa onsdag otte dage.

Per Thomessen citat frue Jngeborge her Markor Timandtzs effther-leffuerske for godtzs och pendinge och anden deel, som Jep Thomessen, hindes suendt, døde fran och hun nu holdher Per Thomessen hans brodher for, at møde strags som steffningen lest er.

Hans Troelssen citat Markor Timandt for att hand geskide hannom wretelig och for noget qwig, som handt tog fran hannom.

Anders Hanssen borger y Rudkiøping citat Christern Marquorssen borgher y Nykiøping for en skude, hand hannom fraathoegh oc førdhe greffuen till hendhe, at mødhe her y byen onsdagen nest effter Simeonis et Judhe.

Item

Item Christopher Stifflemager ett pasbort met ij vogne tiill Haderslefſ.

Sisell Oluffs citat Per Feiler och alle the andre hans metfulger, for att hand slog hindes hussbonde ihiel, att møde i morgen otte dage.

Anders Riidefoget eth pasbort tiill Haderslefſ met en wogen fram och tiilbage.

Theße effther^ne^ bodts mendt finge pasbort. Tønes Aruidſſen. Jørgen Auch. Tønes wan Leidden. Hans Ilaa. Claus wan Oſſenbrucke. Henrich Baſſ. Helmicke wan Meppe. Claus Willum. Peter Sløttel. Hans Tønesieger.

Pedher Løber, mester Ywen Jols swendh, eth pasbord offuer fergerne.

Laurits Nielsen byfogett vdj Nyborg et breff paa thet hollander hus m liggendes vden for Nyborg.

Item Michel Brockenhus scall haffue breff paa the tienere aff ere flytte oc icke haffue ko: breffue, aff Pestrvp birck, at ehwor hand fyndher thennem skall oc moo foo thennem til kronens egien.

Offuer prier aff Anderskoff om her Sten Basses godts, som er komen tiill closteret och thi hans arffuinge icke wiide huorledes, Basse Christopher[sen], Christopher Pallisen, Claus Eggerſſen met theris metarffuinge, at møde nu paa mandagen.

Lauris Westenj citat Per Jull for en aff hans drenge som hand staadt for om nattis tiide och stack hannem nedher aff en heste. Och ther tiill for her Niels, hans foget, som hand slaag i hans gaardt i felig dag tiidt, at møde nar vor naadig^te^ herre kommer tiill Jutlandt.

Niels Loduigſſen eth pasbort tiill Haderslefſ.

Birtte Hanſ botther citat frue Anne for noget godtzs som hun toge frann hinde och wore hindes rete ferne och mørne godtzs och ther tiill met fatte hinde vdj en fiedere, at møde nu paa lørdag.

Niels Clauſſen borger i Landtzkrone eth breff at hand maa wdføre aff riiget xvj klepper tiill Lubeck, Kiill ellers anderstedtzs j hans naades furstedomme. Doch at hand icke skall føre thennem tiill riigens finde. Relator her Tyge Krabbe.

Item

Item Anders Jacobssen til Størregord citat Willom Scriffuer landzdomer heer i Seland for en dom oc yndførtzell som hand gaff Basse Cristoffer[sen] vdj myt godz emod logen etc. at møde paa odensedag etc.

Item it breff tiill Arffuid Wulffstand at hand strax forskicker hiid alt thend wuld och gørnn hand haffuer och lader andtuorde thet Jffuer Krabbe.
Item ligesaadant it breff thiill Thomes foget paa Soltte.

Jens Mogenssen citat Juer Skeel for synn søster Mete Mogens dotther som hand foruist haffuer aff Østerløff closter och icke will giffue hinde syn tiillbørlig opholding lige som the andre metsøstre i closteret och holder ligeuel then gaardt som met hinde bleff indgiffuen, at møde imorgen.

Her Hans Jepssen i Allersløff eth beskermelse breff.

Per Bøcker citat Jahan[ne] Laurssen i Sneilerrup vdj Ottff herrit for noget børne godtzs, som hinde wor faat tiill hende och hun nu holdher hannom for, som er rett arffuing ther tiill, at møde morgen otte dage.

Hans Tygesen, Jyrgen Tygessen och Rasmus Tygessen, borgere i Rødby, et breff vpstandelse.

Christernn Jvde steffner Per Hogenssen wdtj Togerop wdtj Skone for ienn hest, hand haffuer tagett hannom fraa, ad møde wdtj Kiøbnehaffven fredagen post Simonis et Jude.

223 Mester Christopher och Jochim Beck citant Christopher Pallissen for en gaardt i Olby, at møde nu paa mondag.

Lodvig Munck och Jyrgen Skoffgaardt et riide breff tiill Claues Albritzen till Damsgordt, Henrick Winter tiill Ronshaffue, Jens Thomsen tiill Holmgaardt, Niels Lange tiill Weselbierg, Otte Clausen tiill Nørholm och Niels Glambeck till Starup, Anders Olsen borgemester i Waarde, Oluff Skoning borger sammestedt, Chresten Bryxen ibidem, Eske i Løyttegaardt, Søffren Symenssen i Hedegaardt, Niels Twilssen i Hallum, att the haffue tiilltall tiill sandmendene i Vesterherrit for en sandzmands tog, som the giorde emellom Byllum marck och Janbrup marck, som the mene skal were giort met vrette, at ther som ther icke er ret tog giordt, att the tha riide ret marskelck.

Bispens swenne aff Ribe eth pasbort.
Thomes Krabbe. Redloff Nielssen. Jep Staffning. Simen Grøn. Jens Bage.

Bage. Seuren Perssen. Mattis Kock. Mickel Ker. Oluff Staffuerskau. Per Nielssen.

Henrick Perssen aff Reging citat Hans Brne for nogen pendinge, som hand skattet hannem aff met wretthe.

Mogens Monck och Hartwig Tomssen citat Iuer Skeel, for hand haffuer ladet hogge vdj Mogens Monckes och hans frij enmerke skoff, och andet hues thj haffue hannem att tiilltalle, at møde i morgen.

Hans Prytz et fordelsze breff.

Niels Hesz aff Flensborg citat Hans Guldsmidtt, borgemester vdj Assens, fore en t^ne^ harnisk, som hand fick hannem att gemme till tror hand och icke kand fange thet ighen.

Hannss Gulldtsmet vdi Asszenns schall haffue beffallings breff tiill burgmester, raadtmendt och byeffoget ther sammestedtzs, at handt haffuer bereet for konninglig mt:, at handt paa sin hustruffues wegne haffuer tiilltall tiill for^ne^ sin hustrues brødere for arruff godtz, szom thennom tiillfalldenn er effther theres forelldere fader och moder, som ere gaarde, iorde och marck jordt, huadt som helst thet neffnis kandt etc. at thee ther fore kallde thennom vdi retthe paa begge siider och effther lougen skyffthe och parthe samme arruff godtz emollom thennom.

Charine Jep Becks vdi Gyddinge haffuer bereth fore kon: mt:, at hun 224
och hindes haasbunde Jep Beck ere vdtuiiste aff en kiirckegaardt och presttenn her Niels Christiernssen tiill Gydinge kiircke wiill flythe aff sin rethe prestte gaardt och will besidde samme gaardt och icke hannss rethe prestte gaardt. Thii haffuer kon: mt: vnt og tiiladet, at for^ne^ Charine Jep Becks och hindes haasbunde mue besidde samme kiircke gaardt och ther aff vdtgiffue thendt aarlig landt giillde, som ther pleyger aff atgange, och for^ne^ her Niels Christiernssen at schulle besiddendes bliffue vdi sin retthe prestte gaardt och sede. Relator Magens Munck.

Ipso die sanctorum apostolorum Symonis et Jude. Anne Lauritz Judes vdi Gullbryndtstaarp vdi Harplynge saaghenn haffuer bereth fore kon: m:, at hun haffuer skødebreff paa Gulldtbryndtstaarp gaardt och Lauritz Jude herritzffoget vdi Halmstadt herret gør hinde hinder paa samme gaardt emodt for^ne^ hyndes skøde breff, och haffuer saaedt hindes ruglanndt etc. Thi haffuer kon:

ko: m: vnt och tiilladet, at forne Anne Lauritz Judes maa och schall behollde samme gaardt effther hinndes sködebreffuis liudellsze, och ko: mt: forbiuder samme herritzffoget och allde andre at gøre hinde heer effther nogen hinder ther paa vdi noger maade. Relator Magenns Munck.

Per Møler tiill Fyenn et pasbort.

Item Jochim Raaske, Skram van Brunsuigs swend, offuer ferger met j klippere.

Axel Rosenkrandtzs citat her Offue Wisendff for the pendinge, som hand haffuer aff hannom i pant fore noget godtzs, at møde nu paa mondag.

Seueren Sander met en Klepper, Niels Asserssen, Niels Andherssen, eth pasbort tiill Ribe.

Hermann von Geistle och Jacob Morff.

Mesther Laurids Olmand citat Niels Stemp for je gne vtj guld, szom hand haffwer hans breff poo, att hand vor hans moderbrodher her Jens Lauridtzen skyldnge, att møde i morgen.

Peder Ebbesen citat her Raszmus sognepreſt tiill Tyleſze for et vicarie som hand bruger, hues som ther tilligger, och ey wil giøre ther then tiilbørlig tieniſte fore, som then fundatz lydelsze vtholder, hand ther paa haffuer, tesligte for hand lader then gaard forfalle som ther tilligger, att møde then vj dag neſt epther att thenne steffning hannom fore leſt er her paa Kiøp., met alle the breffue och beuisning, som er paa samme vicarie.

Jens Rosengaardt steffner Erike Matſſen till Birkinge for nogett gots, hand hollder hannom fore, som nogere Roskilde borgere røffuede hannom fraa, att møde paa tiisdagh.

135 Lange Jacob met syn dreng och Geffuer met ij kleppere eth pasbort tiill Lantheholſten.

Hannſſ Knutſzenn, Peither Lurck, Peither Friiſſ, Hans Matſſen och Sten Friiſſ, burgere vdi Flensburgi, ith pasbordt theer aff egennom Fyenn och hiem igenn tiill forne Flensburgi, huer met en klipper.

Axel Jwl en quitantze paa iijc xx jochim daler, hand antworde ko: mt:

mt: vdj eghen hender paa tegenskap aff halssløsningen. Relator Jom Warnstrup.

Item idem et breff paa ij gorde som ko: mt: haffuer giffuet hannem arffligh.

Her Eggerdt eth pasbort tiill Haderslefs.

Laurents Gastekornn, Kort Klein och Hans Wogenfører met v heste eth pasbort offuer att Raadby och ind i Tysklandt.

Jens Jude citat her Probørnn Pudebusk for hest och haffue, som hand mest ther hand giorde hannom wd emod riigens fiende, och for klede och pendinge, som hannom standher tiilbage och hand icke will betalle, at møde nu paa onsdag.

Tiill byfogeden vdj Malmøø om then haffre att hidt skicke.

Hans Iuerssen igennom Fyenn met iij kleppere eth pasbort.

Jacob Hardenberg citat Jens Fønbaa, borgemesther vdj Malmø for noget goldt som hand hannem sky(ldig) er, at møde i morgen.

Laurendtzs och Thomes et pasbort ind j Lantheholsten met en wogen.

[Item Josep Falster eth breff, haffuer beret for oss, at Jørgen Henningssen oc hans søsken haffue giord hannem till theres wergre, at ynghen befatther siig met theres godz, besønderligen theres steffadher Pedher Auissen, oc hwes hand haffuer, børn er ankommendes, skall hand antworde fran siig][1]).

Item Josep Falster eth beskiermelsze breff, at ynghen giører hannom hindher paa thet børne godz.

Ditleff Godberssen, ij kleppere, och Jørgen Enge och Sønicke Friis eth pasbort tiill Flensborg, huer met j klepper.

Barthel Jude i Bønestedt citat Niels i Horrit, for hand holder hannom syn festemødt før, at møde om otte dage.

Item Pouel Foskepool j klipper eth pasbord.

Swend

[1]) Overstreget i Registranten.

226 Swend Rasmessen vdj Walagger eth protectorium.

Trwd Pederssen vdj Strebelstropp eth forschrifft till her Holgerdt och Trwdt Wulffstand, att hand haffuer berett, att nogle bønder haffue affsagd en falsk dom offuer hannom, att the steffne thennwm paa bode sider oc endeligen dømme thennwm emellom.

Thalle Sweder Dusborgs eptherleuerske aff Malmøø et patzport tiill Lubeck.

Her Peder Pedersen en presentatz paa Hørby kyrcke cum annexa Lyby kyrcke per resignationem Andree Bendissen.

Nies i Biørnstrope citat Troels Bendssen i Harholme for en gaardt, som hand leigde fran hannom, som ere hans retthe arffuegodtzs, at møde i morgen.

Oluff Semensen.

Truels Bendtsen i Halholm, tingfoget i Nør Asboherrit, et breff paa en gaardt i Syginherrit i Kielstrup, fore syn anpart, som hand haffuer vdj then gaardt vdj Lercke, for saadan affgifft, som ther pleyger aff att gaa tiill Helsingborg slot.

Frue Gertrudt citat her Tygge fore noget godtzs, hand haffuer fran hinde, och siiger seg at haffue eyndom paa, at møde imorgen.

Matiff Grøn citat frue Eisell [i] Bassishaffue fore nogen pendinge, som hun er hannum skyldj, at møde nar kon. m^att^. fyrst kommer tiill Kollding.

Lauriff Westenj eth protectorium paa høstru, børn, godtzs etc.

Jens Matssen i Gøttrop eth protectorium, at ingen gør hannom forfang, serdelis Albrecht Skeel och nogne andre, men at huem som hannem haffuer tiill at talle, at thj steffne hannom indt for wor naadig^te^ herre.

Lauris Westenj citat Malthj Laurissen for en dom, som hand fick paa Wiborg landztjng met wrette, at møde nar myn herre komer fyrst till Jutlandt.

Anne Graverskone citat sandemendt wdtj Henborgh herret, for the suore hende heruerk offuer fore then gaardt i Høm, som hynn wdtj bode, att møde nar k: mt: kommer till Wiborgh.

Anne

Anne Grauerskone citat Stob Krabbe i Østergaardt, for hand sotte m hende aff then gaardt i Høm, som hvnn wdtj bode, ad møde nar k: mt: komer till Viborgh.

Item Mogens Andersßen i Nykiøbing vdi Morße, Oluff Nielssen oc Jens Henrigsßen, borger ibidem, theres skiib bleff vdi Orswnd med sawdeller, stool, thære, att hwar thet fyndes skwlle the haffue the wforh[indret].

Hans Troelssen citat Marquordt Thimandt for hand gestede hannom met wreth, at møde i morgen.

Peder Smedt, som waar foglidt paa Ostrupp, och hans hustrwe eth protectorium. Relator her Offue Lunge.

Hans Kock eth pasbort tiill Fyenn.

Nys Tygessen vdj Gøstrup citat her Hans Skowgardt for hand haffuer taget hans goeds fran hannwm met vret, att møde imorgen.

Jens Troelssen i Forestadt i Skonæ eth protectorium.

Morthen Pederssen i Burrig i Skonæ eth protectorium.

Berithe Laplers citat Henrich aff Weyløff for tho stude, som hand optaget aff hinde och will icke skicke them tiilstede igen, at møde paa tisdag.

Østerherrett som er Lyckaa leenn, Medelsteherrett och Bregneherret vdj Blegging skulle hwer haffue eth obne breff, att kon: ma^at^: haffuer nw giffuett thennwm alle brøde tiill, for the sode hans naade vhørsamme for, dog att the her effther skall were h: k: ma^at^ tro, hørsamme och hulde, och weere kon: ma^ts^: lensmendt hørige oc liidige, och aldrig her effther att lade thennwm bewege till nogen vprøør, och skulle the therfore giffue hans k: ma^at^: iij^c^ øxne, Lyckaaleen eth hundret øxne, Medelsteherret j^c^, Bregne j^c^ øxne oc at the ydde thennwm met thet første borgemester oc raad i Rundbye och the øxne som gode er.

Item eth breff till borgemester oc rad vdj Rundbye, att the annamme samme øxne och the som gode er, och lade thennwm oc forware thennwm.

Item abbedernæ vdj Jutland, som er abbett Peder aff Emcloster, abbett Mortthen aff Vordkloster, abbett Anders aff Twyes, abbett Oluff aff

Viskyldt

Bisßyldt huer thennwm et breff, att thet er nw aff kon: ma^at^ Danmarcks riiges raadt her vdj thenne almyndelig herredag besluttet, att hwillken aff theres brøder jcke viile bliffue vdj sytt kloster, tha skall thet veere thennwm friit, att the mwe vden ald forhindringe ther vdgange, oc the som vilke bliffue ther jnde, the skulle weere theres abbett och formandt hørig, lydiige och ærlige vnder christelig regell och skickellse, och att the skulle ther predicke thet hellige ewangelium och guds ordtt och lade faare aldt meniskelig digtt och paafundt.

Abbett Niels aff Herritzwaadt och abbett Peder aff Esserom ligesaadane breffue.

128 Item for^ne^ abbede skulle hwer haffue eth breff till alle klosteres thienere, att kon: ma^at^ er tiill viddendes vorden huorledes nogle aff thennwm er thennwm vhørige for oc jcke ville yde rydeliigen theres landgilde, som er skowswin, gesterij och anden deell, jcke heller ville giøre arbedt mett pløiningø och anden høste arbedt. Tha effterthij att clostere goeds er nw en stoer paart sold och vdsatt vdj thenne feigde for sølff oc pendinge till kon: mats: och riigens behoff, therfor beder och biwder kon: ma^at^ thennwm strengliige, att the her effther ere thennwm hørige oc lidiige och erligen till gode rede yde theres landgilde, bode korn, smør, skowswijn, hosbundholdt, arbedt oc hues andet the plictige ere att giøre theres rette herskaff, liige som kronens och andre gode mends thienere giøre.

Hannß Kaack ith pasbordt egennom Fyenn, Landt tho Hollbstenn och indt vdi Tydsklelanndt met en klipper.

Rasmus Iyrgennssen, burger vdi hier vtj Køpnehaffnn ith pasbordt tiill Fyenn och hiidt tiillbage igenn.

Niels Anderßenn vdi Køpnehaffn citat Michel Stoer, Willoms Lauritzen, burgere vtj Haalbeck, for hannß gaardt och haffue, som thee solldt haffue och affhenddiget frann hannom, emodt hannß wiillig, wiidtscab och sambtycke, at møde sanctj Martini dag.

Jep Juell vdi Greße citat Claues Ericßen tiill Kyngholm for ith par stude, iiii gryder och en forth lediß kiorthell, som hanndt tog frann hannom, at møde vtj morgen.

Lauris Falster citat Hans Perßen borger vdj Kiøpnehaffn for noget godtzs,

godtzs, som hand fick hannom till tro hand, før end thenne feide reyste, at møde i morgen.

It breff till her Holgerdt Wulffstandh, at thenne bonde Oluff Nielsen vdj Lundeager haffuer berett at ther er nogen trette emellom hannum och Jep Falck om it par ørnne. Beder och befaler ko: mtt: hannum, at hand steffner begge partte for siig therom vdj rette, och grandsker och forfarer hwes thennom therom emellom er, och skilier thennom at met rette. Relator her Clawes Bilde riddere.

Item it breff till Hans Vrne, at Knudt Gyldenstiernne, thend stund 229
hand war lensmand paa Wordingborg, thaa vpbar hand vj marc fore rømnings gotds aff en borgere vdj Kiøge, som hand skyldig wor Jep Tygesen vdj Ryssby, och for^{ne} Jep Tygesen nu agkter at dele for^{ne} borgere fore penningene, at hand skyr thet saa, at samme borgere bliffuer vdeldt, effther thij at hand haffuer andtuordet Knud penningene och haffuet hans quittantie ther paa.

Niels Perssen och Jørgen Hanssen et pasbort tiill Fyenn.

Anders Jensen i Storetwer vdj Skonæ et protectorium.

Henrick Nielssen biffogiidt vdj Nestwed eth protectorium.

Mester Jachop, prier wdtj Duholms closter wdtj Moorsße, skall haffve iett breff till alle same closters tienere, att the ere hannom hørige och lydige oc giffve hannom skylle oc landgiellde oc giøre hannom arbegde oc anden rettighet.

Item ienn missiue till Arffoed Wlffstand, att hand lader slachte allt thet fee, øxne, køør, svin, for, lam oc andett, hves som skall slachtes.

Beffalings breff till Mikell Brokenhufß, Jørgenn Venstermandt, Christoffer Hake oc Mogens Falster, att the kalle for thennom Knvdt Gøye oc Anders Gøye, grandsker oc forffarer, om the haffve hollbett the contrachter, som ere giorde mellom thennom oc skillier thennom att enthenn till mynde eller retthe till ienn fvlkomeligh endeligh ende.

Jett breff till Olloff Perssen, schriffver paa Aaleholm, att hand lader Anders Gøye fange synn kiste igienn mett hans breffve.

Hosben

Hosben Ibsen i Besfuinge citat frue Mette aff Lyndholm, for att hun sette hannom vdtaff syn gaardt, som hand mener met vrette, i dag otte dage.

Otte Myckelsen, borgemester aff Kongsback, citat Claues Nielsen, borger i Wordbierg paa menige Kongsbackes borgeres vegne, fore theres by hand lob plustre i greffuens tiid, vden alt skell och rett, att møde paa løffuerdagen.

Her Jahan Persen et protectorium, som vore indgiffuit i Aahus closter, et protectorium till sig et . . . .

10 Kiøpstedmend vdj Skane, Halland och Blegginge skulle giffue kon: maat: thenne effther^{ne} swm pendinge for att skulle bliffwe qwiitth for Lands: knegte.

Landskrone	ij^m marc.
Semershaffnn	ij^c marc.
Engelholm	vj^c marc.
Halmstedt	ij^m marc.
Owsße	ij^m marc.
Twmmeropp	iij^c marc.
Wee	v^c marc.
Wardberrig	xij^c marc.
Helsingborig	ij^c marc.
Idstedt	iiij^m marc.
Rodnebye	vj^c marc.
Elholm	j^c marc.
Awskeer	ij^c marc.
Lyckaa	ij^c marc.
Søllusborrig	j^c marc.
Lwndt	ij^c marc.
Trelborig	v^c marc.
Falsterboœ	iij^c marc.
Skanøør	j^c marc.

Mogens Jostssen tiill Lundegaardt.

Beffallings breff tiill Per Ebbissen, Chrestiernn Skygi, Erich Sten, Per Kruße, Jenwolt Krußе, Jens Marquardssen, och huor thj icke tiilstede ere, at hand maa tha tage andre wuilbige vdj theris stedt, at the døme och granske om then iordt som the canicher haffue i Wiborg, ligende i Lundegaardts marck och kallis Brynrup tofft, om thennom bør at haffue samme iordt eller ey.

Harwig

Harwig Tomssen tiill Palsgaardt citat her Mogens Biilde fore eth bygge, som hand lodt førde ind i Ploulundt marck, at møde thet første kommt: kommer tiill Wiborg.

Idem citat Jesper, som bor i thet bugge i Ploußlundt marck, for hand bruger hans marck modt for[ne] Hervigh Tomßen wilge och samtyck, at møde vdj Wiborg.

Idem citat Iffuer Skeel for hand haffuer ladet (bygge) vdj hans skoff, som ligger tiill Seuren Chrestiernsens gardt i Assens sogen, then stundt hand wor vdj wor reyse och for hues anden tiilltall hand haffuer tiill hannem, at møde i Wiborg.

Mogens Jostsen citat her Keldt Olussen for en iord som hand bruger emod hans wilge at møde nar etc. 221

Jens Anderssen vdj Roschildt citat Jep Inguorssen vdj Allursløff for hand slaag hans søsther wden all skell och brøde, at møde nu paa tisdag.

Olluff Jibsßenn vdi Øygbye, Hannss Jude ther sammestedtzs och Oluff Hansßenn vdi Wallindtzsbeck steffne her Offue Lunge for xiij stycker øyg, thennom tiillhøre, och thee haffue fundet hoeß hannss gaardt Kraagerup, och Christiernn for[ne] her Offue Lunghes foget hollder thennom samme øygh fore met vretthe, at møde paa tiisdag nest kommendes.

Christiernn Peitherßenn aff Lubek ith pajbordt heer aff landet met ij klippere igennom Fallster och Laalandt och ther aff indt vtj Lyckelanndt.

Erich Matssen citat her Laurisß Ollmandt for eth panth som etthers morbrodher aff etther haffde, at møde i morgen.

Jens Jude citat her Prebiørn Podebusk ridder for hans hest hand myste for hannwm att [møde] paa mandag oc for klede och pendinge han er hannwm skyldug.

Her Poffuyll Smyd, sognepresth y Wyßyngh, eth breff, ßaa at hand haffuer ladit beret for ko: ma:, hwrledis hand noghen tiidt haffuer haffdt wdj were oc besydninghe for[ne] Wyßingh kyrck, oc beklagher, at her Jens Crestiernsen prouest wdj Galthen wille nw hannem ther aff fortrenghe, formene oc offuerffalde, endog for[ne] prouesthe haffuer (then kyrcke forwden) vj andre kyrcker wdj Arhwss stygth all ene tiil syn wpholdt etc., ther for haffuer ko: ma:

ma: wndt oc tilladit, at for[ne] her Poffwill Smydt maa oc skulle haffue, nyde oc beholdhe for[ne] Wyßyngh kyrck met all preste renthe oc retthugheth. ßaa lenge ko: m: komer tijdt wdj landit tha wijdher oc ytthermere samme leylighet om for[ne] kyrcke forffarendes vorder. Doch ßaa at han wdj medeler tidth giører syne sogneffolck tilbørlige tienist jnden kyrcken oc wdhen, ßom thet seg bør oc skycker segh selff ßom en erlig, cristlig oc ewangeliske prestmand høør oc bøør at giøre wdj leffnith oc leerdom, ßom han wiill ansuare for gud oc were bekiend for ko: ma: etc. Cum inhibitione solita besønderlig paa her Jens Crestiernsen prouest.

232 Lauris Jenssen, borger vdj Kiøpnehaffnn, kon: mats: skriffwelße till her Peder Perssen, att hand antworder hannwm eller hans budt æn kwæ som archielectus gaff hannom for nogen wmag och arbedt hand hagde for hannwm.

Mattis Kenicke vdj Høweby citat frwe Metthe, her Jehan Oxes ridders efftherleuerske till Nielstrop, for nogen beskattinge hendes hosbunde her Jehan skattet hinder aff, att møde paa mandag vdj rette.

Erich Høyg tiill Clarupgaardt schall haffue ith beffallings breff tiill thesse gode menndt Gabriel Gulldenstiern tiill Reffstrup, Jon Matsßenn tiill Taarstedt lundt, Erich Steen tijll Taarstrup, Christiernn Hardtboe tiill Repstrup, Lauris Nielssen vdi Reffuis nes, Niels Bruen ther sammestedtzs, at for[ne] Erich Høyg haffuer bereth far kon: mt:, at thee three bynder vdi Westrup boende haffue ganget offuer markeskell och taget nogenn iordt fraa hannss gaardt Meellstrup gaardt met vrethe, som handt mener, at for[ne] gode mendt ther fore tage sandemendt tiill thennom och steffne begge parthe vdi rethe och giffue thennom paa samme marck, grandtskendes och forfarendes, huem ßom bør at haffue och behollde samme iordt met rethe. Sammeledes at the riide reth marcke skell emellom Aarup marck och Westrup marck, at the endbeligenn skillie samme sagher at met rethe, giffuendes bescreffuit fran thennom hueff the for rethe aff fiigendes worde etc.

Jwer Lauritssen vdj Lundebistarp eth protectorium.

Item en missiue til Seueren Jwll vdi Berreherret, at hand skicker reth emellom Hertuig Thomsßen oc Ywer Skieel om nogen deele, thennem emellom er, vdhen aldt skodzmaal etc.

Jørgen Rust eth pajbort til Storsundt.

Knudt

Knudt Ebbesen fylge breff (til) Giorzløff bønder, at the suare hannem. Relator Anders Emicksen.

Item prier aff s. Knud eth følge breff till alle tienere oc besønderligen til thennem paa Erre.

Andres van Køllin, Pether van Meckel, Ywold van Køllen, Hans van Mønster, Arnd van Skowenborrig, Thomes van Skowenborrig, Bernd van Barboen, Wynhold van Grøning, Melchior Maler van Geisling, pasbord. Relator Wobesszer.

Item Hans Bernssen oc Henrich Stowyther hwer met 1 klepper paa 233
Robby eller andenstedz.

Her Oluff Rossenkrants Peder Skram	for her Jahan Brnne.
Jahan Friiss Erick Krumdiige	for her Otte Krompen.

Item broder Tygj capellann wdtj Vesby protectorium.

Item Bendt Diegenn ibidem iet protectorium.

Rasmus Ove, som tienn frue Ingerdt her Niels Henriksens effther-leffverske, iett pasbortt her aff oc till Norge.

Lass Skonningh, som tienn frue Margrette her Vincents Longes effther-leffverske, pasbortt her aff oc till Norge.

Tiill Synder Hallands och Nør Hallands landsting et breff om then jagt.

Tiill Bleging landsting om jagt.

Bendt Perssen citat Hans Scriffuer, borgemester i Malmø, for en gaardt som hand baar vdj, och will icke giffue hannem skyldt ther aff, at møde i morgen.

Henrick Jenssen vdj Weløø citat Inguar Myræ vdj Kyng for two stude, hand fick hannwm till syn plog oc for Inguer solde thennwm, att møde her paa mandag.

Her

Her Klaus Podebusk skall haffue steffning offuer Erik Krumdige for j stoche jor, hans bonne haffuer i Bierkiildtt fran Krapperuphe.

Gudmund Hagensen, Oluff Hagensen, Niels Bensen schulle haffue pasbord her aff oc till Lybbeck.

Morthen Bußert citat Dirich Mortenssen for nogne guldt, som hand fick aff hans fadher, och haffuer hans handscrifft ther paa, at møde paa mondag.

Christiern Marquardssen vdj Nykiøping i Falster eth protectorium.

Anders Hansen aff Rudkiøping et breff, att hand haffuer beret fore ko: mt:, att Jens Tychler tog en stude fran hannem och solde then Rasmus Eggersen i Kallingborg for ix t^{er} kødtt, tha epther thij samme Anders Hansen nu haffuer tient paa ko: mt: aarlog stiib paa nogen tidt, thaa haffuer ko: mt: vndt hannem samme stude ighen, dog att hand stille for^{ne} Rasmus Eggersen till fridz for the ix t^{er} kødt, som hand ther fore gaff.

Item Hans Swarth Borckel van Byndeberrig eth pasbord med en klipper.

134 Item her Truedt Wulffstandt schall haffue it aabit breff tiill alle kronnens tienere som bygge och boo vdj Wardbergs læen, at ko: m^{tt}: haffuer befalet hannum at bygge nogen merckelig bygning paa Wordbergs slot, och besønnerligen at mwre thet hwll ighen som er skudt paa muren. Thij beder ko: maiestadt thennom, at the were ther till willige och hielpe tiill samme bygninng, effther som her Truedt thennom tilsiiger och som the pleige at giøre aff gamell tiid. Dominus rex per se.

Biørnn Skøtte schall haffue breff fore siig och syne arffuinge tiill euig tiid paa thend kronens skatte gaardt, som Mortthen Raffuen vdj bode och tilhørde, och bleff forbrudt tiill kronnen fore hand gaff siig ind tiill rigens fiende Marcus Meyer och bleff slagenn fore Wardbergs slot, och schulle aarligen giffue ther aff tiill kronen och Wardbergs slot saadan aarlig skyld och landgilde som ther pleyer aff at gaa.

Her Knudt i Wemmerløff søgen et protectorium.

Item ligger vdj Hebdinge i borgerleyer vj skøtter.

Item

Item vdj Holbeck ligge v skøtter.
Item vdj Nykiøpinge vdj Otzherridt v skøtter.
Item vdj Prestøø v skøtter.
Item vdj Wordingborg vj skøtter.

Item Arell i Hollbooherret, at kirckettieneren i Holboherret at the agher koningens fisk fraa Gyllelee oc hiid til slotted. Item wdj Styge xv skytther.

Jett obet breff till sandemendt wdtj Ulborgherredt, att Albrett Maltissen haffver ladet berett fore ko: mat:, att hand haffver ladett ij eller iij gange opkreffvett sandemendt wdtj forne herret att giøre markeskiell mellom Bisteraa oc Torsthet, oc atth sandemendene haffve alltiid slagett thennem ther fraa mett nogenn løsß wndtskyldinge. Thii betther k: m: oc bivder, att nar sandemendene bliffve loffligen opkraffvett, att the thaa wden all forsømellsße oc skodsmoll giøre rett markeskiell mellom forne tho byer, vnder theres faldsmoll. Relator Knvdt Gyllenstiernn.

Breff till borgemester, raadt oc byfogeden wdtj Nagskoff, att frue Kristendtze haffver berett fore k: m:, att ther i byenn —[1]) Jes Hvids effther-leffverske sidder oc holler hende synn witterligh gielld fore, att the thet bestkicker wden all videre forhalingh (at) bettales, saa att hvnn icky videre skall haffve behoff at beclage seg for k: mt: Relator Knvdt Gyllenstiernn.

Frue Christendze citat Knvdt Søye for ij heste.

Knudt Scriffuer et breff paa iij alne att mwe bygge vdj aaen vden 235 hans gordt.

Hans Felthus et pasbort met j klipper.

Hares Karstensen aff Wordmynde met en bod et patzport.
Jørgen Steensen.

Anders Jachopsen vill haffue steffning offuer Basse Christoffuersen for en skouffs dell kallis Reberß partt, som hand haffuer kiøfft aff Erick Mogensen, som hand giører hannem hinder paa, att møde paa tisdagh.

Anders Rollyck fylge breff tiill forlening.

Maryne

[1]) Aaben Plads i Registranten.

Marynne Poels aff Helsingborg et breff till borgemester och raadt ther sammestedts, att hun haffuer berett for ko: mt:, att hun haffuer kiøfft en gaardt ther i byen aff en borger aff Trelleborg och beclager sig, att ettherss borgemester Mattis Bøddeker giør hynne hinder paa samme gaardt, att the hielpe hynne tiill rette, saa hynne ingen vret ther vdinnen sker.

Peder Andersen i Myre gaardt citat Hans Persen i Bierre gaardt och hans hustrues moder fore nogen jorde gots som the om trette, att møde tiill første almyndig herre(dag) som stande schal her i riiget.

Basse aff Søruppe en steffning offuer fru Margrette paa Tybiergs gaard oc Anders Jacopsen tiill Styringe gaardt, Christoffer Hach tiill Egholm, att the møde hannem paa mandag for en gaard, hand holler hannem faare met wrette, som hand siger.

Reynollth Prydtßener ith pasbordt her aff landet och tiill Sydtzffer, ther frann offuer tiill Tydtskelandt.

Hannss Friiss paa Erre vdi Ommell steffner neffninge tiill Erreboe landtzstyng ther fore, at thee suore hannom raan offuer for ith dyur, som handt schullde haffue vdtaget met sine hunde aff skougen och vdt paa iisenn, och ther haffue hugget baade dyret och hundene vnder iisenn etc., at møde for 236 kon: mt: naar h: n: furst tiill Aels eller Erre kommendes worder.

Othe Morthenssen vdi Vnddorpe steffner Hanss Hugaff, herritzffoget tiill Mose herritzs ting, for ith vrethferdig dom, som hanndt haffuer affsagt emodt hannem, for ith olldennsuiin, som hanndt tog tiill misteckt fraa sin naboe, och ey andet wiistte endt at thet waar hanss eget suiin, och for[ne] Hanss Hugaff haffuer ther fore dømth Othe Morthenssen tiuff sag tiill met vrethe, som handt mener, at møde nar kon: mt: furst tiill Laalandt komendes worder.

Jachim Stoltefoet oc Albret Westeruoldt, Benedictus Slicker, Frantz Størtebeck, Jyrgen Rost, Reynolt Pryßener met ij klippere.

Item en missiue tiill borgemesthere, raad och byfóget vdj Rodneby, at som ko: mtt: tilfornn haffuer schreffuit thennom till om nogle øxne at slagte och slaa vdj saltte, saa er ko: mt: nu ther om anderledis till sindts och will lade sette thennom paa foder vdj wintter, och beder thennom ther fore, at the met her Axell Vgerups foget haffue god tilsiunn, at samme øxne, som komme

komme vd aff Sølnitzborg læen, at thet bliffuer gode gilde ørne, thij hans koninglige maiestedt will icke ellers haffue thennom, och at the ingen kiør eller woge ørnne anamme.

Item lige saadant it breff till borgemesther, raadmend och byfoget vdj Lyckaa, at the met Mouritz Olsens foget anamme the ørne vdj liige maade vd aff Lyckaa len.

Item it breff tiill Jørgen Brnne, officiall till Lundegaard, at hand anammer iij[c] ørne aff her Axell Vgerup och Mourits Olsens bud, nar the sende thennom ned tiill hannum, och stalder thennom ther hoes stigtenes gaarde och hoes prester, huor hand kand, saa the fange foder nock thendne wintter offuer.

Hermen Weynberg, Henrich Schulte, Hans Steyn, Hans Freis, Dinies Fyrehanne, Hans van Løffwen, eth pasbort offner at Gessør tiill Tyskland.

Thesse efftherscne ere thee som ere forscreffne at schulle komme tiill 237
thenndt conuocatzs, som stande schall vdi Othenße ad festum epiphanie, furst:

Vdi Schaane. Lector Peder Lauritzßenn, Lector Frantzs och mester Oluff Chrysostomus.

Aff Malmøø. Lector Anders vtaff Lanndtzskronne, Her Oluff aff Hellsingborgi.

Vdi Sielanndt. Mestter Hanss Thausßenn och mestter Jyrgenn aff Køpnehaffnn. Her Seuerin aff Kiøge. Her Melchior aff Kallingburgi.

Vdi Juthlanndt. Mestter Mortenn aff Aalleborgi. Her Per Thomesßenn aff Salling. Mestter Jacob aff Wiiborgi. Her Pouell aff Riipe. Mestter Niels aff Aarhuss och sammelebes mestter Tarchiilldt. Her Peder Storm aff Haarsßenns. Her Matz aff Randders. Her Niels aff Kolldding.

Vdi Fyenn. Her Christiernn Skraach aff Suinburgi.

Roschiildt. Mestter Christopher. Mestter Claues Hammer.

Lundt. Mestter Loder Juersßenn.

Aarhuss. Mestter Jyrgenn Sampßing cantor. Mestter Annders Gladt.

Riipe. Mestter Jennss Christiernnssen. Mestter Seuerin Nebb.

Wiiborgi. Mestter Niels Friiss cantor. Mestter Annders Skoussgaardt erchedegenn.

Doctor Hannss prouincialis offuer allde dominicaner.

Erick

239 Erick Krabbe breff tiill Sneßøør sogen i Borßeherrit om biscop tiende och anden rettighet, som the pleyge att yde tiill prouesten. Her Tyge Krabbe.

Per Clemindsen presentatz paa Gyßell kyrcke per obitum domini Petrj Danielsen.

Her Jahan Palsen presentatz paa Kølstrup kyrcke per obitum domini Jaannis Paulj.

Her Hans Swensen presentas paa Aassens sogne kyrcke per resignationem Hans Berildsen.

Her Niels Friis presentatz paa Korndrop kyrcke per resignationem Hans Berildsen.

Jep Matssen citat Hans Kieldssen guldsmidt i Roschildt for eth sølff belthe, som hand sette hannem i pant och holdher hannem nu for, at møde paa torsdag.

Werner Parsbergi ith burgileye breff tiill Herritzsuaadt claastter met fyre hestte.

Benth Biillde ith burgileye breff till Affuitz clostter met fyre hestte.

Item Jørgen Jensen, Otte Andersen, Jørgen Doo oc Giord Kiørning eth borgeleye breff till Nesbyhollem, Jep Falck oc Michel Halß, Magens Wll. Relator Knud Perssen.

Poel von Anfeldt och Jacob Brede eth borrigeleyer breff tiill Ringsted closter.

Item et borgeleier breff tiill Knudt Perssen tiill Orgaar, at holde Jens Troelssen met en hest.

Oluff Persen i Alleßløff steffner Per Jude, fogit paa Vebby gaard, for xxiiij lod sølff, han schulle haffue tagit fran Aleßløff kirke, oc for vj øxen, han beskatthe hannem aff, at møde i dag viij dage.

Hans Kølßin oc Lidcke Bus met ij klipper tiill Lybkie egennem Fyn eller Rodby ett pasbort.

Jern Gyder ij lester korn, byg och rug, paa regenskab, Jyrgen Brune official.

Christoffer

Christoffer Hanssen, borger i Landzkrone, at hand strax forskicker hiid alle the wogneskud oc hielpper thennem skipper Tøger ynd paa skibet.

Item eth andit til byfogit Las Somer, at hand skyer skipper Tøger ynd ald themer theer kam fraa Herritzwad.

Item prowantemester at antworde skipper Tøger saa møgid øll oc mad hand behøffuer.

Mogens Clausen och Axel Clausen følgebreff tiill Fuldtøfft leen. 239
Idem it breff till Jep Tordsen, att hand lader thennem fylge sit leen ighen och hues som hand vppebærit haffuer aff samme leen. Relator her Mogens Gøy.

Jens Morthenßen, scriffuer paa Kiøpnehaffn slot, breff paa sancti Eligij vicarie i vor frue kyrcke her i Kiøpnehagen tiill reformats.

Josep Falster tiill Snestrup et protectorium.

Baffi Christophersen en riide breff tiill Oluff Jensen, Jørn Swenske, landzdommer i Hallandt, Peder Storle, Josep Falster, att ther er trette emellom hans bonde Lauris vdj Katterup gaardt och her Holgerdt Vlffstandts foget paa Lagholm paa kronens vegne, for et byggestedt liggendes vidt Kattrop, som her Holgers foget giøre hannem hinder paa, att the riide paa samme byggestedt och forfare, paa huilckens grundt samme byggestedt vpbygt er, endeligen dømmendes thennem emellom om midsommers tiide.

Et breff tiill gardianen och menige muncke och conuentzs brødre i grabrødre closter i Helsingøør.

Tiill doctor Anders met alle carmeliter i Helsingøør.

Tiill mester Anders met alle andre messe prester ther i byen.

Otthe Claussen citat her Mogens Gøye for noget gots, hand hollder hannem oc hans medarffvinge fore, att møde naar k: m: først kommer till Viborgh.

Jens Hagen steffner Laffuers Nielsen i Torpper for hans gaardt hand brende aff, att møde i dag ottedage.

Eth beskiermelße breff her Vincentius suffraganeus.

Eth

Sty Porss citat Elße Wedtzelß och hinde søn Michel Widtzel for en contracht, som war giordt emellom Brandt Scriffuer och thennum paa en gaardt i Malmø, som the skulde haffdt theres liffs tiidt for aarlig affgifft och icke ville nu holde samme contracht icke eller then affgifft wdgiffue, at møde nu søndag.

Her Hans Jensen en presentatzs paa Asom och Schebbersløff kyrcker. Relator mester Anders.

Andreas van Kollen, Peter van Meckelen, Arnolt van Schoffuenborg, met et patzport.

Peder Povelssen i Landskrone citat Svend Rasmussen i Valager oc Laurents Sonessen i Miraldt, for the sloge hannem i Landskrone om natte tide, ad møde her i Kiøbnehagen sancte Caterine virginis dagh.

Claus Boesen citat Sander Schotte for eth sølff belthe, som hand kiøffte aff hannem, och hand kreffuer nu samme belthe aff hannem igen, at møde nu paa mondag her vdj Kiøpnehaffn.

240 Eth forbelße breff Herman Temmer man sielff trebie at han fare tiill Harridtzwodt closter och hogger ther noget temer, at hand fanger vnderholding och godt forbelße och siiden wogne, som før samme temer tiill strandbacken, som ther skall offuerskibis tiill Landtzkrone.

Borgmester oc raadmend i Konningsbacke ett breff tiill thennem i Warbierg, att the lade thennem fange egen klocker oc gods, hues dell the kunde spørre thennem haffuer tilhørt, som the toge fran thennem, saa the icke ydermere haffue behoff thennem ydermere for ko: mt: att beklage.

Oluff Bager, borgemester i Malmøø, et breff tiill prier aff Andtuorskoff, att hand haffuer beret fore ko: mt:, att prieren haffuer taget iij øxen fran hannem, som hannem tiilfalden er epther hans fader, och andet gots, som hannem tiilfalden er, som hand giør hannem hinder paa hoff prierens bynder och ey will lade hannem fylge. Thij beder ko: mt: hannem, att hand giffuer forne Oluff Bager samme iij øxne ighen och lader hannem fylge hues anden arff som hannem ther met rette tilkommer etc.
Idem et beskermelße breff.

Item eth breff till abbeten aff Herritzwaad, att wære thennem behielp-
pelig

pelig at lade hugge theb thømmer oc vdj hwes andre maade the hannem tilsige etc.

Niels Marquorsen ett breff, saa myn herre haffuer giffuit hannem quit oc frii for all then landgilde, hand skulle haffue giffuit aff sit len Braade i aar for then staaore skaade hand haffuer fanged i thette aar, cum clausulis consuetis.

Ith breff tiill abbethenn vtj Ebbehollt, at mestter Jahann skiibbygger selff siuende kommer tiill hannom, there at bliffue beliggendes paa nogenn tiidt vtj burgileye, at hanndt skicker thennom madt och øll ßaa thee fange theres nøttorfftig biering tiill skellighedt.

Niels Krag schall haffue presentatzs paa Slemming met sin annexa Fieellde, vtj Laalandt liggendes, post obitum domini Mathiæ Joannis [1]), effther thii saagneffaalckenn ther vdi samme saaghenne haffue vdtuolldt hannom tiill theres saagne prest, och kon: mt: haffuer sambtyckt saadann theres vdtuellelsse, thenndt menig reformatzs vfforkrencket, som kon: mt: ther vdindenn agtter at lade gøre. Relator her Offue Lunghe ridder.

Her Peder Berthelssen schall haffue presentatzs paa Købeløff kiircke vdi Laalanndt ligendes, per resignationem domini Michaelis Petrj, vltimi posessoris eiusdem, noua reformatione tamen incorrupta, integra et salua.

Her Niels Christiernssen schall (haffue) ith beffallings breff tiill her 241
Haallgerdt Wullffuistanndt, høffuitzsmandt paa Laugehaallm, Joen Suenske landtzdomere vdi Sundder Hallanndt, Claues Claueßßen tiill Huillebergi, Knudt Kraab tiill Wadstadt, Joseph Fallstter tiill Snestrup, at forne her Niels haffuer tiilltall tiill Jep Beck vdi Gudinge presttegaardt, ther fore, at hanndt haffuer besidet samme prestte gaardt vdenn hanns ia och myndе, enddaag handt er rette saagneprest tiill samme saaghenn och presttegaardt, att the forne tiillskickede dommere forsamble thennom paa beleilig tiidt och stedt, steffnendes begge partte vdi rette fore thennom met theres beuiisning, grandtskendes, offuerueigendes och forfarendes alldt samme saghes leylighedt och skillie thennem att met rette, som thee wiille anttsuaare for gudt och were bekendt fore kon: mt:

Lauritz Jude foget vdi Hallmstedt herrit schall haffue en beffalling tiill forne tiillskickede dommer, at hanndt haffuer tiilltall tiill Anne Gulldtbrandtzs-storp

[1]) Ovenover er skrevet: Hanssen.

skorp och hindes søn Matz Jude, ther fore at hun haffuer giffuet seg tiill kon: mt:, och taget hannß naades breff vdenn skell, emodt en dom som ganget och giffuit waar tiillfornn aff Jennß Ranni, herritzsfoget tiill Halmstedt herritzs ting och femptten menndt, at thee ther fore forsamble thennem met allderffurste grandtskendes och forfarendes om samme dom er saa loulig och skellig vdtgiffuen och affsagdt, at thendt bør at bliffue wedt magt, och om hun haffuer retteligen met ret vnderuiisning forhuerffuet kon: mtz: breff eller icke, och skyllie thennem att met rette.

En missiue tiill Esky Biilde och mester Geble, att ko: mt: tiilltror och befaller thennem Bergen biscop dom, saa the mwe och schulle vppebære all then rentte och indkompst, som ther tiill liggendes, och wide att giøre ko: mt: ther gode rede och regenskab fore, tiill saa lenge ko: mt: kommer ther ind i riiget och komer thennem sielff tiill ords.

Per Ibsen i Horstald et protectorium.

Per Scriffuer en quitantze paa ij sma sielff stob och iiij sma siølff tine, som her Geble haffuer skenckt ko: mt:

Idem et patzport her aff tiill Bergen.

(Fortsættes.)

III.

Noget om Kronens Omgang med Kirker og Kirketiender.

Til de mange uoplyste Punkter i vort Fædrelands indre Historie hører ogsaa den Maade, hvorpaa Kronen behandlede de Kirker, hvis Tiender den nød. Før Reformationen anvendtes Kirketiender vel ikke udelukkende til Kirkernes Vedligeholdelse, men der synes dog at have paahvilet den, som oppebar den og altsaa havde jus patronatus til Kirken, en bestemt Forpligtelse til at holde Kirken i forsvarlig Stand, og i Regelen anvendtes vel en Deel af Overskuddet til at opføre Hvælvinger, Taarn, Muurforsiringer, anskaffe Helgenbilleder og Andet, som strængt taget ikke kunde siges at være nødvendigt; især paa Øerne bære Landsbykirkerne Præget af en Omhu, der rimeligviis var en Følge af,

af, at en saadan Tankegang har gjort sig gjeldende, hvilket var saa meget naturligere som det var geistlige Personer og Corporationer, der eiede Kirkerne. Først henimod Slutningen af Catholicismen kom enkelte mægtige og indflydelsesrige Mænd i Besiddelse af deres Sognekirker, men strax efter styrtede den hele ærværdige Bygning sammen, hvorpaa der var arbeidet i saa mange Aarhundreder, og Kronen bemægtigede sig alt dens Gods.

Som bekjendt udstyrede de næste Konger Universitetet og endeel andre Indretninger til Underviisningens Fremme med Kirke- og Kongetiender samt noget andet geistligt Gods, — meget Lidet i Forhold til den Mængde, som Kronen havde bemægtiget sig. De nye Kirkeeiere vare forpligtede til at vedligeholde Kirkerne af disses Tiender og Jordegods, og samme Forpligtelse skulde man synes maatte paahvile Kronen for alle de Kirker, — og det var det langt overveiende Fleertal, — som den selv beholdt. I Almindelighed har dette vel ogsaa været Tilfældet, og de Lensmænd, som havde den geistlige Jurisdiction, altsaa oppebare Tienden af alle Kirkerne i deres Len, maatte formodentlig besørge Kirkerne vedligeholdte og kunde opføre de dertil nødvendige Udgifter mellem de øvrige i deres Regnskaber, uden derom at gjøre Indstilling; saaledes synes Forholdet i det Mindste at være naturligst ordnet.

Imidlertid har jeg fra denne Regel truffet paa Undtagelser, hvorved man tydeligt seer Nutidens Princip, at betragte Kirketienden som et reent Pengespørgsmaal, allerede tidligt bragt i Udførelse af Kronen; jeg meddeler her nogle Exempler, meest for at henlede Opmærksomheden paa Sagen, da saaledes muligviis mange flere kunne komme for Dagens Lys, men maa dog først bemærke, at de Tilfælde, som ere mig bekjendte, hidrøre fra tidligere Klostere, thi det er nok muligt at disse eiede Kirkerne med anden Ret end Bisképperne eller Capitlerne, hvilket jeg maa henstille til de Lærde, som specielt have studeret Kirkehistorien.

Det første Exempel af denne Slags, som jeg har stødt paa, er en kgl. Bevill. af 1564 for Sognemændene i Halsted paa Lolland, at maatte nedbryde St. Olufs Capel der i Sognet og benytte Stenene til at bygge deres Sognekirke med, da den var meget forfalden [1]) og de ikke havde Raad til at opbygge den [2]). Ifald Kronen, som oppebar Tienden, var forpligtet til at holde Kirken i forsvarlig Stand og opfyldte denne sin Forpligtelse, var en saadan Bevilling for Bønderne jo ufornøden; men een af Delene har altsaa ikke

været

[1]) Lybekkerne afbrændte Klosteret i Aaret 1510, hvorefter det strax igjen blev opført, men saa slet, at det maatte ombygges 1591,*) og Kirken altsaa allerede 1564.

[2]) Prospecter af danske Herregaarde ved Richard og Becker efter Regist. o. a. Lande VIII., 190.

*) D. Atlas III. 818—19.

været Tilfældet, og Bønderne maatte ikke alene svare deres Kirketiende, men tillige selv opbygge Kirken! Ikke ilde! Til Vorbasse Kirke i Slaugs Herred tillader derimod Kongen 1567, at Kirkekornet maa anvendes til den forfaldne Kirkes Istandsættelse, ifald Lensmanden finder det nødvendigt [1]); denne Kirke hørte under Koldinghuus og havde aldrig ligget under noget Kloster.

Et halvhundrede Aar senere træffe vi i andre Dele af Landet de samme Klager, skjøndt med et andet Udfald, thi her vedkjender Kronen sig dog sin Forpligtelse til at vedligeholde Kirken, skjøndt den kun opfylder den maadeligt; ogsaa her var det et Kloster, som eiede Kirkerne. I Aaret 1613 ansøgte alle Sognemænd i Staby Sogn Ulborg Herred (Ringkjøbing Amt) Kongen om at deres Kirke, som af Arilds Tid havde ligget til Mariagerkloster, men nu var meget forfalden, baade udvendig og indvendig, igjen maatte blive sat istand og holdes ved Magt, ligesom Kongens andre Kirker i Herredet, samt Lensmanden paa Klosteret faae Kongens milde Gjensvar herpaa. [2]) Hoslagt indsende de et Tingvidne af 13. Mai s. A., hvilket Lensmanden Eske Bille havde ladet tage [3]), at 28 Synsmænd fremgik for Tingsdom og vidnede om Staby Kirke, hvortil de vare kaldede til Syn. Dens Forfatning var meget maadelig, idet „Glarvinduerne" mesten vare ude, tildeels tilstoppede med Hø og Halm, paa Kirkegulvet vare der mangesteds Huller og Stenene søndertraadte, mange Huller i Skamlen foran Alteret; der var hverken Degne- eller Skriftestol, ingen Streng i Klokken, saa at der ikke kunde ringes; Blyet var af paa mange Steder, saa at Lægterne stode bare, endeel af Sparrerne vare itu og det regnede ind i Kirken; Messesærk og Alterklæde vare meget slette, „Guds Bord" for det Meste nedfaldet, ligesom ogsaa det Huus, hvori de kastede de Dødes Been, var faldet ned. Paa Kirkegaarden vare Digerne faldne ned paa mange Steder, saa at de hverken kunde holde Qvæg eller Sviin ude, Kirkegaard og Grave vare oprodede af Sviin og en Part af Stenterne vare øde, ligesom Kirken manglede meget Kalk. De antoge ikke, at Skaden kunde istandsættes for mindre end 400 Daler, da den var mere forfalden end forrige Gang, da Eske Bille lod tage Syn over den [4]).

Denne indtrængende Forestilling førte imidlertid ikke til Noget, thi det varede endnu fire Aar før Regjeringen tog sig af Sagen.

Samtidig hermed lyde endnu værre Klager fra en anden Kant. Præsten til Glenstrup i Nørre Hald Herred (Randers Amt) lod den 6. Mai 1613 tage

[1]) Conc. i Geh. Archivet Topogr. Saml. Vorbasse Nr. 1. [2]) Jfr. Bilag 1. [3]) Altsaa skete dette Skridt med hans Minde og Kirkens Forsømmelse var ikke hans Feil; han var Lensmand paa Mariagerkloster 1610—18.*) [4]) Jfr. Bilag 2.

*) D. Atl. IV. 508.

tage et Vidne af Glenstrup Birketing, at Synsmænd, udtagne til at syne Kirken, havde vidnet, at Taarnet var halvt faldet ned og Kirken saa forfalden, at den ikke kunde istandsættes under 698 Daler foruden Prædikestol, som var faldet ned, og Tavler, hvoraf ingen havdes. [1]) I den Anledning ansøge Sognefolkene den 26. Mai s. A. om at Noget af Kirkens aarlige Indkomst maa blive anvendt paa dens Reparation, da den er saa meget forfalden paa Taarn, Kirkemuur, Taget, Kirkegaarden, inden og uden, og Ornamenter, som skulle bruges til Messe og Gudstjeneste, ere aldeles fordærvede af Ælde; i mange Aar har Ingen villet reparere Kirken, uanseet at Tienden hvert Aar ydes til Mariagerkloster, som har jus patronatus til Glenstrup; der er stor Fare for at Kirken falder ned, og man kan ikke være derinde uden Livsfare. [2]) Der skete imidlertid intet fra Regjeringens Side i hele to Aar, hvorefter Menigheden indkom med en ny Ansøgning, dat. 31. Mai 1615. Nu var Halvparten af Kirken faldet ned og den anden Halvpart stod for Fald, saa at Præsten ikke turde holde nogen Gudstjeneste der, men holdt den under aaben Himmel, saa at de i Storm, Regn og Uveir ofte slet ikke kunde høre ham; ligeledes laae Kirkegaarden for Fæfod. At det nu er saa galt fat med Kirken er en Følge af at der intet er gjort ved den, siden sal. Hr. Jørgen Lykke havde Mariagerkloster i Forlening, [3]) og dog er dens Rente og Indkomst annammet til Klosteret baade i Hr. Jørgen Lykkes Tid og i Henrik [4]) Reventlovs, Jacob Seefelds, Oluf Rosensparres og nu i Eske Billes Tid; de have ogsaa to Gange suppliceret til Kongen derom og leveret Lensmanden Synsvidner, hvordan Kirken er, men intet Svar faaet, hvorfor de nu atter ansøge Kongen om, dog endelig for Guds Skyld at sørge for, at Kirken igjen maa blive opført, for at de der kunne høre Guds Ord og nyde Sacramenterne. [5]) Desuagtet varede det endnu henved to Aar, før der blev gjort Noget ved Sagen, hvilket først skete efterat Klager vare indløbne fra flere af Klosterets Kirker, som vare i samme Forfatning. Under 25. Febr. 1617 udgik der nemlig en kongl. Befaling til nogle af Adelen og Bisperne i Jylland, at Kongen har bragt i Erfaring, hvorledes Glenstrup og Vindblæs Kirker vare saa forfaldne, at de ikke selv havde Midler til at bekoste Istandsættelsen, hvorfor de skulde gjøre et Overslag over, hvad Saadant vilde koste, og undersøge alle Kirkerne i Stiftet for at udfinde, hvormeget enhver Kirke efterhaanden kunde contribuere. [6]) Ved samme Leilighed opregnes Mariagerklosters forfaldne Kirker, som

[1]) Jfr. Bilag 3. [2]) Jfr. Bilag 4. [3]) Han døde 1583. [4]) Skal være Henning. [5]) Jfr. Bilag 5.
[6]) Det var en billig Maade for Kongen at reise Pengene paa, især da Kirkerne tildeels slet ikke tilhørte Kronen.

som vare Glenstrup og Vindblæs i Aarhuus Stift, Als og Mov i Viborg Stift, Hillerslev og Kastrup i Vendelbo Stift og Staby i Ribe Stift,[1]) hvilke alle bleve hjulpne paa samme Maade; den hele Tiende, Klosteret havde af alle disse Kirker, anslaaes i Aaret 1602 kun til 56 Dl. 1 Ort,[2]) hvilket ikke skulde række langt, naar Forsømmelsen havde givet Anledning til at de vare forfaldne i en saa høi Grad.

Istandsatte bleve nu Kirkerne, men hvorledes? Allerede 15—16 Aar senere træffe vi atter paa en Ansøgning fra menige Sognemænd i Glenstrup Sogn til Kongen, hvori de klage over at deres Kirke er meget forfalden, fordi Tienden, der er henlagt til dens Vedligeholdelse, føres til Mariagerkloster; Teglene[3]) ere faldne af Taget, saa at det regner ned i Kirken og Taarnet, Kirkegaardsmuren er falden ned og ilde medhandlet af Sviin, Porte og Laager holdes ikke vedlige. Deres Korn maa ofte staae længe paa Marken, indtil det kan blive talt af Tiendetageren, saa at der kommer Regn og ødelægger det; de maa da kjøre Tienden en Miil til Klosteret, men undertiden kommer der Regn, saa at de maa lægge den ind paa Veien. De have været hos Lensmanden Gabriel Kruse og forlangt, at Kirken maatte blive istandsat for sin Tiende, men han svarede at de derom maatte henvende sig til Kongen, hvorfor de nu ansøge om at Kirken maatte nyde sin Tiende og faae en Kirkeværge indsat i Sognet til at oppebære Tienden og sørge for at den kommer Kirken tilgode.[4]) Følgen heraf blev en ny Befaling til Biskopper og Lensmænd, af deres Kirkers Forraad at lade istandsætte Mariagers Klosters syv Kirker, nemlig Mariager, Vindblæs, Glenstrup, Staby, Mov, Als, Hillersløv og Kastrup; derefter fik Gabriel Kruse[5]) under 14. Januar 1634 Ordre til, naar samme Kirker vare istandsatte, da herefter at holde dem vedlige, hver Kirke af sin Indkomst[6])

Henimod Slutningen af Aarhundredet, nemlig i Aarene 1684—87, bortsolgte Christian den Femte og 1710 Frederik den Fjerde ved Auction de fleste af de Kirker, som Kronen endnu eiede i Jylland udenfor det egentlige Krongods, og det tilligemed jura patronatus og Ret til at kalde Præst og Degn, hvilken Ret ogsaa, tvertimod Lovens Fordringer, blev tilstaaet uadelige Kjøbere da der bleve saamange yderst forfaldne Kirker tilbage, som Ingen vilde kjøbe. Fleisborg Kirke i Aars Herred havde i sin Tid været tækket med Bly og havt et anseligt Taarn: den var nu uden Taarn og tækket med Lyng. Alene i Rinds

[1]) Gl. D. Magazin IV, 207—8. [2]) Schlegels Sammlungen zur Dänischen Geschichte I, 1, 72. [3]) Før var der Tale om Blytag. [4]) Jfr. Bilag 6. [5]) Lensmand paa Mariagerkloster 1632—34 efter D. Atlas IV, 567. [6]) Gl. D. Mag. VI, 284; de andre vare rimeligviis i samme Forfatning, jvfr. D. Atl. V, 447.

Rinds Herred vare der sex Kirker, som slet Ingen vilde kjøbe, da de vare alt for usle, tildeels uden Tag eller tækkede med Halm og Lyng, samt Piller og Hvælvinger styrtede sammen.[1]) Rimeligviis har det Samme været Tilfældet med de Kirker, som bleve kjøbte af andre Godseiere, thi man træffer mangfoldige smukke Landsbykirker i Jylland, der ere opførte af Nyt i forrige Aarhundrede, blandt Andet paa de tidligere Godser Bygholm, Merringgaard, Mattrup, Engelsholm, Tirsbæk, Boller, Serritslevgaard, Bistrup, Bjørnsholm m. m. fl.; Kjøberne have da revet dem ned til Grunden og ofte anvendt langt mere derpaa, end Tienden i mangfoldige Aar kunde indbringe, ja undertiden mere end den Capital, hvis Rente Tienden repræsenterer.

T. A. Becker.

1.

1613, 15 Mai.

Stormectigste Høyborne Første och Herre, Allernaadigste Herre och Konning, Ere vi fattige Sogne Mendt aff Staby Sogen nu Stuorligen fororsaagit Att besøge Ethers Høymectighet och Kongelige Naade, Giffuendis gantzske Wnderdaanigste och ydmygelige tillkiende, Att Voris Sogne kiercke Staby kiercke liggendis vdj Haardsøssell vdi Wlborre Herrit her y Nøriutlandt, som haffuer ligget till Mariagers Closter Aff Arrildtz tiidt, Er nu møgit Brøstfallinde, bode inden vdj och vden till, Som Siøns Mendt haffuer hiemblit och Tings Vindender om Videre formellder. Huorfor Allernaadigste Herre och Konning er nu Voris ydmyge och Vnderdaanigste Begering for Gudtz skylldt, Att Ethers Høymettig kongelig Maiest: ville Naadigst vnde och till laade, Att voris kiercke forne Staby kiercke maatte nu igien hiellpis och hollis vid mact, Som Andre Ethers Naadis kiercker her y Herrithet di hollis vid mact och bygninge, och den guode Mandt, Som nu haffuer Closterit y Forlening, maatte faa Ethers Høylofflig kongelig mille igiensuar her paa for Gudtz skylld. Den Euige och Allmectigste

[1]) Jgn. Beckers Beskr. over Bjørnsholm, ms.

Allmectigste Gudt handt beuare E: kongelig Maiestat Alltidt for Christi skyld, Dissligeste Ethers kongelige Børn och gandske hus. Amen.

E: Naadis kongelig Maiestetz ydmyge och Wnderdanigste Tiener Alle Sogne Mendt y Staby Sogen.

Original paa Papir i Geh. Archivet, Topographisk Samling Staby Nr. 1.

2.

1613, 15 Mai.

Christenn Matzenn i Kallsterup, Dommer thill Wlborgheritz ting, Jørgenn Ibßenn i Hußby, Annders Nielßin i Kaarßgaardt och Hanns Perßenn giør Alle witterligt, Att Aar effter Gudts Biurdt 1613 Leffuerdagenn thend 15 Maaj paa for^ne thing waar skicket Chrestenn Graffuerßenn i Kierckgaardt, paa hanns hoßbundt Erlig och welbiurdige Mandt Eskie Bildis wegne, bedes och sich itt fulkt tingswinde aff viij Danemendt, som ehr Knudt Nielßen i Wdtsterup, Jørgenn Ibßenn, Chrestenn Pederßenn i Damgaardt, Annders Nielßenn i Kaarß-gaardt, Jenns Siminßenn i Thranslodt, Lauritz Søffrenßenn i Siminsterup, Jørgen Dynnisen i Maadum Och Niels Graffuerßenn i Nisterup. Huilche for^ne otte danemendt ther Alle sambhrecte wonde paa thro Siell och Rette Sandenn, Att bj Saa och hørde Samme dag och tid paa for^ne thing Thiße effterschreffne Siøns Mendt for dennom stande och winde, Som er Jep Matzenn wid Leed, Thamis Jørgennßen i Suensholle m, Marthen Bertelßen ibidem, Christen Jen-ßen i Staffnsbierg, Marckurdt Willantzen Ibidem, Kieldt Lauritzen i Koster, Niels Graffuerßen i Nisterup, Laß Christinßen i Gamellgaardt, Niels Perßen i Nørstaby, Chresten Ibßenn i Hundhaalle, Bendt Siminßen ibidem, Jens Billantzen, Chrestenn Tamßen i Nørgaardt, Jeßper Lauritzen i Kallsterup, Niels Siminßen i Smegaardt, Niels Matzen i Blexgaard, Jep Jenßen i Kierckiby, Mickell Knudßen ibidem, Poffuell Marttenßen i Kierckgaardt, Niels Perßenn ibidem, Niels Jørgenßen ibidem, Jens Thonnißen ibidem, Chresten Jepßen i Bronbierg, Chre-sten Jenßen i Bierg, Berttell Christinßen i Flodtgaardt, Jens Jenßen i Sønderby, Niels Nielßenn ibidem, Jens Nielßen i Monckhuolle, Huilche For^ne danemend Alle sambdrecte frembgich i dag for things domb Och want medt thieris Opracte finger och eedt, Och hiembled, kundgiorde och vantt, att paa thorßdag Sist forledin Waar bi Loulig aff thingj kaldett thill Siønn Offuer Staby kiercke, Och den dag, effter som dennom Bleff for uist aff for^ne Chresten Graffuersen, Thaa Saa de først Inde i kierchen der waar Glaunwindner Miesten wde Och En paartt thill stoppid effter Medt hiøe Och hallem, Och paa kierckj guollen waar mangestedz huoller och stienene Sønder Och Opthradenn Och mange

huoller

huoller i skammeller Som folckin y stander, Och Jngenn skriffte eller Deggenn stuoll der er i forne kiercke, Och ickj heller streng i Klockin, Som der kunde Ringis for di døde, Och ehr der En gamell Meßeßerck, Som ehr bøett och er Lidet Nyttigtt, Och Altherklede er Møgett Ondt, Och Nogelle skammeller i kierckin er Nederfaldene. Och wden paa kierckin paa den Sønderßide waar Blyedt Mangestedtz Afflagenne, Och En paart bortte, Och Latterne stud baare, och En paartt aff Spaarer ßønder, Och paa thaarnitt waar Blyedt Afflagene, Mangestedtz Och war Bortte, Och paa thendt Nøreßide waar blyedt Mangestedtz forbrendt och huoller paa, Saa Att ther kunde Regne Jndt i Kierckin, Och Guitz buordt Paa beggj Sider miesten partt Neder, Och En part heden Och denn huß Som di kaster dj dødis Bienn wdi Er Nederfaldenn Och Miesten paartt aff Blyitt bortte. Och paa kierckigaardt waar diggene Mangestedtz Nederfaldene, Som huerckin kunde holde Suin eller Andett Queg wde, Och En part aff stetterne waar Ode och kierckigaardt och graffuene waar Opwradt aff Suin, Och Synthis dennom Att samme kiercke waar bode falden Mangestedtz for kalck att Sømmis med. Och Synthis forne mend, Att Samme kiercke ickj kunde ferdigis Mindre till bekostening Jndt fiere hundrede daller. Och er forne Kiercke wider och miere Bygfaldene, Jnd som den waar den tid, Anders Therckelßen i Hillersleff paa den gode Mand Eskie Bildis vegne thog schrifftelig Siønn offuer forne Staby Kiercke. Dette Som forskreffuit staar Hiembled di for itt fuld Siønn. Thill windisbiurd wnder woris Signetter.

Original paa Papir med paatrykte Segl, Geh. Arch., Topographisk Samling, Staby Nr. 2.

3.

1613, 6 Mai.

Chresten Mickelßen vdj Glendstrup, domer til Glendstrup bierckethingh, Amdj Chrestenßen Och Peder Knudsonn vdj Handist giører Witherlightt, Att Aar 1613, Thorßdagen den 6 Maij, Pa forne thingh, War Skieckett her Jenß Nielßen Hørbye, Sognepreſt vdj Glendstrup Sogen, Hand bedis Och fick Ett fultt thingsvinde aff vlij dannemend, var Peder Mickelßen vdj Glendstrup, Søren Thøgerßenn, Søren Pierßen, Jens Chrestenßen Och Amdj Chrestenßen Jbidem, Anders Anderßen j Mølgord, Mickel Nielßen och Søren Nielßen vdj Forup, Huelcke forne viij danemend alle Boende pa thro Och Rette Sanden, Attdj Soe och hørde ßame dagh Pa Forne thingh vj Synsmend For denom stoendis, Som var Niels Mortenßen i Kalbye, Las Jbßenn J Hollumgord, Mickel Nielßen Jbidem, Anders Mouritzen, Denus Anderßen Och Madtz

Madtz Jenßen vdj Handist, beßlighste Och Knud Nielßen, Bøgmester j Mariager, dj Vand Och Kundgiorde, Effter Som dj var thagen til Syen til Glendstrup Kiercke, huad den var Brøstfalden Pa bøgningh for, da hiemblett dj her Inden thinggj J dagh, Først er thornett halffpartt Nederfalden, Sa der vel thil att forferdige forne Thornn Och kiercke met mursten thre thußindt, huer thußintt Syff daler, Er xxj daler; Fyre thyffue lester kalck, Lesten En Rix daler, er xl dlr. Rix; thj thußindt Thagstien, huer thußintt threthann daler, Er j^c xxx daler; halff Andett thußindt Sthienlegther for ett hundrett femthen marck, Er j^c iij dlr. j ℔; thou thølther serthen alne Lang thømer Thil Bielcker vdj thornett, For thylthett tholff daler, Er xxiiij daler; Fire thylther Sex alne Thømer Jeggj thømer thil buond Och klockverck, Thylthedt thre daler, Er xij daler; For ett Thauffl att Vinde thømer, Stien Och Kalck op med, femb daler; Sex store murancker, for Huer halffanden daler, Er ix daler; Otte Thylther Saudieler thil Lej vnder murmend och Thømermend, for thylthedt Syff marck, Er xiiij daler; thre tholff alne langstier, for huer thre marck Er ij daler j ℔; fire thylther ßexthen alne Sperthrær Offuer kiercken, Thylthett tholff daler, Er xlviij daler. Sex thylther Jegj thømer thil buond och schierstocker Offuer kircken, for ßex daler; thou thußind Lægtheßøm for thj daler; ßex Vinduer er ßlett Øde, for huertt fire daler, Er xxiiij daler; fyrethyffue stuole vdj kiercken er Øde Och Nederfalden, ßaudieller til Same stuole att slj tholff thylther, for huer thyltt Syff marck, Er xxj daler; tho hundrett Sømb Och der til for j daler; Een Klocke Axel Och Jern att binde dend met, Deßligste en strengh der vdj, der til Stol Otte Pund For femb daler; thil arbedtzløn Sex daler, Er xj daler. Kierckj porthen Och logerene er Øde Och henfaldene, Jeggj thømer att forferdige denom met fire thølther For fire daler; Fire thylther Saudieler der thil, Thylthett Syff marck, Er vij daler; thj Jern mett Sin behøringh att henge Puorthen Och Logerne vdj, for halffthridie daler. Kierregordtz muren Er Nederfaldene Och Øde, For dend att forferdige Igien thyffue daler. Bøgmestern Thil Arbetzløn Pa Sin egen kost Pengh halff Andett hundrett daler. Thømermænden Thil løen Pa egen kost Ett halfft hundrett daler. Snedkerne For Stuolene Att giøre vdj kiercken thyffue Och fire daler. Er deße peningh, Som forbemeltt Kiercke Wel koste att Forferdige, Thilßamen beregnett Alle vdj en Suma Er vij^c xlviij dlr. Och foruden Er Predikstolen Øde och Nederfalden Och Ickj der er Thauffle vdj Kierckenn. Att dj ßa vonde For Os vinder vy met Voris Zignetter. Datum vt supra.

Original paa Papir med Segl i Geh. Arch., Topographisk Samling, Glenstrup Nr. 1. Udenpaa: Wynde Och Syen Anlanger hues Glendstrup kierckj Mangler Pa bøghningh. Ao. 1613.

4.

4.

1613, 26 Mai.

Stormegtige Here Och Nadige konning, Gud werre Euinndelig och alttidt huos eders Maytt Och medt sin Werdige helig Aanndt oc Nade Nadeligen lengi och Well Spaere oc Beuare Fra Altt dett Som Wntt er, Baade till liuff oc Siell.

Wij giffue eders Maitzt. Wnnderdanig och ydmygelig til kiennde, huorledis Worris Sogenn kiercke Glenndstrup kiercke, ligendes Wnnder Marriaggers Closter, Stuorligenn Buode paa tornit, kierckemurenn, Tagett, Kierckegaardenn, Indenn oc Wdenn paa, Gandsche møgett Ere Bøgfeldige, Saa Well som oc huis Anndre Ornamenter Der skule Bruges till Mæsenn och Gudztieneste Aldieles aff gammell brug oc Alder er Øde och Forderffued, Som huos ligennde tings Binnde Wduißer, Aff dennd aarsag, der icke Nogenn Enten met tømmer, stienn eller Anndenn hielp dend icke haffuer Wildt vdi Mannge aar ladett hielppe eller for færdige, W anßiett huis hinndes thiennde Och Innd komst ahnn lannger, da ydes denndt Aarligh till Marriagers Closter, Som haffuer jus patronatus till for[ne] kiercke, Saa hun aldielis Innted der aff sielff Bekommer hinde till bøgninngh. Huorfor er ad befrøgtte, dennd Inndenn Enn kort tidt, Om hunn icke fanger Redning, Slet falder paa Iordenn. Thi Wi icke wdenn stuor liffs Waade och faere Thør Tøffue wdi dennd Medlertid Gudz ordz Tienneste for hanndlis.

Alernadigste herre och Konningh, Saa er der for Woris ydmyg och Wnnderdanig bønn till eders Maitz., Att Eders Maitzs. for gudz skyld denne Worris thranng oc Nødt Wilde Annßie, Wid nogenn guode Middell att dennd Igien Motte Forfærdiges och komme paa fuode och icke Saa Aldielis Slet bliffue øde, Att hunn mote Bekomme Noget Aff henndbis Aarlig Inndkompst, Och forordineris Thuinnde kierkeuerge, Som Annderstedz er her vdi Riged, Huilcke hendes Indkomst kunde Aarligen opbære Och kierckenn till gaffuenn oc beste anvennde. Wii Wnnderdanigst formuoder itt Nadigtt oc gunstigt giennsuar Aff eders Maitz. Sadane Eders Nadis Maitz. Welgierninnger Will gudt allermgtte. belønne. Actum Glenndstrup denndt 26 Maii Ao. 1613.

Eders Nadis fattige och Wnnderdanigste tienere Wdi Glenndstrup sogen.

Jens Nielßøn prest i Glendstrup, Peder Knudsen i Handist, Thomes Denußenn, Morten Raßmusenn, Niels Matzen, Anders Mouritzenn, Las Chrestenßenn, Niels Anderßenn, Denus Andersen ibidem, Chrestenn Mickelßenn i Glendstrup,

strup, Peder Michelßenn, Anndi Chresteußenn, Søren Togerßen ibidem, Laurs Ibsenn Vdi Holmgaard, Mickell Jenßenn, Chresten Jensenn ibidem Och Annders Annderßenn i Mølgaard.

Original paa Papir, i Geh. Arch., Topographisk Samling, Glenstrup Nr. 2.

5.

1615, 31 Mai.

Ihs. Stuormeg^tte^ Høybaarnne Første oc Here, Her Christiann Denn Fierde, Danmarckes, Norges oc Wendes Koning, Woris Allernadig^tte^ here oc Konnge.

Wii Fattige mennd, Ebers Maitz. Wndersaatte Vdi Glendstrup Sogenn, Vdi Jutlannd, Weed Marriagers Closter ligenndes, Giffuer ethers Kong. Matz. Wnnderdanigst oc ydmygeligenn thil kiennde, Huorledes Worris sogenn kiercke Glenndstrup kiercke Er halparten paa Jorden Ned falden, Och Andenn halffpartt Ehr abschield oc Staar Paa fald, Saa præstenn Aldieles Ingenn Predicken eller guds thienneste thøer eller kannd der Vdi giøere Ey heller de høyuerdige Sacramenter i kierckenn Wddielle, Medenn huis Predichenn Wii schal haffue, skier Vnnder obenn himmell, och Some tider Vdi Regen, Storm oc Gnds Vederlaug icke kannd høere huad Prestenn for oß predicher eller Wdsiger. Sammeledes Leger Kierckegaarden Vnder fee fuodt. Och Att for^ne^ kiercke Er sadanne, Ehr Vdaff denud aarsagh, Att der Aldelis Inted paa dennd Er bleffuenn bøgett Siden Salig her Jørgenn Lycke hagde Mariagers Closter Vdi forleninngh, Medenn denn ftedze sidenn aar Effter Aar er bleffuenn forwærritt, Och huis Rentte oc Inndkomst Kierckenn haffuer, Er Anammett thil Bemelte Mariagers Closter, Buode Vdi S. her Jørgenn Lyckes, Hennrick Reffuentløffs, Jacob Sioffels, Oluff Rosennspars, Saa och Nu Vdi Wor guode Leennsmannds Welbyurdige Eschie Byldes thiidt, Och Inngenn Skiell kierckenn derfore Igienn haffuer bekommet. Wii haffuer oc saa thuinnde gannge Supplicerit thill ebers Maytz. her om, och Leuerret Worres guode Lennsmanndt Siønns-Winnder, hurdanne Samme kiercke ehr, Och dog Ingenn besked Igienn bekommett. Huor Fore Wii fatige menndt nu høyligenn Er foraarsagett, thill Ethers høybtte. Kong. Maytz. Att ther Igienn Att Sublicere. Ehr der Fore Vnnderdanigst oc ydmygeligen Begierenndes aff ethers Nades. høymegtighiedt, Att ethers maytz. Wille Wærdes thill for Gudz schyuld oc Ahusse denne Worres Nødt och Tranng, Saa for^ne^ Kiercke Kunde Igienn opbyges och Wii fatige mend kunde met Guds Ord oc de høyuerdige Sacramenter Vdi kierckenn Forßørges

Forsørges. Denn Allermeg[tte] Gud Will ethers Kong. Mayt. der fore Belønne. Dennd samme guode Gudt nadeligenn Spaere oc Beuaere Ethers Nades Høymectighedt med Lannguarennde Karskhiedt at sundhedt Buode thill Siell oc Liuff. Skreffuett Vdj Glenndstrup thenndt 31 Maij Anno 1615.

Eders Høybemeltte Kong. Matt. Nades Vnndersaatte Vdi Glenndstrup Sogen.

Original paa Papir, Geh. Arch., Topographisk Samling, Glenstrup Nr. 3.

6.

1632—34.

Sttuormegttig høyborne først, herre oc Aller Naadigte konnge, giuffuindis ethers kong. maist. Vnnderdanig[st] thill kiennde, At woris sogne kirkj y Glendstrup er møgid bøgfeldig aff den Aarsaag, huis tennde gud oc høye Offrighed haffuer thill lagt kierkin At holdis vid magt met, føris till Mariagers Closter, oc kiergardz muren nedfalden Oc i Vnnde maad Opkast oc med handled aff Suin, Oc puorte oc loger icke holdit vid magt, icke vinder, Enn part aff theylen Aff falden oc Regner Nier Baade i kirckin oc tornidt, der som icke i tide bliuffuer ferdig giort, for Ronder tømer oc lofft. Och naar gud giuffuer Oß sin gaffuer paa marcken Att høste, skall vort kuorn staa thill dj komer At thelle dit, Saa vnder tiden komer Regen oc Bueyer, saa thet bliuffuer i Vnnde Maade, Saa nar thit bliuffuer told, skall føre thet en Miell veye Till Closterid, Oc komer Vnder tiden Regen, Saa Vy maa lege thet ind paa Veyen. Saa haffuer vy Verid huos Voris lønsmand Gabriell Krußhe Oc Verid Begierindis, voris fatig kierkj motte niude thend tiennde, der er till lagt, daa suarde handt wy skulde Søge kongen der om, huor For vy er høyelig for aarsagid Oß for voris aller naabig[te] herre oc konge at beklage, oc paa thet Vnnderdanig[te] begierindis kierckin maa niude oc beholde henders tinde, Gud oc Høye Offrighet Haffuer hende thill lagt oc settis kierkj Verge j Sognid thend at opbere Oc kome kierkin till gaffn oc best. Er paa thet Vnderdanig[t] Begierendes it Naadig[t] giensuar.

Kong. Maits. tienner och Mienige Sognne Mend y Glenndstrup Sognn.

Udenpaa: Mariagers Kirches Sognemend om Kirchens Biugfeldigheed, huis Thinden icke Settis paa Kirchen.

Original paa Papir, Geh. Arch., Topographisk Samling, Glenstrup Nr. 4.

Blandinger.

Blandinger.

1.

Ribe Biskops Lensbrev paa Møgeltønder 1417, 3 Juni.

Thettæ ær the dæthingne mellen biscop Pether af Ribæ och hans capittil pa en sithæ och her Marten Jensen ridder pa then annen sithæ, først at her Marten Jensen scal haue Mygeltunder slot fra nw och swo x ar nest efter kommæ, met the len ther nw till liggæ och thet gotz her efter star screuet, so som ær j Rysby och Buntheth xiiij eld hws, j Skast iij men, j Æmærlofsoghn vij men, j Sulsteth iiij gotz, j Borlund ij gotz, jtem af the hollender j Balmmersk, hwelke ther giue eth ar xxv lub. mark oc thet annet ar xxx mark. Item sculæ wi biscop Pether ouen thet wi haue hannum seend til seedæ korn j ar giue hannum j mark rwgh och j mark malt och lx lub. mark, iiij tunnær smør, iiij thusent fisk, och bliuer thet orloff so fram standen eller wrder størræ, at her Marten kan enghenlunde halde thet for^de^ slot met the leen och gotz vthæn syn storæ skathæ, tha schulæ wi och wilæ wi helpæ hannum bothæ met folk och kost emæthæn orlouæt waræri, so at han scal vthen syn merkelich storæ skathæ holdet. Och her Marten scal halde thet for^de^ slot the x ar til wort och wor kirkens opnæ slot til all wor nøøth vthæn her Martens merkelich skathæ met gesteri och støræ kost. Och ware thet so at her Marten wildæ antwordæ wos Mygeltunder jgeen jnnen the for^de^ x ar, tha scal han ware wos at eller wort capittel j Ribæ, vm wi war vtlendes, vm poskhæ, oc sancthæ Michels daw ther nest efter tha scal han antworde wos eller wor efter kommæ eller wort capittel j Ribæ, vm ther ey tha biscop j Ribæ leffen war, slot j Mygeltunder met all schyld oc afgift af thet ar, met tre lester rwgh, tre lester byug oc j lest hafræ j lathæn eller pa loftet, to ploghe met xvj øxen, en woghen met to hesth, xij køør, xxx swin, xxx foor, x sider flesk oc alt thet boskap, wabæn och wæriæ, eller so møghet som han fech ther met, met all til lydels, thet thær til hørræ, oc wat som for^de^ her Marten ther ouer hauer, eller korn eller kost, boskap, wæri eller fææ oc e wat thet ær, thet scal for^de^ her Marten Jensen, hans hwsfrow eller hans børn, friit j theres behold føræ efter theres wiliæ, och ther wilæ wi trolich til helpæ. Ware thet so, at wi wilæ noghet haue ther af til slottens behoff ther hannum til høræ, tha sculæ wi

wi gøræ hannum, hans hwsfrow eller hans børn wiliæ oc nøghæ ther for efter firæ gothæ men svæls pa botha sither. Item ware thet so, thet guth forbythæ, at her Marten Jensen døde Innen the x forscreuen ar, tha sculæ the samæ dæthinge standæ och bliue fast met hans hwsfrow och hans børn, so at hun scal beholdæ thet for^de^ slot Mygeltunder oc len oc gotz, som forræ screuet star, the x ar wd, tho so, at the sculæ settæ ther foghet met biscopens rad och wiliæ oc at thet bliuer biscopens opnæ slot. Item scal her Marten laadæ bæthre ringmur, porthæ, bro oc annet, thet theres nyttorft ær at byggæ pa slottet, efter wort rad, oc hwes han wd legger til then bygning for calk eller steen eller groff bygning met storth tymmær eller met tymmærmens oc murmesters løøn eller penning til at bæthre graue met, thet sculæ wi och wilæ eller wore efter kommæ forne^de^ her Marten, hans husfrow eller hans børn, vm han af ginghæ, winlich oc wel betalæ efter firæ gothæ mens svæls pa bothæ sither. Item scal her Marten wos och wor kirki oc kirkens thænær oc personæ behulpelich wæræ til all wor ret met all syn macht och formyghe j men han thet for^de^ slot hauer j wæræ af wore wægnæ. Item scal her Marten ekkj kosthæliker bygning byggæ pa thet slot Mygeltunder en biscop af Ribæ och hans capittil wrder ouer enæ met for^de^ her Marten, oc hwert ar ther her Marten bigger nogher kosthælik bygning pa Mygeltunder genest nar bygningen ær fulkommæn, tha scal for^de^ biscop af Ribæ j hwo tha biscop ær sendæ to af syt capittil, at skuthæ then bygning, oc her Marten tæghæ to ther til, hwem hannum thucker, oc wurde then bygning som them thucker skælicht wæræ, efter thi som forræ screuet stor. Och tha scal biscop af Ribæ, hwelken tha ær, genest jnnen ferding af eth ar fornyghe for^de^ her Marten for then bygning efter the for^de^ fira gothæ men svæls. Item nar the x ar forganghen ær oc wi eller wore efter kommæ wilæ wort slot Mygeltunder j geen haue tha scula wi eller wore efterkommæ ware for^de^ her Marten eller hans hwsfrow eller hans børn at vm poskæ, och tha sculæ the antworde wos eller wore efter kommæ wort slot Mygeltunder j geen vm sancthæ michels daw ther nest efter kommær met all synæ til liggels och met kost, korn, wæriæ, afgiff, j alle madæ som forrescreuet star, friit och vbeworen, vthæn all hinder. Item ware thet so, thet guth forbythæ, at Mygeltunder slot bestallet worthæ af fyndæn, so at thet ekki skethæ for her Martens eghen skyld, oc her Marten toghe tha ther ouer j slottens eller leens wæriæ nogher stor schadhæ, tha sculæ och wile wi eller wor efter kommæ hannum thet wether leggæ efter mygliheit, so som to af wort capittil oc to af hans wenæ syghæ wos j mellem skellicht och ræthælicht at wæræ. In quorum omnium testimonium et fidem firmiorem sigillum nostrum vna cum sigillo antedicti dilecti nostri capituli

necnon

necnon sigillum predicti domini Martinj militis vnacum sigillo Johannis Bosen armigeri consanguinei sui presentibus est appensum. Datum et actum Ripis anno domini m° cccc°. xvij°. feria quinta pentecostes.

Original paa Pergament med fire Segl. Morten Jensens og Johan Bosens Segl vise Familien Gørstings Vaaben. Ribe Stiftsbreve Nr. 165 i Geh. Arch.

2.

Den Ærbødighed, der 1621 vistes mod en Præst og hvorpaa denne kunde gjøre Fordring.

Nedenstaaende Tingsvidne giver et interessant Indblik i Datidens Anskuelse og Tænkemaade: saaledes naar den drukne Mand, der hujer og skriger paa Gaden, af alle Omboende advares om at Præsten er i sit Studereværelse og at han derfor skal være rolig, naar Præsten endelig kommer ud og truer med Straf, der vel ogsaa siden blev ham idømt, med Mere, som Documentet selv bedst viser.

Niells Kragh till Agerkrogh, Landsdommer Vdj Nøre Jutlandt, giøre witterlligt, At for mig haffuer laditt berette Erlligh och Welbyrdigh Mandt Tønne Friis till Heßellagger, Kong: Mays: befallings Mand paa Drumbslott, huorledis handt haffuer tilltalle till Lartzs Wertt met sin høstrue i Tisted, Bendt Glarmester met sin høstrue och børn, Jens Kreybiergh och hans høstrue och børn, Tamis Nielßen Griis och hans høstrue och bornn, Anders Nielßen met sin høstrue och børn, Chresten Matzsen och hans høstrue och follk, for dieres Rette Guds sandhedt Att vinde och bekiende medt hellgens eedt och opragtt fingre epther Recessens formellingh, Om di iche den 30 8bris Imellomb 2 och 3 effter Midagh saa, Att Hans Pederßen boendis i Hordumb komb Vdj den gade Vester i bye, som Mester Sueder da boede, Och om di iche saa och hørde, Att handt da megitt forferdelligen Vden Tamis Griis huyett och Robtte mange gangen Ner en ½ stundt, sidendis paa en Wogen met en quindfollk hoes sigh. Och efftersom Mester Sueder Nyligen da Var kommitt Indt Aff Kierken fra schriffte och saad i sin stue och studerit, bleff hand Aduaritt, hand schulle ey saa huye och Raabe, M: Sueder bode ret hoes och er i sin stue At studere. Der Hans Pedersen det fornam, huyede handt en langtt miere och lagde det till huj huj huj Sueder och sagde, Jeg will giffue digh diefflen, Och om M: Sueder er kommen i sin dør och spurgte, huemb det var hand ynschede saa

Ontt

Ontt och Bandede saa titt, och Strax bleff slem och skammede sigh, suarede, handt Bandede Jngen, da sagde i schulle iche ynsche Nogin Ont eller bande den som giør eder inthet ont, Men Jeg hørte Well sagde M: Sueder huor offte i haffuer bandit migh, J maa skamme eder, J burde Att Straffes, Och eptherdj J giør bode Andre gott follk her i Naboschabett och migh wrett och wforschyllt bander, burde i At settis i halß Jern, skall och snart schiee dersom i nu strax iche paker eder Bort Aff byen. Och hand skammede sigh, suarde sagtt hoes sig siellff, Men om sier der hand da drog vd Aff byen och komb vden for M: Sueders dør, da begynte handt Att huye offuer Alle Maade och sagde, Nu giffuer Jegh digh Sueder diefflen och knocker och fodritt hannem wd. Men der M: Sueder sagde handt Motte skamme sigh At fordre en prest Mand och handt burde At straffuis derfor, strax Vddrogh Hans Perßen sin Wergj och eschede M: Sueder och At hand schulle komme Vden byen, hand wille lade lodt och krudt Raade for hans liff. Dertill suarit M: Sueder Jnthet, Mens lod hannem esche och fordre Vdt j Mens hand villde, Och saa om sier met stor skreg och huien offuer huien drogh hand byen Bortt, hueß leylighet ydermiere Berettes kandt. Thj steffner Jeg for^ne^ vindes folk vdi Egen person vnder dieres fallsmoll at møde till Wiborg Landsting Neste landstingh epther denne steffning louglig lest och forkynt worder, hueß di her for Jnden dieres sandhedt till dieres wernetingh iche vinde Will. Ex Wiborg den 10 Nouember 1621.

Original Concept paa Papir med paatrykt Segl. Topographisk Samling, Thisted Nr. 27 i Geh. Archivet.

Tillæg til Side 28.

Ved et Tilfælde har jeg i Konsistoriets Archiv, Pakken Nr. 143, fundet de manglende Blade af Konsistoriets Kopibog, og hidsætter derefter Slutningen af den M. Jak. Fabritius givne Kvittering:

(Jtther mere bekiende) wij att hans wdgifft beløb seg offuer hans indtagt try hundhre tredue och en halffdaler: Huilke for^ne^ Vniuersiteth hanom skiildig ær. Tiill itthermere foruaring er for^ne^ Vniuersitets Jndsegell paa alle Professorum vegne och wore Jndsegelle hengde nedhen for thette wort obne breff: Giffuet y for^ne^ Kiøpnehaffn Torsdagen som wor Sanctæ Scholasticæ dagh Anno dni Mdxlvij°.

H. R.



Danske Magazin,

Tredie Række.

Sjette Binds andet Hefte.

V.

Tegnelser over alle Lande fra 1536.

(Fortsat.)

Breff tiill Clawes Daa, at ko. mat. haffuer giffuet thend tydske cantzeler xv eger ther paa kronens skouge tiill byguings thømmer, befaler ko. mt. hannum, at hand lader hugge hannum thennom ther i Nesbyhoffuits lænn.

Item lige saadant it breff tiill Christoffer Hwidfeldts om xxv eger vdj Rudgaardts skougge till then tydske cantzler.

142 En befalling tiill her Axell Bragde, her Holgerdt Wlffstandt, her Trudt Wlffstandt, her Mogens Gyllenstern, Knudt Gebde tiill Tommerup, Josep Falster till Snestrup, Gudmyn Anderssen i Bierneskiildt, Christopher som bode i Querne-strup, Mogens Ibsen i Tiulstrup, Oluff Matzen i Sandagger, Swend Nielsen i Bierneskiildt, Knudt Olsen i Hierninge, att ther er trette emellom her Tyge Krabbe paa kronens vegne och her Claues Biilde och her Hans Skouffgaardt for nogen skoug trette, som er emellom sønder Aff och sønder Wrangs marck, och siiden emellom Gunderstorp marck och Vrangs marck, som almoen i sønder Wrang wille trenge thennom ind vdj, som hand mener met vrette, att the grandske och forfare marckeskell och giere ret marckeskell, saa kronen vedt huilcket hinder tiillhører och Gunderstorp.

Et breff tiill Gydingherret, Nørasboherret och Biergeherret, att the grand-giffueligen tage ware paa, saa ther ingen landsknegkte, danske hoffmendt, eller andere tienistløs karlle giffue thennom vp tiill Suerig vden the haffue patzport.

Ett breff till Mourits i Kallebo, att hand tilsiger alle kronnens tiennere, cannicketiennere, kloster tiennere oc biskop tiennere i Aryherret, att the age huer

huer ett las wid hid tiill slottet met thet allerførste, oc lade thennom schriffue faare same wed, gode mends tiennere skulle wære frii etc.

Marten Buckesberg et paßport paa viij øxen fran Laalandt at føre tiill Femmern. Relator Jon Barnstrop.

Hans Erichsen och Mourits Perssen, Hans Persen och Jørgen Persen, eth pasbort offuer at Fyen.

Gelbert Abbelldour, Sander Leyghells suendt vtj Hellßingøer, ith pasbordt indt vtj Landt tho Holldtstenn, huilcken ßom helst køebstedt hannom ther lustter at beßøge, vdindenn forsc[ne] sin haasbundes rette erinde och huersfue, och siidenn hiidt tiillbage igenn.

Asmus Lodtuiig ith pasbordt met sin stalldtbroder Jacob Schullt offuer wedt Rodtbye met fem klipper och indt vdi Landt tho Hollbsten.

Hans Suallebacк en mißiue tiill Aßens, at borgemester och byfoget ere hannom behielpelige, at hand fanger thet godtzs, som Jørgen Horborg, hans suoger, ther liggendes haffuer, som bleff slagen ther for byenn vdj legeret, atj hielpe for[ne] Hans Suallebacк tiill samme godtzs, saa møgit som rett er.

Mester Thomis, cannick vdj Aarhuff, skall haffue æn presentats paa Staanby kircke cum sua annexa.

Alhedt mester Mychels hans och hindes søn Henrick et paßport paa ij vogne offuer at Rødby.

Et følge breff tiill alle cannicke tienere i Aars stygt. 243

Idem et breff tiill alle thennom i Aars by, som haffue kyrcke jorde, at the giffue thennom theres jordskyldt, epther gammel siidwon.

Idem en befalling till borgemester och raadt i Aars, att ther er trette emellom Offue Skytte och hans hustrues metarffuinge for nogen arff, som thennom tiilfalden er.

Et breff tiill prioriße oc menige jumfruer i wor fruffue closther i Riffue, att myn h. n. haffuer wnt then tyske canß(l)er ij aff closters gaarde i Wandruppe, som mesther Iffuer Jull thennom ydermere wnderuiße kand, oc paa thet the icke skulle lade thennom findes ther wdi besuerit, haffuer hand wnt oc tillat, att the

the mue tage pendinge ther faare. Ther faare begerendes, at the giffue hannom skiødebreff ther paa wnder conuents signett.

Her Oluff Jensen eth beskiermelße breff, Brwndby østre och Wallidsbeck kircker.

Willum Tysk eth pasbort offuer at Raadby tiill Tysklandt met en klepper.

Dirich Mortensen i Malmø borger ett beskiermelße breff for ßeg oc syn hustrue oc børn etc. cum clausulis consuetis.

Egidius Swennyck, Mychel Persen hart hoff Lundt.

Theßße epther^{ne} kiøpsteder i Siellandt och Møøn ære tillschreffuitt om en ny skat att vdtgiffue schulle, som her Mattis Bøllye och Marquardt vptage schulle.

Roschildt iij^{m} ii$\frac{1}{2}^{m}$	marck	Ringstedt ii$\frac{1}{2}^{c}$ ij^{c}	marck
Kiøghe ii$\frac{1}{2}^{m}$ ij^{m}		Nykiøping vdi Otzherrit iij^{c} ij^{c}	
Nestwedt ii$\frac{1}{2}^{m}$ ij^{m}		Slanggerup ii$\frac{1}{2}^{c}$ ij	
Presteøø iii$\frac{1}{2}^{c}$ iij^{c}		Helßingøør ii$\frac{1}{2}^{m}$ ij^{m}	
Wordingborg ii$\frac{1}{2}^{c}$ ij^{c}		Søøborg i$\frac{1}{2}^{c}$ j^{c}	
Skeelskøør i$\frac{1}{2}^{m}$ j^{m}		Hebbinge i$\frac{1}{2}^{c}$ j^{c}	
Callingborg viij^{c} vj^{c}		Slauelße i$\frac{1}{2}^{m}$ j^{m}	
Kaarßøør ii$\frac{1}{2}^{c}$ ij^{c}		Stege ii$\frac{1}{2}^{m}$ ij^{m}	
Haalbeck ii$\frac{1}{2}^{c}$ ij^{c}			

Theße epther^{ne} kiøpsteder vdi Falster ære tillscreffuitt om skat, som Schacke Rantzow og Jyrgen Venstermandt anamme schulle.

Nykiøping v^{c} iiij^{c}	marck
Stubekiøping j^{m} $\frac{1}{2}^{m}$	

Thesse epther^{ne} kiøpsteder i Laalandt schall Erick Mogensen och Oluff Scriffuer vpbære.

Nagskoff ii$\frac{1}{2}^{m}$ ij^{m}	marck	Mariebaa i$\frac{1}{2}^{c}$ j^{c}	marck
Saxkiøbing vj^{c} v^{c}		Nyestedt iii$\frac{1}{2}^{c}$ iij^{c}	

244 Theße epther^{ne} kiøpsteder i Fyenn och Laffuendt schal Claues Daa och Christopher Olsen anamme.

Nyborg ii$\frac{1}{2}^{c}$ ij^{c}	marck	Faaborg ii$\frac{1}{2}^{c}$ ij^{c}	marck
Otthenße iii$\frac{1}{2}^{m}$ iij^{m}		Medelfar iii$\frac{1}{2}^{c}$ iij^{c}	
Suenborg i$\frac{1}{2}^{c}$ j^{c}		Bogenße $\frac{1}{2}^{m}$ iiij^{c}	
Aßens vij^{c} vj^{c}		Kierteminde $\frac{1}{2}^{m}$ iiij^{c}	

Langelandt, Rudtkiøping iii$\frac{1}{2}^{c}$ iij^{c} marck

Sueder

Suckber Hoyer et pasport met en skipper tiill Lübeck.

Ith breff tiill burgimestter och raadt vdj Skeelskøer, at thee haffue vdj 245
forgangens sommer vdgiordt kon. mt. tiill tiennistte paa hanss naadis darlougis
skiibe vij baadtzsmenndt, och Peder Skram screeff samme burgere tiill paa k.
høgmegtighedtzs wegne, thendt tiidt hanndt gaff thennom forlouff at drage
hiem, at thee thennom theres bethalling fornøge och giffue schulle, huilcket thee
icke endt nu giordt haffue etc. Thi beder kon. mt. thennom och wiill, at thee
met allderffurste stille thennom till fredtz och bethale thennom theres three monnitzs
pendinge, som thennom aff for^{ne} theres tienniste igennstaar, saa att thee icke
ythermere schulle haffue behouff at beklage thennom wiidere ther om for ko. mt.
Relator Iffuer Krabbe.

Per Knudtssen tiill Bougessgaardt vtj Schaane ith beskermelsse breff.

Item Clawes Branth, lubesker theres bwb, eth pasbord allene till foeb.

Och summen beløbber seg ij^{m} viij^{c} xxxv g. i mynte, iij mr. for gylden
regnendes och j mr. danske.

Jaannes Olauj et protectorium.

Bertell van Geer et pasport.

Thette bleff sambtygt vor frue afften presentationis 1536. 246
Tiill alle bønder och almoe offuer alt riigett om skatt, then riige hielpe
then fattige, saa att huer bonde och almoes mandt schall giffue en rinsk g. eller
jochim doler eller ij lodt siølff och huilcken som icke haffuer guld, jochim doler eller
siølff, then schall giffue vij m℔ danske. Och schall fore samme skat ingen were
frij vden vgedags mendt, som boe hart fore godemends egne gaarde och haffue
werit frij aff arilds tidt. Och schulle huercken husemendt, pebber swenne eller
andre were frij. Schulle arbeytz karlle, som tienne for helt leen, giffue halff-
delen theres leen. Och schall ingen vere frij, huercken møllere eller andre.

Sameledes bleff sambtygtt forbudt att ingen heste schulle vdt føres større
end paa viij g. i guldtt, tesligte ingen haffre vdtføres aff riiget eller rug.

Hans Buxen steffning offuer her Mauritz Olssen for tre hundret ℔, som
hand Per Gersen skyldig er epther hans hantschrifftts lydelse, att møde paa taasdag.

Mogens Claussen tiill Tanghe beffalingh till Niels Billd, Jahann Broken-
husse

husße tiill Walldersløff, Mikell Brokenhuß till Brangstorp, Claues Marqvardtßen tiill Øxenbrop oc Gerdt Bryske tiill Dallundt, att hand haffuer berett, att ienn bonde, som heder Niels Gerdtßen i Øxnedrop, no lenti tiid siden forleden slogh hans fogett Anders Trudßen, att the steffne bode parter for thennom mett theres beuisningh och endeligen dømme thennom emellom, oc om nogre aff the gode mendt icky ere tilstede, att the moge tage andre wdtj then stedt oc endeligen skillie thennom ad.

Eneuold Stygge et befallings breff tiill Jens Tameßen i Holmgaardt, Tames Tameßen i Wlstruppe gaardt, Claus Iffuerßen tiill Bolde, Eiller Lycke paa Torppe, Jøren Split i Orloff gaardt, Erich Bilck i Riestruppe, Jens Marquorsen i Lenfholm, Gaske Spen i Oland.

Søffren Byg ett breff tiill Søffren Kill, høffuetzmand paa Elfborg, att hand haffuer berett for ko. mt., att hand løff ther hen mett en stangkrer rigghet tiill besthe, oc hand holler hannom then faare met wrette, att hand lader hannom then følge wden all ydermere beklagelße, dat. etc.

247 Axel Brup oc Erich Brup citat mester Oge Ipsen for en gaardt i Kiffuinge, som hand haffuer giord heffdt paa, at møde i første herredag, at hand tager syn beuisning met seg.

Gynder van Platen met en dreng och ij klepper eth pasbort offuer at Fyenn, igennom Lantheholsten och indj Tyskland.

Jens Erichßenn citat Jørgen Hanßen for en hest, han tog hannom fran, som hand haffde taget vdj fiende wiß, at møde paa mondag.

Ett breff tiill Hans Brune, att thenne breffuißer Hostbrant Jutten haffuer berett, att the bynder ther i lennett haffue slaghet hans landzmandt ehiell, att hand skier hannom rett offuer thennom.

Her Hans Spandemager skall haffue en presentatz paa Høgby kircke. Item eth breff tiill bøndherne, at the ere hannom hørige och lydige ppt.

Her Jørgen Olußen en presentats paa Westrnschøff kircke vdj Saalandt, per resignationem magistri Laurentij Olmandtt.

Hanuß Terckelßen vdi Emmerbøll schall haffue ith beskermelße breff ad communem formam.

Thomes

Thomes Galskyttes.

Ridebreff tiill sandemendt i Hamerum herrit, som haffue sworet eth marcke skiel emellom Sølstrupe och Pinwig i Skarrildtsogen met wreth, och at theße epth[ne] skulle werre ridemendt, som ere Torchilld Perßen tiill Føueling, Claus Albretßenn tiill Damsgaardt, Niels Claußen tiill Holm, Palli Bang tiill Hennegaardt, Per Harbaa tiill Nielsby, Niels Lauritßen tiill Tannerup, Jens Mogenßen tiill Sindig och Christopher Bang tiill Tofftehoff, at the paa beleiglig tiidt maae forfare, huat sandemendt haffue sworet reth eller wreth. Och om nogen aff thennom icke tiill stede kand werre, ath thj som tiill stede ere tha haffue fuldmagt, at tage andre i theres stedt oc døme tha endelig paa sagen før end the skillies att, vndher kon. mats. wor k[e] herris hyldest och naade.

Thomes Roneden, Jochim Hoffuen oc Lyder Bogenhagen ett fordelße breff offuer at Gedsør met xxi hesske oc saa manghe theris suenne etc.

Frue Elße Laxmands datter iett protechtorium in generalj formaa paa hende, hendes gaardt, hiønn, tienere, gots, rørendis oc wrørendis etc.

Matthijs van Wenlo et pasport aff landit och fordelsse met ij wognne met en kramkyste.

Hans Lange. Niels Magensſen. 243

Jth burgeleie breff tiill Westteruiig claaster met iiij hestte.

Jtem Seueren Jude, Laurens Bagge, Jon Swenske, Mattis Skoning, Jacob Holst, Hans Fynboo, eth borgelee breff till Stubbekiøbing. Relator Knud Gyllensterne.

Pether van Leuerden eth pasbord.

Per Plog eth beskiermelße breff, boendes vdj Rødby i Laalandt.

Et breff tiill Knud Jude vdj Tindelse herrit, att hand bestiller ther i herrit met the swarrer ij[c] knabe fade, och att the strax vfortøffuit forskicker thennom tiill borgemesteren vdj Halmstedt.

Et breff tiill borgemestheren vdj Halmstedt, att Josep Falster haffuer bestillet nogne fade, huilcke the skulle anamme tiill thennom och strax forskicke hiid tiil slottet.

Et breff tiil fogedden i Halmstedherret och Dreſtedt herrit, som heder Las Jude, att hand lader swarre sex c fade i bode herridden, Josep Falster skal antuorde

antuorde hannom pendinge, att betalle thennom met, och nar the ere rede, skall forne Laß Jude sende thennom tiil borgemestheren vdj Halmstedt.

Per Lauritsen et paßport tiill Fyenn.

Markus Høyer oc Hans Holst hver thennom selff andenn pasborthe att regsße wd aff landett oc ind igenn.

Johan Petersen skall haffue it pasport at maa drage her aff landit hiem till Amsterdam, dog saa at hans skiib och godts, som ligger rusteret vdj Wordbergs haffnn met salt, skall bliffue tilstede tiill paa foraaret, och mand far thaa ydermere at wiide, om thet skall were prijs eller ey.

Item Skaltte Symensen och lige saadant pasport met theres bodzmend. Relator her Truedt Wulffstandt.

Symen Prytsen, skipper Tøyer, skipper Mats Mønbo, skipper Niels Peder, skipper Lange Niels, at ko. mt. haffuer tiltroedt och befalet Symen Prytse, at haffue hans ko. mts. orlogsskiibe vdj befalning tiill saa lenge, at Joseph Falster kommer ther tilstede ighen, thij befaler koninglige maiestadt forne fire skippere, at the were hannum hørige och lydige tiill the fange wiidere besked at wilde, huor effther the thennom rette skulle. Relator Jffuer Krabbe.

249 Item et breff til Tommeff po Lekin, at han fforsskiger alle the ffeder, ffom er enten pa Solt heller Legin, ffo at the met thet alderfførsste hid kommer.

Tiill her Claus paa bispgaarden vdj Roschildt lige saban eth, eth tiill Oescloster och eth tiill Jørgen Vrne.

Hannff van Sueberge ith pasbordt paa hestte och en wogenn heer aff landet och indt vtj Landt tho Holsttenn.

Et breff till Christopher Hanßen vdj Landzkrone, at hand antworder skipper Tøger allt thet wogen skodt hand haffuer och lader skicke thet hiidt offuer.

Frederich van Dorttmindt ith pasbordt for sin egenn persone heer aff landet och indt vdi Tydtskelanndt.

Peither Feddermacker och Hannff Olthmann, Hannff Steenbeck och Aelhedt Mälers pasbordt om xxiiij wogne tiill min naadte frueff tyg och friie ferger offuer ffergisteder heer aff och ind vdi Landt tho Holldtstenn.

Niels

Niels Perssen burger vdi Falsterboo ith beskermelsße breff in general.

Jep Staphenssen, som boede paa Høygeneſſ, schall haffue een forscrifft tiill her Hannſſ Skouffgaardt, saa at handt haffuer beræett for kon: mt:, at her Hanſſ haffuer taget en baadt fran hannom, och ther tiill met tuende ackere met vrette, som handt haffde nedergraffuet vdi jordenn, paa thet att fyendene icke schullde fange thennom, och ther vtoffuer feygdet hannom; ßaa hanndt maathe indtdraffue vdi Landtzſkronne och rømme sith boelig, hanndt haffde paa Hegeneſſ etc. Thii beder kon. mt. hannom, att lade hannom fange samme baadt och ackere igenn, som hanndt saa fran hannom taget haffuer, och vdi allde maade lader hannom were vffeygdet, och ther som handt haffuer hannom noget tiill attale, at handt tha thaler hannom tiill met lougenn.

Cornelius Hanßenn schall haffue en forscriifft tiill doctor Anders vdi Carmelite claaſtter vdi Hellßingøer, ßaa at hanndt haffuer beræt for kon. mt., at for thii handt haffuer vffuergiffuet samme claaſtter leffnet och reghell, tha hollder forne doctor hannom hanſſ godtzs fore, som handt selffuer haffuer seg forhuerffuet och hannom tiillhører etc. Thii beder kon. mt. hannom och begerer, at hanndt lader hannom fyllge samme hannſſ eget godtzs, som hannom selffuer tiill hører, och effther thii at hanndt ingthet begerendes er aff hannſſ eller forscne claaſtteres.

Tiill burgimeßter och raadt vdi Trelleborgi, at the lade met heſte och 250
wogne føre v leſter aff min herres ſiilldt fran theris bye och tiill Hyll wedt Skaenør, ther atlade thendt komme tiill ſkiibs, som thee ther fore thennom findendes worde.

Wullff Treboe eth pasbordt met ij klipper egennom Fyenn, daag icke ſtørre endt huer for viij gen vdj gulldt.

Ett breff tiill Mouritz i Karleboe, att hand ſiger the bynder tiill i Try-herrett, att the giøre ßligenn Herloff bro oc the andre broer rede ther i herredett, som the haffue aff arildts tiidt giortt rede, wnder theriis faldsmaall.

Peder Clausen tho Zutphelдt schriffuelſſe, at hand lader hannum løbe met hans ſkiib.

Erick Banner eth breff, at ko. mat. haffuer wndt oc tilladit, ath Erick Banners thjener, ßaa mange ſom hand her wdj Selund haffuer, maa oc ſkulle were fry och wbesuerith at aghe eller føre koninghus eller drønningens faedburdt,

faedburdt, nar the her wdj landit ombragher, effther ßom andre godemendz thiener plege oc plictuge ere atgiøre, wdhen ßaa skeer at aller størst nød oc trangh thet førdherer, at thet ycke ellers aff stedh kome kandt. Relator dominus rex per se.

Thesse epther[ne] leen vdj Nørjutlaud finge jagtte breffue.

Tiill Wiiborg landzting
och Wandfoldherret } Mogens Munck
Skandelborg
Torup } her Mogens Gøye
Kalløø
Alleborg
Hønstetherrit } Erick Banner
Hønneborg
Westerherrit
Nøruongsherrit } Erick Krumbige
Koldingleen
Nørherrit och
Østerherrit } her Mogens Biilde
Lundenes Peder Ebbesen
Riiper leen
Vlbo herret och
Hingherrit } her Johan Rantzow
Bygholm Otte Gyldenstern
Skotborg len Claues Daa
Hatzherrit
Lywsbiergherrit och
Biscop skiibelße
Støffringherrit }
Othensi(l)dherrit och Englagde
Rogßoherrit Henrick Biørnsen
Skiffue leen Jep Frijß
Fiendzherrit
Morff leen } Henrick Rantzow
Nørlingherrit Erick Skram
251 Lyusgordherrit och
Hitzherrit
Rindzherrit
Hanherrit } her Pritbiørn

Synderlingherrit

Synderlingherrit och Melsomherrit } Christopher Roßenkrantz
Skotborgherrit
Drum len Frue Kyrstyne
Gyslumherrit her Peder Lycke
Aastrup leen her Offue Lunge
Børglomherrit.

Thesse epther[ne] leen vdj Fyn skulle haffue jagte breffue, och Langelandt, Falster och Laalandt.

Nyborg len Christopher
Nesbyhoffuit Claues Daa
Hagenskoff Hederstorp
Hindzegauel Vlffgang
Sundzherrit frue Elße
Sallingherrit
Tranekier
Nykiøping Schacke Rantzo
Aalleholm Oluff Perssen,
Raffnsborg frue Mette.

Bent Bilde mett iiij hesthe tiill Oues closther i borgeleyer.

Symen Claussen van Amstterdam schall haffue ith pasbordt for seg och sex sine baadtzsknegthe, att mue regße heer fran Waarbergi och hiem igenn tiill Amstterldam, daag hannss skiib och godtzs bliffuer igennligendes vdi Wardtbergi haffuen. Relator her Trude Wullffuistandt.

Otthe Guldennstiernn schall haffue een quittantzie paa hallffemptesindes tiuge ith lodt søluff vdi ith forgylth monstrantzs aff thet kiircke søluff, som hanndt haffuer oppeboret vdi Bygholms leenn. Relator Jonas Wernerstrop regius camerarius.

Margrethe Mattis Gundisßenns, burgersche vdi Lanndtzs kronne, schall haffue ith beskermelsße breff for seg, sine børnn, godtz rørendes och vrørendes etc. Relator Iffuer Krabbe.

Her Niels Ibsen i Herritzuadt closter et protectorium.

Dauit Skotthe, borger wdtj Wardbiergh, skall haffve protechtorium cum clausula,

clausula, att hand maa bygge oc boe vdtj forne Warbbiergh oc bruge synn handell, hanteringh oc kiøbmandskaff mett indlendske oc vdlendske, oc ther mett hollde konninglige tynge, som andere borgere ther giøre etc. Relator her Trode Vlffstandt.

252 Henrik Mynther it pasbordtt med en thonne i gemmen Fyn.

Oluff Raffuenn, burger vdi Skelsker, schall haffue ith beskermelsße breff in vulgari forma.

Svndj Bendtssen i Høllinge i Lvdgod herret i Skone protechtorium.

Knudt Jensen i Erløff hoffgaardt et breff paa samme gordt tiill Lagholm.

Asmus Pothkamer schall haffue ith pasbordt met vij heste, Styring Boell met sex, Jochim Peccatell met sex heste.

Her Clauis Jensen i Fultoffthe schall haffue beskermelße bref

Her Jens Nielsen eodem modo, sogenepresst i Olsted.

Her Holgerdt et breff tiill Halmstedt, att hand haffuer beret for ko. mt., att hand haffuer indlagt nogle brœde och fœle ther i byen till tror hand, och the nu forholle hannom samme brede fore, att the ther fore lade hannom vbehindrit fylge samme brede, saa hand icke ythermere behoff haffuer at beclage sig for ko. mt. therom.

Christoffer Anderssen et breff, att ko. mt. ex speciali gratia haffuer vndt hans tienere vdj Norge frij och quijt for stødt, ledding, sagefaldt och gesterie ad vitam.

Stij Pors beffalningher

Først kon. matts befallning tiill her Tyge Krabbe och alle andre hans nades embitzmend i Schone, atthe poo hans n. wegne (ere) behielpeliig mett theres vnderßotte och bønder och alle andre sager och huerffue, ehuor ieg thennom poo kon. w. tiilsigendes vorder.

Item end anden befaling tiill alle almwgen i Schone, atthe ere høriig och lydich, att aage viid, steen, peell, tømmer och alt anden hues hand thennom tiilsiiger.

Item 3 befalning, at alle bønder omkryng Malmøø aage kalchsteen tiill Malmøø och sellie for pendinge och redelig werdt.

Item

Item end beffallning, at huer mand i Schone scall strax føre eth leeff viibt tiill Malmøø, at brende kalch met, och hugge then i krunens schoffue och bispens skoffue och klosters skoffue, ehuor the ligge, mett lensmends tilsynn.

Item eth breff tiill abbeden i Herritsuad, at hand strax lader hugge ij^c bielcher, xviij alne lange och end rom foed i kandthen, och lade føret tiill Malmøø.

Item et breff tiill Barbierre, at hand strax lader hugge iij^c tølther thømmer tiill spaer, xviij alne, xvj alne, xiiij alne och viij alne, icke myndre.

Item eth breff tiill her Oluff, prouist i Aahuff, at hand antuorder mig saa mange aff myn herres nades øxen, som ieg hannom tiilsiger aff the som icke bue at stolle.

Item eth breff tiill Lunde borgere, atthe neder brøde the kircker och kirckegorde ibidem, och Torneherret fører samme kalch och steen tiill Malmøø, sameledes et breff tiill Malmøø de eodem.

Item et breff tiill Jørgen Urne poo Lunde gordt, at hand holler thennom tiill maedt och øll, sammeledes at hand skicker mig vnderhollning mett søll, mad och foer tiill iij klipper, emeden ieg er ther i Landet.

Item breff tiill Malmøø borgere och Køffnehaffns borgere, atthe sculle 253
føre kalchsteen fran Saltholm tiil Malmø.

Item et breff tiill abbeden i Dalby, at hand scall lade brende ij^c lester kalch, føre tiill Malmøø.

Item breff tiill Fliigen her Per Porße, at hand lader brende xxx^m mursteen och sender tiill Malmøø.

Item eth breff sameledes tiill Esserom, at hand lade brende xxx^m steen och sender tiill Malmøø.

Item fran Nyborg xxx^m mursteen.

Item fran Traneker xxx^m steen.

Item Hinßegaffuell x^m steen.

Item Høneborig x^m.

Item Kolinghuff xx^m.

Item Anderskow xx^m steen, och breff tiill Skelskiør borgere, atte føre hannom tiill Malmøø.

Item Skowcloster x^m, och Nestet mend schulle haffue breff, at føre hannom tiill Malmøø.

Item Engelsholm x^m mursteen.

Item

Item et breff tiill Christopher Hanssen och Theus Prytz, att ko. mt. befaller thennom, att the strags lade then ffyrblaße, som ther fore byen liggendes er ladt mett rug, løbe fore Flensborg, och ther offuer antworde then Melchor Rantzo eller hans foget. Och hues hyre och fragten, som the loffue och tiilsiige folcket, schal thennom ther redeligen och vel betalles, nar the ther tiilstede komme.

Item et breff till Christopher Hanssen, att ther som ther er nogen rug paa skiibene, som vil forderres, tha beder ko. mt. hannom, att hand haffuer tilsiwn, saa then icke forderres, enthen hand lader then malle i mell eller tørres, saa then kandt bliffue vforderret och komme ko. mt. till gagn.

Et breff till Mogens Munck, att ko. mt. haffuer noget merckeligt met hannom att talle, att hand ther fore strags giffuer sig sielff personligen hidt till ko. mt. tilbage ighen.

Et breff till Hans Vrne, att hand strags giffuer sig hidt till ko. mt.

Et breff till Arildt Jensen, att hand vdj lige maade giffuer (sig) strax hidt.

Item et opne breff, at ko. mt. haffuer vndt och tilladt, att Anders Jacopsens hustrue till Holbeck gordt maa nyde stygtens forlening och gots till ko. mt. ther ind vdj landit kommendes vorder, och tha anderledes ther om tilsinds vorder, att tienerne ther fore suare hynde saa lenge.

Christopher Andersen et breff, att hans tienere vdj Norge skulle vere frj och quit for støde, ledding, gesterie och sagefald ad vitam.

251 Item idem citat Knvdt Laurtssen paa Tommerop for ienn gaardt, kalles Gyntrop, som hand hollder hans moder fore.

Oluff Perßßen tiill Byrdbom paa syn husfrues wegne, frue Birgitte, her Faalcke Gregorßßenns tiill Ackerøø, och frue Anne, her Henrich Bythzs tiill Nyeneff ridderes effttherleffuersche, citant her Tygge Krabbe for nogre gaarde och godtzs vdi Schaane, som hanndt haffuer taget seg tiill tha thenndt feygde stoedt emellom Dannemarck och Sueriige, som er Wellinge bye och vnderliggene godtzs tiill Wellinge, Wdtuelgie och Brydegaarden vdi Hiernerup saaghenn vnder Hallandtzs aaff.

Thesßigesßte forscne Oluff Perßßenn tiill Byrom, frue Byrgitte och ffrue Anne citant Knudt Knobff tiill Wadtstadt, Laff Nielssen tiill Trottebergi och ffrue Eline

Eline tiill Hiuelbergi for thee gaarde och godtzs, thee arffuet haffue effther her Claues Tagesßenn tiill Hiuellbergi, huilcke godtzs thee meene, at icke rettelige skiiff waar effther reth arffue skiiffthe emellom theriff fader, her Hanss Tagessen och her Claues Tagissen, baade brødre.

Sammelebis samme Oluff Perssen, ffrue Birgitte och ffrue Anne citant her Trudt Wullffuistanndt, høffuitzsmanndt paa Waardtbergi sloth, for en mølle, som heder Muncke queernn wedt Wardtbergi bye liggendes, och skyllder een lest miell, som theriff fader fader her Tagi Txelssen gaff tiill Wardtbergs claaster met mere godtzs, och nu claasterit lades øde, tog her Trudt Gregorssen seg thet tiill.

Trogels Rasmussßenn schall haffue ith pasbordt, at hanndt maa feerdes heer aff offuer wedt Wordingborgi och Raadtbye och tiill Lubeck met tuo kaabell heste. Daag ßaa, at ingenn schall were høgre tiill werdt, endt ßom viij g^enn vdi gulldt. 255

Wolther Simensen, borger i Kiøpnehaffn, en forscrifft till Oluff Persen, att hand haffuer beret fore ko. mt., att hand giør hannom hinder paa noget gots ther vdj Laalandt, som frue Elzebe Jost Erickßens eptherleuerske tiillhørde, att hand retther seg sielff ther vdinnen och ingen vret gør hannom ther paa.

Lige saadant till Schacke Rantzow.

Bartholomeus Brothusßer ienn schriffuelsße till borgemestere oc raad i Wordingborgh, atth hand haffuer berett for ko. mat., att the haffve tagett hannom ienn hest fraa met wretthe, att ko. mat. lader thennom bivde, att haffve the tagett hans hest mett wretthe, att the lade hannom fange synn hest igienn, saa handt icky haffver behoff widere att beklage segh for ko. mt.

Jost Iggenhußen ett forbelßе breff mett j wogen tiill Haderkløff.

Sanderley et breff, att bønderne vdj Karlboo sogen yder hannom thet kornn och thyen, som hand haffuer ko. mats. breff paa, quitt och frij.

Jep Thorsen ett følle bræff tiill Foltoffte gaard oc leen.

Jeronimus breff paa eth skiib som heder sølffuerdag for thet skiib hand lentte ko. mt. Relator Melchior Rantzou.

Her Jahan Urne et obnne breff, at ko. mt. haffuer wndt (ham) hues som war paa Borreby gaardtt som hannom tilhørde.

Apothe-

Apothekeren et breff paa halffdelen aff Ambrosius Bogbinders hwss, hannom och hans arffuinge till euig tidt.

Her Offue Lunge ith breff, att kon. mt. haffuer vndt hannom alt then affgiifft aff Ostroppe leen, som hand skulle aarligen giiffue ko. mt., ind till saa lenge hand eller hans arffuinge bliiffue redeligen fornøget iiij^m^ marck danske penninge, som hand k. mt. lent haffuer.

Et følge breff till the bønder, som ligge till degendømmet vdj Kiøpnehaffn, att the swars Per Willatsen paa wore wegnne.

Norske herremend.

Et breff tiill Wobißer, atth hand anammer Sebastiann Weden met fire heste.

256 Wobißer et følge breff till bøndernne som ligge oc tiene tiill Draxholm slott. Theslig^e^ Aruidt Vlffstandt till Wordingborgs bønder.

Sammeledes Hans Wrnne ith till Leckingge, oc eth tiill fogeden paa Solt, att hand antuorder hannom Leckinge.

Her Haallgerdt Wullffuistandt schall haffue breff, att handt loentt haffuer kon. mt. iij^m^ marck dansche vtj myntt, och maa thennom igenn annamme aff skatthenn.

Her Jenuss Lauritzssen, slotzs scriffuer paa Dragesholm, schall haffue ith beskermelsße breff.

Mattis Giordßen citat capitelet vdj Riipe for noget godts, som hannom er tiilfalden epther hans brodher mesther Claus, som the holde hannom for met wrette. Att møde naa(r) myn herre kon. matt. først tiill Riipe komendes worder.

Idem citat her Chrestiern Friis tiill Aaugaardtt for noget godts, som kallis Holm, hand haffuer satt hannom vdj pant, och teslig^te^ for j^c^ gulden vdj guldt, som hand haffuer hans handscrifft paa, att møde thet første kon. matt. kommer tiill Wiborg.

Idem citat Frants Jffuerßen, for*) att hand wille haffue stollet hannom hans liff aff vden all skel och brøde. Att møde vdj Riibe nar kon. matt. tildt først kommendes worder.

Idem citat Jens Nielßen vdj Lime for nogen penninge, som hand hannom

*) „nogen forredery" er udstreget.

lossuide

loffuide vdj Kolding for en encke, att møde vdj Riipe nar kon. matt. tiidt først komer.

Idem citat Jens Genste for noget godts och peninge, som hand beholdt vdj Ringcloster epther hans broders død, och giorde hannom ingen regenskap fore. Att møde vdj Wiborg nar kon. matt. tiidt først komer.

Ellis Matskwne i Hammelsundt steffner Per Ebbesen aff Lundenes fore att hand haffuer ladit tage hindes affuell fran hynde, som ligger tiill hindes gaardt, som hun mener mett vrette, att møde i Ribe nu paa onsdagen nestkomendes.

Las Wilsen i Lemwiig citat Jens Andersen i Lemtorp met hans metfølgere for en demning, som the haffue vdtstungen emodt logen. Att møde i Lemwiig paa skertorsdag nestkomendes.

Iffuer Keildsen tiill Bøffling citat alle bøndere vdj alt Skotborgherrit, som pleyge att giffue skoffswin tiill Bøffling, fore samme skoffswin och skoff olden, som the sidde egen mett. Att møde i Lemwig samme dag.

Ib Neb, borger i Riipe, citat Jep Jensen, kyrckeuerge till sct. Peders kyrcke ibidem, for en eng liggendes till samme kyrcke, som hand giør hannom hinder paa, att møde fore ko. mt. i Ribe nu paa onsdagen nestkomendes.

Iyrgen Iwll tiill Bryncke citat mester Iffuer Keildssen och hans metarffuinge fore noget gots, som hand nogen aar siiden forleden kiøbte aff hans fader søster, frue Margrete tiill Lundegaardt, førre end hun døde, och fick hynnes skøde ther paa till Viborg landsting, och thu och thyne metarffuinge gør hinne hinder paa, som hand mener met vrette. Att møde i Waarde tiisdagen nest epther judica.

Mette Skarisdatter citat Poell Nielssen i Hostrup for att hand haffuer 231
loffuit hynne egteskaff och icke wil holle hynde thet, att møde i Riipe fredagen nest komendes.

Nis Jensen i Molbeck citat Christen Hansen i Duslundt for hans faders gaard, som hand bruger emodt hans mynde, att møde i Riipe samme dag.

Kyrstyne Jeppes i Vggelwig citat Knudt Eyeßen i Solbierg for hindes gaardt, som hand tog fran hinde met vrette, att møde i Warde tiisdagen nest epther søndagen judica.

Kyrstyne

Kyrstyne Jeppes citat Mats Suendsen i Skastogen for att hand kendher seg widt att haffue nogen rettighet i hindes gaardt, att møde met hues breffue och beuisninger etc. i Waarde samme dag.

Rasmus Andersen i Hoffborg citat sandmendt i Skatsherrit fore tog, som the haffue sorit hannom offuer for en quynde, som bleff huggen, att møde i Waarde odensdagen post judica.

Idem citat Citzell Matskwne i Skaanør, att hun met hindes lage werge møder fore ko. mt. i Waarde samme dag och siige hindes sandingen, huorledes saggen sig begiffuer om the hug som hun fick.

Niels Jensen i Bobull citat Søffren Christensen i Molbeck fore en gaardt, som the trette om, att møde i Riipe nu paa fredagen nestkommendes.

Idem citat Jes Lassen i Lundt, Per Clausen i Tobul, Bendit i Esktillundt, Per Nielsen i Wæen, att the møde samme dag och siige theres sandingen om then gaard i Bobull.

Søffren Grerssen y Haldh eth breff, at hand haffuer beret for ko: matt:, huorledes Per Knudssen oc Anders Moghenssen ibidem haffue hannom wndsagdt och holdher hannom met wald fraa tynge oc steffn oc andher sted, huor hans retth faldher, tha for samme sag haffuer ko: ma: wnt hannom protectorium, forbindendes ther for forne Per Knudsen oc Anders Maghensen førne Søffren Grerssen ther for at feyghde, før end samme sagh haffuer werit for ko: matt:

Idem citat forne Per Knudsen oc Anders Maghensen for the wdj saa made feygdher hannom oc for then gord han besiddher, som the wille giøre hannom hyndher paa, at møde.

Anders Hansen i Allerup citat Hans Nielsen i Bryndom dam fore hand haffuer beleyen hans søster, at møde her paa løwerdag.

Nis Crestensen citat Johannes Lamsen i Opsneum fore hans hustrw erffgos etc. som han haffuer tagit fra hinder vdi hindes vmyndige ar. Møde i Ribe pa løffuerdag effter letare.

Hans Olsen paa menige almos vegne i Tyslundt citat Grers Matzen och Jes Olsen i Bobull for nogen enge, som the haffue i theres marck met vrette, att møde i Riipe paa løffuerdag.

Per

Per Jesßen i Melby citat Søffrin Hansen i Gelballj for nogen arff, som hand holler hannom for paa syn hustrues vegne, att møde i Riibe nu paa fredag.

Anders Matzen i Asterup och Hans Christensen i Arbeck citat Ebbe 253
Thamßens arffuinge i Queye for en mandbod, som thee talle hannom tiill for, som hand mener met vrette, att møde i Riipe nu paa løffuerdagen.

Søffren Jensen i Liildal citat Hans Jensen i Hyllersløff for noget arff, som hannom er tiilfalden och hand holder hannom fore met vrete, att møde i Waarde.

Anders Matzen i Astrup citat her Niels sogneprest ibidem for nogen gield hand hannom plygtig er, att møde i Riib paa løffuerdagen.

Mergrete Symensen i Riipe citat her Peder Gommesen, vicarius i Ripe, for et hus, hand haffuer taget fra hinnde, att møde i morgen.

*) Kield Iffuersens arffuinge och Thomes Iffuersens arffuinge och fru Edles arffuinge paa Boulinge citant bispen i Riibe fore arff, som hand haffuer hoes seg och holder thennom fore.

Kield Iffuersens arffuinge citant bispen i Riibe fore hand thog Boulinge fran Kield Iffuersen emod bisp Hartuigs breff, at møde post prandium.

Christiernn Smed i Howlwad citat her Jens i Prestkier for en eng, som hand bruger vdj kronens marc, at møde met hans atkome her vdj Riibe paa løuerdag.

[Her Willum i Hemmett sogen sogneprest citat Niels Mickelsen i Ringkiøping mett hans tiilhengere, som mett wore och droge i hans gaardt førre end skipper Clement kom ther i landit, och buort toge hues hand haffde, vden alt skyld och brøde, att møde paa Lundenes fredagen, proxima post dominicam judica.]**)

Per Jennssen y Starup eth breff, at han haffuer weret for ko: matt: met eth koning Cristierns, ko: mats olfadhers breff paa then gardth, hand nw wdj boer wdj Starup, ßaa at hans foreldhre haffuer met forbemelt ko: Crestierns tilladelße kiøp(t) samme gardh met all syn tilliggelße paa Staruppe marck oc paa Fretzmarck, ßaa møgit som Mickel Bertelßens retthehet war i for[ne] gord, oc beretthe han, at nogne hans metarffuingh wilde foruelde seg indh paa samme

*) Udstreget er: Alle bisp Hartuigs arffuinge. **) Det Indklamrede er overstreget i Registranten.

gardh

gardh oc samme gardz stoffue at fforhugge, oc ytthermere beretthe, at han haffuer mest och størst part wdi samme gard. Tha effther slyg leylighet, effthert ey maa eller kand tilstedes, sligh bondher ey at maa atskillis, haffuer ko: ma: wndth och tilladit, at forne Per Jenssen oc hans arffuing maa oc skulle haffue, nide, bruge oc beholde forne gardt wdj Starup met all syn tilliggilße paa Starup marck oc Fretz marck, ßaa møget ßom forne Mickell Berteksßens parth oc rettighet war, effther ßom forbemelt ko: Cresterns breff formeldher oc indholdher. Doch ßaa, at han orligen skall giøre oc giffue tiill kronen till Koldinghuss sligh renth oc affgiffth, ßom ther orligen plege aff atgange, thesligt skall han effther xij samffrendhers tycke wdlegge hanss metarffuing skieppe skildh, huess them ther wdinden bør at haffue effther loghen. Doch enghen thennom at hugge eller lade hugge wdj stoffuen, eller noghen samme gardz tilliggilße at atskille, wdhen then ßom paa gordhen sydder. Cum inhibicione. Relator Axel Jwll.

259 Hans Persen i Riibe citat Per Jensen i Skats for en halff. lest molt, som hannd haffuer soldt hannom, och jcke will holle hannom, att møde i Waarde onsdagen post dominicam judica.

Per Hansen i Skanst citat Jens Hansen i Welbeck for nogen skiifft och jaffning epther begges theres søster, som hand jcke will lade hannom fylge syn anpart i samme arff, att møde i Waarde tisdagen post judica søndag.

Karyne Storms i Wandel citat Knudt Olsen i Lym for en gaardt, som hand haffuer stedtt fran hynde, som hun selff haffuer opbygt, att møde i Waarde tisdagen post judica.

Jdem en steffning offuer Per Jbßen i Orbeck for nogen anpart, som hinde tiilkommer i en gaard, och giør hynde hinder paa, att møde samme stedt och dag.

Jep Matzen i Tøstby citat Per Jbsen i Orbeck for en anpart, som hand haffuer i en gaardt, och handt gør hannom hinder paa, att møde samme dag.

Jyrgen Persen i Smystrup steffner Per Jbsen i Orbeck for att hans frende slo hans fader ehiel, och hand ey haffuer bøt hannom, att møde i Waarde samme dag.

Jdem citat Hans Persen i Forderup for att hand jcke haffuer bøt hans fader, som hans frende ehiel slog, att møde i Waarde samme dag.

Chresten Persen i Raffning citat raffnsneffninger i Torildherrit fore et raffn,

raffn, som the swore Iwll Nielsen och Christen Hansen quit fore, fore noget hes, som the toge aff toffte maye, att møde i Waarde samme dag.

Appolone Søffrinsdatter citat Oluff Persen i Tusbøll fore hindes og hindes søster arff och eye, som hand bruger emodt theres mynde met vrette, att møde i Riibe paa fredagen.

Suendt Persen i Orup ett riidbreff tiill Jep Friis, Erick Skram tiill Hastropp, Hans Stygge paa Sylckeborg, Rasmus Skade tiill Reffzstrup, Pallj Bang tiill Hennegaardt, Jyrgen Myckelsen i Bøgballøø, Knudt Ibsen i Hornstrup, Per Ibsen i Thørring och Per Bangh i Daffding, att the skulle riide, grandske och forfare, om sandmendt i Hammerumherret haffue giort ret marckeskell emellom Frølundt marck och Nyboker marck, emellom Frølund marck och Tymersmandsbusk marck, och emellem Frølundt marck och Gellerup marck, saa thet bør att vere vidt magt eller ey. Och om ther findes nogen sand byggestedt, enthen paa Nyboker marck eller Tymermandsbusk marck, eller ey. Datum Riibe 4[ta] feria post letare anno etc. mdxxxvij. Relator Per Ebbesen paa Lundenes.

Maryne Nielskwne vdj Riibe citat Lang Lauritsen, borgemester ibidem, for hellig korsshus her i byen, som hand i forsuar haffuer, att møde paa fredagen i Riibe met syne beuisninger.

Jahan Jenskwne, paa hindes husbondes vegne, steffuer mester Gundj Lange, for hand haffuer ladit hannom forbelle for syn skat och skyldt aff syn gaardt, som hand tiilforne haffde giffuit mester Poel Andersen, cantor i Riibe, att møde paa løffuerdagen nestkommendes.

Mats Nelsen y Brambrup citat Jep Persen y Fierup for eth indfførßell, han haffuer giurdt wdj then gardh, Elße Poffuels wdj boer, met wret, at møde her paa søndag.

Idem citat Benit Esbernsen y Egholt for en tofft, han haffuer fran ... hannom met wret, at møde løgerdag her y byen.

En befalning tiill Otthe Guldenstierne, Suend Persen vdj Orum, Loduig Olffen paa Palsgaardt, Iffuer Skeell ibidem, Henrick Wind vdj Rundzhaffue, nobiles, Jørgen Mickelsen i Bøgballj, Aslew i Hwering, Berthel Seuerensen i Grunde, Mickell Jensen i Slaptrup, the skulle riide emellom Olsted marck och Aldom marck, och forfare, om sandmend haffue giordt ther rett marckeskell, och om thet grimetræ, som affhuggen bleff mellom Olstedt marc och Aldam marc,

stodt

stodt rett i marckeskell eller ey, och at the giffue beschreffuit fran thennom etc. Relator Per Ebbesen.

Symen Skreddere i Warde citat Peder Ibsen i Orbeck for noget jordegodts, hand bruger met vrette, som er Symen Skredderes rette arff och eye, at møde vdj Warde.

Hartuig Skram, at ingen deler paa thet hans moders godts och hans eiget och hans sydskendis, som hand er werge till och haffuer vdj were och forswar, alt thend stund hand er vdj ko: mtt: regsse, och vj vger dag ther effther. Relator Knud Guldenstierne.

Jacob Wiibe i Riibe citat kirckeuerge vdj wor frowe i Riibe for nogen jordt och huse her vdj Riibe, the giøre hannom hinder paa, som hand haffuer kiøpt aff moder i Mariager, ad comparendum imorgen.

Jep Jensen i Raffunholt citat Hans Andersen i Ribe fore it pantte breff, som hand haffuer paa en gaardt i Refffinghoffuit, som hører hannom och hans brodre till, at møde i morgen.

Christiernn Ericksen och hans medarffuinge citant Iffuer Kock och Jep Jensen i Rumegh for thend gaardt och godts, som hand haffuer ladit førdt sig vdj, och thennom tillhører, at møde i Holsterbro tisdagen effther palmesøndag.

Hartuig Skram riide breff tiill Mons Iwl i Wilstrup, Jens Tommesen i Holumgaardt, Enwald Iwll i Obierg och Nis Frijs vdj Waskergaardt, nobiles, Nis Laurentsen i Tanderup, Mortten Grøn i Arnhoedt, Marquordt Ericksen i Fastergaardt och Hans Laurentsen i Kergaardt, at the riide paa Skougby marc, nar Hartuig paa esker, och grandske och forfare, om sandmend haffue giordt rett marck skell eller ey, och giffuit beschreffuit etc. Relator Knud Guldenstierne.

Christiern Jensen i Herberge citat hustru Margrethe i Slumstrup och hennes laffue werge fore noget godts, som hun haffuer, ther hannom tilhører och hun holder hannom fore met vrette, som hand siiger, at møde paa Lundenes fredagen nest effther kere søndag.

Idem citat kirckeuerge tiill Siding kircke fore en pantbreff, the haffue paa noget godts liggendes i Bouling herrid, och godset hører for[ne] Christiernn Jensen till, att møde met samme pantebreff samme tiid och stedt.

261 Jens Salmandsen i Lindvig citat Frandts Iffuersen, Nis Clausen i Holm, Thomes

Thomes Stygge i Frøistrup och Nis Lassen i Skongsenge fore noget godts, som the røffuede och thoge nogre mend fran vdj Borie sogun met vrette, at (møde) paa Lundenes ut supra.

Mesther Peder citat mesther Powell Andersen fore nogen skyldsuff, hand haffuer sagdt hannom, och icke holden, at møde i morgen.

Mickell i Skanderup citat skorsneffning i Ansiherridt for nogen jordt, the swore i fald fore hannom met vrette, som hand siiger, at møde i Warde otthensdagen nest effther kere søndag.

Clement Nielssen i Gredstedt citat sognnemend vdj Jernedt sognn fore at the icke haffue giordt koningenn fylleste aff theris kircke kornn, som the skulde vdgiffue ifiordt, at møde her i Riibe paa søndag.

[Idem citat Thomes Schriffuer i Gøringherridt, at møde her samme dag och giffue till kiende fore oss, huor meget korn hand schreff i Jernet sognn at sognnemendene skulde vdgiffue koningen ifiordt.

Idem citat her Jens Marsen at giffue till kiende, huor meget hand schreff aff samme kornn, ther mesther Oluff tilkom *)].

Marine Tygers dotter citat Seby i Hartt met hans metfølgere fore nogen bod, som the vpbare effther Hans Holsts død, at møde i Riibe paa søndag.

En befalning tiill Clawes Albrectsen i Damsgaardt, Christiern Persen i Stubbdrup, Pallj Bang vdj Hennegaardt, Jenwold Iwl i Aabierg, Per Iffuersen i Staby och Peder Hardboo i Nielssby, Niels Lodvigsen i Skoughuse haffuer berett, at Peder Ebbesen haffuer førdt it bøgge ind i Kastbierg marck paa Niels Lodvigsens grund, som hannd siiger, at the strax met thet allerførste forsamble thennom och drage ther paa och forfare och grandske, om thend bygge er satt paa Niels Lodvigsens grund eller och icke, eller om kronen haffuer ther nogen byggestedt, eller och icke, och giffuit beschreffuit fran thennom etc. Relator Knud Persen.

Christiernn Persen i Galthow citat Lauris Nielsen vdj Krarup for en forlowe, som hand met flere loffuede for hannum tiill her Magnus Biilde, och hand icke haffuer hulbet thennum skadesløs, at møde vdj Warde.

*) Det Indklamrede er overstreget i Registranten.

Hans

Hans Persen i Galthow citat Hans Thordsen i Staaunbierg gaardt for en bod, som hand lade vd fore hannom och icke will giøre hannom fyllefte ighen, at møde i Warde.

Christiern Andersen citat Jffuer Kock och Jep Jensen fore hans hustrues arff och eye, hand bruger emod skell, at møde i Warde.

262 Peder Hansen i Welbeck citat Jes Clausen i Lille Anst fore nogen giel, som hand Per Hansen plygtig er, at møde i Waarde paa onsdagen førstkommendes.

Jdem citat Oluff Jepsen i Hyllerop fore gield, hand hannom plygtig er, att møde i Riibe nu paa søndag.

Las Jeppsen i We citat Niels Krag fore ij øgh, som hand sold hannom och icke wil hemele hannom, att møde i Warde onsdagen nestkommendes.

Suendt Nielsen i Riibe citat Jep Christen ibidem for then gaardt, Suendt Nielsen ibor, som Jep Christensen kender seg att haffue dele vdj, met vrette, at møde i morgen.

Gude Bentsen i Hollesкoff citat Fester Søffrensen och Oluff Christenssen for en log, som the gaffue hannom for en sølff sked, met vrette, att møde i Waarde.

Søffren Nielsen i Wilstrup citat Jyrgen Pallesen i Horsløff for en stuudt, som hans fader togh fran hannom met vrette, att møde i Warde paa odensdag met hans loffsmendt etc.

Anders Grawersen citat Joen Jensen i Allerup for en halff gaard i Wilsiø, som hand haffuer kiøpt hans datters børn fran, at møde effther middag.

Eth breff till Klaus Daa om wydh.

Nis Lassen i Skoffsende citat Niels Clausen tiill Holm fore att hand haffuer fest hannom aff syn gaardt mett vrette, att møde i Waarde nu paa otthensdag førstkommendes.

Poell Thamsen i Bøffuel citat Jep Persen i Bøstrup fore hand vandert i hans gordt och ther skiffte hans halff boskap, att møde i Waarde paa onsdagen.

Ciriacus Wisker selff fierde forbelsse breff.

Jep Jwll i Aaedt citat Jes Persen ibidem for hand haffuer fest hannum aff hans gaardt met vrette, at (møde) her i morgen.

Symen Graffuersen i Darum citat mester Jens Waarder fore noget boskaff, som hand holder hannom fore met vrette, att møde i Riibe i morgen.

Christiern Anderssen radmand vdj Riibe citat cappitell ther sammestedts for en gaard, hans faderbroder gaff till capittell for messer och guds thieneste, och att hand haffuer vdj lang tiid giffuet och klage oc kiere, att the møde imorgen paa Riiper radhus for her Jehan Randtzow ridder och borgemester och raadt.

Idem Christiern Anderssen oc Christiern Kremmer ibidem citant frwe Bodiildt till Herridtzkieer for thend æng, hwn haffuer sagd hannom aff, som hand nogen tiidt hagd haffuer, att møde vdj Varde oensdag effther judica.

Olborg Gundisdatter citat Morten Mattissen och Per Nielsen i Fannø for nogen tiilltalle, som hun haffuer tiill thennom, for nogen skiiffte och arff, att møde i Waarde nu odensdagen nestkommendes.

Nis Persen i Hygum citat Nis Ibsen i Brøsbul for en anpart, som Nis Persen tilkommer i then gaard, Nis Ibsen i bor, och hand giør hannom hinder paa, at møde i Bryndom nu paa mandagen førstkommendes.

Oluff Pallissen i Ostrup citat Hans Cristenssen i Gesthen for ij otting iorde, han bruger emodt hans mynde mett vrett, att møde vdj Varde paa otthensdag.

Las Jenssen i Bøle citat Clemen Cristenssen i Staffning, att møde vdj 263
Ringkøbing, for han haffuer locken hans datther.

Thomes Nielsen i Vestersogen citat sandemen aff Vesterwiigbierck, Las Perssen i Orlumgardt, Moris Hanssen i Handrop, Oluff Jenssen i Villegardt, Mattis Jude i Astorp, sandemendt, for the suore hannom tog offuer, emodt wor herre faders ko: Fredericks dombreff, han bød seg vdj rette mett, oc then ick imotte nyde, att møde vdj Tiistedt etc.

Thomes Nielssen citat Oluff Snedicker, Christen Jenssen i Vilsted, Seueren Scriffuer i Vesteruig, Seueren Lauritssen ibidem, Mogens Cristenssen i Aggergarde, Nis Harboo, Per Cristenssen i Vesteruig, Per Terckelssen, att møde vdj Tistedt, for the yndfore vdj hans gardt oc gotz och giøre hannom offuerlast oc (tog) hans gotz fra, emod ko^e: Fredericks wor herre faders dom oc rett, oc giørde hannom offuerualdt oc wrett emodt konings beskermels breff.

Jens

Jens Nielssen i Løng citat ransneffning i Reffsherrett for en tog, the hannom offuer suore mett wrett, for hand schulle haffue røffuett Peder Mickelssen i Estrop, then tiid han bleff slagett, att møde i Tiistedt.

Oluff Ows citat Enuold Jenssen, som vor prouesthens foged vdj Vesternig, for han røffuede hannom syn skiib oc goz fraa, oc haffde ther ingen mandz befaling paa, att møde vdj Tiistedt.

Peder Doctor oc Peder Anderssen i Ribe citant Cristiern Anderssen i Ribe, at møde vdj Ripe kiere søndag, for theris skib bleff thennom fraa taget vdj Grøninger landt for hans gield, han ther war bortt plichtug.

Juer Rask citat Frantz Matzen vdj Horne, att møde vdj Holstebroff for then gardt, han vdj boer oc besiidder, emodt hans mynde.

Sørre Christens i Mølby haffuer beret for ko: mt:, att then tidt, then slagt wore fore Waarde och siiden then tiidt, her Johan Rantzow haffde giffuet thennom leyde, tha tog Anders Skell ij øxen fran hynde. Thij beder ko: mat: hannom och vill, att epther thij the hagde leyde och hand siden tog samme øxen fran hynde, att hand giffuer hynde thennom egen etc.

Peder Jensen, slots scriffuer paa Nykiøping, presentats paa Ydersliorp kyrcke och sogen ad futuram reformationem. Relator Knudt Gyldenstern.

Jens Bagge i Brenholm citat abbeden aff Twisclosker och Christen Munck i Skørrum fore en breff, som biscop Mws gaff Jens Bagge och hans søskynde paa nogen sølffskede och ellers andet sølff, att møde i Holstebro.

Jens Lundt, borger i Riibe, et siøbreff tiill Dantzig, Riigh eller Reffwell.

Per Jesßen ibidem et siøbreff till Dantzigk, Riig eller Reffuell. Relator Claues Zestede.

Jørgen Jensen i Halttrup skall haffue liiffs breff paa hans gaardt, som hand nu vdj boer vdj Halttrup.

34 Thette eptherne schulle the rette thennom epther att haffue tiill huertt maltidt, som schulle holle ko: mt:

Ferss kokødt . . . . . . ij oxekrop
Faare kroppe . . . . . . viij
Hønns xxx

Saltet

Saltet fisk . . . . j t^ne^
Thør kabbelow xxx
Thørre flønder . . . . . . iij^c^
Thør huillinger . . . . . iij^c^
Salthit siild . . . . j t^ne^
Smør . . . . j fierding t^ne^
Flesk . . . . x sider
Øll . . . . xl t^ner^
c t^er^ haffwre.

Ther tiill fersk fisk, egh, løgh, gryn, liwff och brødt saa møget som behoff gøres dag och nat.

Staldrom, høø, strafoder tiill iij^c^ xxx heste.

Koninglig mts: tog ind vdj Nørjutlandt.

Fran Riibe paa mandagen nest epter søndagen judica oc ligge natt vdj Bryndom tiill her Hanßes, oc ther schall Niels Lange holde hans naade mett presterners hielp j natt.

Fran Bryndom om tiisdagen ther epther oc tiill Varde, ther holder byen ko: mt: j natt.

Och om odensdagen fortøffuir ko: mt: ther wdtoffuer, oc holdir Erick Krumbige hans naade j natt aff Vesterherrett.

Om torsdagen fran Waarde oc tiill Lunde, ther holder her Mogens Bilde ko: mt: j natt aff Nørherrett oc Østerherrett.

Om fredagen ther epther ther fran oc tiill Lundenes, ther holder Per Ebbesen aff lenett j natt.

Om leffuerdagen ther fran oc tiill Ringkiøping, ther holder byen en natt.

Palm søndag ther aff oc tiill Vldborg eller Thym, ther holder her Jahan Randtzow j natt aff Hingherrett oc Vldborgh herrett.

Om mandagen ther aff oc tiill Holstebroff, ther fortøffuer ko: mt: vdj ij natther och byen holder j natt.

Item abbedenn af Twiiscloster holder ko: mt: then anden natt.

Om othensdagen ther fran oc tiill Lemwiig, ther fortøffuer ko^e^ mt: vdj ij natther oc byen holder j natt.

Oc Mogens Munck om anden natt aff Vandfolck herrett.

Om lang fredag ther aff oc tiill Westernigcloster, ther fortiiffuer ko: mt: tiill om mandagen vdj paasche, oc ther holder abeden fran fridag afften oc tiill paaske affthen tiill afften maltidt.

Oc Gabriel Gildensterne ther sammestedts holder ko: mt: tiill marne maltiidt om paaske dag oc afften maltiid, oc anden dag paaske tiill morgen maltiidt aff Orwm leen.

Om tredie dag paaske ther aff oc tiill Tiistedt, ther holder bien mett the thieners hielp, som ligge tiill biscopgaarden, j natt.

Om onsdagen ther aff oc tiill her Anders Christenßens paa Hannes, ther holder her Pribiørn aff siit leen.

Om torsdagen ther aff oc tiill Lerup hoss presten, ther schulle bynderen oc menige almoe vdj Hanherrit giøre gengerdt oc holde ko: mt: j natt.

265 Wendsißell om natleger, som her Offue haffuer at lade bestille.

Item om fredagen epther paaske fran Aagordt och tiill Ingstrup prestegordt, ther sticker Erick Banner aff alle krone, stygtens och closterens bynder och tienere ko: mt: vnderholling fredaget afften tiill afften maltid och løffuerdagen morgen tiill morgen moltidt. Och schal Erick eller hans foget bestille iij^c vogne att vere ther tiill stede samme fredaget afften tiill Børlom.

Om løffuerdagen fran Ingstrop och till Børglom.

Aalleborg.

Vdtaff Vendsyßell oc tiill Aalleborg ther holder byen ij natther.
Item her Offue aff Aastrup leen ij natther.
Idem aff Wreløcloster j natt.
Gabriel Gyllenstern aff Hundzløffcloster j natt.
Aff Aalleborg slott iiij natther.

Testrop.

Fran Aalleborg tiill Testrop ther holder her Priitbiørn ko: mt: j nat aff Rinkherritt.

Wiiborg natholdt.

Fran Testrop och tiill Wiiborg.
Wiiborg by ij netter.
Her Priitbiørn aff Hitzherrit och Lyusgordherrit j nat.
Iffuer Skell aff Otzlocloster j nat.
Christoffer Roßen(krands) aff Skiern aff syne herrether ij netter.
Aff Skiffue leen j nat.
Mogens Kaas aff Stubbercloster j nat.
Widskyldt closter j nat.
Emcloster j nat.
Worecloster j nat.
Twikum closter j nat. Frue Soffy.

Allingcloster

Allingcloster j nat.
Ringcloster j nat.
Scti. Hans closter i Horßens j nat.
Bygholm leen j nat.
Will ko: mt: lenger fortøffue i Wiborg, thaa kand hans naade haffue vnderholling aff Hald.
Fran Wiborg tiill Marriagger, ther holder abbedisße ko: mt: vdj ij netter.

Randers. 266
Ther holder byen ko: mt: j nat.
Aff Torup leen j nat.
Her Jochim Lycke aff Østrup leen j nat.
Aff Rogßøherrit j nat.

Kalløø.
Ther holder Erick Banner ko: mt: saa lenge hans naade vill ligge ther.

Tiill alle kiøpstederne offuer alt Jutlandt, att the skicke en borgemester och ij raadmendt till Wiborg, xiiij dage nest epther paske førstkommendes, eller och nogre faa dage ther vdtoffuer, met theres pryuilegier och fuldmagt paa alle theres vegne.

Riibe, Kolding, Wedle, Horßens, Aarhus, Gryndow, Waarde, Ebbeltoffte, Randers, Ringkiøping, Wiiborg, Marriagger, Holstebro, Tystedt, Nykiøping i Morss, Aalleborg, Hoffbro, Høring, Skaffwen, Sæby, Skiiffue.

Seuerin Knudsen i Lilleballj citat Seurin Lassen i Krarup for nogen tiltall, som hand haffuer till hannom, fore noger arff, som hand holder hannum fore met vrette, emod thend dom, som hand haffuer ther paa aff herritz thing, at møde i morgen her vdj Warde etc.

Anne Grawer.

Helße etther oss elsk[e] Pedher Ebbessen wor man oc rad oc embitzman paa 267
wortt slott Lunnenes, Jørgen Skoffgard, Klaus Albritsen, Henrick Wynd, wore mend oc thienere, Cristiern Perssen fagit oc tholler y Koldingh, oc Knud Skriffuer radman ibidem, Mats Nelsen borgemester y Wedell, oc Nels Findssen radmand ibidem, Per Fynbaa borgemester y Medelffar oc Per Knudsen radman ibidem, Jørgen Mickelsen y Bøgeballe herritzfagit i Nøruangs herrit, oc Lass Eyssen herritzfagit i Thørrildherrit, k[e]: met gud oc wor nade. Widher, at nw her paa vort rettherttyng wdj Warde, ware skyckit Jes Ybssen y Jellyng y Holmyndzherrit,

herrit, Soffueren Nelsen y Wilstrup y Bruske herrit, Jørgen Jenssen y Herritzløff, om trette, thennom emellom war om jen oxe, en haffde y then andens were wydkiend, tha framlagde the paa alle syder mange breffue, tyngswynde och loffuitzbreffue, eblant huilcke mange fantis at uere klarligen emodh huer andre. Thy bedher wij etther, beffaler oc fuldmacth giffuer, aty paa eth beleylige stedh etther forsamler, for etther y retthe kalle alle parthene, ßom samme wynde haffue thagit och wwndit oc wdgiffuit, at møde for ether met samme oxe, at udgranske oc forffare hues leylighet ther om er, oc huilcke wynde sandingen ere oc bør at uere wyd macth, oc huilcke ther falske ere oc bør at ffeldis, at i giffue fraa etter beskreffuit, hues i ther forffarendes wordher, oc ther ßom nogne aff etther fore lofflige forffald ycke kan til stede were, tha skulle the andre tiill stede møde, haffue fuldmact at thage andre wwildige domere y samme sted, at udh granske oc fuldtgiøre samme thenne wor beffalingh. Bedendes oc biudendes etther paa alle sydher, ßom samme wynde haffue thaget, wwndit oc wdgiffuit, oc samme sag anrørendes ere, atj møde for for^ne^ domere oc gode mendh nar och huor the etther tilsigendes wordher, at hende oc giøre hues ther om loff oc reth err. Datum etc.

Eth breff tiill herritzffagitthen y Anstherrit.

Wydh, at wij sende theg eth laffuheffdtz breff, ßom Thomes Persen y Gesyng haffuer giurdt paa en otthing jord paa Gesyng marc, ßom nw er sagd y ffald huoff off oc wort elsk^e^ Danemarcks riges rad, her hoff off tilstede. Thy bede wij teg oc biude, at tw met thet aller fürste paa wore wegne hendher indmaner oc wpberer aff for^ne^ Thomes Perssen oc the andre, ßom met hannom swor och samme lagheffd giurde, theris brøde oc faldsmall effther theris effne oc formuge oc saghens leylighet, oc sydhen giøre off eller wore rentmestere ther paa regenskaff. Her wyd ath retthe teg effther.

268 Eth breff tiill N lensmand wdj N.

Wydh, at wij nw sende oc forskicke tegh nogne tyngs wynde, wdgiffuit paa N tyng, om tretthe oc dele N oc N er emellom, oc haffue wij met wort elsk^e^ Danemarcks riges raad, her huoff off till stede, fwndit oc fforffarit thennom at uere klarligen emod huer andre falskligen wdgiffuit. Thy bede wij teg oc wille, at tw met thet allerførste thaghendes till teg wor herritz ffagith wdj for^ne^ N herrit oc flere acthe oc wwildige dannemend, ßom aff samme sags leylighet wydh at syge, at udgranske oc forffare hues leylighet ther om er, oc huylcke aff thennom retfferdeligen ere wdgiffuit oc bør at uere wyd macth, oc huilcke falskligen er wdgiffuit oc bør at ffeldis, at tw thaa hendher indmaner oc wpberer thens partz, ßom fyndes wret at uere, oc the ßom løgen haffue wwndit theris brøde oc faldsmoell

faldsmoell effther theres effne oc formuge oc sagens leylighet, och syden at giøre off eller wor rentmester godh rede reghenskab, oc lad thet engen lunde.

Lauris Nielsen y Krarup citat her Moghens Bilde, berettendes, at nogen tid effther thette wploff, then stund han war huoff off om nogne hans erende at uerffue, tha loedh hand thage halff hans boeslod for rømningsmand etc., at hand eller hans wiße bud mødher wdj Wyborg, først ko: ma: tidt komendes wordher.

Margrethe Crestiernsdatter citat Per Andherssen y Paepgaard for hand haffuer hende belegit oc ey haffuer holdit hues han hende loffuit, at møde paa Lundesnes y morgen.

Elßøe Stremis citat Cristiern Ybsen y Roenskoff for han wille hende wdtsette aff hennes gard wfforbrøt, at møde y Ryngkiøping søndag.

Hans Persen citat Hans Thordsen for en boed, han paa hans oc hans broders wegne haffuer wdloffuit, oc ick han will holde hannom skadeløff, at møde y Wiborg, først ko: m: tit komendes wordher.

Semen Eyssen citat Morten Persens arffuinge y Jostbeck for nogit goz, han solde hannom oc ycke holt samme kiøb, at møde (i) Wiborg.

Bestedt Perssen oc syne mett arffuinge i Byndesbøll citant Jens Mickelssen 269
vdj Bercke for ij støcker enge, som ligger tiill en gardt kalles Hamrum, att møde vdj Holstebruff.

Niels Lauritsen i Tanderup et riide breff tiill Jens Thomsen tiill Holmgardt, Mogens Jwll tiill Wstrup, Jenwold Jwll tiill Aaberg, Per Juersen tiill Padberge, Niels Glambeck tiill Suensholm, Jens Mogensen till Syndingardt, Niels Clausen till Holmgardt, nobiles, Pouell Jbsen i Alkersiig och Niels Jensen i Orskow, att ride om sandmen tog i Hammerumherrit giorde i Momoße. Om samme tog er saa loglig giort, saa thet bør att were vidt magt eller ey. Relator Per Ebbesen.

Enwolt Jwll tiill Aberg et riide breff tiill Jens Tomsen tiill Holmgardt, Mogens Jwll tiill Wstrop, Jacob Bogensen, Chresten Fassy, Niels Glambeck, Per Juerssen och Pallj Bangh nobiles, Anders Jepsen i Traberg, Povel i Alckersiigh, Las Trudsen oc Oluff Symensen, att sandmendt i Bldboherrit haffue giort

giort marckeskell emellom Troldtofft marck oc Strasøø, att the grandske om ther findes ret marckeskel eller ey. Relator Jyrgen Quitzow riigens canceller.

Mogens Jwll et riide breff tiill Per Ebbesen, Jens Tomsen, Christen Stygge, Per Jversen, Niels Glambeck, Niels Lauritsen i Tandrop, Mo(r)ten Grøn, Marquordt Ericsen, nobiles, Anders Jepsen i Trabierg herritzfoget i Gigeneherrit, Oluff Symensen herritzfoget i Vldbo(r)herrit, att sandmenden vdj Hammerumherrit haffue giort vret marckeskel emellom Ore gaardt och Ore preste-gaardt om the enge, som kyrcken haffuer i Oregards marck. Relator Knudt Gyldenstern.

Oluff Anderssen vdj Sneberg citat Peder Jude foged paa Lunnenes, for han greb hannom vdj hanss huss oc bandtt hannom, vdden skyld oc brøde, oc satte hannom vdj stocke oc jern, att møde vdj Viborg.

[Idem citat Cristen Jenssen i Mwnckgard, Jes Nielssen i Albeck, Grers Nielssen i Albeck, Nis Jenssen i Sneberg by, Cresten Suenssen i Kiersgardt, Seueren Fiisker, Seueren Grerssen oc Nis Cristenssen, att vindne for wor naad[e] herre huorledes att han bleff paa greben, att legligheb begaff seg, then tiid hannom then trette bleff paa førdt vdj Sneberg kircke. Att møde vdj Viborg eodem tempore.] *)

Jørgen Perssen vdj Røehaffue paa hans hustrues vegne citatt Moris Matzen for kleder, sølff oc penning, han haffuer tagett fraa hans hustrue, att møde Vibergie feria 3[a] post aduentum regis, syden her Johan haffuede gyett leyde.

Idem causa vroris citat Hans Jenssen for sølffue penninde oc kleder oc hues andet han skuller hannom fore, att møde die et loco.

Idem causa vroris citat Seueren Yde for sølffue oc penning oc kleder oc hues andett the kan hannom offuer beuise, att møde die et loco.

Idem propria causa citat Frantz Jverssen oc hans suenne for han tog en foell fraa hannom oc riide tøg, att møde die loco vt supra, effther her Johan Rantzow giffuer leyde.

Crestiern Christiernsen vdj Quistgardt paa hans søsters vegne citat Skaris Karlssen i Offuergardt, for han haffuer dreffuett henne fraa seg, oc haffde ett barn mett henne, oc haffuer tagett then ynd for ett egte kune barn, oc logde att annamme henne tiill egte. Att møde vdj Lemuig lang fredag.

*) Det Indklammede overstreget.

Mickell

Mickell Morthenssen i Frøske citat Nis Laurissen i Løderup for en anpartt 270 vdj then gaardt han i boer oc ey viille hannom ther aff fullest giøre, oc citatt xij sammefrender, som haffde befalning thet wdt att granske oc ey viille giøre ko: Fredericks befaling fuldt. Att møde vdj Tiistet feria 4[ta] pascatis.

Prouest Swend citat Niels Frøst, Cristiern Frøst, Anders Frøst i Tofftum oc Per Frøst, att kundgiøre, huorledes Oluff Dus bestiillett seg emodt thennom, oc skadde thennom theres penning aff for nogen søg, the tog her vdj closterett. Att møde her immediate post lectas literas.

Oluff Perssen i Estrup citat Jens Nielssen i Lionge oc hans loffs mendt for nogen penning, han loffuede hannom oc hans brødere for theris fader, oc hues andett han kan skulle hannom mett rette, att møde vdj Westeruig feria 2ª.

Axiill Perssen i Tiistedtt citat Trogels Gregerssen ibidem for en gardt, som han vdj boer, som hans oldefader tiillhørde, oc holder hannom oc hans met arffuinge for met vrett, att møde vdj Aagardtt torsdag.

Eth breff, at Jenwold Stygge tiill Twodbøll haffuer bereth for ko: mt:, at hand sydhen furst han finge for[ne] wor oc stygthens gardt Twodbøl wdj forlening aff Niels Stygge, tha haffuer han paa stygtens wegne haffdth en jordh, ßom kalles Trebholm oc Speringholm, wdj syn rolige heffdth oc brugh, oc er for[ne] gordz retthe tilliggilße, oc beklagher han, at nogne wore embitzmend oc andre giør hannom hyndher oc tretthe paa samme jordh oc holme, oc nw nogen stacken tidth, syden thenne feygde oc wprør begøntis, haffue the heffdt oc thagit samme jordh fraa for[ne] gard wdhen all dom oc retthergangh. Tha effther slygh leylighet maa oc skulle for[ne] Jenwold Styge haffue oc beholde samme jordh oc holme ßaa lenge at then bliffuer loffligen affwunden fraa for[ne] gardh Twodbøll. Forbindendes alle wore fogitther oc embitzmend och alle andre, for[ne] Jenwold Stygge heremod paa for[ne] jordh oc holme at hyndre eller hyndre lade, eller wdj nogne made samme jord fraa for[ne] wor oc stygtens gardh at hegne eller fraa thage, wdhen hues nogne kand haffue ther wdj at sige oc met loff oc landz reth ther om ath thale for oss oc wort elsk[e] Danemarcks riges raadh, oc tha gaa ther om ßaa møgit ßom loff oc reth er. Datum. Relator her Jahan Rantzow, ritther, ko: ma: hoffmester wdj Sleßuig oc Holsthen fürstendome.

Danmarcks riiges raadt att forscriffue tiill herredagen vdj Kiøpnehaffn aa 271 sancti Hans dag midtsommer.

Jutlandt.

Her Mogens Gøye ridder. Her Priitbiørn. Her Jochim Lycke. Her Oﬀue

Offue Lunge. Mogens Munck. Erick Banner. Knudt Gyldenstern. Erick Krumdyge.

Siellandt.

Her Oluff Roßenkrants. Her Knudt Rudt.

Skaane.

Her Tygge Krabbe. Her Axel Bragde. Her Holgerdt Ulffstandt. Her Knudt Biilde. Her Axel Ugerup. Her Mogens Gyldenstiern. Her Claues Biilde. Her Claues Podebusk.

Theßße epther[ne] raadt och adell ere forsc[ne] att komme tiill ko: mts: kroning vdj Kiøpnehaffn søndagen nest epther sancti Laurentij dag, mett theres hustruer och jomfruer.

Skaane.

Her Tygge Krabbe. Her Knudt Biilde. Her Claues Podebusk. Her Axel Ugerup. Her Jacop Trolle. Gert Jensen. Knudt Gedde. Kield Bingh. Her Hans Skoffgardt.

Siellandt.

Her Hans Biilde. Her Mattis Ericsen. Her Anders Biilde. Niels Vincentſ[en]. Her Knudt Rudt. Siuordt Grubbe. Christoffer Hack. Claues Ericksen. Marquardt Tymandt. Bassy aff Siørup. Niels Marquardsen. Knudt Ebbesen. Lauris Jensen. Oluff Skinckel. Emick Otsen.

Fynn.

Niels Biild. Myckel Brockenhus. Jyrgen Heningsen. Dyrick Heningsen. Knudt Urne. Jacob Nørby. Jesper Daa. Hans Jensen. Jacop Brochenhus. Reynolt Hederstorp. Anders Emicsen. Knudt Otsen. Niels Sthen. Corfitzs Hardenbierg. Ebbe Munck.

Jutlandt.

Erick Krumdyge. Her Priitbiørn. Mogens Munck. Her Mogens Bilde. Her Jochim Lycke. Jenwold Jwll till Aabergh. Axel Roßenkrants. Eyler Hardenbiergh. Jyrgen Skoffgardt. Lodtuig Munck. Claues Albritzen. Myckel Nielsen. Erick Nielsen. Anders Skeell. Per Skram. Erick Skram. Mandrop Holck. Mogens Jwl till Ustrop. Christen Sommer. Jffuer Friis. Jep Friis. Niels Jenssen. Christopher Roßenkrans. Christopher Krußе. Tomes Galskytte. Offue Persen. Terckel Persen. Glob Krabbe. Lauris Westeny. Christen Fassy. Henrick Stamp.

Smaalandene.

Claues Eggerssen. Her Otte Krumpen. Knudt Gøye. Anders Gøye.

Jyrgen Wensterman. Lauris Knob. Per Falster. Mogens Falster.

Frue Jahan her Age Bragdes. Frue Jngeborg Marquardt Tymans. Frue Gerdrut her Johan Biørnssens. Frue Else Abraham Ericsens. Frue Kyrstyne

styne Karl Bryskes. [Frue Pernille Anders Ebbesens. Frue Mette her Johan Oxes.]*) Frue Jytte Niels Brockes. Frue Kyrstyne her Per Lyckes. Frue Ermegardt her Jørgen Podebuskś. Frue Ide her Mouris Sparres. Frue Margrete Hartuig Andersens. Frue Citzel Anders Jacopsens. Frue Anne her Jehan Brnes Frue Citzel Henning Valckendorps. Frue Helle Per Marswyns. [Frue Saffy Her Albret Ibsens]*).

Thesße epther^{ne} ere tiilscreffne att schulle komme tiill Kiepnehaffn then^{m} søndag nestepther scti. Laurentij dag, tagendes huer thennom theres liiffhest, kørits och thets tilbehør met thennom, att rette thennom epther, att torneyre met ko: mt:. Teslig^{te} huer thennom en god rendehest.

Skaane.

Her Axel Bragde. Her Holgerdt Ulffstandt. Her Mogens Gyldenstern. Her Mourits Olsen. Børge Jensen. [Arildt Jensen. Jep Tordsen]*). Knudt Sparre. Her Claues Biilde. Per Skram.

Siellandt.

Her Oluff Roßenkrants. Erick Matzen. Arild Ulffstand.

Fynn.

Jacop Hardenbiergh. Eyler Rønnow. Claues Daa.

Jutlandt.

Her Mogens Gøye. Erick Banner. Her Offue Lunge. Knudt Gyldenstern. Otte Gyldenstern. Gabriel Gyldenstern. Her Christen Friis. [Jenwold Jensen]*). Iffuer Krabbe. Albret Gøye.

Hoffzinder att komme scti. Hans midsommers dag.

Jenwoldt Jensen. Jens Nielsen. Niels Mogensen. Christoffer Stygge. Niels Axelsen. Lage Bragde. Jens Bragde. Tage Otsen. Jep Tordsen. Jørgen Bragde. Verner Persberger. Mogens Krabbe. Byrge Trolle.

Thesße epther^{ne} fruer er tiilscreffne att were vdj Kiøpnehaffn scti. Hans midsommers dag førstkommendes och tage met thennom flemeske kleder, sylcke, speerlagen och andet, hues ther tiill hør, att smycke fursters och herrers herberger, tesligste stiiffdwgger, sammeledes at drage ko: mt: saall met flamske kleder och andet hues ther tilhører och siden bliffue hoff ko: mt: vdj kroningen och giør thennom glade. etc.

Frue Anne her Tygge Krabbes. Frue Soffy her Axel Bragdes. Frue Anne her Axel Ugerups. Frue Helle her Holgerdt Ulffstandt. Frue Anne her Mogens Gyldensternes. Frue Sophie her Albrets. Frue Dorothe her Knudt Ruds. [Frue Mette her Johan Oxes.]*) Frue Karyne her Henric Knudßens. Frue Citzele

*) Det Indklamrede overstreget.

Erick

Erick Krumbyges. Frue Kyrstyne her Per Lyckes. Frue Pernille Gøyes. Frue Elsze her Hans Skoffgards. Frue Elsze Laxmands tiill Atzerboe.

Tesslig[te] ere alle køpstederne tiillschreffne att schulle forskicke ij theres fuldtmegtige tiill herredagen aff huer kiøpstad vdj Kiøpnehagen scti. Hans midtzommers dag.

273 Hans Jahanssen borger vdj Kolbing haffuer verett her for ko: mt: oc bekendtt, att han er skildug Thomes Smedtt j[c] g. vdj guldtt, att betale halffdielen att posche førstkommendes, och anden ha(l)ffdielen then anden posse ther nest epther, oc ther fore haffuer hannom vdj pantt sett hans huss, iordt, gordtt oc gotz, hand haffuer vdj Kolling oc vdden Kolling. Relator Caspar Fuchs.

[Ett breff tiill burgemester oc raad vdj Horsnes, att ther er en maler vdj theris by, heder Petther Mønick och kand legge guldtt, ath the vfortiffuett hyd skicker hannom oc hans redskap.

Item slig ett breff tiill Riipe, att ther er en heder Claus Lifflender, attj oc skicke hannom hiid vfortiffuett mett syn redtskap.]*).

Item skall forscriffues till alle lensmendt, att the skulle ingthet befatte thennom met sagefald met herre closteres tienere. Dog att the schulle giøre regenskap for hues sagefaldt som the her tiill aff samme herre closters tienere vppeboret haffue.

Her Mattis Oweszenn prouest vdj Randders fick quittantzs paa thette effther[ne] gotzs oc ornementth etc.

Item en sortt hagell aff gilden sticke mett alle syn byhørelsze.

Item en hagell halfftt blaa gyldenstycke och halff grøn damask mett hoffuede lyne, hand lyne, stolæ aff grøn arask oc en sercke.

Item en hagell aff blaa gylden sticke mett alle syn byhørelsze.

Item en hagell aff huitt gylden stycke mett staale handlyne och hoffuelyne aff sardug.

Item en gamell hagell aff røø gylden sticke mett alle syn byhørelsze.

Item en gammell hagell aff grønn gildenstycke mett syn tiilhørelsze for vddenn stoole.

Item ij dalmaticker aff grønn gildensticke bremmett mett blaa sylcke stycke.

Item ij dalmaticker aff gamell røøtt gylden sticke mett sercke, ij stoole oc ij handtt lyne.

*) Det Indklamrede synes at være overstreget i Registranten.

Item j sercke mett blaa gilden sticke oc j hoffuede lyn mett blaa floeelle.

Item ij dalmatycker aff huidtt gyldenn sticke.

Item en brwnn fløelsze hagell mett ett stortt crucifixe met iiij stiene i hoffdeth oc iiij stiene i hoffdelynett mett alle synn byhørelsze.

Item en brwn blomett fløuelsze hagell mett alle syn tiilhørelsze.

Item en grønn fløueske hagell mett alle syn tiillhørelsze. 274

Item en røø blommett fløelske hagell mett syn tiilhørelsze.

Item ij dalmaticker aff bron flouell mett en sercke hoffdelyen oc korde oc then enne for vtthen all byhøring.

Item en blaa blomett fløelske hagell mett hand lyne, en sercke mett sylcky paa, en sylcke stooll oc j lynde.

Item en grønn fløelsk hagell mett serck, hoffde lyne oc lynde.

Item en sortt fløelske hagell mett etth crucifixæ oc j hoffde lyn.

Item ij grøne flouelske hagell mett two sercke och then enne mett arask, mett ij stoole hoffuede lyne oc lynden.

Item en røø hagell aff sylcke stycke mett syn tiilhørelsze.

Item en gamell grønn hagell aff sylcke stycke mett en serck mett sarbug, hoffde lyne mett aarask, stoole, hand lyne oc lynden.

Item ij dalmaticker aff grønn sylcke stycke.

Item en grøn hagell aff sylcke stycke mett syn tiilhørelsze.

Item ij suortte hagell aff sylcke stycke mett theris tiillhørelsze..

Item en gwell setteny hagell mett syn tiilhørelsze.

Item ij alther kleder aff guldtt damask.

Natleger tiill Fynn.

Mandagen nest epther søndagen trinitatis ther holder byen ko: mt: samme nat.

Och schall scriffuis tiill Hederstorp, att hand skicker tydt wildbrad och fersk fisk.

Om anden dagen till Othensze, ther holder Claues Daa ko: mt: i ij netter eller iij.

Och schall forscriffuis till Erick Krumdyge, att ko: mt: will lygge i scti. Hans closter, att han ther fore lader thet tiill pynte.

Item scriffuelsze tiill Niels Lange, att hand holder ko: mt: vdj ij eller iij netter, om behoff giøres, och lader bestille skuder.

Item till Kyrtemynde om skuder at skicke till Nyborg.

Item vdj lige maade tiill Korszøør.

Item vdj lige maade till Skelskøør.

Item

275 Item en scriffuelße tiill Peder Ebbesen, att hand antworder her Offue Biilde hues boe och boskap som er paa stygttens slotte och gaarde vdj Aarhus stygtt och hannom sielff tiilhører, vndtagen hues boe och boskap ßom ther paa vor och hører tiill styget, att hand thet lader bliffue tiilstede, saa ther bliffuer et erlig jnuentarium paa. Sammeledes, att hand lader hannom offueruntworde och hans fuldmegtige fylge ij^c sider slesk, vj lester malt, ij lester rug och iij lester myødt. Teslig[te] haffuer ko: mt: tiilscreffuit alle officialer och fogeder vdj alt Aarhus stygt, att the schulle giøre her Offue Biilde regenskap fore alt vpbørßell, rente och rettighet, som the haffde vpbørit vdj thette aars regenskap, førre end hand bleff paagrebit, vndtagen the fogeder, som all rede haffue giordt regenskap, att hand ther vedt att rette seg epther.

Item ith breff tiill Jacop Rantzow, foget paa Krogen, att hand labher thißße epter[ne] brenghe tiill borgen, ßom er Nielff Tygeßßøns ßøn vtj Alymme, Oluff Nielßßøns y Bendtstruppe och Nielff Lauritzøns vtj Hogenderuppe, och at hand mødher paa fredagh nu først kommendes her vtj Køpnehagen och suare ßame mend tiill hues the haffue hannom vtj ßame sag tiill att tale.

Caspar Fox ith breff, att jnghen befatther eller beuer seg mett noget thet gots eller eyndom, ßom ligger tiill prouestiet vtj Assens, och beßønderligen met Orstet kirckeskoffu.

Item ith tiill herritzfogetthen vtj Baagherrit Nielff Tordßßen, att Oluff Norby fordrister seg tiill, att hugghe vtj Orstedh kircke skoffu, att hand hielper her Jb Matssen ßaa møget ßom ret er tiill tinghe paa Caspar Foxis vegne.

Peder Mogenssen ith pasbort tiill Hellihaffn met fem klippere.

Hans Harrenskuett ett forbelße breff her aff oc tiill Gottorp oc tiillbage egen mett sex wogne.

Anders Schriffuer paa Kiøpnehaffnn en quitantze, att hand haffuer fornøghet ko: mt: paa regenskaffuett thu hundrett fiug oc tiughe jochimsdaler. Relator Jon Warnstorp.

Trolls Lauretzen i Aageruppe ett protectorium for hannom, hustru, børn etc.

Niels Olsen aff Tolrødt och Esbern Nielßen ett breff, saa the erre wenligen

oc

oc well forligt for den mandø etc., oc skall Esbern Nielßen giffue hannom ett hundrett løde march tiill hielp att bøde then hand ehiell slo.

Reynertt Wilsen aff Campen hører boden till. Henrick Proßhor aff Campen hører et toug tiill, som vore pa then bontet koe, som Sander Leylle haffuer, och schall antvorde thennom egen.

Jacop Rantzow citat Mogens Nielsen fore hand twende gange haffuer 216
bekerdt hannom fore ko: mt:, som hand mener met vrette, att møde nu paa mandagen her vdj Kiøpnehaffn.

Nielss Tygissen i Allome schall haffue breff, att hans søn Lass Nielssen schall haffue then gaardh i Allome att brughe mett hans fader for[ne] Nielss Tygissen och tesslig[te] epter hans dødt, dog ßaa att hand schal gøre och giffue tiill kronens slott Krogen hues aarlig rentthe och rettighet ßom ther pleyer aff ßame gaard att gøris och giffuis.

Bertil Knudssen i Westertorp haffuer berett for kong[e]: mtt:, huorledes att hand boer vtj en gaard, huilcken gaardh som en anden bonde haffuer halff parthen vdaff met hannom, och ßame bondhe giør hannom vrett paa ßame gaardh, ßaa hand deler och platze[r] for[ne] Bertil Knudssen och vil driffue hannom vdaff gaarden. Ther for haffuer kong[e]: mtt: vndt hannom en forscrifft tiill her Prebiorn, att hand schall sticke hannom ßaa møgit ßom logh och rett er, att hand icke ittermere haffuer seg for kong[e]: mtt: ther om behoff att beclaghe.

Jøren Wensthermandt en steffning offuer sancte Oluffs alters werghe i Stubbekiøffuing for en gordt, the thoge fran hannom i Aastruppe i greffuens tiidt, att møde tiill herredagen.

Erich Krumedighe ett befallingsbreff.

Her Jøren Perßen i Olderuppe ett protectorium for hannom oc hans kircke.

Ett breff tiill Wobißer, att han annamer Morritz van Herlom mett iiij hesthe, Jøren Gynterberg met ij hesthe oc Klyffuer met j hest wdi borgeleger, epther then schriffuelße hand haffuer fanghet tiilforn.

Erick Krumdicke steffner Tøger Remsnider i Gordzsløff for eth vindesbyrdh, ßom hand vandh met Iffuer Skiell, och for nogle breffue, som hand togh fraa fru Metthe Hartuigs och fick Iffuer Skiel.

Item

Item en steffning offuer Groffuerße Claueffen i Jerløff, att hand schall mødhe och stande hans sandigenn tiill hues hannom vitterligt er om then tretthe emellom Erick Krumbicke och Iffuer Skiell och om the breffue, Tøger Remsnider fick Iffuer Skiel.

177 Item Erick Krumbicke steffner Per Suder i Gardsløff for hues deell ßom hand haffuer hannom tiill att sige for then handlinge, ßom hand vor vtj met Iffuer Skiell then tiid, Tøger Remsnider fick Iffuer Skiell the breffue.

Ett breff tiill Arild Wlstand, att ko: mt: wiill haffue theße tuinde breffuißere Hans Bang oc Lauretz Wendelbo, att [han] ther fore lader thennom komme bispen tiill ors, saa the fange teris hon egen, oc hand ther neruerendis tiilstede er etc.

Henning Fixen en steffning [offuer] her Jøren sognepreſt wdi Steghe, att hand komer sancte Hans dag hidt met syn beuisning paa the gaare, handt haffuer fran hannom.

Her Jøren i Østruppe sogen oc Knudt Nielsen borger i Bouenße en steffning offuer her Jacop Skonning oc her Lauretzs Esbernßen, wicarier i Roskylde, for her Oluff Schriffuers testhament etc.

Theße epth[e] ere tiilschreffue att skulle giøre wogne wd tiill thet slott wdi Malmø, mett skulle oc spaader oc gode stercke hesthe oc føre karle etc.

Sor j wogen. Anuerskoff j wogen. Ringsthet j wogen. Ebelholt j wogen. Eßerom j wogen. Wor frueclosther i Roskyldt j wogen. Klare oc sancte Auns i wogen. Maribo j wogen. Capittell i Roskylde j wogen.

Sckonne.

Herritzuodt ij wogne. Dalby ij vogen. Beckeskoff j wogen. Euetz closther j wogen. Helne kircke j wogen. Bosie j wogen. Fliginde j wogen. Resbyholm j wogen. Aahus j wogen. Lundegaardt j wogen. Capittell i Lund j wogn. Mesther Offue j wogn. Her Hans Skoffgaardt j wogn.

3 Theße epther[e] arbeds karle erre forschreffne aff kiøpstederne.

Malmøø xv. Kiøpnehaffn x. Falsterbo j. Landskrone v. Ystedt v. Trelleborg iij. Lund ij. Waee iiij. Skanør j. Engelholm ij. Tommerope j. Aahus iij.

Laurents Henningsen i Skraasbierg mølle protectorium in generalj forma.

Simen

Simen Voghet van Danske ett breff tiill Landskrone, att the lade hannom følghe hues ther erre, thette hans mercke staar paa.

Hans Gloffmandt ij, Claus Weghacke j coppell hesthe wnder otte g[ulden].

Niels Giorßen, Christoffer Hanßenn.

Jahanne Oluffs datther i Malmø en steffning offuer Oluff Madtßen oc Jens Fetallie i Fogedeby for hindes tiennesthe løn, ther hun tientte her Per Madßen i Roskyldt, oc en ko, han tog fran hinde, att møde fredagen epther sancte Hans dag.

Hermen Blanckebüle, Jahan Roede och Phillippus van Oldbendorp met en dreng, schulle haffue ith pasbordt fore seg och fyre hestte, huoer som thee snarestte kunde komme heer aff och indt vtj Tydtskelandt.

Cornelius van Amssfordt.

Tydske hoffzinders borgeleye. 273

	Kon: mts: heste Drotningens heste Bommelbergs heste Joen van Warnstruppes heste	Kiøpnehaffn slott.
	Vogen heste	koningens gaardt i Roskilde.
Bryske.	Otte vam Dam iiij heste Henrick Rantzow iiij heste Frederick Ramyn iiij heste.	vdj Soer.
Bryske.	Preen iiij heste Breyde Rantzow iij heste Bastian Wedell	Andtwordskoff.
	Thymme Skranby ij heste Jyrgen Swab ij heste	Ringstedt closter.
	Aske van Werden iiij heste	tiill Esserom.
Vrne.	Hans van Buckwolde ij heste Claues Poguisk ij heste Møllendrop ij heste	Ebbeholt.
	Thomas Sture iiij heste	tiill Solth.
Lycke.	Henrick Blome vj heste [Jahan Blome ij]*)	Woringborg.

*) Det Indklamrede er overstreget.

Henrick

Holck.	Henrick Thiide iiij heste Mourits Rantzow ij	Kallingborg.
Lycke.	Mourits van Herling iiij heste Jyrgen Gynterberg ij Klyuer j hest	Dragsholm.

Danske hoffzinder borgeleye.

Lycke.	Jyrgen Bragde iiij heste Greræ Jensen iiij heste	Dalby closter.
Holck.	Wærner Persberg iiij heste [Mogens Krabbe iiij heste]*)	Herritzuadtcloster.
	Jens Bragde iiij heste	tiill Beckeskow.
Brne.	Tage Otsen Aascloster.	

Elne Knudßenn[s] i Windegaardt en steffning offuer her Mads Erichßen, Jens Knudßen i Gerskøff, Oghe i Limarch oc Søffren Mickelsen Lundsgaardt, Lauritz Marquorßen i Windegaard, at hand taller hinde tiill for hans gods, greffuen tog etc. att møde nu paa torsdag.

Magens We en steffning offuer her Niels Hallenssar, schriffuer paa Fliginde, fore thuo gaarde, hand holler hannom faare met wrette, then enne i Legrett, then anden i Tostorp, att møde nu paa Tisdag.

Søffren Knudßen en Steffning.

250 Menige almoe vdj Høysogen en befalling tiill her Holgerdt Vlffstandt, her Hans Skoffgardt, Knudt Lauritsen, Oluff Jensen, Axell Andersen, Tage Otsen, nobiles, Age Knudzen i Bollestet, Asmwnd ibidem, Per Mychelsen, Gudmwnd i Gunnerop, Jøß Nielsen i Ebervp och Troels Bentsen i Herslom, att ther er trette emellom thennom och Jacop Ged om en skougsdell, som Høigemendt haffue breff paa och hand formener thennom, att the kalle thennom sammen i rette och skille thennom at met rette. Sameledes mwe samme Høysmendt hugge friit i samme skoug paa theres egen grundt till skellighed, saa lenge samme sag haffuer verit indhe for samme befalingmendt och atskildt met rette.

Tiill Engelholms borgere, att menige eyermendt i sønden omkring theres by

*) Det Indklamrede er udstreget.

by boendes haffue beclaget fore ko: mt:, huorledes att the bruge theres fegang for langdt offuer aaen ydermere end koning Fredericks breff ther paa lyder, thennom tiill skade och tranghet. Och haffuer ko: mt: ther fore befallet Per Skram att besigtige thet, att the ther fore icke bruge nogen ydermere fedrifft end koning Frederiks breff vdtuißer och rette thennom epther then forligelße, som Per Skram met thennom giørendes vorder.

Niels Tøgesen ith beskermelße breff.

Ith breff tiill borgemesther och raad vdj Helsingborg, att nar her Trygge Krabbe skicker tiill thennom en skyffue, som kon: mat: skall haffue, att the tha strax framskicker then tiill Køpnehaffnn mett en baad.

Morthen Perßenn Huinnelort en steffning offuer Anders Jonßen, borger wdi Stede*), for en arff epther Elline Staffens, som døde wdi Nestuedt, att hand møde wdi Nestuedt for borgmesther oc raadt nu paa fredag, wnder sagens fortabelße tiill ko. mt.

Tiill Jutlandt om honning, tesligᵉ tiill Fyn.

Tiill slottene och regenskaffs gaarde om gryder oc kielle.

Om liußestager, som mand kand wphenghe mett viij eller x liuff.

Hinrick ith forbelße breff att reigse natt och dag postwise ind tiill Gottorp.

Lauers Jenßen i Ordingborg en forschrifft tiill borgemester oc raadmen i Riffue, att the fli hannom rett offuer theris byschriffuer Mads Schriffue for j lest salt, hand fich aff hannom.

Item ith breff tiill her Claus vdj Roskildtt, att (han) antuorder thenne Bl
breffuiser Hans Snedicker 1 g. vdj myntth.

Item Haulßøø, Grymstrupp och Skerbinghe mend citant Strølille och Strømagle mendh for etth woldh, ßom the giordhe thennom mett etth gierdhe, ßom the brødhe aff wedh Strølille mølle, att møde her paa Køpnehagens slott tiisdagen først kommendes.

Her Hans Skonning i Slaslundt ett protectorium for hans person in communi forma.

Her

*) Formodentlig Stege.

Her Mads Erichßenn en steffning offuer Saxkiøping borgere for hans gods, att møde sancte Knud konnings dag.

Jomfru Birritte Oxes datther en steffning offuer fru Mette her Johan Oxes for hindes ferne, nu om otte dage etc. Relator Knudt Gyldenstern.

Jahanne Michils i Skielskør en steffning offuer Per Anderßenn oc Jens Lauretßen for nogett klæde.

Niels Bringhe i Skotsbølle i Laalant ett protectorium for hannom, hans hustru, børn, hion etc.

Fru Anne Claus Hanßens eptherleffuerske i Nestebølle paa Lauent en steffning offuer Jens Jørenßen i Egelycke for nogen wold, hand hinde giortt haffuer paa hindes egen grundt, att møde sancte Knudt konings dag først kommendes.

Jens Storm vdj Magelbi en steffning offuer Jens Perßenn paa Tranekær, Maie Knuds lage werige, for noghet skiffthe epther hindes hustruß (sic) fader, som hun sielff ydermere berette kand, att møde sancte Knudt konnings dag først kommendes.

Chresten Lauritsen i Røbbinge en forscrifft tiill Henrick Rantzow, att hand er wist aff syn gardt och her Jens Nielsen vicarius i Viborg haffuer anset en præst vdj garden till hannom, end dog hand haffuer giffuet the xxiiij ℳ till fest.

Mogens Andersen i Halling en schriffuelße till Per Ebbesen, att hand haffuer beclaget seg for ko: mt:, att hand haffuer vest hannom aff syn gardt.

12 Hans Bentsen et breff, att epther thij Myckell Mwle borgemester i Othenße och Gregers Hansen raadmandt nu haffue foruisßet och sagdt goedt till ko: mt: for hannom, saa hand schal vere ko: mt: huld och tro, thaa haffuer ko: mt: aff sønnerlige gunst och naade vndt och tiilladit, att hand maa komme hiem tiill Othenße egen och ther bygge och boe, och haffuer ko: mt: tillgiffuit och ombraget met hannom, hues hand seg her tiill emodt hans ko: mt: forset haffuer.

Niels Hansen i Holtwm haffuer beret for ko: mt:, huorledes att her Anders Bille forbeller hannom och menige eyermendt i forne Holtum for att the schulle haffue hugget vdj hans skoug, och beretter hand, the icke haffuer hugget ydermere end i theres eiget, att Byrre Trolle ther fore tager noger vwildige mendt till seg och grandsker och forfarer, om the haffue huggen paa her Anders Bildes eller ey, och giffuer thet fran seg bescreffuit.

Las

Las Nielßen i Brynby østre en steffning offuer Per Nielßen i Guddum for en hest, hand holler hannom fore mett wrette.

Peder Skram citat Engleholms borgere, at møde her vdj Køpnehaffnn sanctj Laurentii dag met hues beuisning the haffue aff koning Frederick paa then fedrifft paa Skerpinge marck, Sandager marck, Nørrehuarilde marck, Aberup marc oc Bonderup marc.

Her Tyge Krabbe citat eosdem for then fædrifft, the bruge paa Huedholm marc, Wduellinge marc, met vrette, at møde sanctj Laurentij dag.

Peder Guldsmed byfoget vdj Engleholm citat kirckewerge tiill Lunde domkircke for en gaard vdj Landzkrone, som the giøre hannum hinder paa, at møde sanctj Laurentii dag her vdj Kiøpnehaffn.

Tiill tholderen i Helsingør, at hand skyr myn herre iij[c] wognskudt aff thet beste och it stort hundret klapholt aff thet beste.

Peder Torckelsen i Seyelstrop protectorium.

Hans Smedt i Mallmøø citat Michell Olßen i Ullstedt for eth sølff belte, handt haffuer hannom pantßeth, huilcket handt holler hannom fore etc., att møde otthe dage for Laurentij heer vtj Kiøbinhaffnn.

Her Axell Brade schall haffue breff paa thet brygger hus i graabrødre i Ystedt, och maa føre thet huort hand will. 253

Anno 1537 søndagen nest effther Petrj et Paulj vore for samblede en borgemestere och ij borgere aff huer køpstad offwer alt riigheth och tha sambtyckede the k: mt: en sølff skat at fange af huer køpstad, saa stor som then største sølffskat, som the paa en tiid tiilfforn i thenne fegde giuet haue oc haffue the tilfforn paa en tiid giuet som her eptherscreffuit staar, furst: 254

Sielandt.
Kiøge iij[m] lodt
Roskylde ij[m]
Ringsthet ij[c]
Nestuedt iij[m]
Helsingør vij[c]
Holbech ij[c]
Prestøø iij[c]
Slangeruppe j[c]
Wordingborg iiij[c]
Skelskøør j[m]
Nykiøping j[c]
Hedinghe j[c]
Korsøør ij[c]
Slagelße ij[m]
Kalingborg iiij[c]

Laalantt

Laalantt oc Smaalandene.

Nagskoff ij^{m} lodt
Stege ij^{m}
Saxkiøping v^{c}
Nystedt vj^{c}
Nykiøping vj^{c}
Stubbekiøbing vj^{c}
Maribo iiij^{c}.

Fynn.

Ottenße ij^{m}
Rudkiøping ij^{c}
Aßens ij^{c}
Suineborg vj^{c}
Kiertuminde v^{c}
Bogenße iij^{c}
Medelfar ij^{c}
Nyborg ij^{c}.
Foborg ij^{c}

Sckone om sølff.

Helsingborg j^{c}
Landskronne ij^{m}
Lundt ij^{c}
Enggelholm viij^{c}
Lauholm j^{c}
Worbierg viij^{c}
Halstedt j^{m}
Tomervpe ij^{c}
Gaasekill xx
Ystedt ij^{m}
Falsterbo och Skanør } j^{c}
Malmøø
Wæe j^{m}
Aahuss j^{m}
Rotneby vj^{c}
Søllesborg j^{c}
Lyckaa j^{c}
Ausker j^{c}
Semershaffn ij^{c}
Kongsbach xl
Falckenberg j^{c}
Trelleborg ij^{c}

Item schall her Offue Lunge och Iyrgen Persen rentemestere vppbere then siølff skatt aff kiøpsteds mendt vdj Nør Jutlandt och schall were vde inden sancti Myckels dag nestkommendes.

Item och Iyrgen Hennin[g]sen vdh aff kiøpsteder vdj Fynn och Langelandt.

Item mester Anders Glob aff kiøpstederne vdj Sielland, Laaland, Falster och Møen.

Item her Holgerdt Vlffstandt aff kiøpstederne vdj Skaane, Bleging och Listher.

285 Tønnes Askenberg sielff anden ett forbelße breff tiill Nyborg oc siden hid tiillbaghe egen.

Her Anders Bilde en steffning offuer presthen i Holtoff oc alle the andre bynder ther i byen for nogen skoff, the haffue wloffueligen forhuggedt, at møde nu paa tisdag før(st) kommendes, oc slaffuet hans tiennere.

Her Prøbernn Podbvsk iett breff, att ingen skall dele paa thet godts, hand haffuer wdtj were oc forsuar wdtj Nørre Jutland, inden vj vger effther hand kommer fraa thenne herredagh. Relator her Tyge Krabbe marsk.

Karyne

Karyne Nielsdatter, Asle Torildsens hustrue, protectorium till seg, att mwe giffue sig och vere hoss hindes husbunde.

Item eth breff till abbeden aff Soer, att som hand scriffwer kon: ma[att] till, att hand er begerendes att maa forfølge syn sag och diele mett Per Ebbessens thienere etc., saa tillader kon: ma[at]:, att hand samme diele effther logen maa forfølge och wdrette etc. Relator Jehan Friis cancelarius.

Katrine Sirliacus oc Wrsala Axell Nielßens ett pasbort tiill Hadersleff.

Henrich van Dylmen ett pasbortt mett nogre knecte her aff oc tiill Falsther, ther att ligghe wdi borgeleger.

Las Poffuelsen i Gentoffthe en steffning offuer Per Koch, kiellersuen i Knardrup, for en hest, hand haffuer, bonden tiilhør, att møde nu paa løffuerdag.

Stj Pors en steffning offuer Lauers Nielsen i Krarup for nogre pendinge, att møde sancte Oluffs dag.

Stj en steffning offuer Hans Bull i Skierup.

Teße epther[ne] skulle ride mett konnelighe maiestadt. 266

Her Mogens Gyøde mett xx heste. Erich Ericßenn viij heste. Jahann Friiss vj heste. Her Offue Lunghe vj heste. Knudt Perßen vj hesthe. Gabriell Gyldenstiern vj heste. [Jacop Hardenberg iiij heste] *) Laffue Brade iiij hesthe. Jens Brade iiij hesthe. Jep Torßenn vj hesthe. Wernner Persberg iiij. Børie Trolle iiij. Jøren Brade iiij. Otte Henrichßen iiij. Taghe Ottßen iiij. Jens Nielßen iiij. Enduoldt Jenßen iiij. Mogens Krabbe iiij. Her Holger vj. Her Axell Brade vj. Her Mogens Gyldenstherne vj. Her Mauritz Olßen vj. Byrie Jenßen iiij. Her Knudt Rud vj. Greers Jenßen iiij. Jacop Mouritzßen iiij.

Jakom Mølner haffuer berett for k: m:, att hand noger tiid siden forleden solde Per Nielssen, som wor borgemester i Nestuedt, ien lest øll, oc samme Per Nielssen nv dødt oc affgangen er, att k: m: betther oc beffaller borgemester, raadt oc byffogetthen i Nestuedt, att the hielpe hannom till sin bettalingh, saa møgett som rett er.

Jørgen Matssen i Børupe steffner Ericke Krymedighe, for hand lod retthe hans fader Mattis Esbernssen, oc for then gaardt, som Mattis Esbernssen wdtj bode, att møde nv paa tiisdagh nest kommendes.

*) Det Indklamrede er overstreget.

Item et breff tiill Per Ebbesen, huorledes Esky Bilde haffuer beret for kon: matt:, att hand haffuer thaget nogre engj fran hannom met vrett, och ther for beder kon: mtt: och wille, att hand lader Esky igien følge samme engj vbehindret, intiill saa lengj att hand kand sielff were tilstede och sware ther for.

Item ith breff tiill Jep Falck paa Nesbyholm, att hand køber och tager [haffre] vdaff [dem], ßom ligger tiill lennet, ßaa hand skicker ko: mtt: j^m t^er haffre mett thet aller ilig^te och førsthe mueligt er, och lader thet komme hiidh til Køpnehagens slott.

Item ith breff tiill Jørghen Urne paa Lundegaard, att hand skicker hiid thet meste haffre, hand aff sit leen aff sted komme kand.

Sameledes til her Peder Porsß, att hand køber ko: mtt: thuo eller iij^c t^er haffre och skicker hiid met thet allerførste.

287 Her Jiffver Hanssen presentats till Homblett kirky per mortem domini Klementis Klementis.

Her Peder Anderssen presentats till Maglebÿ kirkj per resignationem domini Iварj Hanssen.

Pether Dringelbierigh steffner Per Hallendsffar oc her Eskell vdtj Lundt oc Olandt Gødikssen for nogenn arff, att møde her paa Kiøbnehagen Jachobj apostolj, aar 1537.

Sti Pors ett obstandelße breff paa alt thet gods, hand haffuer vdj Laalandt, alt then stund hand er i rigens forfall etc.

Ett obedt breff tiill alle kirckens oc kronens tiennere, att the huer mett en wogen møde nu paa mandag paa Walby bierg, ther skulle the fanghe ydermere att wide huar.

Tiill the bynder i Holmstrup ett breff.

Her Anders Bilde try breff, thet enne tiill Steghe, Wordingborghe slott oc Dalby closther, att hand fangher sitt gods egen epther recessens lydelße.

En misiff tiill Nykiøping, att hand lader bere en skude tiill noghre baar, saa then ligger aldelis rede nar hannom fangher schriffuelße, oc skall hand icke taghe thennom før hannom tilsigis.

Her

Her Mogens Gyldenstiern ett følle breff tiill Tune oc Skiødebierg lenn wdi wort righe Norge, som i tiilforn giort haffue.

Item ett breff tiill Per Hansen att myn herre haffuer wnt hannom sine len epther ko: Frederichs breffs lydelße, att hand ther faare icke giør hannom hinder paa hues rettighedt hand faar oc haffuer faaedt ther aff.

Bent Bilde en steffning offuer Mogens Marquorßen for nogen rentte, hans broder tog wp paa hans wegne, att møde vincula Petrj.

Her Oluff Rosenkrans ett obstandelße breff paa hans gods i Hallen etc. 255

Pether Willomssen falkefenger iett breff, saa hand maa nyde thet falkeleger wed Borreby oc thet andett wed Helleroye, som hand tillfforn haffde aff bisperne i Lyndt, dogh att hand skall giøre oc giffve ther aff till off oc kronen hyes hand plegede tilffornn att giffve ther aff till bischoperne, oc att hand skall tilbyde ko: mt: hyes falke som hand ther fangendes worder førre hand farer aff landett.

Nyels Mogennßenn steffnner Nyell Hierrickßenn vdj Skoffbølle och alle hans medfyllere, som indtgick vdj Hans Gregorssens huß, som brødt hanns løß och hanns lycke och sloff hannum vdj hiell paa synn seng, och sydenn droge hannum vd paa gadenn och lode hannum ligge paa tridie dag och sydenn førde hannum tyll tyng och lade hannum paa enn stegllе mod log och retth. Sammeledis Per Hansßenn vdj Biereby, Mickell Jenßenn vj Løgetoffte och syden alle the ther ware vdi thett winde, saa hand hadde leffuett siitt liff som enn skalck och enn forreder, och saa Hans Anderßenn, som er herritz fogett boenndes vdj Karlleby, for hand dømde thend døde mand paa enn steyglle.

Jørgenn Wrne iett breff till borgemester oc raadt wdtj Lynndt, att the mett thet allerførste lader opgraffve alle the hoggenn steenn, som ligger nedgraffvene paa sanctj Laurentii kiergordt i Lynd oc thennom skicker till Malmøø.

Item breffve om arbedts karrle till kiøbstederne, effther som the tillforne ere tillschriffne.

Her Peder Rudt presentatz paa Stockemarck kyrcke.

Item er forscreffuitt tiill Gottlandt om siølff skatt vdj saa maade. 259

Att huer mandt, som sidder for huff och gardt, ther paa landit, skall giffue ko: mt: iiij lodt siølff, then rige hielpe then fattige, och skall samme siølff vde

were

were i thet aller senneste fiorten dage nest epther att thette ko: mts: breff bliffuer lest och kundt giort for thennom, och autworder her Henrick Roßenkrants.

Och kom samme breff affstedt met then boyert som løb att Gottlandt epther then kalck.

Jett breff till Marquordt Timand, att som mynn herre haffuer tilfforne tilschriffvett thennom mett theres hustruer oc iomfruer, saa bether k: mt: thennom, att the wisseligen komer, k: mt: will giffve thennom hver iett erende i beffalingh. Claues Egerdtssen.

Per Falster. Erike Matssen aff Elued. Erike Matssen. Jørgen Venstermandt.

Item iett breff till Hederstorp, att k: mt: er wentendes the Heskese sendebud hiid, att hand warer paa thennom wdtj Assens, oc ther entffanger thennom wdtj Assens, oc selff fylger thennom hiid oc skicker thennom wnderholldinghe hiid till byenn.

Item lige sligt et breff till Anders Emekessen.

Appelone, Oluff Smidts i Kiøghe, ett breff tiill herretzfogeden i Rumse herret, att hand hielpper hende saa møghet som rett er.

Erike Kromedige citat Hans Perssen borger i Warde oc hans loffs mendt for ienn loff, hand gaff mett wretthe, att møde otthende dagen nest effther krøningen.

Item Erike citat Povell Grauerssen, att bere windesbyrdt om then loff, Hans Perssen gaff hannom for noger pendinge, att møde same dagh.

290 Thomes Tygssen paa Solt iett breff till Aruedt Wlffstand, att hand lader fylge hannom all then kirke tinde, som faller wdtj Kyng saagenn, dogh att tienden skall indføres wdtj kirke laden wdtj kerffven oc ther skifftthes effther ordinandssens lydellsse.

Item ith breff tiill Henrick Rantzow, saa att Jenss Kier och hans hustru haffue labit beretthe for kong[e] mtt., att Axell Gøye haffuer tagit etth ferghe huff fran thennom, ßom kallis Sebersſundh, atth hand forfarrer om for[ne] Axell Gøye haffuer taget ßame fergestedth fran thennom mett vrett eller ey, och ther ßom hand haffuer ßaa dreffuitt thennom fran theres huff, næring och bieringh, tha bedher kong[e] mtt:, att hand schall fly thennom thet yghen, heller och etth andett boligth, ßom the kundhe besørge thennom theres nering och biering vtj.

Tiill

Tiill thesße epther[ne] leen, clostere och kiøpstederne om nattholb till thesße fremmede herrer och gesticke.

Tiill her Claues paa biscopgarden i Roskyldt. Tiill abbeden aff Ringstedt. Tiill Soor. Andnordskoff. Tiill her Knudt Rudt. Tiill Nyborg. Tiill Nesbyhoffuit.

Item schall Anders Emicksen haffue forbelße breff tiill hertugen aff Lune- 291
borgs heste och folck.

Item schall Eyler Rønnow haffue fordelße breff tiill then hesßesske gesticke, att flye frij vnderholling, gode fordelße met h ste, wogne och anden dell, hues the behoff haffue.

Item Claues Daa och her Knudt schall følge hertugen aff Luneborg och Saxen och.

Her Trudt Wlstand en steffning offuer fru Inger her Wißentius.

Mester Geble iett følge breff till alle the bønder oc tienere, som lygge oc tiene till Munke liffvett closter wdtj Bergenn, hvar som helst the bygge oc boe, att the suare mester Geble etc.

Item iett breff till alle geistlige, prelater, prester oc predicanter wdtj Bergenn stight, saa att ko: mt: haffuer beffalett mester Geble, att were superattendentt offver Bergenn stight, att the ther fore predike thet retthe, renne oc klare gudts ordt, effther som for[ne] mester Geble thennom wndervisendes worder, saa att nar k: mt: selff personligen ther wdj landett kommendes worder, att thaa saa findes, som samme ko: mts: breff wduisßer.

Ett følle breff tiill Ørbech, som tiilforn laad tiill Fyns biscopdom, Henrich Friis.

Jett breff till Frandts Trebov, att han ingen tydske kiøbmendt tillsteder att bygge paa nogett fiske leger, hvar the icky haffuer priuilegier paa. Slight samme till Simen tollere paa Møenn.

Her Tyge skall haffve breff paa ienn gaardt heder Lerke wdtj Nørre Asbo herret lidende effther thet breff, hand fek paa Skrellinge leenn om liffs tiid.

Mette Maeller[s] et breff till borgemester och raadt her vdj byen, att the tage 292
predicanterne till thennom och forfare then sag emellom hynde och hindes mand Rasmus Maeller, och skylle thennom att mett rette, giffuendes thet fran thennom bescreffuit.

Her Tygghe Krabbe ett breff tiill ko: aff Suerrighe, att fru Anne paa Aspenes maa lade her Tiige fille hans landgilde.

Et

Et breff till kongen aff Suerige.

Et breff tiill Christopher Olsen. Holmcloster.

Søffren Jellingeboe.

Albret Skeell breff ad gratiam paa Jrop gardt, dog att hand schall tienne ther aff sielffierde tiill hest eller foedt och giffue ther aff et halthundret g. i guld.

Her Anders Jensen vicarius i Kiøpnehaffn protectorium in generalj forma.

Saa møgett skall hver superintendenth haffve om aarett paa xv personer. Item ij lester rugh. Item iiij lester malt. Item ij lester haffre. Item l las hiøø. Item xx las halm. Item 6 thremmett hvmle eller x gyllen. Item vj fede øxne eller xx gyllen. Item xl lam. Item xij svinn eller viij gyllen. Item ij tønder smør eller xij gyllen. Item x lester koll eller iiij gyllen. Item ij^c las wed eller xx gyllen.

293 Item kom breffwe offuer allt riiget till menige bynder och almoe om en ny siølffskatt vdj saa maade, att huerie tinge bynder och landboe skulle [svare] epther thenne forsc^ne concepts lydelße.

Item her Johan Rantzow schall lade vpbere skatten offuer alt Riiperstygt.

Item Peder Ebbesen vdj Aarhus stygt.

Axell Jwll vdj Wendelbo stygt och antworde then Jyrgen Persen rentemester.

Fyn.

Anders Emicksen vdj Nesbyhoffuit leen, Hindzegauell leen, Hagenskaff leen, Rugordts leen och thet herrit, ther tilligger, och vdj Sundsherrit.

Niels Lange vdj Nyborg leen, Sallingherrit, Langelang och Thosyn.

Siellandt.

Jffuer Krabbe vdj Kiøpnehaffn leen mett Tryggeuel, vdj Krogen leen och Harritzborg leen.

Woldisla Wobisser vdj Kallingborg leen, Holbeck len, Skiolbenes leen och Abrumstrop leen.

Arildt Jensen vdj Woringborg leen, Korßøør leen och Møen.

Smalandene.

Schacke Rantzow vdj Falster.

Oluff Scriffuer.

Vdj alt Laalandt etc. holde then hoff thennom tiill videre scriffuelße.

Her Offve Lynge breff till Jørgen Skovgaardt, Claus Albretssen, Jørgen Hanssen, Per Jull, Henrich Windt, Svendt Perssen, Otthe Henrikssen, lensmand, till offver werellsße etc., atth ther er icky rett markeskiell mellom Nesager skovff

skovff oc Resager, paa then ienne, oc Bred oc Grammerode paa then anden side, att the medt sandemendt, nar the bliffve loffligen till kraffde, ride och suerige rett markeskiell mellom for[ne] byer oc giffve beschriffvett fraa thennom, som the wille andtsuare fore godt oc were bekiendt for k. mt.

Item ien for[uit] till Keie Randsov, att nar her Offve lader kreffve Frøsthet marke till reds, att hand tilhielper, att hannom skeer saa møget som loff oc ret er.

Item Hertuigh Skram beffalingh till her Offve Lonnghe, Mogens Monke, Jep Friis, Niels Jenssen, Jørgenn Skoffgaardt oc Jachop Hardenbergh, webnere, Mikell Porsse i Hvisell, Anders Jull ibidem, Frands i Holtom, Kresten Perssen i Windelløff, Søffren Perssen ibidem, Terkell Chrestenssen ibidem, att sandemendt wdtj Norre Wongs herret haffve giordt wrett markeskiell mellom Risager 294
oc Skovsbølle, att ride paa samme markeskiell oc grandsker om ther er giordt rett markeskiell eller icky. Relator her Offve Lonnghe.

Niels Hvidt i Bretvedt steffner Anders Schriffver, fogett paa Nygaardt, for tho stude, hand togh hannom fraa mett wretthe, oc for iij marke, att møde her wdtj byenn paa onsdagh.

Per Nielssen i Lille Havbo steffner abbeden wdtj Ringsthet closter, for hand haffver wist hannom wdt oc fore nogere flere sager, att møde paa onsdagh her wdtj byenn.

Item ienn forschrifft till Frands Trebov, att Rodkiøbings mendt haffve berett, att the fiske paa Skore, oc hand haffuer beschriffvett theres sildt, att hand sticker seg mod ko: mts: wndersaathe, saa the icky komme widere oc klage fore ko. mt.

Item the aff Landskrone slight iett breff.

Kristoffer Planitzer borgeleyer till Ebbelholt met iij heste.

Superintendentes skolle hver haffve ienn missiue oc iett obett breff.

Gerdt van Grønningenn iett pasbortt wden vognen oc wden hest.

Her Gode Gallde legde, att hand maa komme till ko: mt:. Relator her Claues Bilde.

Item iett breff till Per Ebbessen, att hand skall sticke Henrike Rystmester

øxne

ørne for lxxx marc lybsk oc end ther till for l gyllen wdtj myntt. Relator Jonas Warnerstorp camerarius.

Hans Jeger iett breff till Wordengborgh, att hans tho svenne oc ienn drengh skolle bliffve ther mett ko: mts: hovde. Relator Jonn Warnerstorp.

Christoffer Rosenkrandts forlenings breff paa Sebygaardt oc thet gots ther tilligger, att hand skall tiene ther aff selff fierde till hest eller skibs, oc giffve ko: mt: halffdelen aff sagefalldt.

Ith breff tiill Frans Trebow, att hand haffuer tiilsiwn, att the sundiske giøre Kiøpnehaffns borgere jngen wold eller vrett paa theres boer ther paa Falsterbo.

295 Anders Iffuersen ith pasportt paa xxx ørnne aff Skaane och offuer tiill Fyen.

Tiill fogeden aff Calingborg, att ther som saa findis, som hand sigher, att hand tager borgen aff byfogeden oc predicanterren, oc lade saa alting wpstaa tiill ko: mt: dit komer.

Jøren van Mynsther ett pasbortt mett iij wogne.

Assmus van Annefelds suend ett pasbort met en wogn oc tiill myn herre.

Lyder Pikartth pasbortt till Tyske landt met ij wogne. Relator Jørgen Korper.

296 Giøre alle vittherligtt, att vij aff wor sønnerlige gunst och naade haffue taget, anammet och vndtfanget, och nu mett thette wort opne breff tage, anamme och vndtfange wore vndersotte, borgemestere, raadmendt och menige borgere vdj wor kiøpstedt Ystedt*), thennom, theres hustruer, børn, hion, tiennere, gots, rørendes och vrørendes, ehuadt thet helst er eller were kand, jngthet vndertaget vdj nogre maade, och menige Ystedt by mett alle thes jndbyggere vdinnen wor koninglig hegen, vern, fredt och beskermelße, besønnerligen att wille forsuare, beskydde, beskerme och fordattinge tiill alle rette. Sameledes haffue vij aff samme gunst och naade fuldbyrdt, sambtygt och stadfest, och nu mett thette vort opne breff fuldbyrde, sambtygke och stadfeste alle the naader, frigheider och priuilegier, som for^ne Ystedt by och thes indbyggere aff wor forfedre, framfarne

*) Ovenover Ystedt er skrevet Stege.

koninger

koninger vdj Danmarck, nade'igen och gunsteligen vndte och giffne ere*), widt theres fuldmagt att bliffue vidt alle theres ord, pungter och artikler, som the i alle maade indholler och vdtuißer. Dog saa, att nar wij wiidere ere kompne vdj rigens forfarenhet och ther tha findes nogle artikler vdj samme theres priuilegier och friiheider, ßom ere oss eller andre vore vnderßote her vdj riiget besuerlig, tha ville vij met vore elsk[e] D. r. r. haffue fuldmagt samme priuilegier att forandre och remediere, epther som the kunde were oss och riiget och andere wore vnderßote lideligen och tollige. Thij forbiude vij alle, ehuo the helst ere eller were kunde, serdeles vore fogeder, embitzmendt och alle andre, for[ne] vore kere vndersote, borgemester, raadmendt och menige borgere vdj for[ne] Ystedt her emod paa perßoner, hustruer, børn, hiøn, tienere, gots, rørendes och vrørendes, jngthet vndertaget, paa for[ne] theres frigheider och priuilegier, epther som forscreffuit staar, att hindre, hindre lade, vmage eller vdj nogre maade forfang att giøre. Vnder vor koninglig heffn och wrede. Dat.

Gert Byter borgemester tiill Campen met ij vogne. 227

Saban stadfestelse finge bynder och menige almoe vdj Synderherrit och Nørherrit och Stockemarcks kyrcke.

Giiør alle wiitterligtt, att wor vndersotte, bunder och menige almoe, som bigge och boe vdj Sønderherritt och Stockemarck sogen paa wortt land Laaland, haffue nu hafft theres fuldmegtige her hoss oss mett opne besiglede pargments breffue och priuilegier, som gamble konig[e] Chrestiern, samelledes andre wor forfedre, framfarne koninger vdj Danmarck, thennom nadeligen vndtte och giiffuen haffue, jndholdendes, att the mwe siegle aff riigett och tiill Tyskeland, tiill och frann, om theris næring och biering. Thii haffue vii aff wor sønnerlige gunst och naade vndtt och tiilladit, och mett thette wortt opne breff vnde och tiillade, att for[ne] wor vndersotte, bynder och menige almoe, ehuem som helst the tiene eller tiilhøre, som bigge och boe vdj for[ne] Sønderherritt och Stockmarck sogen, effter same for[ne] wor forfeders priuilegiers och frigheders liudelße mwe siegle tiill Tiiskeland tiill och fran egien mett theres egen hiemme førende och hiemme afflede gotts, och therfor egen kiiøbe homble, saltt, staall och anden !dell, hues the behoff haffue tiill theres egitt hußes vpholdelße och icke anden, for vden ner som menige forbud er offuer alltt wortt rige Danmarck, tha schulle the were pligtige tiill att holle same forbud lige som andre wor vndersotte vdj riigett giiøre. Dog mett saa skell, att for[ne] wor vndersotte, bynder och menige almoe, jcke schulle kiiøbe eller sielge mett

*) Her er tilføiet i Randen, men igjen overstreget: och the hertill vdj theres rolige brug och besiddinge hafft haffue.

alne

alne, wegtte, maade eller noger andre kiøbmandsskaff driiffue tiill forprang vdj nogre made. Och naar wii widere er kompne vdj riigens forfarenhedtt, wiille wii haffue fuldmagt, same frigheider att forandre, forwandle och remediere, effther som wii mett wor elsk. Danmarks riiges raad rodh kand tugkes thennem att were off och andre wor vndersotte libelige och tollige. Thii forbude wii alle, ehuo the helst er eller were kunde, forne wor vndersotte her emod pa theris nering, effter som fforschreffuett staar, atth hindre eller forfang att giiøre, vnder wortt hullest och naade. Giiffuett paa wortt slot Gottorp onsdagen nesteffter sanctj Jacobj apostoli dag ar etc. mdxxxvij. Wnder wortt signett.

Item breff tiill Wobitzer och tiil Ariild Vlffstand, att the vdesker thet som igien staar aff the kircker, som wij sende thennom register paa.

298 Danske hoffzinders borgeleye vdj Skaane.

iiij	Jens Bragde vdj Helnekyrcke.	
iiij	Bent Biilde vdj Beckeskow.	
iiij	Werner Pertzberg	vdj Herritzuad.
iiij	Otte Bragde	
iiij	Jyrgen Bragde	vdj Dalby.
iiij	Grers Jensen	

Danske hoffzinders borgeley vdj Siellland.

ij heste	Planitzer	vdj Esserom.
iiij heste	Lauge Bragde	
iiij heste	Jyrgen Jensen tiill Laugholm.	
iiij	Eschild Gøye Stege.	
iiij	Per Rud Knarderup.	
iiij	Drage Halsted Kloster.	
viij	Jyrgen Klynzenbeck Ebeholt.	
ij	Jyrgen Suaue Dragsholm.	
vj	Henrick Blom	Antuordskoff.
ij	Mourits Rantzow	
iiij	Asmus von Anefelt	Soor.
iiij	Frederick Ramyn	
iiij	Henrick Rantzow Ringsted closter.	
iiij	Borchert van Bommelberch	Woringborg.
iij	Prein	
ij	Walnits Tuerby.	

Per

Per Krabe steffner her Axell Brade oc Lasse Brade for Wistkyldt hoffgardt att møde tiill almindelig herredag.

Eyeler Rønno en befalling tiill Anders Emicsen, Claus Erichsen, Jacop Hardebierg, Steen tiill Olerstruppe, att the komme paa thenne Ore marck, som prior af sancte Hans tienere haffue mett wrette, oc hand kender same jor ligge i hans rette moll oc solfalldt, nar han thennom tilsiger.

Hans Steisen tiill Weirup en befalling tiill Jøren Quihtzo, Niels Bildt, Jacop Hardenbierg, Axell Nielsen i Aarsløff, att the møde i Rørbech skoffgordt oc skillie Dirich Henningsen oc hannom att om nogen skoffdell oc ager oc eng, Dirich tog wden tings dom.

Hans Stigesen en befalling Jøren Quitzo, Per Broch, Werner Bertelsen oc Oluff Norby, att Liunghe mendt formene Hans hans tiennere i Lerbechs holm theris frij wdgang oc gresgang faare, att the møde paa Lerbecsho(l)m.

Fru Elße oc Eyler Rønno steffner Ebbe Munch faare jor skoff oc eng, hand tog mett wrette fra thennom emodt konning Frederichs dom paa Herringge marck att møde i Otense paa fredag betiden.

Anders Emicksen en befalling tiill Jyrgen Quitzow, Niels Biild, Hans Styßen, Dyrick Quitzow, Christoffer Pallesen och Axell, Knudt Matsen herritzfoget i Aßumherrit, Anders Knudtsen, Hans Smedt i Kabdrup, Vncker i Holles, om trette emellom Anders Emicsen och Ellinge mend fore et gerde, som the haffue set ind vdj hans frij enmarcke, att the grandske och forfare, om samme gerde staar ind paa hans enmarcke eller ey, ther som thet staar paa hans, atj tha vdtuiße huor samme gerde met rette bør att staa. 299

Helse etther byndher oc menige almuge, huem som helst i tiene eller tiilhøre, som bygge oc boo vdj —*) leen, ken met gud oc vor naade. Wiidher, ath vore elske D. r. r. haffue nu for thenne store besuering, som oss nw dagligen paa henger, beuillget oc sambtygt oss en almyndelig landehielp osswer alt vor rige Danmarck, saa at huerrj x mend skulle giue oss xx mark danske pendinge, then riige hielpe thend fattige, oc skall for samme skat ingen vere frij, vdhen the vggedags mend, som boo for godemenß egne gorde oc i thet samme sogen, som theres gorde ligge vdj, och er theres eghet arffwe goß oc frij haffwe verith aff arilß tidh, men the vggedages mend, som ligge for vore oc kronens och stigtens

*) Aaben Plads.

Slot

slot oc gorde eller for herre kloster, the skulle icke vere frij, dog skal huer aff then-
300 nom icke giue vdhen en ℔ danske oc skal oss elsk. —*) vor lensmand lade
scriffue etther vdj mantall oc lade vppebere samme hielp, oc skall hand annamme
aff etther i same hielp huad mynt i kunde aff sted komme, saa vell dobelthe mark
stycker oc markstycker som andhen mynth, oc ick skulle i heller besueres met scriff-
uer pendinge at giue thennom, som same skat scriffwe, oc skall same hielp vere
vdhe xiiij dage effther at thette vorth breff bliffwer lest for etther. Thij bedhe
vij etther alle oc huer serdelis strengligen biudhe, atj rette etther effther veluilgen
at vdgiue same skath, paa thet at vore lensmend icke skulle bliffwe fororsaget tiill
ath straffwe thennom som offwerhørige sidde, ligge som thennom vore breff oc
budh icke holle ville. Giffuit Mallmø torsdag post Michaelis.

Gøre alle vittherligt, ath for the mangefollelige klagemoll, som haffwe
verit for oss aff vore vndersotte rigzens indbyggere offuer then suore oc dyre tiidh,
som her er nw vdj riighet besynderligen paa prouiande oc fetalie, ere vij met vore
elsk^e D. r r. ther om saa till ens vordhen, at her ingthet korn, huerken rug, byg,
meell, malt eller haffre skal vdføres her aff riighet oc i Tydiske landh, oc
tiislig^te icke heller nogen fetalie, besynderlige salthet fødh eller andhen fetalie,
indhen ste. Wolborge dag furst kommendes. Fordrister segh noger her emod
at vdføre noget korn eller fetalie, tha skal hand haffue forbrudt hues hand
301 haffwer met at ffare oc ther tiil xl mark tiil oss oc xl ℔ tiil byen, huor hand
thet vdskiiber. Dog paa thet ath vore vndersotte købstedmend skulle haffue
noger nering tiil at købe salt, humble, stoll, klede oc andhet, hues her behoff
gøres i riighet, skulle the mwe vdføre siild, aall oc smør, och tislig^te mwe
vddriffue leuendes øxne, dog vor told ther met vfforsømmeth. Thij bedhe vij
och biude alle vore fogedher och embetzmend, borgemestere och byffogeder, atj
haue grandgiueligen agt paa, at same vort forbud vbrødeligen holles offwer alt
vort riige Danmark. Ladendes thet ingenlunde. Vnder vort hylleste oc nade.

Gøre alle vittherligt, at oss elsk. borgemestere, raad oc menige borgere vdj
vor køpsted Malmøø haue ladhet beclage fore oss, ath mange byndher och andre
fremede indrage vdj Malmø oc ther købe met andre fremedhe, besyndherlige øxne,
thennom oc theres by storligen til skadhe, thij haue vij nu met vore elsk^e D. r. raatz
rad thet saa beuilget oc sambtygt, at inghe byndher skulle mwe købe øxne aff andre
fremedhe indhen theres porthe eller vden, saa viith som theres mark recker. For-
302 drister siig noger ther emod at gøre, tha skulle the ther met haffue forbrot hues the
haffue mett att fare och ther for vden xl m℔ tiill oss och xl m℔ tiill byen. Giff-
uit i vor stadt Malmøø torsdagen nest epther sanctj Mychels dag aar etc.
mdxxxviij.

*) Aaben Plads.

Tiill

Tiill alle fergestederne om forbudh. Riipe. Kolding. Wedle. Horsens. Aarhus. Randers. Aalleborg. Skaffuen. Lemwig. Ringkiøping. Waarde. Holstebro. Gryndw. Ebeltofft. Mariagger. Seby. Horing.

Rødneby. Nystedt. Woringborg. Nestuedt. Stege. Nagskow. Korsøør. Skelskøør. Swineborg. Assens. Nyborg. Kyrtemynde. Bogenße. Melfard. Rudkiøping. Sarkiøping. Nykiøping. Stubkiøping. Køge. Skelskøør. Korsøør. Kallingborg. Helsingøør. Nykøping i Odzherrit. Roskyldt. Holbeck. Siøborg. Kiøpnehaffn.

Siølffsborg. Lycka. Halmstedt. Wardbierg. Kongsback. Falckenberg. Gasekyll. Engelholm. Malmoø. Landskrone. Helsingborg. Falsterbo. Skanøør. Trelleborg. Ystedt. Wee. Auss. Rotneby.

Mester Holger Skaller steffner Thve Bager oc Mattis Schriffuer, borgemester i Malmø, for ienn gaardt wdtj Malmø wor giffven till sanctj Jørgen, oc Mattis Schriffver paa boer, att møde i Kiøbenhagen om xiiij daghe. 303

Per Størlo ien forschrifft till her Trvde och landsdomeren wdtj Nørre Halland, att the tage till thennom nogen flere godemendt oc dømme paa ienn sagh om nogen iordt oc hves Per Størlo haffuer till at tale her Movrits wdtj Birkeriis oc skillie thennom at effther loffven.

Søffren Perssen i Byrkov wdtj Holmendsherrit mett sine medbrødere ienn beffalingh till Keye Randzov till Koldingh, Claues Albretssen till Damsgaardt, Jørgen Skovgaardt, Henrick Wind i Rvnshaffve oc Peder Chrestenssen i Stubdrop, att ther er thretthe mellom Søffren Perssen oc hans medbrødere oc Hans Byll wdtj Skerop for iett windesbyrdt etc., atth the farer till landstingh oc tage till thennom flere godemendt oc høre then sagh oc endeligen skillier thennom att mett retthe. Relator her Mangnus Gøye hoffmester.

Gerdt Herinngh aff Amsterdam ienn forschrifft till Peder Ebbessen, att k: mt: haffuer wnnt hannom alltt Peder Mørkis gots, som wfforpantet oc wfforsatt er, wdtj synn betalingh.

Item idem iett protechtorium in generalj forma.

Item Hans Bossen, Jep Bossen, Jens Kempe i Skovbølle iett protechtorium in generalj formaa.

Item Hans Brusße wdtj Westerballe protechtorium in communj forma.

Item

Item Anders Smedt oc Jep Ravenssen i Skovbølle protectorium in generalj forma.

304 Thette epther[ne] er then fitallig som ko: mt: haffuer giffuit hans naades predicant, bardskerer och trummeter och paa huilcke steder som the skulle haffue samme fitallig.

Her Henrick predicant schall haffue aff her Claues vdj Roskyldt: j oxe. iiij faar. iiij swin. j f. smør. ij pd. meell

Oldermand thersammestedts: j oxe. ij swin.

Bestell Trommeter thersammestedts: j oxe. ij swin

Henrick Trommeter, Steffen Trommeter, Peter Piper och Morthen Trommesleger } aff Dragsholm

huer thennom j oxe och huer ij swin, och alle for[ne] trometre tilhobe ij f. smør.

Mester Jacop Bardskerer aff Woringborg: j oxe. ij swin. iiij faar. j f. smør. ij ørt rug.

Per Skredder en steffning offuer her Jøren sognepreſt i Søborg for en jordt hand haffuer fran hannom met wrette, att møde paa mandag.

Hans Seruest en klipper paszport at Nyborg.

Tiill her Gude Galle ridder om then bund aff en kraffuell, som vnder hans leen er vpsett, att ko: mt: haffuer befallet her Claues Biilde och Bernt Gasser att vpbygge samme skiib, att hand retter seg hues the hannom paa ko:mt: vegne tillsigendes worder, teslig[te] att hand bestiller thennom en last ther tiill epther her Claues Bildes vnderuisning, att hand och lader brende xxx lester kull.

Et breff till menige bynder och almo vdj Wigen och vdj her Gude Galles leen, att the rette thennom epther hues her Claues Bille och her Gude Galle thennom tilsigendes vorder.

Nagskow borgere confirmats pryuilegiorum.

Idem scriffuelsze tiill Peder Oxe, att hand haffuer tiilsiwn met bynderne, att the ingen kiøbmanskaff bruge emod theres breffs lydelsze.

Pouell Jude breff att schulle were byfoget i Trelleborg.

305 Tiill Peder Hansen paa Aggershus, att hand forskicker j[m] saffwe deler ind vdj Swinssundh till vort behoff fore pendinge met thet første.

Bernt

Bernt Saffer fordelsze breff paa en vogn tiill Bahus.

Peder Ericksen protectorium.

Thette effther schreffne er maaled paa thend gaard, mester Morthen haffuer liggendes wdj Malmø paa søndregade. Item holler samme gaard wdj syn bredt paa then ende langs wdtmett adelgaden, maalendes aff synder fra then gaard, wnge Rasmus Skomagher i booer, oc saa wdj nør tiill then gaardt, mester Jens Kollinge wdj were haffuer, xlvj alne och iij quarther. Item paa then østre ende langs wdtmett her Klauffues Podbusk godz wdj syn bred aff sønder oc i nør lij alen. Item wtj syn lengd aff westher fraa adelgadenn oc saa wdj østher indtiill for[ne] Clauffues Podbuske godtz molendes xcij alne, forwdenn tagdrøbett wid bode ende etc.

Her Trudt citat borgmesther oc raadt i Malmø faare en gordt.

Fru Birrite,*) Per Laxmands eptherleuerske, en steffning offuer her Hans Bilde faare ett magesкiffte, hand giørde met hindes hosbunde Per Laxmandt, oc hinde er icke skedt ther fylliste, som hun sielff ydermere berette kandt, att møde nu paa fredag først kommendes, att suare hinde eller hindes laue werge.

Elleholm. Wpslaa stadfestelsze. Tønsberg. Salsborg.

Tordt Rodt følge breff tiill Bergenhuff leen, Bergenhuff stygt och Staffuanger stygt, met alt thet gots som kronen och bisperne, bode archebispen och bispen aff Bergen och Staffwanger, pleye att haffue i samme twende stygt och sancti Oluffs told i Hettelandh**).

Christoffer Huidfeld tiill Heligland følge breff.

Hans Bagge laugmand paa Stegghe confirmats.

Nils Clausen laugmand i Staffwanger confirmats.

Jens Søffrensen scriffuer paa Bergenhus slotsscriffuer forleningsbreff paa 346
kronens gard Saltøen i Bergen ad gratiam.

Christoffer Huidtfeld en schriffuelsze tiill Oluff Mogensen, att hand tager sig offuer att were laugmand i Trundelagh.

*) Udstreget er: Pors datther paa Stenolt. **) Navnet er utydeligt og kan ogsaa læses Helteland.

Wii Christiann etc. Giøre alle witterligt, att wii nu aff wor sønnerlige gunst oc naade haffue tagit, annammitt oc wndtfongett, oc mett thetthe wortt obne breff tage, annamme och wndtfange wore wndersaatthe, burgmester, raadtmendt och menige borgere wdj wor kiøpsted Wpslaa, thennom, theres hustruer, børn, gotzs rørendes och wrørendes, ehwadt thett helst er, eller were kandt, jngthett wndertagett wdj noger maade, wdi wor koninglig hegnn, vern, frid oc beskermelße, besønnerligenn att wille forsware, beskylde, beskerme oc fortadtinge tiill alle retthe. Samuledes haffue wij aff samme gunst och naade fuldbyrd, sambtygt och stadtfest, och nu mett thette wortt obne breff fuldbyrde, sambtycke oc stadtfeste alle the naadir, fryeheder oc priuelegier, ßom for^{ne} wore wndersaatthe, menige borgere (i) Wpslaa, aff wore forfædre, framfarne konninger wdj Danmarck oc Norge, naadeligenn oc gunsteligenn wndte och giffne ere, wedt theres fuldmagt att bliffue wedt alle theres ordt, pungther oc article, som the indholle och wdtwiße. Sameledes haffue wij och wntt och tyllabytt, att thij for^{ne} wore wndersaatthe borgere wdj Wpslaa mwe och schulle her epther besøge theres nering wdj Wigenn och ther kiøbe kiødt, korn och andre wore, ßom ther i thett landtz endt tiill kiøps erre. Teslig^{te} mw wore wndersaatthe wdj Kongielff oc søge theres nering oc byeryng hoßß Wpslaa oc ther kiøbe oc sellie hues thennom behowff er tyll theres wnderholling. Dog ßaa att naar wij wiider ere kompne wdj rigenns forfarenhedt oc ther ßom tha findes nogle articler i ßamme theres preuilegier och frighedt, ßom ere oßß eller andre wore wndersaatthe ther wdj landit besuerlig, tha wille wij mett wore elsk^{e} Danmarcks riigis raads rodt haffue fuldmagt, ßamme preuilegier oc friihedt att forandre, foruandle och remediere, epther ßom the kunde were oßß och riigett och andre wore wndersaatthe lydelig oc tollig. Thii forbiude wij alle ehuo the helst
307 erre eller werre kundhe, serdeles wore fogeder, embitzmendt och alle andre, for^{ne} wore kiere wndersaatthe, borgmester, raadtmendt oc menige borgere wdj for^{ne} Wpslaa her emodt paa perßoner, hustruer, børn, hion, tiennere, gots, rørendes oc wrørendes, jngthett wndertaget, paa for^{ne} theris fryheder oc preuilegier, effther ßom forschreffuit staar, att hindre, hindre lade, møye, platze, wmage eller wdj nogher maade forfong att giøre, wnder wor koninglige heffnn och wrede. Giiffuitt paa wortt slott sti. Morthenns affthenn aar etc. mdxxxviij, wnder wort secret.

Rasmus Jensen borgemester, Per Skriffuer raadmandt, Søffren Jensen, Per Nielsen, Niels Bentzen, borgere.

Eyendoms breff paa then gammel biscop gard i Kallingborg, østen nest vp till skipper Jeppes gardt liggendes och vesten tiill Pouel Huids gardt, vndtagen then saal i samme gard, som tiilforne er giffuit tiill et rodhus ther i byen.

Franck Hansen van Kytzinge protectorium.

Christoffer

Christoffer ett wpstandelße breff paa alt hans moders oc sydskenes gods i Danmarck.

Ett borgeleger breff tiill Christoffers skipper oc høffbøds mandt.

Ett breff, saa att Jøren Holste, Morten Holste maa faa syn broders gods egenn, huar thet findes.

Ett breff tiill almoen i Trundelau, att hues the haffue handtlett i thenne fegde, er thennom naadelig tilgiffuet.

Trondt Benckestoch i protectorium høstro, børn etc.

Ett pasbort tiill skipper Effuertt, att hand maa driffue syn kiøpmanskaff.

Wolburg Suend Kaares haffuer beret fore ko: mt:, huorledes att for[ne] 305
hindes husbonde Suend Kare er burt løben mett en anden løss quynde. Thij haffuer ko: mt: giffuet hannom leigde, att mwe giffue seg ind i riiget egen och ther bygge och bo hoss hans egte hustrue. Dog met saa skell, att hand her epther schall holle sit egteskab och holle seg erligen met syn egte hustrue.

Borgemester och radt i Ystedt haffue beret for ko: mt:, att mange skotter løbe omkring ther vdj Nesbyholm leen och giøre thennom och theres by stor forprang. Teslig[te] att the fiskere paa Abbekaass ligge thet ganze aar omkring ther paa samme fiskeleye och bruge theres kiøbmanschaff, samme Ysted borgere till forprang, emod theres byes pryuilegier. Thij befaler ko: mt: Jep Tordsen, att hand haffuer tillsiwn, att saadant her epther jcke sker, saa ingen skotter løbe omkring och giøre thennom forprang, teslig[te] samme fiskere ingen handell bruge ther paa fyskeleyet, vdj alleneste bruge theres fiskend om rette høsten.

Jyrgen Thomsen, Per Hansen i Hørup och theres metfylgere haffue berett for oss, huorledes att the for nogen aar vore sandmend och giøre toug och ere nu ther fore nederfellig giort, ßom the mener met vrette.

Hans Nielsen vdj Fiskerhouedth haffuer berett faar k: mt:, att handt er født paa kronens paa Leckinde gods, oc hand nu deliis tiill en øde staffn, tha epther thij hand er født paa kronens oc boer paa kronens tiill Tryggeuell, tha haffuer ko: mt: nu vndt och tilladit, att hand maa were frij for samme delle, dog met saa skell, att hand her epther schall bygge och bo paa kronens huor ko: mt: hannom [will] haffue.

Scriffuelße

Scriffuelße till Sty Bagge, att ko: mt: agter att forskicke hans nades radt till Bergen scti. Oluffs dag, att hand ther fore møder ther och stander huer tiill rette.

Rasmus Hansen i Renge breff, att hand schall were frij, then stund hand paa samme gots boendes er, fore indbud och høste arbeyt till slottet att giøre. Relator Arilt Jensen.

Niels Degen breff att schulle were forstander tiill hospitalet i Slagelße och giøre gode rede och regenskaff, att all samme hospitals rentte kommer the fattige till beste. Relator idem.

Tiill Thomes aff Sold, att theißom Arilt haffuer forfald vdj ko: mt: verffue, att hand tha lader seg bruge vdj hues maade hand hannom paa ko: mt: vegne behoff haffuer.

309 Tesse epterscne lensmend finge breff at the skulle annamme aff Mogens Godske hueff tiende rug som faller ther vdj theres leen oc then lade fordele vnder kronens tienere at bage wdj gode oc velbagde twebacк oc thennom fremføre till Køpenhaffn slott. Sammeledes at samme lensmend skulle forskike saamegen wed indh wdj the køpsteder, som ligge ved strand siden, som behoff er at giøre tiende byгget wdj malt oc at brygget vdj øll mett till vore orloffs skiff.

Iwer Krabbe aff Krogens len. Her Oluff Rosenkrands aff Abrwmstrups leen. Mauritz Randzow aff Fareherritt. Her Mauritz Olsen aff Skioldenes leen. Holger Rosenkrands aff Vordingborg leen. Her Knwd Rwd aff Korsøør leen. Knwd Gijllenstiern aff Kalingborg leen. Marquor Tijdemand aff Holbecks leen.

Paa en løs Seddel, som fortiden ligger imellem Folio 165—166 i Bogen, findes efterstaaende: — et grobrødre klosters stenhuss vtj vor køpstad Lundth, som ligger vesten vp tiil klosteret, som hauer verit brødrenes fyrmerij och ragestuen, met kongens mag, som er alt vnder eth tagh, oc ther til et stycke aff hauerumet, saa hand kand haue sin indgang fran trappen vesten vp til huseth, met then lille gord som brynden stander vtj. Thij forbiude etc. Per Hansen vor hoffzindher. Dat. andendag paaske wdj Landskronne.

VI.

(Hermed ender første Bind af Tegnelserne.)

VI.

Blandinger.

1.

Bidrag til Sædernes Historie.

Meddelt af Holger Fr. Rørdam, theol. Kandidat.

Det første af de her meddelte Stykker er en Skrivelse (af 29de Juni 1568) fra en Dr. med. Mads Povlsen, Kannik i Roskilde, til Universitetets Professorer. Den indeholder et mærkeligt Bidrag til Oplysning om den Strænghed, hvormed man i Tiden nærmest efter Reformationen fordrede Opfyldelse af et formentligt Ægteskabsløfte, uagtet den ene af Parterne var i høieste Maade uvillig, og den anden som det synes ikke insisterede paa det formentlige Løftes Opfyldelse, der desuden, selv om det engang var givet, maatte synes fuldstændig tilintetgjort ved mellemkomne Omstændigheder[1]). — Den nævnte Dr. Mads Povlsen var født i Ribe omtrent 1532, i sine yngre Aar flakkede han paa Studeringernes Vegne vidt omkring i fremmede Lande og besøgte Tydskland[2]), Holland, Frankrig, Engelland og andre Lande, saa han med Rette kunde kaldes „multarum rerum et nationum expertus vir[3])". En Tidlang havde han været Notarius ved Kjøbenhavns Universitet og samtidig holdt Forelæsninger over Terentses Komedier, enkelte Gange havde han prædiket dog uden at attraa noget Præsteembede. Imidlertid havde han indladt sig i utilbørlig Omgængelse med et løst Fruentimmer, noget der blev ham en Kilde til mange Krænkelser. Thi da det rygtedes, vilde Professorerne tvinge ham til at ægte hende; han blev indstevnet først for Universitetet og siden for Roskilde Kapitel, men uagtet der blev lovet ham „fuld Professton" ved Universitetet, om han vilde ægte Kvinden, vilde han dog ikke indlade sig derpaa, idet han paastod, at han aldrig havde givet hende Ægteskabsløfte, og at de Breve, han havde skrevet til hende, ikke indeholdt nogen Ægteskabsforpligtelse, men kun vare „Bolebreve". Efterat Sagen havde staaet paa i nogen Tid, fik han dog ved Henvendelse til Kongen „Pasbord" til at drage udenlands, og paa fjerde Aar opholdt han sig nu i Udlandet, især i Frankrig. Men ikke saasnart var han kommen tilbage til Kjøbenhavn, før han paa Professorernes Foranstaltning blev „ved sin Ære bemanet og indlagt i et almindeligt Herberg", hvor han holdtes fangen i otte Uger. Derefter „gjorde han sig fremmed og elendig paany", indtil han tilsidst kom til Aggershus i Norge, hvor han var et Aar, til Kongen „forbarmede sig over hans Elendighed" og skiænkede ham et Kanonikat i Roskilde. Herfra tilskrev han

[1]) Et noget lignende Exempel paa den Strænghed, hvormed et Ægteskabsløfte fordredes opfyldt, haves i den Sag, der anlagdes mod den bekjendte M. Iver Bertelsen, fordi han med vedkommendes Samtykke havde hævet Forlovelsen med sin Fæstemø (se Ny kirkehist. Saml. I, 20—21. 29—30).
[2]) D. 30. Apr. 1558 blev han immatrikuleret i Wittenberg (anf. Skr. S. I, 473). [3]) Indskriften paa hans Ligsten hos Th. Bartholin, De medicina domestica Danorum. Diss. VIII. Marm. Dan. I, 27.

han Professorerne, der vedblev at føre Klage over ham, det nedenfor meddelte Brev, hvori han fremstillede Grundene for sin Antagelse, at han ikke var bunden ved noget Løfte, ligesaa lidt som han med Rette kunde bære Skylden for, at vedkommende Kvinde senere havde hengivet sig til et skamløst Levnet. — Karakteristisk er Dr. Mads Povlsens Begjæring, at Professorerne ikke vilde anse hans Brev at være skrevet dem „til Foragtelse", fordi det var paa Dansk. — I Roskilde synes han forøvrigt at være kommen til Ro, ja endogsaa at være bleven gift[4]), han døde her i Januar 1579, 47 Aar gammel, som Kannik og Forstander for Duebrødre Kloster.

Den anden Sag angaar en Student Lavrids Mogensen, „som udaf Religionen skal være en Jesuiter"; han havde i Forening med et Par andre Personer i sønderligt Optog og Forklædning indfundet sig ved en Kalentforsamling, Præsterne i Løve Herred (Holbæks Amt) holdt 1605, og „Gud og det hellige evangeliske Ministerio til Spot og Foragtelse" gaaet ind i Forsamlingen „med en Tromme formummet", og „forstyrret Præsterne udi deres Lectionibus, Sang og anden Bestilling", som de meddelte Aktstykker nærmere oplyse. Efter kongelig Befaling blev han siden indstevnet for Konsistorium, hvor Rigens Skriver Klavs Mortensen optraadte som Aktor imod ham. Dommen gik ud paa bestandig Relegation fra Universitetet, og da Kongen havde æsket Professorernes Mening om, hvilken verdslig Straf han desuden passende kunde underkastes, foreslog de, at han skulde offentlig med en Tromme føres fra Gammeltorv til Slottet, „i sin egen Invention og tiltagen Habit, og siden holdes en Tidlang i Lænke til Arbejde". Det kan man kalde stræng Justits![5]).

A.

Dr. med. Mads Povlsens Skrivelse til Professorerne ved Kjøbenhavns Universitet.

Hederliig oc høilerde Herrer Hans Albertsøn, Superintendent offuer Sielandtz stiigtt, Niels Hemingsøn, Rasmus Glad, Albert Knopper, Doctores oc professores wdi Kiøbinghafns Vniuersiteett, disse effther følgendis artickler med fortale och beslutelsse tillskrefuitt.

Efftherthij gode Herrer att ieg formercker erliig welbyrdig Riddermendtz mendtt, som y mynn sag med then quinde Signe per huidtz haffuer liige megitt med eder moed megh atth handle, the allsomeniste icke er meg emoed, Men ochsaa vthen nogen mynn bøn och begeering, ia ocsaa wden nogen mynn forhuerring heller

4) Se Terpager, Ripæ Cimbricæ, p. 636. 5) I Pontoppidans Annal. eccl. Dan. III, 556 er denne Dom kortelig og unøjagtig omtalt.

heller wiidskaff haffuer nu thitt och offthe baade hiemeliig och obenbarliig tracteeritt effter, att wille beramme myn gaffn oc besthe her wdj aff ald theeris største fliitt oc formue, effther s:m thennom kunde tyckis att baade rettferdiighedtt, oc nogen myn wskylldiighedtt siunthes aff thennom vd att kreffue. Och the dog alligeuel medtt theeris store vmage, haffuer ther wthj inthet hoes eder mott vdrette for nogen synderliig wreeduilliighedtth som baade thennom och megh siunis hoes eder her wdj att findis. Wyll ieg ther for gierne for gudtz skylldtt, oc for rett Christen Kierliighedtz skylldtt wære aff eder ydttmygeliig begeerinde, att y icke will anderledis befatte thenne myn sag, end som hun er y segh siellff medtt sandhed fraa thett første oc thill thett siisthe forsunden. Att ieg y saa maade nogerlunde motte hoes myn herrer oc gode wenner wære saa megit thes mindre mysthengtt for thett meg ydermeere tilleggis, end som myn skylld oc brøde rettheliig y sandheedtt findes oc beuiises kandtt. Menn paa thett att eder heller nogen som thenne mynn sag her effther hender for att komme, icke skall eller kand nogitt ther wdaff wære forhollitt eller wuittherliigtt, haffuer iegh thenn wthij thesse efftherfølgendis Artickler rettheliig wdij sandhedtt saa befatthett, som ieg først paa thenn yderste dag will wære bekendtt for then Domstoell som ingen fallsk heller wrettferdiighedtt giellde skall, Siiden som ieg weedtt at mynn samwittighed kand her y werdenn wære mellom then aldmeg[te] gud oc meg well tyllfridtz. Der nesth som ieg siellff will wære forpligtt medtt thenne mynn egen handskrytfftt oc vndertrøgthe Signethe att bekende oc forsuare for mynn Allernaadigste herre oc konge, oc hans Kong: Mtt: ellskeliigh Danmarcks riigis Raadtt med heder oc ære, liff och blodtt, och all mynn wellfartth. Thesse samme artickler sender ieg nu tyll eder først, att ieg saa kand thes bedre wære baade for eder oc andre aarsagede, huorledis att ieg icke er thenn som nogen klammer thrette heller rettherganggh er begeerinde (rc.[1]). Er ieg gierne begeerinde att y inden otte dage nesth effther att thenne mynn skriffuelsse er kommen eders rector tyllhande, wille giffue meg skryffteliigenn enthen alle samenn heller oc huer vthj sinn steedtt tylkende, huad eder her emod kand fattis (rc.). Ther som ieg oc icke bekommer nogen skryffteliig suar med klar beskeedenn fraa eder inden forskreffne otte dagis termiin, er ieg begeerinde att y icke legger meg tyll vnde, att ieg medtt thenne skriffuellsis klare, wforfallskede, och y liige maade beseglede Copier giffuer meg vnder mynn Allernaadigste Herris, samptliigenn Danmarcks Riigis Raadtz, oc alle myne gode wenners beskyttellsse (rc.). Ther hoes er ieg ochsaa begeerinde att y wille icke tencke thenne mynn danske skriffuellsse att wære skickit aff megh tyll eder wdj nogen foragtellsse. Menn thenne wor alminbeliigh sprock haffuer ieg hellst willd brugith her wdj, paa dett att baade lerde och wlerde skulle mynn rette meeningh

[1] Da Skrivelsen udmærker sig ved en stor Ordrigdom, er her og i de følgende paa de angivne Steder udeladt et og andet, der ingen videre Oplysning indeholder.

meeningh klarliigen forstaa, oc siiden forwden alld skrømpterij ther om dømme. Dog wil ieg icke fornegte meg att will offuerantworde eder allt thette samme paa latiinske sproch tyll synn tiidt, om y thet ere begeerinde, paa thett att saa well fremmede som wor egen maa medtt sandhedtt offuer eens komme.

Der for nu y Jesu Christi naffnn tyll dett første.

1. Tha er ieg begeerinde om nogen aff eder med skiellig och sand windisbyrdtt kand meg nogitt effther siige ther ieg skulle nogen tiid haffue bedreffuit wdi tyskland, holland, Brabant, franckriige, Italien, engelandtt, Norge, heller her wdj Danmarcks Riige, fra myn første barndom, och end till nu thenne tiid, ther myn ære och gode rygte nogitt kunde forkortis wdaff, att y thett med ederß skriffuellßе icke wille dølie eller fortiie (2c.).

3. Thette saa først fremsatt, wille ieg gierne att y ocsaa wille betencke, huad mytt kalld oc embede dett wor ther ieg wor hoes eder Vniuersitetz Notarius, och lesthe wdj ederß Collegio Terentij Comedias, medtt huad trooskaff ieg der da tiente, oc medtt huad windskiibeliighedtt ieg holltt mine Auditores tilstede.

4. Naar y dett will tencke rett, oc icke giøre meg høgre oc yppermeere end som ieg tha wor, tha throer ieg wißeliigen att y mett rette icke skall komme tyll att giøre meg mindre oc ringere end ieg nu er forfunden.

5. Att y oc dett rett skall forstaa bekender ieg meg icke nogenn tiidtt, att haffue latt meg kalle tyll nogenn predickembede enthen hoes eder heller andenstedtz, saa att ieg dett kalld slett wille wære vndergiffuitt. Men tree heller fire gange haffuer ieg vdj stoer nød oc trangh, naar the retthe tienere haffuer wæritt aff sygdom forhindritt, paa dett att gudtz ord icke skulle forsømmis, ladítt meg weluilligen bruge, icke vaa thett att iegh wille wære kallitt tyll nogen sognepresth enthen ther heller andenstedtz, Men som ieg sagde, Først att gudtz ord icke skulle forsømmis, siiden att ieg wille forsøge om gud haffde giffuitt meg saadan gaffuer att ieg skulle kunde tale mynn ordtt for en meeningh allmue, enthen y saa maade heller anderledes, om dett nogen tiid behoff giordis, enthen myn ferne riige myn herre och konge, heller oc meg sielff till nytte gaffn oc beste. Huilken samme myn øffuellße och forsett, ieg icke tror att meg nu skall wære med rette then største aarsage huor for ieg enthen skulle tage saadan en quinde tyll egte, heller icke skulle maa sidde tyll bencks medtt thennom som erliig holldis, huad heller the ere her heller andenstedtz.

6. Effther saadan embede och øffuellße hoes eder, bekender ieg meg aff vngdoms wforfarenhedtt, icke att haffue gaaitt thenne forbemeellthe løße quindis hus forbij, then tiidt att meg gaffs aarsag till att gaa ther indt, Men effther menniskeliig falldtt, gierne bestaar meg, att haffue lagd wenskab med hinde.

7. Huilken samme wenskab ieg effter mynn gode samwittighedtt will bekende

kende for gud oc then gantzske werden, wedtt alld then wellfart ieg er begeerindis y thette leffnit, och alld then roo och gleede som nogen gudtz wdwaalldtt maa ske y dett tylkomendtz liiff, att wære frij oc quiitt, fraa rett egteskabs løffte, saa wiitt som dett begriibes kand, enthen tyll tancke eller tale, skenck eller gaffue, breff eller segell y nogen maade.

8. Huor for ieg alldeelis inthett weedtt meg att haffue syndittt eller forseett, y alld thenne sag, anditt end ieg menisklliigen aff kiød och blodtz skrøbeliigheddt haffuer hafft kundskab med hinde.

9. Med thenne frij moed och rette samwittigheedt haffuer ieg gierne latt meg finde saa thiit och offthe som ieg haffuer weeritt kallit, først for eders Vniuersiteett, siiden effther Erliig welbyrdiig Peder Billdes steffning for Roschylld Capitel, huor y oc wor alle tyllsteede. Och ther y effther anden oc triidie gangs vdwiisning och indkallelsße wed eders allerflittigste forbeding paa hindis wegne, och medtth riigeliig løffte och tillsagen meg att wille promoueere medtt fuld profession, om ieg hinde wille annamme tyll mynn egte høstrue, haffuer ieg dog dett icke kund giørtt, for thesße aarsage som her effther følger.

10. Først forthij att ieg alldriig haffde tengdtt medtt mytt hierte, talitt med mynn mundtt, heller tegnit med mynn handtt, att ieg nogen tiid wille leffue och døø medtt hinde y saadan statt, heller hun med nogre wiilkor skulle wære myn egte høstrue enthen for gud heller werden.

11. Ther nest att ieg icke kunde tøcke hinde then att wære, som nogen ære kunde windis hoes, y dett at hendis skudt oc skiell bleff hinde negtiid, i den samme bye som hun haffde wærit fød oc boren, opdragit och end till then tiid boesetth wdj, huilkit att ingen ærligh nogen stedtz pleier att wedderfaris.

12. Effther thesße tuende sager huiilke meg tøgte att wære fuldkomne noch, huor for ieg eders bøn och begeering icke kunde tyllsteede, haffuer ieg bedit oc begeeriith att ther paa motthe dømmis effther wor danske loug effther Kong: Mtt. ordinantz oc Reces, effther Capitels gamble seedwaner och statuter, Och effther eders Vniuersitetz Decreter som stander indskreffuit vdj bysens bogh vdj Kiøbinghaffn, Beuiilgede aff Borgemesther och Raadtt sammesteedtz med Kongens fogdes offuerwærellsße.

13. Her effter er nogen smaa stycker Papiir kommen y retthe, paa huiilke fandtz mynn egen handtt skriifftt, huiilke ieg saa vndertiiden med mynn dreng forskeckede hen tyll hinde, wdj huilke iegh well bekender fandtz kierliig ord oc gode, Menn ingensteedtz y thennom alle wor skreffuitt, atth ieg medtt hende effther egteskabs wiis wille leffue och døe, Huor for meg tyckis att samme papiir retteliger skulle kaldis boele breffue, end saadan egtheskabs forpliigtellsße, effther-

thij

thij att thij icke anditt wor, end løse, obne, foruden segell, och med mynn dreng freinsenth (etc.).

17. Effter saadan Randsagen er iegh dett siiste gang bleffuitt wduiisth, oc strax egien indkallit, och atther paa ny flitteliigen ombeditt att ieg hende wille tage till egte, Men ther ieg da som før aarsagede meg, effther the ordtt som her wdij myn tiende oc elluffte artickler findis, Suarede meg erliig welbyrdiigh Peder Biillde som her effterfølger.

18. Gud hielpe megh saa sandeliigh som ieg icke forstaar meg paa thenne sagh. Men thesse gode herrer thennom tøckes att thett er eg(te)skaff for gud.

19. Der thesse ord nu wor at ende, ere i allesammen opstaaet oc bortgaaett, och myn wedderpartt thett straxt haffuer begeeritt beskreffuit och beseglidtth.

20. Effter saadan beskeeden er iegh straxt dragit tyll Kiøbinghaffn, oc ther mynn tingest bestillett, siiden tyll Fredrichsborriig om anden dagen, oc ther med myne gode wenners hielp forhuerffuitt mynn Allernaadigste herris pasbordtt, medtt huilkitt ieg tryggeliig gienom Riiger oc land motte ferdes, effther som tha myn forsette wor.

21. Er iegh siiden dragen tyll Roschyldtt oc ther fortøffuit nogen tiid langh, Huor fraa ieg haffuer skreffuit hendis werier till, att ieg wor paa mynn reigse tyll Franckriige, oc wor wuisse om ieg nogen tiidt kunde agte meg hiid ind y Riigett egien. Att hun therfor wille tencke tyll oc icke forlade segh enthen paa then dom, heller nogen anden fortrøstning, efftherthij att hun sielff besth wisthe myn Samwittighed oc Vskyldighedtt ther vdj, effter som breffuit ydermere formellder.

22. Thette breff skreff ieg icke hende heller hendis werier tyll y then meening som y dett nu will wdlegge. Att hun ther aff skulle tage aarsage, tyll att kasthe sig medtt saa mange, oc saa thiitt oc offte, vdj saa obenbarlig skendtz leffnitt, att steder oc byer hendis wtugtiighedtt skulle formeenis, y thett att hun paa en stackede tiidt haffuer tree gange wæritt vdj barsell sengh, oc dett medtt tree attskillige personer, huilken slimhedtz aarsagh ingen skal kunde med rette aff mytt breff enthen optencke heller wdleede.

23. Men then rette aarsage, huor for ieg hinde tyllskreff wor thenne. Att ther som nogen hinde wille medtt eett skamløsth brød forløsse, att hun skulle da tencke dett gierne att wære och skee med myn samtøcke och willie (etc.).

24. Her effther er ieg dragen vden landtz paa saadan huerff oc ærinde, som myn ferne land, myn Herre och Konge, oc alle myne Wenner, i nogen maade kunde tienis medtt, huilkitt ieg saa haffuer bestillit effther gode Herrers Greffuers och Ridders beuillelsse samtøcke och bewiisningh saa att meg ingen med rette skall siige heller kalle Desertorem huilkitt y will megh tyllegge.

25.

25. Ther ieg nu saa haffde paa fierde aar meg i fremmed land forsøgt, er ieg siiden kommen hiem tyll Kiøbinghaffnn, att præsenteere mynn tieniste først till mynn ferne Riige, før ieg wille tyll nogen fremmede, Och er saa strart paa then tridie dag vden alld kallelsse oc Rettergangh bleffuit wdj ett allmindeliigtt herberriig, weed myn ære bemanet och indlagtt.

26. Vdj thette fengsell oc indmanellsse motte ieg bliiffue nogitt ner vdj otte samfelldtt vgger forudenn alld beskickingh oc tilltaling, end tyll saa lenge att Kong: Mtt: myn Allernaadigste Herre haffuer siellff tagitt seg mynn befriellsse till, effther myn gode herrers och wenners berettning for hans Kong: Mtt: paa myne wegne.

27. Vdj thette samme mynn fengsell haffuer ieg fornummitt eders store wreeduilligheddt mod mig. J dett att eders Vniuersitetz Rector med eders samptliigen raad icke haffuer willd tylbiude meg wdj otte sampfeldt vgger nogen eders Vniuersiteetz priuilegier, effther som hand aff synn beffaling then miinste och siisthe vdj ethers Vniuersiteett pligtiig oc skylldigh er.

28. Vdj huilkitt icke meg aleneste men ocsaa Vniuersiteetz Priuilegier møgitt er skeed forckort bode moed Kong: Mtt. samptøcke, oc vden tuiill Her Mogens Gyllenstierns, oc alle fromme Herrers retthe meeningh, huilke minst tencker paa, att wille the priuilegier vndertrøcke, som theeris egen forellder haffuer ther tiill bode giffuit oc forhuerffuit, och theeris børn och effterkommere siellff kand wære tyll beskermellsse. Om the ellers rett bleff vnderwiisth aff thennom som thett burde, oc ther paa haffuer sooritt.

29. Tøckis meg ocsaa att enddog y wille wære myn wedderpart y denne sag effther att ieg eders Dom icke kunde fuldkomme, tha burde eder thett att wære paa thend part som i ere Canicker vdj Roschyld Capitell, Och dog wære myne wenner och forsuar paa thenn partt som Vniuersiteetz priuilegier er eder tilltroett att holde wed magt oc liige, effthertij att ieg icke wdj nogen maade kand siigis thennom atth haffue forbrotth.

30. Effter saadan eders handell oc hierte mod meg, haffuer ieg atther giortt meg fremmede och elendig paa dett ny, och langtt om siider paa thett siisthe kommen till Kong: Mtt: Slott Aggershus wdj Norge, huor ieg haffuer meg holldit ett gantzske aar, endtt tyll hans Kong: Mtt: sielff haffuer forbarmett seg offuer myn elendiigheddt, oc her forleent meg medtt eett Canickedom wdj Roschylld Domkyrcke, till huilkitt ieg aff myne wenners raadtt, er nu nogitt meere end for eett aar siden hiemkommen.

31. Siiden att ieg er her nedderfatt wdj Roschylldtt, haffuer y een gang oc anden gang hafftt megh for eder, med gode Herrers oc Riddermendtz

mendtz

mendtz offuerwærellsse. Men huad agt oc meening y haffuer dett giortt vdj, haffuer ieg icke kund nochsomeliigen forstaa, effthertbij att ther ingen endeliigh beslutellsse haffuer mott efftherfølge.

32. Dog effter saadan eders houg oc wilie som y megh alltiid fraa første begyndellsse oc end till nu vdj thenne mynn sag beuiisth haffuer, kand iegh icke anditt hoes meg sielff beramme, end att y effter stunder att skille meg wed heder oc ære, wedtt myn naadigste herres hylleste oc gunsth, wed alle mine wenners wenskab oc miildhedtt, oc paa thett siisthe wed then fattige roeliighedtt gud haffuer megh her beskickitt, att mynn elendighed kunde saa paa thett siiste, bliffue tyll forderffuellsse.

33. Denne er wisseliigh mynn rette meening oc tancke om eder oc ald eders handell her wdj, end tyll saa lenge y wille eder anderlunde aarsage, huilkett ieg oc tror att alle som thesse articler mellom ende och anden rett will offuerweie, medt megh skall samptøcke.

34. Ydermeere paa dett att ieg io wdj alle maade kand och maa wære orsagitt meg icke then att wære som eders och gode Herrers Dom will lasthe heller foragte, bepliigter ieg meg gierne att will wære then vndergiffuen, saa wiitt som hun kand meg thesse artickler tylbage driffue, oc seg medtt the loffue befesthe, som her wdj Sielandtz stiigtt pleier allmyndeliigen vdj saadanne sager effter att dømis.

35. Dette siiger ieg ocsaa paa dett, att ieg begeer effther skreffne loffue som aff Konger Herrer oc Førsther rettferdeliigen er indskickitt, alldmindeliigen weedtagen, oc nu dagliigen her wdj Riigett brugis och weed magtt holldis att vndfange myn sententz, och icke att ther bør, heller tyckis rett att wære, att ther paa skulle dømmis effter nogens Conscientz heller seerliigh paafundtt, som enthen vdj ord eller meeningh andit kand heller will beslutthe end som y loffuen, ordinantzen, Recessen, Capitels statuter oc priuilegier och Vniuersiteetz decreter retferdeliigen skreffuit och giffuit er.

Med thenne myn obenbarliige bekendellsse och sags retthe forclarellsse ord fraa ordtt lige som hun nu her befattith er beffaler ieg Matz Pouellssøn Doctor meg først thenn alldmegtigste gud y wolldtt. Siden Kong: Mtt: mynn allernaadigste herre, oc hans Naadis ellskeliig Danmarcks Riiges raadtt, medtt alle andre som thenne mynn sag hender for att komme, Bedindis for gudtz rettferdiighedtz skylldtt, att thij will meg icke wiidere her wdj mystenche, end som her nu forskreffuitt staar. Thij att alltingist er her wdj medtt saadan sandhedtt fremsatt, som ieg will wære bekendtt først for gud med myn samwittiighedtt, siiden for meni-

skenn

skenn med thenne myn egen handskriifftt oc vndertrøgte Signeth. Aff Roschyld thenn 29 dag Junij. Anno 1568.

(L. S.)

Original i Konsistoriets Archiv, Pakken Nr. 183.

B

Om Studenten Lavrids Mogensens „Mummeri" ved Løveherreds Præstekalent.

1. Ebbe Munck fick breff en Persone af Jesawitische sedt fengsligen till Kiøbenhaffn att schulde frembsende.

Christianus 4.

Vor Gunst thillforn. Wiid at epthersom wij komme wdj forfaring, huorledis der prouster och menige prester wdj Slagelse (?) herridt nogen tiid siden haffuer holden Calendt och Preste gilde der wdj dit lehen schall till thennom thre forklæde och formummede Personer were indkommen, huilcke sig gandsche wtillbørligen med ord och gierninger schall haffue forholden, J Sønderligheed er en aff thennom hensprungen j en Seng och huis kleder der paa lagde besmittet och forderffuidt, Och wij nu formerckis en aff samme modtuillige Personer Lauritz Mogensen wid naffn (Som nogen tiid siden forleden schall haffue werit Of Elsche Peder Hundermarckis præceptor, som wdaff Religionen schall were en Jesuviter) Sig endnu paa Gierderup schall opholde. Tha paa det saadan modwillig och letferdigh bedrifft tillbørligen maa bliffue straffitt, Bede wij dig och wille atthu forne Persone med mueligste sliid lader epthertracte, paagribe och fengsligen forschicke hid till wortt Slott Kiøbenhaffn. Ther med &c. Haffniæ thend 7. Julii Anno 1605.

Sjællandske Tegnelser, Nr. 20, Fol. 27--28.

2. Professorerne finge Breff Lauritz Mogensen ahnrørendis.

Christianus 4.

Wor Synderlig Gunst tillforn, Wiider att epthersom wij komme wdj forfaring, huorledis en Person wed naffn Lauritz Mogensen nogen tiid siden forleden,

leden, der Prowister och menige Prester vdj Slawelßе (?) herridt holdte Calent, seg gandsche vtillbørligen vdj deris neruerre(l)se schall haffue forholden, J thet hand med en trommete och med nogle forkledde och formummede Personer j gaarden som Callentet holdtis till Presterne schall were indkommen, sin modtwillighedt med saadan Invention och gierning, thend geistlig Orden och Ministerio till forwiid och bespottelße, att øffue och begaa, huilcket j altsammen aff hoeßliggende beschyldіng haffuer at forfare. Tha eptherdj thet Oß som en Christen och Retferdig øffrighedt eigner och bør att haffue flittig och grandgiffuelig indsehende att inthet wdj wore Riiger och Lande den hellige Ministerio till foracht af nogen foretagis eller begyndis, Medens sligt aff yderste formue affwerge och vdj tiide faare komme, eller och om thet sig haffuer tillbraget, thet lade tillbørligen straffe. Da haffue wij samme modtwillig Person ladet epthertracte, och indtill Rettens vdfør fengsligen Anholde, Bedendis ether och biudendis, effterdj Oß berettis hand sig wdgiffuer for en geistlig Persone som haffuer Studerit, attj wden forhalingh, naar j her med besøgis, samme Personis gierninger, och saa hans vndschylding och ercklering, huorfor hand sligt giortt haffuer lougligen forhører, och therneſt endeligen kiender och dømmer huad Straff hand for slig hans foragt och lettferdighedt bør att lide, huilcket j ochsaa fra ether schall giffue beschreffuen, saa hand siden epther thes indhold andre till it Exempell tilbørligen maa bliffue straffit. Ther med schier wor wilge och alffworlig befalingh. Haffniæ thend 14. Julii Anno 1605.

Sjællandske Tegnelser Nr. 20. Fol. 30—31.

3. Uddrag af Konsistoriets Forhandlinger 1605.

Convocatio 16 Julij.

Lectæ sunt literæ Regiæ Maiestatis om En studioso Jesuuitico [1]) der sig haffde hollt wterig vdi quodam conventu Pastorum etc.

Aderat Claudius Martini Riigens Skriffuer som anklagitt for^ne^ studiosum, ved Naffn Lauritz Mogenßøn, Paa Kong. Maitz vegne. Oc der Kong. Maitz breff war forlest adspurde Claus, huad hand suarede der tiill. Daa sagde hand att der var Hans Mait. vrangelig for førtt. Oc her paa adspurde Claus hannom ut sequitur:

1. Om Lauritz var icke i Preste Gaarden huor samme Calent stod i Løffue herritt? Hand suarede Jo att han der var.

2. Spurde Claus hannom adtt, aff huad Aarsage hand var kommen i gaardenn

[1]) J Randen er bemærket: 1596 depositus.

gaardenn med denn Tromme? R. att han der Ind var kommen ingen tiill forachtt. Och att hand var bedtt aff Pouisten Her Anders der tiill.

3. adspurde Claus. Huorforre hand kam formummitt der ind i deris Calentt. R. dett giorde han fot hand var løstig, oc att hand haffde en Ruß paa.

4. begierrer Claus att siges dee Andre som der var med hannom som suare ij. R. Laurentius: Ortemesteren i Nyborrigh Christen Sachariæ Søn uar den Ene, oc Christen Kock boendis i Nyborrigh uor den Anden.

5. Huorledis hand kam i deris Sellskab, eller aff huad Aarsage de kam sammen. R. Laurentius: Jeg ved ingen Aarsage der tiill, uden att de ville verre løstiige.

Item sagde Claus, att hand haffde kastitt sig i en opred Barsellseng, som hannom var berett, oc med sine Støffle Sengen besmittett Jsprungen der vdj, oc sagde att dett var whøffsk, oc wtiill(ber)ligtt, att mand skulle saa indkomme i nogen gaatt Sellskab oc dennom fotstørre.

Hand suarede att hand kaste sig ickon i Sengen oc Att han haffde icke støffuell paa.

Item bekiende Lauritz att de iij vare komen diid med en vogen, de ij ride paa huer sin Hest som vare forspentt, oc den Anden sad i vognen oc kiert-e. Item att hand haffde kled sig i ett pat smaale Pollniske Buxer, aff itt Sparlaggen, oc haffde en Rye paa sig. Dertiill han haffde en pude Paa hoffuedtt, huillken (inquit) maa ske mig fallt vnder Dienen, oc Jngen looff paa. Dertiill ochsaa bekiende hand att hand kam vforuarendis tiill dennom.

Conclusum tunc temporis, in evidentius rei testimonium, Att Presterne de skulle Alle vdsteffnis aff herrittett och Mogens Gøies fogitt. Saa ville Professores der vdi dømme oc dett giffue Hans Mait. beskreffuitt, effter Hans Matz breff oc Claus Mortenßøns begierring paa Kong. Matz vegne.

Convocatio 23 Julij.

Agitabatur rursus causa studiosi Jesuvitici Laurentij Magni. Oc var der tiillstede Christiann Fogitt i dett Tyske Cantzelie Paa Kong. Maitz vegne, att Professores skulle kiende der vdi huad rett er. Item komme ocsaa iij Præster H. Anders i Orßløff Præpositus, H. Clemend i Backendrup, H. Oluff i Giørsløff. Huillke førde menige herritz Presters Bindißbyrdtt i samme Sag beseglett oc med egne hender vnderskreffne. Deße iij giorde deris Eed att de inttett viste andet i denne Sag end som de haffde wundtt.

Oc bleff Præpositus adspurtt aff Episcopo, om hand haffde indbiudett Lauritz Mogenson. Hand suarede, hand mindis det icke, oc siger fortt ney der tiill.

Daa

Daa effter guod betencken er dømbtt i samme Sag som effterfølger. Att forne Laurentius Magni notatus, studi(os)us Jesuviticus, haffuer giort som det helige Euangeliske Ministerij forachttere oc bespottere, oc bør der for icke Allenniste att excluderis cum ignominia ex Academia, juxta leges Academiæ, Men ochsaa att straffis aff werßlig Offrighedtt, Effter som i Ordinantzen der om paamindes.

Oc effterdi att oß paaleggis aff vor Allernaadigste Herre Kong. Matt. att specificere huis Straff forne Lauritz Mogenßøn der for bør att lide, Saa siunes oß effter denne Sags leilighed, billigt att verre, att hand Offenttligh med en Tromme opføris fraa Gammell Torrie tiill Slottitt, i sin Egen invention oc tiilltagen habitt, oc siden holles en Tiidt lang vdi lencke tiill Arbeide. Sig tiill en straff oc spott y gien, oc Andre tiill Exempell.

4. Lavritz Mogensøns Dom, for sit Mummerii, Anno 1603.

Rector oc Professores j Kiøbenhavns Universitet kiendis oc giøre vitterligt for Alle, At Aar 1605, den 16 Julii, paa vor Allernaadigste Herris Vegne, effter hans Maytts skrifftelig befalning oc beseglede Mandat til os, vaar skickett for os j vor Consistorii huus Erlig och Velforstandig Mand Claus Mortenßøn, Rigens Skriffuere etc. [som] lod indføre och vdi rette stillede oc Anklagede en Student ved Naffn Lauritz Mogenßøn, for hand sig vtilbørligen och vteerlig skulde haffue handlett nyligen vdj en Prestmode oc Calent vdj Løveherridt her j Landet, Gud och det hellige Evangeliske ministerio thill Spott och foractelße: j det hand schall verre did henkommen, med en Trumme formummet, med tuende Andre, oc indgaaet oc forstyrret Presterne vdj deris lectionibus, Sang och Anden bestillningh, for huilcke de der synderlige effter gammell Christelig Seduane vaare forsamlede. Item, att hand schall haffue sprunget vdj en barselseng, som stod opreed der j Stuen, oc den besudlet med heell vskickelighed. Oc efftersom forne Claus Mortenßøn giorde atskillie Sporsmaall thill hannem, bekiende hand, Att hand vdj saadan skickelße vor kommen thill forne Preste Calente, och tuende Andre med hannem, som vore Christen Zacharisøn, Orgemester vdi Nyborgh, oc Christen Kock, boendis der sammestedds: saa de ridde to, huer paa sin hest, som vore for en Vogen, oc den tredie sad j Vognen, oc at hand haffde giortt sig et Par smale Poolske buxer aff grøne Sparlagen, oc haffde en Rye offuer sig, hoffuedet der mit igennem stucket, oc en liden fyltt pude paa Hoffuedet, oc ingen Larve for Ansictet, vden Pudesvaret maa skee kunde verre hannem nedsiuncket for øynene: Dog foruende hand, Att hand icke vor kommen did nogen til foract, Men aff Lystighed oc Druckenskab, oc at hand skulde verre indbudet der til aff Provisten H. Anders etc. Item, Att hand

hand intet der haffde sagtt eller giortt, som hand kunde tencke nogen skulde bleff-uet fortørnet offuer. Frembdelis bekiende hand om Sengen, at hand lagde sig der vdj paa Siiden op til en Puude med benene der vden for, oc haffde icke den besudlet j nogen maade, Dog kunde hand icke benecte, at Presterne bleffue seld-somme oc vnderlige der ved, Att de saaledis vore komne til dem vforuarendis: Oc att haffde de Andre sagtt eller giort noget, motte de det selff forsuare: Saa hand vilde skiude sig thill Presternis Vidnißbyrd, som der vaare tilstede, oc be-gerede gierne, Att de motte høris der om, At Alting des bedre oc klarere kunde forfares, før end wi nogett vilde sententiere eller slutte vdj samme Sag. Da paa det wj skulde icke siunis præcipitanter at haffue dømpt, in causa tanti momenti: haffue wi efftersom oc vdj andre judiciis vaanligt er, ex superabundanti det beuil-get, ad convincendam omnem malitiam, nar Sentenßen dog endelig skulde Affsigis: Oc bleff hand derfor fraa os henførdt samme tiid.

Men siden 23 Julij, vor atter paa vor Consistorii huus paa Kong: May[ts] vor Allernaadigste Herris Vegne, Christian Foget, det tydske Canßelies for-vante, som vdj Claus Mortenßøns frauerrelße igen præsenterede os samme Person, begerendis, at hans May[ts] Villie, effter det for[ne] Mandates liudelße, som os vor thillskickett, oc for[ne] Claus Mortenßøns beretning motte endelig fuldkommis. Saa møtte da for Retten Heberlige oc Vellerde Mand, H. Anders Jenßøn j Ørs-løff[1]), Provest i Løveherridt, H. Clemend j Backendrop oc H. Oluff j Giørsløff, som først fremlagde de Andre Presters vdj Løveherridt, deris Vidne, som huer for sig j for[ne] Proustis Neruerrelße haffde vudnet, beseglet oc vnderschreffuet med egen haand, liudendis ord fraa ord som efterfølger . . .[2])

Siden vudne och for[ne] Prouist och Prester for D. Superintendente oc os, med opracte fingre oc Eed, at dett samme vor dem fuldvitterligt, som de Andre Prester ochsaa haffde vundet, oc att de ey heller viste mere thill skiels vdj denne Sag. Oc som for[ne] Lauritz Mogenßøn endda repeterede, at hand tenckte Pro-visten skulde dragis til Minde, at hand haffde budet hannem did; Suarede hand kort Ney, hand viste der intet Aff, Med flere ord, som for[ne] Lauritz Mogenßøn, oc dem imellom vore, sampt andre admonitioner, som hand bleff Aluorligen paa-mindt med, sig des ydermere at betencke, oc sin dorlighed oc forßeelse at bekiende oc fortrydе.

Da epter tiltale oc giensuar oc den Sags Leylighed kunde os icke retter siunis, end at for[ne] Lauritz Mogenßøn haffuer giortt j saa Maade, som det hellige Evangeliske Ministerii foractere oc bespottere, Saa hand bør derfor icke Allenißte at verre excluderet cum ignominia ex Academia, juxta leges Academiæ, Men ocsaa Att straffis Aff verdslig Øffrighed, efftersom j Ordinanßen der om paamindis. Oc

[1]) I Texten staar urigtigt: Ørsted. [2]) Ikke indført.

Oc effterdi os strengeligen er paalagdt Aff vor Allernaadigste Herre Kong: May^tt at specificere, huad hand bør derfor at lide; da fiunis os effter denne Sags Leilighed billigt at verre, Att hand, denne gang, offentlig med en Trumme ꝛc. opføris fraa gammeltorff thill Slotted, j sin egen invention oc thilltagen habiit, oc siden holdis en thid lang vdj Lencke thill Arbeide, for saadan Spott oc ørckeløsheds paafund, som hand nu beuist haffuer, sig thill en Spot oc Straff igen, oc Andre thill Exempel, at de holde det hellige Ministerium i tilbørlig Reverentz oc Erhe, som Gud strengeligen befaler, oc det sig bør. Haffniæ sub sigillo Rectoris, Anno et die ut supra.

Konsistoriets Kopibog. 1602—32, Fol. 30—31.

2.

Om Jakob Dannefer.

Meddelt af Cand. theol. Holger Fr. Rørdam.

Blandt de Mænd, som i Krigen mellem Danmark og Sverrig 1658—60 ved tapre Gjerninger indlagde sig en ærefuld Berømmelse, var som bekjendt Jakob Dannefer, hvis Navn Folket endnu ikke har glemt, og om hvem et Par Oplysninger derfor maaske her ville være paa deres Plads.

Den almindelige Beretning om Dannefers raske Daad findes først hos Holberg (Danmarks Riges Hist., 3 Opl., III, 330—32), der atter har den fra et latinsk Manuskript af Vitus Bering. Ved at sammenligne denne Beretning med andre samtidige Kilder, vil man finde adskillige Unøjagtigheder i den, som vel ikke forandre Hovedsagen, men dog fortjene at bemærkes. Jeg vil derfor først her meddele (i Oversættelse) den Beretning om Dannefers Bedrift, som læses i Theatrum Europæum (VIII, 908), og som upaatvivlelig grunder sig paa en paalidelig Meddelelse fra en Mand i Kjøbenhavn:

„Den 2den Oktober (1658) henimod Aften ankom Jakob Nielsen Dannefehr, som for et Aar siden havde været Adjutant ved Oberst Josias Bredo Rantzovs Regiment, og som nylig havde tjent Hr. Rigsadmiral Wrangel i Helsingør som Livtjener („Leibknecht"), (til Kjøbenhavn) med et med 16 Stykker monteret Skib, St. Johannes kaldet, paa hvilket var Hr. Rigsadmiralens Gods og 120 danske Soldater („Knechte"). Folkene skulde have været bragte til Wollin (i Pommern), men Varerne havde Hr. Rigsadmiralen betroet denne Dannefehr at bringe tilligemed en Pakke Breve til hans Gemalinde. Allerede i Helsingør havde Dannefehr lagt Raad op, hvorledes han paa bedste Maade ved Hjælp af de danske Soldater skulde bemægtige sig Skibet og overlevere det i den danske Konges Hænder. Da de derfor vare gaaede ombord, og nogle Dage maatte

maatte ligge paa Helsingørs Rhed og vente paa Vind, indgik han hemmelig Forstaaelse med de danske Soldater, udvalgte ti af de bedste af dem og befalede dem, at de skulde blive hos ham og ikke lade sig indespærre i Rummet; derhos gav han dem et Løsen, hvorefter de skulde rette sig, og komme ham til Hjælp, saasnart de hørte et Pistolskud. Da de nu henimod Aften vare under Seil og nær ud for Kjøbenhavn, og Galliotten, som de skulde convoyere, atter vendte om mod Sundet, vilde den stralsundske Kjøbmand Hans Friel ogsaa vende om; men Dannefehr forbød ham det og drog sin Sabel, og da den svenske Fourer, som kommanderede Folkene, ligeledes blottede sin Kaarde, saarede han denne. Strax derpaa skjød han sin Pistol af, og kaldte Folkene til ved det aftalte Løsen; de kom ham øjeblikkelig til Hjælp, bemægtigede sig Foureren, Skipperen og nogle af Skibsmandskabet, og satte deres Cours ad Kjøbenhavn til, uagtet den svenske Galliot søgte at forhindre dem det ved at affyre adskillige Skud efter dem. For den beviste Tjeneste blev Dannefehr „regaleret" med et Kompagni til Hest og med et Landgods paa Øen Møen, hvor han var født."

Her tager Begivenheden sig rigtignok ikke slet saa storartet ud som hos Holberg, der kun lader der være 16 fangne sjællandske Bønder foruden Dannefer paa en Fregat, der skulde føre det paa Kronborg erobrede Bytte til Stokholm; ligesom Dannefer her kun saarer Foureren, medens Holberg lader ham rende Anføreren for de Svenske Kaarden gjennem Livet, da han ikke vilde give sig med det gode, — foruden andre mindre Uoverensstemmelser.

Vallensbech har i sin „daglige Tegnebog" eller „Diarium obsidionis" under 2den Oktober 1658 følgende Vers:

„See Pommerantz. Der Dagens Glantz
Med Mørcket monne klædis,
Johannes kom til voris Bom,
De Danifer frem-ledis."

Dertil hører denne Anmærkning: „Et Svenske Skib, Johannes kaldet, selff-villig hid om Afftenen arriverede ved Ritmeister Danifer, en indfød Dansk Mand, da tienendis Wrangel. Samme Skib haffde inde 200 Siælands Bønder Kaarle, som skulde til Stocholm, de med glade Hierter kom vor Garnison til Hielp". Verset hos ham til den næste Dag hører ogsaa herhen:

„Det Skib kom hid i rette Tid
Med nogle Bønders Rode,
Vi Kundskab fick med fuld god Skick
Om Opdams Hielpe-Flode."

Havde Dannefer bragt Byttet fra Kronborg til Kjøbenhavn, som Holberg siger, vilde Vallensbech neppe have undladt at omtale det; — som man vil bemærke angiver han Tallet paa de medfølgende sjællandske Bønderkarle endnu højere end Beretningen i Theatrum Europæum. — Om det erobrede Skib fortælles paa sidstnævnte Sted (VIII, 909), at det den 18de Oktober næst efter blev besat med Folk og lagt seilfærdigt ud paa Rheden.

Hvad

Hvad Jakob Dannefer selv angaar, da blev han for det første i Kjøbenhavn; under 18de December 1658 synger Ballensbech:

... „Vexabat Danifer hostem
Civica pro nostris civibus arma ferens“.

I det tilsvarende danske Vers, der ellers plejer at være en Oversættelse af det latinske, hedder det dog blot:

„Og vores Rytter giør Allarm,
Hos Fiendens Leyr, til Fiendes Harm.“

I September 1659 kommanderedes Dannefer til i Forening med Oberstlieutenant Gotfred Rauchs og Major Knud Urne Jørgensen at gaa over til Jylland med nogle Rytterkompagnier[1]), maaske ligesaa meget for at beskytte Landet mod de allieredes Plyndringer, som for at operere i Forening med dem. Senere høre vi ikke noget om ham; men efter Krigen trak han sig tilbage til sin Fødeø Møen, hvor han levede af de Ejendomme, Kongen her havde skjænket ham. Det har oftere tidligere været antaget, at disse udgjorde et eget Gods, men at det ikke forholder sig saaledes vil ses af selve Gavebrevet, der her følger:

Jacob Nielsen Dannefer fich skiøde paa noget goeds paa Møen.

F. 3. G. A. W. at wi af vor synderlig Gunst oc Naade, saa oc for willig oc troe tieniste med wores Elskelige Riigens Raads Samtøche hafuer undt skiødt oc gifuet, saasom wi oc med dette wort obet bref under, skiøder oc gifuer os Elskelige Jacob Nielsen Dannefer, wores bestalter Ritmester oc hans egte lifs arfuinger dette effterskrefne wor oc Croenens goeds, paa wort Land Møen liggendes, Nemblig Hofuetskouf, Lauritz Pedersen skylder aarligen 1 ℔ 2 ß, iij tdr aure, ½ tdr Smør, af en Jord iiij ß, Anders Uttersen vj ß, iij tdr aure, ½ tdr Smør, af en Jord vj ß, Peder Nielsen xj ß j alb. iij tdr aure, ½ tdr Smør, af Løgemands wegne, som ligger til Landsdommers gaard, iiij ß, gifuer aarligen af ald byen j Koe, Nyegaard, Mads Lauritzen xxij ß v ₰, ij skiepper Rugh, iij tdr iiij schipper aure, j skippe gaase aure, j Svin, j faar, ij Lam, ij gies, vj høns, xx Egh, j læs høe, af et Møllested iiij ß, Rasmus Laursen af et Møllested paa Damsholt viij ß, Peder Frandsen xxij ß v ₰, ij skipper Rugh, iij tdr iiij skipper aure, j skippe gaase aure, j svin, j faar, ij lam, iij gies, vj høns, xx Egh, j les høe, af

[1]) Befalingen af 20 Sept. 1659 i Sjæll. Tegnelser, Nr. 35, Fol. 446. Følgende kgl. Ordre af 23 Sept. s. A. oplyser nærmere, hvor stor en Styrke der afsendtes: „Vor Proviantskriver Hans Hansen haver af vores Provianthus imod Kvittering at lade følge Proviant og Havre for otte Dage til efterskrevne Kompagnier Ryttere, nemlig Oberstlieut. Gotfreds paa 81 Personer og 11 Officersheste, Major Knud Urne Jørgensens 58 Mand og 28 Rytterheste, og Ritmester Dannefers paa 61 Mand og 11 Officersheste“. (Sjæll. Tegn., Nr. 35, Fol. 453, jvfr. 464).

af it Støche Jord paa Damsholt j ℔, Mads Lauritzen i Nyegaard oc Mads Rasmussen i Enchebølle j Koe, Søegaard, Jens Pedersen xxx ß, iij tdr aure, af it wenge v ß, Lundholm, Anders Skibbøger ij Rix℔ in Specie.

Hvilche fornefnte gaarde oc goeds med al deris Rendte oc rette tilliggelse af Agger, Eng, skouf, march, fiskewand, fægang, waat oc tørdt, aldelis intet undertageb, som der nu tilligger oc af Arilds tiid tilligget hafuer med rette, [om] fornefnte Jacob Nielsen Dannefer døer oc afgaaer, oc iche lader nogen lifs arfuinger effter sig, da skal fornefnte gaarde oc goeds komme igien til os oc Croenen. Dog skal hans hustroe, dersom hun hans død ofuerlefuendes worder, samme goeds quit oc fri niude oc beholde hendes lifs tiid, Thi bepligter wi os oc wore efterkommere Konninger udi Danmarch oc Croenen at fri Hiemble oc fuldkommeligen tilstaae fornefnte Jacob Nielsen Dannefer oc hans egte liifs arfuinger fornefnte gaarde oc goeds med ald deris rente oc rette tilliggelse, for hver mands tiltale, som derpaa kand tale med rette, oc holde det hannem oc dennem Skadesløß udi alle maader. Forbiudendis ꝛc.

Hafniæ 9 Novembris 1638.

(Sjællandske Registre Nr. 24 i Gehejmearchivet).

Samme Dag udgik der Befaling til Hr. Peder Reedtz, Lensmand paa Stege: „at som Hs. Maj. havde skjødet og givet til Ritmester Jak. Nielsen Dannefer endel Gaarde og Gods paa Landet Møen, for hans villig og tro Tjeneste, saa skulde Lensmanden lade ham være samme Gaarde følgagtige, undtagen Jagten, Fiskeriet og Skovene, hvilke han ej videre maatte bruge, end som Bønderne paa Godset boende dertil vare berettigede; og om Landsdommer, Herredsfoged eller andre formedelst deres Bestillinger deri kunde være interesserede, havde han enhver med andre ligesaa gode Gaarde igjen at fornøje, saa at dem intet afgik“ [1]). Ligeledes udgik der følgende

Befaling til nogle bønder paa Møen at svare Jacob Nielsen Dannefer.

F. 3. Helse eder efterskrefne wore oc Croenens tiennere paa wort Land Møen boendes, Nemblige Hofuitschouf, Laurs Pedersen som skylder aarligen 1 ℔ ij ß (o. s. v.). Wi biude eder oc naadigst befaler, at i retter eder effter, hereffter at svare os Elskelige Jacob Nielsen Dannefer wores bestalter Ritmester, giørendes oc gifuendes hannem oc hans egte lifsarfuinger hvis skyld, Landgilde, oc ald anden rettigheb, som i os oc Croenen hidindtil giort oc gifuet hafuer. Ladendes ꝛc.

Hafniæ 9 Novbemris 1638.

Med

[1]) Paludan, Møens Beskrivelse, I. 354.

Ved Gaven til Dannefer var det ikke taget i Agt, at man bortskjænkede, hvad andre alt vare i lovlig Besiddelse af, som man erfarer af et Andragende fra en Skovrider Hans Hagedorn (af 31te Marts 1659), hvori det bl. a. hedder: „Eftersom Eders Kgl. Mj. mig en Gaard paa Møens Land, kaldt Nygaard, naadigst haver bevilget, som jeg nu paa tre Aars Tid har besiddet, hvilken Gaard nu til Ritmester Jakob Nielsen Dannefer er udlagt, hvorudover jeg fattige Mand nu er ligesom husvild og ikke ved, hvor jeg med mine smaa Børn, som ere moderløse, igjen skal hensly, uanset jeg paa samme Gaards Vedligeholdelse en Del af min fattige Middel har anvendt udi den Mening, paa min Alderdom nu at være i Rolighed. Hvorfor jeg underdanigst indflyr til E. K. M. i underdanigst Forhaabning, at E. K. M. udi al Naade vilde mig gamle Tjener betænke, at dersom forbemeldte Ritmester Dannefer forberørte Nygaard skal nyde, mig da en anden Gaard der paa Landet af kgl. Naade maa bevilliges, nemlig en Gaard udi Frenderup, som en Bonde ved Navn Jens Skrædder nu paabor, og som tilforn i mange Aar har været Skovridergaard, som Frants Skytte paaboede, indtil han ved Døden afgik, eller og en anden Gaard i Enkebølle efter E. K. Mj.s naadigste Vilje og for min gamle Opvartning, som jeg de salige Herrer højlovlig Ihukommelse, E. K. Mj.s Her Fader, saavelsom Herrer Brødre, Højfyrstelig Naade Prindsen (Christian) og Fyrstelig Naade Hertug Ulrik udi Slesien, iligemaade E. K. M. selv nu paa 50 Aar betjent har, til Livsophold maa naadigst bevilliges oc forundes saadan E. K. Mj.s Velgjerning" [1]). I Anledning af denne Ansøgning fik Peder Reedtz den 8de April s. A. Befaling til at lade Hans Hagedorn bekomme saamegen Genant af Lenets Indkomst, som Indtægten af Nygaard kunde beløbe sig til, fra den Dag han forlod Gaarden, og til en anden ligesaa god Gaard kunde blive ledig, som han saa skulde have [2]). — Paa en af de Gaarde i Hovedskov, Dannefer havde faaet, havde hidtil Herredsfogden i Møens Østerherred, Lauge Hansen, haft sin Bolig, men nu opsagde Dannefer ham Gaarden og fæstede den til en anden. Da Herredsfogden beklagede sig til Kongen herover, fik han den 19de April 1659 Tilladelse til for Fremtiden at tage Bolig i Stege, „da ingen Gaard paa Landet ledig skal være, som bemeldte Herredsfoged kan gives igjen, istedetfor den han mistede", tillige fik han Løfte om Erstatning af Lenets Indkomst for det Tab, han ved denne Forandring led [3]).

Kong Frederik den Tredie havde allerede paa en ganske hæderlig Maade vist Dannefer sin Anerkjendelse ved at udnævne ham til Ritmester og skjænke ham de ovenanførte Ejendomme [4]), senere føjede Kongen en ny Naadesbevisning til, ved at

[1]) Sjællandske Indlæg 1659: Andragendet har Ped. Reedtzes Paategning om Rigtigheden af det anførte. [2]) Paludan, Møens Beskrivelse, I. 354. [3]) Sjæll. Tegn. Nr. 35, Fol. 164. Herredsfogdens Klage findes i Sjæll. Indl. 1659 A. [4]) Naar det derimod undertiden siges, at Dannefer adledes af Frederik III., da er det urigtigt.

at tillægge ham en aarlig Pension. Herom underrettes man af følgende Indstilling fra Skatkammerkollegiet til K. Christian den Femte, der rigtignok tillige viser, at Dannefer havde Pensionen tilgode for en Række Aar.

Stormægtigste Konge allernaadigste Herre!

Eftersom Eders Kongl. May. allernaadigst hafver anbefalet os at erklære paa Jacob Danneferds allerunderdanigste andragende, belangende at hand paa den Pension, Eders Kongl. May. Hr. Fader Sahl. och Høylosl. Ihukommelse hannem aarlig hafde bevilget, endnu skulde restere 5200 Rdr. och hand nu her af Schatkammerit fordris 600 Rdr. som mestendeel schal herrøre af et forløfte hand forige tolder udj Steege Lorentz Erichsen giort hafver, Huor for hand allerunderdanigst beder samme Summa udj ofvenskrefne hans fordring maatte Decurteres och for Resten vorde afbetalt. Da belangende samme Pension och deraf angifvende fordring, forestilles høystbemelte Hans Kongl. May. allernaadigste Oben bref de dato den 2 Janvarj A. 1661 [1]) uden vidre; och hvad angaar den begierede afkortning, bestaar den een deel udj 284 Rdr. 21½ ß, som hand paa hans eget Regenskab schyldig blifver. Saa och 370½ Rdr. 8½ ß for den efterfølgende Tolders Caution, som sig beløber tilsammen 654¾ Rdr. 6 ß. Som beroer alleene paa Eders Kongl. May. allernaadigste Villie, at saa som saadanne fordringer udj disse tider ey vell til betaling kunde anseeS, om Eders Kongl. May. dog saavit vil bevise hannem den Naade, at forskrefne Summa derudj efter ansøgning maatte Decurteris, som ellers til Jeggeriet hafver været forordnit, och saa meget igien i andre maader vil erstattis. Huor paa forventes Eders Kongl. May. vidre allernaadigste resolution.

Skatkammerit — Eders Kongl. May.

20 Aprilis 1675. — allerunderdanigste och troplichtigste tienere

H. Wind. Sten Hondorff. Heinrich Müller. Chr. Gerstorff.

P. Scavenius. Friederich Giese. J. Reitzer. M. Moth.

(Orig. i Gehejmearchivet, Danske Samlinger, Nr. 118).

Ritmester Jakob Dannefer døde den 5te Marts 1682, han var gift med Mette Holstein, som overlevede ham. Hans Børn arvede en Del af det Gods, Kong Frederik havde skjænket Faderen [2]). Hans Efterslægt forplantede i et Par Generationer Navnet Dannefer paa en ganske hæderlig Maade, men nu er den sunken saa dybt ned, at det ikke lønner sig at forfølge dens Spor [3]).

J.

[1]) Jeg har søgt dette Brev i „Tegnelser" og „Registre", men forgjæves, man har formodentlig glemt at indføre det. [2]) Se Paludan, Moens Beskrivelse, II., 339—40. [3]) Se Jm. Barfods Stamtavle over Familien Dannefer, Tillæg til den falsterske Gejstligheds Personalhist. I. S. X—XV. jvfr. Rettelser.

3.

Skrivelse fra Slotsloven i Kjøbenhavn til Universitetet om at opfordre Studenterne til at gribe til Vaaben 1700.

Meddelt af Cand. theol. Holger Fr. Rørdam.

I afdøde Prof. L. Engelstofts interessante Skildring af „Kjøbenhavns Stilling og Farer i Sommeren 1700" beklager Forfatteren (Historisk Calender, I, 397), at det ikke har været ham muligt at finde den kongelige Opfordring til Studenterne om at gribe til Vaaben. En saadan er neppe udgaaet, Kongen var jo, som bekjendt, fraværende i Farens Øjeblik. Derimod har jeg fundet en saadan Opfordring fra den saakaldte „Slotslov" i Kjøbenhavn, som Kongen havde overdraget i hans Fraværelse „at have et vaagent Øje over alt det, som Vores Tjeneste og Interesse i nogen Maade kan vedkomme"[1]). Jeg har troet, at den fortjente at opbevares.

Velædle Høy og Velærværdige, Hæderlige og Høylærde Rector og Professores.

Dend algemeene farlighed, som nu ved Fiendens uformodentlige Landgang og postos fattelse en Miil fra Helsingøer, svever over det heele Land, foraarsager os effter Voris allerunderdanigste pligt og skyldighed foruden dend ordre og Instrux os af Voris allernaadigste Konge og Arve Herre er bleven givet over alting udj høystbemelte hans Kongel: May[ts] fraværelse at have et vaaget øye, at bede dennem, at de alle Studentere her ved Universitetet ville for sig kalde, og dennem til gemyt føre, at det er eenhvers pligt og skyldighed af ald krafft og efne Fienden udj sit forehavende paa alle optenkelige maader at hindre og modstaa, Men særdeeles for Kongen og det Kongel: huus alle ting ja liv og blod at vove; dernest ville I dennem og foreholde, at de sig effter deris forfædris berømmelige exempel for nogle og fyrgetyve aar siden godvilligen til denne Kongel: Residents Stads conservation og defension ville indstille, og som andre troe Undersaatter, naar fornødenheden det udkræver, gaa til Volds. Til hvilken ende icke alleene skal een hver fornøden gewehr, som dermed ey self er forsynet, paa hans Kongel: May[ts] Tøyhuus blive leveret, Men dennem og dygtige ober officerer indtil Capitainer skal vorde forordnede, som dennem baade udj exercitzerne kand underviise, saa og udj ald fornøden occasioner anføre. Dersom der skulle iblandt dennem være nogen dygtige, at de til saadanne charger kunde tiene, skal de ey heller forbigaaes, og hvad de andre officerer fra Lieutenanter indtil Corporaler angaaer,

[1]) Den kgl. Instrux for denne Slotslov er trykt i Nye Danske Mag. III, 100—102. Sammesteds har M. Treschow meddelt Oplysninger om de Mænd, af hvilke den var sammensat.

angaaer, maa de iblandt dennem self effter deris dygtighed og videnskab udvælge. Men som alt saadant ey kand skee, førend over dennem haves et rigtigt Mandtal, saa ville de behage det allersnareste muligt kunde være saadan Rulle over eenhvers nafn og havende gewehr effter hosfølgende model at forfatte, og os den saavel til Compagniernis indrettelse som og til gewehrenes uddeeling med det første meddeele. Herudj tvile Vi ingenlunde paa deris flid og troskab, som Vi igien paa sine stæder skal vide at berømme, Vi forblive

Welædle Rector og Professores
gansche tienstvillige
tienere

Raadstuen for Kiøbenhafns
Slot den 6 Aug. 1700.

H. Schack. Lauritz Munck. H. Nanßen. N. Bentzon.
mpp.
Ole Hansen. F. C. Adeler. H. Rosencreutz. C. Rasch.

(Paategning:)
Lest paa Consistorio d. 7 Augusti 1700.

D. W. Worm.
Academiæ Secretarius.

(Orig. i Konsistoriets Archiv, Pakken Nr. 199).

Danske Magazin,

Tredie Række.

Sjette Binds tredie Hefte.

VII.

Tegnelser over alle Lande fra 1538.

---

1 Mogens Kruck i Hintzmosze en befaling till Oluff Tulesen i Quyttinge, Nils Andersen i Hanneskow, Per Swensen i Emmesløff, Swendt Binarsen i Grandtinge, Twe Torbernsen i Røding och theres metfølgere, som ere woldgiffuendes mendt, att skiiffte thet gots emellom hannom och hans hustrues føster sønner.

Mester Hans aff Jernhytte schall haffue aff Jyrgen Vrne j lest byg och j lest rug.

2 Anno domini mdxxxvij. Tiill alle befallings mendt offuer alle stygtene, att the lade giøre alt tindbyg vdj malt.

Item om rustninger, att raadit vdj Skaane forsamblis vdj Lund tiugende dagen i jwlle och sette rustningen.

Item till her Knudt Biilde, att hand setter Tummerup paa landgiille.

Item att sette Elleholm paa landgiille.

Niels Remsnider et breff tiill her Axel Vgerup och Gert Jensen, att ther er trette emellom hannom och her Mattis i Ottersløff om nogen pant, att the skille thennom att met rette.

Her Oluff Ibsen degen vdj Lauff liffs breff paa hospitalet vden for Lauff.

Idem en quitantze paa alt regenskaff aff alt Lauff leen fran paske som screffuis



screffuis mdxxxvj och till paaske ther nest epther som screffuis mdxxxvij. Datum Hauff dominica proxima post Mychaelis anno mdxxxvij.

Per Ebbesen Lundenes Aarhus stiigt. Henrich Randtzo Haldt Wiborg. 3
Her J. Rantzo Riffuerhus Riffuerstiigt. Axell Jull Aalborg slott Wendelbostigt. Hans Stygge Silckeborg. Erich Ericsen Kalløø.

Hans van Arnum knegkte att Landskrone: ij^{c} tiill Odenße, ij^{c} till Swineborg. Jacob Wintzs knegkte: j^{c} tiill Kyrtemynde, j^{c} tiill Assens, lxxx tiill Medelfard, xx tiill Faborg, j^{c} tiill Bogenße.

Tiill alle ridderskabit, fruer och jomfruer som frij frelße kende, teslig^{te} 4
till alle prelater, abbeder, prierer, prouester, cannicker och vicarier om rystning epther ßom her epther fylger.

Wij Christian helse etther alle wore kiere tro wndersotte, riddere, riddermendts mend, fruffuer, jomfruer oc alle som frii frelße kiende, teslig^{c} alle prelatther, abbeder, proffuester, prierer, cannicker, wicarier, som bygge oc boe wdj alt Nørjutlandt [1]) kierligen mett gud oc wor naade. Wiider, att wii mett wortt elsk^{e} Danmarcks rigiis raads raadt nu wdj thenne siste almindelighe herredag, som stod wdj wor kiøpstadtt Kiøpnehaffn, thet saa endregteligen sambtygtt oc beslutthet haffue, att wortt elsk^{e} riigens raadtt her aff Jutlandt [2]) skulle mett menighe ridderskabedt, prelatther oc andre, som jordegods haffue ther offuer alt landett, forsambles wdj wor kiøpstadtt Viborg [3]) then tiugende dag jwlle [4]) først komendis oc ther forordinere oc giøre en skicke paa hueff rystinger som adelen och prelattherne skulle rette thennom epther att holle off oc teris egedt federne rige tiill tienneste, huer epther syn effne, som hand haffuer jordegods oc rentte tiill, oc epther then skick oc ordinans, som ther om giort oc sambtygt wor wdj hogborne førstes konning Frederigs wor kiere herre faders tiidt. Thij beder wii etther alle oc huer serdelis strenggeligen biude, attj rette etther epther at møde wdj for^{ne} wor kiøpstadt Viborg [5]) then tiugende dag jwlle [6]) førstkomendiis, epther som for^{uet} staar, oc ther lade etther sette oc giøre en skich paa aff for^{ne} wort elsk^{e} riigens raadt, som ther same tiidt tilstede komendes worder, paa hues rysting att huer skall rette seg epther aff syne forleninger, rentte oc egedt jordegods epther syn effne att holle off oc rigedt tiill tiennesthe, tiill att affuerge etters egedt oc menige rigens skade oc forderffue, om behoff giordis, emodt wore oc rigßens finder, och siden rette etther epther same rysting att

[1]) Der har først staaet: wortt land Sckonne. [2]) Først: Skonne. [3]) Ligeledes først: Lundt. [4]) Ligeledes rettet istedetfor: søndag nest epther sancthe Mortens dag. [5]) Rettet, istedetfor: Lundt. [6]) Istedetfor: søndag nest epther sancte Mortens dag.

holle tiill rede och møde paa ten forsagde dag och tidt met samme ebers rystinger och lade eder munstre, epther som forne oss elske rigens raadt etther paa wore wegne thaa ydermere befallendes worder, epther som oss oc etther sielff alle magtt paaliggendis er. Datum Beckeskoff torsdagen nest epther sancte Michils dag mdxxxvij.

Item tiill alle kiøpstederne om rystinger. Fyrst till kiøpstederne vdj Skaanne.

Lundh. Falsterboe, Skaanøør. Trelleborg. Ystedt. Aussz. Siølffsborg. Lyckaa. Auster. Rodneby. Wæe. Semershaffn. Engelhollm. Halmstedt. Falckenbierg. Wordtbierg. Kongsback. Helsingborg. Gasekyle. Landskrone. Malmøø. Laugholm.

[Vor Gunst tiilforn. Wiider att epther thij vij nu haffue ladit forscriffue till menige ridderskabit och menige prelaterne offer alt Skaanne, saa the schulle rette thennom epther att holde gode rystinger met heste, harneske och swenne well ferdig till rede och lade thennom till hest findes vdj marcken nar behoff giordes och vore elsk. rigens raadt her sammesteds thennom paa vor vegne forscriffuendes och tillsigendes worde, saa ville vj och, att menige kiøpstedsmendt schulle och rette thennem epther, att holde gode harneske, lange werge, røre och anden verge till rede och vdj lige maade mand hoss mand giffue thennom i marcken tiill foed hoss adelen och lade thennom bruge emod vore och rigens fiender, om behoff giordes, paa thet att the met adelen och adelen met thennom saa thes tryggeler mwe forlade seg paa huer andre och thes bedre endretteligen affuerge begges theres egen skade och forderff. Thij bede vj eder och ville, atj rette etther att holle eders rystinger, harneske, lange spetzer, spiude, røer, eller andre gode verge till rede och were vore elske riigens raadt met adelen hørige, lydiige och fylgagtige, att lade eder bruge emod vore och riigens fiender huor behoff giøris, om noget paakommer, och atj strags indbyrdes sette en høuitzmandt aff borgemester eller raadt ther i byen for etther, huilcken som i schulle were hørige och lydige och rette etther epther hans befaling. Och schulle vore borgemestre och raadt ther sammesteds haffue flitig tiilsiwn met eder, saa i haffue saadan rystinger till rede och holder vidt magt, epther som forscuit staar. Her vj oss till forlade, thj lader thet jngenlunde. Datum Wæ fredagen nest Mychaelis anno etc. mdxxxvij.] [1])

Christiann mett gudts naade etc. Wor gunst tiilfornne. Wiider, att epther thij wii nu haffue ladett forschriffue tiill menige adell oc riidderskabitth, tiislliigeste tiill alle prelatther oc geistliige personner, som jorde gots haffuer, offuer altt riigett, saa the skulle rette thennom effter oc holde theriis rystning, heste,

[1]) Ovenstaaende Brev er overstreget i Registranten.

heste, swenne, harniske oc andenn deell tiill rede off oc riigett tiill thieniste, oc lade thennom finde vdj marckenn tiill hest nar behoff giøris, thaa wiille wij, att menige kiøbstedtsmendt offuer altt riigett vdj liigemaade skulle rette thennom effther att holde gode rystinger, harniske, røere oc andenn gode lange werge oc mandt huos mandt huos adelen laade thennom finde vdj marckenn tiill foedt, paa thett att the saa megett thes bedre kunde affwerge alles theriis eigne skade oc forderff, om nogett paa komme aff wor oc riigens fiender. Thij bede wij eder oc wiille, atj strags mett thett første retter eder effther att uere fortengt tiill, att holde gode rystinger, harniske, røere, lange spywde oc anden lange werge, oc were tiill rede att lade eder bruge om behoff giøres. Oc nar i wor eller wor elsk[e] riigens raadtz schriffuelße vdj wor frauerelße fangendes worder, atj tha ere altingest rede, oc skulle i selff vdwellie en burgemester eller en rodtmandt, som skall were eders høffuitsman, huilckenn i tha skulle were høriige oc lydug. Oc skall wor burigemester oc raadt haffue met eder tilsywn, saa i holder saadan rystinger huer effther syn effne, effther som forsc[uit] staaer. Szammeledes giffue wij eder till kiende att wij nu haffue mett vort elsk[e] Danmarcks riges rod beuilget oc sambtygke ladett en receff oc ordinants vdgaa offuer altt riigett oc forskiickett thend till hvertt landtstinget, huor effther seg thend mennige mandt skiicke skall. Thij bede wij eder oc viille, atj skiicke eders fuldmegttuge tiill skonefar landtsting oc lade tage en vdscrifft aff samme receff oc skulle i finde thend huos landtstingsscriffueren oc siidenn rette eder effther, att holde thend weedt magt. Wij wiille eder oc mett thenne vor scriffuelße paamyntt haffue, atj strags vfortøffritt lade thett sølff frambkomme, som i om tiillscriffuett ere att vdgiiffue skulle tiill wore oc riigens merckeliige behoff, her vij off wiißeligen tiill forlade, thij lader thet jngenlunde. Screffuett paa vort slott Kiøpnehagen løffuerdagen nest effther sct. Dionisij dag aar etc. mdxxxvij. Vnder Vort signet.

Kiøpstederne vdj Siellanb och Smaalandene. Kiøpnehaffn. Køge. Prestøe. Stege. Woringborg. Hebdinge. Nestuidt. Skelskøer. Korßøer. Slagelße. Ringstedt. Roskyldt. Holbeck. Kallingborg. Nykiøping i Otzherret. Slangerup. Helßingøer. Nykiøping i Falster. Stubkiøping. Ragskow. Nystedt. Saxkiøping. [Marriboe] [1]).

Fyen og Langelandt. Nyborg. Swineborg. Faborg. Assenns. Medelfard. Bogenße. Othenße. Kyrtemynde. Rudkiøping.

Jutlandt. Riiber stygt: Riibe. Waarde. Holstebro. Ringkiøping. Lemwiig. Tystedt. Kolbinge. Wedle. Aarhus stygt: Aarhus. Horßens. Marriagger. Randers. Grynbw. Hoffbroe. Ebbeltoffte. Wiborg stygt: Wiborg. Nykiøping

[1]) Er udstreget.

Nykiøping i Morss. [Wendelbo Syssel: Aalleborg. Høring. Søby. Skaffuen. Skiiffue.

Tiill menige adell och prelaterne vdj Jutlandt, att møde vdj Wiborg xx dag jwlle och aff D. r. r. ther i landit lade thennom sette huadt rystinger the holde skulle.

Tiill menige D. r. r. i Jutlandt met the fire bisper att the møde ther samme dag och sette adelen rystinger.

Tiill Siellaud och Smaalandene vdj lige maade.

7 Giøre alle vittherligt, att oss er tiill videndes vorden, att ther schall were brøst paa sandmendt vdj N. Thij haffue vij nu tilskicket thenne breffuißer N. att vere sandmandt, at giøre och swere ret tog vdj tilbørlig sager nar hand loglig tiilkraffues, vnder then plygt som vibt bør. Datum etc.

Per Hanßenn vdj Helßingør ett breff paa kongs tindt wdj Tikiøp sogenn, ind tiill saa lenge ko: mt: ther anderledis om tilsigendes worder, quit oc frie.

Assmus van Anfelde Rummendt[1]) Henrich Randtzo huer mett iiij hesthe wdj borgelegher paa Kallingborg.

Bastian Wedell tiill Anderskoff mett fire hesthe, Otte van Dam, the erre ther tiilforn, oc Brede Rantzo tiill Anduerskoff.

Aske van Werde, Mouritz van Deruisk[2]) otte hesthe tiill Eßerom, Hans van Bucholtth iij heste [til] Ebbelholtt mett Christopher van Planetzer iij hesthe.

Henrich Blume oc Johan Blume mett otte heste tiill Wordingborg.

Jens Brade tiill Helne Kircke.

Bent Bilde tiill Beckeskoff.

Teße epther^{ne} erre tilschreffne om wogne tiill Malmøøs slott.

Sør ij wognne. Antuorskoff ij. Ringstedt j. Ebbelholtt j. Eßerom ij. Wor fruffue i Roskylde j wogen. Clare, sancte — j wogn tiill hoffue. Roskilde chapittell j.

Skonne: Herredsuodt ij wognne. Dalby ij. [Beckeskoff][3]). Euetz closther j. Helnne kircke j. Bosie j. Fliginde j. Nesbyholm ij. Aahuss ij. Lunde gaartt j. Chapittell i Lundt j. Nunde closteret i Lundt j. Her Hans Skoffgaardt j.

Tydske

[1]) ɔ: Rammyn. [2]) ɔ: der Wisk. [3]) Udstreget.

Tydske hoffzinder borgeleye vdj Sielland. 6

Otte van Dam iiij heste Henrick Rantzow iiij Frederick Ramyn iiij Aßmus van Aneuelde iiij Henrick Thiide iiij Mourits Rantzow ij heste	tiill Kallingborg.
Preen iiij Breyde Rantzow iiij Bastian Wedell iiij	till Antwordskoff.
Thimme Skrandj ij Jyrgen Swaeff ij	Ringstedt closter.
Henrick Blome vj Jahan Blome ij	Woringborg.
Mourits van Herling iiij Jyrgen Gynterberg ij Klyuer j	Dragsholm.
Hans van Bockwoldt iij Claues Pogwisk ij [Møllendrop] [1]) Christoffer van Planits iij heste	Ebelholt.
Aske van dem Werder iiij Mourits v. d. Wisk iij	tiill Esserom.
Peder Rud iiij	tiill Knarbrop.
Thomes Sture iiij	paa Solt.

En schriffuelße tiill Jyrgen Pedersen, att hand sender alt then fitallie hidt 9
tiill Kiøpnehagen, bode fisk, flesk och kød.

Tiill Axell Jull, att ko: mt: sender Kortt Skøtte till hannom met salt, som skall bliffue beliggendes ther till paa foraarit, och ere skipperne och birre-skytteren betalet tiill paaske och skall skipperen haffue hvert aar xl m℔ och vj alne engelsk och huer byssesk ytter xl m℔ och vj alne grofft och vj alne engelsk och nu till paske førstkommendes schall huer skipper haffue vj alne engelsk och xx m℔ pendinge och huer byssesk ytter vj alne engelsk och xx m℔, och bodsmendt schulle haffue forloff strags the komme tidt, dog att hand bestiller att hand for vide sig bodsmenden paa foraarit egen och at skibene bliffue vel forwarit, och hues brøst som er paa skibet att then bliffuer ferdigt saa the ligge aldelis segel rede paa foraarit.

Sameledes

[1]) Udstreget.

Sameledes att hand lader slagte [och] salte the meste øxen, faar, geff och anden bell som hannom mugeligt er, bode aff the regenskaps garde, och lader thet vell forware met salt och tre, och strags forskicker hidt till Kiøpnehagen, saa thet jcke bliffuer forderrit, som tilforn skedt er.

Till Per Ebbesen lige sadant.

Peder Hansen, tholdner vdj Helßingøør, quitantze paa tolff g. i guld, som hand fornøget en skipper paa ko: mts: vegne, som førde then fisk, speck, laxe och bergefisk neder fra her Eske Biilde. Relator Esky Biilde.

Tordt Rodt fylge breff till Bergen leen, Mesyssell leen, Jerderøen och Dalleren och Ryffylcken, Sondhordlandtz, Norhordland, Sønderfiorden och Nordfiorden leen, Sogen leen oc Heltelandh, att the sware hannom. Datum Haffnie sabbatum post Dionisij anno etc. mdxxxvj.

Jdem et fylge breff till alt Bergen stygt.

Et breff till thennem som ligge vdj slots logen paa Bergenhus.

Et breff till thennom som tiener ther paa slottet, att ko: mt: haffuer befallit Tordt Rodt samme slot, huilcke aff thennom som ville tiene ther fremdeles, tha skal Tord Rodt anamme thennom och skye thennom vnderholding och holde thennom thet vden skade.

Sty Bagge breff paa Toppedall laxe fiskend vdj Mesyssel leen liggendes ad gratiam, dog met saa skell, att hand schall aarligen aars giffue ther aff till ko: mt: sex lester salt lax, vel forwarit, och ij^{c} spegelax, och thennom leuerere her paa Kiøpnehagen slot. Dog ther som samme lax bliffuer burt tagen aff rigens fiende, tha skal thet jcke were hans skade.

Tordt Rod fordelße breff vp till Bergen.

10 Jtem breff till her Henrick Roßenkrants, att ko: mt: agter att lade iiij skiib løbe tiill Prowaeff, att hand ther fore wille rette seg epther, att skye thennom vnderholling met tør kiød, fisk och anden skiibs fitalle paa et halt aars tid och thet forskicke hidt, saa thet visseligen er her paa vert slot Kiøpnehagen inden fastelagen førstkommendes.

Niels Pilekrage fylge breff tiill Sanne leen, att the sware hannom ad gratiam. Relator her Eske Bilde.

Peder

Peder Styrlle haffuer ladet berethe for konninglig mt:, at hanndt haffuer ith laxfiiskerie vdi forlenning aff hans matt:, och nogre byndder there omkring boenddes bruge theriff fiiskerie theer vbinddenn emodt gammell sedtuaane, ther fore at mue fange en beffalling tiill nogre riddermendtz mendt her Trude Wulffuistandt, Oluff Lauritßenn, landtzdommer, Lauritz Raffuintßen och andre gode olldbingere, som there vtaff wiide, grandtske och forfare, om samme byndder thet mue gøre met rethe eller icke, giffuendes beskreffuit fran thennom etc.

Hans van Arnwm ith pasportt tiill Fyen paa thij wognne. Item et andet pasportt paa iij wognne fran it leger och tiill thet andet.

Per Østgøde patzport vp till Suerige.

Tiill her Truidt Vlffstandt, att hand flyer Clement fitalle till then holck som ligger fore Wordbierg och flyer samme holck saa møget tember som hand mest kand føre till Malmøø.

Tiill borgemester och raadt, att the sticker then taffvle hidt, som stander vdj theris sogne kyrcke och er nogen mwncke paa maaelet, som stande at fiske epther folck.

Tiill mester Peder Amag, att hand anammer alle clostre till seg och bescriffuer alt then clenodie och ornamenter och jnuentarium, som ther findes och holder thet vforrygt tilstede.

Doctor Peder Palladius.

The gramwncke vdj Helßingøør en leigde vdj iij vgger, att mwe bliffue her vdj riiget och vdtrette theres sager och beholde hues kleder, fitalle och anden bell som the haffue, vndtagen hues brygtøg, bagertøg och anden kyrckens clenodier oc ornamenter schall bescriffuis och holdes tilstede.

Tiill Jyrgen Vrne, att hand foruißer the gramwncke, ßom findes vdj Lunde och Helsingøør[1]), och tilsiger thennom, att huilcke som ville kaste kappen och predicke och forkynde guds ord, thennom will ko: mt: besyrge met kyrcker, och huilcke som ville studere, thennom vil ko: mt: flye vnderholling, och huilcke ßom ere saa gamble och vandføre, saa the huercken kunde predicke eller arbeyde, 11
thennom vill hans nade lade besørge en vnderholling, huilcke som thet jcke ville giøre the mwe strags forsee thennem aff riiget, att han ther fore strags annammer begge clostre till seg och neberbryder thennom och lader forware hues steen, kalck och tember som ther duffuer till ko: mt: behoff, och lader bescriffue hues ornamenter

1) Eller Helsingborg. Navnet er utydeligt.

menter och clenodier teslig[te] alt inuentarium som ther vdj findes och holder tilstede. Teslig[te] att menige bynder och almoe vdj Gydingherrit, Norasboherrit och Bierreherrit haffue beclaget thennom fore ko: mt:, att hand begerer korn aff thennom for biscopgaffue, thaa beder ko: mt: hannom, att hand tager aff thennom smør, pendinge, jern och anden bell, hues the haffue vdtgiffuit epther gammel sidwon och ingen ny besuering paalegger thennom.

Suartze Hans ett pasbortt mett siu klippere offuer att Helligghaffn mett en dreng.

Her Eske Bilde ett befallings breff tiill Wobetzer, Otte Thenhuff, Hans Rudt, Erich Madtzen, Marquortt Timand, att hand haffuer berett, att noghre bynder, som ligge tiill wor fruffue closther i Roskylde, haffue holt hannom gesterie faare, i iij eller iiij aar faare, oc boe wdj Røruig oc sie, sand haffuer forderffuet theris marck fore, att the ther faare granske etc.

Forbudt offuer alt Skonne, Sielandtt oc Smaalandenne, att ingen wdfør korn eller saltthet kiødt.

12 Først eth breff, at huer mands thienere, som bygge oc boo i Schone, skall huer mand age j[c] xx læss jord aff then graff i Malmøø, oc huilcke som haffue fultgiortt, at the dog icke hiem age før huer haffuer tegen aff Styg Porss. At the visseligen oc wfortøffrit fræmkomme mett theres vogne at age nar Styg Porss tilsiger, vnder theres boesloed.

Breff tiill alle lensmend i Schone, at myn herre er tilkiende giffuit, huorledes att mange bønder oc almwe side fortrycke seg oc icke wele age, sammeledes at ther beregnes oc wndertages for gordseder oc wgedags mend mange bønder oc thienere, som langt fran gode mends garde besidendes er, som er emod myn herres breff, oc ther mett gøre theres wndskylling oc icke framkomme oc age.

At huer lensmand haffuer ther poo goed wpseen, at thet icke saa her effter skeer oc at ther icke flere bliffuer quitt for thette arbeyde vden rette gardseder boendes for gode mends garde, mæn huer mand skall thette fwlt giøre wnder theris boeslod.

Item en credentz tiill Esge Biille tiill raadett oc adelen i Schone. Item skall oc Esge Bille haffue en instruction mett seg tiill thennom.

Om bøgepæle tiill Malmøø slott at hugge alle wegne i kronens oc kirckens skowe

skowe huor the fijndes kronne, oc kronens oc kirckens thienere thennom hugge oc fram age naar Styg Porss ther om tilsiger.

Breff tiill borgemester oc raad i Landskrone, at the strax vfortøffrit tilskicke skuder och skiiff at offuer førde then weed mett fran Hwle møller oc tiill Malmøø.

Ett breff tiill Krabbe, att Stie Pors skall sende [hanom] pendinge, ther 13 skall handt saltte bull huilling faare, oc skall hand sielff legge salt oc træ tiill oc arbeds folch, oc sende hannom then tiill Malmøø, oc att hand ther tiill mett sender hannom thuo eller iij tußen tørfisk, oc skall Iffuer forskicke alle the gamble ackere, hand kand ombere fran slotthet, tiill Per Skram, hand skall frambdelis forskicke thennom till iernhutthen, ther att giøres muranckere aff tiill slotthet wdj Malmøø.

Ett breff tiill Christopher wdj Landskrone, att hand haffuer iij t^er^ smør, ½ lest gryn, ½ lest erther, att hand thennom sender strax tiill Stie Pors, tagendes ther quitantze paa.

Eth breff tiill her Claues Biilldde paa Baehuss, at handt forskicker ij lestter iernn neder tiill mestter Hannss vdi jernn hytthenn och at tage aff thee penddinge, som konningen aff Sueriige haffue schullde, och bethale samme iernn met, om hanndt icke wedt andre raadt ther tiill, saa at thet kandt skee met alldderffurstte, thii at samme iern schall bruges tiill mure ackere vdi thendt bygning vdi Mallmøe.

Iyrgenn Bragde ith pasbordt selfftredie indt vti Tydtskeland, at huem som handt hendder fore at komme, att the foordere och fremme hannom tiill thet bestte.

Pouell Iude burger vtj Trelleborgi, ith breff tiill burgimestter och raadt vtj Lundt, at the hielpe hannom ßaa møget, som reth er offuer Anne Olussuis, burgerske ther sammestedtzs, for nogre skyrther, slancker, sadel, och bitzsell, hanndt fick hinde at gemme.

Thesße epther^ne^ breffue bleff Iens . . . ., Sty Porsses dreng afferdiget 14 mett sti. Anthonij afften, tiill then byggenings behoff vdj Malmøø.

Først breffue tiill lendsmendene paa slygtens gaarde vdj Skaane om fitalle att forskicke tiill Malmøø epther Sty Porßes schriffuelße.

Item

Item breffue tiill stadtholderen vdj Kiøpnehaffn, att the lade Sty Porss [1]) faa hues breffue hand behoffuer tiill samme byggenings behoff.

Item breffue tiill alle leen och clostere vdj Siellandt och Skaane, som tiilforne ere tiilschreffne om vogne att vdtgiøre tiill Malmøø, att the thennom framskicke.

Item breffue tiill nogle kiøpstederne vdj Sielland och Skaane om alle theres murmestere och kalckslaar att forskicke till Malmøø paa foraarit, nar the Sty Porßes schriffuelße fangendes worder.

Item et breff till then murmester vdj Kallingborg, att hand vdj ligemaade giffuer seg till Malmøø.

Item tiill Per Skram om hywllebarer, skoffwle och spader att lade giøre och forskicke tiill Malmøø.

Item breffue tiill her Trude och her Claues Biilde om then staall att framskicke.

Breff till Sty Porss paa alle erende.

Theßße epther^ne ere the danske riigsraadt, lendsmendt och hoffzinder, ßom skulle møde ko: mt: vdj Nymynster then onsdag nest epther søndagen inuocauit nestkommendes och fylge ko: mt: paa en reyße, som thennom tha schall giffuis tilkende. Och schulle theres swenne were kled vdj ko: mt: farffue och schulle the føre harneske røg kreff skørt slancker glaffwen och høffuit harneske etc.

[xij]	vj	her Mogens Gøye	raadh
[vj]	iiij	Johan Friiß	
[vj]	iiij	her Offue Lunge	
[vj]	iiij	her Axell Bragde	
[vj]	iiij	Erick Banner	
[iiij eller vj]	iiij	her Eske Biilde	
vj	iiij	Knudt Gyldenstern	
[iiij]	ij	Gabriel Gyldenstern	lendsmendh.
[iiij]	ij	Otte Gyldenstern	
[iiij]	ij	Albret Gøye	
[iiij]	ij	Arwilt Wiffstandt	
[iiij. iij]	ij	Jep Tordsen	
[iiij] [2])	ij	Tage Otsen	
	ij	Siuordt Swin	
	ij	Christoffer Stygge	

ij

[1]) Istedetfor Sty Porss har først staaet Mester Jesper. [2]) De indklamrede Tal ere udstregede i Registranten.

ij Lage Bragde
ij Jyrgen Bragde } hoffzinder.
ij Jens Nielsen

Thesße siiste breffue tiill Jutland om then reyße tiill Nymynster fick ko: mt: riismaßuend Hans Tønder, och bleff afferdiget met thennom tiisdag nest epther scti. Paulj conuersionis dag.

Item et breff till Stege. 16

Idem et breff att mwe kiøbe korn vdj Siellanb, Falster och Laaland att føre tiill Stege. Dog met saa skell, att the skulle certificere fore huer lendsmandt, vdj hues land the kiøbendes worder, att the samme korn jcke anderstebs føre wille end till Stege och bruge till ethers egit behoff.

Idem et breff tiill Arilt Jensen, att hand lader bestaa mett then tinde, hand thennom fot haffer, tiill ko: mt: kommer ther sielff vdj landit.

Oluff Hansen i Affuede en schriffuelße tiill Knudt Gøye, att hand haffuer beret for ko: mt:, huorledes att hand haffuer tilforne komet for skade och ehiel slagen en anden mand, och ther fore kiøfft syn fridh egen och beclager att Knudt Gøye nu paa thet ny fordeller hannom, att hand paa thet ny schall kiøbe syn fridh aff hannom. Thij wil ko: mt:, att ther som hand tilforne haffuer kiøfft syn frid, att hand lader hannom nyde syn frid och jcke gører hannom andet end hand kand giøre met logen.

Niels Bringe i Skotbølle haffuer beret fore ko: mt:, huorledes att hand haffuer vppeboden syn egen olden gield till tinge och nu liguel deles och platzes fore, att hand och schulle vdtbyde olden gielden fore en anden mand, kalles Jens Røgh, huilcket hand mener att haffue ingen rett tiill. Thj beder ko: mt: Peder Oxe, att hand haffuer tillsiwn met syne fogeder, saa the jcke nødige samme fattige mand till att vdtgiffue samme olden gield fore then anden mand vden hand haffuer ther ret till, och jcke anderledes handle met hannem end hand kand giøre met logen och will forsuare fore ko: mt:.

Item et breff till her Johan Rantzow om thwo stercke retßere att forskicke hidt till Gottorp, som kunde drage och jcke ere fore onge, jcke heller for gamble, saa the ere her om midfaste.

Tiill Peder Ebbesen vdj lige maade. Tiill Henrick Rantzow. Tiill Arell Jwll vdj lige maade.

Tiill

Tiill Her Johan Rantzow och Henrick Rantzow paa bispen aff Wiborgs wegne.

17 Her Johan Rantzow en credens till her Pritbiørn, Jep Friis och Christoffer Roßenkrants.

Henrick Rantzow ett breff tiill herritzfogeden vdj Gyslom herrit, att hand haffuer beret fore ko: mt:, att her Mattis, sognepreſt vdj Kongens Tystedt, haffuer syne jorder, som hører tiill hans preste gaardt, liggendes tiilhobe paa en plats och hans korn ther offuer fortredes och vpædes, vdj thet att hans jord jcke ligger eblant sognemendenes jorde, epther ßom tiill andre prestegaarde.

Jdem en befalling tiill Peder Ebbesen, Mogens Munck, Jens Thomsen, Axel Jwll, Anders Skeell, Glob Krabbe, om trette ßom er emellom sandemend vdj Nørherrit i Morff och Erick Saalle ibidem, att the steffne thennom neruerendes Henrick Rantzov i rette for thennom och endeligen dømme, huilcken som haffuer ret eller vret.

Borgerne aff Møen, Laaland och Falster et forbuds breff paa høns, geff, lam, faar och anden edende ware.

Stege by confirmats paa theris pryuilegier och frigheider. Stubkiøping idem. Nystedt idem.

Stubkiøping borgere et breff, att the mwe kiøbe korn vdj Siellandt och Smaalandene, epther som the aff Stege finge.

Hans Olffen i Flemløff en schriffuelße till Jyrgen Heningsen, att hand haffuer beret for ko: mt:, att hans fader Oluff Nielsen kiøpte nogle stub jord aff Hans Skytte och haffuer hans skiøde ther paa, och beclager seg, at hans arffuinge nu jcke ville holle hannom samme kiøb.

Anders Buck en befalling till Jep Burre, landsdommer paa Langeland, Peder Lauritsen i Skousboud, Mats Ludh, Claues Daa i Helsnegardt, Hans Cordtssen i Lyckersholm, Jacop i Holm, om trette emellom hannom och Jens Huas.

18 Befallinger tiill Mogenns Munck, Jens Tomsen tiill Holumgordt, Mogens Jwll till Vstrop, Jenwold Jwll till Obiergh, Peder Skram till Volbierg, Chresten Fassi i Wennergard, Niels Keildsen, her Chrestern Krabbe, Niels Glambeck tiill Swensholm, Per Juersen tiill Padberg, Jacop Vogensen tiill Stenumgordt,

Splid

Sylib Bang i Agersbeck, att her Johan Rantzow haffuer beret fore ko: mt:, att ther er trette emellom hannom paa kronens vegne och Niels Jensen till Brodskoff och Niels Friiss fore then grøn jord, som ligger paa Nørklytt och nogen garde ther sammesteds, som Niels Jensen kender seg att haffue rettighet till.

Fredagen post Martinj 1538.

Eth breff till Hans v. Arnwm, at hand ladher borgemestere oc raad raade fore at indlegge knecte hoss borgerne huor the ville och at huem som haffwer siin ecthe kone oc vil haue hinde hoss seg, at hand oc betal for hindhe, oc at the ingen horer holle hoss borgerne, oc ingen drenge haue vdhen the betale for thennom, oc at høuetzmanden inghen knecte indlegger paa borgerne vdhen thet antall som thennom tilscriffwes.

Wee. Et breff til her Jacop Trolle, ath hand inghen bundhe, kiøpmend eller bisserkremere steder i sit leen emod k: mt: ordinantze.

Jøren høuetzmandens lutnant tog v iochimdaler aff Trelleborg, x^c Ж aff Aahuss, x^c Ж Wee.

Et breff til her Magnus Gyldenstjerne, at k: mt: haffwer naadeligen vnt oc giuet thenne breffuiser Hans Busk halffdelen aff the pendinge, som hand gich i rette om met hannom, thet vil k: mt: gøre aff naade.

Tiill Peder Ebbesen, att hand lader vdj tormaanet brygghe xxx lester godt 19
øll och strags forskicker hidt till (Kiøben)hafn.

Tiill Anders Emicsen om xv lester. Tiill Nyborg om xv lester.

Tiill Claues Zestede och Jyrgen Persen rentemester, att the strags annamme alle stempeler fran myntemesteren vdj Riipe och besegle och holle hoss thennom, och forbiude hannom, noget epther thenne dag att myntte enthen smaa mynte eller store.

Per Fynbo, borgmester i Upslaa, haffuer beret fore ko: mt:, att hand haffuer nu motte giffue xxvij jochimdoler till bod fore then landsknegkte, som bleff ehiel slagen, och hand och Per Herløsen, laugmand ibidem, Lille Rold och Chresten Grønlund haffuer sagd god for thennom, beder ko: mt: Per Hanßen, att hand hielper hannom hoss the andre iij forløffues mend, att the huer epther theres anpart egen giffue hannom samme jochimsdoler.

Kersten Hennicksen, Hans Ribbeck, Jacop Brabant, Claues Kerstens, Morthen Blæseck, Werner, met the ij bodsmend huer j t^{ne} saltet kiødt.

Scriffuelße tiill Per Ebbesen, att ko: mt: haffuer vndt menige almoe bode then siølff skat, ßom vore ij marck huer bonde och nu then marcksskat fore viij mß vdj pendinge. Dog att then rige hielpe then fattige.

Scriffuelße till Vpslaa borgere, att the bygge en god stor kraffuell och schulle the sielff bekoste halff parten och Per Hansen paa ko: mt: vegne schall bekoste halff parten.

Item et breff, att bynderne icke skulle hugge ege temer paa Follou Ryggeskau Westfolden Hudrum oc Røgensogenn i iij aar omkring wden hues Per Hansen thennom paa ko: mts: wegne tiill forløffuer tiill skiffues behoff.

Item etth breff, att ko: mt: haffuer wnt oc tilladet, at borgerne i Opslo maa annamme graabrødre closther ther samesteds tiill ett hospitall oc legge ther all thet andet hospitals rette tiill oc skicke ther thuo tiill, som kunde faare stande same hospitall, saa thet maa gaa for seg oc skulle giøre ther orligen rede oc regneskaff wdaff. Relator Per Hansen.

Item ett breff tiill alle kircke werger offuer alt Opslo stiigtt, att ko: mt: haffuer i thette aar vnt halff delen kirckeţindden ther i stigthet tiill Opslo domkircke, att wpbygge same kircke mett, att the ther faare rette thennom epther, att lade same tinde tiill gode rede wdkomme oc haffuer ko: mt: befallett Per Hansen att tiilskicke ij aff cannickerne oc thuo aff borgerne, att staa faare same bygning, att giøre Per Hansen ther rede oc regenskaff faare paa ko: mts: wegne.

Item thu obnne breff tiill Opslo stigt oc Hammer stigtt, att ko: mt. haffuer forfarett huarledes the egen sidde mett theriis tiende, att the ther faare rette thennom epther, att wdgiffue same tiende, saaframbt att the icke wille giffue orsage tiill, att lendsmanden skall straffue thennom offuerhøriige sidde.

Item ett breff tiill thennom, som bode i Tønsbierg, att the skulle drage tiill Tønsbierg egen att bygge oc forbædre thennom, thij ko: mt: haffuer naadeligen wnt thennom vj aar skatt frij.

Oluff Teste ett protectorium.

Tiill her Tyge och Per Skram.

At legge gedbher aff, vdhen huem thennom kand holle paa sit eghen enmercke.

Per Bagge haffuer beret fore ko: mt:, huorledes att hans morbroder biscop Mwff haffuer styfftet et alter i Vpsla domkyrcke, som nu her Mats Fynde i vere haffuer, thaa haffuer ko: mt: nadeligen vndt och tilladit, att hues gots, som till samme alter lagd och styfftet er, maa komme vbehindret till rette arffuinger egen, dog att the først stille presten till frids, som samme alter nu i forlening haffuer. Relator Per Hansen.

Suend Swenskes broder slo Las Jude ehiel och er bort rømpt, thj haffuer ko: mt: befalit Knudt Persen att gribe och holle samme karll tilstede och hielpe samme suend saa møget som ret er offuer hannom. Forbiudendes nogen att giøre hannom ther hinder paa.

Tiill lendsmendene paa Gotland, att the haffue till rede paa foraarit ij tyre, xx kør, ij^{c} faar aff then beste art ther paa landit och forskicke hidt till ko: mt:

Biskop Mogens aff Hammer borgeleye breff tiill Andtuordskoff. Idem forbelße breff met en vogen.

Hans Hoppenstang siell fierde ett pasbort paa 25 klipper offuer att Robby. 21

Olrøch Smidt ett forbelße breff tiill Hadersleff mett en wogen oc sex klipper fran Hadersløff att her jndføre.

Eske Bilde en steffning offuer her Jochim Gedt fore ett wloglig byggested kallis Egebrynde, then stundt hand wor aff riighet oc hagde ko: mts: opstandelße breff, att møde her paa Kiøpnehaffn s. Nicolaj episcopi dag mett syn beuisning etc.

Hans Scriffuer citat Jens Boßen, byfoghet i Halmstedt, fore nogen trette, thennom emellom er oc mener for^{ne} Hans, att byfogeden giør hannom stor wrett, som handt siger etc., att møde tiill første almindelig herredag.

Scriffuelße tiill Helßingborg, att the anamme hues mursten her Peder Skram thennom befalendes vorder och føre tiill Malmøø.

Tiill her Per Skram x tylter bielcker, xviij, xvj, xiiij alne; x tylter sparrer xij och x alne lange; xx tylter saffue bieler.

Peder

Peder Hansen [aff Rødenesleen iiij tylter bielcker xl] [1]) j^{c} tylter saffwe deler, ij lester jern. [Bahussleen] [2]).

Erick Vgerup xj tylter bielcker.

Her Eske Biilde vj tylter bielcker.

Her Claues Bilde xx tylter ege sparrer, xv alne lange.

Tiill thesße epther^{ne} kiøpstederne om bodzmend.

Sielandt: j^{c} Kiøpnehaffn. xx Kiøge. xx Helsingør. xx Stege. x Kalling-borg. x Skelsøør. x Nestwedt. v Prestøø. iiij Woringborg. ij Nykiøping i Otzherret. vj Nykiøping i Falster. x Stubkiøping. xx Nagskow.

Skanne: lxxx Malmøø. xxx Landskrone. xx Trelborg. xxxxx Ystedt. xx Wordbierg. x Halmstedt. vj Engelholm. vj Helsingborg.

Thesße forscreffne kiøpsteder ere tiillscreffne som her epther fylger.

Christiann met guds naade etc. Vor gunst tilfornn. Wiider, att wii agthe nu strags paa foraaritt att lade wdtløbe nogle wore orlog skibe wdj syøenn oc lade holle wore stremme rene, om nogle wille fordriste thennom tiill att løbe i syøenn oc ther berøffue oc tage frann then syøefarende mandt. Thii bede wij ether och wille, attj retthe ether epther, att wdtgiøre ther aff eders bye — [3]) boedzmendt, som ere gode duffuelige karlle oc wnde att omgoff tiill skibs, och holle thennom tiil stede, saa the erre alting^{t} rede att giffue thennom affstedt, nar i egenn wor schriffuelße ther om fongendes worder, wij wille giffue thennom besolding oc løn epther gammell sedwan. Therßom wij oc icke haffue thennom behoff, tha wille wij mett thet første paa foraarit giffue ether thet tiilkiende. Dog attj holle thennom tilstede, saa the icke forsige thennom i andre thieneste indenn midfaste furstkomendes, thij middeler-tiidt wille wij schriffue etther tiill, huadt heller wij haffue thennom behoff eller ey. Her wider alting^{t} att rette ether epther. Thii wij off ther wißeligenn tiill forlade. Befalenndes ether gudt. Schreffuit paa wort slot Kiøpnehaffnn tysdagenn nest epther stj. Andree apostoli dag, aar etc. mdxxxviij, wnder wortt signett.

12 Fitallig paa Myckell paa v^{c}xlix perßoner vdi iij monats tiidtt.

Flesk viij^{c}xxiiij̶ syder. Kødh xvj lester vj̶ t^{e}—f. Tørre foorkroppe viij^{c}xxiiij̶. Smøør iij̶ lester iij̶ t^{e} ij̶ f. Syldh viij lester iij̶ t^{e} j f. Saltet fysk xvj lester vj̶ t^{e} j f. Huillinger xxiiij̶^{m} ij^{c}. Erther iij̶ lester iij̶ t^{e} ij̶ f. Gryn ij lester j̶ t^{e}. Eddygk iij̶ lester iij̶ t^{e} ij̶ f. Brødh lxxiiij lester ij̶ t^{e}. Møll j^{c} xlviij lester iij t^{er}. Salt iij smaa lester 6 t^{e}. Krudh xviij t^{e} grofft krudh. Korne krudh j t^{e} korne krudt.

Axell

[1]) Det Indklamrede er udstreget. [2]) Ligeledes. [3]) Aaben Plads.

Axell Jull och Henrick Rantzo bleffue tillscreffne paa mandagen nest epther scti. Andree dag att schulle forsambles och skiffte thennom thenne forsc^{ne} fitallig emellom, vndertagen erther salt och krudt och strags forskicke thennom hid till skibene paa forarit, nar wandit obenes, tagendes ther ingen vndtskylling fore. Teslig^{t} schulle the haffue flitig tiillsiwn, att samme fitallig vell forwaris, saa then duffuer att gemmes tiill et andet aar, om then icke behoff giøres i thette aar, saa frampt att the icke ville stande ko. mt. tiill rette ther fore. Datum mandagen post Andree vt supra.

Paa then lubeske ameraell fitallig paa iiɉ^{c}ij perßoner vdj iij monett.

Flesk iiiɉ^{c} xxviij sider. Kødh viiɉ lester ɉ t^{e} j f. Tør forkroppe iiiɉ^{c} xxviij. Smøør j lest iij t^{e} j f. Sildh iiiɉ lester ꝺ t^{e}. Saltet fysk viiɉ lester ɉ t^{e} j f. Huillingge xj^{m} iiiɉ^{c}. Erther j lest iij t^{er} j f. Gryn x t^{r} iɉ f. Eddicke j lest iij t^{r} j f. Brødh xxxiiiɉ lester ꝺ t^{e}. Møll lxviiɉ lester iij t^{r}. Salt iɉ lest. Krud j lest. Korne krudh j t^{e}.

Peder Ebbesen fick scriffuelße om thenne forscreffne fitallig att schulle forskicke hidt paa forarit strags epther att wandit opnes, vndertagen erther, salt och krudt. Tagendes ther ingen forßømmelße fore, ligesom tiill Axell Jwll och Henrick Rantzow, att hand schulle lade thet vell forware. Datum mandagen post Andree Haffnie.

Paa then bremer Sampßon fitallig tiill iiɉ^{c} ij perßoner vdj iij monett. 23

Flesk iiiɉ^{c} xxviij sider. Kød viiɉ lester ɉ t^{e} j f. Tør forkroppe iiiɉ^{c} xxviij. Smøør j lest iij t^{er} j f. Sildh iiiɉ lester ꝺ t^{e}. Salthet fisk viiɉ lester ɉ t^{e} j f. Huillinge xj^{m} iiiɉ^{c}. Erther j lest iij t^{er} j f. Gryn x t^{er} iɉ f. Eddycke j lest iij t^{er} j f. Brødh xxxiiiɉ lester ꝺ t^{er}. Møll lxviiɉ lester iij t^{er}. Salt iɉ store lester. Krudt j lest. Kornekrudt j t^{e}.

Her Johan Rantzow fick scriffuelße om thenne forscreffne fitalig att skicke hid aff Riiper stygt fran Koldinge, vndertagen sild, erther, salt och krudt. Datum mandagen post Andree.

Fitallig paa falcken van Aarhußen paa j^{c} perßoner vdj iij moneder.

Flesk iɉ^{c} sider. Kødh iij lester. Tør forkroppe iɉ^{c}. Smør vj t^{er}. Sildh iɉ lester. Saltet fisk iij lester. Huillinge ꝺ^{m}. Erther vj t^{er}. Gryn ꝺ t^{e}. Eddick vj t^{e}. Brødh xiiiɉ lester. Møll xxvij lester. Salt viiɉ t^{e}. Krudt vj t^{e}. Kornekrudh j t^{e}.

Nyborg. Nesbyhoffuit.

Fitallig paa griben till j^{c} perßoner (vdj) iij manett. 24

Flesk iɉ^{c} sider. Kød iij lester. Tør forkroppe iɉ^{c}. Smør vj t^{er}. Sild iɉ lester. Saltet fisk iij lester. Huillinge ꝺ^{m}. Erther vj t^{er}. Gryn ꝺ t^{e}. Eddigk vj t^{er}.

vj t^{er}. Brød xiiij lester. Øll xxvij lester. Salt viij t^{e}. Krudt vj t^{er}. Kornekrudt j t^{e}.

Fitallig paa biørnen tiill lxvj perßoner i iij moneder.
Flesk lxxxix sider. Kød ij lester vj t^{e} j f. Tør forkroppe lxxxix. Smør iiij t^{er}. Sildh j lest. Saltet fisk ij lester vj t^{e} j f. Huillinge iij^{m} iij^{c} xl Erther iiij t^{er}. Gryn iij t^{er}. Eddick iiij t^{er}. Brødh ix lester ij t^{er}. Øll xviij lester iiij t^{er}. Salt v t^{e}. Krudt v t^{e}. Kornekrudt j t^{e}.

25 Fitallig paa Morianiske bøyert tiill lxxvij perßoner j iij moneder.
Flesk j^{c} xvj sider. Kød ij lester iiij t^{e} j f. Tør forkroppe j^{c} xvj. Smør 6 t^{e} j f. Sildh j lest ij t^{er}. Saltet fisk ij lester iiij t^{er} j f. Huillinge iij^{m} ij^{c}. Erther 6 t^{e} j f. Gryn iiij t^{e}. Eddicke 6 t^{e} j f. Brødh xj lester ij t^{er}. Øll xxj lester iiij t^{er}. Salt vj t^{er} Krudt 6 t^{er}. Kornekrudt j f.

Jyrgen van der Wisken boyert fitallig tiill lvj perßoner i iij moneder.
Flesk lxxxiiij sider. Kødh j lest viij t^{er} j f. Tør forkroppe lxxxiiij. Smør iiij t^{er}. Sild x t^{er}. Saltet fisk ij lest ij t^{er}. Huillinge ij^{m} iiij^{c}. Erther iiij t^{e}. Gryn iij t^{e}. Eddigke iiij t^{e}. Brødt viij lester j t^{e}. Øll xv lester ij t^{er}. Salt iiij t^{er}. Krudt iiij t^{er}. Kornekrudt j f.

26 Paa Karll Skottes bøyertt tiill lvj perßoner.
Flesk lxxxiiij. Kød j lest viij t^{er} j f. Tør forkropper lxxxiiij. Smøør iiij t^{e}. Sild x t^{er}. Saltet fisk ij lester ij t^{er} j f. Huillinge ij^{m} iiij^{c}. Erther iiij t^{er}. Gryn iij t^{e}. Eddicke iiij t^{e}. Brød viij lester j t^{e}. Øll xv lester ij t^{er}. Salt iiij t^{er}. Krudt iiij t^{er}. Kornekrudt j f.

Paa den Norgiske gallion tiill lxxj perßoner.
Flesk j^{c} vij sider. Kødh ij lester ij t^{e} j f. Tør forkroppe j^{c} vij. Smør iiij t^{er} ij f. Sildh j lest j t^{e}. Saltet fisk ij lester ij t^{e} j f. Huillinge iij^{m} iiij^{c}. Erther iiij t^{e} ij f. Gryn iij t^{e} j f. Eddigke iiij t^{e} ij f. Brød x lester v t^{e}. Øll xx lester iiij t^{er}. Salt vj t^{e}. Krud iiij t^{er}. Kornekrudt j f.

27 Her Eske Biildes gallion tiill lxvj perßoner.
Flesk lxxxix sider. Kødh ij lester vj t^{e} j f. Tør forkroppe lxxxix. Smør iiij t^{er}. Sild j lest. Saltet fisk ij lester vj t^{e} j f. Huillinge iij^{m} iij^{c} xl. Erther iiij t^{er}. Gryn iij t^{er}. Eddigke iiij t^{er}. Brød ix lester ij t^{er}. Øll xviij lester iiij t^{er} Salt v t^{er}. Krudt iiij t^{er}. Kornekrudt j f.

Paa thet Gudlandske seyden skiff tiill lvj perßoner.

Flesk

Flesk lxxxiiij sider. Kødh j lest viij t^{er} j f. Tør forkroppe lxxxiiij. Smør iiij t^{e}. Sildh x t^{er}. Saltet fisk j lest viij t^{e} j f. Huillinge ij^{m} iiij^{c}. Erther iiij t^{e}. Gryn iij t^{e}. Eddigk iiij t^{e}. Brød viij lester j t^{e}. Møll xv lester ij t^{e}. Salt iiij t^{e}. Krud ij t^{e}. Kornkrudh j f.

Thendne forscreffne fitallig er Erick Banner tiillschreffuit om att schulle forskicke hidtt tiill skiibene paa foraarit nar wandit obenes, och lade samme fitallig well forware, saa then duffuer att gemme om then jcke behoff giøres i thette aar, dog att then kommer frem strags paa foraarit, vndertagen erther, salt och krudt. Datum Haffnie mandagen post Andree.

Fitallig paa en perßon fran vor frue dag purificationis och ind tiill sanctj 28
Mychels dag.

Brødt ½ t^{e}. Øell ix t^{er}. Flesk ½ side. Kiødt j t^{e}. Faarekiød ½ kroppe. Smør ij ott. Sildt j t^{e}. Saltet fisk j t^{e}. Huillinge j^{c} xxviij. Erter ij ott^{e}. Gryn j f^{e}. Eddicke ij ott^{e}. Salt j f^{e}.

Concept paa the breffue tiill alle lendsmendene om forsc^{ne} fitallige.

Wor gunst tiilfornn. Wildt att wij agte nu strags paa foraarit att lade wdtrede nogre wore orlogs skiffue, att lade løbe wdj syøenn oc holle wore strømme rene, om nogre wille fordriste thennom att løbe wdj syøenn, ther att berøffue oc tage frann then syøefarende mandt. Thii bede wii teg oc wille att tu retther teg epther att wdtgiøre oss oc riigedt tiill tyeneste saa mange gode werafftige karlle mett harniske oc werghe tyll skiiffues, som tu oss oc riigedt est pligtiig tiill tieneste aff thine forleninger att tyene mett. Tesligeste saa møgenn skiiffues fetallige, som the behoff haffue fran kyndermiße nu furst komendes oc tiill sti. Michels dag ther nest epther. Och sende wij teg thetthe jndtlucte register paa huor møgenn fetallige att huer perßonn schall haffue tyll wnderholling paa saa lang tiidt, att tu ther fore retther teg epther att holle samme thynne swenne oc skiffues fetallige tiill rede oc strags forskicker then affstedt paa foraarit, nar tu wider wor schriffuelße ther om fongenndes worder. Tagendes ther aldelis jngenn forsømelße fore. Thii wij oßß ther wißeligenn tiill forlader. Thij ladt thett jngelunde. Befalendes teg gudt. Schreffuitt paa wor slott Kiøpnehaffnn tysdagenn nest epther sti. Andree apostoli dag aar etc. mdxxxviij. Wnder wort signetth.

Register paa alle the lensmend och clostere, som ere tiilschreffne at vdgiøre folck och fitallig tiill skibs.

Jutlandt. Først Ribere stygt.

Sckottborg leenn oc Hundsbeck Jesper Rantzow. Lundenes leenn Peder Ebbeßenn. Hønneborg lenn oc Westerherrit Eriick Krommedige. Collinge leenn

Keye

Keye Rantzow. Nørwongsherrit frw Elße. Lynßgordherrit, Hesherritt,[1]) Hanneherrit, Rintzherrit her Prebernn. Wißelberg gaardt Niels Lange. Sanctj Hans closter i Ribe Claus Sestedt. Tuißcloster oc sti. Hans closter i Horßens Oluff Munck.

Wendelbo stygtt oc Wyborg stygtt.

Hynstedtherrit Eriick Banner. Orom leenn oc Hunsløff closter Gabriel Gyldennstiernn. Osterwp leenn oc Wrisløff closter her Aage Lunge. Amsløff[2]) leenn
29 oc Strickhals gotzs Jffuer Skeell. Otzle closter mester Mogenns Kaasß. Seber closter her Christiernn Friisß. Oueholm closter pryer. Westerwig closter prouest Swenn. Weskildt closter abbedt. Asmyldt closter Anders Skeell. Grindersløff closter —. Jerop gaardt Albret Skeell sielff fyerde. Segelstrup gaardt Sywort Swin sielff syette. Brenning gaardt Jahann Stage.

Aarshus stygt.

Sckandelborg leenn, Taarup leenn, Ryng closter Her Mogenns Gøye. Byeholm leenn Otthe Gildennstyerne. Osterup gaardt[3]) Mauffris van Herling. Melßom herrit oc Synderling herrit Christoffuer Roßenkrantzs. Eßennbeck closter Axell Jwll. Em closter abbedt. Ore closter her Mauris.

Fynns stygtt.

Hagennskowg leenn Reynolt van Heyderstorp. Hynßegauell leenn Wulff wan Wthenhoffuer. Tranekeer leenn her Prebernn. Salinge herrit Eyler Rønnow. Sundzherrit frwe Elße. Orberg gaardt Pouell van Anefeldt. Herretzløffgaard Themme Skrandj. Holme closter Clement fan der Wisk. Dalom closter Jahann Friisß. Sti. Hans closter i Othens Erick Krummedige. Sanctj Knuds closter ibidem prier.

Smaalandt.

Raffnnsborg leenn Peder Ore. Gysøre Laurens Knop. Tureby berck Eyler Erickßens arffuinge. Gremmerstorp berck oc Karle berck Mogens Falster. Seby gaardt oc gotzs Peder Falster. Nesby berck, Knobbelycke berck, Oster Tystedt berck her Jahann Rantzow. Pederstorp gaardt oc berck Michell Brockennhusß. Sørup oc Offtoffte berck Thomes Sture. Halstedt closter Otthe Rotlow. Anders Røllycke aff synn forlenningh. Skiffuelunde og Halby Otthe Theenhusß Krogginge berck frw Christiens.

30 Syelland oc Møønn.

Abrumstorp leenn her Oluff Roßenkrantzs. Kaarsßøer lenn, We[n]sløff leenn, Sæbj leenn her Knudt Rudt. Holbeck leenn Marqwordt Tyemandt. Junrhoffuit leen, ste. Auens closter i Roschild Byrre Trolle. Gorsting gaard oc Padeborg Claus Daa. Fegerholm[4]) oc Egesparre Hans Willomßenn. Annes gaard oc gotzs frwe Gertrwdt. Høgstrop gaardt Hans van Bockholl. Gelstorp gaard oc gotzs Lage Brade. Armelundt

[1]) Hids Herred. [2]) Amtoft. [3]) Østrup. [4]) Faurholm.

Armelundt Claus Eggerdtßen. Stege leenn Albredt Gøye. Tureby gaardt her Matzs Ericksßenn. Fredegaardz landt frw Elene Mauris Skauffues. Kollerop Emmick Otzenn. Borgeby Iffuer Krabbe. Hørby leenn mester Mogens Goedske. Syelsøø Niels Lunge. Claslundt Oluff Skynckell. Ramløsße Laurens Jensßen. Brade Niels Marquordtßenn. Steruede oc Rode Erick Daa. Togeswerdt Michel Brockennhusß. Byrkinde Eriick Matzßen. Clinge i Tuße herrit frwe Sophie her Alberds. Marop Claus Ericksßenn. Lodvigh Olsen vdj Duebrødre-closter i Roskilde. Hagestedt gaardt Otte Tegennhusß. Farom frwe Alhedt. Jonstorp Christiern Porße. Clare closter i Roschilde frwe Christhentz. Vor frwe closter ibidem her Esge Bylde. Sooerdt closter abbedt. Andersskowg closter pryer. Eßerom closter, Ebbelholdt abbeder. Ringstedt closter abbett.

Sckaane, Hallandt, Lysther oc Bleginge.

Vorbierg leenn her Trude. Lagholm leenn, Torneherrit oc Halmstede herrit her Holgertt. Sillitzborg leenn Verner [1]). Gladtsaxe leenn her Knudt Bylde. Lyndholm leenn, Høygby leenn oc Falsterbo lenn: Malmøø slott [2]). Her Axell Brade aff alle synne leenn. Syrekøbing her Claus Podbosk. Lyckaa leenn her Mauris Olufßen. Willandz herrit oc Beckeskowg closter Geertt Wlffstandt. Gersherrit her Jacob Trolle. Farße herrit Jacob Sparre. Tage Otzenn aff 31
syne leenn. Joseph Falster aff syne leenn. Her Hans Skowggaardt aff syne leenn. Dalby closter prouest. Hellene kyrcke abbedt. Herritzwadt abbedt. Stj. Peders closter i Lundt Mester Aage.

Item Peder Oxe wdtj Raffnsborg leenn fiick schriffuelße epther xvj lester erther.

Thette $epther^{ne}$ er Anders Emicsen paa Nejbyhoffuit om tiilscreffuit, att schulle vdtgiøre och haffue tiill rede nu om midtfaste søndag førstkommendes i thet aller senniste tiill then engelskes kraffuels behoff, ßom ligger fore Kortzøør. Och schall Anders Emicsen for thenne fitallig vdt at giøre ther met were quyt fore all anden fitallig som hand tiillforne om tiillscreffuit er.

Møll xx lester, xij t^{er} i huer lest regnendes. Mæell xij lester, xij t^{er} i huer lest regnendes. Molt viij lester, xij t^{er} i huer lest regnendes. Mødh j lest. Smør j lest. Saltet kiødh vj øxen. Tørkiødh iij øxen. Flesk lxxx sider. Luneborge salt iij t^{er}. Erther iij t^{er}. Haffregryn iiij t^{er}. Honnigh ij t^{er}. Hoff jseren j t^{e}. Hoffßiøm ½ t^{e}. Skibsßiøm ½ t^{e}. j pennings, ij pennings och iij pennings ßiøm ½ t^{e}.

Ther vdtoffuer skall bestilles her vdj Kiøpnehaffn tiill samme kraffuells behoff: 32
j^{e}

1) Først har der staaet her Axell Wgerup. 2) Istedetfor Malmøø slott har først staaet her Mogens Gyldenstierne.

j^{c} aarer. iij t^{er} erther. iij t^{er} bayesalt. j^{c} wogenskodh. j^{c} g. tiill kramwerck och palware. ij^{c} fuyr deller. iiij t^{er} bægh. viij t^{er} tære.

Sydenn fynge theße epther^{ne} Eriick Banner aff Kallø leenn, Peder Ebbeßen aff Aarhus stigtt, Axell Jwll aff Wendelbo stygtt oc Henrick Rantzow aff Wiborg stygt tiilschreffuit om thenne fetallig, som the schulle fram skiicke, jndholdendes som her epther følger. Wor gunst tiilførnn. Wiidtt, att som wij tiilfornne haffue schreffuitt teg tiill, skiickett teg oc oss elsk^{e} Henrick Rantzow, wor mandt tyienner oc embitzmandt paa wortt slott Haldt, ett register paa hwor møgen fetallig attj aff begge stygte skulle forskiicke hiidt tiill wor orlog skiibs behoff strags paa foraarritt nar wandet obnes, thij bede wij teg endtnu oc wille, att tu mett thet første forskicker hiidt hues som tu aff samme fitallig tiill rede haffuer, oc hues øll oc brødt som endnu wbrygdt oc wbaget er. Tesslig^{te} hues kødt som endnu wslagtett er, att tw thett holler wslagtett oc wsaltett tiill rede oc paa foraadt, tiill saa lenge tu wider war schriffuelße ther om fongenndes worder, oc tu tha haffuer bode meell, maltt, tømmer, hwmmelle, saltt oc tree, oc tha saa møgit thes snarre kandt brygge, bagge oc lade salte oc forskiicke samme fetallig hiidt tiill oss om behoff giøris, epther att tu wiider wor schriffuelße ther om fongenndes worder. Ther wij oss wißeligenn tiill forlade. Thij lad thett jngelunde. Befallenndes teg gudt. Schreffuitt paa wortt slott Kiøpnehaffnn onsdagenn nest fore sti. Anthonij dag aar etc. mdxxxix wnder wortt signett.

Teße for^{ne} breffue fiick her Offue Lunges riidders swenndt mett seg offuer tiill Jutlandt etc.

33 Claus Sydste fiick breff som her epther følger.

Wor gunst tiilfornn. Wiidt, att wij nogen tiidt tiilforne haffue schreffuet oss elsk^{e} her Johann Rantzow, ridder, (wor) mandt oc raadt etc., tiill oc tiilskiickett hannom ett seddell oc register paa nogen fetallig oc skibs prouande, som han skall forskiicke hiidt tiill wor skiibs behoff ther aff Riiber stygtt, oc haffuer for^{ne} her Johan nu giiffuet oss tiilkende, at han haffuer forskiicket tiill teg samme register, saa tu wdj hans frauerelße skalt wdrette oc fuldtgiøre samme wor befallinger. Tesslig^{te} beclager hand, att samme stygt icke haffuer sielff saadann fetallig oc att meste parthen, som ther aff wdtgiøris skall, ther som thet io endelig wdtskall, tha skall thet kiøbes for wore rede pendinge. Thij bede wij teg oc wille, att hues som tu aff samme fetallig nu tiill rede haffuer, att tu ther met thet alder første giør slyt tiill, att slye skuder tiill och strags mett thet første mugeligt er oc wandet obnes forskicker then hiidt tiill wortt slott Kiøpnehaffn tiill samme wore skibs behoff, oc hues ther aff end nu icke kiøbt eller tiill rede er, att tu thet lader betemme mett oc jngthet mere ther aff kiøber eller tiill reder, vden tu wider wor schriffuelße

schriffuelße ther om fangendes worder oc wij thet tha ia endeligenn behoff haffue. Sameledes bede wij teg och befalle, att tu mett thet alder første att wandet obnes forskicker then meste haffre, som tu ther aff styget ombere kandt, hiidt tiill wort slott Kiøpnehaffnn. Her widt at rette teg epther oc ladt thet ingelunde. Befalende teg gud. Sch[t] paa wort slott Kiøpnehaffn sctj. Anthonij dag aar etc. mdxxxix.

Thesße haffue fangit byssenskytter och bodzmend i borgeleye: paa Solt viij byssenskytter. Skelskøør xij bodsmendt. 36[1])

Lauers Hansen en steffning tiill første alminbelig herredag offuer hans stemor for nogen arffue, oc hindes lauewerge oc herredts fogeden Oluff Jensen i Slauelße oc Niels Degn i Slauelße herrit. 37

Hans Krydße i Roskylde citat Hans Kielsen for en haffue, hand tog seg tiill aff sortte brødre closther, till alminbelig herredag.

Fru Inger her Niels Henrichsens eptherleffuerske citat Troendt Benckestoch for Mellen oc Mellens gods, Oren oc Orens gods, att møde i Berren scte. Oluffs dag.

Idem citat mesther Morten Krabbe, proffuest i Opslo, fore Broberge, att møde i Apslo otte dage faare ste. Hans midsommers dag.

Tiill Eßerom, Ebleholt, fru Gertrudt paa Annes oc Lauers Jenßen Rambløße, att huer theris tiennere aghe ij les wieris tiill krogen mett thet allerførste.

Tiill Knudt Persen, att hand lader giøre xxx par læer seller och halff kobbell tiill heste att føre skyttet mett, och skall jernet, som ther tiill skall, bæges och sort giøres, och schulle the xv par were tiill store heste och the andre xv par tiill smaa heste, saa the ere her inden fastelaffuen.

Item Arilt Vlffstandt ligesaa mange vdj samme form.

Ther till schall her Per Skram lade giøre seller aff ij begger huder, som Per Gosk haffuer befalling att schicke hannom.

Bønder och menige almoe wdj Falsther fynge breff tiill Skack Rantzow ßom her epther følger. 38

Vor

[1]) Bladene 34 og 35 ere ubeskrevne.

Vor gunst tiilfornn. Wiidt att theße breffuißer Morthenn Katt oc Peder Stødt paa menige almoes wegne wdj Falster oc Nyckøbings leenn haffue nu werit her hoff off och paa menige almoes wegne berett for oß, huorledes att the erre offuerbødige, att wille giffue theres tyende, prestenn synn partt oc off andenn parthenn, och beclagede, att the ther offuer besueres mett tredie parthenn att giffue tiill kyrckenn, huilket aldrig schall haffue werit sidwonn anseendes att kyrckerne ther for vden haffue sielff rentte tiill att bygges och wpholdes aff, som the sige och teg sielff ydermere beretthe kandt. Thij haffue wij nu wndt thennom, att mue samme tredie parthen, som kyrckenn schall haffue, att beholle inde hoß thennom sielff indt tiill saa lenge wij sielff thiidt indt wdj Falster kommendes worder, och tha sielff wider kunde forfare leiglighedenn ther om, att thu ther fore middeler tiidt her emodt jngthet besuerre thennom mett samme tridie parthenn aff tyndenn, som kyrckyrne schulle haffue, dog saa, att the wdtgiffue the tho parthe tiill oß och prestenn. Her widt att retthe teg epther och ladt thet jngelunde. Befalenndes teg gudt. Schreffuitt paa wort slott Kiøpnehaffnn løffuerdagenn nest epther sancte Lucie dag aar etc. mdxxxviij. Wnder wortt signett.

39 Bønder och menige almoe paa Fæmøe finge breff som her epther følger.

Wor gunst tiilfornn. Wiidt, att wore wndersaatte bønder och menige almoe, som bygge och boe paa Femøe ther wdj Niekøbing leen haffue nu ladit berette for off, huarledes att thj nu wdj siste forleigdenn feygde er thiitt och offthe wdtplustrede och ther offuer erre nu saa saare forarmitt, att thi icke formaa att wdtgiffue thenne siølffskatt, som the mett egen sidde, och berette, att the haffue weluilligenn wdtgiffuitt alle andre skatthe, som the om tiilschreffuitt erre, och wor ther fore begerenndes, att wij wille ansee saadann theris brøst och store skade och endeligenn ombrage mett thennom for samme sølff skatt. Tha haffue wij nu anseett saadann theris brøst och armodt och wndt samme wore wndersaatte paa Femøe, saa the nu strags schulle wdtgiffue och antworde teg paa wore wegne halffdelenn aff samme siølff skatt och thenn andenn halffdelenn skall staa wdj wortt frij wilkor, ind tiill saa lenge wij sielff wdj Falster komenndes worder, eller och her for indenn lade forfare samme wore wndersaattes leiglighedenn, huadt heller the tha paa wor wider anfordering schulle samme andenn halff partt wdthgiffue eller wij tha och kunde epther samme theris leiglighet forskonne thennom ther mett. Thij bede wij teg och wille, att thu strags wffortøffuiit wdtkreffuer aff samme almoe paa Femmø samme halffdelenn aff samme sølff skatt, och lader thennom haffue dag paa then andenn deell tiill wor egenn tiilkompst eller tu och wider wor schriffuelße ther om fongendes worder, epther ßom forschreffuitt staar, och att tu strags forskiicker samme halffparthenn mett all andenn epther stade aff thynne leenn hiidt tiill off. Her wiidt att retthe teg epther och ladt thet jngelunde. Befalenndes teg

teg gudt. Schreffuitt paa wort slott Kiøpnehaffnn iwlle affthenn aar etc. mdxxxviij. Wnder wortt signett.

Item bleff forschreffuitt mett ßamme bønder paa ßamme dag tiill Arildt Wlffstanndt paa Wordingborge, att handt schulle lade hugge och forskiicke hiidt nogitt elmetre och naber træ tiill xxx eller xl hywell naff tiill wore skytt.

Bynder och menige almoe paa Fæøø i Nykiøping leen finge lige saadant it breff tiill Schacke Rantzow om theris siølffskat, som the finge aff Femøø. Datum Haffnie 4ta feria post octauas trium regum anno 1539.

Per Ruds breff om thet tember.

Tiill capittelet i Lund om then kobber biscop [1]) som er kommen tiill Lübeck.

Tiill Sander Leylle att hand kommer hidt.

Jens Swendsen i Torild en forscrifft tiill landsdommeren vdj Nørjutland, att the høre then sag emellom hannom och Lauris Michelsen, deell foget i Hatzherrit, for thet skoughug som hand deler hannom fore.

Breff tiill her Claus Biilde, att hand mett thet alder første lade hugge och haffuer tiill rede hues som skall tiill thet skiiff som skall bygges widt Bohus lenn, saa alting[t] er rede oc tiilstede nar skiffbyggerne oc themmermendene [kommer] och samme bygning saa møgit tiill snare kand gaa for ßig.

Wdtj ligemaade tiill her Guedtt Galde.

Item schriffuelße tiill her Axell Wggerupp, att hand wdj lige maade lader hugge och tiilhoffue saffue, saa the haffue alting[t] tiill rede nar skiffbyggerne komme, saa the tha strags kunde begynde att arbeyde.

Wdj lige maade tiill Henriick Hoffmandt.

Item schriffuelße tiill Sander Leygell, att hand strags giffuer sig hiidt.

Anders Lauritsen, borger i Kiøpnehaffn, som bor i scti. Peders sogn och strede, 41
haffuer sagdt tieniste for et løben bud och schall icke haffue vden iiij ß for huer mylle.

Aßmus Boensagk breff till Albregt Gøye, att ko. mt. haffuer egen vndt hannom hues gots som endnu tilstede er, ehuor thet findes, enthen hoss bynder eller andre, aff hans gots som reddit bleff vnder Møen, fore en sedwonlig biergeløn. Relator her Offue Lunge.

Thesse

[1]) ɔ: Erzbischof.

Thesse epther[ne] breff fick Anders Lauritsen bud met seg att Jutland søndagen post Anthonij.

Item Jyrgen Persen renttemester bleff tiillscreffuit att schulle tiilhobe samble the meste guld jochimdoler och lüb. myntte, som hand affsted komme kand och forsegle och indlegge i Riipe och lade thennom antworde stadholderens paa Gottorpps bud, nar the ther epther skickendes, och at hand schall sielff strags vfortøffuit met all then danske mynte, som hand haffuer och met alle syne registre och regenskaff giffue sig hidt tiill ko. mt.

Peder Ebbesen fick schriffuelße met samme bud, att schulle strags forskicke till Jyrgen Perßen rentemester alt thet guld jochimdoler och lüb. myntte, som hand haffuer, och siden strags forskicke syn scriffuer hid att giø.e regenskaff och ther som hand jcke betror syn scriffuer then tiill, tha schall hand komme sielff att giøre regenskaff.

Hans Stygge feck met samme bud scriffuelße att schulle giffue seg sielff hid att giøre sit regenskaff.

Axell Jwll och Henrick Rantzow finge scriffuelse, att forskicke theres scriffuer hidt met theres regenskaff eller komme sielff, dog theres byggning i Alleborg ther met vforssømpt.

42 Menige bynder och almoe vdj Sandby och Harplund her hoff. Per Jessen aff Harpelund paa menige eyere och almoes vegne vtj Harpelund och Rasmus Degen paa menige almoes och lodseyeres vegne i Sandby vore nu hoss ko. mt. och tillthallede Nis Henricsen, Hans Oluffen, Hans Degen och Mats Rafft, paa menige eyer och almoes vegne vdj Høyssmarck, fore Høyssmarck skoug och mayer. Och i rette lagde for[ne] Per Jensen och Rasmus Degen et opne besiglet breff, som nogle gode mendtt beseglet och vdtgiiffuit haffde aar etc. mdquarto, jndholdendes, att the epther hogborne førstes koning Hanßes vor kere faderbroders breff och befalling wore paa et grandskend, att forfare om trette och delle, som vor emellom frue Kyrstyne i Azerstorp och kronens bynder i Høgsmarck mett flere lodseyere om for[ne] Høigsmarckskoff och att samme godemendt sagde och swore ther saa paa epther løgen, att for[ne] frue Kyrstine bør att nyde sit enmarcke frit och quyt, som thet er indgraffuit tiill grundsted, och thet rette marckeskell, som ther emellom er, fram at Odderbecken, vedt syn fuldmagt att bliffue, som thet aff arilds tid werit haffuer och for[ne] Lundskoff tiill almyndelig och fellit skoff at bliffue som thet aff arilds tid verit haffuer, och huer ret lodseyer syn dell at nyde epther lagen. Ther emod i rette lagde for[ne] Nis Henricsen, Hans Olsen, Hans Degn och Mats Rafft, paa menige eyers vegne i Høgsmarck, et opne besiglet breff, ßom Oluff

Oluff Holgersen met flere godemendt vdtgiffuit hagde anno etc. mdviij, jndholdendes, att the epther for[ne] hogborne førstes konning Hanssis breff och befalling wore forsamblede paa for[ne] Høgsmarcks skog, att grandske och skiffte och vdtlegge for[ne] Høgsmarcke skoff emellom kronen, forscreffne frue Kyrstine i Atzerstrop och alle andre rette eyere i samme skoff, och samme skoff tha epther menige eyers sambtygke och beuilging bleff rebit, rafftet och lod paa kastet och huer syn lod och dell ther vdj tillskifft och vdlagdt, som huer burde at haffue met rette, och siden strags giort skell ther paa, saa thennom paa alle sider nødes ther met. Tha epther tiilthall, genswar, breffue och beuißninger, som for off paa bode sider i rette lagdes, bleff ther saa paa sagdt fore rete, att for[ne] eyersmend vdj Høgsmarck bør samme Høgsmarck skoff epther samme theres breffs lydelße nyde, bruge och beholde, och ey andre lodseyere emod samme theres breff att haffue i samme skoug nogen brugelße vden alleneste met fegang.

Niels Jensen i Høgsmarck protectorium. 43

Ett breff tiill burgemestere oc raadt i Landskronne, att Hans Koluff aff Dansich haffwer beret, at the haffue rusterith hans skiib oc gotz, for thij at Jahan Biscop sich k. mts. scriffuelse tiil thennom. Nu haffwer samme Jahan Biscop beret, at hand ingthet haffwer tiltal tiil hannom, thend som k. mts. scriffuelse lyde paa at skulle rusteris, thet vor en kopmand, som vor kommen aff osthen oc hagde køpt aff — — gotz, at ther fore lade samme Hans Koluff fylge sit skiib oc gotz eghen.

Item ett breff thiill her Thrwed Wlffstand, att hand bestiller mynn frwes naade nogne suenske osthe.

Alle mendt, thette breff ßeer eller hører, helße wy Oluff Mogenßenn i Wberup, herritzfogedt tiill Otzherritzting, Lauris Basker borger wdj Nyckøbingge, Jens Clemidtßenn i Skaurup, wii giøre alle wytterligt mett thette wortt obne breff, att aar epther guds byrdt mdxxxix løffuerdagen nest fore sti. Pouels dag conuersionis, for off oc for menige mandt, ßom ßamme tyng søgt haffde, wor skickedt beskeden mandt Niels Atzerßenn, borger i Nyckøbynge, indenn fyre tyngstocke paa Otzherritzs tyng, oc lydelig atspurde for domeren oc dan mendt flere, om ther wor nogenn ther affwiste, hwar lang tiidt thet kandt were siiden for[ne] Niels Atzerßenn oc hans fyelskaff i Lumsos fyck thet bulcke setthe, ßom Albrett Jepßen om tog for Lomsos for l wige gerde for kongens ordreff. Ther tiill swarede thiße epther[ne] dannemendt, som er først Lauffue Skouff i Wiig, Jens Ploff i Nyckøbinge, att thet er thennom wytterligt i fulde xxiiij aar mere oc icke myndre. Item

Item swarede her tiill fornumstig mandt Oluff Laurentzßen oc Henning Laurentzsen [i]
44 Rouig, att thet er thennom wytterligt i xx aar, syden the kiøpthe først marßwindt aff ßamme bulcke sette, oc wore forne banne mendt mett att optage samme bulke sette, Lauffue Skoff i Wiig oc Jens Plouff borger i Nyckøbinge, oc haffue samme forne bulcke sette werit bruget aar epther aar, fraa samme tiibt oc tiill nu, oc i hefftde hafft. Her paa bedes oc fyck forne Niels Atzerßenn ett wuilt tyngswytne wedt theße xij dannemendt, ßom er Mogens Gunderßenn i Egeberge, Jens Grandt i Nyrop, Peder Skredere i Hyby, Peder Eriickßenn i Greffinge, Seffrenn Symenßen i Høffue, Las Pymick i Brent, Matzs Olßen i Gudmendrup, Matz Olßen i Stortrup, Jep Hanßen i Wig, Pouell Sudere i Suinninge, Niels Nielßen i Røude, Matz Møller i Hønßinge. Theße xij dannemendt affginge i berodt oc snarlige egen indtkomme welberaadt wydnendes paa thro oc sanden oc fuldtkommeligenn wille tiilstaa, ßom gaait oc farit er inden tynnge, ßom theße tolff dannemendt for oss wytnedt haffue, saa wytnenndes oc wy mett wore indzeigle neden for thette wort obne breff. Giiffuit aar ec dag ßom forschrt staar.

45 Menige bynder och lodseyere vdj Skeffninge en befalling tiill Niels Wincents, Jens Roßengardt, Oluff Skinckell, Chrestern tiill Jonstrup, Lauris Iuerssen aff Halsnes, mester Morten Butzert forstander i Slangerop closter, [Ebbe aff Wggeløße, Oluff Jensen aff Liønge, Oluff Mogensen aff Rørbeck, Oluff Mortensen aff Opesundby, Niels aff Rywndij, Oluff Jensen aff Faffuerholm] [1]) Oluff Jensen i Alum och Arild i Bandby herritzfoget i Holboherrit, haffue beret, att ther schall were et vret marckeskell giort emellom Lywngby marck och Skeffninge marck och en jord kalles Kyffueryd, att the forfare om samme marckeskell er saa louglig giort etc., att the ride ret skell.

Las Jensen i Wygsogn protectorium pro se, vxore et liberis.

Knudt Gyldenstern et schriffuelße tiill borgemester och raad i Slagelße, att the hielpe hannom saa møget som ret er offuer theres metborger Jep Willomsen for en borger i Aarss, ßom hand slo vdj Kallingborg leen.

Christopher Perssen en forscrifft tiill landsdomeren vdj Skonne, att hand hører then sag emellom hannom och Jørgen Vrne och skiller thennom att met rette.

46 Mats Schriffuer en leigde i sex sambfelde vgger nest epther att hand ind

vdj

[1]) De indklamrede Navne ere udstregede.

vdj Nørjutland kommendes worder, ther att forhandle syn sag fore hand giorde nødwerge och ehiel slog en borger aff Riibe kalles Hans Doctor.

Her Mattis Ericsen en befalling tiill her — emellom her Mattis Ericsen paa syn bondes Rasmus Midsommers vegne och Erick Hansen, fore hand haffuer beskattet hannom xl ℔ aff och et par øren met vrette.

Pouell Matssen, byfoget i Trelleborg, breff paa then gard, som hører till scti. Marie Magdalene alter ibidem.

Schriffuelse tiill byfogeden i Roskyldt, att hand lader Per Ibsen vdt, som er sat fore horsag.

Jep Gyding scriffuelse tiill her Jacop Trolle om trette emellom hannom och Wee borgere, fore att the forhugge hans skoffue tiill hans gardt liggendes, att hand vnderuiser samme borgere och forliger thennom, huor vit att huer syn anpart strecker att hugge. Vdj lige maade tiill her Jacob Trolle, att hand handler met Byrge Jensen och Grers Jensen, att the tiilholle theres bynder vdj Ymeste, att the ingthet widre hugge vdj the skoffue, som ligge tiill Bockebo gard, end thennom bør met rette.

Scriffuelse tiill Roskyld borgere, att the ingthet tag bryde aff flere kyrcker etc.

Per Nielsen, Hans Thamsen, Chrestern Riber, Jacop Henricsen, sandmend aff Wedle.

Per Lauritsen haffuer ij gaarde i Twed, som schulle were pantte sett tiill styghtet.

Henning Bernersen, borgemester i Roschyld, eller hans fuldmagt, pasport paa iij kobbel heste.

Lauris Olsen i Tyffueker protectorium pro se, vxore et liberis. Relator her Tyge Krabbe,

Hans Michelsenn paa Gullandt.

Her Staffen Jensen sognepræst i Allestedt i Fyn.

Her Axel Bragde. Her Mogens Gyldenstjerne. Her Knudt Biilde. Her

Her Per Skram. Her Jacop Trolle. Jacop Mouritsen. Gerdt Wlffstandt. Jep Tordsen. Byrge Trolle.

Fyen: Jyrgen Quitzow. Jutland: her Mogens Gøye. Her Pritbiørn Podebusk. Her Offue Lunge. Erick Banner. Mogens Munck. Erick Krumdyge. Peder Ebbesen. Siellandh: Her Oluff Roszenkrants. Her Knudt Rudt. Knudt Gyldenstern. Skone: Her Tyge Krabbe. Her Axell Bragde. Her Trude Wlffstandt. Her Knudt Biilde. Her Holgert Wlffstandt. Her Eske Biilde. Her Claues Biilde. Her Claues Podebusk. Her Axell Ugerup. Her Mogens Gyldenstern.

48 Frv Katrine Magens Gotskes høstru skal haue liiffs breff paa Hørby gord met alt thet gotz ther tilligger, for sligh affgifft oc tynge, som Magens Gotske ther affgiuer. Cum clausulis consuetis.

Mattis Børsmidt iett breff till Byrie Trolle, att hand skicker hannom x lest malt, ko. mt. haffuer giffuet hannom.

Anders Jachopssen steffner frve Lene paa Bastnes for iett sølstoff oc nogere pendinge fore ij heste, Kristoffer Hake kiøbte hannom aff oc hves andet for^ne Anders Jachopssen hende haffuer till at tale, ad møde till første herredag.

Her Christoffer Jenssen i Brynd by citat høstroff Anne i Birkerød for for^ne Birkerødt gaardt och hves andett jordegots oc løsføre som hyn haffuer, som hannom skall were arffligen tillfallen, oc fore nogen gamele breffve, som hyn hollder hannom fore etc., ad møde till fyrste herredagh.

Henrick Bruelmandt paszbordt paa xx klipper. Hans Schell viij perde paszebordt oc Simen Thylman. Oc jndbøgerne, som boer paa vor landt Fæmmer, maa kiøbe flesk oc løffuendes suin thyl theris husz behoff.

Jens Albrettssen en beschermelsze breff thyl rette.

49 Symen Søffrennsen paa Taaszinge steffner Oluff Jenszen i Wore, Rasmus Perssen i Lundby, Hans Søffrennszen oc alle theres mett følgere, for ett aarbude maall, the haffue tiilszoret hannom. Samelebes steffner han Symen Hanszen, herritsfoget ibidem, for nogle tyngs wyntne, han haffuer ladit wdtgiffue oc icke will beseigle thennom.

Jørgen Nielszen paa Lauuindt, Anne Michels datther oc Michell Jennsen steffner her Otte Krumpenn for for^ne Jørgen Nielszens fader, han haffuer ladit hengdt

hengdt mett wrette och the andres gots, han haffuer beskattitt thennom mett wrette.

Michell Jenßen wdj Rickøbing steffner Hans Knep ibidem for nogle pendinge, hand haffuer dømpt hannom fran mett wrette.

Henricke Hommandt iet breff till Rødby, att the fornøge hannom j^{m} mk, som the skulle giffve ko. mt. nu till poske. 50

Idem iett breff till Byrie Trolle, att hand andtvorder hannom iij^{c} sider flesk oc v lester rugh till ko. mts. behoff.

Idem iett breff till bønderne wdtj Bleginde, att ko. mtt. bettakker thennom fore, att the haffve ladett thennom finde welluilligen till ko. mts. bygningh oc willie, sammeledes att ko. mt. er till videndes worden, att nogre aff thennom seg beklage, hvorledes att the ere besuarett mett nogen anden fremede mynt, at ko. mt. haffuer beffalet her Axell Ugerop att stille thennom till freds, oc bether ko: mt: att the her effther ere her Axell hørige oc lydige, thet will ko. mt. met gunst oc naadhe bekiende.

Syllesborgh. Elleholm. Rodneby. Ausker. Lyckaa.

Missiue till hver aff thisße, att ko. mt. lader bygge iett skib oc ther fore haffver mangehande bygningsfolck behoff, att the, nar her Axell oc Henricke Hoffmand thennom tillsiendes worder, were thennom behielpelige till att fange bodßmendt oc themmermend oc skoder till att føre indholt paa fore k. mts. pendinge etc.

Item iett breff till her Mourits Olssen, att thet er berett for k. mt., hvorledis att nogre bønder wdtj hans leen sidde igienn oc icky haffve wdgiffvett hverken then sølskatt oc icky heller then siste skatt, thii bether ko. mt., att hand mett thet aller fyrste wdslier samme skatt, paa thet att ko. mt. bode fanger synn rettighet oc att the andere bønder icky worder ther aff wuillige.

Tiill her Per Porss om then rug.

Her Laurts Loke iett protechtorium hannom oc allt hans gots.

Anders Perssen iett protechtorium pro se et bonis etc.

Jens Laurtssen iett breff paa Agerope gaardt, liggendes wdtj Skyts herrit, att ko. mt. haffuer wndt, att hand maa fange samme Aagerope gaardt wdtj for-

lenningh

lenningh, dogh att hand skall stille bonden till freds oc giffve oc giøre ther aff hvis ther pleger aff att gaa, cum clausulis consuetis et inhibitione solita.

51 Niels Fønbo i Nykiøping i Falsther et breff [til] superintendenten wdj Fynn, att hans hustruffue er fran hannom løben oc therit seg ilde oc hand gierne wilde taghe seg en anden egen, att handt ther faare thagher then sag tiill seg i rette oc ther hand thet giøre maa, att hand tha dispencer met hannom.

Niels Jensen i Jskenkier ett protectorium in communj forma, met høstru, børn.

Ett breff tiill the thre landsdomere i Jutlant, att ther er trette emellom Per Ebbesen oc hannom for en gordt, hand wdj boer, att the skilie thennom att met rette.

Wii Christiann etc. giøre alle witterliigtt, att ar effther gudz byrdtt mdxxxix løffuerdagen nest effther sønndagen reminiscere her paa vortt slott Køpnehaffn wor skiicket faare off oc [wortt raadt] off elsk^e^ her Eske Biilde, riidder wor mandtt oc raadtt, oc habde i rette steffnet off elsk^e^ borgemestre oc raadmendtt wdi wor statt Malmøø for nogett gotz, hannd sagde seg att haffue ladett indleghe wdij theres bye noger tiidtt siiden forleden hoesf enn theres mettborger Meinertt Harcke til troer hande, oc mentte, att thee wore plictig att egengiiffue thennom samme gotz effther then contrags lydelsse, som bleff giordtt emellom off oc thennom, ther Malmøes bye bleff wpgiiffuen tiill wor handtt, som saa wdij feydenn hannom frantagen wor. Ther tiill suarett for^ne^ borgemestre oc raadtt wdij Malmøø, att for^ne^ her Eskie Bildes fogett hagde lont en kieller aff enn theres metborgere Meynertt Harcke, wdij huilckenn kieller hand jndlagde samme gotz oc sielff haffde ther loff oc lycke faare, oc att samme gotz icke wor ther indlagtt tiill troer hende oc icke mentte att ware pligtug tiil, att stande hannom ther tiill rette fore effther for^ne^ contrags lydelse, off oc thennom emellom giort wor, mett flere ordtt, som thennom paa bodhe siider emellom løbe. Thaa paa thett ydermere wuilie thennom emellom motte tilrygge bliiffue oc thes bedre fredtt oc endregtighedtt motthe her effther bliiffue emellom thennom paa bode siider, tage wii samme sag tiill off sielff, att stille for^ne^ her Eske Bille tiill fredz for samme tiltall, oc ther mett bleffue thee wenlig oc wel forligte wdii wor neruerelsse oc theres hender sammen lagde, att the her effther skulle wærre wenner oc wendhe huer andre gaffn oc gott tiill i alle modhe. Giiffuett aar dag oc stedtt som for^uit^ staaer.

52 Item aar etc. mdxxxix langeffredagh thaa andtvordede Chresternn Pederssen wdtj

wdtj Otthensse fraa segh her paa Nyborigh iij[m] iiij[c] oc xxxxv m℔ danske. Datum vt supra. Thennom anamede Krvkov att skvlle føre till Kiøbnehaffn.

Item iett obett breff till Per Ebbessen oc Axell Jull, att Erikc Høgh er begerenndis att move fange Klarop gaardt, som hand nv wdtj vere haffuer mett thet gotz ther tilligger till magelaff till segh oc sine arffvinge, att the mett Henrikc Randtzov grandsker leglligheden paa for[ne] Klarop gaardt oc synn tilligellsße, tesliig[te] oc hvad gots for[ne] Erikc will ther fore giffve, saa att kronen skeer skiell, oc thet giffve fraa thennom beschriffuet. 53

Item till her Offve, Per Ebbessen oc Axell Jull om graabrødre kloster i Wiborgh.

Till Sielanndt. Item ett breff till her Anders Biilde, att k: mt: haffuer fore 54 then legllighet, som segh nv wdtj alle lande begiffver, tilltrodt oc beffalet hannom mett Knvdt Gylldensternn att were høffvetsmandt wdtj Sieland om nogett paakommer, thii bether k: mt: hannom, att hand ther fore will lade segh ther till finde velluilligen, k: mt: vill thet mett all gvnst oc naade bekende oc vere hannom ien gynstigh oc naadig herre, saa hand k: mt: skall ther fore haffve att betake.

Item ett obet breff till landstingh, till alle riddere, riddermendts mendt kiøbsthetsmendt, bønder oc menige allmoffve, att fore then legllighet, som segh nv begiffver, att alle tydske fyrster ere vpvechte, saa att ther aff er formodendes ett stortt opløb wdtj alle lande, tesllige icky wdtj lang tiid weret haffuer, oc k: mt: ther fore haffuer giordt ienn ordningh oc skick, som h. n. will lade holde offver all hans n. rige, lande oc fyrstendomme, oc therfore haffuer tilltroed oc beffaledt Knvdt Gylldensternn oc her Anders Billde, h. n. tro mendt oc raad, att were høffvedtzmendt wdtj Selandt om nogett paa kommer, thii bether k: mt: thennom alle oc hver serdelis, att the retther thennom effther, att were thennom hørige, lydige, fylgachtige oc bistandige.

Item ett breff till alle the lensmendt, som skvlle bestille fettalie mett then giengerdt till Kiøbnehagen, att the strax lade samme giengerdt gøre rede oc indføre then till Kiøbnehagen att selge fore pendinge, oc haffve flitligen till sionn, att thette allt samen framkommer oc tage ther ingen forsømellsße fore, ligesom k: mt: thennom tilltroer.

Kiøbnehagens leenn, Krogens leenn Per Gotske. Harritzborgh leenn her Klaues. Skiolleneff leenn Jachop Dam. Wordingborgh leenn Arffved Wlffstandt.

Item

55 Item ett obett breff till Kiøbnehagen, att effterthii k: mt: hører, att ther er ett tall kriigsfolkc forsamelett vdtj tydske lande oc rycke her neder mod Lybke, oc k: mt: ther fore icke kand wide hvad the vdtj sinde haffve, thii haffver k: m: nv ladet forschriffve till alle leen ther omkringh, att the skvlle indføre till Kiøbnehagen fettallie oc god provanthe, thii bether k: mt: thennom, att the retther thennom effther att indkiøbe hver som hand kand hollde sitt hvff mett, som theres borgemester oc raad thennom vndervisendes worde, som thennom selff macht paa ligger. Ther som noget paa kvmmer, skvlle the icky thwiffvele ther paa, att k: mt: vill io komme thennom till hielp oc trøst mett raad oc daadt, som k: mt: thennom plichtig er, oc icky forlade thennom wdtj nogre maade, oc ther paa vill k: mt: indskicke synn sønn till thennom oc thet første att mvelight er selff vdtj egen persone komme till thennom.

Item breff till her Knvdt Rud, att hand mett sinn høstroff giffver segh till Kalingborgh mett k: mts: børnn.

Reinolt van Heiderstoff en credenße tiill Kiøpnehaffnn, att the skulle haffue hannom betrodt baade att handele mett knectene oc hues bygning oc andendell hand thennom tilsigendes worder oc ko: mt: nu haffuer tilbetrodt hannom for en øffuerste etc.

Stadtholldere i Kiøbnehagen: Her Knvdt Rudt. Her Olluff Rosenkrands. Her Eske Biillde. Jørgen Klingebekc.
Mogens Gotske paa Dragsholm.

56 Skaane. Item iett breff till her Tyge Krabbe, som hand tillffornn haffuer loffvedt k: mt: att ville giøre syn yderste fliidt mett then giengerdt att indfføre wdtj Malmøø och Landskrone, saa bether k: mt: hannom, att hand nv giør sinn største flidt ther till, att samme giengerdt strart indfføres till for^ne^ steder oc at her Tyge vill indtage wdtj ien aff samme steder hvilkenn hannom selff tyckes oc ther vere k: mts: stadthollder, k: mt: haffuer beffalet her Mogens Gyllenstern oc her Holgerdt att were høvedtzmendt fore landett wdtj marckenn om nogett paa kvmmer.

Item breff till alle lensmendt om then giengierdt som till Selandt.
Helsingborgh her Per Skram. Lyndholm her Mogens Gyllensternn. Nesbyholm Jep Tordssen. Torneherret her Holgerdt.

Item breff till her Mogens Gyllensternn oc her Holgerdt som till Knvdt Gylldensternn oc her Anders Bellde.

Item

wdtj Otthensse fraa segh her paa Nyborigh iij^m iiij^c oc xxxxv mꝶ danske. Datum vt supra. Thennom anamede Krvkov att skvlle føre till Kiøbnehaffn.

Item iett obett breff till Per Ebbessen oc Axell Jull, att Erikc Høgh er begerenndis att move fange Klarop gaardt, som hand nv wdtj vere haffuer mett thet gotz ther tilligger till magelaff till segh oc sine arffvinge, att the mett Henrikc Randtzov grandsker legligheden paa for^ne Klarop gaardt oc synn tilligellsße, tesliig^te oc hvad gots for^ne Erikc will ther fore giffve, saa att kronen skeer skiell, oc thet giffve fraa thennom beschriffuet.

Item till her Offve, Per Ebbessen oc Axell Jull om graabrødre kloster i Wiborgh.

Till Sielanndt. Item ett breff till her Anders Biilde, att k: mt: haffuer fore then legligbet, som segh nv wdtj alle lande begiffver, tilltrodt oc beffalet hannom mett Knvdt Gyldenstern att were høffvetsmandt wdtj Sieland om nogett paakommer, thii bether k: mt: hannom, att hand ther fore will lade segh ther till finde velluilligen, k: mt: vill thet mett all gvnst oc naade bekende oc vere hannom ien gynstigh oc naadig herre, saa hand k: mt: skall ther fore haffve att betake.

Item ett obet breff till landstingh, till alle riddere, riddermendts mendt kiøbsthetsmendt, bønder oc menige allmoffve, att fore then legligbet, som segh nv begiffver, att alle tydske fyrster ere vppvechte, saa att ther aff er formodendes ett stortt opløb wdtj alle lande, tesllige icky wdtj lang tiid weret haffuer, oc k: mt: ther fore haffuer giordt ienn ordningh oc skick, som h. n. will lade holde offver all hans n. rige, lande oc fyrstendomme, oc therfore haffuer tilltroed oc beffaledt Knvdt Gylldenstern oc her Anders Billde, h. n. tro mendt oc raad, att were høffvedtzmendt wdtj Selandt om nogett paa kommer, thii bether k: mt: thennom alle oc hver serdelis, att the retther thennom effther, att were thennom hørige, lydige, fylgachtige oc bistandige.

Item ett breff till alle the lensmendt, som skvlle bestille fettalie mett then giengerdt till Kiøbnehagen, att the strart lade samme giengerdt gøre rede oc indføre then till Kiøbnehagen att selge fore pendinge, oc haffve flitligen till sionn, att thette allt samen framkommer oc tage ther ingen forsømellsße fore, ligesom k: mt: thennom tilltroer.

Kiøbnehagens leenn, Krogens leenn Per Gotske. Harritzborgh leenn her Klaues. Skiolleneff leenn Jachop Dam. Wordingborgh leenn Arffved Wlf

Item

56 Item ett obett breff till Kiøbnehagen, att effthertii k: mt: hører, att ther er ett tall krigsfolk forsamlett, som ville lade oc rycke her neder mod Lybke, oc k: mt: ther fore icke kand vide hvad the vdj sinde haffve, thii haffver k: m: nu ladet screffve till alle len ther omkringh, att the skulle indføre till Kiobnehagen fettallie oc god provande, thii beder k: mt: thennom, att the retther thennom effther att indskicke hver som hand kand hollde sitt hoff mett, som theres borgemestre oc raad thennom vnderviisendes worde, som thennom selff macht paa ligger. Ther som noget paa kommer, skulle the icky thwiffvele ther paa, att k: mt: vill io komme thennom till hielp oc trøst mett raad oc daadt, som k: mt: thennom plichtig er, oc icky forlade thennom wdtj nogre maade, oc ther paa vill k: mt: indskicke svaa snart till thennom oc thet første att muelight er selff vdtj egen persone komme till thennom.

Item breff till her Knodt Rud, att hand mett sinn høstroff giffver segh till Kalingborgh mett k: mts: bernn.

Reinolt van Heiderstoff en credenße tiill Kiøpnehaffnn, att the skulle haffue hannom betrodt baade att handele mett knectene oc hues bygning oc andendell hand thennom tilsigendes worder oc ko: mt: nu haffuer tilbetrodt hannom for en effuerste etc.

Stadthollbere i Kiøbnehagen: Her Knodt Rudt. Her Olluff Rosenkrands. Her Eske Biillde. Jørgen Klingebeke.

Mogens Gotske paa Dragsholm.

56 Skaane. Item iett breff till her Tyge Krabbe, som hand tillfforenn haffuer loffvedt k: mt: att ville giøre syn yderste fliidt mett then giengerdt att indfføre wdtj Malmøø och Landskrone, saa bether k: mt: hannom, att hand nv giør sinn største flidt ther till, att samme giengerdt strart indfføres till forne steder oc at her Tyge vill indtage wdtj ien aff samme steder hvilkenn hannom selff tyckes oc ther vere k: mts: stadthollder, k: mt: haffuer beffalet her Mogens Gyllenstern oc her Holgerdt att were høvedtzmendt fore landett wdtj marckenn om nogett paa kommer.

Item breff till alle lensmendt om then giengierdt som till Selandt.

Helsingborgh her Per Skram. Lyndholm her Mogens Gyllenstern. Resbyholm Jep Tordsſen. Torneherret her Holgerdt.

Item breff till her Mogens Gyllensternn oc her Holgerdt som till Knodt Gyldensternn oc her Anders Bellde.

Item

Item breff till landstingett som till Selandt.

Item breff till Malmøø som till Kiøbnehagen.

Item lige slight till Landskrone.

Item breff till her Peder Skram, att hand strax giffver segh till Kiøbnehagen, k: mt: haffuer tillschriffuit stadtholderne, att the skolle lade skibene aff løbe thiid, som thet tillffornne wor besluthet, oc nar att hand samme skib thidt heden haffuer førdt oc bestillet, thaa maa hand giffve seg hiem igienn, hand will dogh wdtj hans leenn fororbenett mett hans fogeder, att then giengerdt mett thet aller iligenste fram kommer till Malmø oc Landskrone.

Reinolt van Heiderstorff i lige maade som tiill Kiøpnehaffnn en credentie tiill Malmø oc Landskrone. 57

Jørgenn Wrne oc Hans van Arnhom till Malmøøs huff.

Till Norge her Thrvdt oc her Klaues Billdes werffve. **1539.** 58
Førſt att eske regenskaff paa strandwragh.
Item om gaarde att skiiffthe.
Item breff till alltt landett Synder oc Norder fields, att the søge theres rett hoss thennom oc hoss lagmendene oc were thennom hørige oc lydige paa k: mts: vegne.
[Item om Wardbiergs bye.
Item paa her Thrvdes wegne om noget altere gots] [1]).
Item breff till alle riddere, riddermendts mendt, kiøbsthets mendt, bønder oc menige almoffve wdtj alltt Wa[r]dbergs leenn, att the ere her Thrvde hørige oc lydige wdtj thenne krigs handell.
Item ien kredentze till Malmøs borgere.
Item ien kredentze till raadet i Skoone.

Aar etc. mdxxxix thenn torsdag nest epther quasimobogenitj sønndag bleff alle the, ßom kienndes thennom frij oc frelse att were wtj Fyonn oc Laugenn, forschreffne att schulle møde wtj Kaalling mett heste oc harneske Philippi et Jacobj dag førstkommendes. 59
Høffuitzmendt for folck Eriick Krwmmedige oc Jacob Hardennberg.
Eyler Rønnow fennicke.
Landet i befalling Michell Brockennhus oc Jahann Brockennhus.

Item

[1]) Det Indklamrede udstreget.

Item bleff adelenn wtj Jwtlandt forschreffuen att møde i Kaalling mett heste oc harneske ßamme dag etc.

Høffuetzmendt: Her Offue Lunge. Eriick Bannere. Peder Ebbeßenn. Her Christiernn Friiff fennicke.

Landet wtj befalling: Mogens Mwnck, Christiernn Szommer, Jens Thomeßenn, landsdommere. Henrick Rantzow. Axell Jwll. Claus Sestedt.

Aar mdxxxix then fredag nest epther cantate søndag bleff schreffuit tiill stadholderen i Kiøpnehaffn och giffuet swar paa alle the articler, som the giennom cancelleren Johan Friis lode giffue ko: mt: tilkende.

Først finge stadholderen befallinger, att lade the orlog skibe, som ligge fore Kiøpnehaffn, till redt och segel rede bliffue saa beliggendes met vpwonden segell, som the nu ligge, tiill wider beskedt.

Tessligeste att the schulle tage saa mange bodsmend i tienneste, som the kunde lade forware och bewoge skibene mett vdj haffnen, och forløffue alle andre bodsmendh, enthen the ere kompne aff kiøpstederne eller andensteds.

Ko: mt: will och mett thet første forskicke tydt krudt, bysseskytter, tørfisk, øxen och anden dell, som stadholderen begerendes er.

Ko: mt: haffuer och epther theres begere ladit forscriffue tiill tolderen i Helsingøør, att hand epther theres befalinger skal betalle och stille Sander Leylle tiill frids, nar hand haffuer slydt thennom the iiij lester krud, som hand thennom loffuit haffuer. Tesslig^{te} att hand schall kiøbe och vdtage ko: mt: dubbelt saa møgen win, som hand kiøpte vdj neste forgangen aar. Ther som hand icke kand bekomme saa møgen till told, tha schall hand kiøbe then fore rede pendinge och holle hoff seg tiilstede.

60 Tesslig^{te} schulle the lade skibs høuitzmendene forscriffue i theres borgeleye egen.

Ko: mt: will och att thet skall bliffue standendes mett gengerden epther som stadholderen thet forordineret haffue paa videre beskedt.

Mett thet forbud att vpgiffue och then kongeskat will ko: mt: att schall bestaa mett, tiill saa lenge att ther bliffuer herredagen etc.

Thersom ther er nogen inddragen i Lauge Bragdes och Planitzers borgeleye i Esserom, tha schulle stadholderen forscriffue thennom ther vdt egen och andersteds i borgeleye, paa thet att Lauge Bragde och Planitzer nyde theres borgeleye.

Samme dag bleff forscreffuit tiill tolderen i Helsingøør om samme krudt och win, epther som forsc^{uit} staar. Och samme breffue bleffue affsted skicket met Jacop ridsmasuends dreng.

Løffuerdagen ther nest epther bleff forscreffuit tiill stadtholderen i Kiøpnehaffn, att the fore nogen leiglighets skyld schulle lade orlog skibene bliffue beliggendes segel rede met fitallig, skyt och anden dell, som the nu ligge.

Tessligeste

Tessligeste schulle the forscriffue alle bodsmendene i borgeleye ther omkring, paa saa mange ner, som the kunde besørge skibene met bode met vogt och voretagt.

Sammeledes schulle the lade skibs høuitzmendene bliffue i Kiøpnehaffn tiilstede paa videre beskedt.

Och samme breff kom affsted met Søffren ridsmasuendh.

Thesze epther[ne] Danmarcs radt bleffue forscreffne att besøge herredagen i Othensze then løffuerdag nest epther pintze dag.

Her Mogens Gøye. Johan Friis. Her Tyge Krabbe. Her Pritbiørn. Her Offue Lunge. Erick Banner. Mogens Munck. Her Axel Bragde. Her Oluff Roszenkrants. Her Knudt Biilde. Her Mogens Gyldenstern. Her Axel Ugerup. Her Claues Podebusk. Erick Krumdyge. Jyrgen Quitzow. Per Ebbesen. Her Knudt Rudt. Knudt Gyldenstern.

Her Holgerdt fick scriffuelsze att schulle bliffue vdj Skone tiilstede och lade seg i ko: mt: frauerelsze landit befallit were.

Her Eske Biilde schall bliffue paa Kiøpnehaffn slot, dog fick hand scriffuelsze att schulle rette seg ther epther, om hand her epther finge scriffuelsze att schulle besøge samme herre dag.

Thesse epther[ne] lendsmend ere forscreffne att besøge samme herredag. 61

Skone: Her Per Skram. Her Mourits Olsen. Her Jacop Trolle. Byrre Trolle. Jacop Sparre. Jep Tordsen. Gert Vlffstandt.

Siellandt, Laaland, Falster och Møen: Arilt Vlffstandt. Albregt Gøye. Schacke Rantzo. Peder Oxe. Marquord Tyman.

Fynn: Mychel Brochenhusze. Anders Emicssen. Reynolt Hederstorp. Eyler Rønnow. Hindzegauell. Fru Elsze.

Jutland: Keye Rantzo. Axel Jwll. Gabriel Gyldenstern. Henrick Rantzow. Oluff Munck. Hans Stygge. Otte Gyldenstern. Christopher Roszenkrants.

Scriffuelsze tiill Erick Ericsen, Erick Krumdyge och Per Ebbesen, 62
(att) the schulle lade theres rystinger bliffue ther i Kolding och sielff giffue thennom hidt.

Tiill myntemesteren, att hand mynter ij ß stycker lyb. myntte.

Tiill mester Jesper, att hand antworder hannom sielff.

Kolding

Kolding leen, Høneborg leen, Skotborg leen och Hundzbeck leen. Helsze ether alle bynder och menige almuge, ehuem som helst i tienne eller tiilhører, som bygge och boe vdj alt Hønneborg leenn, k^n mett gud och wor naade. Wiider, att vore adell och reysig tyg, som vj nu haffue liggendes i vor kiøpstedt Koldinge, haffue ladit berette for oss, huorledes att the ey lenger kunde vnderholle thennom mett theres swenne, heste och folck ther vdj byen, anseendes, att the inghtet kunde faa falt eller bynderne wille giøre thennom tiilføring for theres pendinge. Thii bede vij ether alle och huer, szerdelis biude, atj rette ether epther att vdtføre tiill for^ne vor kiøpsted Koldinge øxen, lam, høns, gess, høø, haffre, meell, malt, flesk, smør, strøelsze och anden dell, och sielge for rede pendinge och skelligt werdt, paa thet att samme vort reysigtyg mwe fange theres vnderholling. Ladendes thet jngenlunde. Giffuit etc.

Vden riget om behoff giøres.

Aff Schone: vj her Trude Wulffstandt. iiij her Holgert Wulffstandt. iiij her Axel Brade. iiij her Mogens Gyldenstiern. vj her Peder Skram (8). ij her Knudt Bilde. iij her Axel Vgeruppe. j her Claus Podebusk. ij her Mourits Olussen (3). ij her Jacob Trolle. j her Hans Skoffgardt. ij Borry Jenszen och hans brødre (3). ij Jacob Sparre. ij Jep Tordsen. j Tage Otsen (2). j Joseph Falster. ij Gert Jensen aff Beckeschoff kloster. j Helne kircke (2). iiij Herritzuadt kloster. iiij Dalby. j stj. Peders closter i Lundt. Summa lateris lj (sic, lxj?).

63 Sielandt. ij her Oluff Roszenkrants. iiij her Knudt Rudt. ij her Mattis Erichsen. iiij Marquat Tydemandt. j Claus Daa. iij aff Junxhoffuidt. j sti. Ans closter i Roskyldt. j Clare closter ibidem. j vor frue closter ibidem. j Otte Tegehusse. j Claus Eggersen. j Emick Otsen. j Erich Matsen. iiij Albregt Gøye. j Arildt Wulfstandt. j Laurisz Jensen. j Hans Buckuolde (2). j Frue Elline Morits Skaues. j Mester Mogens Goske. ij her Niels Lunge. ij Peter Swabe. vj Soer. vj Andworskoff. ij Esserom. j Ebelholdt. j Slangerup. j Gaffnøø. iiij Ringstedt closter. [j Oluff Skinckell] [1]). j ffrue Alhet Thetzs. j Frue Sophie her Alberts. Summa lateris lviij.

Smaalandene: iiij her Johan Rantzow. iiij Peder Oxe. j Thomes Sture. j Otte Ratlow. viij her Priitbiørn aff alle hans forlening. j Røllicke. Summa lateris xix.

ij her Wulffgang v. V. [2]) iiij Heiderstorp. iiij Johan Friis. j Pouel v. 64 Anefelde. ij Frue Elso her Tomes. ij Eyler Rønnow. j Gerdt Bruske. j Michel Brochenhusse. ij Erich Mattsen. iiij sti. Knuds closter. vj Erich Kromedyge aff alle hans forlenninger. ij Holm closter. Summa lateris l.

Jutlandt: viij her Mogens Gøye. iij her Offue Lunge. j Erich Erichsen. vj Gabriel Gyldenstiern bode aff Orum leen oc closteret. ij aff Bygholm. iiij Peder

[1]) Udstreget. [2]) o: von Utenhof.

Peder Ebbeßen aff Lundenes. j Christopher Rosenkrantz aff Skerne. v Oluff Munck aff alle hans forlenninger. ij her Christiern Friis. j Hartuig Tomßen. iiij Albert Skeel och sielff personlig. j Iffuer Skeel. ij Axel Jul aff Essenbeck. j Jaspar Rantzow. vj Siuort Suin och sielff personlig. iij Johan Stacke. vj Weste(r)wigk. iiij Wisskildt closter. ij Duholm closter. iiij Emcloster. j Oret-closter. j mester Mogens Koeff. ij Johan Høycken. ij Niels Lange aff syn forlening i Jutlandt. Summa lateris lxxij.

Danske hoffzinderne vdj Schone borgeleye. iiij Jørgen Bragde og iiij Gregers Jensen i Dalby. iiij Werner Persberg og iiij Otte Bragde i Herritzuodt. iiij Jens Bragde j Beckeskoff. iiij Tage Otsen j Ouitzcloster. iiij Bendt Bilde vdj Hellene closter.

iiij Eske Gøye aff Stege. iij Drage vdj Woringborg. 65

Sielandt. iiij Lage Bragde j Esserom. ij Peder Rudt paa Dragsholm.

Jutlant. iiij Jens Nielsen i Widskildt. iiij Enwoldt Jensen j Emcloster. iiij Niels Mogensen og iiij Christiern Skram i Westerwig. iiij Holgert j Westerwigk. Summa lateris lxj. Summa summarum ij^{c} lxxxij.

Anno domini mdxxxix søndagenn exaudi kom schriffuelße tiill stadtholderne wtj Kiøpnehaffnn, att the schulle forløffue the skiffuesmendt och alle boedzmendene paa ßaa mange ner, ßom the kunde forware skibene mett indenn haffnenn. Tesslig^{te} att the schulle indlegge skibene wdtj haffnen oc bliffue liggendes tackell rede, ßom the nu ligge, indt tiill saa lenge the fange wiider beskedenn, oc hwadt heller the wille tage thet groffue skøtt, som staar paa slotthet, aff laderne, eller lade thet bliffue liggendes ther paa, setther ko: mt: tiill thennom syelffuer.

Tesslig^{te} att the schulle fram skicke the breffue tiill Peder Hanssen och tiill her Holgerdtt

Szamme dag bleff her Eske Billde oc her Holgertt Wlffstandt forschreffne, att beßøghe then herre dag wdtj Othens.

Tesslig^{te} ßamme dag bleff forschreffuet tiill Peder Hanssen paa Aggershus, att hand schall fynde raadt, hwor hand kand, oc her epther ßom tilforn betalle oc stille the bergknechte tiill fredtzs, oc ther som han kandt sielff icke komme saa møget affstedt ther wdtj lennet, att handt tha giiffuer thet raadt tilkiende, nar the tiidt ther wpkomme, oc mett thennom offuerwege, hwor the anderstedz kunde bekomme att betalle ßamme berge knechte mett, att barckwercket ßaa møget thes beder maa haffue

haffue syn fremgang. Teslig[te] att ko: mt: er Hans Glaßer bergmester tiill ßeg wenthendes om pygenßdag tiidt, oc agter strags att wpskicke hannom mett alt
66 besteedt, bode mett handtwercksfolck oc Melchior Marterups besoldinger. Sammeledes att Peder Hanssen schall høre Otte Anderßens regenskaff oc tiill ßeg tage hues pendinge oc anden deell som handt haffuer wppeborit paa ko: mts: wegne.

Samelledes att ko: mt: nu wtj thette aar icke kandt framskycke the ij store skiib tiill then last, ßom Peder Hanssen haffuer liggendes tiill rede wtj Dram, thj schall Peder Hansßen selge ßamme last oc wende thet wdtj ko: mts: fordell oc beste, oc lader hugge paa foraaret nogit paa thet nye, dog att ther ligge well kommer saa møgit themmer frem som behoff giøres tiill Malmøøshußß.

Samme dag bleff forschr[t] tiill Otthe Anderssen, att handt schall giøre Peder Hanssen regennskaff.

Rasmus Ibssen i Balle citat Jens Bager i Aarhus for nogit arffue gots, han haffuer soldt hannom met wrette fraa, ßom hand wor metarffuing tiill, att (møde paa) mandag.

Idem citat Jens Seyerssen i Farre for støde, han haffuer taget paa noget gots, ßom Jens Bager wtj Aarhus soldt haffuer.

Jens Huidt i Awelby citat sandmendt i Wor [herrit] for the haffue giort hans broder fredtløff, ßom han mener met wrett, att møde mandag først.

Jacob Hanssen citat Marine Guldtsmeds, burreiske i Othenss, oc hyndes lougwerge for nogit arffuegots, hwn holler hannom fore met wretthe, othenßdag.

67 Wii Christiann etc. Helsse etther bynnder oc menige almue, ehuem som helst i tienne eller tiilhøre, som bygge oc boo wdtj N len kerligen mett gudtt oc wor naade. Kere wenner wiider, atth wore elsk[e] Danmarcks riiges raad oc adell, som nu tiill thenne almyndeliige herredagh haffue wæriitt forsamblett her wdij wor kiøpsteedtt Otthensse, haffue mett oss aluorliigen offuerweghett thenne store besueringh, som oss oc riighett paahengtt haffuer wdij thenne forgangne fegde, oc paa thett att wii motte komme aff thend storre gieldtt, som wii och riigett i ßamme fegde ere wdij kommen, thaa haffue thee beuilgett och sambtygtt oss en almyndelige landehielp offuer altt riigett wdij saa maade, att huer besiidden bunde, ehuem som helst hand tiener eller tiilhører, skall giiffue oss x marck pendinge wdij danskt myntt, bode wdij klippinde, marck stycker oc anden myntt. Tiislig[te] skulle alle hussmend,

hussmend, gadehusse mendtt, tienisste drenge, som hassue kornseedtt, oc pebersweune huer giiffue iij marck.

Item Per Lundt i Wllerop ienn forschrifft till Klaves Sesthet, att Ericke Krumedige oc Klaves Sesthet skulle høre then sagh emellom hannom oc her Jachop i Pogdall oc skillie thennom att mett retthe. 68

Eggerdt Henrikssen citat her Christiernn Mannøø for en gaardt i Fardop, hand haffuer affhendett segh, ab møde paa torsdagh, att suare Eggerdt Henrikcssen oc Ebbe Munckc.

Niels Skiell en beffaling offuer nogle gode mendtt, ßom ære Mogens Munck, Jens Tommesen, Christiern Sommer, Peder Ebbesen, Hans [S]tygge till Szilkeboriigh, om trette emellom (hannom) oc en karll, heder Denus Jørghen, for hand haffuer indttflytt wdij hans gaardt Nerring gaardtt emodt hans jaa oc myne, huilckett hand mener mett vrette, voldtt oc herrewerck giort er.

Aarhus stygt: Skandelborg, Torup her Mogens Gøye. Kalløø Erick Banner. Bygholm Otte Gyldenstern. Rogsøherret Henrick Biørnsen. Dutzildherret, Haldherrit, Støffringherret Per Ebbesen. Biscopskibelße, Haselherret, Hatzherret Per Ebbesen. Hitzherret och Lysgordherret her Pritbiørn.

Riiper stygt: Riiper leen her Johan Rantzow. Hingherret, Wlborgherret, Skotborgherret, Wandfoldherret her Johan Rantzow. Westerherret Erick Krumbyge. Kolding leen Keye Rantzow. Østerherret och Nørherret her Jo. Rantzow. Skotborg leen Jesper Rantzow. Lundenes leen Per Ebbesen. Nørwongsherret frue Elße. Hønneborg leen Erick Krumbige.

Wiborg stygt: Aalborg leen Axel Jwl. Henstedherret Erick Banner. 69
Rintzherret her Pridbiørn. Fientzherret, Nørlingherret Henrick Rantzo. Morss Henrick Rantzow. Synderlongherret, Melsomherret Christopher Rosenkrants. Skiffue leen Oluff Munck.

Wendelbo stygt: Orum leen Gabriel Gyldenstern. Hanherrit her Pritbiørn. Aastrup leen her Offue. Børglomherret, Skoffbyherret Axell Jwll [1]).

Fynn: Hindzegauel leen Wlffgangk. Nesbyhoffuitzleen Anders Emicsen. Hagenskoff leen Reynoldt v Hederstorp. Nyborg leen Mychel Brockenhuße. Sallingherret Eyler Rønnow. Sundsherret frue Elße. Tranneker leen her Pritbiørnn.

Siellandt: Korsøør leen her Knudt Rud. Kallingborg Knud Persen. Sampsøø

[1]) Der har først staaet Siuord Swin.

Sampsøø Knudt Persen. Holbeck leen Marquardt Tyman. Abrumstrup leen her Oluff Rosenkrants. Skioldenes leen Melchor Rantzow. Krogen leen och Siøborg leen Per Godske. Kiøpnehaffn leen och Steffnsherret Per Godske. Tryggeuell och Faxeherret Gundj Lange. Woringborg leen Arilt Vlfftandt. Stege leen Albregt Gøye. Junxhoffuit byrck Byrre Dieffuell. [1])

Smalandene: Nykiøping len Schacke Rantzo. Aalleholm leen Jacop Rantzo. Raffnsborg leen Peder Oxe.

70 Skaane: Helsingborg leen och Gydingherret her Per Skram. Falsterbo leen her Mogens Gyldensternn. Lyndholm leen och Høyby leen her Mogens Gyldenstern. Frosteherret och Ontzeherret her Axel Bragde. Wellandsherret Gert Vlffstandt. Gertsherret her Jacop Trolle. Ferszeherret Jacop Sparre. Nesbyholm Jep Tordsen. Torneherret her Holgert Vlffstandt. Gladsaxe leen her Knudt Biilde.

Halland: Laugholm leen och Halmstedtherret her Holgert Vlfftandt. Wordbierg leen her Trude Vlffstandt.

Bleginge: Lyckaa leen her Mourits Olsen. Lyster Siølffsborg leen her Axel Vgerup.

[Frue Marine steffner Michel Persen for et bolit vdj Teffring, som hun kender seg at haffue lodt oc deel vdj, att møde paa tisdag.] [2])

Skatte breffue ßom ere sambtygt och vdtgangen anno 1539 ipso die corporis Christi aff Othenße.

Wy Christiann etc. helße etter alle bynnder och menige almue, ehuo som helst i tienne eller tiilhøre, som bygge och boe vdti Bygholms leen kierligen mett gud och wor naade. Kiere wenner wilder, att wortt elsk[e] Danmarcks riges raadt och adell, som nu tiill thenne almyndelige herre dage haffuer werit forsamblett her vdti wor kiøbstedh Othennße, haffue mett oss aluorligenn offuerweyett then store besuering, som oss och riigett paa hengde haffuer wti thenne forgangne feigde, och paa thet att wy motte komme vdtaff thenne store gieldt, som wy och riigett vdti samme feigde ere vdti komme, thaa haffue the bewilgett och sambtygtt oss en almyndelig landhielp vdti altt riigett vdti saa maade, att huer besiddennde bunde, ehuem som helst i thienne eller tiill høre, schall giffue oss thy marck pendinge, tessligeste schulle alle husmendt, gadehußmendtt, tieneste drenge, ßom haffue korn ßedtt, och pebersweune giffue huer tre marck, och schulle och xx aff thennom legges vdti huertt leg, wggedages mendtt, som tienne tiill closter eller wor och kronens slotte och garde, schulle giffue huer fem marck, och schall xx aff thennom och legge vdti

[1]) ɔ: Trolle. [2]) Overstreget.

vdti huertt leg, och schall off elske Otte Gyldenstiernn, wor mand, thienner och embitzmand paa wortt slott Bygholm, eller hans fuldmegtige, legge etter vdi legh sammell, att then riige hielper then fattige, saa att thett gaaer tiill vden wyldh, 71
och schulle the vppebere vdaff etter vdti samme wortt myntt dubbeltt marcke stycker, marcke stycker, klippinge och ingen anden mynth. Thy wy haffue forfarit aff wor myntemester, att ther er møgit ring anthall mynt vdi riigett slagit och mynthett aff iiij ß stycker, dubbelthe schillinger stycker och schillinger stycker. Therfor haffue wy befallit wore embitzmend, att the ingen smaa myntte schulle vpbere i samme schatt, forthy wy icke wille forblotte riigett mett myntt. Er ther och noger aff etter som icke kunde bekomme saadann mynt, thaa schulle wore lendzsmendh wpbere aff thennom jachimdaler eller rynske gylden, hues the kunde affstedt komme, styckett for ix marck danske. Tessligeste schulle alle heritzfogttere och the fry bynder, som mer bunde gots haffue vnder thennom, end the sielff besidde, giffue huer epther synn formue, som forne wor lendsmandh thennom for taxerenndes worder. Och schulle for samme schatt were fry huercken møller eller andre, vden the vggedages mendt, som bor for gode mendtz egne arffue gaarde, som theris egne arffue ere. Och eptherthy wy forfare, att mange fordriste thennom tiill, att fry mange aff theris tiennere for vggedages mendtt, flere end thennom burde, thaa schulle ingen regne fore vggedages mendt end the vggedages mendt, som boer vdti the samme sogne, som theris garde vdi ligger, och schulle the tieneste drenge, som thiene for helt och halt aarßlønn och ingen kornßedtt haffue, och were fry, och schall forne wor lendsmandt och vpbere aff etter samme schatt och hielp, och schall then were vde nu sti. Knuds konnings dag i thet aller ßeneste. Thy bede wy etter alle och huer serdellis strengeligen biude, atti rette etter epther tiill gode rede stragx vffortøffuit att lade etter schriffue och legge vdi leg sammell, och stragx ther epther inden forsagd dage tiill gode rede vdtgiffue samme skatt, och lade etter ther vdinden som gode, tro, hørßomme wnderßotte wellwilligen synndes. Wy wille och egen were etter alle och huer serdeles en nadig och gunstig herre och koning. Fordrister seg och nogle her emodt att giøre, thaa wille wy laade straffe ther offuer som bør att straffuis offuer thennom, som wor breffue och budt icke agtte wille. Thy lader thet ingenlunde. Giffuit vdi wor kiøpsted Otthenße, guds legoms dag aar etc. mdxxx. Vnder wortt signett.

Vndertagen the aff Halland, Bleginge och Lyster, schulle huer bonde giffue v mß. Tessligte schulle och alle hußemend, gadehusmendt, tieniste drenge, som haffuer korne seed, och pebersvenne giffue iij mß. Sameledes schulle alle vggedags mend, som tienne till clostere eller kronens slotte, giffue huer iij.

Thenn

72 Thenn forehiurde. Ko: mt: haffuer tillßagt Hans Teytmeer en frij woning mett agger och nogenn eng, att handt kandt holle en eller two kiøer meth. Item haffuer koe: mt: loffuit forne Hans foer till hundret foer. Och aff forne hundret foer schall melckenn komme till ko: mts behoff. Och schall handt ligge om natthenn somerindt egemmell paa koe: mts: agre bode mett koe: mts: oc ßynne egne foer. Item haffuer koe: mt: loffuit hannom brødt till tree eller fiire hunde, ßom schulle gange mett ßamme foer. Item thersom forne Hans Teytmers høstrue schall waare paa melckendit, ouste att giøre, sylte melch att giøre, thaa schall ko: mt: beløнne hinne ther fore och schall ther fore haffue viij mr. lb. oc ij par skoe och hinnes piige vj mr. lb. och ij par skoe om aarit. Sammeledis schall forne Hans Teytmeer haffue eth ßønderligt mercke paa ørnene paa ßynne egne foer, och nar nogenn aff wore foer døer, thaa schall hand thett beuiiße mett skindet oc merckit aff ørett aff samme foer for wor lenßmandt.

Werner Bertelßen tiill Bysboe schall haffue eyendoms breff paa theßße epthérne garde, som ko: mt: haffuer giffuet hannom och hans arffuinge for then gord, ßom hans foreldre haffue giffuit tiill — [1]) och ko: mt: nu haffuer vndt och giffuit till en prestegordt till sognekyrcken i Assenns, som er først en gord i Glensborg, som Lauris Nielsen iboer och giffuer j ørt. byg j ørt. rug j otting smør ix ß arff. pendinge iiij høns ij geff j lam, och j gadehus, som Morten Mand iboer, giffuer j ørt. byg j mß pendinge.

Frve Marine Skenkes beffalingh till Erikc Krvmedige, Jørgen Henningssen oc Mikell Brokenhußße, att the høre then sagh till rette mellom hende oc Niels Jenssen i Brodskoff oc Claves Iffverssen fore nogen gielldt, som the hende plichtigh ere oc icky betale willde.

73 Anno 1539 4ta feria post corporis Christi fick Hans Gl(aßer) scriffuelße tiill Per Hansen och Erick Ugerup som herepther fylger. Wor gunst tiilfornn. Wiidt, att wy nu skicke tydt vp tiill teg wor tiennere och berghmester off elske mester Hans Glaßer och mett giffuit hannom alth beschedt och befalling, huorepther hand schall wiide att rette seg och huor wyt at hans befallinger seg strecke schall, och hand teg sielff ydermere berette kandh. Thy bede wy teg och alworligen befalle, att tu tiill samme bergwerck est hannom paa wore wegne behielpelig, forderlig och bystandinge, att mue bekomme for pendinge hues hannom behoff giøres och hand teg om tiill sigenndes worder, saa same bergkwerck maa haffue synn framgang. Tesligeste wille wy, att nar samme mester Hans bergmester will drage omkring och vdtlede och forfare om flere och andre groffuer, att thu tha enthen følger hannom

[1]) Aaben Plads i Registranten.

hannom sielff eller tiilgiffuer hannom nogle som kunde eller wiide thes lands leiglighedt och er hans tolck och styer hannom hues hand behoff haffuer, were seg skyts, heste eller anden dell. Wy haffue och vndt och giffuit mester Hans och alle andre bergknegtte theris bestiillinnger, tessligeste vortt beschermelße breff, att tu ther for lader samme breffue leße for teg och siden haffuer tiilsiun, att thennom (icke) ther emodt sker eller wederfares nogen hinder eller offuerlast, som wy teg tiilbettroe och besynnerlygen willet befallit haffue. Ther widt aldellis att rette teg epther och ladt thet jngenlunde. Befallendes teg gudt. Schreffuit vdi wor kiøpstedt Othens onstagen nest epther guds legoms dag aar etc. mdxxxix. Vnder wortt signett.

Frue Lene Hach citat Anders Jacobßenn for nogett regenskab, som hun haffuer hannom tiill att talle.

Broder Hans Pederssenn fyck stadttfestelsse breff paa ett aff abbedißens oc menighe conuentzs søstres obne besegle breff paa nogett closters gotzs.

Ett beffallinngsbreff tiill Eriick Banner, her Offue Lunge, Peder Ebbesen, Eyler Hardennbierg tiill Matterup, Niels Roßenkrantz tiill Stenballing, Niels Skiell, att skulle riide paa enmarcke wedtt Kere ende, sognepresi i Nymtofft haffuer indtagett frann her Tygge Krabbe. Tesslig[te] then laghefftd, som presten haffuer giort ther paa.

Sligh breffue vdgick tiill menighe kiøpsteder offuer alt riigett. Vor gunst etc. Kere wenner wiider, att som i vden tuiffuell alle och huer serdeliis well hiort oc spurtt haffue thenne stoere farliighet, som segh nu begiffuer vtj Tydsklandtt, oc besønnerligen nu vtj nogen forleden aar ydermere en nogen tiidtt tiilsforne mett thee megle landzknegkte, som seg nu huertt aar forsamble oc tiilhobe løbe, ßaa alle tydskee herrer oc føster saa well som andre herrer oc føster nu ther fore schulle saa gott ßom alle tiid siidde vtj theres rystningh, forthij att ingen aff thennom weedt, huilcken saadann hob, nar the ßaa tilhobe løbenn oc forsamblett ære, først offuerfalle eller angribe wille, huor for wii oc nu haffue mett wort elsk[e] Danmarcks riges raadt, som her nu hoess off forsamblett ære, saadan leiglighett offuerweyett oc therom ßaa besluttett, att wii her effther wiille rette off effther vtj liige made her vtj riigett saa well ßom vtj wore lannde oc førstendom att siidde mett wore rystninger wtj goedt forraadtt oc fordeell, paa thet att wii thaa kan ware ßaa møgiitt thes tryggere paa wor ßag oc giøre fyenderne moedstand, om nogen wiille begynne att giøre nogitt anfaldtt ind paa off oc wore lannde oc riige, oc haffue wii nu for saadan leegliighet schyldtt ladett wore breffue vdgaa tiill menige adell, som

som frii frelsse kenndes, och tiill alle thee, som ægett iorde goꝫ haffue, saa thee schulle rette thennom effther, att holle gode rystninger, swenne, heste oc harniske oc ffidde ther tiill reede mett, om nogett paa komme, oc end dog wii nu ingen fynder wiide, som wii off paa thenne tiidt haffue att befrygtte fore, fywnes off dog gott i tiide oc nar freedtt er att skiicke seg mett allting[1], saa mand kandtt ffidde i forraadt oc wære thaa saa møgiitt thes nermer tiill att giøre fyenderne modstanndtt oc affbreck, thett gudtt forbiude om nogit paakomme. Thii bede wii etther alle oc huer serdelis strengeligen biude, attj rette etther epther, att holle etthers rystninger, harniske, røer, helboer, langespeeꝫs oc anden gode werge tiill reede oc wære etthers borgemester oc raadtt hørige oc lydiige, bystandige och fylgagtiige oc tiilhielpe att affwerge etthers egen oc menige riigens skade oc forderffue, om behoff giøres, oc attj sielff mett burgemestere oc raads sambtycke vdkeisse etther en høffuiꝫmand, huilcken som i vtj liige moode schulle wære hørriige oc fylgagtiige, om i schulle drage til marcken emodt fynderne. Wii viille oc wore borgemestre oc raadtt her mett aluorliigen beffallett haffue, att thee mett thet aller første ther vtj byen lade holle gode munstringh oc haffue besønnerligen goed agtinge paa mett theres mettborgere, huad rystninger att huer holler effther synn effne oc formue, oc giøre clare regiistre ther paa oc wptegne huer mett sytt naffn oc huadt voben han skall haffue, paa thett att wii mue wiide, huor stercke attj kundhe komme vtj marcken, nar behoff giøres, oc schulle samme burgemestre oc raadtt epther ſamme seddell oc registres lydelsse paa en bequem oc bystempt tiidt en gang om aarit holle mynstring, oc schall then første munstring nu holles mett thett allerførste oc ſiiden ther effther huertt aar then anden dag vtj may moonitt, oc thersom i haffue feltskytt eller andit grofft skytt i etthers byy, attj thett oc strags lade fierdig giøre oc haffue tiill rede att tage mett etther i marcken, nar behoff giøres. Oc wiille wii att huer schall seg aluorligen her epther rette, ſaa frampt om noger findes her wdtj forsømmeliigen, thaa schall hanndtt formoode seg en tilbørlig straff som wiidbør. Beffalindes etther gud. Screffuit wtj wor kiøpsteedt Odennsse gudꝫ legoms dag aar etc. mdxxxix. Wnder vort signett.

75 [Register paa Fyenn oc Lavenndh rystningh, adelenn will were konniglige mat: till rede metth hvar hans naade thennom tillsiendes worder jndenlandes her wdtj rigett till thenne fegdes nedderleggellsſ. Schriffuet i Otthensſe anno 1539.

Item førsth Nyborges leenn. Item aff Nesbyhoffvett. Item Hagenskoff vj glavendt ij skytter. Item Hindꝫegavell iiij glavendth. Item Jahann Friis hans arffgoꝫ oc forleeningh viij gerustige heste mett glavennder oc ij skytter, the vj aff hans forleningh oc iiij aff hans arff goꝫ. Item Krvmedige mett hans forleningh,

leningh, hans moders oc hans egett arffvegots xiiij gerustige heste. Item sancti
Knvdtz kloster vj gervste heste mett gla. Item Holmekloster iiij geruste heste
mett gla. Item Drebierkc ij geruste heste mett gla. Item Harritzløff ij geruste
heste mett gla. Item aff provestegaarden wdtj Otthensße mett mester Anderssßs
anden rennte iij geruste heste mett gla. Item provestüdt wdtj Assenns ij geruste
heste mett gla. Item mester Jahann Walkendorp aff hans egett, hans søsters
arff gotz oc forleninger j gla. Item Jørgenn Gylldensternn aff hans arffgotz oc
forleningh ij geruste heste mett gla. Item Chresternn Pederssen aff hans forleeningh
och jordegors ij geruste heste mett gla. Item Jørgen Qvitzov aff hans gotz oc
forleeningh v gerustige heste mett gla. Item Anders Emekssen aff hans arff gotz
ij gervste heste mett gla. Item Mikell Brokennhußß aff hans arffvegotz och for-
leeningh iiij geruste heste mett gla. Item Jachop Hardenberigh vj geruste heste
met gla. Item Eyler Rønnov v geruste heste mett gla. Item Gerdt Bryske ij
geruste heste mett gla. Item Anthonius Bryske aff sit arffgotz oc aff Wissen- 76
biergh saagen iij geruste heste met gla. Item Henrikc Friis aff hans arff gotz
oc kronens leen ij geruste heste mett gla. Item Erikc Byllie aff hans arffgotz oc
kronens forleeningh wdtj Skane oc Fyenn v geruste hesthe mett gla. oc j skytte.
Item Knvdt Wrne aff Søøgaardt iij geruste heste mett gla. Item Claues Erikessen
iij geruste heste mett gla. Item Hans Stiissen ij gerusthe heste mett gla. Item
Hans Jahanssen iij geruste heste mett gla. Item Niels Billdt aff kronens oc hans
eygetth arffvegotz j gla. Item Knvdt Ebbessen ij geruste heste mett gla. oc j
skytte. Item Dyrike Quitzow mett hans moderbroders oc kronens gotz iiij
geruste heste mett gla. Item Jachop Norby ij geruste heste mett gla. Jachop
Brokenhußß ij geruste heste met gla. Item Niels Steenn ij skytter. Item Hans
Skinckell j gla. j skytte. Item Ebbe Mvnkc ij geruste heste mett gla. Item frve
Margrete Wrnes aff hendis børns gotz oc hendis eyget j gla. j skytte. Item Jørgenn
Daa j gla. j skytte. Item frve Cicelle till Siøboe aff kronenns, hendes eget oc
hendis børnes j gla. j skytte. Item Jørgen Lycke iij gervste heste mett gla.
Item Jesper Daa j gla. j skytte. Item Jørgen Skinkell aff hans egett j gla.
Item Hans van Melenn j gla. j skytte. Item Axell Nielssen i Aasløff j skytte.
Item Bildt Nielssen j gla. Item Klaves Bassi j gla. Item Eggerdt Henrikessen
j skytte. Item Olluff Norby j skytte. Item Peder Brokc j skytte. Item
Werner Bertelssen j skytte. Item Skenkc j skytte. Item Axell Fickessen j gla.
j skytte. Item Peder Norby j skytte. Item Klaues Brokenhußß j skytte. Item 77
frve Sophie Hans Olldelands mett hindes egett oc hendes børns gotz j gerustigh
hest met gla. Item frve Helle Peder Marsvins aff hendes och hendes børns
gotz wdtj Skoone oc Fyen ij gervste heste mett gla. Item frve Giertrvdt her
Jahan Biørnssens aff hendes egett oc hendes børns gotz oc kronens forleningh
ij

ij geruste heste mett gla. Item frue Mette her Tieloffs aff sit egett oc aff kronens j rustigh hest mett gla. Item frue Sitzelle paa Glorop mett hindis oc hindes børns gotz j gerust hest met gla. Item Kristoffer Pallessen ij geruste heste met gla. Jahann Brokenhussz j gerust hest mett gla. Item Mogens Lodvigssen j gla. j skytte. Item Mikell Perssen ij gla. j skytte. Item Laurets Kottj oc Jørgen Kottj j gla. Item Peder Chresternssen j gla. Item her Jachvm Knvdtssen i Skamby aff sitt arffgotz oc forleningh j skytte. Item Hans Bangh aff hans forleningh j skytte. Item her Hans Gaass aff hans egett oc hans moders gotz j gerust hest mett gla. Item frve Kirstine aff Flintholm aff hendis och hendis børns gotz ij geruste heste met gla. Item frve Anne aff Rye gaardt j gla. j skytte. Item Korfits Hardenbergh j skytte. Item Erike Perssen rider selff.

78 Item aff Lavenndth: Item Claves Daa j gla. Item Henningh Wolstrvp j skytte. Item Rølike j gla. Item Niels Jachopssen j skytte. Item Hans Bereldtssen j skytte. Item Jachop Perssen j skytte. Item Jesper Gregerssen j skytte. Item Issver Mvnke j skytte. Item Mattis Lvdt j skytte. Item Jens Hvas j skytte. Item Jens Jørgenssen j skytte Item Peder Lauretssen j gla.] [1]).

Jørgen Povelssen degen till Skybebergh iett breff, att hand maa oc skall nyde, brvge oc behollde . . . . by tofft oc then iordt, som haffuer legett till Skybebierg kirke all then stvnd hand giffuer ther aff then skyllde oc landgillde, som pleger ther aff att gange. Relator Anders Emickssen.

Kersten Glarmester en befalling tiill Mogens Munck, Per Ebbisen, Jens Tamsen, Chrestiern Somer, Axel Jull, Henrick Rantzow, at granske en sag oc forfare om noget marck iordt vdi Wiborg marck, baa oc baaskaff, som hendes hossbunde Jørgen Munck haffuer soldt oc affhendet emodt hendes mynde, om thet kiøff bør at were wedt magt eller ey.

79 Wy Cristiann etc. helsze etter oss elske her Jo[han Rantzau] ridder, Erick Crummedige, wor mend och raad och høff(uits)mend paa wore slotte Riiber hus och Hønborg, Oluff Munck høffuitzmand paa Schiffue, mester Anders Schaffgard erchidegenn vdti Wyborg, mester Mogenns Kosz tiill Torup gard, Axell Roszencrants tiill Langting, Jyrgen Skougard, Thomas Thomaszen tiill Ullerup gard, Cristoffer Roszencrantz tiill Schernn, Jenwold Jull tiill Abierg, Claus Albretszen tiill Damsgard, Eller Hardenbierg tiill Matterup, Niels Lange tiill Keregard, Anders Hansen tiill Syllerup, Hinryck Wynd tiill Runshaffue, Erick Skram tiill Tielle, Bertell Jiull tiill Kockholm, Niels Glambeck tiill Swansholm, Hans Rosterup tiill Resterup,

[1]) Hele det indklamrede Stykke er i Registranten overstreget.

Mesterup, Mogens Jhostßen tiill Lundgard, Cresten Pedersßen i Egum, Cresten
Crabbe tiill Fiering, Jens Mogenssen tiill Sinding gard och Godske Spend tiill
Wlandh, kierligen mett gud oc wor naade. Wyder, att oss elsk[e] Jffuer Jiull
och Niels Jiull, wor mend och tiennere, haffuer berett for oss, att wy nogen
tiidt syden forleden gaffue thennom wor befalling tiill wore tre landsdommere vdti
Noriutland mett ander rydemend, att grandske och forfare rett marcke skell emel-
lom Astrup och Mounstrup by och ther som thet er icke rett marcke skell, thaa
schulle the thet giøre och vdtuyße, huilckett the och giorde effther breffue och
bewyßning, som begge partte samme gots i were haffde, som wor louglig
steffnett och effther jordtßens leiglighed, som samme theris breffue, ther paa giord
er, ydermere vduißer och indholler, syden lod oss elsk[e] Erick Banner, wor mand
och raad, forhuerffue en anden befaling aff oss tiill oss elsk[e] her Offue Lunge och
andre gode mend och eyermend, och berette, att hand wore mett arffuinge tiill no-
gen garde vdi forschreffne Mounstrup by, och hand wore mett oss vden lands,
then tiid samme befalling wor ther paa marken, och jcke bleff steffnett, och samme
her Offue Lunge och the andre saffde en anden marcke skell, att forsch. gode
mendtz dom icke burde att were wed magtt, epther thy att forsch[e] Erick Banner
icke wor louglig steffnett men wor vden lands, saa lenge wy sielff personlig komme
ther offuer. Thaa epther thy att wy ere nu forhindrett vdi riigens forfald och icke
kunde ther saa sielffuer personligen komme ther offuer haffue wy befallit och fuld-
magtt giffuit etter, ati riide ther offuer mett thet aller første grandscher och for-
farer och endeligen dømmer thennom emellom, huilcken aff forschreffne twinde
marcke skell bør att were wedt fu[l]dmagtt, giffuendes thennom beschr[t] fran etter hues
i for rette aff sygendes worder, som i wille antsuare for gud och were bekend for
oss. Bedendes och biudendes etter, som samme marcke skell anrorendes, ati møde
forschr[e] dommere nar the etter tiilsygendes worder och lider och vndgylder hues
loug och rett er. Och ther som nogne aff forschr. gode mendt icke kunde tiilstede 50
komme samme tiid for nogen merckelige forfald skyld, thaa schulle the andere, som
tiilstede komme, haffue fu[l]dmagtt och tage andre vdi theris sted, som thenne wore
befalling fuldt giøre kunde. Thy lader thet jngenlunde. Screffuit vdi wor kiøp-
sted Othenße, søndagen nest for Johannys baptista aar etc. mdxxxix. Vnder wortt
signet.

Borgeleye. Fynn: Henrick Rantzow paa Nyborg iiij heste. Jutlandh:
Enwold Jensen paa Kalløø iiij heste. Siellaand: Greger Francke ij heste tiill 51
Ringstedt. Preen tiill Woringborg iiij heste. Borchertt van Bommelborch Wo-
ringborg iiij heste. Drage vdj Roskyldt ij heste. Jyrgen Swaue Dragsholm ij
heste.

Jens Albretßenn i Kattrop mett hans metbrøder oc sandtmendt wdtj Wore
herrit

herrit synge wpreßings breff oc haffue loffuitt oc tiilßagdt ko: mt: for theres faldsmaall xvj ørne. Dat. wdtj Andersskouff søndagenn nest epther stj. Knudt konnings dag, aar etc. mdxxxix.

Nagskow borgere schulle haffue breff paa thet cappell Krosbylle kyrcke att mwe lade nederbryde och lade vpmwre en dwenger i byen met.

Idem et breff, att alle the, ßom for thenne dag haffue werit bosidden och ere borgere i Nagskow, schulle were frij och icke deles tiill staffns egen. Och schulle the her epther ingen tage ind vdj theres by att annamme borgerskaff som ere fødde paa kronens eller paa adelens vden the ere frij.

Jens Kyølle borger i Naskow, som er fødde paa kronens i Gerringe i Tyrdsted sogen i Fuffwelsherrit, et quytte breff att mwe bliffue boendes i Nagskow eller andersteds vdj kronens kiøpstederne och icke deles tiill staffns egen.

82 Item thette epther[ne] er thet gods, som Knud Giøye haffuer taget fran nogre kircker her i Laalandt, forst fran prestegorden i Kiøffueløff. Item en gordt i Raalycke Kundt Fønbo iboer, skylder aarligen j pd. byg och xxiiij sk. Item ter samesthet Jens Tamesen sist iboe skylder j pd. byg oc xxiiij sk. Item en øde jordt i Westherboe wedt Brobech skylder j pd. korn xxiiij sk. Item en gordt ther samesteds Jens Kiemppe iboer, skylder ij pd. byg xxiiij sk.

Wdj Wtthersløff sogenn fran her Mads Cristiernßenn. Item tuo gorde i Kiøbeløff sogen ligge tiill Wterløff prestegaardt, then enne Rasmus Koch iboer, skylder j pd. byg. Item then anden i Westher boe Rasmus Esbernsen iboer, skylder j pd. byg. Item en øde jordt i Horslundt Hans Bonde haffuer, skylder j pd. byg. Item en øde jordt i Kastagher Per Jensen haffuer, skylder j pd. byg. Item en øde jordt i Brandersløff skylder j pd. byg. Item en gordt i Wtersløff kallis Smiddeball skylder j pd. byg.

Fran Horslunde prestegordt Knudt Giøye haffuer oc taghet fran her Hans ther samesthets sognepræst. Item en eng i Wtersløff mader, som haffuer leyett tiill kerckenn aff arilds tiidt oc hand oc haffuer fran kircken mett wrette.

Fran prestegorden i Arninge sogen i Synderherret. Item iij pd. byg, hand tog fran brøderne wdj wortt frue calentte oc en sølske fran her Oluff sognepræst ther samesthet, paa iiij lodt sølff, oc ett pd. byg.

Item bleff Knudt Giøe forlagdt jndden i dag sex wgher att møde for ko: mt; om same gods mett syn bevisning, ehuorsomhellst ko: mt: er her i righet. Datum Maribo sctj. Petrj ad vincula dag mdxxxix.

83 Tage Andersen i Tørneby vor skicket paa then ene och tiill thalde Knudt Gøye paa then anden side for en agger och stycke eng, kalles Bloesagger och Blosseng, som hand haffuer fest aff Per Oxe och siden haffdt then vdj hans heffd och were, och

och for^ne Knudt Søye haffuer tagit samme agger och stycke eng fran hannom vden dom och rettergang. Ther tiill swarede for^ne Knudt Søye, att samme agger och stycke eng hørde hannom tiill met rette och ville therfore bliffue hoss lougen, saa the maatte bekomme et wwildig neffnd ther paa met flere ord etc. Tha epther tiillthall och saggens leglighet sagde vij ther saa paa fore rette, att epther thj for^ne Tage Andersen haffuer fest samme jord och eng aff for^ne Per Oxe och haffue then vdj syn heffd och were, och Knudt Søye nu haffuer tagit seg then till och jcke wonden hannom then fran met dom och rettergang, tha haffuer for^ne Knudt Søye giort thet met vret och for^ne Tage Andersen bør samme jord och eng egen att haffue met all then vpbørßell och nøtzmaell, som ther siden affgangit och vpborit werit haffuer, siden Knudt Søye haffuer tagit then till seg, och for^ne Knudt Søye bør att bøde ther fore sit faldsmaell epther lougen, fore hand haffuer tagit seg samme jord och eng till och wonden seg then till mett dom och rettergang.

Vor gunst tiilfforn. Wiidher, ath vij met vore elsk^e D: r: r: ere nu saa 64
tiil ens vordhenn, ath vij fore thenne tiidtz leilighet skyld schulle beholle her i
riighet thette aar et tall lantzknecthe, och haffue vij vdj agt vore vndersotte tiil
beste att holle same lantzknecthe vdj monetz soldh, paa thet ath wij icke skulle ind=
legge thennom hoss vore borgere, thennom tiil besuering, och huilke aff vore vnder=
sotte køpstedmend, som viille vdgiue oss saa mange pendinge, som the vdgaue nu
vdj thette forgangne aar tiil tuende tidher fiill at vnderholle samme lantzknecthe
meth, thennom viille vij forskone meth same lantzknecthe at holle end nu vdj thette
tiilkomende aar, thij bedhe vij etther, atj viille retthe etther effter at tiilskicke vor
renthemester oss elsk^e N vdj Jutland Jørgen Persen vdj Sieland, Skone, Fyn oc
Smaalandene Jochim Bech etc. saa mange pendinge, som i vore fore taxerith nu
eth aar siidhen tiil at vppeholle same vore lantzknecthe meth, saa at the viißelig vdhe
ere halffdelen tiil ste. Michils dag nest komendes oc andhen halffdelen poste ther
nest effther. Oc ther som i finde etther ther vdj besuereth at vdgiue same pendinge,
oc heller viille holle same lantzknecthe, tha skulle i thet met thet furste giue thet
for^ne vor renthemestere scrifftteligenn tiilkende, paa thet vij mue viide oss ther effter
ath retthe. Befalendes etther gud. Screffuit vdj vor kiøpstedt Odenße.

Laalandtt oc Falster: Nykiøpind i Falster. Stubbekiøpind. Nagskuo. Sar=
kiøpind. Nysteedtt. Fyen oc Langelandt: Odennße. Swinboriigh. Kerttemynde.
Meelfardtt. Boenße. Aßens. Foboriigh. Rudttkiøpindtt. Jutlandtt: Aalleboriig. 65
Skaffuen. Horinge. Randers. Aarhues. Gryndw. Ebeltoffthe. Horßens. Wedle.
Kolding. Riibe. Waarde. Ringkiøping. Holstebro. Skiiffue. Lembuigh. Wiibo=
riig. Hoffbroe. Nykiøping i Morss. Tysteedtt. Sæbyy. Sielland oc Møen:
Kiøpnehaffn. Roschylle. Køge. Ringstedt. Nestuedt. Siøborg. Sclagelße. Sclange=
rup.

rup. Skeelskøør. Kallingboriig. Wordingborgh. Nykiøping i Otzherritt. Hedsdinge. Holbeck. Prestøø. Helßingøør. Steege. Skonne, Hallanndtt oc Bleginge: Landzkronne. Ysteedtt. Trelleborg. Aahueff. Wææ. Rødneby. Sylliſborg. Lyckoo. Auskeer. Semershaffn oc Tomerup. Helßindborg. Engelholm. Halmsteedt. Borbiergh. Laugholm. [Kongesback] [1]) Malmøe. Falsterboe och Skanøør. Bode Falckebierg. Lundtt.

86 Ett breff tiill her Anders Bilde, att Niels Fønboe haffuer berett faare ko: mt: at thu aff hans suenne, Mads Rytther oc then anden Rasmus Koch, haffue thaghet hans hustrue mett woldt, att hand holder thennom tiill stede oc før thennom vdj rette onsdagen for Bertolomej i Skonne huar ko: mt: ther findes, saa frambt hand icke wiill stande ther tiill rette faare.

En steffning offuer Per Bilde aff Søholm, Erich Bildes sønn, att thenne breffuißer Nielß Fønbo haffuer tiiltal thiill hannom oc hans suendt Hans Holsthe, faare the haffue thaghet hans hustrue met woldt, att møde onsdagen for Bertolo[mæi].

Niels Fønbo ett protectorium in communj forma.

Fru Anne Niels Bradis en befalling tiill theße epther[nc] godemendt, som erre her Holgher Wlstandt, Claus Wrne, mesther Holgher Skaller, her Hans Skoffgardt, Jørenn Wrne, Biørn Stensen, att ther er trette emellom hinde paa then enne oc off elsk[e] Jochim Mouritzsen paa then anden side.

En forscrifft tiill Jocim Mouritzsen, att fru Anne Niels Brades haffuer berett, huarledes att hand fender nogher hindes bynder oc tiennere i Walløße oc en hindes suendt Bent Gyding for nogen offueruoldt, att hans bynder haffuer oc giortt hindes tienere.

87 Mogenns Godske skall haffue et opne breff tiill menige bynder och almoe offuer alt Siellandt stygtt, att ko: mt: haffuer nu tiltroet och befallit hannom, att schulle were tiilsiwns mand offuer alt Siellandt stygtt, ther att haffue agtinge paa, att bynderne retferdigligen tinde och siden lade vpbøre samme tinde och giøre off ther regenskaff paa, sammeledes att vpbøre aff hues tinde, gesterie och all anden rentte och rettighet, som off och kronen paa stygtens wegne bør att haffue, sammeledes att drage omkring och visitere mett superintendenten ther vdj stygttet och haffue tilsiwn att religionen ved magt holtes och høre kyrckens regenskaff.

Et

[1]) Udstreget.

Et andit opne breff tiill alle kronens, stygtens tienere, closter tienere, preste tienere och kyrcke tienere, att the age biscoptinden frem huor Mogens Godske thennom tilsigendes och befalendes worder.

Tiill alle lendsmend offuer alt Siellanb, att the hielpe hannom att straffe vdj theres len, om nogen findes att tinde vretferdigligen.

Her Knudt Rudt. Her Oluff Roßenkrants. Knudt Gyldenstern. Marquard Tynemand. Albregt Gøye. Byrre Trolle. Gundj Lange. Peder Godske. [Jachim Dam] [1]). Her Claues.

Mogens Godskes fuldmagts breff. Wij Christian helße ether alle herretsprouester, sogne prester, kyrcke wergerne, sogne degne, bynder och menige almoe, som bygge och boe vdj alt Siellanb stygt, Kn met gud och vor naade. Wider, att epther thij wij icke kunde ombere the wore lendsmendh fran wore slotte, som vij tiilforne haffue giort tiill befallingsmend att vpbøre hues rentte och rettighet som oss paa stygtens wegne tiilkommer vdj Siellanb stygt, thaa haffue vij nu tiilltrodt och befallit och mett thette vort opne breff tiilltro och befalle oss elske Mogens Godske, vor mand, tiener och embitzmand paa vort slot Dragsholm, att were wor tiilsiwnsmand och paa vor vegne haffue tiilsiwn, att bynderne och almoen tinde retferdigligen epther vor recess lydelße och siden lade vpbøre wor och kronens part aff samme tinde offuer alt Siellanb stygt. Tissligte att vpbøre och til seg annamme hues gesterie och all anden rentte och rettighet, som oss paa stygtens vegne bør att haffue aff presterne offuer alt stygttet och siden giøre oss ther gode rede och regenskaff fore. Sameledes schall forne Mogens Godske drage omkring offuer alt stygttet och høre regenskaff aff alle sognekyrcker och offuer alt haffue flitig tiilsiwn, att vor ordinants om rellitionen wedt magt holdes. Thij bede vij och biude ether alle, herritzprouester, sogneprester, kyrcke wergerne och sogne degne, ßom bygge och boe offuer alt Siellanb stygtt, atj her epther ere forne Mogens Goske paa wor wegne hørige och lydige, och giøre och giffue hannom hues i oss och kronen paa stygtens vegne plygtige ere, hand schall frambdeles giøre oss ther gode rede och regenskaff fore. Sammeledes bede vj och biude ether alle, bynder och menige almoe offuer alt Siellanb stygt boendes, atj retferdigligen tinde och paa vor vegne lade yde vor och kronens tinde epther som forne Mogens Godske ether paa vor vegne befalendes vorder. Ladendes thet jngenlunde.

Vdj Nørhalland. En scriffuelße till her Mourits vdj Byrckeryss, herritsprouest vdj Fiereherret, att hand tiilsiger alle sogne prester i samme herret, att the møde vdj Wordbierg then tisdagen nest epther decollationis Joannis. Item i ligemaade 58

[1]) Udstreget.

ligemaade tiill her Anders i Wynbierg, herretsprouest, att hand i ligemaade møder och tilsiger alle sognepręster i hans herret, att the møde i Wordberg samme dag.

Vdj Sønderhalland. Item scriffuelße till her Jesper i Halmsted, att hand tilsiger alle sognepręster, att the møde ko: mt: vdj Halmsted then løffuerdag post Egidij.

Thisse herrether schall handles met rodet, att the wille tiilstede theres bynder och adelens tienere att mwe agge jord, huer thennom xxx less jord paa then wold vdj Malmøø, effther Jyrgen Rnes och Sty Porßes vnderuißning. Herredstedt herret, Lywnesherret, Wemmynghøgsherret Jep Tordsen. Skyßherret, Bareherret, Oxeherret her Mogens Gyldenstern. Torneherret her Holgert.

Om then byggening och befestning vdj Kiøpnehaffn. Først et opne breff tiill thesße epther[ne] herretter ßom er:

Per Goske: Semeherret, Walburgsherret, Lilleherret, Tuneherret, Steffnsherret, Biergeskoffherret. Her Oluff Rosenkrands: Hornsherret. Jachim Dam: Ramßøherret, Ringstedherret. Mar(quart) Ty(mand): Merløßeherret. Gundj Lange: Faxeherret.

Helße etther alle vore och kronens bynder och tienere, teslig[te] alle stygtens tienere, closter tienere, cannicke tienere, vicarie tienere, preste tienere och kyrcke tienere, ehuem som helst i tienne eller ether vdj were och forswar haffuer, ßom bygge och boe vdj alt Semmeherret, k[en] mett gud och vor naade. Widder, att nu sist wij wore vdj vor stadt Kiøpnehaffn, haffue wij besigtiget samme byes woelle oc befestninger, och tha forfarit, att then paa ßomme steder er møget bygfalden, och eptherthij att vore vnderßotte, borgemester, raad och borgere ther sammesteds jcke ere saa formwendes, att the nu paa saa kort en tid kunde sielff beseste och vpbygge hues ther fattes, tha haffue vij tagit tiill oss en dwenger och et stycke woelle, som
89 vj wille bekoste och sielff lade ferdig giøre. Thij bede vij ether alle och huer ßerdeles strengeligen biude, atj rette ether epther alle, ßomme mett skoffwle och ßomme mett spader, att vdtgiffue ether tiill vor stadt Kiøpnehaffn, nar och huor oss elske Peder Godske, vor mand, tienner och embitzmand paa vort slott Kiøpnehaffn etther tiillsigendes worder, och rette ether epther huer ether sielff att arbeyde ther vdj fire sambfelde dage paa ethers egen kost och theringe, eller och leye en ferdig karll i syn sted. Och schall ingen aff ether fare hiem før hand haffuer tagit teggen aff then, som vj ther tiilskickendes worde att schulle samme vor byggening forestaa, hiem mett seg, saa hand haffuer werit her och fuldgiort samme iiij dags arbeydt. Och schall ingen were frij for samme arbeyde vden alteneste adelens egne arffue tiennere.

tiennere. Ladendes thet jngenlunde, vnder ethers høgeste faldsmaell. Datum Helsingborg, onsdagen nest epther sancti Bartolomej apostoli dag anno 1539.

Breffue tiill theßße eptherne leendsmendh her Oluff Roßenkrants, Marquard Tymandh, Gundj Lange, Jachim Dam. Vor gunst tiilforn. Widt att vij nu haffue sielff, ther vij wore voj wor stadt Kiøpnehaffn, besigtiget samme byes wolde och befestninger och forfarit, att samme by er ßommesteds meget bygfalden, och haffue vij therfore tagit en dwenger och et stycke wold tiill oss, som vij sielff wille lade bekoste och ferdig giøre, och sende vij nu ther fore tiill teg vort opne breff tiill bynder och menige almoe vdj N herrit, saa the schulle paa huilcken tid oss elske Jachim Beck, vor rentemester, och Peder Goske, embitzmand paa vort slott Kiøpnehaffn, teg tiilsigendes worder, giffue thennom vdt tiill vor stad Kiøpnehaffn och ther arbeyde vdj fire sambfelde dage paa theres egen kost och teringe, epther ßom the, som vij ther tilskickendes worder att schulle samme bygning foresta, thennom vnderuißendes och befalendes worder, oc epther som tu ydermere vdj samme vort opne breff haffuer att forfare leigligheden ther om. Thij bede vij teg och ville, att tu strags lader forkynde och lese samme breff tiill N herritsting och strags lader giøre clare register och mandtall paa alle forne bynder, jngen vndertagne, ehuem som helst de tiene eller thennom i were eller forswar haffuer, vden alteneste adelens 90
egne arffue tienere, och siden strags vfortøffuit och vden all forßømmelße tiilskicker forne Jachim Beck och Peder Godske samme register och siden strags ther epther, nar tu fanger theres scriffuelße och et register ther paa, huormange karlle att the wille tiill lige vdthaffue, vden all forßømelße fremskicker thennom. Tagendes ther jngen vntskylding fore, saa frampt som tu icke wilt stande oss till rette ther fore. Her vidt att rette teg epther. Befalendes teg gud. Screffuit vt supra.

Tiill Jachim Beck och Peder Godske samptligen och huer besynderligen.

Vor gunst tiilforn. Wider, att ßom ether well drages tiill mynde om then dwenger och stycke wold, ßom vij haffue tagit oss tiill att wille sielff lade bekoste och ferdig giøre om Kiøpnehaffns by, thaa haffue vij nu ther fore tiill forordineret oss elske Peder Rudt, vor hoffzinder, och skicket hannom tiill ether, saa hand schall were hoss arbeydts folcket och vnderuiße thennom, huad the schulle giøre, och haffue vij ther hoss giffuit hannom en jnstructs ther paa, huad huer schall haffue att bestille och vdtrette mett samme byggening, och antwordit hannom nogle wore breffue tiill the herrether, som schulle arbeyde, tesligte om hyllebør och anden dell, atj ther fore strags forskicke samme breffue tilstede och lader hyntte clare register oc mandtall paa huor mange bynder i kunde fange aff huert herrit och siden forfare aff woldmesteren, nar hannom samme arbeydt vdtuist er, huor mange arbeydts folck hand tiill lige begerendes er, och siden forscriffue thet framdeles tiill

lendsmendene

lendsmendene och sende thennom registre ther paa, huor mange the framskicke schulle. Samelledes atj mett thet første forskicke the iiij fad jern tiill vor kiøpsted Roskylde och lader smede ther spader aff. Tesslig[te] fem fad jern att lade smede hacker och jern skoffwle aff, epther ßom i wide att besluttet bleff ther i nu sist wore hoff off, och atj scriffue thennom ther hoff huor mange i schulle haffue aff huert slaff, och wille vij etther thette arbeydt besynnerligen befallit och tiilbetrodt haffue att førdre, saa thet maa mett thet første begyndes och fange en god framgang. Wij sende ether och vore breffue tiill thennom aff Roschilde och Køge, att the samme hacker och spader epther ethers vnderuißening schulle lade mett thet første ferdig giøre, samelledes atj lade forscriffue fran Baahußß tember tiill then broe och windebro, som schall were vden fore rundelen offuer graffwen. Her vider att rette ether epther och lader thet jngenlunde. Befalendes ether gud. Screffuit.

(Fortsættes.)

VIII.

Uddrag af Universitetets Regnskaber for Aarene 1552—57 og 1558—60.

(Af Konsistoriets Archiv ved Cand. theol. Holger Fr. Rørdam.)

Hvad jeg i et tidligere Hefte bemærkede om de der meddelte Uddrag af Regnskaberne over Universitetets Udgifter 1540—45, gjælder ikke mindre om de følgende Udtog af Regnskaberne over Indtægter og Udgifter 1552—57 og 1558—60. For de mellemliggende Aar haves nu ikke mere nogen Optegnelse, hvilket saa meget mere maa beklages, som de Kilder, vi besidde til Universitetets Historie i Kong Christian den Tredies Tid, ere temmelig magre, efterat den ældste Universitetsmatrikel og de gamle Acta Consistorii ere gaaede tilgrunde. Ligesom de forrige Regnskaber ikke blot oplyste Universitetets Formuestilstand, men ogsaa indeholdt adskillige personalhistoriske Bidrag til bekjendte Mænds Levnet og Forhold, saaledes vil man i disse finde lignende, som ikke ere af mindre Interesse. Derimod er her kun lidet til Oplysning om Universitetsbygningen, da den nu var fuldendt. Angaaende Universitetsbiblioteket vil man imidlertid finde endel hidtil ukjendte Oplysninger. Med Hensyn til Udvalget har jeg fulgt de samme Grundsætninger som tidligere, kun at jeg har forbigaaet endnu flere af de ubetydelige og lidet oplysende Regnskabsposter. — Som det let vil bemærkes, udmærke disse Regnskaber sig ikke ved nogen stræng Orden, og de mangle som oftest ordentlige Opsummeringer. I de fleste af dem fattes nogle af Universitetets staaende Indtægter med de dertil svarende Udgifter, dette gjælder navnlig den saakaldte uvisse Rente af Knardrup Klosters Gods, der bestod i Skovhavre (d.

(d. e. Havre, betalt for Brændsel af Klosterets Skove), Oldengjæld (Bøndernes Betaling for at lade deres Svin gaa paa Skov, som erlagdes deels med Svin, deels med Havre), Indfæstning, Sagefald, Gjæstningspenge eller Gjæstningshavre (Afløsning af Gjæsteri, d. e. Forpligtelsen til at underholde Godsets Ejer, hans Folk og Heste med Natteleje og Fortæring en eller flere Nætter om Aaret), Forlov (d. e. Penge, indkomne ved at en Person frikjøbte sig fra Godset, eller Betaling for Tilladelsen til at bortføre Løsøre af Godset) og Holdshavre (Afløsning af Ægter). Over denne uvisse Rente førtes nemlig almindeligt særskilte Regnskaber, og flere af disse ere i Behold. Af dem ser man, at Indtægten, med et Middeltal for en Del af Aarene mellem 1547 og 1560, aarlig beløb sig til omtrent 100 Dlr. i Penge og 90—100 Tdr. Havre, Tallet paa Oldengjældssvin var meget foranderligt, engang var det 172, en anden Gang kun 39, som oftest nærmest det sidste Tal. Almindeligt gave disse Indtægter ved Udgifternes Fradrag et Overskud, der deels tjente til Lønning for Universitetets Foged paa Knardrup, deels fordeltes mellem de ældre Professorer. Særskilte Indtægter af Knardrup Gaards Avl ligesom af Fiskeriet i Knardrup Sø anføres almindeligt ikke, medens de oftere krævede temmelig betydelige Udgifter; formodentlig er Indtægten af Avlen væsentlig medgaaet til Gaardens Bestyrelse, og Udbyttet af Fiskeriet er in natura fordelt mellem Professorerne.

Som Bidrag til Oplysning om Universitetets Godsindtægter, og derved til Landvæsenets Historie i Almindelighed, meddeles det ældste af de nu bevarede knardrupske Regnskaber (1547—49):

Knudt Schriffuers regenskaff aff Knarderuppe frann Søndagenn Vocem Jucunditatis in anno Mdxlvij Jeg anamett Knarderuppe och till Fastelagenn Mdxlix.

Hec ratio primum audita est Haffniæ 14 martij 1549 et postea rursum Knardorp audita approbata et ratificata per me Petrum Capitaneum ad hoc commissum nomine totius Vniuersitatis.

Indtegtt.

Item anamett aff Jens Pedersenn i Noruppe for illebrandtt, handtt købte aff Alrøds skoff, som Boell skoffogedtt foruiste hanum .... iij marc.

Item aff Jørgenn Matzenn i Bregennde for illebrandtt handt købthe af Ganløs offræ, Niels Hedtbo skoffogedtt ibid. foruiste hanum, dedit j lamb, wor .... xij ß.

Item Anne Fogedeqwinnde i Ganløs aff thett gadehws hwn vdj boer . xviij ß.

Item aff Peder Briide i Søsom gestnings penndinge for ij aar ..... iij marc.

Thenne epther^ne haffræ aff Søsoms menndtt anamett, Som er soldtt illebrandtt aff Snødde for, Jens Andersenn skoffogett ibid. foruiste thenum. (Femten Mænd anføres, hvoraf de 12 gav 1 Td. Havre, de 3 gav ½ Td., Havren betaltes med 8 Skilling Tønden.)

Thenne epter^ne haffræ er soldtt illebrandtt aff Ganløs offræ for, Som Niels Hetboe skoffogett haffuer foruisth. (Tre Mænd af Aagerup anføres, som hver gav 1 Td. Havre.)

Thenne epter^ne haffræ er soldtt skoff for aff westræ Egett, Som Niels Michelsen skoffogett

ffoffogett haffuer foruisth. (Fire Mænd af Ølstykke anføres, som hver gav 1 Td. Havre, istedetfor hvilken der betaltes 8 Sk. En Mand af Ganløse gav paa nogle Gunsømagle Mænds Vegne 4 Tdr., eller 2 Mk.)

Theße epterne penndinge er anamett aff Lennolt, er gestnings och Landtgille penndinge[1]) till hielp atth forbedræ gordenn mett.

Item Oluff Ibsen vj ß grott landtgille penndinge, j marc gestnings penndinge, er .... iiij mc. vj ß.

Item Peder Michelsen v ß grott landtgille penndinge, er .... iij mc. v ß.

Item Jep Pedersen ij mc. vj ß lanndtgille penndinge, j mc. gestning, er iij mc. vj ß.

Item Søffrenn Trugelsenn ij marc vj ß landtgille penndinge, j mc. gestnings penndinge, Er .... iij mc. vj ß.

Item Niels Hansenn i Ødemarke gaff till festning aff en gordtt, handtt kandtt søe j pundtt vdj huer wong .... xij mc.

Item anamett ieg aff Her Oluff Raffnn[2]) till hielp atth betale mett hues ther bleff forterett i thoe koste, ther bleff giortt thenn tiidt thenn trætte wor emellom Vniuersitetet och Niels Andersen[3]) om Puge Søø .... xxx mc.

Item for enn lesth kornn, halffue parten rug och anden halffue parten big, myn affgiifft aff Knarderups affell, Som Doctor Peder Capelyn den tiidtt wor Rector beffoell meg atth holle hoes meg til hielp atth forbedræ Knarderups gordtt meth, Sameledes en lesth big ieg orligen giiffuer vniuersitatj aff ij kircke tynnde Greffue och Gillebrynndtt, beregnett pundtt rug for iiij marc, pundt big for iiij marc, beløber seg the ij lesther in summa .... Lxxxvij mc.

Item j pundt big aff Rasmus Feiler i Knarderuppe aff enn ødde Jordtt.. iiij mc.

Item af Jesper Smedtt i Knarderuppe aff hans hwff handtt vdj boer hans orlige Landtgille .... v mc.

Item Jesper Hansenn till festing aff en gordtt, Som Peder Briide i Søsom oplaadtt for hanum, gaff .... viij mc.

Item Anders Jude aff Knarderuppe tiill festing aff enn lilde staffnn i Knarderuppe .... xij mc.

Item Anders Morthensen oplaadtt synn gordtt for synn søn Jeppe, gaff .... ij stwbde (oc) iij mc.

Item Oluff Degenn i Gerløff feste en gordtt ibid., gaff... j stwdtt (oc) ij mc.

Item Klemett Lauretzenn ibid. feste enn gordtt, gaff ...... j stwdtt (oc) ij mc.

Item Niels Smedtt aff Lenolth feste Oluff Ibsens gordtt ibid. gaff. xvj daller.

Item Mauritz Lauritzenn aff Tockeruppe for handtt belaa synn Naboes Datther, gaff aff synn iiderste formuge .... iiij daller.

Item

[1]) Landgildepenge henhørte ikke til den uvisse Rente, men ere anviste til Afholdelse af extraordinære Udgifter, som i dette Aar forefaldt i langt højere Grad end sædvanligt.

Universitetets Rentemester siden 1545, se foran S. 23.

[3]) Til Lyngbylille ved Arresø, af Slægten Dresselberg, Søn af den Anders Henriksen, som omtales i Knudsens Danmark i Middelalderen, S. 56.

Item Jens Boelsenn i Alrødtt oplaadt syn gordtt for syn Sven Boell, schall giffue Michaelis nest komendes .... ij stwdde.

Item Niels Hansenn aff Liunge oplaadtt synn gordtt for syn swoger, schall giiffue Michaelis nesth komendes .... ij stwdde.

Item Peder Andersenn i Hastruppe oplaadt synn gordtt for Jens Nielsenn ibid. schall giiffue tiill Sancte Michels dag .... ij stwdde.

Item Peder Skytte i Smørum for hanff stigsønn Hans Lauritzen maa were qwiitt aff vniuersitetens gods, doeg haffde ieg tagett thett wnder, om Vniuersitas will were tiill freds oc stedde syn mynde ther till, tunc dabit .... ij stwdde, ϳ pundt haffræ.

Item Peder Kock i Knarderuppe feste Jens Ibsens gordtt ibid., dabit michaelis viiϳ mc.

Item Jens Ibsenn i Knarderuppe for handtt toeg nogett wedtt frann meg, schall giiffuue .... vj mc.

Item Niels Hedtboes dreng i Ganløs for handtt tyfftthett Peder Andersens dreng ibid. for enn skiortte, handtt schulle haffue stollet, och kunde thett icke beuiße, gaff.. vj mc. ϳ pundt haffræ.

Item Peder Andersens dreng i Ganløs for handtt toeg enn rafftt frann meg, gaff .... iij mc.

Item Hening Nielsenn i Ganløs for hanndtt haffde sagdtt goedtt for Jørgen Kneppe ibid. for handtt forførde Oluff Søffrennsenns hwsffrue ibid. natthe tiide, gaff.................................... vj mc. Schall giiffue ij tr haffræ.

Item Hening Nielsenn aff Ganløs anthuordett meg nogett honing handtt haffde foedth aff skoeff byer, er nogett myndræ endtt en ottingh.

Item Hans Hendriicksenn i Stenlille for handtt haffde foedtt nogett paa Søsoms marck och motthe førett aff, gaff .... j tr haffræ.

Item Mats Jenssenn ibid. for handtt haffde foedtt nogett paa Søsoms marck oc motthe førett aff, gaff.................................. j tønne haffræ.

Item Hans Klemetzen aff Slaslwnndtt for handtt haffde foedtt paa Søsoms marck och motthe førett aff, gaff .... j tr haffræ.

Item Anders Nielsenn ibid. for handtt haffde foedtt paa Søsoms marck och motthe afførett, schall giiffue .... j tr haffræ.

Item Jens Oelsenn aff Ølstycke tiill førløff for nogett gods handtt førde aff Søßom, som Oluff Jenssen anthuordett hanum, gaff .... xxx ß.

Item Jep Pedersen, som tiente Hening i Ganløs, for handtt toeg Jens Andersens Leedtt ibid. om natte tiide och bar aff hanff gordtt, dedit.............. vj tr haffræ.

Item Mats Pedersen i Søruppe fick nogett illebrandtt i Alrøds skoff, som Boell skoffogett ibid. foruiste hanum, gaff.............................. xviij ß ij alb.

Item Jens Hendriicksenn i Søruppe fiick illebrandtt i Alrøds skoff som Boell ibid. foruiste hanum, for.................................. xviij ß ij alb.

Item Peder Lauritzenn i Killebrynndtt fiik illebrandtt i Ganløs offræ som Niels Hedtboe foruiste hanum for .... vj tr haffræ.

Item Her Hellas i Ledtøffuue fiik ildebrandtt i Ganløs offræ Niels Hedtboe foruiste hanum for.................................. ij tr haffræ.

(Tre

(Tre Mænd af Greve, Hufum og Sengeløse fik Brændsel af samme Skov for 9 Tdr. Havre.)

Item Jens Ibsenn i Knardruppe for nogett gamelt forfulneth tember aff eth gaffmbelt (!) hwff, stodtt i Ladegorden, wor moßen vduelig̃tt wden tiill att brennde, gaff .... viij ß.

Item Joenn aff Søßom for handtt sloegh wnge Jens Olsenn ibid. wdj brystedtt mett enn Kniff, gaff.. ij mc.

Oldengielbtth.

Søßomm (22 Ydere anføres)..... xxiij oldenswin, iiij boelswin viij tr haffræ.
Ganløs (9 Ydere) .... xiij Swin, j te haffræ.
Liunge (4 Ydere) .... v Swin.
Alrødth (1 Yder) .... ij Swin.
Lenolth (1 Yder)... j Swin.
Sperrestruppe (1 Yder) .... ij Swin.
Boruppe (2 Ydere)... ij Swin.
Smørrom (4 Ydere) .... v Swin, j te haffræ.
Hastruppe (1 Yder) .... j te haffræ.
Dalby (3 Ydere) .... v Swin.
Ødemarke (2 Ydere).......................... j Swin, j te haffræ.
Tockeruppe (1 Yder).. j Swin.
Bastruppe (8 Ydere).. ix Swin.
Tostruppe (1 Yder) .... iij tr haffræ.
Wretzløse (4 Yder) .... xij tr haffræ.
Herstedt østræ (2 Ydere) .... ij tr haffræ.
Bregennde (3 Ydere) .... iij tr haffræ.
Werløße magle (2 Ydere) .... j Svin, j te haffræ.
Sten Lilde (3 Ydere) .... ij Swin, iij tr haffræ.

Item Oluff Brocker aff Slaslwnndt for handt motthe føre nogett Sædtt aff Søßoms marck handt haffde soedth .... j te haffræ.

Item Jørgen Heningsen ibid. for handt modhe føre nogen sedtt aff Søßoms marck .... j te haffræ.

Item Hening ibid. for handt motthe føre nogenn sædth aff Søßoms marck j te haffræ.

Item anamett penndinge aff Her Oluff Raffn tiill xij garn strøcket viij ß. er vj mc.

Item betalet Her Oluff Raffn ijc reff till fisterie, huer faffn ij alb. beløffuer seg som ieg haffuer schreffuet vdj myn vdtgiifftt eblandtt bekostning, som er giortt til fisterieth .... iiij mc. ij ß ij alb.

Item Siiße Mortens i Fretzløffue gaff till førloff for noget gods hwn fick epter Jørgen Mortenßens Fader i Bastruppe .... xxx ß.

Item Lauritz tembermanndtt i Greffede til Førløff aff forne arff........ xxx ß.

Item Jens schriiffuer i Stenløße fiick nogett illebrandtt i Ganløs offræ aff en gamell selle, som Niels Hedtboe stoffoget foruiste hanum for............. j te haffræ.

Item

Item Jens Trugelsenn i Bastruppe for handt fortalte seg mod D. Peder Capeteyn, Doctor Christiern (Morsing) och mesther Jacob (Fabritius) i Knarderuppe i so modhe att ther schulle[1]) were mere endt ij rætthe skepper i aldtt Købnehaffn. Jeg fick beffaling aff Rectore atth schulle delle hanum till tingett, Oc handtt wille icke liide loffuen, meden sende till meg Jens schriber aff Stenløße magle och Jens Nielsen ibid., forligtte seg mett meg nomine Vniuersitatis, atth handtt schall giffue .... j stwdh, ij mc.

Item Rasmus Willomßenn i Slangeruppe fick ij leff tornne i Kragelwnndt for iiij ß.

Item anamett vj Rostock thomme øell tr, som bleff købtth øllet til koster, som bleff giortt paa Vniuersitetens wegnne, huer te iiij ß, er .... ij mc.

Item anamett v lamb skynndtt, som bleff købth till koster som findes i vdtgiffthen, huertt skynndtt iij ß, er .... xv ß.

Item Wther skomager som boer i ladegorden gaff aff sitth hwff .... ij mc.

Item Lauritz Snecker aff eth liideth hws i ladegordenn .... j mc.

Item Peder Kock aff eth hwff i ladegordenn .... xviij ß

Item Niels skreder i Søßom fick aff westræ Egett iij leff kratth for..... iiij ß.

Item Anders Jenssen aff Søßom feste Niels skreders gordtt ibid. er en liden staffn paa eth pundtt skyldtt, schall giffue Michaelis .... vj mc., ij tr haffræ.

Item aff Peder Hanßenn i Ganløs paa hanss søsters wegne kalles holdtt, j te haffræ.

Item Joenn i Søsom till holdtt .... j te haffræ.

Item Jep Persen ibid. till holdtt .... j te haffræ.

Item Thomas Jude i Knarderuppe holdtt .... j te haffræ.

(Med Dr. Ped. Capeteyns Haand:)

Summa omnium acceptorum	iijc xix mk. iiij ß.
Porcorum	lxxiiij et dimidius.
Tonnarum anone	lxxix et dimidia.
Boum	xiij.
Octale mellis.	

Wdtgiiffth.

Item andenn pyntze dag wor Doctor Peder Capetyn, dhenn tiidtt wor Rector, Doctor Christiern, Doctor Seningius och theres mettfylgere her och besoe Knarderups skoffue, bleff thenne eptherne bekosting giorth.

j tønne rostock øell	iiij mc. iiij ß.
Offuerskoretth brødth och huede brødt	viij ß.
j fadtt Salt madtt	j mc.
j Lamb leffuenndes	xij ß.
Ferskt groffenbradtt	xviij ß.
Smør	viij ß.
Vnge høns	viij ß.

Item Torsdagenn nest epther wor frue dag natiuitatis wore theße eptherne Riddermends mendtt Peder Gotske, Magens Gotske, Herløf Trolle fuldtmøndiige Oluf Skenckell xiij

[1]) Man skulde tro, at her var glemt: ikke.

xiij Oldinger och andræ bønder aff lennet och wdden lennet aff fon: Matts beffaling atth granske emellom Vniuersitetet oc Niels Andersenn om Puge Søø. Tha bleff giort thenne epterne bekostning, Som Doctor Christiern oc mester Jacob øffueruevett før the droge aff Knarderuppe

ij tønner rostock øell .... viij mc.
ij tønner danstøll .... iij mc.
Ferskt oxekødtt .... v mc.
iiij fadt Salt madtt .... iiij mc.
iiij leffuendes lamb .... iij mc.
iiij ges .... ij mc.
vj høns .... vj ß.
Offuerskorett brødtt, huedebrødt .... xx ß.
xxviij melslagnne brødtt .... xviij ß.
j pundtt Smør .... ij mc.
xv potther wiin .... iij mc. ij ß.
Wrther ath koge meth .... x ß.

Mandagenn epther Nuptias in Cana Galilee wor Doctor Peder Capeteyn Rector, Doctor Christiern, mester Jacob, Her Oluff Raffnn oc theres metfylgere her i Knarderuppe om gamell agterstade, bleff thette epterne bekostedth

j tønne rostock øell .... iij mc.
Offuerskorett brødth och huedebrødt .... viij ß.
j fadtt Salt madtt .... j mc.
Ferskit oxekødtt .... j mc.
vj høns .... vj ß.
Smør .... j mc.

Sancte Peders dag i faste wore theße epthernе welburdige menndtt Her Peder Skram, Herløff Trolle, Peder Gøtske, Oluff Skenckell, Christiern Porss, gamble Oldinger oc bønder aff lennett och wden lennett atth granske emellom Vniuersiteletth och Niels Andersenn om Puge Søø, tha bleff giortt thenne epthernе bekostning, Som Doctor Christiern oc mester Jacob øffuer ueyett før the droge aff Knarderuppe

ij tønner rostock øell .... vj mc.
ij tønner danstøll .... iij mc.
xx potther wiin, potten iij ß .... iiij mc. iiij ß.
v niie begger .... x alb.
iiij fadtt salt madtt .... iiij mc.
Fersk madth .... xij mc. iiij ß.
vj par hønss .... xx ß.
j pundt Smør .... ij mc.
Offuerskorett brøett, huedebrødt .... j mc.
Melslaget brødth .... xx ß.
Wrther atth koge metth .... x ß.

Skengthe

Skengthe Doctor Christiernn oc mesther Jacob myn hwsfrue og tynndenne i gordenn .... iij mc.

Fiick Her Peder Skrams schriiffuer for breffuetth ther fagenn wandes mett j baller.

Thette epther^ne^ er bekosteth paa gordenn tiill muremesther och kalckslager theres dagløn och wnderholding tiill madth och øell.

(Herunder anføres forskjellige Udgifter til et Beløb af 84 Mark 8 Sk. 2 Alb., heraf kan følgende mærkes:)

Item Frands glarmesther i Køpnehaffn for winduer handt bøthe paa abedens Cammer .... xx ß.

Item fick Frands for vij niie winduer aff hanss egetth glas oc blie til Capittels stwe .... v mc.

Item Søffren Smedtt for iij nøgle en till kalckhus dørren, en till thett lilde Cammer opp till kircken och en till thett store kammer som mandt gor opp atth vindelstennen .... x ß.

Andre Udgifter.

Item Jep wogenmanndtt i stwdij strædde aff syn wogen till Knarderuppe, thenn tiidt vniuersiteteth giorde the hamborge sendige budtt gestebudtt till Doctor Peder Palladij effther fiisk .... xij ß.

Item Hans schriffuer till Triiherritz ting for nogle tings withner handt schreff paa then træ(tte) om Puge Søø .... j mc.

Item Hans Pedersenn i Sperrestruppe pendinge till ij^c^ mursten som Vniuersitas beffoell megh att giffue hanum sisth the wore i Knarderuppe .... iiij mc. iiij ß.

Item Jep Pedersen i Ganløs ieg gaff hanum aff Doctoris Rembertj beffalning i betalning for en stwdth .... v mc.

Item købthe ieg aff Doctoris Rembertj Rectoris, Doctoris Christierns och Doctoris Machabej beffalling iiij stwdthe, enn aff Oluff Michelsenn i Søsom, gaff for hanum .... xiij mc.

Item aff Michel Matzen ibid. ij for .... xx mc.

Item aff Niels Lork i liunge j for.. xv mc.

Thette epter^nne^ er bekostett paa enn Olleklifte, Som stoer mellom Søßom och Knarderuppe.

Bekostningen beløb sig til 10 Mk. 8 ß.

Thett epter^nne^ haffuer Jeg bekostedtt paa fiiskeriiet bode paa Vniuersitetens wegnne och mynne, stiden Jeg fiick Closterett i beffalning.

Udgiften til Fiskerens Løn og Anskaffelsen af forskjellige Fiskeredskaber — af slige nævnes: „Waadh, Braßen garn, Topper, Hampe symmer tiil atth slaa garnen vnder mett, Flede, Rußer aff Hampp, Bast Symmer atth føre wodhen wnder mett, en wee kalff paa en halffue stenn hamp, Symmer af hordtt och blie paa thenom, enn egge, eth pritzings fadtt till eth hiide fadth" — beløb sig i det hele til 83½ Mark.

Med Dr. Peder Capeteyns Haand:

Summa erogatorum iij^c^ xix m℔ vj ß.

Regnskabet

Regnskabet slutter med en vidtløftig Afregning mellem Fogeden Knud Pedersen Skriver og Dr. Peder Capetevn, der paa Universitetets Vegne førte Tilsyn med Knardrup, den er forfattet af den sidstnævnte og i det latinske Sprog.

Med Hensyn til Beregningen af Mynt og Kornmaal saavel i dette som i de efterfølgende Regnskaber bemærkes i Almindelighed, at en Daler paa denne Tid gjaldt 3 Mark, en Mark 16 Skilling, en Skilling 3 Albi (Hvid). En Ort var 12 Skilling eller 1/4 Daler. En Skilling grot var 9 Skilling danſk. — Et Pund Rug er her (i Sjælland) 20 Skjæpper, et Pund Byg 24 Skjæpper, et Pund Havre 40 Skjæpper. Tolv Pund af hvilkensomhelst Kornsort udgjorde en Læst, Tønden beregnedes til 6 Skjæpper.

1.

1552—53.

Regiister oc Regenskaff paa hues Knud Pedersenn aff Knardroppe haffuer anamett oc oppeboret paa Vniuersitetens wegne aff Kiøpnehaffns wesse rentte, aff Knarderops Leenn, Som ær Rwg, Big, Smør, Landtgils pendinge, Thyende korn aff Thwnnæ och Sæmeherrit, pendinge aff kon. Matts toldt i Helsingør, Studij pendinge af Siellands och Skonne Stigter, Sameledes huor for^ne rœntte och indtkombst er bleffuen. Och ær eth aarſſ regenskaff frann Michaelis Mdlij oc till S. Michels daeg Mdliij [1]).

Lam, gies, høns, flesk, oldenswin, Cruids pendinge, gestnings pendinge [2]), met anden hendelige indtkombsth aff samme aar er delt blant professores [3]).

Indtægt.

Knarderops Læmn [4]).

Søsom (27 Ydere, hvis Navne og Ydelser ere specificerede, ved en af dem er bemærket: „haffuer j pundt skyldt qwitt synn liiffs tidt och haffuer dher paa Abbedt Peders breff fordom Abbedtt i Knarderoppe ꝛc.").

Ganløse

[1]) Blandt Indtægterne i dette Regnskab mangler altsaa den uvisse Rente af Knardrups Len, ligeledes Indtægten af Knardrup Gaards Avl og Fiskeri, ligesom ogsaa den gamle Kollegiirente.

[2]) Gjæstnings Penge er udentvivl traadt istedenfor den tidligere almindelige Ydelse af Havre (jfr. Univ.-Ordinansen af 1539), som ikke nævnes i dette eller noget af de følgende Regnskaber.

[3]) Disse Naturalydelser ere derfor ikke særskilt opførte i Regnskabet.

[4]) Ydelsernes Beløb, ligesom Fordelingen, er som det anføres i Univ.-Ordinansen af 1539, dog er der paa enkelte Steder sket nogen Forandring, kun hvor sligt er foregaaet, eller hvor der ellers er noget at mærke, meddeles vedkommende Regnskabspost her,

Ganløse Bye (8 Ydere [1]).

Bastroppe (7 Ydere [2]), endvidere er bemærket: Oluff Bosens ij pundt korn bleffue hannum tiilgiiffuen paa Farom thenn tidt handt bleff sagdtt frann syn gordt i Kon. Mats egenn neruerelse ꝛc.").

Dalby (3 Ydere, der hver gav 3 Pd. Byg).

Ebberoppe (1 Yder, der gav 3 Fdg. Smør).

Jorlunde (1 Yder, der gav $1\frac{1}{2}$ Pd. Rug og $1\frac{1}{2}$ Pd. Byg).

Summa af Knarderups leen . . . . viij lester iij pundt Rug.
ix lester 6 pundt big.
xvij f[er] Smør.
xxj marck iiij ß.

Thyende korn aff Thwnæ och Sæmeherrit . . iij lester rug.
ix lester big.
ij lester haffre.

Aff forschreffnne Rug, Big oc Smør haffuer D. professores ffaaedtt Dette effther[ne], pundt kornn for j dalæ, fierding Smør for ij dalæ.

Doctor Albret Knoppert Rector, Dr. Peder Palladius, Dr. Christiern Morsing, Dr. Johannes Machabæus, Dr. Peder Capeteyn og Mester Niels Hemmingsen fik hver 1 Læst Rug, 1 Læst Byg og $\frac{1}{2}$ Td. Smør, hvorfor hver gav 27 Dlr. Mester Peder Parvus, M. Hans Albretsen, M. Christiern Morsing og M. Jens Skellerup fik hver 9 Pund Rug, 9 Pund Byg og 2 Fjerdinger Smør, hver for 21 Dlr. M. Marcus Jordanus fik 9 Pund Rug og 9 Pund Byg, for 18 Dlr. M. Hans Svendsen fik $4\frac{1}{2}$ Pd. Rug og $4\frac{1}{2}$ Pd. Byg, for 9 Dlr..

Summa summarum alt kornet Dni professores haffuer faaedtt ær x lester ij pundt rug, x lester ij pundt big, xx fiierdinger Smør, gør i penndinge iij[c]xxiij dal.

Offuer for[ne] kornn D. professores haffuer faaedt wor mere som soldes i meneheddenn vij pundt rug, pundet viij mark, ær xviij Dalæ, vij lester iij pundt Big, pundett viij mark, ær ij[c]xxxij dalæ, ij lest haffre, pundet viij marck, ær xlviij Dalæ, Er Rugh, Big och haffre . . . . iij[c]xlviij dalæ.

Jordtskyldt aff Køpnehaffnn.

Tilsammen 271 Daler 7 Sk. De enkelte Ydereś Navne og deres Lejeafgifter ere anførte i Regnskabet.

Aff Kon. Matts tolldt i Helsingør . . . . ij[c] dalæ.

Aff Siellands stiigtt . . . . iij[c] dalæ.

Aff

[1]) Som i Univ.-Ordin. Addit. in Cragii Ann. p. 118 (den danske Overs. urigtig).

[2]) I Univ.-Ordin. anføres kun tre Ydere, der tilsammen gav 6 Pd. Rug og 6 Pd. Byg (foruden Havre); de her nævnte 7 Ydere gav 11 Pd. Rug og 11 Pd. Byg.

Aff Schonne stiigtt . . . . iij^c dalæ.

Summen af Pengeindtægterne er 1648 Dlr. 2 Mk. 3 Sk.

Vdtgiiffth[1]).

Doctor Albrett Knoppert Rector . . . . j^c dalæ.

Doctor Peder Palladius . . . . j^c dalæ.

Doctor Christiernn Morsing . . . . j^c xl dalæ.

Doctor Johannes Machabeus . . . . ij^c dalæ.

Doctor Peder Capeteynn . . . . j^c xl dalæ.

Mester Niels Hemingsenn till twende terminer xxxv dalæ, Endtt till dhe andræ twennde terminer sydenn handt bleff theologicus professor fick handt j^c dalæ. Item pro lectione hebraica xx dalæ, er . . . . j^c v dalæ.

Mester Peder Paruus . . . . lxx dalæ.

Mester Jens Skelleroppe . . . . lxx dalæ.

Mester Hans Albretzenn . . . . lxx dalæ.

Mester Christiernn Morsing . . . . lxx dalæ.

Mester Marcus Jordanus . . . . lxx dalæ.

Mester Hans Swendtzen[2]) . . . . xxxv dalæ.

Idem pro Notariatu . . . . xiiij dalæ.

Scholemester pro Musica . . . . xx dalæ.

Knud Pedersen quæstor . . . . xx dalæ.

Bibliothecarius . . . . x dalæ.

Famulus communis . . . . x dalæ.

Duo pedelli . . . . xx dalæ.

Gaff Jeg Doctori Cornelio for pedagogica residentia till Leyæ xx dalæ.

Gaff Jeg Doctor Peder Capeteyn pro conductione domus . vj dalæ.

Gaff Jeg Doctor Christiernn Morsing hwsleye, vniuersitas wor hannum pligtig for eth aar Mester Hans Swendtsenn boede wdj hanff hwff i thett lille strebde opp tiill hannum . . . . iiij dalæ.

Endtt gaff Jeg Doctor Christiernn hwsleye for Her Jens Jensens søster, thij vniuersitas er hende frij hwff pligtig ex contractu . . . . . vij marck.

Gaff Jeg Mester Hans Swendtzenn pro conductione domus ex consensu Vniuersitatis . . . . vj dalæ.

Gaff ieg Her Gotskalck Canick i Roschildt och Her Bertell vicario haffnensi aff en feelig residens dhe haffue i Sancte Peders strede som Mester Marcus Jordanus vdj boer, for iij aars Leye xx marck om aaret, er . . . . xvij d. viij ß.

Gaff

[1]) Heri mangler Udgifterne ved Knardrup Gaard, og Udgifterne til fattige Studenter.

[2]) Nævnes ikke hos Vinding. M. Hans Svendsen var Professor i Mathematik, men døde i en ung Alder 3. Marts 1554 (M. Matthiæ Series Regum Dan. msc.).

Gaff Jeg for Rectoris koest . . . . iiij dalæ.

Skengte wi professores Mester Jørgenn Sognne herre tiill Wor Frue kyrke i Køpnehaffnn j oxe till sitt Brulluppe, thenn betaledt ieg och gaff for hanom . . . . v dalæ.

Forbygde Mester Jens Skelleroppe i Pedagogij gordtt som ieg sydenn fornøffuett hanom effther hanss registers lydelse, som ieg haffuer hoes mitt regenskaff, beløffuer . . . . xxv dalæ x ß. ij alb.

Gaff Jeg for dreck bleff førdtt aff Mester Hans Albretsens gordt som dhe Kierlinger[1]) dher boer hoes hanom haffde indtkast paa hanom . . xxiij ß.

For Mester Eylers[2]) och thenn qwindes koest hanom tager ware paa, frann Bartholomej Lij och tiill Bartholomej Liij, et aar. . . . . . . xx dalæ.

Gaff Jeg Gadtmandtt Landstings schriffuere tiill Siellandsfar Landsting for eth doms breff øffuer Oluff Bosen i Bastroppe . . . . . . j dalæ.

Gaff Jeg Frands Thomesen herritsschriiffuere tiill Thryheriff ting for nogle tingswidner och Domsbreff øffuer forschreffne Oluff Bosen i Bastruppe iij marck.

Thette effther schreffnne er bekostedtt paa dett Liiberii paa thett stennhws i Collegij gordtt wdtt till wor Frue kyrcke gordtt Ex consensu Vniuersitatis[3]).

Kiøbthe aff Claus Gock borgere i Køpnehaffnn xx tølther Deller till Liiberiett oc komme till ingen andenn brug, gaff hanom for tølthenn 6 marck v ß., er

Lxxxxvj m℔ iiij ß.

Thenn 20 dag Januarij begyntte Giertt Snetker att arbede selfftreddig paa Liiberiett och Doctor Peder Capeteynn holt hanom till koest xv søgnne dagæ, Som waret tiill thenn 6 dag Februarij, gaff huer dag for theris wnderholding j marck danske, och wor dher two helige dage, gaff oc j marck danske for theris wnderholding om dagenn, thet ær for wnderholding i dhe xvij Dage . . . . xvij mark.

Gaff ieg Giertt Snetker till arbeds løen selffuer treddig i de xv dage, j marck om dagen . . . . xv m℔

Giorde

[1]) Blandt de Gaarde i S. Pedersstræde, af hvilke Universitetet fik Jordskyld, nævnes Kjerlinggaarden (maaske et Slags Fattighus).

[2]) M. Ejler Hansen Malmø var en kort Tid ansat som Professor ved Univ., men gik 1550 fra Forstanden. Den her anførte Udgiftspost findes ogsaa i alle de følgende Aars Regnskaber. I Konsist. Archiv. Pakken Nr. 180, findes en Fortegnelse over „Suppellectilia reperta apud M. Hilarium Malmogiensem, dom. letare Ao. 1550“, herpaa 57 trykte Værker, 17 „annotata scripta“, nogle Klæder og noget Husgeraad.

[3]) Da alle Smaaudgifter ere anførte særskilt i Regnskabet, har jeg her maattet indskrænke mig til at anføre de vigtigste Poster.

Giorde D. Professores ening mett Giertt Snetker huadtt handtt schulle haffue huer vghe paa syn egen koesth, tha bleff hanom sambtyckt met ij Twenne x marck om wgen, Och begyntte handtt then 8 dag Februarij och arbedett till posche affthenn som wor thenn 16 dag Aprilis, beløffuer seg x wger sex søgnne dage i huer wghe, affregnet wor Frue dag Annunciationis handtt holt helligtt Oc ij dag i forschreffne tidt handtt ellers holt søgentt och icke arbedett, Szo bliffuer ther iigen x wgher och j dag, thett er . . . . xxx dalæ 13 ß j alb.

Gaff ieg for j^c^ wogenskwdtt købtes aff en dansker [1]) Mandtt som Giertt seluer anamett . . . . xvj dalæ j ortt.

Gaff ieg Mortenn och Willom sagskerer for dhe skorre wogenskwdtt som Giertt haffde fortyngdtt mett thenom . . . . v marck.

Thenn 6 dag Julij regnett ieg mett Giertt Snetker om hues handt haffde arbedett syden ieg gaff hanom peninge om posche tilforn som forschreffuet staar. Er dhett xj wger søgnne x marck om wgenn, Thett ær . . . xxxiij d. j ortt.

Frands glarmester paa vestergade for x winduger handt giorde aff Ny aff sitt egett glass och bly som stor i thenn østre ennde i liberij hwsett . xviij m℔.

Jens Murer i Lauris Biørsens strede for vij dagæ handt murede och dynneket paa libriet, gaff hanom paa syn egen koesth ix ß. om dagenn, thett ær iiij m℔ vij ß.

Gaff Jeg Orderups menndtt for dhe halp att løffthe iiij xvj alnne trær opp paa Lofftedtt [2]) . . . . iiij ß.

Gaff ieg Sander Leyell for ij^c^ wogenskwdt handt købthe i Helsingør och forskycket till Køpnehaffn . . . . xlvij dalæ.

Regnett Jeg mett Giertt frann then siuennde dag Julij och till then 29 dag Septembris 2c.

Gaff ieg Giertt ex consensu vniuersitatis som dhe haffue loffuedtt hanom then tidt then Ny contragtt bleff giordtt att handtt schulle tage seg arbedett paa aldtt samen wdj en swm, som dett tilkomende aarss regenskaff ydermere forklarer huadt contragten beløffuer seg, handt sambtyckte mett thenom atth haffue, oc gaff Jeg hanom ij pdt. rug, ij pdt. big, j f. smør, pundt Rug viij marck, pundt Big viij marck, fierding smør vj marck, Er Rug, Big och Smør . . . xij dalæ j marck.

Gaff Jeg Johann glarmester for myn Nodige herris och Drotningens woben handtt sætthe i dhe winduger paa Liberiett ex consensu vniuersitatis vij mk.

Betalett Jeg Arildt Snetker i Roschyldth som Doctor Peder Capeteyn och Doctor Albret forteret dher, then tidt the wore ath forhandle mett Capittell nomine vniuersitatis

[1]) D. e. fra Danzig.

[2]) Bibliotheket var i øverste Etage.

vniuersitatis viij marck. Betaledt Jeg och for[ne] tidt till Arildth dhe haffde ladett hentte othe potter vin, potten x alb., thett ær . . . . x m$ viij alb.

Gaff ieg Stigtens schriiffuer for iij steffnings breff øffuer Her Jørgenn i Faxe, Her Hans i Eggitzløffue och Her Oluff i Sæby, dher dhe bleffue steffndtt att møddhe for Hans Barnekow och menige prouester i Siellands stiigt fordj dhe sydde vniuersitatj øffuerhøriig och icke wille giffue thenn deell the ære pligtig aff vniuersitetens Sogner . . . . j marck.

Doctor Albret och mester Niels Hemingsenn wore i Roschildt och kalledt thenom i retthe, forteret dhe dhen tidt som ieg betalede i theriff herberig iij mk.

Gaff ieg for xiij stølper som komme till thett planckeuerck som ær mellom then gordtt Mester Hans Pomer wdj boede och thenn gordtt mester Hans Albretzen aff flytte twertt frann Joachim Beck, stycket vj skellinge. (En Del andre Udgifter til samme Plankeværk anføres).

Udgifterne ere ikke opsummerede i Regnskabet.

2.

Knud Pedersens Regnskab over Universitetets Indtægt og Udgift Mikkelsdag 1553 til samme Tid 1554 [1]).

Indtægt.

Knardrup Lens visse Rente: 8 Læster 4 Pd. Rug. 9 Læster Byg. 17 Fjerdinger Smør, 21 Mark 4 Skilling.

Tiendekorn af Tune- og Sømmeherred: $2\frac{1}{2}$ Læster Rug, $9\frac{1}{2}$ Læster Byg, $1\frac{1}{2}$ Læster Havre.

Heraf kjøbte Professorerne paa samme Vilkaar som forrige Aar 9 Læster $4\frac{1}{2}$ Pd. Rug, 9 Læster $4\frac{1}{2}$ Pd. Byg og 20 Fdg. Smør tilsammen for 255 Rdl.

Offuer forschreffne kornn Oni professores haffuer faaedtt wore mere som soldes i meneheddenn j Lesth vj pundt (Rug), pundt for vj marck iiij ß., er xxxvj dalæ xxij ß., viij lester ij pundt Big, pundett vij marck, er ij[c]xxvij dalæ, ij lesth haffre, pundet viij m$, er xlviij dalæ. Er Rug, Big och haffre, som soldes i meneheden . . . . iij[c]xij d. xxij ß.

Jordskyld af Kjøbenhavn, 273 Dlr. 11 ß.

Aff kon. Matt. toldt i Helsingør . . . ij[c] Dalæ.

Aff Siellands Stigt . . . . . iij[c] Dalæ.

Aff

[1]) Dette Regnskab har samme Overskrift (med Forandring af Aarstallet) som det foregaaende Aars, og er affattet ganske paa samme Maade som det, derfor meddeles her væsentlig kun Summerne af Indtægten.

Aff Skonne Stiigtt . . . iij^c Dalæ.

Aff Hans Barnechow for eth stycke Jordtt vniuersitas solde hanom . . . . xl dalæ.

Summen af disse Indtægtsposter er 1687 Dlr. 9 ß.

Vdtgiiffth.

Doctor Peder Palladius Rector	j^c dalæ.
Doctor Christiernn Morsing	j^cxl dalæ.
Doctor Johannes Machabæus	ij^c dalæ.
Doctor Peder Capeteynn	j^cxl dalæ.
Doctor Albret Knoppert	j^c dalæ.
Mester Niels (Hemingsen)	j^cxxv dalæ.
Mester Peder Paruus	lxx dalæ.
Mester Jens Skelleroppe	lxx dalæ.
Mester Hans Albretzen	lxx dalæ.
Mester Christiern Morsing	lxx dalæ.
Mester Marcus Jordanus twende terminer	xxxv dalæ.
Mester Lauris Olderuppe	xxxv dalæ.
Mester Hans Swendtzenn	xxxv dalæ.
Mester Pouell Matzenn twennde terminer	xviij dalæ.
Idem pro lectione hebraica	xx dalæ.
Idem pro Notariatu	xiiij dalæ.
Mester Rasmus Lætus twennde terminer	xviij dalæ.
Scholemester pro Musica	xx dalæ.
Knudt Pedersen quæstor	xx dalæ.
Bibliothecarius	x dalæ.
Duo pedelli	xx dalæ.
Famulus communis	x dalæ.

Skengte Dni professores Mester Rasmus Lætus ij pundt Rug, pundet vj marck iiij ß., ij pundt Big, pundet vij mß., j f. smør vij marck, ær Rug, Big og Smør . . . . xj dalæ.

Gaff ieg Doctori Cornelio for pædagogica residentia som Mester Pouell wdj boer . . . . xx dalæ.

Gaff ieg Her Gotskalck Canick i Roschildt och Her Bertell vicario Haffn. for en felliigs resydents the haffue i sancte Peders strædde, som Mester Rasmus Lætus nu wdj baaer, hwsleye . . . . xx marck.

Thette

Thette epther^{ne} ær bekostedt paa Libriett wdenn dett som fyndes i thett nesthe aars regenskaff tilforn [1]).

Thenn 7 dag Nouembris regnett ieg mett Giert frann thenn 29 dag Septembris ieg sisth affbetalet hanom, tha wor thett vj søgne wger, x marck om wgen paa syn egenn koesth, Er . . . . xvij d. xx ß.

Sydenn bleff giordtt enn endelige besluttningh mett Giertt Snetker hwadtt handt skulle haffue wdj enn Summ for thett ganske arbede som dha staadt tilbage, Tha bleff hanom, øffuerueren des nogle forstandiige snetker, sambtyckt ex consensu vniuersitatis mere endtt the iiij pdt. korn handt haffde tilfornn faaedtt med en f. smør, som thett fremfarne aars regenskaff formeller . . . . . j^{c}xxij dalæ.

Thenn tidt arbedett wor fuldferdiigt bleff kalledt nogle snetker till att besææ om thett wor so forarbedett handt kwnnde wæret bekienndt, for theriiff wmage fick ieg beffaling att giffue thenom en tønne Rostock øell aff vniuersitetet, for thenn gaff jeg . . . . v marck.

Beuilgett vniuersitas Jochim Beck och Peder Jenssen Borgemester att dhe och wille wære hoes samme snetker, thenom bleff foræret met iiij pother win, potten iij ß., thett ær . . . . xij ß.

Gaff ieg Anders Pratt for handt førde Niels Dzing frann Rostock, then tidt handt wor dher ex consensu vniuersitatis effther Mester Dauidt . xij ß.

Gaff Jeg Bentt wogennmandt for handt oegh mester Hans Swendzenn till Farom dher handt wor dher att tale mett Claus Fonteyn [2]) nomine vniuersitatis j marck.

Thette efftherschreffne bekostedtt thett hwss som bleff sætt aff Ny i Doctoris Machabei gordtt. (En Mængde lidet mærkelige Udgiftsposter anføres deriblandt:)

Gaff Jeg Hans Thosing briigere paa kødttmanger gaabdhe for j tønne danskøll till reiise tønne som tembermendtt pleyer att faa, nar dhe faa sammen hwggett nogett hwss och reiisth dett, for tønnen . . . . iij marck.

Skengthe Dni professores lycentiato Jeremiæ sønn, som Jeg antuordett hanom . . . . x dalæ.

Gaff Jeg for ij potther Clarethe och sex potther winn Dni professores skengte Mester Hendrick kon:' Matt: Predicanter, potte Clareth viij ß., potte win iij ß., Thett ær . . . . ij mß ij ß.

3.

[1]) Af Udgiftsposterne meddeles her kun de vigtigste.

[2]) Var Kongens „Dørknegt“, fik 13. Maj 1561 kgl. Livsbrev paa Rønnebæksholm.

3.

Knud Pedersens Regnskab over Universitetets Indtægt og Udgift fra Mikkelsdag 1554 til Paaske 1555 [1]).

Indtægt.

Den visse Rente af Knarbrup Len: 8 Læster 4 Pd. Rug. 9 Læster Byg, 17 Fdgr. Smør, 21 Mark 4 Sk.

Tiendekorn af Tune og Sømmeherred: 2½ Læster Rug, 9½ Læster Byg, 1½ Læst Havre.

Heraf solgtes 9 Læster Rug, 9½ Læster 3 Pd. Byg og 5 Tdr. Smør til Professorerne, Kornet for 1 Dlr. Pundet, Smørret for 1½ Dlr. Fjerdingen, hvilket tilsammen gav en Indtægt af 255 Dlr.

Resten solgtes i Menigheden, Læsten af Rug for 25 Dlr., Læsten af Byg for 32 Dlr., Havren for 1 Mark Tønden, hvilket tilsammen gav en Indtægt af 341 Dlr. 2 ℔. 8 ß.

Penge af Kirkerne i Sjælland og Skaane, 600 Daler.

Jordskyld af Kjøbenhavn: 133 Dlr. 8½ ß.

Summen af disse Indtægter er 1330 Dlr. ½ ß.

Wdtgiiffth.

Doctor Peder Palladius Ad terminum Natiuitatis Christi och Posche fick	C daller.
Doctor Christiern Morsing	lxx daller.
Doctor Peder Capeteynn	lxx daller.
Doctor Johannes Machabæus	lxxv daller.
Doctor Albret Knoppert	l daller.
Mester Niels Hemingsenn	lxxv daler.
Mester Peder Paruus	xxxv daler.
Mester Jens Skelleroppe	xxxv daler.
Mester Hans Alberti	xxxv daler.
Mester Hans Mønster pro tribus terminis videlicet Michaelis, Natiuitatis och Poske	liij daler.
Mester Christiern Morsings eptherleffuerske pro termino natiuitatis Christi	xviij daler.

Mester

[1]) Som man vil bemærke, omfatter dette Regnskab kun et halvt Aar. Den udførlige Overskrift er som i de to foregaaende Regnskaber; de samme Indtægts- og Udgiftsposter, der ere forbigaaede i hine to, ere ogsaa forbigaaede i dette.

Mester Pouill Matzen . . . . xviij d.
Idem pro lectione hebraica . . . . x daller.
Idem pro Notariatu . . . . vij daller.
Mester Rasmus Lætus . . . . xviij daller.
Idem pro lectione Mathematica . . . . xx daler.
Scholemester pro Musica . . . . x daler.
Knudt Pedersen quæstor . . . . x daler.
Bibliothecarius . . . . v daler.
Duo pedelli . . . . x daller.
Famulus communis . . . . v daller.
Doctor Cornelius leye aff pædagogica residentia . . . . x daler.
Her Gotskalck Canick i Roschildt oc Her Bertell i Dalby aff then vicarij residents Mester Rasmus Lætus vdj boer . . . . x mꝶ.
Gaff jeg for Plautum . . . . ij Mark ij ß.
Gaff for Latinis Bibliis . . . . iiij daller.
Gaff for Ephiphanie . . . . iij daller.
Gaff for quatuor Thomæ (!) Lutherj . . . . viij daller
Gaff for Opera Celsi medicj . . . . ij daller.
Gaff for Galeno, bonden . . . . vj mꝶ iij ß.
Gaff for quintus thomus Lutherj . . . . v mark.
For Plinio gaff . . . . viij mark.
For Opera Philonis wbonden . . . . iiij mark.
For Chronica Functij wbonden . . . . iiij mark.
For Paulus Aganetha vbonden . . . . iij mark.
For hystoria Aethiopica vbonden . . . . j mark.
For hystoria de bello Rodio [1]) . . . . j mark.
For Biblia Latina . . . . x mark.
For thezaurus Latine Lingue in duobus magnis voluminibus bonden. x d.
For Eusebius de preparatione Evangelij cum ligatura . . iij daller.
For Hystoria Animalium Gesneri ligata in magno volumine . v daller.
For Nichephorus bonden in vno volumine . . . . . . iiij daller.
For hystoria de Rebublica (!) Romana . . . . . . iij daller.
For vno volumine in genesim cum ligatura et munitione . iij daller.
Gaff for Munimentis 3 librorum . . . . viij daller.
Gaff Hans Krampe for bøger handt haffuer bondenn. . xxiij mꝶ iiij ß.
Gaff Augustinus Bogbynder for Bøger handt haffde bonden pro vniuersitate x mꝶ iiij ß.

Doctor

[1]) Maaske et Exemplar af den i Odense trykte Udgave, som bekjendt den første Bog, der blev trykt i Danmark.

Doctor Peder Capeteyn, Doctor Albret wore i Knarderuppe iij nætther, haffde Claus Fontheyn aff Farom mett thenom then tidt (the) forhandtle mett Vniuersitetens thiennere om gesterij som bleff paa lagt thenom, till tystøell och anden wnderholding fortheret . . . . xij m℔.

Skengte the vniuersitetens tienner en gaadt tønne Danstøell som galth ij mk.

Haffuer ieg giffuet Hans Wingordt Boegprentere for propositionibus handt haffuer tryckt Aff Anno Mdlij och till Annum Mdlv, som ieg haffuer eth huer gang handt haffuer trykt hoes mitt regenskaff, beløffuer seg . . . . . xix daller.

Anthuordett ieg Doctor Peder Palladio, som dni professores beffaledt meg ther the wore wdi hanss gordt i Bryndshøffue . . . . iiij daller.

Gaff ieg for ix potther win, som dni professores skengte D. lycenciato Joanni, galth . . . . xxvij ß.

Anthuordet ieg Giertt Snetker i Doctoris Albertj neruerelse till atth kiøbe Laasse for Anthuerpiæ att henghe for the Bøger paa Libriet . . jx daler.

Gaff ieg Jens Ozing smedtt wedt sancte Peders kyrke [1]) for hensler til Collegii port oc anden arbede handt haffde giort . . . . . . v mark.

Haffuer Doctor Peder Palladius wdtaget hoes Arildt (Hake) wedt sitt bwdtt vj tylther deller till then gordt Mester Jens Terning [2]) wdj baade, huer tylth 6 mark, thett ær . . . . ix daller.

Haffuer ieg fornøffuet mester Jens Skelleroppe som handt haffuer forbygdtt och ieg syden betalett hanom till then gordtt Her Mats Draxholm [2]) wdj baade epther thett registers lydelse handt meg ther paa anthuordett haffuer, beløffuer seg . . . . xviij d. xv ß. j alb.

Fortheret ieg then tidt ieg war vniuersitetens ærende i Prestø om nogle messe hagle kon: Matt. haffde skengt vniuersitet . . . . . . xxviij ß.

Gaff ieg fergependinge wedt Swundtby ferge oc Jep Schriffers pige i Gerløff drichependinge ther D. professores wore hoes kon: Matt. paa Abromstroppe j mk.

Gaff ieg Christiern Andersen famulo communi ex Mandato D. Rectoris baade fore syn wmage och saa there pendinge handt haffde forteret, ther handt wor i Kolding mett breffue for vniuersitetet till Kon: Matt. . . . viij Mark.

Gaff ieg Anthonio gallo for Traliano greco, institutionibus hebraicis compactis . . . . iij daller.

Gaff then Seyermester paa Kødmangher gadden for then Seyeruerk i Knarderuppe handt ferdedde, for sytt arbede ij daler, wor hoes meg sex dage, hanss vnderholding om dagenn v ß, er . . . . viij m℔ iiij ß.

(Mange mindre vigtige Udgiftsposter ere her forbigaaede).

4.

---

[1]) S. Peders Kirke benyttedes efter Reformationen (til 1585) som Gjethus.

[2]) Forhen Kanniker i Kjøbenhavns Kapitel. Deres Residenser tilfaldt Universitetet.

4.

Knud Pedersens Regnskab over Universitetets Indtægt og Udgift fra Paaske 1555 til Maj 1556[1]).

Indtægt.

Jordebogsindtægter af Knardrup Klosters Gods og det Gods, der var henlagt til fattige Studenters Underholdning (den gamle Kollegiirente), hæves væsentlig med de samme Beløb, som bestemtes i Universitetets Ordinans, dog nævnes kun et enkelt Sted Afgiften i Havre. Blandt Yderne kan mærkes:

Lædtøffue: Her Helias ij pundt Ruff, ij pundt Byg, xx lamb, xx giiesſ.

Gerløffue: Jep Schriffuer ij pd. Ruff, ij pd. byg, hand holt D. professores for sitt gesterij, ther the wore hoes hon: matt: paa Abromstruppe.

Hønghe: Aff thett gods Saliige Erick Christoffersen haffde aff vniuersitett[2]) oc nu Her Johann Friiſſ Cantzeler haffuer, anammet ieg iij pd. Ruff, vij pd. byg, j f. smør iij ß. grott.

Faxe Sogenn: Her Jørgenn, x marck.

Ganløſſe Sogenn: Her Hans Skoning j pundt Ruff, j pundt byg, vj lamb, vj gieſſ.

Thette epther^ne^ ær thett gods, som bleff lagbt till vniuersitett frann Slangerups geste gordtt[3]):

Sysertzløffue østræ (otte Ydere anføres).

Swndtbye lille (to Ydere).

Quinderoppe (tre Ydere).

Olstedde (en Yder).

Boruppe (fire Ydere). Borups Mølle: Oluff møller . . vij pundt Mell.

Jorlunde

[1]) Dette Regnskab har ingen Overskrift, men Tiden, det omfatter, bestemmes ved det foregaaende og efterfølgende. I dette Regnskab ere Indtægterne fuldstændigere anførte end i det foregaaende, da den saakaldte uvisse Rente og den gamle Kollegiirente er medtaget. Medens der ved de tre foregaaende Regnskaber i Almindelighed bemærkes: „Lam, Gjæs, Høns. Flæsk, Oldensvin, Erredspenge. Gjestningspenge med anden hændelig Indkomst er delt blandt Professores“ (se S. 245), anføres derimod alle disse Ydelser i dette Regnskab, og man ser, at de denne Gang ikke uddeltes, men solgtes til modereret Pris til Professorerne. Istedetfor Flæskesider anføres her Bolsvinspenge. — Dette er Aarsagen, hvorfor Indtægterne tilsyneladende ere saa meget større end sædvanligt. Den virkelige Forøgelse er kun det nedenanførte slangerupske Gods.

[2]) Siden 1520 havde Erik Christoffersen til Vindinggaard Eggidslevmagle Gods i Forlening af Universitetet, jfr. Werlauff, Kbhvns Univ. fra dets Stiftelse til Reformationen, 1850. S. 9.

[3]) Dette Gods skjænkede Kongen 1555 til Universitetet, se Christian III.s Historie, Supplementet S. 154—56.

Jorlunde (fire Ydere).

Lystruppe (sex Ydere).

Indtægten af det slangerupske Gods beløber sig til $24\frac{1}{2}$ Pd. Rug, $26\frac{1}{2}$ Pd. Byg, 47 Tdr. Havre, 7 Pd. Mel, 2 Tdr. Smør, $9\frac{1}{2}$ Lam, 9 Gjæs, 36 Høns og 5 Mark 10 Sk.

Thyennde kornn aff Thwnneherrit oc Sæmeherrit iij lester ruff, jx lester Byg, ij lester haffre.

Haffre oc pendinge som ær soldtt gersell oc Brende for aff Ganløffze Owffre. Summen er: $39\frac{1}{2}$ Td. Havre, 2 Mk. 4 Sk. De enkelte Kjøbere nævnes her og i det følgende.

Haffre som er soldtt heynett oc brennde for af Westereget (22 Tdr).

Penninge som ær soldtt heynett och Brende for aff Smydde. } 3 Dlr.

Penninge annammet for wedtt aff Alrødtz skaawff. } 5 ß. 1 Alb.

Oldenngieldth ($7\frac{1}{2}$ Td. Havre, 70 Svin, 2 Mark).

Gordtfestning (24 Daler 2 Mk.).

Sagefaldth: Jens Tygesen i Søsom for handt fordulde nogle oldensuin, gaff x daler, ther aff meg x marck bliffuer till regenskaff . . . . vij d. viij ß.

Oluff Thuesen ibid for handt dreff nogle suin aff olden, før handt laadt enge (?) iiij daler, ther aff meg iiij m$, till regenskaff . . . . . . ij daler ij mark.

Niels Hedtbaa i Ganløff for handt hwg en tønne sønder i gyldestwen i gyldesyskens neruerelse, gaff ix daler, meg iij daler, till regenskaff . vj daler.

Førloffue: Peder Friiff i Boruppe for nogett gods, handt anamett epther syn affgangne hwstrue paa syne børns vegne gaff xxx ß., meg ther aff x ß., til regenskaff . . . . xx ß.

Jens Nielsen i samme arffue och boende i Boruppe gaff xxx ß. meg ther aff x ß., till regenskaff . . . . xx ß.

Pouell Qwiist i Landesløff aff en arff faldt i Egby ij førloff gaff iiij m$ iiij ß., meg xx ß. Bliffuer till regenskaff . . . . iij Marck.

Hosbonnde holdth (7 Tdr. Havre).

Summa summarum forschreffne opbyrsell aff Knarderops lænn, thyennde korn aff Thwnnæ oc Sæmeherrit.

xv lester j pundt v skepper Ruff.
xxiij lester iiij pundt vj skepper Byg.
iij^c xxviij tønner haffre.
j foer. lxjx lamb.
lxviij glieff. lxxxxij høenff.
vij tønner j fierding smør.
lxx oldenswin.

Af disse Naturalindtægter solgtes den allerstørste Del til Professorerne og andre for 1149 Dlr. 6 Sk.

Anamett

Anamett aff mester Jørgen Superintendentt i Fyenn, wor Sellegaffue epther Lands prester aff Fyens stygtt . . . . xvij daller.

Anamett aff Methe D. Oluffs eptherleffuerske, wor Sellegaffue epther Lands prester i Wendtdelbaw stygtt, gaff . . . . xiij daller.

Anamett som Mester Hans Swaning degen i Riffue annthuordett meg, wor ex Anno gratie epther Salig Jørgen Pedersen, Cantor dher samesteds . xl daller.

Anamett aff Claus Rosengordtt Canick i Roschildth hanss orlige penss, handt giffuer aff S. Sigfridij Capell i Roschildtt domkyrke . . . . xl daller.

Anamett aff Siellannds stygtt . . . . iij^c daller.

Anamett aff Skonne Stygtt . . . . iij^c daller.

Anamett aff Sander Leyell, aff the pendinge kon: Matt: haffuer wntt oc beuilgett vniuersiteth aff Tolden i Helsyngør . . . . . . ij^c daler.

Jordtskyldth aff Køpnehaffn tilsammen 318 Dlr. 2 Mk. 3 Sk.

Summen af alle Indtægtsposter er 2496 Dlr. 14 Sk. 1 Alb.

Wdtgiiffth.

Stipendia D. Professorum.

Doctor Peder Palladius . . . . ij^c daller.
Doctor Christiern Morsing . . . . ij^c daller.
Doctor Johannes Machabeus . . . . ij^c daller.
Doctor Peder Capeteyn . . . . ij^c daller.
Doctor Albert Knoppert . . . . ij^c daller.
Mester Niels Hemingsen . . . . ij^c daller.
Mester Peder Paruus . . . . j^c daller.
Mester Johannes Albertj . . . . j^c daller.
Mester Jens Skelleroppe . . . . j^c daller.
Mester Hans Mønster . . . . j^c daller.

Mester Claus Skawbaa tribus terminis videlicet Michaelis, Natiuitatis et paschatos . . . . lxxv daller.

Mester Rasmus Lætus . . . . j^c daller.
Mester Pouell Matzen . . . . j^c daller.
Idem pro Notariatu . . . . xiiij daller.
Idem pro lectione Hebraica . . . . xx daller.
Scholemester pro Musica . . . . xx daller.
Knudt Pedersen qvæstor . . . . xx daller.

Duo

Duo pedellj . . . . xx daller.
Bibliothecarius . . . . x daller.
Fammulus communis . . . . x daller.

Summa xix^c xxxix daller.

Gaff ieg Doctori Cornelio aff pædagogica residentia leye . xx daller.

Gaff ieg Her Gotskalck Canick i Roschildtt oc Her Bertell aff Dalby i Faxeherrit aff en felliigs residents, the haffuer i sancte Peders stræde, som Mester Rasmus Lætus vdj baaer . . . . xx mℬ.

Haffuer ieg giiffuet Hans Wingordth Boegprentter for xix ganghe dher haffuer weret Disputats, for themata handt haffuer tryckith, som ieg haffuer eth exemplar thematum hoes mitt regenskaff for huer gang, dette aar beløffuer seg xiiį daller viij ß.

Forstragte ieg paa reyßen till geste pendinge, dricke pendinge oc nogett ther bleff betaledt hoes Her Niels i Nyborg then tidt D. Peder Palladius, Doctor Christiern Morsing och Doctor Johannes Machabeus wore forschreffne till kon: Matt: mett ij daller ieg authuordede D. Petro Palladio i Korsøer, ther ieg droeg fran hanom paa hiem reyßen, beløffuer seg . . . . xv mℬ ij ß.

Anthuordet ieg D. Petro Palladio iiij daller, Doctor Christiern iiij daller, oc Doctorj Machabeo iiij daller, there pendinge then siiste gang the wore forschreffne till kon: Matt: till Nyborg, och kom doeg icke lenger endt till Antuorskowg, er tiihobe the syge alle iij . . . . xij daller.

Haffuer ieg giiffuet xxx fattige Studenter vdj Doctoris Albertj Knopperj neruerelße huer xiij alb. om wgen frann poschenn oc till Martinj, beløffuer seg xxxj wghe, thett ær . . . . lxxxiiij d. xxij ß.

Endt haffuer ieg giffuet xl fattige studentter frann Martinj och till poschen, som beløffuer seg xxj wghe, huer thenom xiij alb. om wgenn, thet ær lxxvį daler j mℬ.

Gaff ieg Rasmus guldtsmedtt for handt bøtte spyrenn . . į dal. iiij ß.

Gaff ieg en fattige studentt kallis Elias Remboldi ex mandato Regie Matt: . . . . vj daller.

Gaff ieg for en kneffuell bleff ferdiig till then lille klocke . . . iij ß.

Forœret dominj professores keyserlige Matt. bwdt mett Clarette och Win for . . . . j daller iiij ß.

Haffuer ieg giffuet Balzar Boegfører for Bøger till vniuersitetens behoffue . . . . xxv daller.

Haffuer ieg giffuet Hans Kramppe boegbynder for Bøger, handt haffuer bonden . . . . vį daller j Marck.

Haffuer

Haffuer vniuersiteth foræret kong Matt: Cancelerij ther dhe fynge breffue paa thett gods aff Slangerop gestegordth mett . . . . xx daller.

Haffuer ieg giifuet fyrbotheren i Canceleriet wor pendinge en gang j daller, Then anden gang iij daller, er . . . . iiij daller.

Gaff ieg for win och Clarete dominj professores skengte D. Machabej suoger [1]). . . . . iij Marck iiij ß.

Fortheret doctor Albret och Mester Pouell till ferge Leye, wnderholding i Malmøe, ther the wore Vniuersitetens erende i Skonne, till wogen Leye frann Malmøe fremdeles egenom Skonne och till Køpnehaffn egen, wore paa samme reyße xij dage, beløff seg. . . . . ix daler viij ß.

Endt gaff ieg, som Doctor Albret forstragte, ieg syden wdtlagde voer pendinge (till) hertug Frederiiks fyrbøtther. . . . . j daller.

Gaff Jeg for win oc Clarethe, som bleff skengt Doctorj Bordingo j d.

Fortheret ieg selff anden; ieg wor vniuersitetens ærennde i Wiborg oc Aarhuff de Annis gratie, frem og tilbage . . . . xxij Marck.

(Adskillige mindre mærkelige Udgiftsposter ere forbigaaede).

5.

Regenskaff aff Anno Mdlvj (fra Maj 1556 til Maj 1557).

Indtægt [2]).

Jordebogsindtægterne af Knarbrup Klosters Gods og det slangerupske Jordegods og den gamle Kollegiirente anføres med samme Beløb som i foregaaende Aars Regnskab, dog mangler her Optegnelse om „Gjæstningspenge" og „den uvisse Rente".

Tiende korn. Summa ij lester j pundt Ruff. x lester iiij pundt Bygh. viij pundt haffre.

Anni

[1]) Det er sikkert den engelske Bibeloversætter, Biskop Myles Coverdale, her menes. Denne fik paa K. Christian den Tredies Forbøn 19. Februar 1555 Tilladelse til at rejse til Danmark. Han var gift med en Søster til Dr. Machabæi Hustru (jfr. Molbechs Efterretninger om Coverdales Ophold i Danmark, Hist. Tidsskr. V, 139, og samme Forfatters Bidrag til en Historie og Sprogskildring af de danske Bibeloverſ. fra det XVIde Aarh. S. 95, Not. 8.

[2]) Dette bemærkes, at Totalsummen af Indtægt og Udgift intetsteds angives i Regnskabet.

Anni Gratiæ: Anammit aff Her Niels Black Canick i Rosskildhe, wor annus gratiæ epther salige Mester Hans Black ex præbenda Verløse Magle xxxiij dlr. xij ß. j alb.

Anammit aff Niels Black epther Salige Jffuer Lycke ex anno gratiæ a præbenda Oßøffue . . . . xxiiij dlr. xv ß. ij alb.

Anammit aff Claus Rosengaardt ex anno gratiæ epther Salige Bendt Bilde ex præbenda Egby . . . . xxvj dlr. xvij ß. j alb.

Anammit aff M. Hans Lauritzen, wor annus gratiæ epther salige Hermandt Skiell ex præbenda Ledøffue . . . . xxiij dlr. x ß.

Anammit aff M. Lauritz Olderup leszemester i Aarhuss, vor annus gratiæ epther salige M. Hans Luno Canick ther sammestedtz . . lvij dlr. xiiij alb.

Anammit aff Her Søffren Olssen Canick i Rosskyldt, vor annus gratiæ epther salige D. Bernt Friiß Degen ther sammestedtz . . . . . j[c]xliiij dlr.

Endt anammit aff forbemelte M. Lauritz Olderup, som vor presternis Sielegaffue aff Aarhuß Stigt, Her Jørgen i Snolleløff ij gylden, Her Peder i Affnelde gaardt j gylden. Her Niels i Søfften j daler, Her Mickell i Segleen [1]) j daler, Her Jens i Tuedt i daler, Her Powell i Løsningh j daler, Her Jens i Sall j dlr., och Her Erick i Sarsell [2]) j daler. Er in summa tilhobe vj daler iij gylden.

Anammit aff Claus Rosengaardt Canick i Rosskyldt hans aarlige pens aff S. Sigfridij Cappell . . . . xl daller.

Anammit aff Claus Wrne till Beltebiergh Studij pendinge aff Schaane Stigt . . . . iij[c] daler.

Anammit Studij pendinge aff Siellandtz Stigt . . . . iiij[c] daller.

Anammit aff Sander Leiell kong: Matt: Tolder i Helsingøer, som kong: mtt: haffuer aarligen bevilget vniuersitetet ther sammestedtz aff Tolden ij[c] daller.

Jordskyldt aff Kiøbenhaffn 321 Dlr. 2 Mk. 3 ß.

(Ved Regnskabet over, hvad der kom ind ved Salget af Naturalydelserne, bemærkes, at Professores Artium efter kongelig Befaling fik et vist Kvantum uden Betaling som Tillæg til deres Løn [dette havde ikke været Tilfælde tidligere], saaledes fik Dr. Jens Skjelderup, M. Hans Mynster, M. Peder Parvus, M. Hans Albretsen og M. Klavs Skavbo hver tre Pund Rug og tre Pund Byg. M. Povl Madsen fik tre Pund Byg, og M. Rasmus Lætus et Pd. Rug og to Pd. Byg).

Anammet D. professores, som the laante aff Kong: Mtt: aff Bibell pendinge pro termino Johannis, som iegh fick befalingh att schriffue i mit Regenskaff v[c]xlx daler.

Vdgifft

[1]) D. e. Sejling. [2]) D. e. Sarild.

Vdgifft paa Pendinge.

Doctor Peder Palladius	ij^c daler.
Doctor Christiern Morsingh	ij^c daler.
Doctor Machabæus	ij^c daler.
Doctor Albret Knoppert	ij^c daler.
Doctor Peder Capitaneus	ij^c daler.
Mester Niels Hemmingssen	ij^c daler.
Doctbr Jens Skeldrop	j^c daler.
Mester Peder Paruus	j^c daler.
Mester Hans Albrettssen	j^c daler.
Mester Hans Mynster	j^c daler.
Mester Claus Schawbow	j^c daler.
Mester Rasmus Lætus	j^c daler.
Mester Powell Matzen	j^c daler.
Idem pro notariatu	xiiij daler.
Idem pro lectione Hebraica	xx daler.
Scholemester pro Musica	xx daler.
Knud Perssen quæstor	xx daler.
Duo pedellj	xx daler.
Bibliothecarius	x daler.
Famulus communis	x daler.
Gaff ieg D. Cornelio til leie aff residentia pædagogica	xx daler.

Gaff ieg D. Peder Capitaneo, som iegh haffuer hans recognitz paa, som handt haffde tilforn lont Vniuersitetet. . . . . j^c daler.

Gaff ieg Her Godskalck Canick wdj Roskyldt och Her Bertell i Dalby aff theris fellags residentz som M. Rasmus Lætus nu vdiboer . . . xx m.

Haffuer ieg giffuit Hans Vingaardt bogetrycker for xvij gange handt haffuer trygt themata, ther professores haffue disputerit, huer gang ij marck danske, och haffuer ieg ett exemplar her hoff mit regenskaff for huer gang, Er xvij daler j mk.[1]).

Haffuer ieg giffuit xl fattige Studenter in præsentia D. Knopperj fran Paaske Mdlvj och till Michaelis, beløffuer sigh xxv wger, huer xiij alb. om wgen. Er huer wge iiij daler v ß. j alb. In summa lxxxx daler xiij ß. j alb.

Endt haffuer ieg giffuit xl fattige Studenter fran Michaelis Mdlvj och till Paaske Mdlvij, hver om vgen viij ß., beløffuer seg xxix vger huer wge xx marck in præsentia D. Albertj. Er in summa . . . . . ij^c xliij daler j marck.

Haffuer ieg och giffuet ex Consensu Vniuersitatis en Tydsk Student kallis Elias

[1]) Naar man regner det sammen, bliver det kun 11 Dlr. 1 Mk. Der maa vel altsaa være en Feil paa et af Stederne.

Elias Remboldj [1]) till iiij terminer thette aar huer gangh iij daler. Er xij daler.

Haffuer ieg giffuit Jacob klocker till vor frue kircke i Kiøbnehaffn for handt haffuer ringdt pro electione Noui Rectoris ex mandato D. Rectoris . ½ daler.

Er forbygdt i Knardrop, i tember, dæler, kalck, legter och arbedtz løn aff anno 1551 og till Paaske 1556, som iegh haffuer giordt Vniuersitatj Regenskaff for, och haffuer ther paa Vniuersitetens recognitz, beløffuer sig tilhobe lxxx daler xj ß. ij alb.

Sambtyckte Vniuersitas mig till Hielp till then skade, then tiuff giorde mig, som stall mere endt lxxxx daler fran mig aff then Jordskyldt i Kiøbnehaffn, som wor en Student, Thj Kong: Mtt: ville icke att handt skulle bliffue hengdt xx daler.

Antuorit ieg M. Hans Albertj, som then tijdt vor Rector, och M. Niels, som thj fortæride till Roskildt att forhandle mett then Tydske Candzeler, till vj personer ij næter, vogenleie och anden wnderhollingh . . . . xiij mrck.

Antuorit ieg Mester Hans, som bleff skengt Doctorj Langueto viij daler.

Betalde iegh for Lutendranch, som bleff skengt then greffue . ij mrck.

Haffde Vniuersitas forskaffit en Tydsk fisker fran Rostoch och till Knardrop, som fick aff Vniuersitetens befaling iij daler, hans wnderholling om dagen i x dage, v ß. om dagen, er j dlr. ij ß. For garn som D. Albret antuorit hannom och ieg siden betallide . . . . ij daler.

Antuorit ieg D. Albret till att giffue thennom, som brødt then Muer wdt i Collegij gaarden, som Vniuersitas haffuer then ny døer aff Collegij gaarden och op paa Steenhusit . . . . iij daler.

Gaff ieg M. Lauritz Byßestøber for nyt kober och arbedtz løn till then Ny klocke vdj Collegio som ringis till Leiße mett . . . . xvj dl. xv ß.

Matz Otzing for j kneffuell till samme klocke . . . . j daler.

M. Hans Albrettssen till Rectoris kost . . . . iiij daler.

D. Cornelio till leie aff then residentz, som Doctor Albert Knoppert nu wdiboer. . . . . 6 daler.

Gaff ieg paa Apotecken for Claret och win, som Mester Powell før haffde wdlagdt. . . . . j daler.

Skengte Vniuersitas Arnoldo Buscodonensi till tære pendinge iij daler.

Skengte och Anastasio studioso . . . . j daler.

Wilhelmus Schotus fick ex consensu Vniuersitatis . . . j daler.

Christiernus antiquus Famulus fick . . . . viij ß.

(Forskjellige mindre mærkelige Udgiftsposter, især til Reparationer paa Professorresidenser, forbigaas her. Regnskabet har følgende Paategning:)

Hæc

[1]) Blev siden Professor i Medicin ved Kiøbenhavns Universitet.

Hæc ratio audita est die Lunæ ante Johannis Baptistæ in præsentia Rectoris, Doct: Nicol: Hemmingii, Decani, M. Nicolai Schauenij, M. Petri Parui, M. Johan. Alberti, M. Johan. Monastarii et M. Pauli, et collatis summis perceptorum et expensorum, Canutus Petri Questor debet centum qvadraginta quatuor et dimidium daleros et nouendecim solidos et j alb., preter quingentos daleros, dimidio excepto, mutuo sumptos a Regia M[te] ad stipendium Johan. Baptistæ a: 1536, quos restituet Questor.

Albertus Knoppert, Rector Vniuersitatis, manu propria.

6.

Regenskaff paa Vniuersitets vegne Aar 2c. Mdlviij, Som er fra Philippi et Jacobi Anni 1558, oc till Philippi et Jacobi Anni 1559.

(Indtægt).

Summarum paa korn aff Jordbogen cum Decimis [1]).

Summa paa Rug	xiiij lester iij pund v skr.
Summa paa byg	xxv lester ij pund vj skr.
Summa paa Haffre	viij pundt ex decimis.
Summa paa Smør	vij tr i fierding.
Summa paa pendinge aff iordbogen . . .	xviij daler ix ß.

Jordskyldt i Kiøpnehaffn [2]).

Vester gade.

Fru Anne Brnes . .	x marc.	M. Lauris bøssestøber .	viij mc.
Laff Kieldsen	viij mc.	Niels snitker.	vj mc.
Hans Rosborg . . .	iij dlr.	Jep grydestøber	x mc.
Frands Mogensen . .	ij dlr.	Simen Raffnsen. . . .	ij dlr.

Gammell

[1]) De enkelte Yderes Navne ere som sædvanligt anførte. — Regnskabet er forøvrigt affattet ganske paa samme Maade som det for 1556—57 (ↄ: Gjæstningspenge og den uvisse Rente forbigaaet). Den sædvanlige Redsel af Lam, Gjæs og Høns (sml. S. 257) er ydet, men ikke anført i denne almindelige Opsummering, maaske fordi den in natura er uddelt blandt Professorerne.

[2]) Da det kan være af Interesse at se de Forandringer, der i Løbet af 20 Aar ere foregaaede med Beboerne af et ikke ubetydeligt Antal Gaarde i Kjøbenhavn, anføres her Navnene paa samtlige Lejere til Sammenligning med den Fortegnelse, som findes indført i Universitetsordinansen af 1539.

Gammell taarre.

Lauris Olsen	iij dlr.	Mogens Saxen	vj mc.
Jens Brun	ij dlr.	Seuerin Byg	x mc.
M. Hans Badsker	iij dlr.	Anders Jude	iiij dlr.
Matz Clausen	iij dlr.		

Nørre gade.

Else Peder Amages	ij dlr.	Niels brøgger	ij dlr.
Pouel Persen	iij dlr.	Doctor Christiern (Morsing)	ij dlr.
Jørgen Tideman	iiij dlr.	Anders Liske	iiij dlr.
Erich scriffuer	j dlr.	Enuoldt Clausen	xiiij mc.
Knudt Heye	ij dlr.	Dyrich skredder	iij dlr.
Peder scriffuer	viij mc.	Oluff Tyggesen	vj dlr.
Tygge offuersker	ij mc. iiij ß.		

Studij strædet.

Sitze Philippes	iiij mc.	Her Niels i Roskilde	i dlr.

S. Peders stræde.

M. Hans Saas	vij mc.	Aff kierling garden	iiij dlr.
Peder Grynmand	ij dlr.	Idem aff the ij boder hoff Ballendt (Bolden)	i dlr.
Jep Andersen	i dlr.		
Mogens Godsche	v mc.	Niels lerklicker	ij dlr.
Doctor Christiern aff the ij boder hoff pedagogij garden	ij dlr.	Item aff the boder hoff pedagogij garden	xvi dlr.

Klædeboderne.

Christiern scriffuer	v dlr.	Thale Hallagers	iiij dlr.
Hans Jensen	x mc.	Lauris Prestø	v dlr.
Lauris Jørgensen	vj mc.	Hans Komin	vj dlr.
Lauris toffelmager	v mc.	Mogens Saxen	x mc.
Walter Simensen	vij mc.	Hans Jacobsen	iij dlr.
Mattz Toller	iiij dlr.	Morthen Leege	x mc.

Skoboderne.

Marcus Hadler	vij mc.	Oluff Glaab	iiij dlr.
Albret Schotte	iiij dlr.	Mester Claus	vij mc. iiij ß.
Jep Andersen	iij dlr.	Regnolt skredder	x mc.

Birgitte

Birgitte Morthens	iiij dlr.	Lauris skomager	iij dlr.
Gerdt skredder	vij mc.	Anders Rasmussen	x mc.
Karine Niels Jacobsens	vij mc.	Anders bagers hustru	iij dlr.
Marine Jøren Stemps	x mc.		

Bastue strædet.

Peder Syndergade	iiij dlr.	Strandbastuen	viij mc.
Doctor Christiern	i dlr.	Kirstine Matz Clausens	viij mc.
Jesper Olsen	ij dlr.		

Vandmølle strædet.

Lauris Jensens boder	iiij mc.	Peder Errebo for ½ aar	i dlr.
Jens Thomesen	v mc.	Jep Drager	iiij mc.
Johan glarmester	iij dlr.	Niels styremand	iiij mc.
Jens keldesmed	viij mc.	Hans Holst	iiij mc.
Mattz Lampe	viij mc.	Rasmus Vincenz	ij dlr.
Frands skredder	ij mc.	Anders Mortensen	vj mc.
Jøren brygger	x mc.		

Ved stranden.

Antonius Bruske	x mc.	Pouel Nielsen	xvj mc.
Oluff scriffuer	viij mc.	Anders scriffuer	v dlr.
Idem aff en iord som laa till thet gamble Uniuersitet	viij mc.	Kort Badsker	iij dlr.
		Anne Skottens nihil dat in vita sua.	

Amage taarre.

Hans scriffuer	viij mc.	Jørgen bager	iiij dlr.

Kiødmanger gaden.

Niels Hammer	iij dlr.	Hans Taasing	vij mc.
Søffren Brygger	x mc.	Skipper Søffren	iij dlr.
Jesper Olsen	viij mc.	Bertill Kiødmanger	vij mc.
Peder Oxes gaard	ij dlr.		

Closter strædet.

Seuerin Paasche	viij mc.	Jacob Mauridzsen	viij mc.
Peder Michelsen	xi mc.	Lauris Hemmingsen	vij mc.
Christoffer buntmager	x mc.		

Bag

Bag scholen.

Baltzer bogfører	iij dlr.	Staffen bager.	iiij dlr.

S. Clemens sogen.

Else Per Amages . . . . ix ß.

S. Pauli alters godz.

Lauris Jensen.	viij mc.	Rasmus skredder	x mc.
Lauris Brodersen. . . .	ij dlr.	Joachim Beck.	iiij dlr.

S. Karine alters godz

Michel glarmester. . . .	viij mc.	Lauris Gebbe.	vij mc.
Hans Philips.	jx mc.		

Joachim Becks oc Peder Godsches boder.

Jørgen kleinsmedt. . . .	x mc.	Niels murmester . . .	ij dlr.
Niels Hallandzfader . . .	ij dlr.	Bouill.	ij dlr.
Jens Andersen	ij dlr.	Hans Hoffmod	viij mc.
Seuerin Jude.	ij dlr.	Anne Her Jenses. . . .	x mc.
Hans Skotte	ij dlr.		

Katte sundt.

Anne Torberns	iij ß. grot.	Item aff samme Anne viij mc. vij ß. for v aars iordskyldt restantz.	

Summarum paa forne iordskyldt . . . . iijcxlij daler iij ß.

Indtegt daler oc pendinge atskillige.

Først iijcij daler aff Claus Fontein oc Knudt scriffuer effter siste regenskab.
Item aff Claus Urne Studij pendinge aff Schaane stigt . iijc daler.
Aff Siœlandz stigt. . . . . iijc daler.
Aff Laalandt . . . . lv daler.
Aff Falster. . . . . xxvij daler.
Item aff Claus Rosengardt aarlig pens aff sti Sigfridi capell i Roskilde xl dlr.
Aff Andrea Barby aff sti Laurentii capell ibidem. . . . xxx daler.
Aff Sander Leyell tolder i Helsingøer paa kon: Matts wegne ijc daler.
Item aff Faxe Kircke xvij daler viij ß. for thette aar, oc for restantz aff nogher aar.
Item aff Cancellers pendinge . . . . jc daler.

Indtegt

Indtegt ex annis gratiæ et legatis.

Først effter Her Albret canich i Roskilde . . . . j^{c}xij daler.

Item aff Mester Jona [1]) ex anno gratie lundensis capituli viij daler, Reliquos xvj daleros ad rationes Knardrop retulit D. Doctor Albertus Knopperus.

Item ex anno gratie Magistri Nicolai Kriiß, som her Oluff Skytte canich i Viborge sende hiidt met Claus bogfører . . . . xlv daler.

Effter mester Anders Glad canich i Aarhus . . . . . . xx daler.

Item aff restantz ex anno gratie magistri Johannis Lyne et magistri Andree Glads, som Mester Lauris Olderop sende hiidt aff Aarhus . . xvj daler xxi ß.

Item v daler oc ij rhinske gyldene legata ex obitu septem sacerdotum i Aarhus stigt, som samme Mester Lauris sende hiidt for ij aar.

Item xiiij daler legata aff Fyens stigt.

Item iij daler legata effther ij prester i Laalandt oc Falster.

Item ij daler legatum effter Her Christiern i Tølløße.

Item legatum effter Her Jørgen (Mortensen) i Faxe. . . j daler.

Indtegt pendinge for korn aff iordbogen oc thiende.

Først for vj lester ð pund viij sk^{r} rug, lesten for xxxvj daler, pundet iij daler, sk^{en} vij ß. ij A. . . . . ij^{c}xiij daler ix ß. i alb. in communi.

Item vj lester rug, lesten xxv daler, pundet ij daler iiij ß., sk^{en} v ß., haffue professores fanget tiill theris hwßholling for . . . . j^{c}xxxviij daler.

Summa herpaa . . . iiij^{c} daler ix ß. i alb.

Item ij lest iij pundt (Rug og ligesaameget Byg) finge professores magistri tiill theris stipendij forbedring.

Item iij pund vij sk^{r} mell komme tiill Knardrop tiil murmester, tømmermend oc andhre arbeder.

Restantzer j lest meell oc iij pund hoff møllerne.

Restat Dominus Gregorius i Sandløße j pundt rug, som professores haffue hannom tiilgiffuet.

Indtegt pendinge for Byg.

Først for x lester iiij pundt iiij sk^{r} byg, lesten xl daler, sk^{en} vj ß. ij alb., som Pouell Huitfeldt fick . . . . iiij^{c}xij daler x ß. ij alb.

Item iij (lester) v pund v sk^{r} byg, som Pouell Mynter fick for j^{c}xxxvij daler i mc. i ß. i alb.

Item iiij lester ð pund ij sk^{r} byg soldt meneheden for ij^{c}v dlr. xiij ß. i alb.

Item

[1]) M. Jon Turson (se Kirkehist. Saml, II, 276 ff.).

Item iiij lester vij sk^r byg, lesten xxx daler, pundet iij daler, sk^en v ß, finge professores tiill theris hwßholling for . . . . i^c xxj daler xi ß.

Summa pend^e for byg xxij lest ij pund vj sk^er, Er viij^c xxvj daler iiij ß. i alb.

Restant ex decimis . . . . x pundt byg.

Ther aff fick M. Petrus Paruus vj pund aff Jullege oc Skendsued sogen.

Magr. Paulus ij pund byg aff Flynge sogen.

M. Nicolaus Skaubo ij pundt aff Kornerop.

Item restant v pund apud rusticos, thet ene pund er Her Gregers skyldiig i Sandløße, oc bleff hannom tiilgiffuet.

Indtegt pend^e for haffre.

For viij pund haffre xxv daler, pundet x mc., tønden xx ß.

Indtegt pend^e for Smør.

For vij t^r i fierding, som professores haffue fanget j^c iiij daler.

Indtegt pend^e effter iordbogens lydelße.

Summa er. . . . . xviij daler ix ß.

Indtegt Sagefaldz pend^e, som dns Rector anammet aff the studenter seg forseet haffde oc gaff andhre fattige studenter.

x daler aff Jens Matsen oc Morthen Persen.

En daler aff en anden student.

Summa . . . xi daler.

Indtegt pend^e aff Pouell Mynter, som handt lonte Vniuersitetet paa korn, oc fick thet icke, lxiij daler vj ß. ij alb.

Summa paa for^ne Indtegt er . . . . . iij^m ij^c xxxviij daler xiij ß. i alb.

Wdgifft aff for^ne Indtegt Daler oc pendinge.

Først tiill Stipendia professorum.

Dns Episcopus D. Petrus Palladius . . . . ij^c daler.
Doctor Nicolaus Hemmingius . . . . ij^c daler.
Doctor Christiernus . . . . ij^c daler.
Doctor Albertus Knopperus . . . . ij^c daler.
Doctor Jacobus Bordingus . . . . ij^c daler.
Magr. Johannes Albertus. . . . . j^c xxxvij daler.
M. Paulus Matthie . . . . j^c daler.
M. Petrus Paruus. . . . . j^c daler.
M. Johannes Monasteriensis . . . . j^c daler.
M. Nicolaus Laurentij . . . . j^c daler.

M.

M. Johannes Sascerides . . . . j^c daler.
M. Erasmus Letus . . . . j^cxlv daler.
M. Johannes Magnus . . . . j^c daler.
M. Johannes Aurifaber . . . . j^c daler.
M. Andreas Ludimagister[1]) . . . . xx daler.
Questor. . . . . xx daler.
Notarius . . . . xiiij daler.
Duo pedelli. . . . . xx daler.
Custos Bibliothece . . . . x daler.
Famulus communis. . . . . x daler.
Item vidua Doctoris Machabei pro vno termino Johannis j^c daler.

Summa . . . $ij^m v^c$xxvij daler.

Wdgifft pendinge tiill xl fattige studenter,
som dns Rector haffuer selff wdgiffuet huer wge x mc., presentibus dno decano aut alio Magistro et questore Vniuersitatis. Summa wtj xxx wger regnendis fra mandag effter Clementis oc tiill then mandag nest for Johannis baptiste inclusiue, Er ... j^c daler, effther thet registers lydelse ther paa screffuet bleff[2]).

Item thesse effter^{ne} pend^e ere giffne andhre fattige studenter.

Først j daler fick en siug studenter Niels Andersen i sti Petri stræde effter Rectoris befalling.

Item iiij mc. Jens Simensen i Mester Nielses boder feria 3^a post quasi modo geniti, pro eo intercessit idem magr. Nicolaus[3]).

Item iij mc. gaffs iij siuge studenter, Michel Matsen, Peder Thomesen oc Michel Michelsen tiill hielp.

Item gaff Doctor Albret xlij studenter huer j daler pro tribus septimanis, presentibus dno Decano et Magistro Johanne Albertio 17 Junij. . xxi daler.

Summa . . . j^cxxiiij daler i mc.

Anden atskillig wdgifft paa Vniuersitets wegne.

Først viij daler fick Doctor Albertus tiill Rectoris kaast.

xv daler Doctor Albret, som hand forsende tiill Doctore Cornelio for hwsleye.

vj daler samme Doctor Albret effter Rectoris befalling, som Mester Hans Bogbinder fick tiill hielp at kiøbe seg klæder fore.

iiij mc. Hans Vingard pro thematibus Doctoris Christierni et Magistri Nicolai Laurentij feria 4^a post Martinj.

Item

[1]) M. Anders Pedersen Kjøge, siden Professor i Mathematik ved Universitetet.

[2]) Dette Register findes endnu i Konsistoriets Arkiv, Pakken, Nr. 197.

[3]) Udentvivl M. Niels Jespersen, Sognepræst ved Vor Frue Kirke (ikke ved S. Nicolai K., som der siges i Hist. Aarbøger III, 118).

Item viij mc. fick Christoffer prenter pro thematibus Doctoris Nicolai Hemmingij, Albertj Knopperi, Bordingi et magistri Johannis Monasteriensis, sabbato post Nicolaj.

Item v mc. ij ß. fick Doct. Albret tiill bøger at betalle, som Hans Krampe haffde bundet tiill Vniuersitetet.

iij daler gaff ieg Doct. Albret tiill at betalle hwsleye for Doctoris Capitanei husfru paa Vniuersitetets vegne feria 5ª post circumcisionis Domini.

xvj daler betallet ieg forne Doct. Albret feria 2ª post Epiphanie Dni, som handt tiilforn haffde giffuet thet bud, ther drog tiill Tyskelandt effter kon: Mtts. befalling pro accersendo Theologo.

xviij ß. gaff ieg Bent vogenmandt, som aag Doct. Christiern tiill Knardrop, ther iorden i marcken bleff skifft oc affmaaldt.

j daler fick Michel bager for brød sendt tiill Knardrop samme wge.

iij mc. v ß. for en otting vin sendt tiill Knardrop samme tiidt.

ix mc. for ij tr tystøll samme tiidt forsendt.

Item iiij mc. Christoffer Bart pro thematibus Magistri Erasmi Leti et M. Johannis Sasceridis feria 2ª post purificationis Marie.

vj mc. idem pro thematibus M. Johannis Albertij, M. Nicolai Laurentij, et pro forma intimationis sepulture Regis a Dno Rectore conscripta feria 2ª post Letare. Item ij mc. idem pro thematibus Doctoris Bordingi tiill paasche.

ix daler fick M. Pouel Matsen tiill at betalle syn hwsleye for ij aar.

Item iij daler Michel Schriffuer burgemester tiill hwsleye for Christoffer prenter, effter Rectoris befalling sabbato post quasi modo geniti.

xxv daler x ß. ij alb. fick Mester Rasmus Letus for syn bygning wtj pedagogij residentze, som handt selff giorde professoribus regenskab fore.

xv daler anammet Doctor Bordingus tiill hwsleye paa Doctoris Cornelij vegne ad terminum pasche 1559, feria 3ª post dominicam trinitatis.

Item v daler xij ß fick Doct. Albret tiill Hans Krampe for noghre bøger, handt bandt tiill Vninersitetet.

Item jc mc. skenckte Vniuersitas Mester Lauris bøsestøber tiill vor frue kirckis bygning aff the hundrede oc xxx daler, som hannom lontis ab Vniuersitate tiill samme bygning, oc xxiij daler betallet handt questori.

Item Lxxiiij daler viij ß. restant, som Mester Lauris skyldig er.

Item x daler fick Mester Tygge tiill at berede pedagogium effter Rectoris befalling. (En Del andre Bygningsudgifter til Pædagogium eller Pædagogii Gaard anføres).

Item pendc som Vniuersitas skenckte thesse effterscreffne personer:

Først Magistro Joannj Bochelio, qui legebat in Mathematicis . xv daler.

Item

Item Magistro Hermanno Stricker . . . . v daler.
Item Erasmo Katholm studioso . . . . v daler.
Petro Grensoldio . . . . iij daler.
Vlrico Embensi . . . . iij daler.
Summarum paa all for^{ne} wdgifft cum restantiis, iij^{m}xcd dlr. i ß. i alb.
Saa beløber indtegten offuer wdgifften vj^{c}xliiij daler xj ß., som questor skall anamme oc fremdeles giøre regenskab fore Anno etc. Mdlix.

Hæ rationes sunt auditæ et comprobatæ in præsentia Rectoris et professorum, xxi Decembris Anno Domini MDLX. Jd quod ego Paulus Matthiae huius anni Rector manu mea protestor.

7.

Vniuersitetenns Reggennskaff vdtj Kiøebnnehaffnn fraa Philippi et Jacobi Apostolorum dagh Aar mdlix° Oc thill samme neste effthercomminde Aars dag igienn mdlx.

(Indtægt).

(Jordebogsindtægter og Tiendekorn opføres med selvsamme Beløb som i det foregaaende Aars Regnskab).

Jordtskyldt y Kiøebnnehaffnn . . . iij^{c}xl daller j orth.

Jnndtegtt Daller oc Penndinnge Adtskillige.

Annammidt thill Beholdinng aff neste forganngenne Aars Reggennskaff, ßom Dominus Doctor Albertus Knopperus oc Her Hans Poffuelsen fra thenum Anndtwordidde . . . . vj^{c}xliij daller xiij ß. j albus.

Annammidt aff Claus Vrnne thill Beltebierrigh Studij penndinge aff Schonne stiigtt. . . . . iij^{c} daller.

Aff Siellanndtz stiigtt . . . . iij^{c} daller.

Aff Lollanndt oc Falster . . . . lxxx daller.

Annammidt aff Claws Rosenngaaerdt Aarliig Pens aff stj Sigfridij Cappel y Roskilde . . . . xl daller.

Aff Andrea Barby aff stj Laurentij Cappel ibid . . . . . xxx daller.

Annammidt aff Toldenn vdtj Helsingør, ßom Kon: Ma^{tt}. haffuer aarligenn Bewilligidt Vniuersitetidt. . . . . ij^{c} daller.

Annammidt

Annammidt aff Thommes Wacktschriiffwer paa Borgemesters oc Raaedtz weignne, vdtaff the penndinnge Canndtzlerenn Her Johann Friis haffwer giffwidt thil fattige Studenter . . . . jc daller.

Inndtægtt ex Annis Gratie et Legatis.

Annammidt aff Mester Olwff Offeßønn Cantor vdtj Roskilde oc aff Her Jenns Nielßønn, Cannick ibid., Szom waar Annus Gratie Epther Salige Her Jenns Jørgennßønn Cannick ibid. . . . . jc daller j m℔ iij ß.

Annammidt aff Peder Drinngelbierig, Mester Joenn Twrßønn oc aff Hanns Schriffwer Canniicker vdtj Lwnndt, ßom vaare Annus Gratie epther Salig mester Peder Hannßøn Cantor ibid., bode aff hanns Cantorij, Vicarij, Cannickedom oc mensalia . . . . lxxv daller xiiij ß.

Annammidt aff Her Raßmus Jennßønn Vicarius y Roskilde, ßom waar Legat epther Her Peder Mogennßønn ibid. . . . . j daller.

Annammidt aff Mester Lavrits Olderup Procurator Vniuersitatis y Aarhws stiigtt, ßom vaar legata epther iiij Prester y thette aar . . . . iiij daller.

Inndtegtt Penndinge for koernn aff Jordebogenn och Tiende.

(Rugen solgtes for syv Mark Pundet, otte og tyve Daler Læsten. Bygget solgtes for otte Mark Pundet, to og tredive Daler Læsten. Havren solgtes for otte Mark Pundet, Smørret for to Daler Fjerdingen. I det hele solgtes der for **1063** Dlr. 4 ß).

j lest iij pundt (Rug og ligesaameget Byg) finge Professores Magistri thil theris stipendij Forbedringh.

Dominus Gregorius (i Ganløse) oc Dominus Helias (i Ledøje) restant iij pundt rowgh. Dn. Gregorius rester, ßom hannum er tilgiiffwiidt j pundt Bygh.

Summarum paa forscreffne Inndtegtt Daller och Penndinge, Beløbber aff Joerdtskyldt, Beholding aff forgangenne Aar, Aff the Kircker vdtj Siœllandt, Schonne, Lollannd, Falster oc Møenn, Aff Tollen vdtj Helsingøer, Aff st Sigfridij oc Laurentij Cappel vdtj Roskilde, Aff Borgemester oc Raaed her vdtj Byenn, Ex Anno Gratie et legatis, oc for Koern, Smør ꝛc.
iij^{m}ij^{c}xxvij daller j orth ij ß. j albus.

Noch aff Jordbogen vpboret . . . . xviij daler ix ß.

Vdtgifftt aff forscreffne Indtegtt, Daller och Penndinnge.

Fyrst thill Stipendia Professorum.

Doctor Petrus Palladius mett ßiinn efthierlewerske . . . . ij^{c} daller.
Rector D. Doctor Jacobus Bordingk . . . . ij^{c} daller.
Doctor Niels Hemmingßønn . . . . ij^{c} daller.
Doctor Christiernn Morsing . . . . ij^{c} daller.

Doctor

Doctor Alberth Knopperth. . . . . ijc daller.
M. Hans Albertßønn . . . . ijc daller.
M. Hanns Mønster . . . . jc daller.
M. Powell Matßønn. . . . . jc daller.
M. Claws Lawritßønn . . . . jc daller.
M. Hanns Sacerides. . . . . jc daller.
M. Hanns Mogennßønn . . . . jc daller.
Idem pro Notariatu . . . . xiiij daller.
M. Jwer Berthelßønn. . . . . jc daller.
M. Tygi Asmundtßønn . . . . jc daller.
M. Hanns Gwldtsmidtt . . . . jc daller.
M. Annders scholemester . . . . xx daller.
Questor . . . . xx daller.
Custos Bibliothecæ . . . . x daller.
Famulus Communis . . . . x daller.
Vidua M. Petri Parui . . . . lxxv daller.
Pedellj. . . . . xx daller.

Summa . . . ijmlxix daller.

Giiffwiidt xl fattiige Studenter fraa Mandagenn epther sti Johannis Baptiste oc thill thennd Manndag nest epther Dionysii, Szom er xvj vgger, hwer vgge x mc., beløbber. . . . . jciij daller i m$\$$.

Ennd Giiffwiidt thennum fraa tißdagenn nest epther Galli dag, ßom er thend xvij Octob., och thill Mandagenn nest for Natalis dominj: ix vgger hwer vge x m$\$$. xxx daller.

End fraa Mandagenn nest for Natalis Dnj, ßom er thennd xvij Decem., Oc thill sanctorum Phillippi et Jacobj Apostolorum thend j Maij: xx vger, hwer Vge: xv m$\$$, er . . . . jc daller.

Giiffwiidtt Christoffer Barth for themata effther D. Rectoris Bordingi beffalling . . . . vij daller.

Giiffwiidt Claws Glarmesther epther Rectoris beffalling for hwilckidtt hand arbeditt, ßom M. Tygi paa Vniuersitetenns Veignne loed giørre vdtj pedagogij lectorium xxvj nøy Vinduer, Bwer, ßom och andenn Behørring ix daller ij m$\$$ j ß. i alb.

Anndtwordit Doctor Niels Hemmingßønn, Doctor Christiernn och Mester Hanns Albridtßønn thil att indlegge vdtj Vniuersitetens kiiste . . ijc daller.

Giiffwiidt Mester Niels Jesspersønn for thennd Bekostningh, hannd loedtt giørre y thett Hws paa Collegij gaardenn . . . . vij daller vj ß.

Anndtwordit Byrgitte vdtj Collegij gaardenn thil en Snedicker epther Doctor Nielßis beffalling . . . . j m$\$$.

Ennd

Ennd att kiøebbe vid for thil Her Peder Philosophus[1]) . . ij m℔.

Giiffwiidt tho Bogenmenndt, Szom aage Rector oc Mester Hanns Albridtßøn thil Roskilde, Att hanndle mett Barbys arffwinnge om the effthersttaainndis penndinge, Barby skyllig waar thil Vniuersitetidt, Oc for the aage thennum hiem igienn. vj m℔ vj ß.

Giiffwiidt for itt tinngswidtnne, Jeg annammidde thil Sockelwndtz Herritzting liwdendis att Dannemend vitterligt er, Att Bagswerr haffwer leigidt thil Glad(sa)xe oc ther ydt theris Preste oc Diegne Ridtzeler . . . viij ß.

Giiffwiidt for itt Riis papier kiøefft aff Baldtser Bogførrer. ij daller.

Giiffwiidt for the Thiinkander, Rector loedt giørre aff xxiij pundt xiij marck Enngelst thinn, Oc Swennenne thil Drickepenndinge . . . . xvj m℔ vij ß.

Giiffwiidt for Vniuersitetens thett lille Sølffstob att giørre, oc for iij quintiin sølff, Gwldsmidenn tilloedt aff sitt eigidt . . . . iiij m℔ vij ß.

Anndtwordit Rectori ßom hannd wdtlawgde thill Boggennleie fraa Odtennße oc thill Hesselagger, Thend tiid hand talid mett her Johan Friis Canndtzelerenn paa Vniuersitetenns Weignne . . . . iiij m℔ vij ß.

Anndtwordit Mester Hanns Mogennßøn for thwinnde Bøger, hannd loedt giørre thil Vniuersitetenns decret oc Statuter . . . . xxvj ß.

Andtwordit Dno Doctori Nicolao Hemmingio for thend Rector kost, hannd gioerde Epther ßiinn Rectorat. . . . . viij daller.

Anndtwordit hanum paa Doctoris Corneli veigne thil hwssleige xv daller.

(M. Hans Guldsmed, M. Hans Mogensen, M. Iver Bertelsen, Christoffer Barth og Kvæstoren fik hver sex Daler i Huslejehjælp).

Giiffwiidt Baldtzer Bogførrer paa Regenskaff epther Beffallingh xl daller.

Anndtwordit Her Hanns Hennrickßøn wdtj Roskilde thil Hwssleige aff thennd Gaardt wdtj Studij strædit Saliige Doctoris Petri Palladii eptherlewerske wdtj boer . . . . x daller.

Wdtgiiffwiidt epther Her Hanns Powelßøns[2]) Register.

Giiffwiidt Raßmus Katholm[3]) thil hielp att kiøebe Sko og Klædder for j dlr.

Giiffwiidt enn Studenter wid naffnn Johannes Nicolai pro quo intercessit Magr. Johannes Albertj . . . . j m℔.

Michael

[1]) J det knardrupske Regnskab for samme Aar anføres blandt Udgiften paa Oldensvin, at Hr. Peder Philosophus efter Befaling fik et Svin.

[2]) Af det knardrupske Regnskab 1559—60 ser man, at denne et Aarstid havde været Univ.s Kvæstor, (han har forfattet det S. 264—72 meddelte Regnskab for 1558—59); der forekommer nemlig følgende Udgiftspost: Giffwidtt thill Dnj Doctoris Albertj oc min Fortærinng vdtj Slangerup oc Knardrup ther wij loed sammen kalle Uniuersitetens thiennere Att forhøre, hwem the haffde ydett Landgilde wdtj thett aar Her Hans Powelsønn waar Questor .... ij daller j m℔ vj ß.

[3]) Senere Professor ved Universitetet, døde som Præst ved Vor Frue Kirke 1582.

Michael Michaelis giiffwidt j m℔. Erasmus Laurentij giiffwidt j m℔.

Andtwordit Christopher Barth pro thematibus dnj Rectoris ad terminum Johannis . . . . ij m℔.

Anndtwordet Magrj Petri Parui høstrw thil hanns Jordeferdtt x m℔.

Thill thennd Nørre Gauffwel paa Collegij Gaardenn Giiffwiidt for enn tølft Raffter xv ß. (Flere andre Udgifter til Reparationer paa samme Gavl anføres).

Anndtwordit Dno Doct. Alberto, ßom hannd gaff Baldtzer Bogførrer for Bøger . . . . xx daller.

Ennd Anndtwordet hannum thill enn Sølffkannde, ßom Professores ffiennckte Magistro Luce in Nuptiis . . . . xxviij dlr.

Giiffwiidt for themmer och Raffther thill thennd Staaldt vdtj Collegij gaardenn, Och thimmermendt oc leerklicker thill arbedtzlønn, Oc for theris Kost thill Mad oc øll . . . . iiij dall. ix ß.

(En Del lidet mærkelige Udgiftsposter ere forbigaaede her og i det foregaaende).

Summarum paa Vdtgifftenn Beløbber iij^{m}iij^{c}xljx daller iij ß. ij albus.

Findis vdtj Beholding, ßom skal indførris thil neste eptherkomminde Aars Reggennskaff, Anno Mdlx, iiij^{c}xxviij daller x ß. ij albus. (Med en anden Haand er tilføjet:) Noch aff Jordbogen xviij daler ix ß.

Hæc ratio in præsentia dominorum professorum audita et approbata est 11 Junij Anno etc. 1561. Quod ego Paulus Matthiæ, Rector Vniuersitatis propria manu testor.

Danske Magazin,

Tredie Række.

Sjette Binds fjerde Hefte.

IX.

Tegnelser over alle Lande fra 1539.

(Fortsat.)

91 Theße epther[ne] breffue fick her Hans Skoffgordt i Enggelholm søndagen epther Bertolomej.

Skattebreff tiill bynder och menige almoe paa Baarringholm, ehuo som helst the tienne eller tiilhørrer, sambtt kiøpstadmendt ther samesthet, att huer skall giffue en rins g. i guldt eller j jochim dall eller ij lodt stemplett sølff.

Ett tyst breff tiill Bernt Knoff eller huo befalling haffuer i hans frauerelße, att hand er her Hans Skoffgordt behielppeliigen, att motte redeligen wdfaa same skatt.

Ett breff tiill Lunde capitell, att the skj hannom en godt scriffuer, som skall følle hannom att scriffue same skatt paa Boringholm, som oc kand staa faare regenskaffett mett her Hans Skoffgordt.

Ett breff tiill Lunde capitell, att the wnde her Hans Skoffgordt thet gods i Nørre Warm sogn, som liggher hoff hans gordt Gundestorp oc beløffuer seg sex gorde, faare fylliste oc fuld uertt, saa capitell skee skell.

Ett breff tiill borgmesther oc raadmend wdj Ystedt, att the skicke her Hans wnderholling oc en skude offuer tiill Borringholm, ot skall her Holgher skicke theße breffue tiill her Hans Skongordt.

92 Theßße epther[ne] mend, ßom haffue werit borgere i Wordbierg, ßom er Anders i Toppered, Swend Anbiørnsen, Peder Jonsen, Anbiørn Swendsen, Bent Bentsen finge breff som her epther fylger.

Wij Christian etc. Giøre alle witterligtt, att eptherthij thenne breffuißer N, som haffuer werit borger vdj wor kiøpsted Wordbierg, for nogen sag skyld, saa och

och epther borgemester, raadtmends och menige borgers begere thersamestedts, nu tiill paaske førstkomendes schall mett hustrue och børn rømme och flytte aff for[ne] Wordbierg och icke bliffuer ther lenger boenndes, thaa haffue vij aff vor sønnerlige gunst och naade vndt och tiilladit och nu mett thette vort opne breff vnde och tiillade, att for[ne] N mett hustrue och børn maa egen flytte ind vdj huilcken kiøpsted her vdj Danmarck huor hand seg best nere och bierre kand, och ther egen bygge och boe och skatte och skylde lige wed andre borgere, vndertagen vdj thesse epther[ne] wore steder Kiøpnehaffn, Malmøø, Landskrone, Stege, Nagskow, Halmsted, och Engelholm, och nyde samme vor frid och beskermelse, som andre vore vndersote her vdj riiget och ey offuerfalles eller vforrettes enthen met ord eller gerning, for hues som hand seg emod off och riget vdj neste forleden feigde forseet haffuer emod then benading, som vij hannom lige vedt andre vore vndersote her vdj riget forsegelt och giffuit haffue. Thij forbiude vij alle vore fogeder, embitzmend och besønnerligen borgemestere, raadmend, byfogeder och alle andre, som for[ne] N mett thette vort opne breff besøgendes worder och hender fore att komme, hannom her emod paa person, hustrue, børn, gots, rørendes och vrørendes, jngthet vndertaget, att hindre, hindre lade, møye, platze, feigde och icke heller tiilstede hannom her emod att offuerfalles eller forvrettes enthen mett ord eller gierning vdj nogre maade, epther som forsc[t] staar. Vnder vort hylst och naade. Giffuit.

Schall forschriffues tiill Per Hanßen, att hand lader ko. mt. giøre iiij[m] landsknegkte speeff och j[m] ryther spetzs och forskicker till Kiøpnehaffn slott.

Natleger fran Wordbierg och tiilbage egen och ind vdj Skaane. Then 93
søndag post Egidij fran Wordbierg tiill Falckenbiergh. Mandagen, som er vor frue dag natiuitatis, fran Falckenbierg och tiill Halmstedt och ther fortøffue paa tiisdagen offuer. Paa onsdagen post natiuitatis Marie fran Halmsted och tiill Laugholm. Paa torsdagen ther nest epther ther fran och tiill Øtzoo. Om fredagen ther epther och tiill Herritzuadh och ther fortøffue then løffuerdag offuer. Then søndag post natiuitatis Marie ther fran och tiill Melckelangh. Then mandag nest ther epther ther fran och tiill Wardbierg. Sancti Lambertj dag ther fran och tiill Wee och ther lige onsdagen offuer, ther holder byen j nat och her Jacop Trolle then anden nat met gengerdt. Paa torsdagen post Lambertj fran Wee och tiill Beckeskoff. Paa fredagen post Lambertj ther fran och tiill Siølffsborg och ther fortøffue løffuerdagen och søndagen offuer, och ther schall her Axell Vgerup holle. Om mandagen post Lambertj ther fran och tiill Aauß, ther holder byen. Om tiisdagen ther epther fran Aauff och tiill Roglundh j nat, ther holder Knudt Biilde. Then onsdag post Mouritij ther fran och tiill Øtzcloster j natt, ther

ther holder Jep Tordsen første moltid och Jacop Sparre andit moltid och samptligen heste foder.

94 Joen Andersen borgemester en schriffuelße tiill her Trude, att hand er begerendes ij gorde, en (i) Teyninge, som vnge Lauris iboer, och then anden som er Offuer Quern gordt, och skylder huer iiij pd. smør, huilcke gorde ko. mt. will vnde hannom, thersom her Trude will thet sambtycke. Joen Andersen och hans søn vdj begges theres liffs tidt.

Jyrgen Joensen breff for troskaff, som hans fader Joen Andersen haffuer beuist riget, paa en gord i Teyning, som kallis Pylegord, som Lawle iboe, frj och quit vden affgifft.

Item breff till prester, bynder och almoe vdj alt Nørhallandh, att fore then store armod, som ko. mt. finder hoss Worbierg by och thes jndbyggere, tha haffuer ko. mt. thet saa beuilget, att the aff Gaßekyll och Kongsback schulle nu ødelegges och indflytte i Wordbierg och ther bygge och boe, thij beder ko. mt. thennom alle och huer ßerdeles strengeligen biuder, att hues ware eller gots, were seg edende ware, korn, huder, skynd eller anden dell, som the ville sielge och affhende, thet schulle the her epther indføre i Vordbierg och ther sielge thet borgerne fore pendinge och ingen andensteds. Ther schulle borgerne egen holle klede, humble, stael, salt och anden kiøbmands ware, som bynderen egen behoff haffue. Dog ther som the bynder, som ere omkring Falckenbierg boendes, wille noget indføre i Falckenbierg och thet ther sielge borgerne ther sammesteds, thet schall were thennom vforbudit, dog jcke ther att sielge thet andre end borgerne. Tesligte schall ingen bynder mwe segle met nogen ware vden met stock och steen, och ingen ware føre hiem egen, vden hues huer behoffuer tiill sit egit hußes vpholdelße. Findes och nogen ther emod att giøre, tha schulle the haffue forbrot hues the haffue met att fare och siden ther ock met straffes ther fore, som bør att straffes offuer thennom, vor breffue och bud jcke agte eller holle ville. Bedendes och biudendes ther met alle vore fogeder och embitzmendt, the som nu ere eller her epther paa vort slot Wordbierg kommendes worder och alle andre, forne vore borgere och vnderßote i vor kiøpstedt Wordbierg her hoss att haue och ey tilstedendes thennom her emod att ske nogen hinder eller forfang, vnder vort hylst och naade.

Grandskendes breff tiill her Holgerdt Vlffstandt, Claues Clausen, Josep Falster, Oluff Jensen i Dymmelstorp, Knudt Knop, Jøren Swenske landsdommere i Nørre Hallandt, Joen Gøstorp, Jens Knudßen i Nelslø, Erlland i Onßiø, Jøren Swensen i Leckinde, Biørn Løg, om trette emellom Nandrup och Kønnalt och emellom Styre stad och Biscop stad om et marckeskeell emellom Syringe skoff och

och Randrop skoff och Konnalt skoff, tesligte emellom Ryggedall och Tyrepe om marckeskell emellom samme begge byer.

Mouritz Byseskytte tiiltalde borg. oc r. i Halmstet, berette att Mads Domerødt nogen tiidt siden gaff en gordt tiill scte. Giertrudt alther i Halmsthet wden hans hustrves raad oc sambtycke, som hørde hannom oc hans hustrue til, liggendes i Halmsthet paa mellom gaden nest norden op tiill Michell Skatte oc icke sKøt then hen met breff oc segell, ther tiil suoret forne borg. oc raadt oc tiilstode, att ther icke findes andre breff therpaa en thet wor jndscreffuit i bysens bog, oc dog tilstodt, att samme gordt hadde hørt forne Mouritz Byßeskytte oc hans hustrue Kirstine Mattis tiill, mett flere ord oc talle, thennom paa begge 95
sider emellom løbb. Tha epther tiiltal etc., att epther thij forne Mads Byßeskytte hagde giffuet baade syn oc hands hustrues dell hen i forne gordt oc ey hand hagde ther magtt tiill mere en tiill hands egen partt, bør jngen magtt att haffue oc forne Kirstine Mattis arffuinge bør egen att haffue hindes dell, som er halffdelen i samme gordt, egen, att then haffue, nyde, brughe oc beholle tiill thennom oc teriis arffuinge.

Thette erre the herrett, som liigge tiill Nesbyholm, som erre Wemmenhøøs-, Lynnes-, Harrestet herrett.

Tiill Fliginde, att hand holler ko. mt. en natt om fiorthen dage modt. Tiill abbeden aff Helne kircke, att hand mett borgherne ther i byen holler ko. mt. en natt, then dag epther s. Michels dag.

Mesther Hans paa jernhyttenn i Skonne, att ko. mt. haffue wnt hannom jernhytten mett all syn tilliggelße oc the gorde Wgleruppe, jndtiill ko. mt. ther anderledes om tilsigendes worder, dog mett saa skell, att [han] icke skall hugge eg, bøg eller anden skoff wden ell, byrch oc felder tiill behoff att wpholle hytten mett i Nørre Asboherret.

Ett obett breff tiill menige almoe paa Gotlant, att ko. mt. haffuer befallett 96
Woislaff Wobitzser att bygge oc forbedre Wisborg, att handt seg ther wdinnen beclagher, att hand icke haffuer pendinge tiil same bygning, thij beder ko. mt. thennom, att the komme hannom tiill hielp mett en søghe skatt, epther som hand thennom paa ko. mts. wegne wnderuisendes worder, ko. mt. wiill egen rame theriis gaffn, beste oc bestandt etc.

En missiue tiill borgmester, raadmendt oc byfoghet i Wisby, att ko. mt. forfar, huarledes etc. att the wdføre smør, kiødt, øxen oc andet.

Att

Att bynderne giøre tiilføring faare pendinge tiill Wisby.

Mads Burensindt ett breff hans liffstiidt paa ett stycke jordt, som laa tiill Klare wden faare then østherportt i Wisby, then Per Jude oc Anders Skotte, borgere ther sammesteds, tiilforn i forlenning hagde, quit oc frij. v ſke kornn.

Tiill tolleren aff Trelleborg, att hand antuorder hannom iiij ter sildt, ij tiill sit eghet behoff oc ij tiill skiffs behoff.

Ett breff tiill Per Godske, att nar the øxen oc kør komme fran Gullandtt, att han thennom well lader foruare oc skaffer thennom noch oc bequemmelig wnderholing.

Truels Michelsen citat borgmester oc raadt i Wæ for en gordt oc jor, the holle hannom faare, att møde i Lundt scte. Michels dag.

Las Nielsen i Jndsøø ett protectorium in communj forma.

Tiill her Hans Skoffgordt. Suen Skonning paa Boringholm, Las Andersen.

Ett breff tiill abbeden aff Beckeskoff, att hand tagher closters jndsegle oc lader thet besegle mett Jens Brades oc andre godemends jndsegler oc sambt the andre closters breffue oc leggher thennom hen att foruare. Jtem att hand anduorder Jens Brade gienbreff oc panttebreff oc wederbreff paa hues panttegods handt haffuer closther tiill kommer.

Jens Brade ett breff, att ko. mt. haffuer wnt oc tillat, att hand maa egen løße alt thet gods, closter haffuer wdsatt oc thet bruge oc beholde for et frit brugeliigt pant jnd tiill thet bliffuer hannom oc hans arffuinge affløst aff ko. mt., hans naades arffuinge oc eptherkommere, konningher i Danmarck.

Las Horn i Balleskoff paa hans moders Johanne Niels Lauerßens (vegne) citat Poffuell Persen i Wæ faare en gordt i Malmøø, hand holler hinde faare mett wrette, att møde i Lundt scte. Michels affthen.

97 [Her Eske Bilde en beffalling tiill Jyrgen Quitzow, Erick Krumedige, Michell Brochenhuff, Hanns Johannßen, Claues Daa oc Jesper Daa, huorledes att ther er trette emellom her Jacob Lycke oc Gabrell Gyldenstierne for en gaard liggenndes wdj Wolstrup oc en iord, som heder Myllerup marck, som her Jacob Lycke fick aff her Eske Bilde tiill wederlaff for synn anpart wdij Suonholm.

Jdem

Idem enn anden beffalling tiill Mogens Munck, Eriick Banner, Erick Skram, Hans Stygge, Axell Juell, Keyll Krabbe, att ther er trette emellom her Jacob Lycke oc Gabrel Gyldennstierne om en iord, som kallis Myllerup iord oc aff arildzs tiidt haffuer ligget till then gaard i Walffstrup, som her Jacob Lycke fiick aff her Eske Bilde tiill wederlaff for syn anpart vdj Suonholm.][1])

En steffning offuer her Jacop Lycke, att schulle mødhe wdj Odense wdj Fyn fore riigens kantzeler och nogle aff ko. matt. raadt, och skall thage mett seg hues skiifftbreff och maglauffs breffue som er gaaen emellom thennom paa Suanholm och Volstrup.

Mads Stensen giøre ett magtheskiffte mett ko. mt. wdj saa maade, att hand fich aff ko. mt. theße epther^{ne} gorde oc gods.

Om weed tiill Malmøe slot. Her Trudt. Her Holgerdt. Her Peder Skram. Her Knudt Bilde. Huer thu ladt wedt tiill Stranden.

Pendinges breffue. Wij Christian etc. Giøre alle wittherligt och kendes 98
met (thette) vortt opne breff fore oss och vore arffuinge, eptherkommere, koninger vdj Danmarck, oss aff rett vittherlig gield skyldig at were oss elsk^{e} her Priitbiørn Podebusk tiill Wosborg, ridder, wor mand, raad och embitzmand paa vortt slott Tranneker och hans arffuinge twotußinde jochimsdoler hoffuitstolen och et hundrit jochimsdoler aarlige rentte, ßom ere gode aff korn och slaff och en god mand kand en anden her vdj vort rige Danmarck tiill tacke mett betalle och fuldtgiøre, huilcke for^{ne} ij^{m} jochimsdoler hoffuetstoell mett thet hundret jochimsdoler rentte penninge wij beplygte oss och vore arffuinge, eptherkomere, koninger i Danmarck, att betalle och tiill gode rede fornøge for^{ne} her Pritbiørn Podebusk och hans arffuinge, heller huem som haffuer thette breff mett hans heller mett hans arffuinges willie och sambtycke, her vdj vor stadt Kiøpnehaffn, heller paa et andit stedt her vdj vort rige Danmark, huor thet for^{ne} her Pritbiørn Podebusk och hans arffuinge beleigligt er, nu paa midfaste søndag offuer ett aar førstkommendes, nar scriffues aar epther guds byrdt mdxlij^{0}, och ville och schulle vij och vore arffuinge, (epther)kommere, koninger vdj Danmark, huert aar paa ..... søndag, saa lenge for^{ne} her Pritbiørn och (hans) arffuinge ville lade samme two tußinde jochimsdoler staa hoss oss, tiill gode rede betalle och fornøge hannom och hans arffuinge et hundrit jochimsdoler aarlig rentte, som forscreffuit staar. Och nar for^{ne} Pritbiørn Podebusk och hans arffuinge icke lenger ville lade samme two thußinde jochimsdoler staa hoss oss, tha ville och skulle vij och vore arffuinge, eptherkommere, koninger vdj Danmark were plygtig till att betalle och fornøge hannom

[1]) Det Indklamrede er overstreget.

hannom och hans arffuinge forne hoffuetstoll och rentte paa medfaste søndag och
holle hannom och hans arffuinge thet oden skade, kost och teringe i alle maade.
Alle thesße forne pungter och articler samptlige och huer besynnerlige loffue vij
Christian koning tiill Danmark etc. fore oss och vore arffuinge, eptherkommere,
koninger vdj Danmark, mett thesße epthernе wore forloffuere, ßom ere oss elske
Marquardt Tymandh tiill Hellerup, Claues Daa tiill Raffnsstrup, vore mend
och tienere, Eschild Gøye tiill Gressed och Jvrgen Rudt, vore hoffzinder, vden alt
hinder och behielpinge, som oss och vore arffuinge, eptherkommere vdj Danmark,
kunde komme till bade heller fromme, och forne her Pritbiørn Podebusk och hans
arffuinge tiill hinder eller skade, fast och vbrødeligen vedt magt att holde, och vij
forne a b c d alle loffue och tilsige for oss och vore arffuinge mett en sametlig
hand och en for oss alle, forne her Pritbiørn Podebusk och hans arffuinge och alle
thennom, som mett hans heller mett hans arffuinges villge och sambtygke haffue
99 thette breff, alle forne pungter och artikler wedt vore gode tro och loffue stede,
fast och vbrødeligen att holde, och ville heller skulle vij heller vore arffuinge heller
nogen paa vor vegne jngen magt haffue, oss fran thette løffte mett huer syn
anpart i forne sum att betalle att vndtskylde heller vndtredde, meden ther som saa
skede, att ther noger forßømelße vdj komer, saa forne her Pritbiørn Podebusk och
hans arffuinge icke finge theres betalling, hoffuetstoll och rentte, som forscnit
star, och ther vdtaff vdj nogen beuislig skade, kost och theringe kommendes vorder,
thaa ville och schulle vj och vore arffuinge forplygthet were, att indride vdj et erligt
herberg her vdj Kiøpnehaffn heller paa et andit stedt her vdj Danmarck, huor
thet forne her Pritbiørn Podebusk och hans arffuinge beleigligt er, och holde ther
et erlig och ridderlig jnbleger, nar och huor forne her Pritbiørn Podebusk och
hans arffuinge heller huem som mett hans eller met hans arffuinges vilge och
sambtygke haffuer thette breff, enthen scrifftligen heller mwntligen, formiddelst
thennom sielff heller theres visse bud oss heller vore arffuinge eskendes och
jndmanendes worder, och ey nogen aff oss heller aff vore arffuinge ther vdt igien
før end forne her Pritbiørn Podebusk och hans arffuinge fore then gandske swm,
hoffuitstolen mett renten, thend første pendinge mett then siste, och then siste mett
then første, mett all anden beuislig ledene skade, kost och theringe, som ther paa
kand regnes mett rette, gandske och allt betallet och tillfridsstillet er. Tiill
ydermere vindisbyrdt och bedre forworing, att alle forne pungter och articler skulle
fast och vbrødeligen wedt magt holdes, haffue vij Christian konning till Danmark
etc. for oss och vore arffuinge, eptherkommere, koninger vdj Danmark, och vij
a b c d till N och N for oss och vore arffuinge ladit henge vore jndsegler och figneter
neden fore thette vort opne breff. Giffuet paa vort slot Kiøpnehaffn then løff-
uerdagen nest epther søndagen oculj aar etc. mdxljo.

Vdj

Vdj lige maade her Mogens Gyldenstern paa viij^c rinske g. och iij^c jochimsdoler och xxxv rinske g. och xv jochimsdoler arlig rentte att betalle till fastelagen huert aar. Forloffer Lauge Bragde och Jyrgen Bragde.

Thet forworings breff, som for^ne godemend finge. Vij Christian giøre alle vittherligt, att eptherthj oss elsk^e Marquardt Tymand till Hillerup, Claues Daa tiill Raffnsstrup, vore mend och tienere, Eschild Gøye till Gresfed och Jyrgen Rudt, vore hoffzinder, haffue nu loffuit och beseglet for oss till oss elsk^e her Pritbiørn Podebusk ridder, vor man, raad och embitzman paa vort slot Traneker, fore thwo tusinde Jochimsdoler hoffuitstol och et hundret jochimsdoler aarlige rentte, som vij hannom och hans arffuinge plygtige ere och hand oss nu till vort rigens behoff lont haffuer. Tha beplygte vij oss och vore arffuinge, eptherkomere, konninger vdj Danmark, att ther som saa skede, att for^ne Marquard Tyman, Claues Daa, Eschild Gøye och Jyrgen Rudt eller theres arffuinge for samme løffte vdj noger beuislig skade for vor forsømelse skyld komendes vorder, tha schulle vij och vore arffuinge, eptherkomere, koninger vdj Danmark, vere plygtig tiill, att holle thet thennom och theres arffuinge vden alt skade, kost och theringe i alle maade. Till ydermere vindisbyrd och bedre foruoring haffue vij ladit henge vort secret neden fore thette vort opne breff. Giffuit paa vort slot Kiøpnehaffn løffuerdagen nest epther søndagen oculj aar etc. mdxlj. 100

Henrick Rantzow fick tesse epther^ne breffue. Først et breff tiill capittell i Riipe, att ko. mt. vill, att then prebende, som er lagdt till skolemesteres vnderholding, schall alle tid bliffue hoss skolen och thiill skolemesterens vnderholling. 101

Tiill Per Ebbesen, att hand schall haffue the prester vdj hans leen Lundenes vdj forsuar. Vdj lige made tiill Jahan Brochenhuss. Till Lundenes leen. Riiper leen. Kolding leen. Vesterherret. Nørwongsherret. Bøfflinge leen.

Leding, lanndzsskyldt oc saggerøer, toldtt oc all anden deell, hues i oss oc Norges krone pligtug ere.

Her Axell Bradhe, her Holgertt Wlffstandth, her Truedth Wlffstandth, her Claus Bilde, her Eske Bille, her Peder Skaram finge breff atth skulle komme tiill ko. mtt. vdj Lundth. Datum Malmøø stj. Jyrgens afften etc. Relator Jochim Beck rentemester.

Frue Annæ, her Claues Podebuskes riidders eptherleffuerske, et protectorium. Relator Jachim Beck.

Frue Anne Niels Bragdes en steffning.

En bannde vtj Jutlanndt en forscrifft oc et protectorium. Relator Knudt Gyldenstiern.

Matzs

Matzs Jenßen en steffning.

Boel Peders en forscrifft tiill Peder Slim.

Mogens Ipßen en forscrifft att byefagedén i Stubbekiøping, att hand lader hannom følge hans broders gotzs, som bleff drucknit ther for byen. Relator Jyrgen Vrne.

Suend Nielßenn i Ystedt en forscrifft tiill borgemestere, raadtmendtt oc byefogedt i Trelleborg, att thee lade hannom følge hues gotzs som hans høstrues broder tiilhørr, som døde i Sueriige, ther som att ther ingenn haffuer andett i att ßige. Relator Knud Gyldenstiernn.

102 Peder Nielßenn et protectorium. Relator dominus rex per se.

Kirckewerger tiill Wedløff kircke en steffning offuer femthen mend, for thee haffue forit en skuoffsdeell frann for^ne^ kircke.

Mester Holgert Skaller enn beffalling tiill thesse gode mendtt: her Axell Bragde, her Holgert Wulffstandt, Jyrgen Vrne oc Stye Porss, Tagge Otzenn, att ther er trette emellom Fuldtoffte oc Woßbye om fiiskerij, feegang oc rett marckeskiell.

Her Esky Bille, her Holgerdt Vlstandt, Jøren Vrne, Stie Pors, at skulle vdt redhe marckeskel i mellum Jøstedt oc Folckers dorp oc Hedeskoff oc Jøe.

Her Mogens haffuer berett. Ett befallings breff tiill Jens Bradhe. Werner Pasberg, Matts Torbensen, Biørnn Stensen, Greers Wiffstandth och Mogens W, att the schulle granske och forfare, om ther ær rett marckeskiell emellem Nybølle och Briødt, och ther som icke ær rett marckeskiell, atth thij thaa giør ther etc.

Ett andett befalling breff tiill Claws Wrne och Tage Ottßen, Axell Anderßen, att ther ær thre bønder wdj Huerrelle, ßom haffue trette om en moße, atth the schulle tage sex gamble ollinge tiill thennom och vißе huer sinn bell, ßom thennom bør att haffue mett rette etc. Her Mogens Gyllenstiern och her Peder Skram.

Peder Kalff eenn forscrifft tiill borgemester oc raadtt wdij Wee, att hannd haffuer werrit her i rette om enn gaardt ther wdij etthers bye, att thee steffnne samme sag i rette fore thennom oc endeligen skiellie thennom att met rette oc giiffue bescreffuit frann thennom.

Claues Kellenhuffen forscrifft till Ribe, Worde, Holstebro, tiill borgemester oc

oc raadtt, att hannd haffuer berett, att hannom staer nogen gield ther till oc thee giøre hannom hinder ther paa, oc er begerenndes for samme gield fiist egenn, att ther for ingen hinder giøre hannom ther paa, lade hannom følge samme gieldtt.

Lauritzs Lauritzenn oc Matzs Smedtt theres fuldmegtuge aff Hals fiskeleye 103
en forscrifft till Olborg tiill borgemester oc raadttmend, att thee haffue berett for ko. matt., att thee haffue tagit theres bundtgarnn frann thennom, at thee ther fore rette thennom effther, att giiffue thennom theres bundtgarnn egenn, saa frampt som ko. matt. icke schall tencke anderledes tiill therom.

Boell Laurisdotter citat Oluff Boensen i Jorlynnge, Matzs Pedersen i Sørup oc Peder Horboe i Wersøee for hinnes fernne gotzs, som thee holle hinne fore, att møde nu paa mandag.

Natt leye emodt then dag i Kalmar. Malmøe bye ij netter. Falsterboe och Schannør j natt. Trelleborg j natt. Nesbyholm j natt. Ystedtt ij netter. Gladsaxe j natt. Raulunde j natt, Aahus by j natt, her Knudt j nat giengier aff Jens Brade met sielff — stalrom. Beckeskow j natt. Søltzborg holler aff giengern. Rodneby i natt aff giengern, fremet brich. Lyckaa holler aff giengerdtt Beckeskoff paa hiemregsen tilbage egen. Wæ.

Lyster herritt, Willentzherrit, Westerherrit yde paa Søltzborg oc wdij 104
Søltzborg bye. Gersherrit, Gydingherrit oc en part aff Alboherrit yde vtj Aahus. Medelstherrit yder vtj Rodneby. Østerherrett yder paa Lyckoo.

Saadanne breff vdgiick tiill thesse effther[ne] herrett. Wii Christiann etc. Helsse etther alle bynnder oc tienere och menige almue, ehuo som helst i tienne eller tiilhører, som bygge oc boe wdij Gydinge herritt, Wellendzsherrit, Gersherritt oc Alboeherrett k[en] mett gudtt oc wor naadhe. Wiider, att wii nu haffue berammett och forschreffuit enn dag oc møde att stande emellom oss oc stormeg[te] første her Gustaff Sueriges etc. konning, wor kere naboe oc suoger, thenn søndag nest for pintze dag førstkommendes wtj Kalmaren, oc acthe sielff personliigen att besøge samme dag, thij bede wij etther alle oc huer serdelis strengeligen biude, attj komme oss tiill hielp mett en giengerdtt wtj saa moodhe, att huer i tyuge mend skulle giiffue oc komme oss tiill hielp mett en oxe, fire pund smør, fem sider flesk, x lam, xx hønns, lxxx egh, xx sk[r] maltt, fem sk[r] humle, fire t[ner] brødtt, fire sk[r] grynn, xxxx sk[r] haffre, fire leeff høee oc fire leeff halm, oc schall oss elsk[e] Jenns Bragde, wor mand, tiener oc forstannder wdj Beckeskuoff closter mett wor egenn schriffuer lade etther scriffue oc legge wdij leg sammell, saa thenn riige schall hielpe thenn fattiige, att thett gaar ligligen tiill wdenn alt wild, oc schal samme giengierd were wde indenn sønndagen exaudj førstkommenndes wdj thett allersenniste oc

yde

yde aff Willenndzs herrett paa wortt slott Solitzborg, oc aff Gydinghherrett, Gersherrett oc Alboeherrett wtj wor kiøpsteedtt Aahuff oc en partt aff Alboeherrett wtij Raulunde, oc schall for samme giengerd ingen were frij, attj ther fore lade etther her vdinden hørsomeligen finndes. Ladenndes thet ingenlunde. Giiffuett paa wort slott Kiøpnehaffnn fredagen nest epther sanctorum Phillippj et Jacobj apostolorum dag aar etc. mdxlj.

105 Saadannt ett breff till Jenns Bragde. Christiann. Wor gunst tiilffornn. Wiidtt, att wij nu forskiicke tiill teg wortt obnne breff tiill Gydinge herrett, Willindzs herrett, Gersherrett oc Alboe herrett om enn almindelige gengierdtt, som wij behoff haffue tiill wor wnderholling emodtt thenn dag, som wij agte att besøge wtj Kalmarenn, effther som thu sielff ydermere haffuer att forfarre wtj samme wortt breff. Thij bede wij teg oc aluorligen wiille, att thu strags lader samme wortt breff wdj samme herrett lesse oc forkyndhe, oc ladtt thenne wor scriffuer wpscriffue samme giengerdtt oc giøre thin beste flytt, att then mett allerførste bliiffuer ydtt oc laadt yde oc offuer antwordhe off elsk[e] Werner Parsbierg paa wort slot Søllitzborg samme giengierd aff Willanndzs herriitt mett clare register ther paa och bestiille huff oc rum wdij wor kiøpsted Aahuff oc ther ladt indførre thenn giengerd aff Gersherritt, Gydinge herrett oc Alboherrett oc en partt aff Alboe herrett wtj Raulunde, saa wij faa ther en natt leye oc vnderholling tiill fire hundrit heste, oc ladt bestillett, att maltidt bliffuer bryghtt wdij gott øll, bode ther i Aahus, Wee oc huor thu anderstedś best bestiille kanndtt, saa thu ther mett haffuer atth skaffe off oc wortt folck wnderholding ther wtj wor kiøpsted Aahuff nar wij tiid komendes worder, oc ther wdindenn rammer oc wiidtt wortt gaffn, som wij teg tiill troe. Wij haffue oc ther om tiill schreffuitt borgemester oc raadtt wtj wor kiøpsteder Aahus oc Wee, att thee ther vdinden skulle lade thennom weluilligen finndes, nar thu thennom ther om tiill siigenndes worder. Thij ladt thett ingennlunde. Beffalindes etc. Dat. Kiøpnehaffn fredagen nest effther sanctorum Phillippi et Jacobj apostolorum dag aar etc. mdxlj.

Tiill Greers Wulffstanndtt. Christiann. Wor gunst tiilffornn. Wiidtt att wii nu forskiicke tiill teg wortt obnne beseglde breff tiill wore wndersotte wtij Lyckaa leenn om enn giengerd att komme off till hielp mett emodt thenn dag, som wij agthee att besøge wdij Kalmarenn met stormeg[te] første her Gustaff, Sueriges etc. konning, wor kere suoger oc naboe, første oc neste søndag for pintzedag førstkommendes. Thij bede wij teg oc wiille, att thu strags lader lesse oc forkynnde samme wortt obnne breff for almuen oc lad scriffue oc vpbere samme giengerdtt
106 oc thenn indførre paa Lykaa oc wdij Rodnebye, huor thu best beleyligt befinde kanndtt, oc ladt lone senge oc tiill slye paa wortt slott Lyckaa tiill off sielff oc wortt raadtt

raadtt oc folck, saa wij faa ther wnderholling nar wij tiid komendes worde. Ther tiill wij oss wiisseligenn forlade. Beffalendes etc. Dat. Kiøpnehaffn fredagen nest epther sanctorum Phillippi et Jacobj apostolorum dag aar etc. mdxlj.

Tiill Werner Parsbierg. Cristian, mett gudtz naade etc. Vor gunst tiill forn. Wiidt, att ther er nu berammett en dag oc møde att stande emellom stormegtig[te] første her Gøtstaff, Sweriges koning, wor kiere swoger oc naabo, och oss, att stande paa grentzen emodt Calmeren then søndag nest for pintzedag førstkommendes, och agte sielff att giffue oss offuer vdj Schone oc Bleginge att besøge same møde. Thii skicke wij nu tiill teg wortt obne breff om en gengerdt aff menige allmoe vdj Listerherredt och all Søllitzborg leen och the herredt ther tiilligge, epter som thu haffuer vdermere att forfare aff same wortt obne breff, huor epter thu teg rette schall. Thii bethe wij teg och wille, attu strax lader same wortt breff leße for almugen oc ladt ther epter scriffue och opbøre same giengerdt och ladt then jndtføre paa wortt slott Sølløtzborg oc Søllotzborg bye och Rodneby, Elleholm och huor thu west oss belegligt er, och ladt bestelle wore herberge, stallerom och anden deell, hueff behoff er tiill wortt vnderholding, bode paa slottett och ther vdj leenett, emodt wor tiillkompst, oc ladt brygge vdj kiøbstederne gott øll aff hues malt och humble som tu aff Willenherredt fangendes worder, oc giør vdj all andre mode forsiun paa all then deell, wij behoff haffue, nar wij tiill teg kommendes worder, som wij teg tiill tro, ther tiill wisseligen forlade och ladt thet ingenlunde. Befalendes teg gudt. Dat. anno, die et loco supra scriptis.

[Ett breff tiill herritzfogeden i Borßeherriitt, ßom heder Jep Jeßen, att handth skall døme Byre Trolle och ffrw Krystenße emellem for nogen oldengieldth, ßom ffrw Kristense haffue tagett hannom fran etc.] [1])

Lunde capitell breff, atthe schulle lade theres bøndher thienne herepther epther ordinantzen, och at kon: matt: viill orliigen tiill gode rede lade yde thennom saa møget thienne, som the nw her tiill orligen aff capitels bøndher vpborit haffue. 107

Her Hans Spannemagre, predicantt vdj Lund, breff paa ith vicarij i Lund, kalles skedereden eller altare Gønterij som her Jørgen, fordom prior i Malmøø, stigtt haffde.

Item Jens Bundtmagre, borgere i Lund, egendoms breff paa en jord vdj thenne brede och lenghe, som her effther findes. Dog mett sadantt vilkor, at hand, hans arffuinge och huem som samme jord och grund her epther fangendes wordher, skulle giffue orliig jordskiild v marck. Breden poo for[ne] jord, vdtiil algaden i sønder

[1]) Udstreget.

sønder och i nøør xv alne foruden skoncken, lenden paa samme grund norden tiill i øster och i vesther xxix alne j quarther, bredenn øster tiill paa samme grund i sønder och i nøør ix alne och ith quartther.

Ith breff tiill alle kronens, capitels och closthers, adels och sticktens bøndher och gardseder, ehuem the thienne eller tilhøre, offuer alt Skone, atthe thienne huer x neg epther ordinantzen och føre samme thienne tiill theres kircke lade i huer sogn och ther lade then scriffue aff sognedegnen eller sognepresten, huem som her emod findes at giøre, at hand icke thienner rettelig huer x neg och kierffue aff rug, byg, haffre, huede och andit kornn, eller icke lader bescriffue samme hans kornn thienne, som hand fremfører, thaa skall hand ther mett haffue forbrudt sin gordt, hand iboer, och ther till mett lide en tilbørlig straff.

Ith breff, at kon: mtts: beffalningsmandt po Lundegordt, som raader offuer kirckens goeds, skall ther haffue macht, at bescriffue och forzegle poo kon: mts: wegne, och thet samme gods, ehuor thet ligger i kiøpstederne i Skone eller lansbyer, och thet foruende tiill predicanthers, skolemesthers, degnes och fattiges vnderholding, mett alle the puncther och artickle, som Mogens Gøsses breff jndeholler.

Ith breff, at ko: ma: beffalings(mand) poo Lundegordt skall orligen høre alle sogne kirckers och hospitalers regenskaff i kiøbstederne och lansbyer.

Ith kon: mts: breff tiill Jep Tordsen, at hand fran tager och vpgiffuer then besegling borgen och andre forhindringe, som hand haffuer giortt poo her Claus N goeds och boo i Fultoffte, och at hand er samme hans boolegods, huss, jord och grund och alt hues hannom tilhørde aldeles vbeuaret i alle mode, vndher hullest oc etc. Dat. Haffnie torsdagen post jubilate.

Item borgemester, raadt oc meninghedt vdj Lundt haffue forhueret eyendoms breff paa sctj. Clementz kircke oc grundt, at haffue thendt tiill et raadthuss. Relator Stig Porss.

108 Fredagen nest epter jubilate fick her Truels Matsen breff poo en prebende wdj Lunde domkircke, som vaceret epther mester Knwd N v aar siden forleden oc hand henne nw selff wdj werde haffuer etc.

Byrge Trolle ett obett brefft tiill Melby sogen oc Mørum sogenn, som tyene tiill Elleholms lenn, att the flytte oc føre tiill laxe fysked i Mørum oc ther fraa

fraa egen mett Salt oc tre oc anden fetallie epther gammell sedwann, som handt thennom ther om tiilsyger etc.

Ett forloffuers breff. Wii Chriistiann etc. Giør alle wiittherligt, att epther thii oss elsk^e her Oluff Rossennkranntz tiill Wallø, her Eske Biilde tiill Suanholm, her Knudt Rudt tiill Widtbye, her Pedher Skram tiill Wrup, riddher, Knudt Gyllennstiernn tiill Thym, Jacop Harnndenbierg tiill Sanndolt, wor mendt oc raadt, Michel Brockennhusse tiill Brangstrup, her Mouritz Olssenn tiill Bollerup, riidher, Jørgenn Lycke tiill Huerring, wor menndt oc tienere, haffuer nu epther wor begiere loffuit oc bességliit for oss tiill oss elsk^e Chriistopher Hanssen aff Wobislett, wor mandt oc tiener, for ny tussinde marck lybsk hoffuitstoill oc femhundrit fyretyffue marck lybsk aarlige rennte, regnendes sextenn schielling lybsk for huer marck, som wii hannom oc hanns arffuinge plictige ere oc hand oss tiill wort oc rigenns behoff laannt och forstreckit haffuer, epther wort obne breffs lydelsse, wii hannom ther paa giffuit haffue. Tha bepliicther wii oss oc wore arffuinge oc eptherkommer, konningher wthi Danmarck, att holle for^ne her Oluff Rossennkranntz, her Eske Biilde, her Knudt Rudt, her Pedher Skram, Knudt Gyllennstiernn, Jacop Hardennbierg, Michell Brockennhusse, her Mouritz Olssenn oc Jørgenn Lycke same løffte wdenn all skade i alle maade, oc ther som saa skiede, att for^ne wore raad oc gode menndt eller teriis arffuinge for same løffte for wor forssømelsse brøst skyldt wdi nogenn beuiisslige skade kommenndes wordher, tha wiille wii met thette wort obne breff haffue satt thennom oc teriis arffuinge wort oc kronenns slott Wordingborg slott oc leenn mett all sinn rette tiilligelsse for ett friet brugelig pannt tiill saa lenge, att the oc teriis arffuinge ere kompne tiill teriis oprettning igienn, oc wij oc wore arffuinge, eptherkommer, konningher wdi Danmarck, haffuer igienn betaliit oc fornøget thennom oc teris arffuinge for^ne hoffuitstoel oc rennte met all anndenn beuiisslige ledne skade, kost oc tering vdenn all giennssielsse i alle maade. Tiill ydhermere vitnissbyrd haffue wii ladit henngе wort jnndzegell neden før thette wort obne breff. Giiffuit paa wort slot Kiøpenhaffnn sønndagenn canntate aar etc. mdxlj.

Peder Doctor wdj Ribe haffuer beret for ko: mtt:, att hans hostrues faderbroder mester Peder Anderßen er nu dødtt oc affgangen oc ther ingen er nermer arffuing effther hans dødtt end hans hostrue, oc then tiid hand wor dødt, bleff hans gotzs, breffue, guld, sølff, pendinge, klednodier oc hues hand loed effther seg, bleff borttrugtt. Saa haffuer nu ko: mtt: vnt oc tiilladit, att huor som hannd ther vtj byen æller anderstedtz kand finde hans gotzs hoeff, maa hannd tiill seg annamme, saa frampt som thee icke wille (etc.). 189

Frue

Frue Anne Kaasßdatter tiill Skoffgord en befalling till Niels Marquardsen, Erick Nielsen tiill Kollerup, att hun haffuer beret fore ko: mt:, huorledes att nu vdj neste forleden dage ere hindes gord och breffue vpbrend och mange ther fore nu begynde att dele paa hinde gets. Tha epther thij att samme hindes breffue ere vpbrend, som hun schal forsuare hindes gots met, och hindes rette laugwerge Jyrgen Lycke er nu vden riget forskicket, tha schulle the hielpe hinne att giøre laghefſd paa alle hindes gots i Nørherrit och Haldherrit. Vdj ligemade tiill Mychel Nielsen och Erick Skram till Tielle, att the hielpe hynne att gøre laghefſdt paa alt hindes gots vdj Gysllomherrit och Heenstedherret. Relator Knudt Persen [och Jesper Krabbe] [1]).

110 Post fran Lantteholsten oc tiill ko: mt: indt i Suerrige.

Aßens, Otenße Erich Krumedige. Nyborg Michiill Brochenhus. Korsøer slott her Knudt Rudt. Anduorskoff prier. Sor abbeden. Ringstedt closter abbeden. Roskylde gordt Mogens Godske. Kiøpnehaffn slott, Kiøge Per Godske. Malmøø Jøren Wrne. Lunde gaardt Stie Pors. Lybye her Axell Brade. Wæ her Jacop Trolle. Sølsborg Werner Parsberg. J Smaa landene: Rødbye Jacop Ranßo. Maribo abbedißen. Saxkiøffing Per Oxe. Guldborg ferge Hans Wrne. Gaabenes
111 ferge Ask v. Werden. Ordingborg Jacop Hardenberg. Thryggeuelle Mouritz Ranßo. [Kiøge borgmestere oc raadt. Kiøpnehaffn Per Godske.

Matz Swennesen et obit breff, att hannd haffuer berett for ko: mtt:, att før end thett første forbudtt wdgick haffuer kiøbt iij lester honning oc skiibett thennom fiorthen dage førre end forbudt wdgick, thaa ther som att hannd kannd giøre thett beuiſſeliigt, tha haffuer ko: mtt: vndt oc tilladit hannom, at mu paa thenne tiidtt vdførre samme iij lester honning, thij forbiuder ko: mtt: alle hans naades etc.

Mogens Munck, Jens Tommesen, Peder Ebbesen, Eriick Skram, mester Mogens Koes, Hartuig Thommesen, att ther er trette emellom Michell Nielsen oc Eyler Lycke och Jffuer Lycke for ett breff, som the haffue vdgiiffuett, att the steffne samme sag i rette for thennom oc skiellie thennom at met rette.

Ett befallings breff tiill Mogens Munck, Per Ebbeßen, Jens Tomesen, Christiern Stygi, Joen Mattsen, Niels Lange, Hertuig Tomesen, Hans Styge, att the steffne her Prebiørn Podbusk mett hues breffue, skiøde och beuisning som handth haffuer paa Auenjberg, om thet ær saa retteligen kiøbtt, att thet bør att bliffue wedth magtth eller ey. Niels Skiell] [2]).

Item

[1]) Det Indklamrede er udstreget. [2]) Ligeledes.

Item et breff tiill Jyrgen Persen, att abbeden aff Wischild haffuer beret fore ko: mt:, att hand vill egen indløße thet gots aff her Jacob Lyckes arffuinge, som theres fader hagde i paut, att Jyrgen Persen schall vere ther hoff och tilhielpe abbeden, att hannom ingen hinder sker paa samme gots, nar hand haffuer foldgiort sitt breff.

Tiill Per Ebbesen och Gabriel Gyldenstern, att ther er trette emellom the Aalborg borgere och the Kiøpnehaffns borgere och andre, som nu bleffue theres garn i sønder hugget och forment att salte sild etc.

Att ingen schal hugge vdj Vidskyld closters skoffue etc. Relator Per Ebbesen.

Peder Ebbesen schall haffue breff att ko: mt: haffuer tilbetroed och befallit hannom att haffue alle kyrcke, kronens och stygtens kyrcke tienere och alle prestegorde, att haffue, forsuare thennom och haffue tilsiwn, att ingthet aff theres gots eller eyendom ther fran forrygkes. Tesligeste att haffue thennom alle vdj forsuar met gesterj, sagefald och gordfestning, och ther aff giøre ko: mt: rede och regenskaff. Sameledes schall hand och haffue paa ko: mts: vegne alle vicarie och vicarie tienere offuer alt Aarhus stygt, vndertagen huilcke tienere eller vicarier som adelen sielff [ere arffuinge till og haffue sielff at][1]) forlene, i forsuar och paa vore vegne att vpbøre sagefald, gordfestning och gesterie och icke eller tilstede nogen theres gots eller eyendom ther fran forryckes. Huilcke som kiende thennom nogen rettighet till nogre aff kyrckens tienere, vicarie tienere, som forsch^uit staar, the mue steffne for^ne Per Ebbeßen i rette och vinde thennom ther till met dom och rett. 113

[Her Henrick Michelsen en forschrefft tiill Hans Vrne, att hannd haffuer berett for ko: mtt:, att hannd haffuer giortt tienneste tiill en kircke, kallis Broruppe vdj Falster, et ar omkring, oc att hannd ingett haffuer fangett for hans tiennista, att hannd ther fore steffnner sognne mendene i rette och hielper hanom saa møgit som rett er.

Her Rasmus i Kippinge.

Vellom Oluffsen, borger vtj Ystedtt, en forschrifft tiill her Claues Bilde, att hand handler met, bruger lempe tiill, att hand motte fannge hans skude egenn, som Themme Nielsen tog frann hanns folck wdij Køge oc nu er grebene][1]).

Bønder och almuge wdj Fanefiord sogn poo Møen fick breff, at ther moo bliffue en smeed hoes thennom boendes, som ferder theres plowiern oc bruger ingen anden

[1]) Udstreget.

anden smede embede end som bonden behoff haffuer. Datum castro Haffn. feria 5ta ante pentecostes 1541.

113 Jørgenn Strug, tolner paa Kiøpnehaffns slott, fiick saadanntt ett breff. Wij Chriistiann etc. Giør alle wiittherligt, att eptherthij mesther Oge Sparre, som wor cannick wti Lundt domkiercke, nu dødt oc affganngenn er oc ther nu warcerer oc ledugt er ett kannickdom wti forne Lunnde domkiercke, tha haffue wii nu aff wor synnerlige gunst oc naade, saa oc for trosskab etc. wnntt och tiilladiit oc nu mett thette wort obne breff wnnde oc tiillade thenne breffuiisser Jørgenn Strug att maa oc skall nu bliiffue cannicke wti forne Lund domkyrcke oc nu strax anamme, nyde oc beholde thenn prebennde, som (han) nu bør att anamme epther forne mesther Oge Sparre dødt, oc thenn nyde, bruge och beholle wti sinn liiffz tiidt oc saa lennge hannd leffuer, dog mett ssaa skiell, att nar hanndt icke er wdij thenne wor tieniste, som hannd nu er, eller studerer wti et wniuersitete, tha skall hanndt boe oc residere huoss Lunde domkiercke oc holle sliig tiilbørliig tiennisthe ther samestetz, bodee jnden kierckenn oc wdenn, som tilbørligt er, epther wor ordinantzes, capitels oc statuters lydelsse, oc nar forne Jørgenn Strug tiisse forne artiickele jcke hollenndes wordher, tha skall hanndt thette wor breff forbrott haffue. Cum clausulis consuetis et jnhibiitione solita. Aar etc. mdxlj. Giiffuit paa wort slott Kiøpnnehaffnn løffuerdagenn nest epther pintzdag. Vndher wort signett.

Dominica trinitatis fick frue Dorethea Sestede følge breff till Ellinge gard wdj Tutze herret liggendes vdj Sieland, mett the bønder ther tilligger wdj Ellinge by, Rigstrup och Butterup, at haffue och poo nade beholle och giffue ther aff aarligen her till Køpenhaffn slott xxx ℔. Cum clausulis solitis.

Ett breff tiill Stye Porss, att hannd skiicker hiidt xx lester Fulsangs kalck.

Ett breff tiill Holboeherritt, att huer bunde hugger oc agger huer thennom x lest wedtt frann Griib skuoff oc tiill Huller mølle.

Ett breff tiill Tuneherrett, Liille oc Sømrumsherrett, att huer bunde tager ett lessf sten eller ett leß kalk, huilckett Peder Goske thennom tiilsiger, oc agger hiidt tiill Kiøpnehaffnn, vnder tagen adellens egne arffue tiennere.

114 Jenns Mywre fiick breff, som her epther følgher. Wij Chriistiann etc. Giøre alle wiittherligt, att epther thii mesther Hanns Wlff, som (wor) cannick wthi Lundt domkyrcke, nu dødt oc aff ganngenn er, oc ther nu waceret oc ledugt er ett cannickedom wthi forne Lunde domkyrcke, tha haffue wij nu aff wor synnerlig gunst oc naade wnnt oc tiilladiitt oc mett thette wort obne breff wnnde oc tiillade, att oss elske

elsk[r] Jenns Myure, som nu er wdi studie wthi wor stad Kiøpnehaffnn, maa oc skall nu bliiffue cannick wthi for[ne] Lunde domkiircke oc nu strax anamme, nyde oc beholde thenn prebennde, som nu bør att anammis epther for[ne] mesther Hanns Wlffz dødt, oc thenn nyde, bruge oc beholde wthi sinn liiffz tiibt oc ffaa lennge hannd leffuer, dog mett saa skiell, att nar hanndtt icke lenngher studerer wthi ett wniuersitete, tha skall hanndt boe oc residere huos Lunde dom kyrcke oc holle sliig tiilbørligenn tienniste ther samestebs, bode junbenn kyrckenn oc wbenn, som tiilbørligt er, epther wor ordinantz oc capiittels oc statuters lydelsse, oc nar for[ne] Jenns Myure tiisse for[ne] artiickler icke hollenndes worbher, tha skall hannd thette wor breff forbrot haffue. Thii forbiube wii alle, ehuo the helst ere eller were kunde, serdeliis wore fogiitther, embiitzmendt oc alle anndre, for[ne] Jenns Myure her emodt paa for[ne] prebennde eller nogenn sinn rette tiilligelsse att hindre eller wthi nogher maade forfanng att giøre, wnndher wort hylliiste oc naade. Giiffuiit paa wor gaardt wthj Lundt løffuerdagen nest epther hellig legomsdag aar etc. mdxlj. Wndher wort signett.

Lector Franstz breff ad gratiam poo Sulerup mett ager, eng, fiskeuand och al brugeliig tilligelsse, som ther nw tiliigger, indtiill kon: mat: therom worder anderledes tilsynde.

Boiill Hans Horns effitherleffuerske och hennes arffuinge egendoms breff poo en jord liggendes norden fran byens tegeloffuen, som er vdj lenghe aff øster i vester lxij alne och poo then vestere ende vdi sønder och nøor lxiij alne, som hund skall mett hennis arffuinge haffue tiill vederlag fore thet breffue goeff och jorder, som the møste hoeff slottit.

Bertiill Clemettsen ith breff i ligemode end jord liggendes i nor vest och vesthen fran for[ne] byes tegoll offuen och er vdj lenghe aff søndhen i nør sexijnde tyffue och lij alne, norden tiill aff vesther i østher femsynde tyffue och en alne, østen tiill aff nør i søndher sexindetyffue och ij alne, aff sønden tiill aff østher i vesther femsynde tyffue ij alne.

Niels Ebbessen vdj Hogs mølle breff vdj lige maade poo en jord liggendes vesther fran byes tegell offuen østen tiill aff nør och vdj søndher l och iiij alne, poo then nøre syde aff øster i vesther femsyndetyffue och iiij alne, vesther tiill aff søndher och i nør liij alne, poo then søndre syde aff øster och i vesther femsynde tyffue och iij alne.

Palne Jensen eigendoms breff tiill seg och hans arffuinge po j boed, som wor giffuen tiill Beckeskoo closther, fore iiij mr. orlig rente, och ligger søndhen vid algaden

algaden i Malmøø, vdj breden vdmett algaden er viij skonske alne, lenden aff søndher i nør indj gorden xjx alne j quarther [1]).

115 Ett søbreff etc. Wii Christian etc. Giøre alle vitterligt, att vii nw haffue forordineret oc afferdiget oss elsk^e^ N etc. at vere høuitsmandt paa vore orloff skib oc ther met løbe vdi siøen, at holle vore strømme renne oc haffuer befaling, att nedherlege oc affbreck giøre, om ther findes nogele motwillige siørøffuere eller andre vdi siøen, som tage oc røffue fra vore fattige vndhersotte eller andre siøfarendes folck, som paa theris rette nering oc biering bruge siøen, som hendher thennom fore att komme [2]). Thii bede vij kierligen alle vore kiere wenner, nabore oc foruante, konninger, hertuger, greffuer oc alle andre herrer, førster oc potentater, skulter, borghemesthre, radtmend oc alle andre, ehuad som helst stadt the vdj ere eller vere kunde, som for ware skiøl wille giøre oc lade, oc strengligen biude alle vore fogitter, embitzmendt, borgemesthre, radtmendt oc alle andre vore vndhersotte, som for^ne^ N met for^ne^ skib, folck oc gods hendher for att komme, atj fordre oc fremme hannom thijl thet beste, oc ther som saa skede, at hand aff storm eller wuedher trenges indt vdi nogle ethers kerligheds oc eders andre strømme eller haffne, ati tha wille wndsette hannom met folck, fettaly, anckere, toff oc andet del, hues hannom behoff giøris, thet wille vij met hogmeltte vore kiere herrer nabore, wenner oc foruante oc ether andre, huer epther syn stat, vdi lige oc støre made k^en^ oc gierne forskiølle oc bekiende oc aff vore eghen vndhersotte thet saa aluorligen hafft haffue. Giffuet etc.

Aar etc. mdxlj søndagen nest epter Johannis baptiste wdgick obne breff om en almyndelig skatt oc landehielp wdj saa mode, at huerj xx bønder, ehuem the tiene eller tilhøre, skulle giffue xx golt g., jochomdaler, eller ther fore lx ℔ danske god mynt, och huerj xx garseder x g. daler eller xxx ℔, huer peberswend, gardmand och tieneste dreng, som korn seed haffue, ½ daler eller ij ℔ danske oc huer møller epter sin formwe, oc skall ingen were frij fore samme skatt wden the daglige garseder, som boe wdj byen fore gode mend arffue garde oc wdj samme sogn, som gode mends arffue garde beliggendes ere. Oc skall tesse epterscreffne scriffuere scriffue

[1]) Paa en løs Seddel, der ligger her imellem Fol. 114--15 i Registranten, findes med samme Haand Følgende: breden tiill algaden aff øster och i vesther sønden ved algaden viij skonske alne, lenden aff søndher i nør xix alne j quartther, som Palne Jensen hostrues foreldre gaffue tiill Beckeskoug closther tiill iiij mr. orlig arff affgifft, som poo then østre ende nest op till ligge Jacop Kødmangeres gord, som hand nw wdtj boer, och vesther fore er Palne Jensen egen egendom, som for^ne^ viij alne vdj breden vd mett gaden och xjx alne vdj lengden er tilforn giffuen aff tiill for^ne^ closter.

Palne Jensen.

[2]) Her er tilføiet i Randen, men igjen udstreget: Tessig^te^ att arge, nederlege oc modstand giøre wore oc riigens obenbar fiender, ehuor the nogre offuer komme kunde.

scriffue oc wpbere samme skatt iij wger nest epter same breff lest och forkyndett er etc. Dat. Malmø etc.

Almoen vdj Synderhalland oc Nørhalland schulle giffue lige halffdelen saa møget. The aff Lister och Bleginge och the herrether, som gaffue gengerd, schulle nogen tid forskones och offuer sees met.

Schone 116

Bordbierge leen her Trued. Lagholm leen her Holgerd. Helsingborge leen mester Henning i Lwndh.

Bleginge, Lister oc Villendsherret her Peder Porss.

Jacop Sparre Fersherrit
Her Holgerd Torneherrit
Her Axell Brade { Onsherrit, Frosteherrit }
} Stig Porss.

Malmøø leen mett alle the viij herretter, Lindholm leen, Gladsaxe leen. } Stig Porss.

Fyen

Nyborg leen, Tranekier leen, Tosind, Sundsherret Mickell Brochenhus.

Nesbyhoffuit leen, Hindzgauell leen, Hagenskoff leen, Rudgards leen, Salingherrit Christiern Persen scriffuer oc vpber.

Riber sticht 117

Riberhus { Østerherrit, Nørreherrit } eth breff; { Vlburg herrit, Hinge herrit } eth breff
Peder Ebsen Lundesneff lenn
Niels Juell Bøylinge leen och the ij herret ther tilligger
Jesper Rantzow Schotborg leen mett the herret ther tilligger
} Jørgen Pedersen.

Erik Krumdig Vestreherret
Key Rantzow Kalinge leen met the herret ther tilligger
Eric Krumdig Hønborg leen
} Jwer Jull.

Vendelbo sticht

Aalborg leen mett the herret ther tilligger
Frue Anne her Aawes Aastrup leen mett sine herret
Gabriel Gyldenstjerne { Ørum leen, Han herret }
} Axell Jull.

Viborg

118 Wiborg sticht

Christiern Stygge Hald leen mett alle the herret ther tilligger } Christoffer Stygge poo Hald.
Oluff Munck Skiffue leen
Gislumherret
Her Prebiørn Rindsherret
Christoffer Rosenkrants {Sunderliungherret, Melswmherret} eth breff

Aarhus sticht

Her Mogens Gøye {Schanderborg leen met sine herret, Tarup leen met sine herret} } Per Ebbesen.
Otto Gyldenstjerne Bygholms leen met sine herret
Eric Banner Kalløø leen mett sine herret

Her Pritbiørn Podebusk {Hitzherret, Liusgardsherret} et breff } Per Ebbesen.
{Rørlingherret, Rogeseherret} eth breff
Henrick Biørnsen

119 {Liwsbiergherret, Biscopsskibelse, Hatzherret} eth breff } Hans Stygge.
{Støringe herret, Odensild herret, Gersløff herret} eth breff

1541 Malmøø feria 3ª post Johannis baptiste. Missiua till Key Rantzow poo Kalinge, at hand lader brende then meste mursteen, hannom mweligt er, och lader thennom alsamen tilstede bliffue till ko: mtts: behoff och ingen ther aff selger eller forkommer, før hand faaer therom ydermere scriffuelse, saa hand ther epter wed at rette seg etc. Ligesaadant till her Prebiørn poo Trankier. Ligesaadant till abbeden aff Esrom. Lige saadant till fogeden poo Indzgawll.

Breff till her Peder Skram, at hand betaler kon: mtt: the vᵐ mursteen, som hand skyllig er.

Item eth breff till her Holgerd Wlfftandt, att hand betaler kon: mtt: mett thet første the xlvjᵐ mursteen, som hand skylig er.

120 Till lensmendene om skat. Vor gunst tiilffornn. Wiidt, att wor elsk. Danmarcks riiges raadt nu tiill neste herredag, som stodt wbj wor stadt Kiøpnnehaffnn,

haffnn, beuilgiit oc sambtyct off enn menige lanndhielp oc skatt offuer alt wort riige Danmarck, epther som tu haffuer att forfare wdi wortt obne breff, som wij ther om haffue ladiit wdgaa oc antuordit oc befaliit off elsk^e^ N, att skulle lade forkynnde ther wdi thiit leen oc alle the herriitther, ther tiilliiggher, oc mett teg lad same skatt schriffue oc legge bynndherne wthj leg sammen oc siidenn skall hand opbøre same skatt oc antuorde thenn mett clare regiisthre oc mantal frann siig paa thenn stedt, som wii hannom befaliit haffue. Thij bede wij teg oc wille, attu strax wffortøffuit mett for^ne^ wor N ladher same skatt schriiffue oc flyer hannom clare regiisther oc mantall paa alle bynndher ther wdi lenit oc herrither oc siidenn tiilhielpher hannom, att wdkreffue same skatt oc tiilliigste flyer hannom wndherholling ther wdi leniit thenn stund hannd schriiffuer oc opbør same skatt oc lanndehielp. Samledes wij teg befaliit haffue, att ther som thu haffde opboriit nogher skatt eller lanndhielp ther i lenitt, siidenn wij ere kommenn tiill rigets regemente oc icke haffuer endelig quitantze eller gort regenskab ther fore, attu tha mett thet første tiillskiickher wor rentemesther, off elsk^e^ Jochim Beck regennskab mett clare oc hielle regiisther oc mantall ther paa, siidenn skall hanndt giiffue teg paa wore wegne quitantze egenn. Her wiidt att rette teg epther oc ladt thet jnngennlunde. Beffalenndes teg gudt. Schriiffuit wdi wor stad Malmø sønndagenn nest epther sanncti Hans mittssommers dag aar etc. mdxlj. Wnndher wort signett.

Tiill Gulland om mynt. Wij Chriistiann etc. Giør alle witth erligt, att eptherthij wij ere kommenn wdi forfaring, huorledhes att ther skall were enn stor wskiickelsse oc møgenn saarre dyrtiidt ther paa wort landt Gullanndt, wdi thet att mange skye same lanndt oc icke wille till føre wore wnndherssotte nogiit, forthij att thenn mynnthe, som ther er ganngbar oc slagenn ther paa lanndit, oc besynnderlige the skyllinge stycke, som her Hennriick Rossennkranntz, thenn stund hanndt Gullanndt i were oc beffaling, lod mynte oc slaa, som kalliis skiellinge stycke, er icke goiidt for sinn verdt, som then forsatt oc myntiit er, tha paa thet att all tingest maa oc kanndt komme wdi enn godtt skiicke oc rett brug mett sall oc kiøb, som thet haffuer weriidt aff gammell tiidt, haffue wij mett wor elsk^e^ Danmarcks riiges raadt, som nu her huoss off forssamlit er, giort ther saadann skickelsse paa vdi saa maade, som her epther fylgher, att thenne mynte, som for^ne^ Hennrick Rossennkrantz lod mynte oc slaa ther paa lanndit paa enn ß, skall icke her epther gielle wdenn sex penninge oc skulle xxxij stycker aff same mynnte regnes oc wdgiiffuis for enn marck dannske oc skall enn rynnske gyldenn i guldt eller en jochimssdaler herepther gielle tre marck dannske oc icke dyrer wexelis, jnndtagiis, wdgiiffuis, fornugis eller forhanndlis, huercken wdi kiøb, saell eller betaling, enn for tre marck dannske. Findes nogenn jndlenndske eller wdlennske,

geytzlige

geytzlige eller werdzlige, her emod att wdgiiffue eller jntage same skillingstycke, som for[ne] Hennrick Rossennkrantz haffuer ladit mynte oc slagiit ther paa lanndit, dyrer end for[ne] sex penninge, eller nogenn rynnske gyllenn eller jochimsdaler her epther att vexle, jnndtage, wdgiiffue, bruge eller forhandle wdi kiøb, saell eller
121 i nogher hanndhell dyrer enn for tre marck dannske, som forschriiffuit staar, tha skulle the ther mett haffue forbrot huis the haffue mett att fare, halffdelenn tiill oss oc andenn halffdelenn tiill thenn, som the hanndle mett oc siidenn straffuis ther offuer, som bør att straffuis offuer thennom, wor breff oc budt icke holle wiille. Giiffuit wdi wor stad Malmø fredagenn nest epther sanncti Hanns baptiiste mittssommers dag aar etc. mdxlj. Vnndher wort signett.

Vor gunst tiillffornn. Wiidt att wor elsk[e] Danmarcks riigis raadtt haffue nu tiill siiste herredag, som stodt wdi wor kiøbstedt Kiøpnnehaffn, beuilligit oc sambtyct oss enn alminndelig hielp oc lanndskatt att fannge offuer alt wort riige Danmarck, epther som tu ythermere haffuer att forffare wdi tiisse wore obne breffue, som wii teg nu tiilskiicke till nogle leenn oc herriitther om same skatt oc hielp, thij bede wii tiig oc wiille, attu strax mett thet allerfførste ladher same wore breffue lesse oc kynnde for almuenn oc siidenn mett wor leensmandt wdi huert leenn strax ladher same skatt schriiffue oc liigge bynnderen vthi legge sammenn oc siidenn rette teg epther same for[ne] wor breffz lydellsse, att wpkreffue oc wpbøre same skatt oc ladher thenn siidenn mett clare regiisther oc mantall offuer anntuorde oss elsk[e] N oc N oc anammer hanns quittantze egeenn, wij skiicke oc tiill tiig wore breffue, som wij wore leenssmendhene ther wthi lennit tiillschriiffuit haffue, att huer wdi siit leenn skall tiillhielpe tiig att ligge oc lade schriiffue same skatt oc flye tiig clare regiisther oc manntall paa byndherne oc tiillhielpe teg thenn att wdkreffue oc tiislig[te] flye teg wdi huert siit leenn wnndherhollinng thenn stundt thu schriiffuer oc opbører same skatt. Thersom thu oc tiilfforne, siidenn wij ere kompne tiill riigenns regementte, haffuer opborit nogenn skatte oc icke giort regennskab ther fore eller haffuer quittanntze ther paa, attu tha mett thet allerførste tiilskiiccher oss elsk[e] Jochim Beck, wor rennte mesther, clare regiisther oc mantall oc ladher hannom giøre regenskab ther paa oc siidenn annammer hanns quitanntze egienn.

Anno mdxlj her wdtj Malmøø wor froe dag visitationis haffuer Knudth Gyllenstiernn hoffmarskallck giortt enn handell paa Jyrgen Trommeters vegne wdtj saa maade, att for[ne] Jyrgen Trometer haffuer tiilsagtt Knudth Gyldenstiernn paa ko: ma: vegne och saarett hannom trij aars thieniste, att thienne hans ko: mtt: ærligen, troligen, vnderdanligen och vell, och ther emodtt schall for[ne] Jyrgen

Trometter

Trometter huertt aar haffue tiill aars lønn xl gylden mintt, j oxe, iiij swinn, iiij foer, j pd. rug, j pd. maltt och ½ tynne smør, och skall tienne for en baßantt etc. Relator Knudth Gyllenstiernn.

Till alle kiøpstederne offuer alt riget om the mordbrendere. 122

Peder Smedt oc Henning Jepsen en forscrifft tiill borgemestre oc raadt wdj Nestued, att thee haffue beret for ko: mtt: huorledes att thee haffue grebett en quinne wdj theres bye for troldom, att thee ther for forhører samme qninne oc lade hinne ingenn vrett skee.

Tiill Peder Goske om nogle muremestre, dog att hannd ingen skall tage aff wort arbeydtt oc forskiicke.

Henrich Falckenfanger skall haffue breff ad gratiam paa theße tuiende ko: 123 mtts: och kronens falckeleye, som ær Trustenbierg falckeleyer, liggendes paa hiin siide Halmstede, oc Sømestaa falckeleye, liggendes paa thenne siide Lauholm, dog saa, atth handth skall orligen giiffue och giøre tiill ko: mtt: och kronnen saadan affgiifftt, som ther pleyer orligen aff att giiffues. Relator Jost ko: mtts: drengen.

Her Søffrin Hansen kon: matts: breff och staffestning poo ith vicarij i Lund, som her Jeip Grersen fore syn vselhed skyld och willelsse hannom vpladt haffuer, at mw nyde epther hans død, mett saa skell, at for[ne] her Søffrin skall klede och føde hannom tiill goed vnderholdning then stund hand leffuer, epther then contrachts lydelsse, som thennom emellom poo bode syder giordt.

Anno etc. mdxlj sancti Jacobi dag kom saadantt ett breff tiil Schaffuen. 124 Wii Cristian etc. Helße ether alle wore vndersotte, som bygge och boe paa Schaffuen, kierligen mett gudt och wor naade. Wiider att epter thij her er kommen mangefoldige klagemaell for oss aff wore vndersotte, riigens jndtbyggere, offuer then sware dyre tiidt, som findes her vdj riigett, tha forbiude wij ether alle och huer serdeles, attj ingen stedtz segle eller løbe vdhen riigett mett hues fisk, som y fiskendes och saltendes worde, men allennæste løbe ther mett tiill wore kiøbstedere Kiøbnehaffnn, Malmø, Landtzkrone, Fyn, Smalandene eller anderstedtz her inden riigett, att selge riigens jndbyggere eller forbiutte then for anden wore, och huilcke aff ether som mett nogen fisck vdtløbindes worder, tha schulle the tage thet bescreffuett aff huilcke wore vndersatte som the same fisck selgendes worde och giøre thet for wor embitzmandt paa wortt slott Aalborghuss oss elsk[e] Axell Jwell, wor

wor mandt och tiener, bewißligt, att hand ther aff landt forfare, huilcke som her emodt giørendes worde. Findes nogen aff ether her emodt att giøre och anderstedtz mett same fisck endt herindt vdj riigett att løbe, tha schulle the ther for straffuis som tillbørligt er. Thij lader thet ingenlunde. Datum Malmøø anno et die vt supra. Vnder wortt signett. Ad mandatum domini regis proprium, præsentibus dominis regni consiliariis Andrea Bilde, Eskillo Bilde, Holgero Wlffstandt, Trudt Wlffstandt et Magno Gyldenstern militibus.

125 Bleff same dag forsckickett ett breff tiill her Jehan Rantzow, kiøbstedtz mend wdj førstendommen anrørendes, och tiill Nørjuttlandt, lydendes aff ko: mts: befalinge vdj forne riigens radtz neruerelße som her epterfølger.

Wii Cristian etc. Giøre alle witterligt, att wij nu for the mangefoldige klagemaell, som oss nu ere forkomne aff wore vndersatte, kiøbstedtzmendt vdj wore førstendome, mett the landzknecte att holde, vdj thet att thet er thennom emodt gammell sedwon formentt, att mue kiøbe fittalie her vdj riigett, tha haffue wij nu vndt och tiilladett och mett thette wortt obne breff vnde och tiillade, att forne wore vndersotte, kiøbstedtzmendt vdj vore førstendom, mue kiøbe allehaande fisch vdj wortt landt Nørjuttlandt och same fisck emoot wortt forbudt vdtføre ther aff landett och hiem tiill theres egett hußes vpholdelße och ingen andenstedtz, dog vndertagett paa Schaffuen, huelcke som schulle ingen anden føre eller selge theres fisck end riigens egen jndtbyggere. Thij forbiude wij alle, ehuo the helst ere eller were kunde, serdeles wore fogetter, embitzmendt, borgemestere, radtmendt och alle andre, forne wore vndersötte, kiøbstedtzmendt vdj wore förstendom, hér emodt paa same fisck, som the vdj saa maade tiill theres egett behoff vdj forne Nørjuttlandt kiøbendes och vdtførendes worde, att hindre eller vdj nogere maade forfang att giøre, vnder wortt hyldest och naade, etc.

Kom same dag epter ko: mats: befalinge vdj forne riigens radtz neruerelße trende obne breffue, ett tiill Jesper Rantzow, embitzmandt paa Gottrup, ett andett tiill Bertram van Aneuelde paa Sønderborg, then tridie tiill Brede Rantzow paa Haderslessuehuß, liudendes som her epter følger.

Wii Christian etc. Giøre alle witterligt, att wij nu haffue befallett oss elsckc N embitzmandt paa wort slott N, att schulle jndtschicke sitt wisse budt vdj Nørrejuttlandt och ther lade kiøbe saa mange gres øxen och fisck, som hand behoff haffuer att bespijsse och besørge wortt slott mett, thij bede wij och biude alle wore fogeder, embitzmendt och alle andre, attj ere forne N eller hans fuldtmegtige behielpligen att mue bekomme same øxen och fisck for wore pendinge, forbiudendes ther for alle, ehuo the helst ere eller were kunde, forne N eller hans fuldtmegtige her emodt paa same gres øxen och fisck, som hand vdj saa maade paa wore wegne kiøbendes

kiøbendes och vddriffuendes eller vdtførendes worder, att hindre eller vdj nogen maade forfang att giøre, vnder wortt hyllest och naade. Datum etc.

Her Joen Gottormsen schall haffue breff att schulle vere superintendent vdj 126
Staffuanger stygt vdj Norge och ther haffue tillsiwn, att guds ord reent och klart predickes och leres och relligionen vedt magt holdes ther offuer alt stygtet, epther vore ordinants lydelsze, szom vij hannom ther paa met seg vpgiffuit haffue.

Till Tord Rod, att hand vdtlegger hannom en vnderholling epther som then superintendent haffuer ther vdj Bergen stygt och scriffuer ko: mt: thet tiill, siden vill ko: mt: giffue hannom videre confirmats ther paa, samelædes att hand troligen tilhielper att scholen och kyrcken ther vdj Staffuanger vedt magt holdes och egen vprettes och att skolemesteren och høreren tiill forordineres och vdtlegges en orlig och notrøfftig vnderholling, paa thet att guds ere maa søges och religionen saa møget thes bedre maa gaa for sig.

Ther ligger x roder knegkte vdj Malmøø. iiij roder vdj Landskrone. viij roder vdj Ysted. j rode vdj Lundh. ij roder vdj Engelholm. iij roder vdj Wee. iij roder vdj Xauff. ij roder vdj Trelborg och j rode vdj Helsingborg og ere aff Claues Rantzaus fennick. Summarum xxxiiij roder.

Vor gunst tiilfornn. Wiidher, att som wij tiilforne haffue schriffuet ether 127
tiill thenne store skade oc forderff, som nogenn skalcke oc mordtbrenndhere haffue giort wdi omligenndes lannde oc affbrennde heele stedher oc torpher, saa er off enn nu aff nogle wore wenner aduorit oc tiill kiennde giiffuit, huorledis att same mordbrenndhere skulle nu paa thet nye jgienn begynnde oc forfylge oc fore tage saadann teriis vchristelig gierning oc att ther skall nogle aff thennom were wdgiord oc jnndtskiicket her wdi wort riige Danmarck her wdi lige maade att skulle brennde oc fuldkomme saadann terris wchriistelig foretagt, thii bede wij ether en nu oc wiille aduoriit haffue, atti lade holle sterckt wogtt oc paa siunn wdi ethers byes porte oc ranndsage, huad for folck ther jnndkommer eller wddragher, om the haffue teris werde eller ellers ere bekiennde ther i byenn, saa i wiide, huadt thet er for folck, huor the hieme høre eller huem the tiillhøre, oc ther som ther kommer fremmit, som icke ere bekienndt eller haffue sinn werdt eller nøgactig vitnisbyrdt eller kundskaff huoss siig, atte tha lade hannom fylge tiill wor byfogiit tiill saa lennge, att hannd kannd giøre beuiisfligtt, huor hanndt hører hiemme oc huad hannss erinde er, granndtgiiffueligenn tagenndes ether ware for forredere, bode wdi portenne oc huadt for folck ther kommer jnndt eller aff ethers bye tiill skibz eller tiillanndtz. Tiisliig[te] atti haffue wannd standendes tiill rede alle tiidt,

om

om ther kommer jldt løff att flycke jldenn mett oc atti lade ethers stannckiitther oc anndenn befæstningher ferdig giøre, om ther nogit wferdigt er. Tiislig[te] tiillholle ethers medborghere, att bespise teriis husse mett fetallig oc kost paa aar oc dag eller lengher, om behoff giøriis, oc ellers wdi anndre maade siidde wdi forraadt, epther som i viide ether sielff magt paa liggenndes er oc wij ether tiill troo. Thermett skier wor wiilge. Befalindes ether gudt. Schriiffuet wdi wor kiøbstedt Malmøe torffdagenn nest epther wor frue dag wisitationis aar etc. mdxlj. Wnndher wort siignnett.

Stij Porss kon: matts: beffalings breff at indløsse Tostrup gord, som abbeden, fordom war vdj Beckeskow closter, solde mesther Aage Sparre tiill eth vederkiøff, och tha sijden at haffue samme gord i were och forsuar poo hans nades wegne, och hieder bonden, som boer poo for[ne] Tostrup gord, Lasse.

Scriiffuelse tiill Axell Jull, att handt forskicker fire eller fem lester rug och fire eller fem lester maltt tiill Norge och ther wdj Langsundt eller Skienn them att forbytte wdj temmer eller anden ware, paa thett att wortt bierriguerck moo foo tiilføring etc.

[Scriffuelße tiill Jachim Beck, att hand antworder thenne breffuißer byssesktter aff Flensborg v skippund kobber aff thet kobber, som Esbern haffuer vptaget, dog att hand lader samme kobber først støbe omkring att Fuckerne icke schulle kende theres mercke etc.] [1]).

Scriffuelße till Jacob Hardenberg, att hand lader Christopher Olsen følge then gallion och skyer hannom saa mange bodzmend, skyt, krud och fitalig, som hand kand behielpe seg giennom siøn mett.

128 Peder Andersen, laugmand vdj Tønsbierg, schall haffue breff ad gratiam paa biscops tinde i Skedw prestegille i Wigen liggendes frij och quijt etc. Relator Christopher Huitfeldt.

Jacob Bincke et paßport paa en wogen att fylge epther.

Tiill alle lanndtz ting offuer alt Danmarck om mønnt etc.

Helsse ether alle wore kiere wnndherssaate, som bygge oc boo offuer alt wort riige Danmarck, kierliigenn mett gudt oc naade. Wiidher, att epther thij wij haffue forfariit, huorledis att ther skall were brøst paa danske penninge oc besynnerliigenn paa smaa mynntte her wdi wortt riige Danmarck, oc haffue wy nu ther fore ladiit mynntte

[1]) Udstreget.

myntte oc slaa nogenn nye myntte, som er først mærcke stycker, halffue mærcke-stycker, fyre ß. stycke, dannske huider oc smaa penninge, huilckenn same wort myntte wii wiille att her epther skall were giildt oc geeffue her offuer alt wort riige oc lige wiidt the gamle dannske huide, syfflinge oc annden gammell myntte, epther som wij thenn haffue ladit sette. Thii bede wij oc biude oc ether alle oc hüer serdeliis, jnndlenndske eller wdtlenndske, gentzliig eller wertzliige, som her wdi riigit handledis oc wandelis wordher, atti her epther tage, wpbøre oc igienn wdgiiffue same forne wor myntte, som wii nu haffue ladit mynntte oc slaa wdi alt kiøb, sall oc all anndenn hanndell for sinn fulle werdt, som wij then nu for mynttit oc slagit ladit haffue. Fordriisther siig nogenn tiill, her emodt att giøre oc bliiffue beffundenn ther mett, tha skall hannd haffue forbrott huis hannd haffuer mett att fare oc siidenn straffuis ther fore, som bør att straffuis offuer thennom, wore breffue oc budt icke agte eller holle wiille. Thii ladher thet jngenlunde. Giffuit wdi wor stadt Malmøe, mandagenn nest epther Petri aduincula dag aar etc. mdxlj. Ad mandatum domini regis proprium, præsentibus dominis ac regnj consiliarijs Joanne Friis cancellario, Erico Banner, Eschillo Biilde, Canuto Gyldenstiern et Petro Skram militibus.

Tiill Falstherboe oc alle andre wore fiiskeleye om mønntt etc. Helsse ether 129
alle wore wnndherssotte, samledes alle anndre, jnndlenndske eller wdlendske, kiøbmendt eller anndre, som wore fyskeleyre her wdi wortt rige Danmarck paa Falstherboe oc alle anndre wore fiiskeleye beſsøgenndes wordher, ken mett gudt oc wor naade. Wiidher, att epther thi wij ere kompne wdi forffarinng, huorledes att her skall føris møgenn attskiilliige fremmede mynntte hid jnnd wdi riiget oc beſsynneligen wdi høste marckede, saa wor egenn mynntte oc anndenn danske penninge ther wdoffuer foragtiis, tha haffue wij ther om nu saa beslutthet, att jnngenn jnndlenndske eller wdlenndske skulle her epther i same høste marckede hanndle eller wanndle ennthenn for siildt att kiøbe eller for anndenn wore, enn mett dannske myntte eller for guldtt. Thij bede wij oc biude ether alle, jnndlenndske eller wdlenndske, som forne wore fiiskeleye beſsøgenndes wordher, atti her epther hanndle, wanndle, selge eller kiøbe mett jnngenn andenn mynntte enn for dannske penninge eller for guldt, som forschriffuit staar. Finndes nogenn aff ether, jnndlenndske eller wdlenndske, her emod att giøre, tha skulle the ther mett haffue forbrott alt huiiff the haffue mett att fare oc siidenn straffuis ther fore, som bør att straffuiis offuer thennom, wore breffue oc budt icke agte eller holle wiille, oc wiille wii wore fogidher, lenſsmendt, toldenner, borgemesthere, raadmenndt, byffogdher oc alle wore beffalings menndt her mett aluorliigenn oc strenngeligenn beffaliit haffue, atte haffue flytiig tiilſsiun mett, att same vor breff fuldgioris oc wedt magt holdiis, saa frampt som thi icke wiille stannde off tiill rette ther fore. Giiffuiit aar etc. mdxlj.

mdxlj. Ad mandatum domini regis proprium præsentibus præscriptis dominis ac consiliariis vt supra.

Christopher Stygge ffich fylge breff tiill Spyttorp, Haldker, Lywndrop, samelebes paa alle andre kronens och Wiiborg stygtens gorde wdj altt Wiiborg stygtt liggendes och Henrich Blomme tiilforn wdj were och forsuar hafft haffuer, att thee skulle strax offuerantworde Christopher Stygge samme gorde och gotzs mett clartt jnuentarium, som handt frambelis schall giøre ko: mtt: regenskaff fore. Datum wdj Auff tisdagen nest-epther wor froe hemelfarbs dag aar etc. mdxlj. Idem ffiich fylge breff tiill alle thee bynnder och thiennere, tessligiste alle thee herrede, ther liiger tiill Haldth. Datum vt supra.

Idem. Vor gunst tiilffornn. Wiidt att som thu nu haffuer schreffuit off tiill giiffuenndis tiilkiennde, huorlediis att Hennriick Blomme haffuer forskiickiit nogle knecte tiid jnnd wdi lanndit, att skulle haffue weriidt jnnde paa wort slott Haldt oc attu epther off elsk[e] Mogenns Muncks, wor manndt oc raadtz, oc flere gode menndtz raadt icke haffuer wiildt tilstede thennom att komme ther paa slotthet, annseenndis, att the icke hagde wort patzport eller schriiffuelsse frann off, medenn er jnnblag(t) ther wdj wor kiøbstedt Wyborg tiil saa lennge attu wiidher beskedt ther om fangendes wordher, thij bede wij tiig oc wiille, attu aldeliis jnngenn knegthe tiilstede att komme paa for[ne] Haldt wdenn huis knegthe som wii sielff thiidt forschriiffuenndes oc forskiickendes, oc foruiiffer the knegte, som Hennriick Blomme tiidsenndt haffuer, tiilbage jgienn, dog ther som the wiille suere off oc
130 thienne off som anndre wore lanndscknecte, tha mottu giffue thennom patzport tiill wor stadt Kiøpnehaffnn tiill off elsk[e] Reynolt Hedbherstorp, øffuerste for wore lanndscknegte, tha skulle the ther annammis wdi tiennifte wnndher fennickit oc besoldes oc holdes liige wiidt anndre wore lanndsknegte, samledes bede wii tiig oc wiille, attu strags ladher alle bynndher oc tiennere, som Hennrick Blomme tiilffornne wdi were haffde, suare tiig, om thet icke alrede skiede er. Tiisliigiiste paa wore wegnne annammer alle Wiiborg stygtenns gaarde jnndt, som forschriiffne Hennriick Blomme oc tiilfforne wdi were oc paa regennskab haffde. Wij skiicke oc nu paa thet ny tiill tiig wore breffue tiill bynnderenn oc tienerne, att the skulle suare tiig, samledes tiill fogdher paa alle stygtenns gorde, som Hennrick Blomme tiilfforne wdi were hagde, att the skulle nu strax anntuorde tiig same gorde mett klare jnuentarium, oc ther som the icke wiille anntuorde tiig clart jnuentarium, attu tha annammer nogle riddhermendtz mendt tiill teg oc sielff anammer oc ladher giøre clart jnuentarium paa alt, huiff som findes paa for[ne] gorde. Wij skiicke tiig oc wort breff tiill for[ne] Hennrick Blommes brødre, som liigge paa for[ne] wort slott Haldt, attu thet forskiickher thennom tiill hannde oc i alle maade wiidher oc

ramme

ramme wor gaffnn oc fordiell, som wii tiig till troe oc thu wedst att off magt paa liiggenndes er. Her wiidt att rette tiig epther oc ladt thet jnngennlunde. Beffalenndes tiig gudt. Schriiffuit wdi wor kiøbsted Nauff tiiffdagenn nest epther wor frue himmelffar dag aar etc. mdxlj. Wnndher wortt signett.

Teße epther[ne] kiøpsteder bleffue tilscreffne om fetallie. Ystedtt vj lester tystøll oc danstøll, ij lesther brødt, ij[c] t[er] haffre. Malmø x lester tystøll oc danstøll, iij lesther brødt, ij[c] t[er] haffre. Trelleborg vj lester øll, ij lesther brødt, j[c] t[er] haffre. Semershaffn iij lester tystøll oc danstøll, j lest brødtt. Falsterboe x lester tystøll oc danstøll, ij lester brødt.

Kon: Matts: beffalings breff, at Hurød och Hørridt sogner skulle bode tilsamen her effther were vndher en sogne prest och bode giøre och giffue hannom och ingen anden theres thiene, helne skyld och andre presteliige renthe och rettighed, tesslig[te] atthe bøndher vdj Gudderødh skulle her epther søge tiill for[ne] Hørriid kiercke, fore theres rette sogne kircke och gøre och giffue sogne prestherne ther sammestet theres thienne, helne skyld och andre rettighed. 131

Natt leyer fran Siølffsborg. Første natt i Mørum, ther schall Werner holle. Anden natt i Hoffby, ther schall Werner holle. Tride natt vdj Rodneby, ther schall Werner och bestille, saa lenge som myn herre bliffuer ther. Fran Rodneby till Lycke, ther schall Grers (bestille). Fran Lycka till Auster, ther schall Grers bestille. Fran Auster till Bremsbro etc.

Item fick Werner breff till Lysterherrit, att huerrj xx mend giffue x gode less høø. iiij less halm. iiij t[er] brød. iiij t[er] øoll och x t[er] haffre.

It obit breff till alle bynder och menige almoe vdj alt Siølffsborg leen, att the rydde och jeffne veyen epther Henrick Hoffmands vnderuisning.

Vpgiffuelse breff paa smør, sild och aall. Wii Chriistiann mett gudtz naade etc. Giør alle viittherligt, att epther thi off er tiillkiennde giffuit, huorledes att fremede kiøbmenndt, som teriis ware jnndfføre her y riigit, thennom beclage, att the jnngenn ware mue egenn wdfføre, sammeledis wore wnndherssotte kiøbmenndt her i riigit beclage thennom, att the jnngenn nering haffue, epther thi the jnngenn fitalle mue wdfføre her aff riigit, tha paa thet att fremmede kiøbmenndt skulle saa møgit tiiff wiilliger føre teriis ware hiidt jnndt wdi riigit oc wore egne fattige vndhersfotte mue oc ffaa møgit tiiff bedre bruge teris nering oc biering, haffue wii mett wort elsk[e] Danmarcks riigis raadt beuiilligenn oc sambtycke, som nu her huoss off tiill stede ere, wnnde oc tiillade oc mett thette wort opne breff wnnde

wnnde oc tiillade, att jngenn schall her epther were forbudit att wdføre smør, ſiildt eller aall her aff riigit oc tiill Tyskelanndt eller anndhersteds aff riigit, dog wor oc kronnens toldt oc anndenn rettiighet her mett vfforkrenckit, oc schall wort forbudt om kornn, gresse øxenn, kiødtt, honning oc anndenn ware bliiffue bestaaennde oc jnnthet ther aff mue wdføres, wnndher thenn pienn, som wort forbudt ther om jnndholdher, før endt wij epther leyliighedenn andherledes lade wore obne breffue therom wdgaa tiill alle lanndsting, huiilcke wij nu icke haffue wiildt dylle, wdenn giffuis huer manndt tiilkiennde, att huer maa wiide seg ther epther att rette. Giiffuit wdi wor kiøbstedt Raadneby vor frue afftenn natiuitatis aar etc. mdxlj. Vnndher wort signett. Ad mandatum domini regis proprium presentibus dominis ac regnj consiliarijs Absolone Bragde, Andrea Biilde, Erico Banner, Holgero et Trud Wlffstand, Nicolao Biilde, Canuto Rud, Canuto Gyldenstern, Magno Gyldenstern, Petro Skram et Byrgero Trolle militibus.

132 Lyckaa leen om en ny gengerdt. Att huerrj xx mend vdj huer leg skall giffue j ore giild. x lam. xx høns. iiij pd. smør. x pd. flesk. iiij[c] spedfisk. j t[e] saltet torsk. iiij t[er] brød. iiij t[er] øøll. lxxx eg. iiij pd. oste. xxxx sk[er] are, och huer mand saa møget høø och halm, som hand kand føre paa ij heste. Tride dagen att yde vdj Ausker i thet aller senneste, epther breffuet er lest.

Bregneherret vdj lige maade om en ny gengerdt, som forsc[nit] staar, att yde vdj Hoffby och Asserum.

[Niels Skonning et protectorium.

Et sandemands breff. Enn beffalling tiill thesse epther[ne] gode mendtt, att hannd haffuer beret for kon: mtt:, huorledes att Thomes Stygge haffuer sorit nogen jordtt oc eyendom frann hans gaardtt, som hannd meener met vrette, att the ther fore giiffue thennom paa samme eyendom, granske oc forsfarre, om thett er saa lougligen giortt, att thett bør att were weed magt eller ey, giiffuendes fran thennom bescreffuit etc.

Niels Lange. Henning Quitzwo. Otte Clausen. Pale Banng.

Niels Enuollsen i Orthen. Eske Ibsen i Sebbing. Christiern Matzen i Tarm. Rasmus Christiernsen i Broende, bynnder] [1]).

Sliigtt ett breff, som her epther følger, finge sognepresterne tiill Medelstedth
133 herridth vdj Bleginnde. Helse etther alle, bynnder och menige almoe, ehuem som helst i tienne eller tiilhører, som bygge och boe wdj alltt Medelstedherret euindeligenn mett gudth och vor naade. Wiider, att epther thij wij ere kompne hidth indth wdj wortt lanndth Bleginge och forfarett then tuedragtt och wenighedth, som seg paa

[1]) Det Indklamrede er udstreget.

paa nogen aar emellom ether och ethers sogneprester och sognedegne om theriis rentte och vnderholling begiiffuit haffuer, nu haffue ladiitt hidth steffne for off herrits prouester, menig sogneprester, sognedegne, alle kircke werge och fire agtte mendt aff huertt sogen offuer altth forne Medelstedth herriitt, paa thett att wij kunde hørre thennom samme sag emellom och siden forhandle och forlige thennom ther om, och epther thij vij nu haffue forfariitt, att thenne lands eyenn icke ær soo kornn riigtt i seg sielff, saa her faas saa møgett kornn, att presterne kunde holle thennom aff tienden, som wdj andre wore landhe, saa och paa thett att thett her epther landth were tiill vilge och venskaff, thaa haffue wij nu thett saa forhandlett emellom sogneprester, sognedegne och theriis sognemendth, sognepresterne, sognedegne oc ethers fulmegtiige samme sag wdj mellom wdj saa maade, atth sognepresterne schulle vere pligtig till att predicke och lere theriis sognemendth guds renne och clare ordth och giøre thennom all anden tieniste och rettighedth inden kircken och wden epther wor ordinantzes lydelße och som thee ville antsuare for gudth och wære bekendth for off, och ther emodth schulle sognemendth egien wære pligtig tiill, att giøre och giiffue theriis sogneprester och sognedegne theriis aarlige rentte och rettighedth, som thee theriis rette sogneprester och sognedegne mett rette pligtige ere och aff arildts tiidth giortt och giiffuit haffue. Thij bede wij ether alle och huer serdelis strengeligen biude, att huer ether tiiltencker, att giiffue och tiill gode redhe fornøge synn sogneprest och sognedegn same theriis rentte och aarlig rettighedth epther gamell seduonn och som i aff arrilds tiidth giortt haffue, saa framptt som i ville, att ethers sogneprester och sognedegne schulle giøre ether then tiilbørlig tieniste och redelighedth, som thee ether pligtiig ære. Finndes och nogen aff ether ther emodth att giøre, thaa ville wij worre fogeder och lensmend aluorligen befalliitt haffue, att straffue ther offuer, som bør att straffues offuer thennom, wore bud och breff icke agte eller fuldgiøre vülle. Thij lader thett ingenlunde. Giiffuit wdj wor kiøpstedth Rodneby søndagen nest epther sanctj Matthej apostolj dag aar etc. mdxlj.

Oluff Guldsmedtt en beffalling till thesse gode mendtt her Holgertt, Claues Clauesen, Knud Knob, Søffren Jensen. Oluff Guldsmedtt haffuer berett, huorledes att ther er trette emellom hannom oc borgemester oc raad vtj Halmstedtt for nogen domme, thee haffue affsagtt, som hand icke meener att were rette. Tislig[te] till byfogeden ther sammestedtz for hand haffuer wiist hannom aff hans hus vtj Halmstedt oc hand ther offuer haffuer forsømmett hans biering. Sameledes haffuer hand tiltalle till borgemester oc raad, for att thee haffue indgangit wdij hans huff oc truett hanom till, att lade thennom besee hues gotz som hand haffde førtt tidt till byen, som hand meen att thee haffde ingen rett till. 134

Om

Om then byggening i Malmøø. Anno mdxlj then løffuerdag nest epther scti. Sallj dag aff Kiøpnehaffn slott bleffue thesße epther[ne] breffue schreffne. Først it breff tiill Josep Falster om ij[c] sparrer, viij alne lange och ij[c] sparre, fem alne lange, som skall till wolden ther paa slottet, att lade hugge och Halmstedt borgere att fremføre fore fragt. Item till Trud Ulffs(tand) om xxiiij bielcker och xxx bæller ther paa et hande tycke och huer aff thennom sex alne lange, bode deler och bielcker, Wordbierg borgere att føre frem for fragt. Item her Holgert Ulffstandt ij[c] bielcker, smaa oc store, saa lange som man thennom bekomme kand, till the ij blockhuße. Item Sty Porff, att skicke all then steen, hand aff the affbrodene steen bekomme kand, till Malmøø till the byßee holle. Item Jyrgen Urne att lade hugge vdj Lindholm och Dalby skoffue j[c] peelle till blochhußene, huer thennom sex alne lange.

135 Jyrgenn Bogebynnder i Kiøbnehaffnn haffuer annamet for enn stempellgrawere paa mønthen, oc schall haffue for syt arbeyde, ßaa lennge hanndt ßame embede haffuer, thette eptherschreffne. Primo xl g[e] jochimboller eller iij marck danske for huer doller. j hoffklednynng tiill synn egenn perßonn. iiij pundt malt. ij pundt rug. j fedt oxe. ij ßwynn. iiij lamb. j f. smør. Huilcket altßammen renthemesteren schall fornøyge hannom 1541.

Tiill Peder Hansen, Tord Roedtt oc Styg Skaffsten, att ingen tiilsteede etc.

Teße epther[ne] finge breffue, att holle studenther her i studiummet mett frij wnderholding tiill madt, dricke, kleder oc bøger, oc skulle the forskicke ther tiill the personner aff teris closter, som nogen hoff er j tiill religionens wpholdt oc forbedrelße, oc nar the personer affkallis, skall forskickes andre i teris stedt oc i lige maade haffue theris wnderholling Sor ij. Anduorskoff ij. Ringstett j. Ebeholt j. Eßerom j. Herritzuodt ij. Helnekercke j. Scte. Knudscloster i Otenße ij. Westeruig iiij. Wor closter j. Wedskøll ij. Emkloster ij. Roeskyld capitell j. Lunde capitell j. Riffuer capitell j. Wiborg capitell j. Aarhus capitell j. Oluff Munch j.

136 Jacob van Nørrenbierig knegkte ere forlagde wtj thesse epther[ne] kiøpsteder. Aarhuff xxx, Ringkiøping xv, Skaffuen xxv, Olborg l, Sæby x, Hoffbroe v, Lembwig xv, Wiiborg l, Randers j[c], Thysted x, Kolding xxx, Ebbelthoff x, Wedle xx, Worde xxx, Holstebro xxx, Ripe j[c], Nykiøping i Mors xx, Skiffue xv, Høringe xv, Mariager v.

Aar

Aar mdxlj søndagen nest epter Luce euangeliste poo Køpenhaffn slott fich Claus Daa till Raffnstrup breff, at kon: m^{tt}: haffuer ombraget hannom ad gratiam all then affgifft, som hand er plictig at giffue aarligen aff Padbeburg leen, epter hans forlenings breff lydelse, som er j lest korn, iiij t^{er} smør, j t^{ne} honing oc vij løde mk penninge. Cum clausulis solitis.

Breff tiill konningen aff England, at hans wndersotte wdj Hijll haffue nogen aar siden forleden tagett eth skiff fran myn herres vndersotte Sander Leyell, borgemester i Helsingør, oc ther epter nogen tiidt bleff hand mett thennom aff Hijll saa forbragen, at the betalde hannom en tredie partt oc sette hoes hannom ij mend tiill gisell for thet andett, at bliffue tilstede hoes hannom oc icke wndrømme, før hand finge syn betalning all for samme skiff, oc samme ij gisell bleffue hoes hannom poo hans wnkost eth aar oc saa himeligen hen rømde vden hans vilge emod theres eed oc tilsawn, oc Sander Leyell haffuer aldelis inthet faaet siden aff syn betalning, som hannom loffuit wor. Ther beder kon: mt: koningen aff Engeland k^{n}, at hans naade will hielpe for^{ne} Sander Leyell eller 137
hans visse bud, at hand moo komme till sin betalning her i Helsingør aff hans nades vndersotte wdj Hyll. Saadant vill kon: mt: gerne forskylle etc. Datum Haffnie dominica post Luce euangeliste 1541.

Her Hans Reff breff att skall were superintendent wdj Wpslo stygt och Hammer stygt.

Idem et breff till Per Hansen, att hand indfører hannom ther vdj stygtet och skyer hannom en residents, som hand kand boe vdj. Tillig^{te} igen giffuer hannom hues bo och boskaff saa got som hand annammede epther hannom och hielper hannom mett nogen fitallig, smør och annedt att begynde mett. Tesslig^{te} giffuer och fornøger hannom saadan vpholdinge, som en superintendent epther vor ordinants lydelse haffuer her vdj Danmark.

Anders Stabell tiffs breff paa Norges kronens gord Borre, liggendes vdj ythre Borgsyssel, quyt och frij for ledbinge och landskyld.

The bynder och guodz, som kon: mt: haffwer nu tillagt tiill hospitall wdj Arhus oc tilfornn warre till kallendarum altere, thennom haffwer kon: mt: wndt, ath thee her epther ingenn andhen schullæ swore met inding eller egth, end thee fattiighe eller mester Iørgenn Samßing, cantor wdj Arhus, paa theriis wegne etc.

Peter

Peter Norbierg och her Niels Pederßenn i Nyborg citatt her Wernner Albritßenn y Odenße och jomfru Anne Marswinsdatter for nogit alter gots, som hand haffuer soldtt frann thennom och andre hans mettarffuinge, att møde nu paa onsdagen førstkomendes vdj Odenße.

Tesligesten steffne the och Jyrgen Hennickßen, Jahan Brockenhus, Anders Emickßen, Jyrgen Gyldenstiern och Peder Scriffuer y Odenße for en dom, som thee sagde emellom her Wernner och thennom paa twenne vicarie y Odennße liggendes.

[End en steffning offuer Anders Nielßenn och Knudt Olßenn, for att thennom skall were witterligtt om nogen breffue, som her Wernner skall haffue paa samme gotz.] [1])

138 Niß Hanßen citatt Knud Hanßen for att hand gick y hans gord och tog hans gots vdenn dom eller nogenn rettergang.

Claus Christiernßen citatt Nis Jenßenn och Jes Nielßenn for nogenn fee, som the toge aff hans jord, vdenn dom eller rettergang.

Sty Pors vdj Lund fyck breff tiill alle fogeder, embitzmenndt och alle slott, herrede och leenn offuer alltt Skaane, att ther er berett, huorledes att mange bynder och tienner sidde och fortrycke thennom och nu vdj thette aar icke haffue epther receß och opnne breffs lydelße kast theris tiennde och rettferdeligenn giffuit huer tyende kerffue, end dog tiilfornne ere vdgaadt ko: matt: opnne breffue och syste paa myndelße, att huer skulle rett seg epther, att tinde retferdeligenn epther for^ne^ receß lydelße, vnder thend straff, som ordinantzen och receß ther om indholder. Thy beder ko: matt: thennom alle och huer serdellis strengligenn binde, att thee strags mett thett første, nar Sty Pors, som ko: matt: haffuer befallit att vppebere hans nades paartt aff tienden, thennom ther om tiilsigendes worder, vdj huertt herrit tiilkreffue femptann gamble, trofast dannemend, som vnder theris høgste faldtzmall skulle gannge i huer bundes gordt y huertt herrit och grandgiffueligenn offuer see och omkring kaste theres kornn och forfare, huilcke tindet retferdeligen och fuldtgiortt mett theris tiennde, som thee framførtt haffue, och hues brøst thaa fynndes hoß nogle, att the thaa maa bliffue straffett epther ordinantzes lydelße. Datum Antuordskoff torsdagen nest epther sanctj Seuerinj dag aar etc. mdxlj.

[Lauritz

[1]) Udstreget.

[Lauritz Olßen wdj Tyffker citatt Christiern Nielßen wdj Hierisoo for nogle falske winde, ßom handth lodth tage paa hans hostru Marin Lauritzs, tesligeste atth handth haffuer kallitt hinde enn trolkone, att modhe wdj Riibe, nar ko: mtt: først tiidth komendes worder etc.

Busk Skenck ett obett breff tiill bønder wdj Hagenskouff lenn, atj her epther suare ingen anden endth hannom, giørenndes och giiffuendes hannom och ingen anden theriis orlige landgille, gordtfestning, gesterij, saggefall och all anden rentte och rettighedt][1]).

Axell Nielsen skall haffue en beffaling, att ther er trette emellom hannom oc Niels Skiell. 139

Mogens Munck. Oluff Munck. Iffuer Juell. Eyler Hardenbierg. Hartuig Thomesen. Jyrgen Henningsen.

Epther thij then gamble skole er forbøden och scti. Albanj kyrcke er nu øde och icke lenger skall bliffue till en sogne kyrcke her vdj byen, tha haffuer ko: mt: vndt och tilladit, att same scti. Albanj kyrcke schall her epther vere och bliffue till en almyndelig skole her vdj Odenße, och then, som prier eller forstander er her vdj scti. Knuds closter, skall alle tid holle samme skole ved bygning och ved magt.

Att epther thij kon: mtt: haffuer vntt, att sctj. Nicolaj closter wdij Aarhuss maa bliiffue tiill hospitall ther sammestedts, mett huss, byggening, abbelgardtt oc andet, hues ther findes, oc skulle ther tiill haffue all thett gotzs oc tienere, som tiilfforn laae tiill sancte spiritus capell wdij Horßens.

[Att skriiffue tiill her Anders Bilde, huor thett staer emellom kon: mtts: oc thee Burgunske.

Jens Nørkier y Otting y Salling citat Anders Jepssen herredtzfogett (i) Ginning, Cresten Juell y Stendes och Per Sijmenssen y Trabierg, for att hand weyert hannom loug och rett for, att møde y Wijborg.

Anders Pouelssen y Toffbøll citat Jes Laussen ibidem for kronens jordt, hand bruger och ligger mett rette tijll forne Anders Pouelßens gaard, att møde y Rijbe nu mandag][2]).

Lanstnectes borgeleyer, som bleff forskickett tiill Fynn tiill kiøpstederne: Otenße xxxv. Kiertuminde xxv. Suinneborg l. Faaborgh xv. Bogenße x. Medelfar 140

[1]) Udstreget. [2]) Ligeledes.

far xv. Assens x. Lansknecte holdt tiill Smaalanddene: Rudkiøping x. Mariboe x. Nagskoff xl. Nystedtt xxj. Saxkiøping v. Stubbekiøping xl. Nykiøping xxvj. Stege xx.

141 Henrich vann Stenbergh skall haffue scriffuelße tiill Jørrenn Perßenn, renttemester wdj Nørrejutlandt, att hand paa ko: mts: wegne skall betale och fornøge hannom eller hans fuldmegtig hues danske pendinge som ko: mt: hannom epther breffue oc segell pligtiig er, oc tage breffuit tiill seg, tesligte Henrich van Stenbierg nøgactiig quitanße och quitanßer ko: mt: etc. Dat. Rennesborg torsdagen epther reminiscere aar etc. mdxlij. Relator her Jahan Ranßo ridder.

Claus vann Maruitßs fich breff tiill Cristoffer Huitfeldts, befallingsmandt paa Islandt, att hand skall lade hannom følge hues gieldt oc andet, som hannom ther paa landet tilhører oc hannom sielff tilkommer. Dat. Rennesborg løffuerdagen epther oculj aar etc. mdxlij. Idem loffuett och tilsagde ko: mt: same dag, att hand wiilde jndlegge, hues breffue hand haffuer paa Islandt oc paa closterett ther samesteds, hoss nogre aff ko: mts: raadt tiill troer handde, ind tiill same sag kand komme tiill end enddelig ende. Dat. vt supra. Relator Christoffer Huidtfeldt.

Erich Banner, Knudt Gyldenstiern, Peder Ebbesen, Jacop Hardenbierg, Hennrich Rantzow tiill Riipe, Axell Jull tiill Aalborghuss, Christopher Roßenkrants poo Halld, Hanss Stygge poo Sylckeborg, Michell Brockennhwsß poo Nyborg, Mogens Godske i Roskilde, Juer Krabbe poo Krogen, Jørgen Wrne paa Malmøehuss, Sty Porss wdj Lundth, Werner Pasberg poo Søllisborg, Greers Wlffstandth poo Lyckoo finge breff, att thee schulle kledhe ko: mtt: hoffarffue etc. Datum Husum tisdagen nest epther søndagen judica 1542. Vor gunst tiilfornn, wij bedhe teg och viille, att thu retther teg epther, att klede teg och tinne suenne wdj wor hoffarffue, och schulle kiortelen i seg sielff wære mørch askefarffue, som icke forfalmer och wære skoren wdj viide kiorteler, och schall thette munster, som
142 wij nu sende teg, være i thett høgre ermitt och emellom samme munster och ermitt poo bodhe siider skall gaa ij streg sortt och hvytt, thett sortte streg nest askefarffuit och then huidhe nest rimett, jtem askefarffue kapper och aaskefarffue hatte, hoßerne och trøyerne moo tu lade giøre huadtt fore farffue tu kandth best bekomme, her viidth att rette teg epther, thij ladth teth ingenlunde. Befallendes etc. Datum Husum tisdagen nest epther søndagen judica aar etc. 1542.

[Oluff Munck citat rigens (cantßler) for en steffning, Torn Oluffsen, borger i Skiiffue,

Skiiffue, Jens Hvidtt i Grindelsløff for en dom, thee haffue fangit aff hannom paa the ij garde i Flogtrop. Møde i Wiiborg.

Søffren Jensen citat Matzs Borgere, borger i Ripe, for en loug, hand haffuer giiffuit hannom, som hand mener mett wrett, att møde wdj morgen.

Matzs Perßenn i Lemwig et breff paa en øde jordtt liggenndes i Lembwig nordenn nest op till sogne kircke kergardtt oc till fornn ladhe till sancte Anne altere wtj Lembwig sognne kircke, att haffue, nyde, bruge, indtill saa lenge thet worder hannom aff wondenn, dog att hand skall giiffue ther aff sligh aarlig skyldtt, som Nis Juell giiffuer aff halffpart aff samme jordtt, som Jffuer Munck, fordom biscop i Riipe, sold hannom.

Mogens Munck citatt Erich Morthensen och hanss høstru fru Elsebett for j^m mr. danske och en stycke sortt ledsk och siuffsintiuffue rynske gyllen wdj guldth, att møde wdj Viborg.

Mouritzs Pedersen wdj Haffbech steffner Pouell Grumsen vdj Jlstedth, Christiern Eysen i Lurup, Jens Terckelsen i Boll, Nis Jepsen i Vilste, sandemendt i Gørringherret, for en mandød, ßom thee haffue sorett hannom offuer tiill landtzting mett vrette, ßom handth sier och sielff ydermere berette kandth, att møde poo mandag førstkommendes] [1]).

Jøren Søffrensen skall haffue ett obett breff, att eptherthij att ilden kom wdtaff hanss huss wdj Aarhuss och ther fore ær giortt ærløff, och haffuer væriitt wskyllig i samme sag, thij att then, thet giortt haffuer, bleff rett for Søgordt, haffuer ko: mtt: giiffuett hannom hanss mandholl igien, saa att handth moo stoo i louff och tog mett andre dannemendt.

[Hartuig Thomesen citat sandemendt i Tørrildherrett, for thee haffue soritt nogen eyendom fran hans gaardtt Ploslundtt och giordt en seermarck ther aff. Mødhe her vtj byen paa tiisdag.

Bertell i Gronde citat Eyler Hardenbierg, Claus Albritsen, Jost Andersen, Jyrgen Skuoffgaardtt oc theres mett følger, som haffuer giortt et nyet marckeskiell emellom Bredtt oc Reffsagger, som hand meen mett vrette. Møde i Viborg nar kon: mtt: tid først kommendes worder.

Jdem citat Niels Axellzen till Steensballe, Swend Persen till Drum, att 143
thee

[1]) Det Indklamrede er udstreget.

thee komme oc wintne theres sanden, hvad iertegen thee soge then dag att sandemendtt i Bierreherret giorde marckeskiell emellom Bredtt oc Neffsagger.

Mattis Nißen i Astruppe citat raffnßneffning wtj Hvitningherrit for ran, the haffue sworet hannom offuer for en eng, som handt hagde i pant aff Seffren Esberßen vtj Synderniſſe, at møde paa tyßdag.

Hans Laurentzen i Kiergaardt citat Mogens Munck oc Jyrgen Schriuer i Wiborg for en gaardt i Morrup i Bølling herrit, som Per Ibßen iboer, ßom the haffue dømbt hannom fraa, som hand mener met wrette.

Mester Guinde citat Lauris Tugsen i Eltang oc hans lougsmendtt for en wrett loug, the giordhe paa capitels iorde i Riipe. Møde paa odennsdag.

Item offuer raffuensneffning Per Jensen i Starup, Nis Matzen i Liilleballe mett theres mettfølger, for thee fore nogen jord frann capitell. Odennsdag] [1]).

Fru Anne aff Tirsbech, Per Jensen citat Jøren Quitzo faare en dom, som handt haffuer giffuit Iffuer Wyn, Niels Glambbech i Starup, att møde i Riffue paa mandag.

xxxvj borgere i Aarhus, som theris gorde thennom faar waare wpbrent, finge ko: mts: breff, att the skulle wære frij wdj fem aar faare all skatt, landsknecte holdt, skytter holdt oc all konneliige tyngge, cum clausulis consuetis. Datum Riffue onsdagenn nest epther søndagenn misericordias dominj aar 1542.

Menige capittell vdj Riibe steffner her Jørgen Frijß tiill Kragsstrup for j^c^ g., som the haffue hans handtscrifft paa och biscop Iuer Munck gaff thennom, att møde mandagen epther jubilate y Rijbe.

[Seffrenn Laßen i Horßens citat Lauretz Christiernsen i Beller, Nis Jenßen oc hans fader.

Erick Grøn tijll Blesundt citat Niels Lodvigßen tijll Høgsbroo, Henrick Knudtzen tijll Rødinge, Niels Laurissenn tijll Tanderup, Niels Løffnow tijll Rudtgardt, Matz Grøn och frue Elßbe och hendes rette laugwerge, for en mølle kallis Nye Mølle, liggendes y Leem sogen, att møde y Wijborg.

Her Jørgen Frijß tijll Kragsstrup citat Oluff Munck och menige capitell y Rijbe for en gardt vdj Hijgom, som Terckell Smedt vdj boer och the lode rebe bortt

[1]) Udstreget.

bortt emodt lougen och ey gaffue for^ne^ her Jørgen eller hans medtarffuinge lofflige abtuorsell, att møde paa mandag først kommendes mett the rebs breffue och hues andre beuißninger etc.

Idem citat Terckel Smedt vdj Hugom och Matz Perssen ibidem, att the møde och sijge theres sandingen huar then gaardt, for^ne^ Terckell Perssen paa boer, bleff rebt, att møde vt supra. 144

Item en steffning offuer the rebsmendt vdj Frodtzherredt for samme gaardt, the rebte bortt modt lougen, att møde vt supra.

Per Høg citat Niels Tugesen i Riipe for en loug, hand haffuer giiffuitt hannom][1]).

Jacop Stage citat Niels Winter till Nandrup for en dom, som hand haffuer fangit til landzting, att hand møder mett samme dom oc thee breffue oc beuissning, som hand haffuer paa thet gotz, som hannd tog epther her Anders oc kisten gesteweerstdom.

[Otte Claussen tijll Nørholm citatt borgemester och raadt vdj Warde for en mølle slußе, som the haffue vdtslagett y Warde aa mett vrette, att møde y Warde.][1]).

Sandemend vtj Hamrom herret steffne Jens Mogensen i Sindegaardtt, Per Olufffen i Hollning holtt, Christiern Skreder i Asbierg oc Christiern Scriffuer i Orskuoff, att thee komme oc tiilstae theris sanden, huad Jens Matzen haffuer sagdtt fore thennom om Christiern Knudtzenns dødtt.

Natt leyer fran Riibe och tiill Wiborg. j natt wdj Bryndum, ther holler Henrich Randtzov. j natt wdj Wardhe, ther holder byenn. j natt poo Luneborg, ther holder Henrich Rantzow. j natt wdj Ringkøping, ther holler byenn mett Lemwiig [och Niels Lange skall komme thennom tiill hielp][1]). j natt wdj Holm, ther holler Henrich Randtzov. ij netter wdj Holstedbroo, ther holder byenn then første natt och Oluff Munck then anden natt aff Twiisclostеr. j natt wdj Skiiffue, ther holler Oluff Munck. Wdj Wiborg første natt, holler byenn, then anden natt Christopher aff Skernne, tredie natt Westerwig, fierde natt Vidtskyll, fempte natt Orum lænn. [Siette natt Lundeness][1]) Peder Ebbesen gaff for samme holldth ett hundrett jochimsdaller. Debiitt.

Ko:

[1]) Udstreget.

145 Ko: mts: contracht, ßom gyck wtj Ripe emellom Jesper Rantzow oc the bynder, ßom tiill Schotborg tienne. Furst schulle for[ne] bynder oc tyennere, som ligge tiill for[ne] Sckotborg slott, were pligtiige tiill, om for[ne] Jesper Rantzow will lade samme store hwss tecke mett tagsteenn oc lade mure weggene i stolperne, tha schulle the tiilhielpe hannom att age steenn oc kalck ther tiill, nar handt eller hans foget thennom ther om tiilsyger. Tisslig[te] schall huer thennom om aaret were pligtug tiill att slae, skere, høste oc jndage for[ne] lennßmandt eller hans eptherkommere, lenßmenndt paa Schotborgh, saa møget kornn som en t[e] sedt, eenthen aff rug, byg, haffre eller boghwede, aff huilcket slag kornn handt thennom befaller oc meest behoff haffuer, tisslig[te] huer thennom om aaret gøye hannom thuo sk[e] landt oc ther tiill slae, høste, bierre oc jndføre hannom huer thennom tre leff hø oc sydenn ther mett were quytt for all høste arbeydt, wden handt kandt ellers met gode beuilge thennom tiill; 1542.

Sandemendtt wdj Hannherrit, [Matzs Knutzenn][1]), att thee haffue giortt et sandemands toff paa (hans) broders dødtt, oc ther fore ere nu stefft fore oss fore samme sandemands toff, att hand ther fore møder for kon: mtt: vdj Wiiborg mett alle thee breffue oc beuissning, som hannd haffuer paa hans broders død.

Idem en steffning offuer Niels Juell i Gullenstrup for ett toff, thee haffue giort paa Christiern Knutzens dødt, oc hand will felle thennom ther for, som the siige oc sielff ydermere etc., att hand møder mett hues beuissning etc.

Eyler Rønnow en beffalings breff till Michell Brochenhuss, Jacob Hardenbierg, Jyrgen Henningsen, Jacob Brochennhuss, Hans Johansen, Henriick Glob, att ther er trette emellem Per Laurissen till Skuoffsboe oc menige byemend vtj Westerbye, Følsby oc Torping for Westermarck, som thee haffue pløgit, som hannd meener icke att were giort mett rette.

146 Anne Clemmesens eptherleffuerske, borgerske wdj Wiborg, citat Eyler Lycke faare en hede i Tye, att møde i Wiiborg nar ko: mt: tiidt først kommendes worder. Relator Oluff Munch.

Jacop Brede citat her Tyge y Daler for nogen contract och handell, han haffuer giørtt mett for[ne] Jochim och handt icke holle will, paa torßdag att møde y Rijbe.

[Mogens Koss enn steffning offuer mester Gundj, degen wdj Riibe, for enn lauheffdt, som handth haffuer giortt poo Gulagger marck och Synnderriiss marck, att møde wdj Wiiborg. Tessligeste for nogle wlouglige tofft e, ßom handt haffuer

[1]) Udstreget.

haffuer ladiit wdsuere etc. Idem citatt thee eyermendt wdj Skatherret for thoo toffte, thee swore wdtt wdj Gulagger mark.

Kyrstin Morthens i Presbøll citatt Niels Rytther for handth haffuer fest hinnde aff hinndes gordt mett wrette.][1])

Nan Ludigßen skall haffue breff, huorledes att hand haffuer tilltalle till Jens Persen i Twed for Hole Perßens søn ther samesteds, hand ihiell slog och er ther fore giordt fridløff, thj beder ko: mt: alle hans nades lensmendt etc., som forne Nan Ludigsen met hans nades breff hender fore at komme, att the hielpe hannom offuer forne Jens Persen saa møget som rett er.

Jyrgen Matsen i Børup var skicket och tilltallde frue Sitzle Erick Krumbyges och berette, huorledes att Erick Krumbyge hagde ladit hans fader rette och ther epther fest hans faders bundgord fran hannom. Ther till swarede frue Sitzle, att Erick hagde ladit hans fader rette, for thj att hand foor offuer till Fyen till rigens fiender. Thaa bleff thennom saa emellom forhandlet, att forne Jyrgen Matsen skall gaa paa tinge och ther nøgagtig beuiße, huor møget att hans moder hagde i samme gord och huor møget att hand sielff, siden hand var død, hagde i samme gord, ther fore skall hun stille hannom tilfreds epther xij vwildige herritsmends sigelße, som ther till neffnes skulle. Findes tha och hans vindisbyrdt jcke att were retferdigligen, siden gaa therom saa møget som ret er.

Christiern Poske, Jesper Poske oc Knudtt Poske for nogett gotzs liggendes i Holstebroe oc hauffuer landztingsdom ther paa, att møde i Holstreboe.

Thames Christiernsen citat Knud Bunde i Lestedtt, fore hannd haffuer fordeeltt hannom for ett breff, som hand meener mett wrette, att møde i Waarde.

[Seffrenn Christiernsen wtj Tange citat Esthyldt Thomeßens arffuinge, som bode wtj Wbbe Kier, for en loug, handt gaff hannom for itt øg, som handt kiøbte aff hannom, att møde paa torsdag først kommendes. 147

Anders Cresternssen citat Tames Søreffen y Wandell, for hand loug hoeß syn hustrues søster och sijden gaff en vrettferdige loug ther for, att møde y Wijborg.

Idem citat Hans Oluffssen ibidem for hand lodt seg sijden kiøbe tijll att tage same quiinde tijll egt, y Wijborg mett hues vittneßbyrdt hand hauffuer tagett paa then contract emellom forne Tames och hannom ther om.

Niels

[1]) Udstreget.

Niels Juell en steffning offuer bønderne y Wandfalckherredt for the icke wille giffue schoffsuyn, att møde y Wijborg. Item for the sijde offuerhørige och ey wille framføre then fittalie, Niels Juell giffuer aff Beffling.

Idem citat her Jørgen Frijß for en egendomsbreff, han sijger seg att haffue aff Kiell Iuerssen paa j gardt i Tolstrup y Saling, att møde y Wijborg.

Niels Jwell citat sandemendt y Andtzherredt for en vrett touff, som the giorde i Terßbøll marck.

Item herredtzfogett Jep Tullissen ther samestedtz for hand dømpte thennom tijll att giøre same touff och han haffde før dømpt thennom quijtt.

Niels Juel, Albret Schiel, Anders Cristenssen och frue Anne y Quelstrup citant Peder Schram y Wolbierg for arff y møllegodtz, som thennom er tilfallen epter hans hustrue y Wijborg.][1])

Mester Mogens Koes citat Niels Clauesen till Holm for en gard i Kragstig i Brøndtt sogen, som ligger (i) Jellingsyssell, att møde i Wiborg nar kon: mtt: kommer tid først.

[Sitzell Matzkone, borgerscke vdj Riibe, citat capittell vdj Riibe for nogett jordt, liggendes vdj prestegaaden, item ett støcke jordt, som giffuet tijll sanctj Peders kircke ibidem, att møde y Riibe.

Her Trueells en forskrifft till borgemester, raad vtj Lund, att hand haffuer (beret) for kon: mtt:, att en theres metborgere Jyrgen Rimsnerer besiidder en hans gaard ther sammestedtz emod hans jaa oc minde, att thee steffne hannom i rette for thennom oc forsfarre, huad skiell hand haffuer till, oc hielpe hannom till att etc.

Cresten Trellund, borger y Riibe, citat Mogens Munck for xliiij rinske g^n, som Jeppe Juell, borger her samesteds, gaff biscop Juer Munck paa Jens Tommessens wegne vdj Holmgardt for Haffuerballj gaardt, som for^ne biscop Juer solde for^ne Jens Tommessen och ey holte hannom kiøbett, att møde vdj Riibe fredagen etc.

Peder Ebbissen paa moder y Mariaggers wegne citat eyermendt y Søringherredt for the haffue suorett moder y Mariagger en tofft fra, adt møde her y Rijbe paa løffuerdag.

Juer

[1]) Udstreget.

Iuer Wijndt y Starup web. citat Jørgen Nielssen y Aalengh och hans medtarffuinge for nogen jordt och eyendom, som hand bruge hannom for paa for[ne] Aaleng marck emodt for[ne] Iuer Wijndtz laughefft, att møde y Wijborg. 149

Her Sørenssen Knudtzen y Rødingpaa syn medtarffuinges wegne citat mester Gundj och Iuer Iwell for tuo gaarde liggendes vdj Jernedt sogen vdj Gørringherredt, som Pouell Matzen och Jes Mortenssen y boer, som the holle thennom for mett vrette, att møde y Rijbe torßdagen.

Iuer Wijnd citat mester Jens Wardere, canick y Rijbe, for en gardt y Horstedt, som hand bruger och holler thennom for mett vrette, att møde y Wijborg.

Hans Oluffssen y Westerwestedt citat Peder Jessens, borgere y Riibes rette arffuinge for en amme wijn, hand solde for[ne] Hans Oluffssen paa Otte Gyllden-stierns wegne och icke wor saa godt som han loffuett hannom, att møde fredagen y Riibe][1]).

Anders Scriffuer, herritzs scriffuer i Bietreherret, skall haffue liffsbreff till seg och synn hustrue Maryne, som hand nu haffuer, i begges theres liffs tid, paa thet degen boell i Neßagger marck, som hand sielff vpbygdt haffuer, och ther till mett all then kyrcke jordt paa Nesagger, Huodenswild och Hornum marck met skoff och engh, dog saa the schulle aarligen giffue ther aff till kyrcken saadan skyld och affgifft, som ther pleyger aff att gaa. Relator Per Ebbisen.

[Claus Kellinghußen citatt Jep Tomeßen och Christiern Nielsen, borgere wdj Holstedbroo, for ett forplictelss breff, som thee hannom giiffuit haffue, och icke viill fulgiøre, att møde i Wiborg etc.][1])

Breffue [tiill landtzting wdi Nørjutlandt][1]) om hertiig Frederiicks hyl-linge. Helsse ether alle wore kiere troe vnnderssaatte, riddere, riddermenndtzmenndt, prelather, abbder, prior, prouiisther, cannickher, herriitzfogder, bynnder oc menige almoe, som bygge oc boo wdi alt wort lanndt Fyen, Langeland oc Toßing[2]), kierliigenn mett gud oc wor naade. Wiider, att wii nu epther wore elsk[e] Dan-marks rigis raadtz raadt agte wdi the helliige treffoldiighedtz naffn att lade hylde hogborne første her Frederiik, wor kiere søn, paa Wiiborg lanndtztinng nu paa helliig treffoldighedtz sønndag først kommendes. Thii bede wii oc binde alle rid-dere, riddermendtz mendt, som frii frelsse kienndes, sammeledes alle prelater, abder, prouiisther, prior, atti sielff perssonnligen rette ether epther, att møde paa for[ne] Wiiborg

[1]) Udstreget. [2]) Istedetfor disse har der først staaet: Nørjutlanndt.

Wiiborg lanndtzting om sctj. Hans affthen[1]) tiillfforne. Tiffligiste alle herriitz fogder, att the mett tuo agte bynnder aff huert herriit, mett menige herriitzmendtz fuldmagt, som heem siddenndes ere, møde paa forne dag oc stedt att hylde hogmelte wor kiere sønn oc skulle alle riddere, riddermendtz menndt, fruer, jomffruer oc alle anndre, som frii frelsse kiennddes, sammelededes alle prelater, abder, prouester, prior oc alle anndre, som jordegodtz haffue oc pligtig ere (at) holle rysting, tage teriis folck, sueme, heste, harnsk, glaffuen oc anden rysting mett thennom, epther som the ere fore taxeriit oc vptegnit ere, att holle off oc rliglit tiill tieniste, thii wii agte paa same tiidt seelff att besfee teriis rusting. Thii lader thet jnngennlunde. Datum Riibe leffuerdagen epther sønndagenn jubilate aar etc. mdxlii.

149 [Per Juell tiill Branndtbierg en steffning offuer Laff Eyssen i Herrestrup, Knudt Eyssen i Jelling, Jørenn Miichelssen i Bøgballe oc the høring, som war tiill neffnt att skulle dielle Knudt Eyssen etc.][2])

Tiill kiiøbstedtzmendt om samme erinnde. Vor gunst tiillffornn. Wiider, att wii nu epther wore elske Danmarks riiges raadt agte wdi the helliige treffoldighedtz naffnn att lade hylde hogborne første her Frederick wor kiere sønn paa Wiiborg lanndtzting nu paa helliig treffoldiighedtz sønndag før(st)kommendes. Thii bede wii ether oc wiille, atti forskiicke enn borgemesther oc en raadtmandt ther aff ethers bye mett fuldmagt paa alle ethers wegnne, som hieme sidendes ere, att møde tiill forne Wiiborg landtztinng same tiidt, att rette ether epther, ladendes thet jnngenlunde. Schriiffuiit wdi wor kiiøbstedt Riibe fredagenn nest epther sanctorum Philippi oc Jacobi apostolorum dag aar etc. mdxlij.

Giiør alle wiittherliigt, att aar epther gudtz byrdt mdxlii thenn onnffdagenn nest epther sannctorum Philippi ett Jacobi apostolorum dag paa wort rettther ting her wdi wor kiiøbstedt Riibe, neruerenndes off elske her Mogenns Gøye tiill Krennkerup, riidder, Danmarks riigiis hoffmesther, Johann Friis tiill Heslager, wor canntzler, her Jørenn Friiff tiill Kragstrup, Mogens Munk landtzdommer wdi Nør Juttlanndt, Pedder Ebbessen tiill Birkelsse, Jørenn Quiitzou tiill Sanndagger, riigenns canntzler oc Jacop Hardennbierg tiill Sanndolt, wor troe menndt oc raadt, vor skiickiit off elske her Wll Poggeuisk tiill Buckhagen, riidder, wor mandt, raadt oc embiitzmandt paa wort slott Trøyborg, paa thenn ene oc tiill talde for off y rette menige bynnder oc tiennere, som liigge oc tienne tiill forne Trøyborg wdi Dustrup sogenn, Breuad sogenn, Miolden sogen oc Jandrup[3]) sogen boenndes, fore att the sade hannom offuer høriig fore oc icke wiille giiøre hannom thenn egt oc arbeydt epther som the hannom plygtig ere. Ther tiill suariide forne bynnder oc tienneres tiill Trøyborgs fuldmegtiige, som her møtte wore oc berette, att the nu wdi

[1]) Først har der staaet: then leffuerdagen. [2]) Udstreget. [3]) Læs: Randrup.

wbi forne her Bll Poggeniisks tiidtt bliffue besuerit oc thennom paa leggis attskillige lanng ecter oc anden vsiduannliig arbeydt oc tynnge ydermere endt the hannom pliigtiig ware oc the aff gammell tiidt giortt haffue, oc att the wiille were vffuerbaadiig velluiilligen att arbeyd, age oc giøre hannom all thenn deell, the hannom mett rette pliigtiige ere, oc y rette lagde forschriiffne bynnder biscop Iffuer Munks opnne beſegliit breff, lydenndes paa huor mange dage att the skulle age oc arbeyde ther tiill slotthet, ennd dog icke er berammiit i same breff, huor lenge thet skulle were, mett flere ordt oc tale, som thennom paa bode siider therom emellom løb. Tha epther tiill tall, gienſſuar oc ſagenns leyliighet haffue wii giort thennom paa bode (fider) enn conntract oc forliigelſſe emellom, huiilcken wii wiille 150
att aff begge partenne skall paa bode siider fast oc vbrødeligen wiidt magt holdiis, saa att forne bynnder oc tiennere, som høre tiill forne Trøyborg wdi forne Dustrup sogenn, Breuadt sogenn, Mioldenn sogenn oc Jandrup sogen boendes oc teriis eptherkommer skulle were pliigtiig tiill, huer aar att giøre thenne effterne egt oc arbeyde tiill førne wort slott Trøyborg, som er, først wdi tre dage att age møg, jtem tuo dage att pløye, i alt wdi fire dage att meye, jtem fire dage att skere, jtem fire dage att giøre hiøe, tiisliigiiste att giøre enn stakiit egt paa fyre miell fran Trøyborg oc enn lanng egt, som skall were ennthenn tiill Flenſſborg, Haderſleff eller Riibe huert aar oc jnngenn anderstedtz oc ther mett were quiit for ydermere egt oc arbeyde. Giiffuiit aar dag oc stedt, som forschriiffuiitt staar.

Per Hansen paa Aggershus skall forskaffe Henrich Rantzo paa Riffuerhus saa møghet temmer, som hand kand lade thet skiff mett, som hand agther strax att forskicke ther hen, tiill behoff tiill Riffuerhus.

Ett breff tiill Fannøø oc Mannøø oc Rem, att the icke skeerer thet helm wp.

Ett beffallinge tijll borgemester och raadt vdj Riipe, att the vdtlegge her Niels Torckilſſen wederlag for then jordt, som hand haffuer bygdt paa och her Niels tijlhører.

Sanddemend i Nørreherret, att ther er berett faare ko. mt., att huar ther siidder thuende bynder i en gardt, att then enne tha skall were sandmandt, tha wiill ko. mt. thet nu her epther saa holles skall att etc.

Carine Boes en forscrifft till rigens canceller, att hand tager noger godemendtt till ſeg oc steffner Jens Huas oc hinne i rette for ſeg. Om en gard i Maglebye.

Niels Fast citat ſandemendtt i Onſildtherrett for et herrewerck, thee sore hannom

hannom offuer, att møde i Wiiborigh. Item citat Christiern Fasl for et herrewerck, hand haffuer ladit forett hannom, at møde i Wiborg.

151 Breffue om forbudt op att giiffuis. Giør alle wittherliigt, att epther thii mannge vore wnderssatte, riigenns jndbygere, haffue tiit oc offte weriit hoiiss off, thennom haardeliigen beklagendes, huorledis att te ere kommen storliigen tiill agterss wdi thet att teris nering, biering nu paa nogen aar haffuer werit thennom betagen mett wort forbudt, som wii haffue giordt oc laibet wdgaa om kornn oc anden ware att føre aff riigiit, tha paa thet att for^{ne} wore vnnderssaatte, rigens jndbygere, mue oc kunde saa møgiit tiiss bedre komme tiill teriis nering oc biering egenn, saa oc epther thii, gud almegtiigste were loffuiit, att tiisse wore lande oc rige ere nu saa riglig·n begaffuiit oc besssørgit mett kornn oc andenn edende vare, som wdi lanng tiidt oc thette aarss grøye oc beteer siig rigliigenn oc well, saa ther aff er formoendes goiidt tiidt, haffue wii nu mett wor elsk^{e} Danmarcks rigis raadtz raadt oc sambtyke, som nu her hoiss off tiilstede ere, opgiiffuiit same wort forbudt, saa wore vnnderssaatte, riigens jmdbygere, mue segle, handle oc wandle mett kornn oc andenn ware epther gammell sedvanne, jnnthet vnndertagit, wdenn grex øxen att driiffue oc salthet kødt att skiibe eller wdsføre aff riiget. Dog skulle jngen aff wore vnderssaatte mett noghre ware mue segle wdi Hollandt, Brabandt eller anderstedś wdi nogher aff keysserens lande før endt wii anderledes ther om tiill siigendes worder. Giiffuit wdi wor kiøbstedt Riibe søndagen cantate aar etc. mdxlij. Dominus rex per se in præsentia Joannis Friiss, cancellarij, Ericj Banner, regni marschalci, Georgij Friiss tiill Krogsstrup, Magni Munck, Petrj Ebbonis et Georgij Quitzow regnj consiliariorum.

Erick Schram tijll Tell citat Willam Jensen y Aalborg fore en gaardt y Schedtzhalle liggendes, som for^{ne} Erick haffuer ladett seg indtføre mett lougen, och Willam haffuer ther emodt forhuerffuet mett vrett vnderwijsning en befallinge tijl nogen gode mendt, och ther mett forhindrer hannom same gaardt, att møde y Wijborg løffuerdag post ascensionis dominj.

Oluff Persen it obne breff till alle kronens, stygtens, och closter tienere etc., att the skulle age och føre kongens ting huor Oluff Persen thennom befalendes vorder, saa frampt the jcke ville vprette ko. mt. hues skade hans nade ther aff fangendes vorder.

Item it breff, att ther er berett fore ko. mt., huorledes att mange fordriste thennom tiill att bruge woye fore vor forstrand vnder Widborgherret och jcke ville giffue then tilbørlig told, som the off plygtig ere, och att ko. mt. haffuer ther fore forskicket ther nogle riddermends mend offuer, att schulle forfare och sige, huad told

told att samme fiskere schulle vere plygtige till att giffue off, huilcke samme riddermends(mend) haffue thet saa grandsket, att huilcke som ville bruge woy ther vnder landit, skall were plygtig att giffue off aff huer woy ij t^er sild, och att mange ther offuer fordriste thennom till att løbe burt och jcke vdtgiffue samme ij t^er sild, thij beder ko. mt. alle och huer ßerdelis, att the till tencke att vdgiffue samme sild, ther 152
som nogen findes ther emod att gøre, tha haffuer ko. mt. befallit Henrick Rantzo att straffe therfor paa liff och gots.

[Skytte Symensen, borger i Holstebro, haffuer beret, att hand haffuer fest en gord aff Axel Nielsen, bog att then, som haffuer samme gord, skall nyde then i hans liffs tid och epther then andens død skall for^ne Skytte Symensen nyde then ad gratiam for samme fest, dog att hand skall giffue aff samme gord till kronen saadan landgille och anden tynge, som ther pleyger och bør aff att gaa.

Las Harrensuisker ett breff, att ko. mt. haffuer wnt oc forlent hannom ad gratiam Hintzsiig i Østerherret, dog saa, att hand skall giffue tiill Riffuerhus theraff [1]) aarligen en jochimsdaller oc siden wære ther mett frij oc quit wden all konnelige tyngge.

Her Morten Perssen y Schiolborg citat Morthen Lauressen ibidem for ij agger iordt liggendes y Schiolborg march, som kalles Møllagger, att møde paa fredag ij Wijborg.

Anne Knutzkone y Westerlem citat Eller Lycke tijll Torp for nogen lofft, som hand loffuett henne, att holle henne frij for nogentt godtz, som Jens Tamssen tijll Holmgaardt haffuer tagett fra hende.

Knudt Wye i Entherup citat Oluff Glob och Melcher Glob och theres metarffuinge fore en gord liggendes i Ottinge, som hand gør hannom hinder paa, att møde i Viborg nu paa fredag førstkommendes.

Erick Sale i Morss citat sandemenden i Nørherrit for nogen Wold och herwerck, som the haffue sworit hannom offuer fore Skerregord, som hand mener met vrette, att møde i Viborg samme dag.

Idem citat Ib Søffrensen i Skergord fore att hand er dømpt fredløff, och nogre kyrcke frid, som hannom er paa gangit och icke will bøde sit falsmal, att møde samme dag.

Idem

[1]) Der har først staaet: att hand skall giffue seg tiill Henrich Rantzo paa Riffuerhus oc giffue theraff.

Hem citat frue Anne i Ferregord och hindes børn och theres laugwerge for skifft och jefning, som hun holder hans hustrue fore och fore lest och for theringe, att møde samme dag.

Per Swensen i Hisselbierg i Mors citat Jes Lauritsen och Per Lauritsen i Eyerslo for en dom, som the haffue forhuerffuit, lydendes paa en gord i Eyerslo, till Wiborg landsting, att møde met samme dom och then laughefft, som the haffue giordt paa samme gord] ¹).

153 Jacop Kleinsmedt, borger i Aarhus eyendom breff paa et stycke jord kalles bostwff iordt, liggendes i then øster ende vdj breden till then sønder, op till Staffens Bagers gord xxxvj alne, myt i garden xxx alne, och i then vester ende i breden xxx alne och siden i then vester ende vdj lengen till begge gader seg streckendes, och strecker seg ther samestedes vdj breden —.

[Niels Schreber y Hugholm citat Frans Iuerssen tijll Taptrup for hand hug hannom, att møde paa leffuerdag.

Erick Banner citat Peder Dall for Niels Schriuere wtj Synderloff, som wor hans fogett, handt wredeligen ehiell sloe, att møde wtj Aalborg fredagen for pyntze sønndag.

Michel Knutzen y Korning citat sandmendt i Sønderliungsheredt, for the haffue suoret hannom en gaardt fraa y Hammersøø, som Jørgen Jenssen y boer, och suore then Jørgen Jenssen tijll, och suore Jørgen Jenssen ther mett frij for heruerck, att møde y Wijborg fredagen epter pintzdag.

Christiern Nielsen y Gettrop citat Søffren Michelsen i Halste, Erick i Wilstrup, Lauris Møller, for en loug, hand gaff hannom, for hand icke wor i raad eller gierning mett att slae hans barnn ihiell, att møde then løffuerdag nest epther pintze.

Jens Nielsen i Arhuss citat Jost Nielsen i Wester Alling for nogen arff, som haund haffuer yppe(bqa)rett effther hans fader broder emod hans minde, att møbhe same dag.

Rasmus Christiernsen i Synderup gardtt citat Per Søffrensen i Nessen for en loug, hand gaff hannom, for hand icke hagde wolld tagit hans dotter, som hand skyltte hannom for, som hand meener mett wrette, att møbhe fredagen nest for hellige trefoldighets søundagen.

Per

¹) De indklamrede Stykker ere udstregne.

Per Nielsen citat Niels Mogensen i Øe closter for en gard, hand haffuer stedtt hannom oc icke kand holle hannom, att møde then fredag nest fore hellige trefoldiighets søndag. Relator Christiern Munck.

Marine Pedersdotter y Liung citat moder y Mariagger for en gaardt, som hun stedde forne Marine och hun ey will holle hender, att møde fredagen nest epter pintzdag y Wijborg. 154

Niels Juell citat Matzs Knudtzen i Aggergard och hans mett arffuinge for et panttebreff, som hand haffuer paa Aggergardtt for ix g[e] i guldtt, som Niels Clemetzen haffde panttet oc kon: mtts: tillkommer, att møde fredagen nest fore søndagen trinitatis.] [1])

Niels Anderssen i Torlund citat sandemendtt vdj Hißheritt for the sorre hannom toff offuer mett wrett, som han mienne.

Idem citat Knud Sibastssen for en vrettferdige dom, som han gaff her Jenss Willassen offuer forne Niels Anderssen.

Capittell i Viborg citant Chrestern Glob i Pandom for nogen enge i Løuelmarck och Haffuriiss, som hand epther wrang vnderuisning haffuer fot dom paa, att hand met samme dom møder her vdj Viborg then fredag post pentecostes.

Hans Rosterup citat mester Mogens Koff oc Erick Nielßen tiill Kollerup for iiij gaarde, the haffue frann hannom met wrette, at møde wtj Wyborg fredagen nest epther pygentze dag.

Abbedißenn i Mariagger steffner Bertel Juell for ij aggere, hand haffuer tagit frann hinnes gard i Nørrebredall, att møde fredagen epther pintzebag.

Joen Nielsen och hans søn Gunner Jensen liffs breff paa en Norges kronens gord kallis Offuergord paa ..... land liggendes, dog saa att the skulle aarligen giffue theraff saadan landskyld och leding, som ther pleyger aff att gaa.

Chrestern Olussen, borger i Viborg, breff, att mwe føre korn och anden wore vdt, jngthet vndertaget, vden allenéste grese øxen och saltet kiød, dog att hand icke skall løbe ther met till Holland, Braband eller anderstedz vdj keyserens lande.

Boell Jyrgens i Essenbrop citat Anders Lyøng i Zelling, Mats Poelsen i Elsloff

[1]) Udstreget.

Eisløff och theres mettfølger rebsmend, som rerbte Larbierg och Essenbrup marck, att møde fredagen post pentecostes.

Anne Graffuerskone i Lyom citat Olob Krabbe fore hand haffuer fest hynne aff hindes gord met vrette och satt hynne i stocke och jern, att møde same dag.

155 Per Lauritsen i Rebstrup citat Joen Matsen till Tostelund for nogen queg, hand haffuer tagit fran hannom, att møde samme dag.

[Christiern Steen i Skuogbye citat Per Ebbesen for Bryggsted gard oc Gliffuiig mølle. Idem Oluff Munck for en gard i Sillerup oc et boell, en gard i Rallu och en vdj Dyngbye. Idem her Christiern Friiss for en gard i Rallu.

Jehan Knudtzen citat Lauris Nielsen i Borup for vj ørne, hand haffuer skattet hannom aff, som hand meener met vrette. Att mødhe løffuerdagenn nest epther pintzedag.

Froe Dorethe i Rodskuoff, Morthen Jehansen eptherleffuerske, citat sandemendtt i Østerlisbiergherrett for et sandemandstoff, thee haffue giort emellom Rodskuoff oc Tyker, at møde samme dagh.] [1])

Søffren Jensen i Beerløff citat Christiern Nielsen i Langkeer for en dom, thu haffuer tagit emodtt hannom oc Mogens Munck haffuer dømpt, att mødhe paa mandag først komendes.

Karine Andersß citat Just Christenssen vdj Hobro for att han haffuer beselett met hynnes jntsell, emodt hennes jaa oc myndе, som hun sich hannom vdj tro oc loffue.

Hartug Skram steffner Anne Klemens, Per Laßen, Christiern Harboe, att hand oc hans metthar ffuinge haffuer tiiltalle till etther for et magteskiiffte, som hans fader giorde met Rasmus Clemetzen, och samme gotz er wonden thennom aff oc mener ther fore, att samme mageskiiffte er dødt oc magtløs, fredagen epther pintze dag.

Niels Lunoe steffner mester Anders Skuoffgardtt for en gord i Tyker, samme dag att møde.

Hans Johanssen tijll Vlschouff citat jomfrue Berrette Rostrops datter och hendes langwerge for en dom, hun haffuer emodt hannom paa Rijßagger och Rørbeck, løffuerdag epter pintzedag.

Søffrin

[1]) Udstreget.

Søffrin Lous citat Christopher paa Hal for en dom, som thy hueruett abtt landzting mett vrang vnderuising offuer soffning, som fordt hannom quitt for gordtt fredtt oc syden bleff sagdtt vdj fall.

Her Jens Wellatzsen, Jens Laßen i Aarhuss, Kesstne Niels Andersen i Tol- 156
lund for att hand besidder theres gardtt i Tollund emod theres mynne oc hannom er forett herrewerck offuer thet fore.

Niels Schreder, borger y Wijborg, Tord Oluffssen y Schyffue citant Matz Smedt y Seeldt, for han slog syn hustrue Dorrette ihel, och Henrick Perssen y Thyße, for han kiender seg wedt epttermal epter hendes dødt.

Idem citant Jens Perssen y Keelgardt, Chresten Sørenssen y Seeldt, Per Pouelssen y Lennom, Cresten Jepssen ibidem, Chresten Jenssen ibidem och Niels Iuerssen y Lennom, for the leydett henne hiem och siiden bleff hun y same leyde ihiell slagett. Fredagen nest epter pintzdag y Wijborg.

Her Jep Gort i Skalsk citat Per Høg for hand lader en bonnde besiidde hans rette prestegard Skalsk, att møde tersdagen nest epther pintze dagh.

Christiern Lous citat sandemend i Giislumherret fore thee sore hannom herrewerck offuer, som hand meener emod lougen, att møde fredagen epther pintzedag.

Idem herretzs neunff i Giislumherrett, som ere Niels Persen i Tistedtt, Jens Jensen ther sammestedzs oc theres metfølger for hussfred, the suore hannom offuer, som hand meener mett vrette, att møde samme dag.

Søffren Symensen i Mielckelstrup citat Søffren Tommesen i Galthen for en dom, som hand haffuer fangit till landtzstingh formedelst wrang vnderuißning.

Kield Nielsen i Haldendrup citat Jehann Togers ther sammestedz for en dom, som hun haffuer fangit til landzting formedelst wrang vnderwiissning oc tislig[te], for hun haffuer et støde breff paa et halfft gardt oc icke er besegit, att møde fore oss fredagen nest epther pintze dag, hun eller hinnes laugeuerge.

Jehan Planck paa Allerup bymendtz wegne citat mester Jens Wijborg, canick vdj Riibe, for hand beschattede thennom, att møde fredagen nest epter.

Niels Jenssen till Brodeschouff citat Jes Marckuedtzen thill Lensholm, att møde mett en laughefſdt, som gammell Godtz Wagenssen giorde paa Lensholm och Lensholms march.

Idem

Item citat Pouell Jenssen, som bode vdj Schetum och Jens Tamssen y Nørløff, sandemendt y Verßleffherredt, for ett marckeschell the giorde emellom Leenßholm och Lendoms marck.

Idem citat Anders Nielssen, herredtsfogett y Rindtzherredt, for en laugheffdt, han giorde paa Vrijs och Hersom marck emodt thet laugheffdt, Niels Jenssen ther paa haffuer. Fredag nest epter pindtzdag.

Her Jørgen Frijß citat sandemendt vdj Tørrildherridt for vrett toff, som the giorde emellom Reffb(alligaardt) och Ler(beck) och vptoge stabbel och steen.

157 Ko: mt: drager her aff paa onsdag met nogle klipper i jagt till Testrup, ther holler Christopher hans nade then natt, om anden drager ko: mt: met samme klipper till Harsløff, ther holler Axel Jwll the ij netter och fortøffuer ther ij netter. Paa torsdagen drager drotningen met all hob her aff och till Testrup, ther holder Christopher. Om fredagen till Harsløff, ther bliffuer nat, ther holder Axell Jwll. Om løffuerdagen fylges the att tiill Alborg.

[Mester Jens Hansen, cannick wtj Wyborg, citat Anne Niels Clemmentzßens eptherleuerske mett hynndes laugwerge oc metarffuinge for en hest, hynndes ßønn Jyrgen Clemmitzßen kiøbte hannom aff oc icke haffuer faatt betalling for. At møde her wtj Wybor.] [1]

Her Jørgen Frijß citat Mannerup Holck Barretzschoff, Juer Juell, Niels Juell, Hertiig Tammessen, Niels Claussen tijll Nørholm och ethers mettfølger, riidemendt paa Roffballig gardtz marc, for ett marckschiell, the rede emellom Lerbeck och Roffballi gaardt, offuer gammell markeschiell, emodt her Anders Frijßes gammell laugheffdt, och ey gaffue alle lodtzeyrene touglige adtuarsell, som thet seg burde epter lougen, att møde vdj Wedtle, nar koe: mt: thiidt kommendes worder.

Idem citat Johan Brockenhuße, att møde mett samme riidemendtz dom och forenninge, som ther schede emellom Roffballi gaardt och Leerbeck, och sandemendtz breff, vdj Wedle.

Theßße eptherne godemend schulle sette alt bonde gots, ßom vprørisk haffue verit, vdj neste forgangen feigde.

Vdj Riiber stygt, vndertagit vdj Lundenes leen: Henrick Rantzow, Iffuer Jwll, Eyller Hardenbierg, Hartuig Skram, Niels Lange. Lundenes leen: Peder Ebbesen, Chrestiern Stygge, Chrestiern Fassy, Niels Jwll, Hans Stygge. Wiborg stygt och Aarhus stygt: Peder Ebbesen, Oluff Munck, Christopher Stygge, Gabriel
158 Gyldenstern, Hartuig Thomsen, Niels Skeell. Wendelbo stygt: Her Jyrgen Friiß, Axell Jwll, Albregt Skeell, Iffuer Lycke.

Berette

[1]) Udstreget.

Berette Mickelsdotter en forscrifft till Axell Juell, att hun haffuer tiltalle till Mickel Skriffuer for nogen arff, som hand tog epther broder Jep Mickelsen, att hand hielper hinne saa møgitt.

Jep Friiff, Niels Jensen steffner.

Marine Lasdotter steffner her Christiern Nielsen i Wroge sogen for en gardtt, hand haffuer sett henne aff.

Anders Thammesen, borger i Wiborg, citat Per Fogett for ett stycke ødhe jord, thu haffuer solt hannom oc icke well hiemmele hannom.

Breff tiill her Anders Bilde, att hand ser Anders budtt ind paa et skiib for Helsingøer.

Et breff till Otte Stigsen, att hand strags giffuer seg hiid till kon: matt. Idem pasporbt her aff oc till Kiøpnehaffn.

Tamis Anderssen citatt Søffren Jenssen och the andre, paa samme thidt vare sandmen, for the sorde hannom mandø offuer mett vrett. Torsdag nest epther pinsdag.

Bunderup mend en steffning offuer sandemendtt i Hanherrett for ett sandemands toff, thee haffue giortt emellom Haffuersløff marck och Beystrup marck.

Idem en steffning offuer Thomes Persen, Mauritzs Tahmmesen, Jens Nielsen, Lille Bertelsen, Per Kielsen i Bystrup, for thee haffue sortt Haffuersted wongh i Bunderup rette feddrefft, att mødhe.

Iffuer Lycke en beffalling tiill thisse gode mendtt, Albrit Skiell, Claues Iffuersen, Wild Thammesen, Mogens Juell, att ther er trette emellom hannom oc Gabriell Gyldenstiern for et byggestedtt i Astrup, som Gabriell wp deell, att thee granske samme gode mendtt, om samme byggested bør att were wpbygt eller oc ey.

Her Peder Jenssen, forstander wdj allmyndelige hospittallett vdj Aalborg, 159
citat Las Jenssen y Kinderup for vj lodt siølff, han hannom schyldig er, som hand haffuer først suorett seg fran oc siiden bekendt och tilstunden thet och endog icke will bettalle hannom, att møde y Wiborg fredag post penthecostes.

[Ett breff tijll her Mouritz Olffsen, att en aff hans suenne haffuer en brun genger

genger och ellers nogle aff hans suenne haffue gode heste, att hand forløffuer thennom, att the strags ther mett komme tijll herren.] [1])

Togget fran Aalborg och att Aarhus anden pintzedag ij^c vogne.

Fran Aalborg tiill Mulbierg første stiifft skal Axel Jwll bestille. Fran Mulbierg tiill Hwrup then anden stiifft och ther skall bestillis vogne aff Helumherrit, ther skal Axell Jwll bestille. Fran Hwrup och tiill Nødenes swnd, ther skall her Mattis aff Mariagger bestille met fogden aff Hinsteherrit. Fran Nødenes swnd och tiill Hald i Haldherrit, ther skall herritzfogeden aff Gerløherrit bestille vogne [paa anden side Nødenes fergested] [2]). Fran Hald och till Randers ther bestiller Herritzfogeden aff Haldherrit och Støffringherrit. Fran Randers och tiill Spøring skall Hans Michelsen paa Torup bestille. Fran Spøring till Aarhus, ther skal Peder Ebbesen eller herritzfogden aff Lysborgherrit bestille vogne.

Item scriffuelße till Søffren Jensen, att hand retter seg epther, att skye ko: mt: nogen vnderholling vdj Vdbyneer, om vij vill ede ther.

160 Ko: mts: heste skulle nu i dag pintze afften gaa heraff och till Roll och ther ligge natt, ther holler Erick Banner. Fran Roll och Hoffbro ther holler byen natt. Fran Hoffbro tiill Randers j natt, ther holler byen.

Peder Speger schall haffue liiffs breff poo Drop gaardth, liggendes wdj Kollerup sogenn i Hannherret.

Peter van Ments et fordelse breff her fran och tiill Falster och Laaland paa en vogen.

Tesligeste et patzport paa saa mange knegkte, som ere vdj Laaland och Falster, paa frij vnderholling paa j nat, huor the framkommer till Vedle.

It breff till Nagskow, att the skye knegktene vnderholling.

It breff til Vedle, att the vnderholle samme knegkte till vider beskedt.

Philippus van Aldenaa it patzport paa en vogen och frij vnderholling, att schulle drage tiill Ribe, Kolding och Vedle, ther att forhandle ko: mts: erende hoss knegktene.

Jens Ericksen, borger vtj Aalborg, citat ßandemendt wtj .... for itt tog, the haue sworet hannom offuer epther Hans Tolbers dødt, som hand mener mett wrette, at møde wtj Wyborg mandag epter trinitatis søndag.

Her Offue citat her Jyrgen Friiss oc mester Niels Friiss for hans kircke gotzs

[1]) Det Indklamrede er udstreget. [2]) Ligeledes.

gotzs oc pendinge, som thee haffue tagitt hannom fran, som hand meener met vrette, att møde Viiborg tiisdagen nest epther søndagen trinitatis.

[Kirstine Pouelß citat Per Suder for en long, hand haffuer giffuit hinne for ett barn, hun haffuer fangit mett hannom, oc siger seg icke att were fader att som hun siger, att møde i Viiborg.] [1])

Søffren Vellatzen paa syn høstrues Beritte Huasdatters (vegne) citat Lauris Seersen oc Jens Seersen for nogenn øxen oc fee oc kornn, som thee toge frann hinne then tiidtt thee hagde slagett hinnes hosbonde ihiell.

Jens Latzen i Hammell steffner Jens Seersen oc Anne Palliß for en gardtt the besidder, att møde i Wiiborg.

[Her Axell Bragde citat Torckell Persen i Nørre Album oc hans mettfølgere, som reffuid Hattinge marck. Teslig[te] Iuer Rødt i Hattinge oc hans metfølgre som haffue delt Hattinge marck emellom thennom.] [1])

Togget her frann och till Viborg. Peder Ebbesen skall bestille wogne vdj Aarhus och tiill Woldby. Fran Woldby till kongens bro ther bestiller her Mogens Gøye. Fran kongens bro och till Høybierg ther bestiller Søffren Brun i Almynd, herritzfoget i Lysgordherret. Fran Høyberg tiill Viborg ther bestiller samme foget aff Hitzherrit [2]). 161

Borgemester, raadt och menige borgere mett capittell her vdj byen schulle haffue eyendoms breff [3]) paa Worgord marck, liggendes norden vden for Aarhus, emellom Skeby marck och Aarss och emellom Welby marck och aaen och emellom Brenstrup marck och Aars, epther ret gammell marckeskel seg streckendes, met skoff, agger och eng, vndertagen et stykke eng, som skall vdtlegges vesten mod Brenstrup, huilcket ko: mt: vill beholle till hans nades egit behoff till Aarhus gord.

Tesligeste schulle borgemester, raad och menige borgere i Aarhus haffue 162 twinde kronens lycker synden fore Aarhus till Haffuerballj marck vedtager, som tilforne laa till Aarhus gordt.

Knudt

[1]) Det Indklamrede er udstreget.

[2]) Foran dette Stykke staae i Registranten følgende Optegnelser om samme Gjenstand.

Ko: mtts: tog her frann oc till konningens broe, første wogne skiffte ther skall herritzfogeden aff Gerneherret Frantzs Pouelsen bestille wogne. Ther fran oc till Høgbierg andit skiiffte.

Ko: mts: tog fran Aarhus och till Viborg. Første wogen skifft skall Peder Ebbesen bestille paa halff weyen emellom Aarhus och koningens bro. Anden skifft ved kongens bro, ther bestiller herritzfogeden.

[3]) Eyendoms breff synes imidlertid at være rettet til breff ad gratiam.

Knudt Galten, borgemester i Aars, skall haffue eyendoms breff paa en liden lycke liggendes vesten scti. Jyrgens closter, som er indgraffuit och indbyget.

[Bynder i Morslet by haffue beclagit thennom, huorledes att Per Ebbesen haffuer ladit ride it marckeskell emellom Morslet marck och Skomstrup marck. Tha haffuer Per Ebbesen tilladit, att nar sandmend och ridmend bliffue tilkrafft och ville gøre och ride marckeskell, tha vill hand vpgiffue thet marckeskel, som ridmend nu giordt haffue och tha nyde hues loug och ret er.

Henrich Knudtsen i Røding, Hanss Lauritsen wdj Kergaardtt citatt Juer Jull och Peder Jull for thoo gaarde, som ligger wdj Hiarnett vdj Giøring herret, som thee holler thennom fore mett vrette, att møde poo mandag først komendes.][1])

Eriich Nielsen citatt Gabriell Gyllenstiern for enn gordth vdj Bleer, som handth holler hannom forre mett vrette.

Idem citatt prieren vdj almindelig hospitall wdtj Olborg for enn gaardth grundth.

[Frue Helle Niels Skalandz eptherleuerske citat Niels Lunoe tiill Rudtgaardt for en guldt kiede, weyer j^{c} g^{e} oc en damask kobe, som hans hustrue laanthe aff hyndes søster, som hand holder hynde fore, som hun mener met wretthe.

Gertt van Wijckradt en paßportt paa en wogen mett iiij ko: mts: heste her fran tijll Kiøbnehaffn.][1])

163 Henrich Rantzo ij breff mett thuo skippere, Søffren Jensen oc Lauers Farsen, tiill Per Hansen, att hand slier thennom ladt mett temmer, bielcker xviij alne, sparrer xv allue oc andet temmer, the behoff haffue oc scriffuer thet i ko: mts: regenskaff.

Mogens Munck, Eirick Skram tiltalle Christiern Stygge till Randrup, Mogens Jostsen till Lundegard, Anders Pouelssen i Lund, Jehan Bagge i Vindum, Jehan Bron ther sammestedtzs oc Matz Grøn i Viiskum.

Menige byemend i Byestrup beclage, att sandemend y Rindzherrett haffuer giort vret marckeskiell emellom Bystrup marck oc Gyrup marck, emellom Felsøe marck oc Byestrup marck, emellom Dalsgardt marck oc Bystrup marck oc emellom Giested marckt oc Byestrup marck, att for^{ne} godemend granske, om samme sandemendtt haffue giort ret marckeskiell eller oc ey.

Mesther

[1]) Udstreget.

Mesther Morthen Hegelund, sognepreſt oc predicanther tiil ſtj. Bodils kyrcke wdj Olborgh, eth lyffuis breff paa en kronens, closthers, wor frve closters vdj Olborg, gardth wdj Hatzeris, som Thomes Nielsen, Jens Salingboe yboer oc skiller iiij t^ner byg oc iiij ſk^r byg tiill ſeg oc ſyn ecthe høſtrw, Marine Morthens, nyde etc. beggis theris liffues tiid, en effther then andhen, huilcken lengst leffuer, qwyt oc fry, wdhen all koningliige tynge eller wdgifft, doch then at bøge etc. cum clausulis consuetis.

Her Christiern Friiſſ, Lauris Veſtenj, Lauris Munck, Niels Marquortzen, Erick Nielsen, Hans Roſtrup, Per Kruſſe, Jyrgen Roſtrup, Søffren Clauesen herritzfoget i Holboe herrett, Søffren Thammesen herritzfoget i Galten herrett. 164

Her Knudt Rudt, att ther er trette emellom Knuſtrup marck och Holbiergh marck, for for^ne Holbierg mend haffue wellett thennom ind wtj Knudſtrup marck oc pløgett oc ſoett i ſamme theres marck offuer marckeſkiell och ſkuoff ſkiell, att for^ne godemendtt grandſke oc forffarre om Holbierg byemend haffue giort mett rette eller oc ey oc endeligen ſiige ther paa.

Ett obett breff tiill Hiidsherret oc Lyſgaardt herrett, att the wnderholle knectenne paa en natz tiidt, oc alle herretzmendene betale thennom, ſom holder, mett huer j t^e øll xxij ß, j pd. ſmør ij ℔, lam vj ß, høns j ß, iiij brødt j alb., j oll eg viij alb., j ℔ fleſk j ß, j bra kokiødt viij alb., j ℔ oſt j ß, ſk^e. haffre iiij alb., natzs høø j ß.

Wrads herret oc Tøſtingherret iligemaade j breff paa en natz holldt.

Per Rymand et breff, at ko: haffuer wnt hannom then ſtøffnyng oc floed-moell arffligen at maa beholde, ßom then mølle, han emellom Suenſtrup oc Wolſtrvp mark haffuer wpbøgdt, ßom then ſyndis at ſtøffue paa wor oc Suendſtrvps kirckis grwnd oc egendom, doch ßaa, at hand met thet fürſte wdlegger Kriſtoffer Roßenkrans paa hans nadis oc for^ne Suenſtrvps kirckis wegne ßaa goed jord wdi hiede, agger eller eng, ßom wdj ſandingen kand forffaris then ſtøffuer fraa for^ne Suenſtrvp kircke. Jehan Friis cantzellarius. 165

Item Lauris Truſſen vdj Molberge citat Erich Jenſſen vdj Staffning for en dom, ſom han haffuer fangett aff oſſ mett vrang vnderuißning, att møde vdj Veell. 166

Meſter Anders Skuoffgardtt, Anders Skiell till Heinet, Jep Friiſſ till Liungholm, Her Christiern Friiſſ till Aagaardt, Jens Thammeſen, Oluff Glob till Wellomgaardt,

lomgaardt, Christiern Stygge till Randerup gard, Erick Høg till Elarup, Niels Skiell till Vindersløffgard, Mester Splid Fasse, Niels Lange.

Att Mester Niels Friiff haffuer berett, huorledes att hannom icke er giortt skiiffte paa hans høstrues wegne epther hinnes fader oc moder, som er wdj Skarregardt oc allt andit gotzs, bode paa federne oc møderne.

Frue Anne i Fierre gard, Søffren Høgs eptherleffuerske oc Erick Saell i Skarregardtt paa synn høstrues wegne.

Dom ßom bleff affsagdt vdj Wijborg emellom Erick Schram tijll Teell och Willom Jenssen, borger y Aalborg, tyßdagen nest epter exaudj anno etc. mdxlij.

Vii Cristian etc. Giøre alle witterligt, att aar epter gudz byrdt mdxlij, then tijßdag nest epter søndagen exaudj her paa wor retterting her vdj wor kiøbstedt Wijborg, neruerendes oss elske Jehan Frijß, wor canceller, Erick Banner, Danmarcks riiges marsck, her Jyrgen Frijß tijll Kragsstrup, Mogens Munck, Peder Ebbissen, Jørgen Quitzow riigens canceller, Oluff Munck, wore mendt och radt, Jens Tammessen och Jens Mogenssen, landzdommere vdj Nør Judtlandt, wore mendt och tienere, wor schickett oss elske Erick Schram tijll Teele, wor mandt och tiener, paa then ene och tijlltallede Willom Jenssen, borger vdj wor kiøbstedt Aalborg, paa then anden sijde, for en gaardt liggendes y Schedzhalle, som forne Willom Jenssen giør hannom hinder paa, och berette forne Erick Schram och beuiste for oss, huarledes att hans forelderе haffde mageschifftett thennom same gaardt tijll fran en frij bonde, kalles Jes Gladt aff Wamme, och ther emodt igen vdtlagde hannom tijll wederlag en gaardt, liggendes vdj Troelstrup, mett ij fierding jorde ther samestedz. Ydermere y rette laugde forne Erick Schram en riigens dom och ett riidtmandz breff jndtholdendes, att hand epter riigens deele wor louglligen indtførdt y forne gordt och beclagede seg, att forne Willom Jenssen lijgeuell ther offuer holt hannom same gaardt for emodt same jndtførsels liudelße. Ther tijll suarede forne Willom Jenssen och ij rette laugde en dom, som oss elske Mogens Munck mett nogle flere beseglett och vdtgiffuett haffde, jndtholdendes, att the haffde
167 dømpt forne jndtførssell, som same riidemendt y saa maade giørdt haffde y forne gaardt, rødt och magteløss, och forne Erick Schram att komme tijll syn gaardt igen, som hans forelderе y saa maade haffde vdtlagdt tijll wederlag for then anden gaardt. Ther emodt y rette lagde forne Erick Schram en dom, vdtgiffuett tijll Rindzherredzting, jndtholdendes, att herredzfogetten ther samestedz haffuer funden och dømpt forne jndtførsell wedt magt och forne Erick Schram att nyde syn gaardt, som hannom vdtlagdt war epter hans jndtførßels lydelße, mett flere ordt och talle, som thennom paa bode sijder ther om emellom løb. Tha epter thij att Willom

Willom Jenssen nu ingen rettighedt haffuer tijll same godtz, meden er nu forbrott och forfallen tijll oss och kronen for forbrott godz, haffue wij vndt och tijlladett och nu mett thette wortt obne breff vnde och tijllade, att forne Erick Schram maa forne gaardt y Schedzhalle, som hans foreldere y saa maade vdtlagdt er, tijll seg igen annamme oc then nyde, bruge och beholle epter hans mageschiffts breffs och jndtførsels lyudelße. Dog saa, att then gaardt mett the ij fierding jorde, som forne Erick Schrams foreldere igen haffue vdtlagdt same Jes Gladt, schall bliffue her epter hoss oss och kronen epter thet mageschifftz breffs lydelße, ther paa giordt er. Giffuett aar, dag och stedt, som forscreffuett staar. Vnder wortt signett.

Dom, som bleff aff sagdt emellom Otte Claussen och Warder borgere om then mølle vdhen for Warde.

Wij Cristian etc. Giøre alle witterligt, att aar epter gudtz byrdt mdxlij, then tijßdag nest epter søndagen cantate, paa wortt retterting y wor kiøbstedt Warde, neruerendes oss elske Jehan Frijß, wor canceller, Erick Banner, Danmarcks riiges marsk, Peder Ebbissen tijll Birckelße och Jørgen Quitzow, riigens canceller, wore mendt och raadt, wor schickett oss elske Otte Claussen tijll Nørholm, wor mandt och tiener paa then ene, och tijlltallede oss elske borgermester, radtmendt och menige borgere vdj forne Warde paa then anden sijde, for en mølle, som the nyeligen haffde vpbyggett ther for byen och ther mett graffuett och støffuett indt paa forne Otte Claussens grunde och enge vdj then gamble aae, hannom tijll hinder och forfang. Och y rette laugde forne Otte Claussen ett høgborne førstes koning Fredericks, wor kiere herre faders (milde och sallige ihukommelße), mageschifftbreff, jndtholdendes, att hans søschinde och handt haffde mett høgmelte wor kiere herre fader mageschifftett thennom forne Nørholms gaardt mett syn mølledam, damßbondt och frij forstrog tijll och ther for igen vdtlagdt kronen fylleste y andett theres arff godtz vdj Lundenes leen tijll wederlag. Ther tijll suarede forne borgemester, radtmendt och menige borgere y Warde och ther emodt framlagde ett wortt beseglede breff, jndtholdendes, att wij haffue vndt thennom, att mue vpbygge thennom en wandtmølle ther for byen tijll theres och theres byes behoff, och giffuet thennom aff kronens jorde och grunde, som the haffue bygdt same mølle paa, och menthe ther for, att forne Otte Claussen icke haffde rett tijll, att formene eller mett rette kunde giøre thennom hinder paa same mølle. Ther emodt y rette laugde forne Otte Claussen først en landtztings dom, vdtgiffuett tijll Wijborg landtzting, jndtholdendes, att 168
hans oldefader, her Strange Nielssen, haffde ladett vpdømpt en fische gaardt och støffning, som war emellom forne Warde bye och Nørholm gaardt, som aldrig haffde werett fische gaardt. Tesslig(te) tuende tings wittne, vdtgiffuett tijll Østerherredtzting och Schadtzherredtz ting, jndtholdendes, att ther ware xviij siunffnsmendtt tijll tagen aff huer forne tuende herreder, som wore offuer same mølle och sluße,

flusse, huelcke som haffue wittnett, att forne mølle, som Warde borgere for theres bye y saa maade vpbygdt haffue, støffuer forne Otte Claussen bode paa syn enge och laxefischende tijll hinder och schade, och satte forne Otte Claussen ther for y rette, om same mølle wor saa leugligen vpbygdt, saa then burde att were wedt magt eller ey, mett flere ordt och talle, som thennom paa bode sijder ther om emellom løb. Tha epter sagens leglighed och paa thet att wij wille, att thennom matte schee rett paa bode sijder, haffue wij sielff mett forne wor elscke raadt giffuett oss paa same aastedt och besigtigett legligheden ther om. Och epter begge parters beuilginge och sambtygke bleffue the saa paa bode sijder her for oss vdj dag wenligen och tijll endelige ende forligte, att forne borgemestere, radtmendt och menige borgere y forne Warde eller theres epterkommere schulle mue nyde och beholle forne mølle met støffuing och alt andett, lijge som then nu er och then sielff vpbygge och mett steen och anden tijlbehøringe wedt magt holle, och theraff aarligen tijll gode rede yde och fornøge forne Otte Claussen och hans arffuinge halffdelen aff all then landtgielle eller toldt, som the faa eller lade vpbøre aff forne mølle. Tessligte halffdelen aff all fest och herlighede, saa tijtt och offte som same mølle borttfestes. Och ther som forne borgemester, radtmendt och menige borgere vdj Warde eller theres epterkommere enthen mett willge eller aff forsømmelsse lade same mølle forfalle och icke lengere holle then wedt magdt, tha schulle the paa forne Otte Claussens eller hans arffuinges anforderinge were pligtige, strax att vptage och vprycke the pelle och steen, som the nu haffue satt vdj aaen, ther som the haffue affdempt then gamble aae aff syn arildz rundt, och sijden lade aaen haffue syn rette løb, epter som hun haffuer haffdt aff arrildtz tijdt. Giiffuett aar, dag och stedt, som fort staar, Vnder wortt signett.

Bastian van Erfurdt citat Jep Frijss tijll Lindtholm for en koe: mats: dom. som handt haffuer offuer hannom for nogen gieldt, som hand er hannom pligtig, att møde ottenssdagen nest epter pintzdag.

Kolling scholle skulle haffue breff paa Alminbeig sogen vden for Kolling, att haffue tienden aff samme sogen, som ko: mtt: tilkommer, till skollemesterens wnderholling.

Lembuig slige slet et breff, att schollemesteren schall haffue kongens parten aff Lem sogen vden for Lembwiig.

169 Mester Mogens Koes, Erick Skram, Mogens Josstsen, Christiern Stygge, Jens Thamesen, Jens Mogensen, Thomes Krabbe, Jens Katt. Bynder i Swansole gard haffue berett, att sandemendt i Fientzherrett haffue giortt skiell emellom Suansole

Suansole marck oc Flømarck, att the granske oc forsfarre om ther er giort ret marckeskiell eller oc ey.

[Niels Langge skall haffue skødebreff paa en kronnens gord Alsbro, Oluff Christiernsen iboer, i Hunderup sogen, sønden wedt Selstrop i Gøringherret, tiill hannom oc hans arffuinge tiill euig tiidt, wedt Kiergaardt, skylder iij ortug korn mett andre bede.] [1])

Anders Cristiernsen en befalling tiill Mogens Munch, Jens Tamesen, Jens Monsen, Erich Skram, Niels Skell, Hans Rostrup, Erich Nielsen, Christiern Stygge, om ett skiffte emellom mesther Anders Skoffgaardt oc hans moder fru Anne i Løstrup, om thet er giortt mett rette epther logen, att thet bør att wære wedt magt eller ey.

Oluff Munch ett skøllings breff offuer Jens Jude i Grambrode, faare hannom er suoret aaro oc foreelße offuer, oc lensmendene hielpper hannom rett offuer hannom.

Per Munck liffsbreff paa Skøring.

Item ett breff, att k^lig^s mat: haffuer vndt Jacob Jude liffs breff paa Nøragger gordtt oc mølle, dog mett saa skel, att han skal stille Simen Perssen thijlfredz oc skal haffue samme gardt quit oc frye. Relatores Erich Banner och Henrich Rantzo.
Oc skal for^ne^ Jacob Jude giffue then vonlige skiølle aff for^ne^ mølle.

Peder Schram tijll Wolbierg, Ellerdt Hardenbierg tijll Mattrup, Cresten Fassi tijll Wennergaardt, Erick Nielssen tijll Kollerup, Erick Schram tijll Teell, Cristoffer Hanssen høffuetzmandt paa Koldingehuß, Jens Mogenssen tijll Syndingegardt, Jens Spend tijll Rammegardt, Hans Rostrup tijll Restrup, Niels Claussen tijl Holm, Jørgen Rostrup tijll Schoffgaardt, Frans Dyere tijll Taptrup, att the grandsche och forfare, huar thet er om nogle enge liggendes vdj Schaffuen 170 marck, som Claus Albertzen tijll Damßgaardt holler Pallj Schram tijll Wodde for och endelligen enthen dømme thennom emellom eller forlige thennom therom.

Pallj Skram en befalling tiill Per Skram i Wolbierg, Jenuoldt Jull, Erich Skram, Niels Skell, Bertell Jull, Hans Rostorp, Jøren Rostorp, Jens Spen, Cristiern Faßj, Pallj Bang, Niels Clausen, Otte Clausen, om nogre engge, som Claus Albertzen skall haffue thaghet fran Grenne.

Niels

[1]) Udstreget.

Niels Lunow befaling tiill the iij landsdomere, att ther er trette emellom hannom och mester Anders Skoffgord for en gord, som hand haffuer i Tyker, fran then gords rette grund i Hostrup, att the dømme thennom paa.

[Her Jyrgen Friiff citat Jyrgen Skuoffgaardt for ij garde, en vtj Willstrup oc en vtj Raffnstrup, som hand solde frue Boell till Harritsfeer oc holler henne thet skødebreff for.

Idem offuer Oluff Munck for Lomborg mølle oc Eggellund oc Aggergard i Faabierg, att møde i Odennße.

Niels Jensen en befalling tiill her Jørren Friis, Cristoffer Styggj, Niels Skell, Jens Mogensen, mesther Mogens Kaas, Niels Langge, Albret Skell, Hertuig Tamesen om thrette the hagde ...... Mogens Munch for en dom och lagdhefft oc riebreff, paa thet same trette motte neberlegges, att the steffne Henrich Rantzo i rette, paa en march Feldgrønne ett riemands toff oc Per Laßens gaardt, oc skall same riemenstoff inggen kome tiill skade. Att møde s. Lauers dag.

Her Mouritz Olsen ett breff tiill bynderne i Temmerbye sogn, Lille sogn, Wost sogenn, Torup sogen, Elim sogen, Hiortell sogen, Lerup sogen, Tranom sogenn oc Suenstrup sogn, att hand haffuer berett, att bynderne wprycke clitte gres tiill tag oc landdet ther offuer forderuis aff sandt, att ther noger ther mett findes, skall hand straffes ther faare som for xl ℔ sag.

Her Holger en befalling tiill her Axell Brade, her Eske Bilde, her Jacop Trolle, Jørren Wrne, Jep Torsen, Knudt Sparre, om thrette emellom hannom oc Jacop Mouersen om ett marckeskell emellom Brøde gaardt oc Sandager bye, tiltagendes tiill thennom gamble oldingge oc skillie thennom att enten tiill minde eller rette.] [1])

171 Her Mats Dabierg sognepresst schall haffue breff, att epther thij ko: mt: icke kand ombere then prestegord vdj Reßen och hand then sluppen haffuer, tha haffuer ko: mt: ther emod vndt hannom ko: mts: partt aff alt tinden offuer alt Skiffue sogen ind till saa lenge ko: mt: kand i andre made flye hannom en prestegordt. Johan Friis. Johan Brochenhuße.

[Her Per Tomsen, superintendent i Vendelbo stygt, hans hustrue Anne Lauritsdatter liffsbreff paa en kronens gord vdj Tystedt, som hand nu sielff iboer, met all syn rette tilliggelße, haffue frij och quijt vden alt tynge och affgifft.

Item

[1]) De indklamrede Stykker ere udstregne.

Item idem it breff, att hand skall aarligen vpbøre aff ko: mt: tinde saa møget korn, som hand schall aarligen haffue paa sit embitzs wegne och hues andit, som hand ther vdtoffuer schall haffue, pendinge eller anden dell, thet skall for[m] mester Henrick Gersken aarligen fornøge hannom aff samme tinde, till saa lenge ko: mt: i andre maade kand foruisze hannom, huor hand skall aarligen vpbøre samme landgille och rentte etc.

Oluff Glob en befalling till Erick Banner, Knudt Gyldenstiern till Estrup, Gabriel Gyldenstiern till Restrup, Per Krusze till Kiellerup, Iffuer Friiff till Ness, Las Munck till Gessing gord och Las Lunow, att ther er trete emellom hannom och Mouritz van Harling paa ko: mts: vegne om en eng kalles leye eng emellom Østrup och Støffringgord liggendes, att the grandske och forfare och endeligen dømme ther paa, si non omnes att tage andre vwildige godemend i theres stedt igen.

Jens Mogensen fylgebreff tiill Tannum byrck, som Chresten Sommer —.

Jep Huidth i Løffue ett breff tiill sandemendt wdj Tøsting herret, att thee vdtlegge huilcken som haffuer giortt hannom then skade, som ingen wiill bekenne att haffue giortt.

Peder Skram tiill Volbierg en befalling tiill thesze godemendt, som her epther følger: Henrich Randtzow, Jens Mogenssen tiill Syndingardtt, Enuold Jull tiill Dobierg, Christiern Fastj tiill Vennergardt, Niels Krag tiill Kierligberg, Niels Lauritsen i Tannervp, riddermendts mendt; Chrestiern Munck wdj Skerm, Mattis Graffuersen i Estrup, Peder Jude, slotsfogett poo Luneness, bønder. Peder Skram tiill Wolbierg haffuer berett for ko: mtt:, att ther ær mange, som bruge 172 enge wdj Volbierg marck, som handt meener, att thee giøre mett vrette, att thee granske och forfare, om thee kundth nyde thennom mett rette epther lougen eller ey, dog giiffuendes alle lodtzseyerne louglig aduorsell, som thet seg bør epther lougen etc.

Annders Hollgaardtt ett breff tiill Jost Huass och Christiern Huass, att the stiller hannom tiill friidtzs och ingen wskell giøre hannom, och enn steffning offuer thennom, att thee mødhe ther om ste. Hanssdag midtsommer wdj Odensze.][1])

Befalling tiill sandmend vdj Ringherrit, att bynderen vdj Morslet haffue paa menige bymends vegne veret hoss ko: mt: och berett, huorledes att Peder Ebbesen nogen tiid siden forleden haffuer tagit ridmend, att gøre marckeskel emellom Skombstrup

[1]) De indklamrede Stykker ere udstregne.

Skombstrup marck och Morslet marck, och meente, att ther haffde burd sandmend først att hafue sworit marckeskel, och ther som sandmend hagde tha sywntes att haffue giordt vret marckeskell, thaa hagde ther siden burd att kreffue ransmend offuer. Tha er nu saa fore off beuilget och sambtygt, att huilcken part som icke nøgis met thet marckeskel, som ridmend giordt haffue, then skall nu paa thet ny egen krefue sanmend ther till, och nar sandmenden komme ther offuer, tha skall samme marckeskell, som samme ridmend giort haffue, vere lige som thet aldrig giordt wore och sandmend tha att gøre ret marcke skell, och nar sandmenden tha haffue giord loug och huilcken part som tha icke nøges ther met, men besuerer seg ther vdinnen, then part skal siden paa thet ny mwe tage ridmend thet offuer, som schulle forfare, om samme skiel er saa louglig giord, att thet bør att vere vidt magt eller ey. Thij bede vij ether, befalle och nu met thette vort opne breff fuldmagt giffue, atj, nar i tilsiges och bliffue lougligen tilkraffdt, giffue ether paa same marcke och ther giøre och swere rett log och marckeskiell emellom for[ne] Skombstrup marck och Morslet marck och giffue thet bescreffuit fran ether, som i ville antsuare for gud och vere bekendt for off. Relator Knudt.

Anders Schriffuer en protectorium in generalj forma.

Willom Søffren i Leiret i Bratzherret et ridbreff till Hans Rostrup till Rystrup, [Jyrgen Rostrup till Skoffgordt] [1]), Erick Skram tiill Tieelle, Niels Rosenkrants till Stienjballe, Jyrgen Jwll till Laage, [Peder Jwll i Brandtbierg] [1]), Claues Albretsen till Damsgordt och Pallj Skram i Wode, Eske Atzersen i Elling, Jes Albritsen i Kattrup, Nis Persen i Rym, Nis Søffrensen i Enner, Søfferen Ibsen i Wirring, Michel i Dalsgord i Wintumlund, att sandmend i Bratzherret haffue giort marckeskel emellom Lerit och Sney, som hand mener met vrette.

173 [Per Nielssen y Orup citat Lauers Perssen borger y Nyborg, for hand slog hans broder ihiell, att møde ij Nyborg] [1]).

Byrge Trolle en forscrifft till landzdomere Jyrgen Heningssen, Jacob Hardenbierg, Anders Emmickssen, att thee steffne the neffningsmend i rette for thennom oc granske oc forffaarre, om thett er giortt epther lougen, om then jord i Nordrup, som forre om som byer.

Karyne Søffrens, borgerske i Swinborg, en forscrifft till Myckel Brochenhuße, att hand regner met hynne och paa ko: mts: vegne betaller hynne nogen gield, som her Oluff Rosenkrants bleff hynne paa slots vegne plygtige och

[1]) Udstreget.

och hagde taget vd aff hynne, att hand regner met hynne och betaller hynne.

Till Jacob Hardenbierg, Jyrgen Henningsen oc Jyrgen Bragde, Jacob Brochenhuff oc Dyrick Henningsen oc Hans Stiesen, att thee steffne Hans Bunde i Allerup oc Matzs Jyrgen [i] Woltoffte for ij øg, som thee trette om, dømendes thennom emellom.

[Jens Jørensen citat fru Helle Per Marsuins, paa hans moders oc hindes metarffuinges wegne, faare en part i Lindvedt Skoffsboe oc andett kirckegods, att møde tiill neste almindelig herre dag] ¹).

Mester Peder Søffrensen, sognepreſt wdtj Tamdrup kircke, skall haffue breff att mue vppebere kircke tienden och then beholle for siitt egett nytte, dog att ther som kircken ganger fell opoo, att handth thaa skall bygge poo for^ne kircke aff samme tienndе.

Idem skall haffue breff poo tuende kirckeboell i for^ne Tamedrvp, ett som Søffren Gregersen wdj boer och thett andett Peder Michelsen wdtj booer, att thee schulle suare hannom och ingen anden, vch giiffue hannom theris orligen landgille etc. Relator Johan Friiff cantzeler.

[Skall Gregers Wlfftandt haffue eth obet breff till her Holgerd Wlfftandt, Knwd Sparre, Jørgen Vrne oc Jacob Sparre, at the skulle besee tesse eptersc^ne garde mett theres egendom oc tilliggelse, som kon: mt: haffuer wndt Gregers Wlfftandt for vederlag, først en gard i Querestede, en wdj Benestadt, en vdj Spiwdstrup wdj Ingelstede herret, en gard i Ranesaaß vdj Fersherret oc en gard i Vontoffte wdj Alboherret, huilke garde som for^ne Gregers selff wdj pant haffdhe aff Dalby closter oc Jørgen Vrne nw haffuer kyndet løsen poo. Sameledes besee, hwad gods hand vill ther fore giffue kon: mt: till vederlag, oc giffue thet bescreffuit fran seg etc. 171

Item eth lucht breff till Jørgen Vrne, at kon: mtt: haffuer wndt Gregers Wlfftandt for^ne garde till vederlagt, at hand ther fore er thennom wbewarit oc ingen dele eller hinder gøre hannom ther poo i nogre mode] ¹).

Item feria 3^a post visitationis Marie fick Jachim Beck renthemester en quittants poo vj^c daler, vj dobelt ducatter, iiij kroner, vj geles ridere oc ij smoo guldringe, som hand anduordet kon: mtt: selff till hande etc.

Item

¹) Udstreget.

Item obet breff till herrets fogederne wdj Bieuerskowsherret, Ringstede herret oc Faxe herret, at the obenbare forkynder poo tingene, at huer bonde, som pleyer (at) brende kwll at torgføre, skall nw mett allerførste inden høst wdføre till wor stadt Køpenhaffn en lest myle kwll oc then selge wor myntemester sammesteds for eth redeligt køff, hand skall thennom betale redeligen epter marckets gang, oc nar the samme lest kwll saa fran seg leffuerit haffue, tage en sedell hiem igen aff møntemesteren, poo thet mand kand vide huilke som yde etc.

175 Per Jonsen i Hasløe en forskrefft till byefogeden i Køge, att hand lader hannom følge hans skude oc gotzs.

Claues Tomsen liffsbreff paa then gord Skoffmølle gord, som hans fader Thomes Tygesen nu vdj boer, dog saa, att hand aarligen schal giøre och giffue ther aff till oss och kronen saadann tynge och affgifft, epther som theraff giordes och gaffues før end hans fader fick same gord i vere, och bygge och forbedre och vere ko: mt: huld och tro och lensmanden hørige och lydige och ey forhugge nogle skoffue eller vdseste aff jorden etc.

[Kon: matts: beffalning tijll her Holger Vlstand och Stij Porss, atthe vdj rette steffne tiill lanstijng Anders Mogensen.

Clemit Fønbo poo Borenholm vdj Knudsker sogen kon: matts: beffalning tiill her Holger Vlstand och Stij Porss, atthe vdj rette kalle Anders Mogensen, byffogit vdj Symershaffn, fore twenne breff och vindesbyrdt, som hand beseglet och vdgiffuit haffuer, thet ene vindesbyrdt mett for[ne] Clemit Fønbo, och thet andet vindesbyrdt emod hannom vdj then same sag, at for[ne] Clemit skulle tagit en gang hest sko fran Oluff Gudesen, atthe forfare huilchet aff for[ne] vindesbyrd, som for[ne] Anders Mogensen vdgiffuit haffuer, skal bliffue, eller huilchet aff thennom icke skall bliffue wed macht, och the møde poo bode syder poo Lunde lanstyng, poo huad thiid the hannom tilsigendes vorde.

Stj Porss tager same steffning.

Kon: matts: steffning offuer Jep Tordsen, at hand møder vdj rette fore kon: matt: mondag nest fore sancti Knuds dag vdj Lund, fore vj gorde, hand haffuer fran Hiersøs prestebord mett vrette, och thaa att lijde och vndgelle hues thennom log och (ret) er.] [1])

1542. Borgemester oc raad i Engelholm schulle haffue eth obitt breff till alle bønder i Biergeherret, at the her epter skulle holle Ryne broo ferdig for Engelholm, som the tilforne altiid giortt haffue etc.

Item

[1]) Udstreget.

Item borgemester oc raad i Engelholms by skulle haffue breff, at mwe indhegne mett gerde then platz, som Lwntertwn poo stoed, oc ther haffue eth hwff oc bolig for en mand, som kand tage ware poo theres skiff oc gods etc. ad gratiam.

Kircke verge till Testrup haffue tiltalle till Lauris Due, herritzs(foged) i Ringstedherredtt [1]) for thennom icke motte wederfares loug og rett till herritz —.

1542 tiisdagen nest epter Canutj regis bleff besluttet, at menige stictens bønder poo Sere skulle haffue kon: mtts: breff, at the oc theres sønner, som nw ere oc her epter kommendes worde, som fødde ere poo stictens gods till Draxholm poo for[ne] Sere, mwe oc skulle were oc bliffue quitt oc frij poo landett oc icke nødes att feste nogen garde wdj Sieland, dog saa, at ther som nogen aff thennom løster at giffue seg ther aff landet oc vill andenstedts bosette seg, tha skall thet skee mett kon: mts: eller hans naades embetzmands wilige poo Draxholm. Item skulle bønderne, som boendes ere ther poo landet, ey trenges anderstedts at føre theres landgilde end till Køpenhaffnn, Helsingør eller Draxholm, oc ey giøre nogen anden reyser, end som the plegde at gøre vdj bispernes tiidt etc. Relator Mogens Godske. 176

1542 then ottenßdage nest epter sancte Margarete dag komme breffue, att thesse eptersc[ne] kiøbsteder y Skaane schulle vdtgiøre folck aff theres egne byes borgere mett harnesche, rør, halffhager eller armbøster, huelcke som schulle were Werner Paßberg, embitzmandt paa Sølløtzborg, hørige, lydige, følgagtige och bistandige och tijlhielpe hannom, att straffue och nederlegge the schouffstrygere, som løbe y schoffuene y Bleginge etc. Datum Haffnie. Malmøø lx. Lundt xv. Trelleborg xxx. Ystedt xl. Aahus xx. Rodneby xxx Wee xxx. Tefflig[te] tijll Matzs Torberssen y Sandebye, att handt vdj lijge maade schulle were for[ne] Werner Paßberg følgagtige och bystandige och tijlhielpe hannom, att straffue och nederlegge for[ne] schalcke. Datum Haffnie vts. Sambledes tijl alle bønderne vdj Sølløtzborg leen och Lyckaa leen boendes, att ther som nogle aff same schouffstrygere komme y theres gaarde, heller ellers hender thennom for att komme, att the tha paa grijbar thennom och offuerantuorde thennom fogderne och lenßmendene, som haffue befallinge att straffue offuer same schalcke. Datum Haffnie die quo supra 19 Julij.

Morthen Laurissen aff Ogerup citat Marquor Tiemandtt for xij daller oc v[b] haffre, som hand haffuer beskattet hannom aff mett wrette. 177

Idem

[1]) Udstreget er her: for en folle, som en neffnn haffuer forett kircken till oc holler samme folle i sine werre, som thee mene met vrette.

Idem citat Per Olufssen i Bonderup, herretzfoget i Melsumherrett, for en wrang dom, som hand dømthe emellom hannom och Marquor Tiemand om nogne siun, att møde nu paa mandag først kommendes.

Gerhardus Faber ett parsbord paa en wogen till Kallingborg.

Henrick Frisse et søbreff till Hamborg.

Hans van Lycbeck ett pasbord aff landit.

1542 onsdagen epter Jacobi.

Jørgen Cock, borgemester i Malmøø, fick bekendelse breff, poo menige borgeres vegne i Malmøø, poo ix^c^lxxxxiiij daler oc lxix golt gyllen, som the haffue lont oc forstrecket kon: mtt: mett.

Item Sander Leyell, borgemester i Helsingør, poo menige byes vegne, fick bekendelse breff poo viij^c^ daler, som the haffue lont kon: mt: Datum vt etc.

Tiill herritzfogeden wdj Bieffuerskuoffs herret, tiill herritzfogeden i Ramsøherrett, att thee sielff møde vden for Køghe om natthen emellom løffuerdag oc søndag først kommendes.

Per Hansen quittantze paa j^c^lxiij golt gylden. Engelotter xxiiij. Ducatter xxxij. Rossennobel iij. Summa vdj rinst guld iij^c^.

Hans Hiortz quittants poo xvij^c^vij marc danske penninge, som hand haffte leffrit wdj kon: mtts: camer beseglde wdj en fierding.

Nestueds borgemester raad oc menighedt haffue lont kon: mtt; iij^c^ daler.

Trelleborg haffuer lonth ij^c^xx daler.

178 En missiua till Peder Hansen poo Agershus, at hand lader thenne Peder Ebbesen[s] skipper Michell Læsøø faa eth lad ferie bielker, xviij alne oc sawbeler, till at ferde nogre korn lofft met poo Aarhus gardt.

Item skall Børge Trolle haffue pante breff poo Aahus leen, som hand nw haffuer wdj forlening, for xv^c^ daler, dog skall hand giffue kon: mtt: ther aff till aarlig affgifft j^c^ daler oc tiene ther aff mett ij heste, epter som hand ther fore wptegnit wdj mwstringen.

Skall prier wdj Anduorskow haffue myn herres breff poo iiij^c^ daler, som hand haffuer nw forstreckt hans naade mett.

Item

Item skall abbeden aff Herritzwoed haffue breff poo ij^{c} daler, vt etc.

Borgemestere och raadt oc menighed aff Køge skulle haffue breff poo iij^{c} daler, som the nw haffue lont oc forstrecket kon: mtt: mett.

Borgemestere, raad vdj Kalingborge, skulle haffue breff poo j^{c} daler, som the haffue lontt kon: mtt:

Fru Beritte Porss poo Stennolth vdj Sielandt, Peder Laxmands effther-leffuerske och hennes arffuinge till for^{ne} Stennolth gord, kon: matts: breff poo thiisse epther^{ne} gorde och møller, at nyde, bruge och beholle till euig tiid, quytt och frij, fore all kon: tynghe, som noger tiid hender at poo komme, epterthij at hund ingen andre gardseder haffuer, och haffuer ther nw vpbygget syn sede gordt, som er først Fielholt gordt, Tulstrup gord, Tulstrup mølle, gamble Grønholt, Fijlstrup, Biertingsborig. Relator Jahan Friiss.

Item abbeden aff Sore skall haffue breff poo iiij^{c} daler, som hand nw 179
haffuer lont oc forstreket kon: mt: mett, lige som alle andre abbeder oc prelatter. Datum Haffnie feria 2^{a} Laurentij 1542.

Item abbeden aff Helne kircke fick breff poo iij^{c} daler, som hand nw haffuer forstrecket kon: mt: aff Helne kircke closter. Datum vt supra.

Item borgemestere oc raadt wdj Slagelse skulle haffue breff poo xl daler, som the haffue lont oc forstrecket kon: mt: lige som andre kiøpsteder. Datum vt supra.

Item borgemestere oc raad wdj Helsingborg skulle haffue breff poo j^{c}xx daler.

Item borgemester oc raad vdj Nykiøping wdj Otzherret skulle haffue breff poo xl daler.

Item borgemester oc raad wdj Ystede skulle haffue breff paa v^{c} daler, som the nw haffue lont oc forstrecket. Datum vt supra.

Jacob Lucas att løbe frann Sunden.

Her Christiern Roedtt till borgemester oc raad i Olborg, att thee hielpe hannom saa møgit som ret er offuer Christiern Edick for iord skyldtt, hand holler hannom fore oc icke ansee kon: mtt: beschermelße breff, som hans høstrue haffuer, endog thet lyder icke anderledes end till rette.

Niels Morthensen en forscrifft till Mogens Munck, att hand steffner her Moritz

Moritz Oluffsens tienere for [at] haffue slagett hans korn nedtt, som hand meener mett vrette.

180 1542, fredagen nest epter byre vor frue dag fick Mogens Godske breff poo kon: mtts: gods poo stichtes vegne wbj Osterup i Mierløse herret oc wbj Bierby wbj Tutze herret, som pleyer at ligge wnder Ellinge gard i Tutze herret oc skyller till aarligt langille xxj pund korn, iij f. smør mett andre beder, at haffue, nyde oc for eth friit brugeligt pant beholle till saa lenge thet bliffue hannom eller hans husfrv oc arffuinge affløst for iiij^{c} daler oc ij^{c} golt gulden, som hand nw kon: mtt: ther poo lont oc forstrecket haffuer. Cum clausulis solitis.

Same tiid fick oc frue Cristentze, Tønne Tønnesens, forhøgelse breff poo iij^{c} daler, som hwn oc nw haffuer forstrecket poo thet byrck, hwn tilforn i pant i Laaland, som heder Krøginge byrck.

1542 fredagen epter byre vor frue dag forhøget Peder Oxe Raffnsborg pant mett vj^{c} golt gulden oc v^{c} daler oc fick ther poo forhøgelse breff, cum clausulis solitis.

Hans Vrne och mester Jyrgen citant borgemester och radt her vdj byen for j lest korn, som the holle predicanten fore her i byen, att møde i morgen.

Jdem citant her Lauris i Alslø[f] fore hand haffuer trengd seg ind i same kyrcke och ey er funden duelig ther fore.

181 Thenne skatt och landhielp bleff ko: mt: sambtygt vdj Kiøpenhaffn then mandag nest epther vor frue dag natiuitatis 1542. Jutlandt: vdj alle the leen och herretter vdj Riiper stygt skall Henrick Rantzow paa Riberhuss vpbøre skatten, iiij breffue. Vdj Lundenes leen Peder Ebbesen, j breff. Vdj alle the leen och herretther vdj alt Aarhus stygt skall Peder Ebbesen, iij breffue. Vdj alle the leen och herretther vdj Wiborg stygt Christoffer Stygge iij breffue. Vdj Alleborg leen Axell Jwll j breff. Vdj alle the leen och herretter vdj alt Wendelbo stygt Axell Jwll ij breffue.

Fyn, Langeland och paa Tosinge: Vdj allt Nesbyhoffuit leen, Rudgords leen, Hindzegauels leen, Hagenskow leen och Sallingherret Eyler Hardenbierg ij breffue. Vdj alt Nyborg leen, paa alt Langeland och Traneker leen, Tøsing och i alt Sundz herrit Michel Brochenhuße ij breffue. Falster: vdj alle the leen och herretther vdj alt Falster Hans Vrne. Laaland vdj alle the leen och herrether vdj alt Laaland Peder Oxe.

Sielandt: vdj alt Køpenhaffns leen, Tryggeuelde leen, Faxeherret, Bieuerskows herret oc Steffnsherret Anders Knwdsen, slotts scriuer voo Kiøpenhaffn. Vdj

Vdj alt Krogens leen, Halsnes oc poo Hween Jens Morthensen. Vdj alt Haraldsborg leen oc Abrumstrup leen Mogens Godske. Vdj alt Skioldenes leen oc Holbecks leen Mogens Godske. Vdj alt Kalingborg leen, Sampsø och Korsør leen Mortten Scriffuer. Vdj Vordingborg oc Møen Symen Persen.

Helße etther alle bynder oc menige almoe, ehuem som helst i tienne eller tiilhøre, som bygge oc boe paa alt vort land Tosinge fern mett gudtt oc wor naade. Wiider, att som i alle oc huer ßerdeles hørdt och spurtt haffue then besuering oc store pendinges vdtgifftt, som oss och riigett aff første begyndelße vdj thenne feigde paa hengitt haffuer och endnu dageligen paa henger mett wore orloges skibe att holle i siøen oc andett fremmede krigsfolck att besolde, som wij haffue i vor och rigens tieniste, oc paa thet att wij saa møgett thes bedre mue och kunde komme aff then store gield, som wij och riigett nu vdj neste forleden feigde ere vdj komne, thaa haffue wore elske Danmarcks riiges raadt thes tiil behoff beuilligett oc sambtygt oss en allmyndelig hielp och landskatt att fange aff menige bynder och almoe her offuer altt wortt rige Danmarck vdj saa maade, att huerrj tinge bynder, ehuem som helst the tienne eller tiilhøre, schulle giffue och komme oss tiilhielp mett tyuge jochimsdaler eller saa mange rinske gylden i guld, then rige hielpe then fattige, tesligte alle husmendt, gordemendt, peberswenne och tieneste drengge, som haffue korn seedt, giiffue oss huer en halff daler eller en halff rinske gylden i guldt, oc skulle the wggedagsmendt, som tiene tiill vore slotte oc gorde oc tesligte tiill clostere, giffue huerrie tyugende thij jochimsdaler eller saa mange rinske gyldenn i guldt oc skall oss elske Hans Johansen, wor mand, tiener oc embitzman paa vor gord Kerstrup, lade etther scriffue och legge vdj leg samen offuer altt Tosinge, att then rige hielpe then fattige och thet gaar ligligen tiill wden wildt, oc skall faare samme skatt eller hielp ingen were frij vden the vgedagis mend, som ere adelens egne arffue tiennere, oc skall ingen regnis fore vgedagsmendt vden the vgedagsmend, som boe i then samme sogne, som adelens egne arffue sedegordt ligge vdj oc pleye att were frij aff arilds tiidt, oc the tienneste drenge, som tienne for hellt oc hallt aarsløn oc ingen korn sedt haffue, oc skulle alle møllere giffue huer epther syn formue, och skall same skatt were wde inden fiorthen dage epther Martinj forstkommendes i thet aller seneste, oc forne hans fuldmegtige, huilcke hand thet befallendes worder, schall wdtkreffue och aff etther saa mange, som vdj altt Toßinge lenn boendes ere, paa wor vegne vpbøre samme skatt oc hielp oc giøre oss ther gode rede oc regenskaff for. Thii bede wij etther alle och huer ßerdeles strengeligen biude, atj rette etther strags mett thet aller første, nar forne Hans Johanßen eller hans fuldmegtige etther tiilsigendes worder, møde paa beleiligh stedtt, att lade etther for samme skatt scriffue oc legge vdj leg samell, att then rige hielper then fattige och thet gaar ligligen tiill vden wild, oc siden strags ther epther

epther tiill gode rede vdtgiffue och fornøge for^ne^ Hans Johansen eller hans fullmegtige samme skatt oc hielp oc ther wdinnen lade etther finde som gode tro willige oc hørsame vndersoße bør att giøre emodt therres rette herre oc konning oc egitt federne rige, wij wille igien were etther alle oc huer serdelis en naadige och gunstige herre oc konning oc i alle maade wide och ramme alles etthers gagn oc beste, thii lader thet jngenlunde. Giffuitt paa wortt slott Kiøpnehaffn mandagen nest epther wor frue dag natiuitatis aar etc. mdxlij wnder wortt signett.

Hinrick Rantzow och thennom, som skatten schulle vpbære. Wor gunst tiilforn. Widt att wij skicke nu tiill teg nogle wore opne breffue tiill bynder oc menige almoe ther vdj Nørjutland om en ny skatt oc almyndelig landhielp, som wore elsk^e^ Danmarckis riges raad off nu paa thet ny samtygtt haffue att mue fange oc lade vpbere offuer alt rigett, oc haffue wij, paa thet att wij mwe fange clare registere oc mandtall paa same skatt, ladit teg indtegne vdj samme wore opne breffue, samme skatt att skulle lade scriffue oc epther same wore opne breffue vpbøre vdj alle the leen oc herrether offuer altt Riber stiigtt, jngen vndertagett,
183 vden alteneste Lundenis leen, som wij haffue befallitt off elsk^e^ Pedder Ebbeßen wor mand, raad och embitzmandt ther samestedtts att skulle sielffuer lade scriffue oc wpbøre samme skatt vdj. Thii bede wij teg oc wille, att thu mett thet allerførste lader same wore opne breffue forkynde oc siden lader samme skatt scriffue oc epther opne breffues forclaring oc indhold legge vdj leg ßamen oc ther epther wdtkreffue, vpbøre oc hoss teg holde, tiill saa lenge att thu widere wor scriffuelße ther om fangindes worder, att skulle forscicke thenn tiill vmmeslagitt eller paa it andit stedtt, huor wij teg tha mett wor scriffuelße befalindes worder, oc ingthet aff same skatt antworde fran teg, anthen wor rentmester eller andre, wden thu fanget vore egen scriffuelße ther paa, oc ther vdinnen ramme wor gagn oc beste, att samme skatt inden then forsagdt tidtt vdj tiide vdkommer, oc att off epther same wore opne breffues indholdt maa skee skell, som wij teg tiill tro oc thu west off magtt paa ligginde erre. Her widt att rette teg epther oc ladt thet ingenlunde. Screffuitt paa wortt slott Kiøpnehaffn mandagen nest epther wor frue dag natiuitatis aar mdxlij, wnder wortt signnett.

184 Theßße epther^ne^ kiøpsteder ere tiilsereffuit att holle landsknegkte. Datum Nykiøping onsdagen post crucis 1542.

Jutlandt: Riibe j^c^xx. Waarde xxx Holstebro xx. Ringkiøping xx. Lemwig xx. Schiffue x. Horinge xv. Tysted xv. Schaffuen xl. Seby x. Aalborg j^c^. Nykiøping i Morsse xx. Wiborg j^c^. Ebeltofft x. Hoffbro x. Randers j^c^. Aarhus xv. Wedle xl. Koldinge xxxxx. Summa i Jutlandt vij^c^xlv.

Fynn och Langland: Odenße l. Bogenße xxx. Medelfard xv. Assens xxv. Faaborg

Faaborg xx. Swineborg lx. Kyrtemynde xx. Rudkiøpinge xx. Summa i Fyn iij^{c}v.

Laland, Falster oc Møen: Nagskow j^{c}x. Nysted lxx. Saxkiøpinge xx. Nykiøpinge lx. Stubkiøpinge j^{c}xx. Stege j^{c}xx. Summa i Smalandene v^{c}.

Summa summarum beløbber seg tiilhobe ij^{m}.

Stij Porss en steffning offuer Jens Wulff, borgemesther i Naskow och hans mettborgere, forstandere fore lilde wor frwe althers goids ibidem, at møde i Køffnehaffn sancte Karine dag nestkommendes, fore en gord wed kongens tofft i Naskow liggendes tiill for^{ne} lille wor frwe alther, som the holle hannom fore mett vrette emod recessen.

Stij Porss en steffning offuer Otte Reuitløff, forstander i Halsted i Lolandt, fore eth stycke skov och eng, liggendes i Tynglundere wdj Vlinrø fang och jenmercke, och for^{ne} Halsted closters forstandere her tiil dags haffue hafft fran for^{ne} Vlinrø gordt mett vrette, at møde sancte Karine dag nest komendes vdj for^{ne} almyndelig herredag.

Teße kiøpsteder i Fynn fingge breff om landsknecte att holle løffuerdagens epther jnuocauit 1543. Bogenße xxx. Melfar xv Foborg xx. Suinborg lx. Kierteminde xx Rudkiøping xx.

Kiøbstederne vdj Sielandt och Smaalandene. Wii Cristian mett gudz 185
naade etc. Giøre alle witterligt, att aar epter gudz byrdt mdxlij sanctj Peders ad vincula afften vdj wortt closter Ringstedt wor schickett for oss menige kiøbstedzmendz offuer allt Siellandt, Laalandt, Falster och Møns fuldtmegtige och beclagede paa theres menige hiemsiddendes borgeres och allmues wegne, huarledes att theres mettborgere, som wore fødde paa wortt och kronens eller paa adelens, kirckens eller clostere godz y for^{ne} Sielandt, Lalandt, Langelandt, Falster og Møen, att the delles och platzes tijll staffns igen, endt dog the ere besiddendes borgere och hagde paa nogen aar bygdt och boedt y kiøbstederne och schattett och schyldett och holdett tiunge. Ther tijll suarede menige adell, som her och same dag forsamblett wore och berette, huorledes att thennom och kiøbstedzmendt wore tijllforne giortt en contract emellom, att borgerne schulle ingen, som wore fødde paa landzbyerne her vdj for^{ne} lande, tage indt vdj theres bye for borgere hoss thennom att boe, vdhen the tijllforne haffde frijett thennom fran theres herschaff och wore kommen fran thennom mett mynde. Tha paa thet att thet saa møgett thes bedre maa och kandt bliffue tijll willie och wenschab paa bode sijder, haffue wij mett menige adell her y for^{ne} lande thet saa beuilligett och sambtygt, att huilcke borgere, som ere

ere fødde paa wortt och kronens och tesligte paa adelens godtz y forne lande och haffue werett bosiddendes borgere y kiøbstederne vdj tre aar och schattett och schyldett och midler tijdt icke haffue werett delt tijll staffns igen eller ere y borgen, the mue och schulle her epter vbehindrett bliffue boendes i kiøbstederne och ey deles tijll staffns igen y noger maade, och schulle forne kiøbstedtzmendt ingen epter thenne dag indtage y theres bye for borgere, som ere fødde paa wortt och kronens eller paa adelens godtz, vdhen the kunde beuijßett, att the haffue tijllforne frijett thennom fran theres herschaff, som the mett rette tijlhøre och ere kompne fran thennom mett theres mynde. Giffuett aar, dag och stedt som fort staar. Vnder wortt signett.

Bynderne och allmuen paa Møen finge stadtfestelße paa koning Hanßes dombreff, liudendes om seglatzs och anden nering emellom thennom och Stege borgere.

1542 søndagen epter Dijonisij wdgick breff till alle lensmend oc køpsteder wdj Norge mett Peder Bagge om bodsmend, styremend oc skiffstømmermend at wdgiøre oc fremskicke hijd till kon: mtts: orloffs skiff, saa the ere her for Køpenhaffn om fastelagens tiide nest kommendes, epter thette registers lydelse, som kon: mtt: haffuer ladet andworde Peder Bagge poo forne skiffs folk wed naffn aff huert leen eller andre gode søfarne folk i theres stedt.

Sameledes eth breff, at alle køpsteder oc lensmend skaffe Peder Bagge vnderholding met mad, øll oc heste foder, huor hand drager epter forne skiffs folk.

Item eth breff till Peder Bage om samme beffalning oc sende hannom register ther hoes poo bodzmend, epter som the vdj fiord bleff vptegnit oc beløffuer iijcxxxvj mand.

186 Søffren Knudsen, byefogedt i Prestøø, fich liffs breff paa ett hus i Prestøø quit oc frij, som tilfornn wor en hestemølle tiill sctj. Antonj closther samesthet.

1542 breff till alle leen oc till menige almwe offuer alt Skone om madskatt. Huerj xx bønder en oxe, v [1]) faar, en f. smør, xx sider flesk, v tr brød, thij tr øll, j tne gryn, j tne oeste, xx geff. [Halland halff saa megett][2]).

Malmøø leen oc alle the herret, ther tilligger, skall myn herres egen scriffuer Jenss Mortthensen .... oc wpbere.

Frosteherret, Onseherret, Fersherret oc Torneherret Stig Porss.

Gladsaxe

[1]) Kan ogsaa læses x. [2]) Det Indklamrede er udstreget.

Gladsaxe leen, Gersherret oc Willendsherret Peder Dringelberg.

Helsingborg leen oc Gødinge herret mester Henrick i Lwndh. 187

Halland her Holgerd, her Truedt wphere oc almwen giffuer inthet brød eller øll, ellers fuld skatt.

En missiue till Jørgen Persen rentemester, at hand giør eth clartt register poo all myn herres indkompst, bode aff kronens oc stichtenes wdj Juklandh.

Sameledes poo alle the leen besunderlig, som ere forpantede oc hans naade faar inthet aff, saa at for[ne] register bliffuer rede wdj første herredag Martinj nest kommendes oc ther met giffuer seg selff hijd.

Holgerdt Roßenkrants paa syn egne och paa syn metsyskendes vegne steffner Gabriell Gyldenstern paa syn hustrues vegne fore it vergemall, som her Holgerdt hagde offuer theres goß epther theres faders dødt. Tessligeste fore nogre bygning, ßom er bygdt paa Boller och tu formeent teg paa thyn hustrues vegne att falle nogen rettighet vdj, sameledes for noget mølle gots, som tu och mennt thyn hustrue att vere tiilfallen i løsøør. Tessligste fore then rettighet, som thu paa thynn hustrues vegne ßiger teg att haffue begerit och ladit førdre for thet vergemaal, som her Holgert hagde offuer for[ne] Holgert Roßenkrants och hans metsyskendes goß, att møde Martinj etc.

Jdem citat Gabriel for førßømmelße och skade, som Holgert och metsyskende haffue libit paa theres gots, then stund her Holgert vor theres verge.

Holgert Roßenkrants steffner Anders Lauritsen for et genbreff, som hand siger att haffue emod it skødebreff, som Otte Holgerdsen haffuer aff frue Talle Flemmings datter paa en søsterdel vdj Geelskoff gord och gots.

Hinrick Skytte, Peter Meyer, Hans Møller, iij skippers aff Hamborg och theres schryueyer mett naffn Asmus van Mynden, theßße finge paßport huer mett en klipper aff landit. Relator Euertt Lampe. 188

Peter Meyers bodzmend schulle och haffue paßport att Tyskeland, Hans Here, Peter Fylter, Ambrosius Mekelenborg, Jacop van Rige och Hans van Bremen. Relator Peder Godske.

Henrick Skyttes bodzmend schulle och i lige made haffue paßport, Hans Smyt, Andreas Francke, Henrick Stolte, Ghort Røtgers, Claues Michelsen, Jurgen Enebit, Toniges Albritsen, Thomes Frijge, Jorn Jslander. Relator Peder Godske.

Gert van Brunchorst, borger van Tyll, skall haffue pasportt att segle vbehindret

vbehindret mett hans skiff epter hertugens aff Gelrens certification oc forscrifft, som kon: mt: selff læst och beffallit haffuer, dog at hand ingen forbuden varer wdfører eller segler anderstedѕ end wdj Hertugens land van Gelren. Actum sabbato post omnium sanctorum 1542.

Pasport Arnt Tylleman aff Gelren. Berntt Funegueth ett paßbortt paa ij kopell heste, then største paa xij daler.

Eriick Hansen citat Lauris Knob oc Anders Gøye paa theres høstruers vegne for nogett gotzs wdj Falster, kallis Weringe oc Olstrup, som hanndtt oc hans metarffuinge skulle haffue i pant, till første almindelige herredag.

189 1542 søndagen epter Katharine virginis dag wdgick breff tiill Schone om en madskatt tiill ko: mtts: orloffs skiff emod foraaret wdj saa mode, som her epter følger.

Først huerj xx mend wdj the viij herret, som ligge till Malmøø. Item wdj the herret till Gladsare. Item Villendsherret. Item Gersherret. Item Torneherret. Item Haragreherret. Item Rønnebergherret:

Huerj xx mend en oxe, en f. smør, xx sider flesk, x faar, xx geess, x t^r øll, v t^r brød, en t^ne gryn.

Tiill Malmøe, att thee wiille lonne kon: mtt: tiill then suenske reyße iij gode falckenett mett gode stocke, mett form och lodt oc andett gott redskaff, som ther tilbehører, oc Eyler Hardenbergh skicker ther heste till.

Item iiij godhe hager.

Wdj lige moode till Landzkrone om ij falckenett oc iiij hager, att her Peder Skram flyer ther heste till.

Ittem ett breff till her Per Skram om thee ij falkenett oc iiij hager, som hand hagde mett seg nu siist.

Att thette for^ne skytt offuerantuordes her Claus Bilde, nar thee fannge hans scriffuelße therom.

Jørgen Hansen paa Bryncke skall haffue breff paa samme Brynckegordt, hans lijffs tiid och hans hustrwes lijffs tiidt och skall haffue ther tiill echt arbedt aff alle the thienere, ther vdj byrcket och sognen boendes ere, och the xxiiij Brynckeenge och møllen. Dog saa, at hand skall arligen giffue ther aff tiill Riperhus then affgifft, hand pleiger aff at giffue, som er j t^e smør, xij t^r haffre och xij ℔ lub. for arbedt.

190 Peder Godscke ett breff tijll borgemester och raadt vdj Helßingør, att the bestelle en ferge, som kandt slebe ett most ther fran och hidt tijll then hamborger

crauell

crauell tijll Helßingborg, att the vdj lijge maade lade slebe hidt then bedendis bielcke tijll (etc.).

1542 sti. Andree apostoli dag fick kon: mtts: cantzler Johan Friiff forlenings breff poo iij garde wdj Bendeboo aff Draxholms leen, som skylle aarligen ij t^ne^ smør etc., at haffue, nyde oc quitt oc frij vdj forlening beholle epter høgborne førstes koning Fredericks forlenings breffs lydelse, som hand haffuer poo wor oc kronens gardt Renebecksholm, huilken hand nw haffuer oss igen wpladett etc.

Item samme dag fick Niels Scriffuer beffalingsbreff poo kon: mtts: tollerij poo Schagen, at giøre ther aff gott oc clartt regenskaff huertt aar her poo wortt slott Køpenhaffn oc giøre sind flitt, at wdkreffue kon: mtts: told, sagefald, wrag oc all anden rettighed, oc thet alt sammen yde her poo Køpenhaffn tiill got regenskaff.

Ittem Knudt Gyldenstierne tiill Ellrup skall haffue kon: matts: breff paa iiij^m^ daller och skall haffue ther for Wee closter vdj panntt och thiene theraff mett vj geruste heste. 191

[Ittem Eriick Banner skall haffue breffue paa j^m^ daller, och skall ther for haffue Hallkiergaardtt och the gaardttz seder och vggedags mendtt, ther tiill liigger, och møllen och the andre thienere, ther tilligge och thiene tiill Hald.

Ittem Niels Rosenkrantz tiill Stensballe skall haffue kon: matts: breff paa j^m^ daller oc skall ther for haffue vdj panntt Reeff gaardtt mett the thiener, ther tiilligger.

Ittem Axell Nielsen skall haffue kon: matts: breff paa v^c^ dallere och ther for skall haffue Holstebroff gaardtt vdj panntt for friig forvden affgifftt, dog skall handt thiene ther aff mett ij heste och ij karle tiill skiibs, om behoff er, oc giøre rede oc regenskap for halff sagefaldtt och gordtzfestening.] [1])

Ittem Clawes Sestede skall haffue kon: matts: breff paa ij^m^ marc lubbesk, ther mett att forhøige thett pantt, handt haffuer vdj Symgaardtt. Dog skall kon: ma^att^: huertt aar om helliige tre konningers dag lade giffue hannom ther aff tiill renthe lx marc lubbesk wedtt hans k: matts: renthemester etc.

[Item skall Børge Wlfftandt till Glyminge haffue breff poo Strøø leen wdj Gydinge herret, at haffue, nyde oc wdj panth beholle for iiij^c^ daler oc vj^c^ golt gulden,

[1]) Det Indklamrede er udstreget.

gulden, som hand ther poo forstreckt haffuer oc skall hand tiene ther aff mett ij geruste heste etc. Dat. onsdagen epter Andree 1542.] [1]).

192 Jachim Beck feck breff poo en jord heder Søholm, liggendes weed Ottherslefſ, at haffue, nyde oc quitt oc frij beholle wdj sind oc hans hussrues liffs tiid, epter som Walter Symensen, borger i Køpenhaffn, hannom sitt forleningsbreff ther poo wpladett haffuer. Datum vts.

Breff till Stig Porſſ, at hand tilsiger alle kronens, stictens, capitels oc kirckens tienere wdj the neste herret hoes Lwnd, at huer aff thennom ager eth lesſ mwrsteen fran Lwndh oc tiill Malmøø etc.

1542 mondagen nest epter ste. Anne dag wdgick breff om en almyndelig landeskatt offuer alt Norges rige wdj saa mode, at huer mand skulle giffue en daler eller ij lot sølff colenſk wegt.

Item lige saadant breff tiill Boringholm, at huerj xx bønder, then rige hielpe then fattige, skulle giffue tilsammen xx daler oc huer gardmand oc peberswend j daler.

Hans Waldmester ett pasborth her aff oc ind vdj Lantthe holsten oc tilbage.

193 Ett breff till raad ij Skonne, att thee forßamble thennom oc forffarre om Wram skuoff hør kronen till eller oc her Claus Bilde.

Tiill Per Hansen, Anthonis Brycke, om bergkwerckitt.

Her Claus Bilde ett fwrdelße breff wp till Norge.

Niels Gedde, borger i Prestøø, som er fød poo her Tygge Krabbes gods i Westre Egede, fick quittebreff then stwnd hand leffuer oc er besidendes borger i Prestøø, epter theres byes priuilegiers lydelse. Datum Haffnie etc.

1542 torsdagen nest epter Lucie virginis bleffue abbederne oc prier wdj Sieland taxeret for en hielp at giffue kon: mtt: aff closterne, som her epterfølger, at betale inden mitfaste. Soreclooster ij^{m} daler. Anduorskow ij^{m} daler. Esrom j^{m} daler. Ringstede vij^{c} daler. Ebleholt iij^{c} daler. Helne kircke iiij^{c} daler. Herritzwad closter j^{m} daler. Sti. Knwds closter i Otthens j^{m} daler.

Thesse abbeder finge breff, at the mwe pantsette aff closternes gods till

hueff

[1]) Udstreget.

huess thennom fattes at fuldgiøre forne swm mett, dog icke thet gods, som ligger nest closterne eller ebland theres enmercke skowe etc.

Jutlandt. Emcloster jm daler. Vidskøll closter jm daler. Vesterwigkcloster ijm daler. Roskilde domkircke oc capitell ijm daler. Lwnde capitell xijc daler. Aarhuss capittell jm daler. Viburg capitell jm daler. Ribe capitell jm daler. 194

1542. Missiuer till køpstederne wdj Schone, Halland oc Bleginge, som ligge weed strand siden, at borgemester, raad oc byfogeder skulle haffue flittig wpseende, at ingen clippere eller oxen wdskiffues, wden at ther giffues aff huert stocke oss tiill told xx danske skelinge før the skiffues, oc samme wor told skall then ene borgemester mett wor byfogett wdj huer køpstedt wpbere samme told, oc then wpscriffue poo clartt register oc gøre oss ther poo gott regenskaff.

Malmøø. Landskrone. Helsingborg. Engelholm. Halmstede. Wordberg. Lyckaa. Rotneby. Aahus. Semershaffn. Ystede. Trælburg.

Breff till Roskilde capitell och Lunde capitell, att thee altingt ere tiill reede mett thee hestene, som thee ere optegnett fore tiill skyttett, nar her Eske Bilde thennom tilsiger. 195

Her cantor i Roskilde schall haffue liiffs breff paa Riesøen, som ligger wdtij Wedeløff marck quitt oc frij.

1542. Obne breff till Sieland, Schone, Halland, Bleginge, Smoolandene, Fyen oc Jutland, at huer sognepresst poo landsbyen skall giffue kon: mtt: poo thenne tid till subsidium oc hielp xij ß danske, huer kircke xij ß oc huer sognedegn, som degnegard haffuer, iij ß, oc skall samme subsidium wpbere befalningsmanden offuer stictene, huer wdj sitt sticht, oc skall samme hielp were wde betaldt till gode rede inden kyndemøss. Datum Haffnie die beati Thome apostoli.

Item lige saadane breff till alle stichtene vdj Norige om samme subsidium oc hielp, x lot sølff aff huer prest oc x lot sølff aff huer kirke, then rige hielpe then fattige, och then wdgiffue oc betale inden tre vger, at samme breff er forkyndet.

Tiill Riffue, att the holle ko: mt: en natt ther midfaste søndag, oc stalrom. 196

Elleherret, Holme(ns)herret, Jerlaffherret, Bryskherret, Torloffherret, Nørre-wonggs herret.

Niels

Niels Iffuersen ett pasbortt tiill Solt, iij wogne.

The lennsmenndt och clostere, som schulle vdtgiøre folck mett stercke klippere till Suerige, att møde vdi Engelholm søndagenn posth Nicolai episcopi 1542.

Schaane, Hallanndt och Blegindhe: Her Axell Bragde viij. Her Eske Biilde viij. Her Holgerdt Vlffstanndt x. Her Trudt Vlffstanndt xx. Her Knudt Biilde iij. Her Claus Biilde xv. Her Peder Skram xx. Jørgenn Vrne aff Malmøleenn vj. Stij Paars aff Lundegaardt iiij. Her Hans Schouffgaardt iiij. Her Jacob Trolle iij. Byrge Vlffstanndt ij. Jacob Sparre iiij. Jens Bragde iiij. Werner Parsbergh iiij. Greers Wlffstanndt iiij. Tage Tott iiij Jepp Tordtssenn iij. Keldt Bingh ij. Mogenns Krabbe j. Peder Størle ij. Claus Vrne j. Mogenns Claussen och Axell Claussenn ij [1]). Jørgenn Kock j. Mogenns W j.

197 Frue Anne her Tyges ij. Frue Anne her Axell Wgerups ij. Bosij closter iij. Herritzuadt vj. Helne kircke ij.

Sieelandt och Møenn, Laalanndt och Falster: Tesse effterschreffne schulle alle møde heer vdi Kiøbennhaffnn sancti Nicolai dagh. Her Anders Biilde iiij. Her Oluff Roszennkranndts vj. Her Knudt Rudt vj. Knudt Gyldennsternn aff Kalingborg leenn vj, aff Willanndtzherritt ij. Erich Matssenn aff Turebye ij, af Isholte j. Børge Trolle vj. Erich Krabbe ij. Peytter Suaue ij. Mogenns Godtske iiij. Marquordt Thymanndt iiij. Peder Rudt iiij. Her Mouritzs Olssenn vj. Nils ij. Iffuer Krabbe aff Krogenn ij, aff Borbye ij. Gundj Lange iij. Holgerdt Roszennkranndts vj. Borckortt van Bommelbergh iiij. Mouritz Randtzow ij. Claus Eggerdtssenn j. Nils Marquordtssenn j. Claus Daa iij. Laurits Jenssenn ij. Hans van Buchuolde ij. Erich Matssen aff Byrckinge j. Hans Willomssenn ij. Emich Otssenn j. Frue Elline Mouritz Skaffuis j. Frue Ingerdt Erich Daas j. Frue Alhedt till Fareum j. Frue Lene her Hans Kraszis j. Frue Christenndz aff Clare (kloster) och aff Byrckett iij. Frue Ellyne her Henrich Gøyes j. Peder Oxe vj. Otte Ratellow ij. Gerdt Vlffstanndt ij. Peder Falster ij. Soor x. Anduordtschouff x. Ringstedt iiij. Eszerom vj Ebbelholtt iij.

Kiøbstederne vdj Schaane och Hallanndt: Malmiø j^c^. Falsterbo och

198 Schannøer x. Trelborgh xxx. Ydtstedt lx. Semmershaffnn x. Auss xxx. Wæ xxx. Lundt xx. Landtzkrone l. Helssingborgh xv. Engelholm xxx. Laugholm vj. Halmstedt xx. Falckennbergh x. Wardtbiergh xx.

Sieelanndt och Smaalandenne: Kiøbnehaffnn j^c^. Køge j^c^. Heddinge x. Prestøø x. Stege j^c^. Wordingborgh x. Nestuidt j^c^. Skielskøer xxx. Slagelsse xl. Ringstedt x Kalingborgh xx. Holbech x. Nykiøbingh i Otzherritt x. Roskyldt j^c^. Slangerup v. Helssingøer xl. Nykiøbinge j Falster xx. Stubkiøbinge xxx. Nagschow xxx. Nystedt xx. Saxkiøbinge viij.

Fyenn:

[1]) I Marg.: thesse leenn haffuer Jepp Tordtssenn.

Fyenn: Odensse lxxx. Bogensse xx. Medelfardt xv. Assenns xx. Faaborgh xv. Suinborgh lxx. Rudtkiøbinge x. Kyrttemynde xx.

Juttlandt: Riibe j^{c}. Warde xx. Holstebro xx. Ringkiøbinge x. Lemuigh xv.
Skiisfue viij. Nykiøbinge i Maarss xv. Hiøringe v. Tiistedt viij. Schaussuenn xx.
Seeby vj. Aalborgh lx. Wiiborgh lx. Ebbeltofft v. Hoffbroo vj. Randers lx. 199
Aarhus xxx. Wedle xxx. Koldinge xxx. Horssenns xxx.

Jyrgen Skuoffgardtt ett beffallings breff tiill thesse epther^{ne} gode mendtt: Peder Ebbesen, Christiern Stygge till Randerup, Hans Rostrup, Jyrgen Rostrup och Hans Stygge, att ther er trette emellom Jyrgen Skuoffgard och Per Juell till Brandbierg for en mølle i Farum mett mere eyendom, som hand kiøbte aff Niels Jensen.

Her Tøste ett breff, att epter thij hand haffuer beuist, att hand ey war y flock och følge mett schipper Clement, tha haffuer ko^{c}: mt: vndt hannom sit bonde godtz igen. Relator Jørgen Persen rentemester.

Søffren Kordsen haffuer tilltall till Mats Nielsen for hans broder, som 200
hand ehiel slo.

Item kon: mat: haffuer wnth Jørgen Juell, borgemester vdj Riibe, en æng kallendes Snebbell tange, liggendes vden Riibe, som Lange Lauris borgemester siist vdj were och brugening hagde, att nyde och beholde hans lyffs(tid) frij, for hans willig thieniste och wmag. Relator Jørgen Persen.

Item k: mat: haffuer wnth Jørgen Splijdt tiill Orleffgordt hans kon: mats: och kronens gordt Orleff gordt mett the wggebagsmend, ther tiilligger, och theres orlig skyld och landgilde met g^{rij} och andet, epther som hand thet nw vdj were haffuer, och panthet fore iij^{c} daler, och skall beholde thet fore en frij brugelig pant, dog ther aff tilbørlig thienneste etc. Relator Jørgen Persen.

Kon: ma^{at}: haffuer nadeligen jgen giiffuet Las Myckelsen vdj Bork, herretzfogiidt vdj Nørreherret en hans bunde gardt, hand selff vdj bor, forthij hand war jcke skipper Clement eller hans parthij følgachtige. Relatores Henrich Randsow och Claues Sestede.

Jacob Wybe skall haffue breff paa grobrødre enge liggendes vden for Riibe 201
ab vitam, som hand sielff i vere haffuer, att giffue arligen ther aff till almyndelig hospitall j t^{e} smør och nar hand død och affgangen er, skall samme enge komme frij till hospitalet igen. Relator Jyrgen Jwll.

Idem

Idem skall haffue breff ad gratiam paa en kronens eng, kalles bispe eng, dog att hand arlig skall giffue ther aff till Riperhus x mℛ danske.

Kon: ma^at: haffuer pro seruicio facto et faciendo wnth Oluff Staffwerskoff hans k: mats: gord Hennegard mett molle och the wggedagsmend ther tiilligger, epther som Palle Bang then nw wdj were och forlening haffuer, att annamme epther for^ne Palle Bangs død, naar hand død och affgangen er, och siden hand [och hans hustrwe] ¹) thend at nyde och beholde hans [begges theres] ¹) liffs tiid. Dog saa, at hand skall thiene k: ma^at: theraff sielff anden met ij heste ij skytter jnden lends, och arligen giffue tiill Riiperhus ij tr. øll, ther gode ere och well forwaaret, och xl ℛ d^e pendinge och skall hand were lensmanden paa Riiperhus følachtige och till thieneste paa kon: mats: vegne, naar hannom tilsiiges. Jørgen Persen relator.

Item eth opne breff tiill Scodborrigherret och Wandfolcherret, Hingherret och Wuldborrigherret, at k: ma^at: er tiill viddendes worden, att riddermendsmend och preste haffue nw nyligen taget thennom fore, att holde theres arbeids karlle och folck paa bønderne theres skiibe, att lade fiske och ther met forkortte och ey wille vdgiiffue kon: mats: sandtollen, som bør at giffues, huilcket kon: ma^at: ey saa will her epther att skee skall, men at jngen skall ther fore were frij æntthen riddermendsmend, prestere eller andre, thij huer, som ville fyske lade, skall giffue sandtollen wd epther gammell sedwan. Relator Niels Jwll.

202 Matz Tygeszenn itt breff paa en byggestedt, kallis Niels Jenszens hostedt, liggendes szønnden wedt Glyffstrup, szom er bønndergotz, oc schall Claues Szestede szette szamme bygestedt, huadt then schall aarligen skylle, oc schal szamme byggestedt bliffue tiill frijt bønder gotz, szom thet tiilforn werrett haffuer. Relator Henrick Rantzow.

Kon: ma^at: haffuer wnth och naadeligen giiffuet Morthen Hegglund, radmand vdj Viborig, thend forfalden cappell, kallindes Jerusalems cappell, liggendes sønden wden fore Viborig, att hand maa thend affbriibe sten och temmer och thend brwge tiill hans nytte, huad thet er etc. Relator Jehan Friis canceller.

Claues Sestede skall haffue følgebreff paa kon: mats: wegne tiill bønder och krone thienere vdj Westerherret, att the her epther schulle swaare tiill Riperhus. Relator Jørgen Perssen.

Claues Sestede skall vdj liige maade haffue følge breff tiill alle bønder krone

¹) Udstreget.

krone thienere och stigtens thienere vdj Riperlen, att the her epther schulle swarе hannom paa kon: mats: vegne, som en lensmand paa Riperhus.

Bundgarn oc pulßwaarer wdj limforen. Ett breff, att ther er berett for ko: mtt:, huorledes mange fordriste thennom till att sette bund garn oc pulßuoer wdtij Limfior, then menige mand till skade oc emodtt kon: mtt: recess. Thij beder kon: mtt: alle synne fogeder oc embitzmendtt, att ingen setter bund garn oc puel(s)woer och bruger thennom emod wor recess, huilckenn lensmand thett steder, att ther bruges slige garn, thaa skulle thee ther mett haffue brott theres leen mett, oc huilckenn riiddermands, som ther kand finde nogen, ther bruger sleg garn, thaa skulle thee haffue magtt, att fran thennom (tage garn), skiib oc hues thee haffue mett att fare.

Tiill Olborg et breff, att thee haffue tilsiun, att ingen bruger slegge bundgarn oc pulsuoer, thaa skulle thee haffue magtt, att tage frann thennom garn, skiib och hues thee haffue mett att farre.

Iffuer Friis tiill Nees skall haffue kon: mats: breff paa ij^m^ daler, hand kon: ma^at^: met forstreckt haffuer, och ther fore skall haffue breff paa Nees met syne thienere och tiilliggelße och ther tiill alle the thienere vdj Brøndom sogen vdj panth, tiill thet bliffuer affløst, dog ther aff tilbørlig thieneste.

Item Gabriell Gyldenstierne eth breff tiill alle iij landsdommere, at the hielpe hannom saa møgit loug och ret er offuer the sandetmend, ther swore thend eyendom fran Hundzlund closter.

Mester Hans Tawssen ett priuilegium paa thend danske biblie vdj iiij neste samffelde aar.

Item biscop Stiige eth breff, att k: ma^at^: haffuer vnth och forlenth hannom met Asmyld closter och Asmyld bispgord, met alle the thienere och vggedagsmendt, ther tilligger, at haffue och beholde frij och quijt hans lijffs tiid vden ald affgifft. Dog at hand skall besørge jomfrwerne, ther jnde ere, till theres vnderholding. Item skall hand arligen ther tiill haffue iij small lester korn, rwg och biig, saa lenge hand leffuer, aff lensmanden paa ko: mats: slott Hald.

Item ith opne breff tiill kon: mats: wndersatte vdj Tystedt bye, att kon: ma^at^: haffuer forfaret, at the sidde jgen met theres orlige skyld och landgylde, som the plege och plictuge ere at giiffue, att the rette thennom epther at vdgiiffue, hues the saa stande jgen met, och met thet første yde thet Axell Juell, och arligen her epther tiill gode rede yde och vdgiiffue theres arlig landgilde tiill Aalborigslott och neere

neere och bierge thennom heer epther met theres affuell och som andere k: mats: vndersatte, bønder her vdj landet giøre, och at the lade the Horer mend jgen affdele, the skulle oc ycke bliffue ytteremere besueret met kiøpstet tønge, end ßom the ware wdj gammell tiid.

Her Mogens Gøyes sag til lantzting.

204 Gabriell Gyldenstjerne en forscrifft til rigzens cantzler, ath hand vdhen vpstandelse och forhaling hielper hannom saa møget, som retth er, vdj then sag om then indfførsell, som giord er paa Hundzlund klosters gotz etc.

En missiue til abbethen aff Lim (?) kloster, at hand annammer broder N thenne breuisere vdj kloster oc giue hannom sin vnderhollingh etc.

Jacop Jude, foghet paa Hald, eth protectorium in commvnj forma.

Myn herre giuer Engelbret Skredere i Veyle leidhe tiill retthe.

Mester Jens Wiborg skal haffue breff til Lye herret oc Walm bierk, at k: mt: haffwer beffallett hannom, at høre kirker regenskaff, ther fore beder k: mt: alle kirkeuerger etc. Relator H. Rantzow.

[Jffuer Friiß ett følgebreff tijll the bønder och tienere, som ligge tijll Nes, atth the arbeder och giør vgedag tijll Nes, som the aff arrildtz tijdt giordt haffue][1]).

Jtem Karll Skotthe haffuer k: ma^at: wnth och forlenth met Pandom gardt och the thenere, ther tiilligger, som Cristern Glob siisth wdj were och forlening hagde, at beholde ad gratiam, pro seruitio facto et faciendo. Dog skall hand giøre ther aff tiilbørlig thieneste. Relator Jehann Friis.

Nis Persen, Matzs Persen, breff till Christoffer Hannsen att hannd forfarrer, huad breffue theres moder haffuer paa then gaardtt, hun siidder.

[1]) Udstreget.

X.

X.

Blandinger.

To Breve fra den danske Prindsesse, den svenske Dronning Sophia Magdalena til Kong Christian den Syvende og Kong Gustav den Tredie. 1788.

(Meddelte af Professor, Dr. Frederik Schiern.)

Kong Gustav den Tredie, der ved sin Regjerings Tiltrædelse havde forefundet Danmark og Rusland som Forbundne imod Sverrig, søgte, som bekjendt, stadigen at løse denne for hans Rige saa farlige Coalition. Kongens berømte Reise til Petersborg i Aaret 1778 og hans anden Sammenkomst med Keiserinde Catharina den Anden i Frederikshamn i Aaret 1782 gik ud paa at berøve den dansk-norske Regjering Ruslands Understøttelse; Gustavs Besøg i Kjøbenhavn i Aarene 1779 og 1786 havde omvendt til Hensigt at fjerne Danmark og Norge saaledes fra Rusland, at dette, overladt til sig selv, uden den gamle Understøttelse fra de tvende andre skandinaviske Riger, kunde komme til alene at prøves i Kampen med Sverrig. Forsøgene mislykkedes, og da Kongen i Sommeren 1788 til Søes og Lands havde begyndt Krigen mod Rusland, gik Nordmændene den 24de September s. A. over Grændsen ved Idefjord ind i Sverrig. (**Mémoires sur la campagne de 1788 en Suède. Par le prince Charles de Hesse. Copenhague. 1789. p. 29—30**). Det sidste Forsøg paa at forebygge dette Indfald, udgik fra Gustav den Tredies Gemalinde, Kong Frederik den Femtes Datter, Dronning Sophia Magdalena, der i Aaret 1766 havde seet sin Formæling hilset som en Epoche, der skulde bebude en ny og bedre Forstaaelse mellem de nordiske Broderfolk (F. Schiern, Historiske Studier II, 136—137), og som nu i Anledning af det fra den dansk-norske Side truende Angreb paa Sverrig, til sin Broder, Kong Christian den Syvende, skrev det nedenfor aftrykte Brev, hvoraf jeg, under mit Besøg i Upsala i Aaret 1834, forefandt hendes egenhændige Afskrift i den gustavianske Samling paa Universitetsbibliotheket. Afskriften er der vedføiet et her ligeledes følgende Brev til hendes Gemal, hvori hun giver denne Underretning om sin Skrivelse (**Coll. mscr Reg. Gustavi III. Bref från Drottning Sophia Magdalena och Kronpr. Gustaf Adolf. IX. 4° Nr. 71.**) Baade i Geijers Udgave af **Gustafs III's efterlemnade Papper** og i Bergmans Udgave af de af Schinkel samlede **Minnen ur Sveriges nyare Historia** søger man forgjæves efter nogen Omtale af begge disse hidtil utrykte Breve.

I.

I.

Reine de Suède, et née Princesse Royale de Dannemarck, je ne puis longtemps garder silence sur l'état des affaires dont depend le bonheur des deux Royaumes. Ainsi je prends le parti qu'exige mon devoir comme Fille et Soeur des Rois du Danemarck et Epouse de Roi de Suède, de Vous dire, mon cher Frère, que jusque'ici j'ai vu avec la plus vive joie la bonne harmonie etablie entre la Suède et ma Patrie, que je la croyois d'autant plus solide qu'elle était etablie sur les sentimens d'amitié que le caractère du Prince Royal, votre Fils, avoit inspiré au Roi mon Epoux, et par la conviction que j'ai que l'unique manière de sauver le Nord de la dépendance de la Russie est l'union intime de la Suède et du Danemarck. Mais comme j'apprends par tous les bruits publiés que le Danemarck se prépare à seconder la Russie, je ne puis etre Spectatrice tranquille d'une guerre, dont je serois malheureusement d'une façon ou d'autre la Victime, puisque les succès de Vos Armes, pour lesquels je formerais en toute autre occasion les Voeux les plus sincères, seroient à present funestes à moi et à mon Fils, et les succès de la Suède funestes à ma Patrie. Mon Epoux ignore ma demarche, mais je crois agir dignement, en Vous représentant, mon cher Frère, qu'en détruisant la Suède, Vous otez le seul contrepoids qui subsiste dans le Nord. Mèmes avec des succès Vous plongerez le Danemarck dans des calamités inévitables de la guerre, et le mettrez plus que jamais sous la dépendence de la Russie. Permettez à Votre Soeur, à la Fille de Frederik V, à la Première Princesse du Sang des Rois du Dannemarck de Vous conjurer pour l'amour de moi, de mon Fils, de ne point allumer le flambeau de la discorde entre deux Nations qui ont, je le scais, tant applaudi à l'union des deux Royaumes.

Je suis bien triste de voir la Suède en guerre, mais les menées de la Russie m'ont déjà fait craindre il-y-à longtemps le malheureux évènement. J'ai même eu des vives inquiétudes, que les cabales de la Russie allumeroient une faction intérieure du Royaume, qui tendroit au renversement de l'existence des droits futurs du Prince Royal, mon fils. Le Ministre de la Russie, Comte Rasomofski, a surtout depuis le voyage de mon Epoux en Dannemarck tramé en sécret et ouvertement pour former une partie en Suède, sous la protection Russe, et c'est assurément pour éviter une guerre intestine que le Roi de Suède, pour la gloire et vrai bonheur de ses sujets, s'est vu dans la necessité

de

de faire les premiers armemens, qui selon mes espérances finiront glorieusement pour lui, si Vous n'y mettez obstacles, en secourant une Puissance qui naturellement fera toujours de son mieux pour désunir deux Nations, dont elle auroit trop à craindre, si elles etoient intimement liées.

II.

Mon cher Epoux, Je Vous envoye la copie que Vous m'avez demandé, et Je voudrais de tout mon coeur que Vous en fussiez content, mais en cas que Vous y trouvez à redire, souvenez Vous que c'est mon premier aprentissage, car en fait de politique je n'ai jamais écrit une syllabe. Le Ministre de Dannemarck, avec qui j'ai eu une longue conversation, m'a dit, que le Dannemarck désire ardemment de continuer la paix avec la Suède, mais que quand au secours de troupes pour aider la Russie, ils y sont obligés par des anciens traités, si elle est attaquée par les trouppes de Suède. À quoi je lui ai repondu avec vivacité, qu'il y avait deux façons d'attaquer, et que par les menées secretes et ouvertes en dernier lieu L'Impératrice de Russie avait certainement forcée le Roi de Suède aux démarches qu'il a faites, que le Comte Rasomofski n'a rien épargné pour fomenter des troubles et une faction dans le Pays, et que cette manière d'attaquer est cent fois plus coupable et plus dangereuse que la declaration ouverte d'une guerre, enfin j'ai dit que j'ignorais pas l'insolence du Ministre de Russie à la Cour de Dannemarck envers l'un de ses Ministres, qui s'en étant plaint à la Cour de Russie n'en eu point d'autre satisfaction que d'en voir le Ministre recompensé. Enfin je lui ai tenu le même langage que le continu de la lettre, en lui disant que Vous ignorez ma démarche, et lui recommandé le secret.

J'espére que l'exprés ne tardera pas à venir, et je souhaite de tout mon coeur que la reponse soit aussi favorable que je le désire. Je fais des voeux journellement pour votre bonheur, je suis au désespoir des bruits qui courent, qui me donnent à craindre que Vous n'ayez trop d'obstacles à surmonter pour parvenir au but que Vous Vous êtez proposé, mais, mon cher Epoux, plus les difficultés sont grandes, et plus la gloire soit immortelle. Comptez ou moins que dans ces momens d'agitations et d'inquiétudes Vous avez en moi une Amie fidèle et sincèrement attachée.

Ulrichsdahl le 25 d'Aout 1788.

Sophie Madeleine.

Register.

Albrecht,

Bibliothek

Dragsholm,

Galten,

Gottorp,

Hak,

271

Rester

Fru

Hr.

Ravensberg

Sneibjerg

Tudseherred,

Hr.

Villandsherred,

Drum

Rettelser.

S. 9, Lin. 1, nedenfra: Hr. Peder Hansen, læs: Hr. Peder Jensen.
— 76, — 6, — Lober, læs: Peder.
— 77, — 9, ovenfra: Korndrup, læs: Kerndrup.
— 80, — 10, nedenfra: Kraab, læs: Knaab.
— 151, — 9, ovenfra: mdxxxvij, læs: mdxxxviij.



